

Ipqitchuat Makpigaat
- Agaayyutim Uqathi
Iñupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Ipqitchuat Makpiġaat - Agaayyutim Uqalhi In̄upiatun **The New Testament in Northwest Alaska Eskimo**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6

Contents

Matthew	1
Mark	53
Luke	85
John	138
Acts	178
Romans	230
1 Corinthians	255
2 Corinthians	279
Galatians	293
Ephesians	302
Philippians	310
Colossians	316
1 Thessalonians	322
2 Thessalonians	327
1 Timothy	330
2 Timothy	337
Titus	342
Philemon	345
Hebrews	347
James	366
1 Peter	372
2 Peter	379
1 John	383
2 John	390
3 John	391
Jude	392
Revelation	394

Uqal̄hich Aglaan̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄i Jesus Christ-ŋum

¹ Uvva ukua aglan̄ich sivullian̄iñ Jesus Christ-ŋum, kin̄juvian̄jupluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄jak Tamar,

Perez aapagigaa Hezron-ŋum.

Hezron-li aapan̄ja Ram-ŋum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.

Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,

Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶ Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.

David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m nuliagaluan̄janik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,

Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,

Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,

Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,

Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,

Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,

Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum,

Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aaḡmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaun̄janikmata Babylon-mun,

Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum,

Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum,

Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum,

Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum,

Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum,

Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum,

Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum,

Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uin̄jan Mary-m, taamna Mary Jesus annivigik̄kan̄ja taiguutiqaqtuam Christ-mik.

17 Iluqatin aasiin kinuviaġiich aullaġniiplutin Abraham-miñ David-munaglaan akimiġuutailauniqsut, suli aullaġniiplutin David-miñ iñuich aullautraulhatnunaglaan Babylon-mun kinuviaġiich akimiġuutailaupmiñiqsut. Aasili iñuich aullautraulhatniñaglaan akimiġuutailaupmiut kinuviaġiich aniñhanunaglaan Christ-ñum.

Aniñña Jesus Christ-ñum

18 Uvva Jesus Christ-ñum aniñha itnailiplugu inniqsuq. Aakaña Mary nuliaksrausitianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuġiniqsuq siñaiyautilaagmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. 19 Aasiin uiksrautaa Joseph nalaunñaruajuniqsuq. Iļisimagaa katchuutihksrani Mary-mik nalaunñaitkisolaña, aglaan kanñusaagunñiñġaa iñuñnun. Taatnamik sivunniġniqsuq avitchukħuġu nalunautchipluni. 20 Taavrumiña isumaaluktitlugu Atangum isaġulgan sagviutinigaa siññaktukun nipliqhuni, “Joseph, kinuviaġigaatin David-ñum, sivuuganak Mary-mik tuvaqatniññaqnilutin atakkii siñaiyaupkaġaa Ipqitchuam Irrutchim. 21 Iġñiqagisuruq. Atchigisigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsuġisigai iñuñni killuqsautiñiññi.” 22 Tamatkua iluqatin atuumarut tanjicsaqħuġu Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu taimña sivuniksriqiri, 23 “Taamna anjtituqsimaitchuaq siñaiyauniahuni iġñiqagisuruq.

Iñuich taiguutiqaġisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). 24 Joseph-ñum itiqami taimma ilaqatiksraqtaagigaa Mary isaġulgan Atangum uqauttutaagun. 25 Ilaksianñiñġaa iġñiqalhanunaglaan; aasiin Joseph-ñum atchigñiġaa Jesus-mik.

2

Puqiksuaat Anjtit Agġiqsut Kivaknamiñ

1 Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialġuħani, anjtit puqiksaat tikiñniqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuħutin, 2 “Sumiimma aniva umialgat Jew-ñuruat? Tautukkiput uvlugianja kivaknamiñ, taatnaqhuta agġiqsugut sitquġvigityaqtuaħuġu.” 3 Umialgum Herod tusaakamiuñ taamna isumaalutchanñiqsuq iluqatinlu Jerusalem-miut. 4 Tavra katipkaħuġich iluqaisa qaukñich agaayuliqsit aglalqirit, ilinich apiqsruġniġai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniñiaqmagaan. 5 Ilinja kiuniġaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglanjatigun ittuq, 6 “Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m,

kamanaiñniqsraunjuruasii akungatni iñuiñ Judah-m, ilipsitñiñ sivulliuqti agġigisuruq

anjalatchityaqtuaġuni iñugikkamnik Israel-ñum.’ ”

Micah 5:2

7 Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat anjtit tikisinniġai, ilitchuġiviginiallapiaħuġich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan.

8 Ilitchuġianikamiuñ Bethlehem-muquniġai nipliqhuni, “Aullaġusi pakallapiaqsuñ ililgauraq, aasiin paqitkupsuñ ilitchuġipkaġumagipsitña. Uvanaptuuq utlakkumagiga sitquġvigityaqtuaħuġu.” 9 Taavrumiña umialgum uqautianikmatin aullaġniqsut. Tautuñniġaat uvlugiaq qinikkaqtin kivaknamiñ. Sivulliuqkauniqsut uvlugiam nutqaġniaħhanunaglaan inimum ililgauram nayukkananun. 10 Tautukamitruñ uvlugiaq quviatchallapiaġniqsut. 11 Isiqħutin tupiġmun tautuñniġaat ililgauraq aakanjalu Mary. Sitquġviginiġaat sivuġaanun ililgauraq.

Aṅmaḡniḡaich akisuruagikkatiṅ qaitchiṅṅluḡuasiñ maninñik kaviḡsaanik tipraḡiksautinigu, frankincense-nik suli myrrh-nigu. ¹² Aasiñ kilikkauniqsut siññaktukun utiqunjitṅluḡich Herod-mun. Tavra aiñiqsut atlakun apqutikun.

Pigrugñinat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isaḡulga atangum sagviḡñiqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliqhuni, “Makillutin. Pigrutuṅ iḷḡgauraq aakanalu Egypt-mun, aasiñ taamaniitchumausi uvamnun uqautiniaḷḷapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakaniaḡaa iḷḡgauraq tuqqutuchugluḡu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniḡaa iḷḡgauraq aakanalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immigñiqsuq Atangum uqauttigikkaṅa tumigiṅṅluḡu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuḡḡuḡiga Iḡñiḡa.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniaḷḷhanunaglaan Herod-ḡum.

Nukatpiaḡruurat Tuḡuḡaqtaurut

¹⁶ Herod iḷitchuḡikami saglutaqtilaagmiñik puḡiksaanun aṅutinun qinnallapiaḡniqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutqulugich nukatpiaḡruurapayaat Bethlehem-miittuat suli iluḡaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuḡaqtuat malḡunnik nutautlukuatlu, atakkii iḷitchuḡiṅṅluḡu puḡiksaat aṅutit uqauttigikkaṅat uvlugiam sagvilḡhagun. ¹⁷ Uqauttutauruaq tumigiṅṅluḡu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq,

¹⁸ “Nipi tusaḡnaḡniqsuq Ramah-mi qiaruaq kinuvḡupluni.

Rachel-ḡum qianiḡai qitunḡaurani arayunaiḡhuniunniñ atakkii qitunḡanich iluḡatin tuquplutin.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanikman isaḡulga Atangum sagviḡñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaḡhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiṅ iḷḡgauraq aakanalu nunanun Israel-ḡum. Taipkua tuqqutchiñiaqtuat iḷḡgauramik tuqurut.” ²¹ Makitluni aullautiniḡaa iḷḡgauraq aakanalu nunanun Israel-ḡum. ²² Aglaan tusaakamiṅ Archelaus atanguniṅṅluḡu Judea-mi inaani aapami Herod sivuugatchaḡniqsuq aullaḡiksraḡmiñik. Kilikkaukani siññaktukun aullaḡniqsut nunanun Galilee-m. ²³ Aasiñ iñuuniḡaḡsiṅṅluḡu nunaḡqimi Nazareth-mi. Immiumaniqsuq uqauttaumaruaq tumigiṅṅluḡu sivuniksriqirit, “Taiguutiḡaḡisiruq Nazareth-miumik.”

3

Quliaqtuaḷḷa John Paptaaqtitchirim

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuaḡniqsuq iñuilaami Judea-mi, ² uqaḡhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim aṅaayuaḡtaaa qalliruḡ.” ³ Taamna John ilaanuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqauttigikkaṅa nipliqhuni, “Iñuk tuḡḡiraqtuq iñuilaamiñ, Itqanaiautisiṅ apqutiksraṅa Atangum, nalḡuḡluḡu tumiksraṅa.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnugaḡniqsuq pikukuruam amian nuyaiñik, qisiḡmik tapsiḡaḡhuni, niḡiḡaḡhuni pigliḡianik suli igutchaich siḡḡaḡtaallianjitñik nanipayaḡ paqitchumiṅ. ⁵ Iñuich utlanḡiḡaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaḡqimiñlu avataani kuṅṅan Jordan-ḡum ittuat. ⁶ Iñuich quliaḡiniḡaich killuḡsautitiṅ aasiñ John-ḡum paptaaḡniḡai kuṅṅani

Jordan-ɲum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ɲuruat Sadducee-ɲuruatlu utlautiruat paptaagvianun uqautiniɲai, “Tuqunaliktun nimiɲiatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu aggigñiaqtuamiñ qinnautaniñ? ⁸ Qiñiqittitichi iñuuniañapsigun isummitqillapiaqtilaapsitñik. ⁹ Suli isumaniagasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqatugut.’ Nipliutiniagipsi uumiña, uyaɲaɲniñ makunakña Agaayyun iñiqsiñhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiɲautaqatuaq kipriñhiñaaɲuqtuq napaaqtunik kaɲiɲisigun. Napaaqtupayaq asirritlaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ iɲitauluni ikniɲmun.

¹¹ “Ŋumun paptaagipsi imiɲmik isummitqiliɲmun, aglaan aqupkun aggigisiruq kamanatluktuaq uvaɲniñ. Nakuuñitchuɲa saagañksramnik aluɲutiknik. Paptaagisigaasi Ipiqtchuamik Irrutchimik suli ikniɲmik. ¹² Tigummiagigaa tiktittaun salummallapiaɲukluɲgich mukkaaksrat sanikluɲniñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigluagmiñun, aglaan ikipkaɲisigai sanikluich ikniɲmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiñhiñiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ɲum paptaagunjitkaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “Ilvich paptaaqtakrsraigaluaɲikma. Suvaata utlautivich uvaɲnun paptaaquplutin?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiuniɲaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaɲuɲtigu taɲiɲiñiaɲikpuk iluqaan Agaayyutim iñiaɲa.” John taatna piyumaliɲiñiqsuq. ¹⁶ Jesus paptaakkaunaniɲkami mayuɲniñiqsuq imiɲmiñ. Aasiñ qilak aɲmaqhuni tautuñiɲaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuq tɲiɲmiagruuratun mitluni ilaanun. ¹⁷ Aasiñ nipi qilañmiñ nipliɲiñiqsuq, “Taamnatavra piqpagikkaɲa Iɲniɲa. Quyalisimaagaaɲa.”

4

Jesus-ɲum Aniqusaasqsiuha

¹ Taatnaaniɲman Ipiqtchuam Irrutchim sivulligñiɲaa Jesus iñuilaamun uuktuaqsiutyatitlugu tuunɲagmun. ² Aasiñ uisauraaqhuni malɲukipiani uvluni unnuani lu niɲisuliɲiñiqsuq. ³ Uuktuaqtitchirim utlakamiuɲ uqautiniɲaa, “Iɲniɲipiaqpatin Agaayyutim makua uyaɲaich qaqqiaɲuqtitkich.” ⁴ Aglaan Jesus kiuniɲaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, ‘Iñuk iñuuniañitichuq niqilhiñakun aglaan uqalipayaatigun aniruatigun qanɲaniñ Agaayyutim.’” ⁵ Tavrani tuunɲaum aullautiniɲaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillakluɲu qutchiñhiñiqsraɲanun nuvukkanan agaayyuvikpaum, ⁶ uqautiplugu, “Iɲniɲipiaqpatin Agaayyutim nutigiagñi. Aglausimaruq, ‘Tiligisigai isaɲuligikkani munaɲitqulutin.

Argagikkaɲmiknik akigaɲisigaatin.

Atniñitchumaittin isigaktin uyaɲaɲnun.’”

Psalm 91:11, 12

⁷ Jesus-ɲum uqautiniɲaa, “Aglausimaruqsuli, ‘Uuktuaɲumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’” ⁸ Tuunɲaum aullautitqilgiñiɲaa Jesus qutchillapiaqtuamun iɲɲimun, aasiñ qiñiqtitlugu atanguvipayaaniñik nunam kamanautinjiñiglu. ⁹ Uqautiniɲaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquɲvigigupña sivumnun.” ¹⁰ Jesus-ɲum kiuniɲaa, “Tuunɲaaq, piiɲiñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisan agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.’” ¹¹ Tavra tuunɲaum uniñiɲaa, aasiñ isaɲulɲgich tikiñhiñiɲaa savautityaqɲugu Jesus.

Jesus-ɲum Aullaɲniɲaa Savaani Galilee-mi

12 Jesus-ñum tusaakamiuñ John isiqtuaniplugu aullağniqsuq Galileemun. 13 Unitlugu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpaum nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtalimlu. 14 Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah,

15 “İñuich tamatkua nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtalimlu tunjaani narvaqpaum, taaganitchianani Jordan-ñum, Galilee-mi nunañatni Jew-ñunjtichuat,

16 tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami tautuñniğaat kamañaqtuaq qauma,

aasiñ qaumam qaggutiniğai iñuuniaqtuat tağğañani tuqułhum.” *Isaiah 9:1-2*

17 Tikiññanikami Capernaum-mun Jesus-ñum aullağniñiğaa quliaqtuałı, “İsummitqigitchi atakkii Agaayyutim añaayyqautaa qalliruuq.”

Jesus-ñum Tuqluğniğai Sisamat Aqaluñniqaqtit

18 Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpañan Galilee-m tautuñniğik aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpañmun aqaluñniqaqtuaplutik. 19 Uqautiniğik, “Maliksikña, uvakñaniñaglaan piññañniğisirutik iñuñnik aqaluñniqaqtitun.”

20 Tavrauua Simon-ñum suli Andrew-m uniñniğaik kuvratik malikluguasiñ. 21 Jesus igliqtuiniğahuni apqusaaqługu narvaqpaña Galilee-m. Tautukmiñiğik aniqatigiik James-lu John-lu, iğñak Zebedeem, ikimmiruak umiami aaparınlu Zebedee ilaaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ñum tuqluğniğik maliqupluni. 22 Tavrauua uniñniğiak umiaqtik aaparınlu maliklugu Jesus.

Jesus İlisautiriruğlu, Quliaqtuaqsriruğlu, İluqaqsriruğlu

23 Jesus kukilunniqsuq iluqaani Galilee-mi, ilisautiripluni Jew-ñuruat katragvinjitiñi suli quliaqtuağıplugu tusaayugaallataq Agaayyutim añaayyqautaata, mavruuqluğilı iñuich atniğñautipayaañjitiñik.

24 Tusaayugaallataq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ñum, aasiñ iñuich tikiutruğniğaiç atniğñapayaqtuat nañirrutipayaqtuatlu, ilañich irrusiqluqaqhutiñ qiiqsruqtahutiñlu suli avatiñich tuqunaplutiñ. Jesus-ñum mavruuğniğai iluqaitñik. 25 İñugiaktuat iñuich malıñniğaat, aggiqhutiñ Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu nunamiñ atilıñmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ iğluani ittuan Jordan-ñum kuñan.

5

Jesus-ñum Quliaqtuałha İğğimi

1 Jesus-ñum qiiñqamigich iñugiallapiaqtuat mayuğniqsuq qimiğaa mun, aqavitluniasii. Malığuaqtai Jesus-muñniqsut.

Quviasuutipiğatat

2 İlaan ilisautiaqsıñiğai nipliqhuni,

3 Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsriuat inuqsrahıgmiknik irrutchikun, atakkii Agaayyutim añaayyqautaa pigiğaat.

4 Quvianamiurut tamatkua kiñuvğuruat, atakkii Agaayyutim arakkisigai.

5 Quvianamiurut tamatkua piisaanjichuat, atakkii nunapayaaq pigigisigaat.

- 6 Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunnjarualigmik, atakkii Agaayyutim pisuiqsimaaqtitkisigai.
- 7 Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat, atakkii Agaayyutim nagliktuğisipmigai.
- 8 Quvianamiurut tamatkua uummatiqaqtuat ipqitchuamik, atakkii qinğisigaat Agaayyun.
- 9 Quvianamiurut tamatkua tutqutiqaqtitchiruat akungatni iñuich, atakkii Agaayyutim taiguutiqağisigai qitungağmiñik.
- 10 Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqutigiplugu nalaunnjarualiq, atakkii Agaayyutim añaayyqautaa pigigaat.
- 11 Quvianamiurusi piinilaqsruutigikpasi suli piyuagusi suli niplialutin qanusipayaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuagilusi pisigilugu maliguaqtauiqsi uvamnun. ¹² Quviatchapiagağatitchi atakkii kamañaqtuq akiliusiaksraqsi ittuvaq qilañmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsitñi iñuuniaqtuut.

Iñuich Ittut Tağiutunlu Qaumbaqtunlu

¹³ “Ilipsi tağiugigaasi nunam. Tağiuq tağiuğniğumi qanuğuni tağiuğniğitqikkisiva? Atuğumiñaiqsuq aglaan igitaksrağulhiñaqtuq tutmiğağuqhuni iñuñnun. ¹⁴ Nanigigaasi nunam. Nunaaqđiq nappakkauruvaq qimigaamun iriqsimatlaitchuq. ¹⁵ Kisupayaam ikitnamiuñ naniq ilitłaitkaa ataanun utkusium aglaan naniqağviñmun qaummatautlasiplugu tupqum iłuani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivuğaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqsi, aasiñ kamaksruvaqsilugu aapari ittuvaq qilañmi.

Jesus İlisauriruv Maligutaksrakun

¹⁷ “İsumanasi agğiğniłuñja piyaqquğiağlugich maligutaksranj Moses-ñum naagaqaa ilisauttutinjich sivuniksriqirit. Agğinitchuñja piyaqquğiağlugich aglaan tanjiağlugich. ¹⁸ Uqautigipsi, Qilağlu nunalu piigumiñaitchuk aglausimaruapayaaq maligutaksrani immiumagaluaqnagu. ¹⁹ Kiñapayaaq navguiruaq kamanaiññiqsrallapianatnik tillisit aasiñ ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiññiqsrauniaqtuq ukunakñja iñuñniñ Agaayyutim añaayyqautaaani. Aglaan kiñapayaaq kamaksruruaq tillisiñik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taiguutiqağisiruv kamañaqtuamik ukunakñja iñuñniñ Agaayyutim añaayyqautaaani. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunnjarualiqsi nakuutlunjitpan iñuuniağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat suoramikunniñ isigumiñaitchusi añaayyqautaanun Agaayyutim.

Jesus İlisauriruv Qinnautilikun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñuñnun inilğaan, ‘İñuagñaqnaq’. Kiñapayaaq iñuqaqtuuv tikiutraugisiruv atanniiviñmun. ²² Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnauriruaq aniqatmiñik tikiutraugisiruv atanniiviñmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuuv aniqatmiñun suk-sraunjiñniplugu tikiutraugisiruv uqaqsittaagviñmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuuv aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruv ikniñanun anasiñnuqsagvium. ²³ Taatnamik, aatchuityağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtuğviñmi itqağluguasiñ aniqatvich suatasamma akikñautaa ilipnun, ²⁴ unillugu aatchuutiksrautin

sivugaanun tunillaqtugvium aasiin iluaqsityaqaaglugu taimna akinautaa aniqatiupnun, aasiili utigutin aatchuutigityaglugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Akilligikkaqich uqaqsittaagvinmuutiniaqpatin ilauraagiliutiyumagiin qilamik piqatiginnaan apqutmi. Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiin atanniqsuqtim qaiullutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. ²⁶ Uqautigikiin, Aniyumiinaipiaqtutin kisanik akiliiguvich akiqsruutipnik ilaanun.

Jesus Ilisauriruaq Atlatutikun

²⁷ “Tusaamarusi itna uqaqsamaruamik, ‘Atlatugniaqnak.’ ²⁸ Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qiniqtuaq agnamik ikhigiplugu atlatuaniktuq isumamiini. ²⁹ Taliqqium irivich killuqsuqtitpatin piiglugu igirruj. Nakuutluñniaqtuq piyaqqugupku ilaviinga timivich uumakna iluqaan timivich igitauliksrananiin anasiñjuqsagvinmun. ³⁰ Suli taliqqium argakpich killuqsuqtitpatin kipilugu igirruj. Nakuutluñniaqtuq piyaqqugupku argalhian uumakna iluqaan timivich aullakiksrananiin anasiñjuqsagvinmun.

Jesus Ilisauriruaq Avitikun

³¹ “Uqaqsamaruqsuli, Kisupayaam avitkumiun nuliani qaitchilun aglaamik nalupqinaigutinik avinnikun. ³² Aglaan uqautigipsi, Anjutim nuliani tuniqsimagaluannaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuaq patchisauruq. Suli anun nuliaqtuaq avittuamik atlatuqmiuq.

Jesus Ilisauriruaq Akiqsruutigun

³³ “Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iñugikkaptiknun injilgaan, Akiqsruqtaguvich navinñiaqnagu aglaan atuumayumagiin akiqsruutigikkan iñunun Atangum sivugaani. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunniin akiqsrugumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutaigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuisiaqvigigaa isiganmifun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqigigaa kamaaqtuam umialgum. ³⁶ Naagaqaa akiqsrugumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqsipkağumiñaitkiin unniin taaqsipkağlugu. ³⁷ Taatnamik, anigñağuvich anillapiagumuutin suli naagaagnağuvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqałhum illatauruam tamatkunna pigiitchuamitnaqtauruq.

Jesus Ilisauriruaq Akisaqtutikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttutauruaq, ‘Iri akisautiqagli irimik, kigut-tuuq kigutmun.’ ³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtugniaqnagu iñuum pimaqluktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqqiagun iqsrappich alağumagiin igluunik iqsrappich. ⁴⁰ Kisupayaam akiliipkağniaqpatin atnugaapnik uqaqsittaagvinmi pipkağumagiin quppigaan. ⁴¹ Suli anuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmanmiknik atatchimik mile-lamik saagautiyumagiin malgunmik mile-laaknik. ⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiin ilaanun. Suli iñuk atugaksragukpan itigautipkağniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsamaruaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatusi aasiin uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutilugich tamatqua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnagupsi qiniqtitkiksi iñunun iluaqun atriplugu aapari qilajmi ittuaq, atakkii siqiñini siqiñnaagiksitkaa

pigiitчуанunlu nakuuruanunlu suli sialuktitlugu nalaunjaruanunlu nalaunjaitchuanunlu. ⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitñik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiññaktaaqagniaqpisi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli paglagupsigik kisiitñik aniqatiusi, savaaqagniaqpisi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunjaruksaurusi atrilugu aapagikkaqsi qılanmi nalaunjalapiaqtuaq.”

6

Jesus İlisautriruq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititchi savaaginiaqasiun nalaunjaruakun savaaqsi qıñiqqusaaqsiñagusi sivuğaatni iñuich. Taatnagupsi aapapsi qılanmiittuam akilīgumiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutinik nipitusiragautiginiaqnagich atrilugich ukpiññuaqtit Jew-ñuruat katragvinjitiñi suli tumitchiani kamasruqusaaqsiñaqhutin iñun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuğuvich nagliktuutinik inuqsraqtuanun saumik argaiñ ilisimapkağniaqnagu talicpium argakpich savaanik. ⁴ Nagliktuisitchi nalunaqtuakun. Aapavich qılanmi qıñitlaruam supayaanik akiliusiaksritkisigaatin.”

Jesus İlisautriruq Agaayutikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpiññuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutin katragvinjitiñi suli saqquvinjitiñi tumitchiat qıñillañniaqplutin iñun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagñiağuvich isigutin inipnun taluluguasiiñ suli agaayuyumautin aapapnun qıñiğnaitchuamun. Aapavich qıñitlaruam nalunaqtuakun akilīgisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich niplirağniaqnak imailaanik uqautinik atrilugich ukpiqtuanunjitchuat, atakkii isumasuurut Agaayyutmun tusaagisiñiplutin takhıluğa agaayugumin. ⁸ Tuvrautinası, atakkii Agaayyutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruğaluaqtitnası ilaanun. ⁹ İtna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qılanmiittuatiin!
İñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqıqsitlugu taavrumuuna atqıñ.

¹⁰ Aullağniılı anjalatchiñhiñ iñupayaanik.

İñupayaaq nunami tupiksrıli pisuhıgıkkapnik
qılanmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvluğagıkpan niqimik inuğıkkaptiknik.

¹² Suli natqıgutıluta killuqsautiptiknik
natqıgutrisimaaqmatun tamatkua savamaqıhuutriruanik
uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuhıgmun,
aglaan annautıluta pigiitчуamiñ.

[Atakkii umialgurutin sanñipayaaqahutin kamanautiqahutinlu
isuitchuamun. Amen.]

¹⁴ Atakkii natqıgutigupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qılanmiittuam natqıgutigisipmigaasi. ¹⁵ Aglaan natqıgutinjıtkupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qılanmiittuam natqıgutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.”

Jesus İlisautriruq Uisauraatikun

16 “Suli uisauraagupsi, qiññaqaqnasi ipiqṭunaqsilusi ukpinḡuaqtitun. Qiññaḡiiliraḡaḡniḡaich kiiñnatiḡ qiññiqusaalhiñaqḡutiḡ iñuḡnun ilinḡitñik uisauraalḡmikni. Uqautigipsi, akilḡusiaqaaniktut. 17 Aglaan uisauraagupsi uqsruqtiglugich niaqusi, suli iḡḡuḡlugich kiiñnasi; 18 Qiñiqṭilhiñḡniḡaḡqasi iñuḡnun uisauraagusi aglaan Aapapsitñun qiññḡnaitchuamun, suli Aapapsi qiññiqtuam nalunaqtuakun akilḡusiaksritkisigaasi.”

Jesus Iḡisauriruaq Umialgutitigun

19 “Tugvaiñnasi umialgutinik marrumuna nunamun, qupilḡullu qaḡhumlu piiñḡiqsakkanaun, suli tiglinḡniaqtit siqumitchiplutiḡ tiglikṭuḡviatnun. 20 Aglaan tugvaisitchi annigikkapsitñik qilaḡmun qupilḡullu qaḡhumlu piiñḡiqsaḡumiñaisanaun, suli tiglinḡniaqtit siqumitchumiñaisanaṭnun tiglinḡniaḡutiḡ. 21 Atakkii annigipayaakkavich irviateḡni uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus Iḡisauriruaq Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

22 “Iri nanigigaa timim. Irrakkiñ qiñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. 23 Aasiñ irrakkiñ pigiitpaknik ilvich saptaaqsiiñiaqtutin. Aglaan qiñilguitchupku Agaayyun [kaniqsitḡai]ḡutin pisulhanik] qanutunaglaan taaqtuaq ilipni tatamnaḡtiginiaqpa!”

Jesus Iḡisauriruaq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

24 “Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malḡuḡnik aḡaayuaqaḡuni. Atakkii uumigigisigaa ilaqataa aasiñ piqpagilugu ilaqataa, naagaqaa iluqnaqsimaagisiruq ilaqataaun aasiñ suksraaglugu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayutimḡlu maninḡmḡlu. 25 Taatnamik uqautigipsi, isumaaluḡniaqasi iñuulipsitñik, sumik nigigisipmagaapsi suli imigusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnuḡaḡisipmagaapsi. Uvva iñuuliq pitḡuktuaḡunḡtpa niḡimiñ suli timi atnuḡaaniñ? 26 Qiñiqsigik tinḡmiurat silami. Nautchirritḡaitchut naagaqaa kipritḡaitchut tugvailutiḡlu sigḡuaḡmiknun. Naagauvva Aapapsi qilaḡmiittuam nigipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutḡuktuaḡunḡiñiqpisi tinḡmiuraniñ? 27 Nallipsi isumaaluguni iñuunigtusilaagisivaḡ iñuulhi? 28 Suli suvaata isumaalugaḡivisi atnuḡaaksrapstñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragitilaḡṭatnik. Savatḡaitmiut naagaqaa ukiḡharritḡaitmiut. 29 Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamaḡtigitigaluaḡhuni atnuḡaqaḡiññiqsuḡ atriplugich piiññaqnaqtuat nauriat. 30 Taatna Agaayutim qaunagitlaniḡpagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutiḡ ikniḡmun, qaitchigisigaasi atnuḡaaniḡ inuḡikkapsitñik. Ukpisriḡiḡiññiaqpat! 31 Isumaalukasi itnaḡusi, Sumik nigiiñiaqpisa imiḡutalu atnuḡaagaḡutalu? 32 Atakkii ukpinaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniḡa. Aasiñ aapari qilaḡmiittuaq ilisimaruq inuqsraḡtilaapsitñik iluḡaitñik tamatkuniḡa. 33 Pakaaqqaagilugu Agaayyun aḡalatchiruaq nalaunḡaruḡupluni umialiktun. Taatnaḡupsi qaitchigisigipsi inuḡikkapayaapsitñik. 34 Taatnamik isumaaluḡniaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraḡ isumaaluutiḡaḡtuḡ inḡmigun. Uvlulaat iluḡḡuḡtiqaaniktut inḡmigulaa.”

1 “Atanniiñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atanniñitichumagaasi.
 2 Atakkii atanniigupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmiasi.
 Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmiasi.
 3 Suvaata tautukpiuñ irriutañuluuraq aniqatvich irraani aasiññ
 suliqutiginiñlugu tamanna qirugraitchiaq iripni? 4 Qanuguvva
 uqautriñiañniqich aniqatiupnun, ‘Piiglagu irriutañuluuraq irimiitan,’
 qañisunjaqnagu qirugraitchiaq irimiitan? 5 Ukpinquaqtii, sivulliulugu
 piiqsirrun qirugraitchiaq iripniñ. Qiñilguniañiñli nalupqinaiglugu
 irriutaiqsiiksran aniqatvich irraaniñ. 6 Qaiññiaqasigij ipqitichuat sut
 qipmiñun, atakkii saatpiağaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasigij
 akisuruat sunaurat sivuğaatanun kuniat, atakkii tutmaluginiağaich
 isiganmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqqitchi

7 “Injiğupsi qaisaugisiruq ilipsitñun, pakaqağupsi paqitkisigiksi;
 katchaktuğupsi talu anmakkauniaqtuq ilipsitñun. 8 Atakkii kiñapayaaq
 injisruqtuq akuqtuigisiruq, suli pakaqaqtuq paqitichigisiruq,
 suli talu anmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun.
 9 Kia igñiñi qaitchigisivaun uyağanmik injiqaan qaqquqtuğuguni?
 10 Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik injiqaan aqaluktuğuguni?
 11 Pigiitchaluaqhusi ilisimarağigiksi qanuq qaitchiiksraqsi naku-
 uruanik sunik qitunğaurapsitñun, maatnaasu aapasi qilañmiittuq
 qaitchiñiapiiaqtuq nakuuruamik tamatkununa injisruqtuanun ilaanun.
 12 Qanusipayaatigun irrutitqusuugupsi atlanun iñunñun taatnatuntuuq
 irrutriyumausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa ilisauttutinjich
 sivuniksriqirit suli maligutaksranji Moses-ñun.”

Amisuuraqtuq Paa

13 “Isiğitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqaqtuq
 piyaqquğviksramun aniruq, suli tumi tasamuña qağanaqtuq aasiññ
 iñugiaktuat igligvigiplugu. 14 Aglaan paa sivuniqaqtuq iñuuligmun
 amisuurauraqtuq suli apqun tasamuña qağanaitchuq. Aasiññ
 iñugiakisuurat paqitkaat.”

Napaaqtuq Iliisağigaat Asianjigun

15 “Qaunagititchi sivuniksriqinjuaqtuanik utlautruqtuat ilipnun
 atnugaagutin ipnaisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaqqutun
 ugiağnaqhutin. 16 Asianjisun ilisağiniağisi. Iñuich asiagnağuuvat asiavinñik
 kakitlunñaniñ, naagaqaa aqpinñik kakitlağnaligaaniñ? 17 Napaaqtuğiksuaq
 nauriraqtuq asiagiksuanik, aglaan napaaqtuğiilaq nauriraqtuq
 asiagiitichuanik. 18 Napaaqtuğiksuaq nauritłaitchuq asiagiitichuanik, suli
 napaaqtuğiitichuaq nauritłaitchuq asiagiksuanik. 19 Napaaqtupayaaq
 asirritłaitchuaq asiagiksuanik kipikkauraqtuq igitaupluniasiiñ ikniğmun.
 20 Taatnamik asianjisun ilitchuğiniağisi, ami iñuuniiallauhatigun.”

Qanjaunniñ Naluniğipsi

21 “Kiñapayaaq uqaqtuq uvañnun, ‘Ataniiq,’ isiğumiñaitchuq
 anjaayuqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitñik tamatkua tupiksriuat
 pisulñhanik aapam qilañmiittuam. 22 Aqulligmi uvlumi iñugiaktuat
 iñuich uqağisirut uvañnun, ‘Ataniiq, sivuniksriqisuurugut atigikkapkun
 anitqataqlugich irrusiqluich suli savaaqaqhuta iñugiaktuanik

quviqnaqtuanik.’ ²³ Aasiiñ nalupqinaiglugu uqautigisigitka, ‘Piigitchi uvañniñ. Iñisimañiññigipsi, pigiiiqirisii!’ ”

Malguk Tuppirik

²⁴ “Taatnamik kisupayaaq tusaaruq tamatkuniña nipliuttutigikkamnik aasiiñ atuglugich, atriqaqtuq puqiksaamik iñuñmik tuppiruamik uyağaum qaañanun. ²⁵ Sialugruağumman kuugich ulitlutin, suli anuqñigruağumman makitalgupluni taamna tupiq ulgñuñiññiqsuq, atakkii turviqaqhuni uyağamnik. ²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluqaqhuni nipliuttutimnik atuumañitñamigich atriqaqtuq isumalguitchuamik iñuñmik tuppiruamik qaviam qaañanun. ²⁷ Sialugruağumman kuugich ulitlutin, suli anuqñigruağumman makitalguitluni tupiq ulgñuñiqsuq suksraungillapiaqhuni.”

²⁸ Jesus uqañaiqman taapkuniña iñugiaktuat iñuich quviğusuñniqsut iñisauttutaiñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ñum iñisautiniğai añaalatchisiqaqtuatun iñuktun, atrisunaqnağich aglaliqirit.

8

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹ Jesus atqaqman qimiğaañiñ, iñugayaaqpaurat malinñiğaat. ² Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitquğviginiğaa sivuğaanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiñağuvich mamitilhiññaugikma.” ³ Jesus-ñum isaklugich argakni aksinñiğaa nipliqhuni, “Piyummatiqaqtuña, mamittin!” Tavrauuaa añutim auyugaqtuaña mamitikkauruq. ⁴ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Uqağniaqnak kisumununniiñ iñuñmun, aglaan tautuktitchaqtuağin ayaayuliqsimum isivgiuqtillutin. Aatchuiyumautin tuniñlautinik Agaayyutmun tuvrağlugu Moses-ñum tillisaa. Taatnağuvich iñupayaam iñitchuğiniğaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruaq Añuyyiuqtaiñ Qaukñiata Savaktaanik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, añuyyiuqtit qaukñiata Rome-mağmium paağniğaa apiqsruqługu ikayuqupluni. ⁶ Tavra nipliğñiqsuq, “Ataniiq, savaktiga amma kinunimni nalaruq aulatłaitchuaq ihuñiñiullapiaqhuni.” ⁷ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Utlakkisigiga aasiiñ ihuaqsıługu.” ⁸ Añuyyiuqtit qaukñiata kiuniğaa, “Ataniiq, utlaktaksraunıluqtuñanniiñ tupimnun, aglaan tillisiqañhiññağin savaktigali ihuaqsiyumuuq. ⁹ Atakkii añaalatiqaqmıuña qaukñiğñik suli añuyyiuqtıqaqłuña añaalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullağin!’ aullağaqtuq. Suli tilikapku taamna, ‘Qağğaiñ!’ aggiğaqtuq. Suli tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piun!’ piragiğaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamiun taamna quviğusuñniqsuq. Nipliutiniğai iñuich maliktuat inmiñik, “Iñumun uqautigipsi, paqitchinitchuña Israel-unniñ kisumik ukpiqsriñlapiqaqtuamik uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Iñugiaktuat Jew-ñuñitchuat aggiğisirut kivaknamiñ suli kanaknamiñ aquvillutinaasiiñ niğiqpaktuani Agaayyutim añaayuaqtaani piqatğilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayyutmun qıtunğaginıruat igitaugisirut taagñiqsrallapiamun. Tavrani qıagisirut tiriqulalutinunniñ kigutinich.” ¹³ Jesus-ñum nipliutiniğaa añuyyiuqtit añaalataat, “Añılaağin. Ukpiqsriñlapkun iñiqtaugisiruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktığñiqsuq taavrumani sassağniğmi.

Jesus Mamititchiruaq Iñugiaktuanik Iñuñmik

14 Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuñigaa Peter-m aakaruaña nalaruaq uunaqłuktitluni. 15 Jesus-ñum aksinñigaa argaigun aasiiñ uunaqłunaiqhuni. Tavra makitiqhuni niqłiugutiaqsiñigai. 16 Unnuksraaqman iñugiaktuat irrusiqłuqaqtuat tikiutruñigaiç ilaanun, aasiiñ Jesus-ñum anittañigai irrusiqłuich uqatigmiñik, suli iluaqsıplugich iluqaisa atniñaqtuat. 17 Atuumakamiuñ taamna tanjigñigaa sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana, “Ilaan piigai sayairrutivut timikun suli akigagıplugich atniñautivut.”

Isaiah 53:4

Iluqnaunitchuat Maliguaqtit

18 Jesus-ñum tautukamigich iñugayaat avatimiñi tiliñigai maliguaqtini ikaaqplugich igłuanun narvaqpaum. 19 Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipliqhuni, “Ilsautrii, malikkisiikpiñ sumupayaagıvich.” 20 Jesus-ñum kiuniğaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tinmiuratlu silam ugluqaqhutin, aglaan Iğñınan Iñuum iniksraitkaa napmun tullaiksrana niaqugıkkagmi.” 21 Atlamsuli maliguaqtim nipliutiniğaa, “Ataniiq, iluviğiallaktiqqaagługu aapaga malikkumaikpiñli.” 22 Aglaan Jesus-ñum uqautiniğaa, “Malınña, tamatkua tuqunaruat irrutchikun iluviqsillich tuqunaruanik.”

Jesus-ñum Quunniğuaqtikaa

23 Aasiiñ ikiniqsuq umiamun maliguaqtaılu malikhutin. 24 Tavrakñatchiaq anuqłıruağıniqsuq narvaqpak qaiqpaich immautruñnialıqługu umiaq, aglaan Jesus siñiktuagıniqsuq. 25 Maliguaqtaıñ utlakługu iqıiqsağniğaat nipliqhutin, “Ataniiq, anniqsuqtıgıt piyaqqaqsirugıt.” 26 Aglaan nipliutiniğai, “Ukpiqsriħikiññiaqpat! Suvaata iqsivisi?” Makitnami iñiqtiğniğik anuğilu qaiqpaiılu, aasiiñ quunniğıniqsuq. 27 Maliguaqtai quviğusukhutin uqagıniqsut, “Qanusıunıqpa una anun anuğimunniñ qaiıqpauratlu kamagıvatruñ?”

Jesus Mamititchıruq Malğunıñ Anıutik Irrusiqłuqaqtuak

28 Jesus tikitman igłuanun narvaqpaum nunañanun Gadarenes, malğuk anıutik irrusiqłullak nuyuağnallapiaqtuak aggiqhutik iluviğniñ paağniğaa, kia-unniñ iñuum qaanılgıusak apqutmi. 29 Iğialaniqsuk, “Suniaqpisıguk? Aggiqpıch naglıksaaqtıtchaqtuaqhunuk sivuani pivıksram?” 30 Kuniagağıniqsuq iñugıallapiaqtuanik niğıruanik unasıpianıchıuami. 31 Irrusiqłuich inıqsruağniğaat Jesus, “Anınniağuptıgıt tuyuğisıgıt tamatkununa kuniyanun.” 32 Jesus-ñum nipliutiniğai, “Aullağıtchi!” Aasiiñ anıkanıñ malğunıñ anıutıñniñ isığniqsut munaqsranun kuniyanun. Iluqatıñ kuniat pañalıñıqsut tunaanun narvaqpaum, naparaqhutin qutaiłakun ipnakun aasiiñ ipıplutin. 33 Qaunaksrıruat kuniyanıñ piğruğıniqsut nunaaqıimun. Tarani uqautıginiğaat iluqaan qanuqtılaanak anıutik irrusiqłullak. 34 Iluqatıñ nunaaqıim iñuiñ paağniğaat Jesus. Tautukamıtrun inıqtıgıniğaat unitquplugu nunaaqııqtıñ.

9

Jesus Mamititchıruq Anıutik Aulatıaitchuamık

1 Jesus ikıpluni umiamun ikaagıniqsuq aasii tikitluni nunaaqıimıñun. 2 İlanıch iñuıch tikiutrıñıqsut aulatıaitchuamık nalaruamık ikıvğani. Jesus-ñum tautukamıuñ ukpiqsriħat nipliğıniqsuq aulatıaitchuamun,

“Ilauraamaan, quviatchaugigiñ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.”
³ Ilanich aglaliqirit uqağniqsut inmiknun, “Una iñuk uqağniqluktağniqsuq.”
⁴ Jesus ilisimaplugich isummatinich nipliğniqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitchuanik?”
⁵ Nalliaknik qağanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisugiñ?’
⁶ Iitchuğitqugipsi Iğñinjanik Iñuum aḅalatchisiqaqtılaanjanik nunami natqigutritlaruamik killuqsautinik.”
 Tavraasiñ nipliğniqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivğatin aggiñ.”
⁷ Anjun makitluni aiñiqsuq.
⁸ Iñugayaat qiriñqtuat taavruminja quvigutchaniqsut, aasiñ kamaksruğniğaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik aḅalatchiğimik iñun.

Jesus-ñum Tuqluğaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakña tautuñiğaa anjun atilik Matthew-mik aquppiruaq tax-siliqivini nipliutipluguasii, “Malinña.”
 Matthew-m makitluni malinñiğaa.
¹⁰ Jesus niğiniñiaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit isiqhutinj niğiqasiğniğaiç Jesus-ñum maliguaqtaiñlu.
¹¹ Pharisee-ñuruat tautukamitruñ taamna apiqsruğniğaiç maliguaqtai, “Suvaata ilisautriksi niğiniñiaqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?”
¹² Jesus-ñum tusaakamiñ Pharisee-ñuruat apiqsruutaat nipliğniqsuq, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniğniqtuat.”
¹³ Ki, ilitchaqsuñata taavruma uqağhan qanuutautılaanjanik, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuğimiñ.’
 Agginitchuna tuqluğiağlugich nalaunñaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraatikun

¹⁴ Maliguaqtaiñ John-ñum utlanñiğaat Jesus aasii apiqsruqlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-ñuruatlu uisauraagağivisa aasiili maliguaqtitin taatnatun piñgitmipkaqlugich?”
¹⁵ Jesus-ñum kiuniğai, “Ilauraanji ilaqtatniñiaqtuam alianniutlaitchut ilaan nayuqatauhani ilinjitfi. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiñniqtuq.”
 Tavralli aullaanikpan ilauraanji alianniugisirut uisauraaguñ.
¹⁶ Iñuk ilaqtutitlaitchuq nutaamik iliqniğmik atnuğaalunmun, atakkii ilaagutauruaq algutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuğamiñ aasiñ allaq aglitlukhuni.
¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritlaitchut nutaamik misuqqumik puuğruanun. Taatnağaluaqmikpata puuğruat qaagñiaqtut aasiñ misuğug kuviluni suli puñnich suksraunğigutinj. Aglaan kuvirağiğaat nutaq misuğug nutaamun puumun. Iluqatikli puuğlu misuğuglu piñinitchumuuk.”

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ñuruat ktrağviata tikiñniqsuq sitquqhuni sivuğanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maliguna aksigiğun argaknik iñuuluniasiiñ.”
¹⁹ Jesus-ñum makitluni malinñiğaa piqatigiplugich maliguaqtini.
²⁰ Maliktitlugu ağnam aunaqsruğuitlairsuam qulit malguni ukiuni tikiñniğaa tunuanun Jesus-ñum, aksikluguasiiñ atnuğaanjan akuagun
²¹ isumapluni inmiñun, “Aksillagukkaluağiga quppigaanjan mamillunjaasiñ.”
²² Jesus-ñum kinjaqami qiriñniğaa ağnaq nipliutipluguasiiñ, “Ağnaaq, quviatchaugigiñ. Ukpisrihiqipich iluaqsipkağaatin.”
 Tavrakñatchiaq ağnaq iluaqsikkauniqsuq.
²³ Jesus-ñum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tautuñiğai supluaqtuğnanik

atuqtuuraqtit iñugayaatlu kinuvguruat. ²⁴ Nipligñiqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiagrük tuqunajitchuq. Siñiktuaqsiñaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginigaaat Jesus. ²⁵ Iñugayaat anianikmata, Jesus isigñiqsuq niviaqsiagrük inaanun. Tigupmaniasiñ arganmigun niviaqsiagrük makinniqsuq. ²⁶ Iñuich siaminnigaaat tusaayugaallautaq taavrumuuna nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Malğunınik İññunınik Ayaunaruunınik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakıa malğuk ayaunaruak anutik malıñnıgaaq kappınaplutik, “Nagligillañniaqtiguk, igñigikkañatiin David-ñum.” ²⁸ Jesus isiqman tupıgmun ayaunaruak utlañnıgaaq. Aasiñ Jesus-ñum apıqs-rugñıgik, “Ukpiğivıtku uvamnun taamna savaagıtılılaaıa?” Taapkuak kiunıgaaq, “Aa, Ataniiq.” ²⁹ Jesus-ñum aksinñıgik irinıkkun nipliuti-plugik, “Ukpiğipluıa taatnaqhutik qıñıtılasitqıksutik.” ³⁰ Taapkuak anutik qıñıtılasitqıñıqsuk. Jesus-ñum alğaqsrullapiagñıgik uqaqunıtılugik kisumun-nunniñ taavrumıa, ³¹ aglaan aullaqamık siaminnıgaaq tusaayugaallautaq Jesus-kun nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Anıtmık Uqatıaitchuamık

³² Taapkuak aniaqsiqmıuglu. Anun irrusiqlulik uqatıılııaq Jesus-muutikkaunıqsuq. ³³ Irrusiqluk anıtmagu uqatıılııaq anun uqaqsiñıqsuq, iñugayaat quviğusukhutiñ nipliğñıqsut, “Qanauñniñ tautuksimaiñıqsugut atrıñanık uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ñuruat nipliğñıqsut, “Anıtchiraqtut irrusiqlunınik atuqlugu sanııa analataata irrusiqluıch.”

Jesus-ñum İlunıksrıııha

³⁵ Aasiñ Jesus kukiłunıqsuq nunaaqqipayaani nunaaqquı-ranılu, ilısautrıpluni Jew-ñuruat katragvinıtñi quliaqtuagıplugulu tusaayugaallautaq Agaayyutim anıayuyautaagun sulı mamıtıtlugıch qanusıpayaanık atrıgñıautılıgıllu nanırrutilıgıllu. ³⁶ Tautukamıgıch iñugayaat ilunıtchıñıqsuq, atakkıi ihuıllıuqhutiñ qanuqsausıuqhutiñlu atrıplugu ipnaiq qaunaksrıılııaq. ³⁷ Jesus-ñum uqatıniğai malıgıuqatıni, “Katıtaksraq ilımun iñugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikıttut. ³⁸ İnıqsruqsıun anıayuyana katıtchivium tuyuqaqulugu savaktinık katıtchivımun.”

10

Jesus Pıksraqtuq Qulıt Malğunınik Uqqıraqtinık

¹ Jesus-ñum inımiñuqunıgı qulıt malğuk malıgıuqatıni, aasiñ sanıksrıñıgı anıtchıtılasıplugıch irrusiqlunınik sulı ihuıqsıpkaitılasıplugıch qanusıpayaanık nanırrutilıñınik. ² Uvva ukua qulıt malğuk uqqıraqtaiñ atıñıch: Sivullıq Simon taıguutıqatıuq Peter-mık, anıqataalu Andrew, James-lu John-lu igñak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-sılıqiri, James-lu igñıa Alphaeus-ñum, sulı Thaddaeus, ⁴ Simon-lu ilanata Zealot-kuaqtuq, sulı Judas Iscariot aatchuutıgıtıñıktuq Jesus-mık aqvıatıgun.

Jesus-ñum Aullaqtıtkaı Qulıt Malğııch Malıgıuqatıni

⁵ Taapku qulıt malğuk Jesus-ñum tuyuginıgı alğaqsrıuğıch itnaqhuni, “Aullağıñıaqası Jew-ñunıtchuanun naagaqaa isıgıñıaqası nunaaqqipayaanıtñun Samarıa-ğmiut. ⁶ Aglaan aullağıñıgıtıchı

iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummirutitun ipnaisun. ⁷ Aasiñ iglauñapsitñi quliaqtuağiyumagiksi, ‘Agaayyun anjalatçhiññağtuq iñuñnik nutaakun.’ ⁸ Huaqsipkailusi atniğñaqtuanik, anjpaqtillugich tuqu-ruat, mamititçilusi auyugaqtualgitñik, anittağlugich irrusiqluich, suliaatchuutigiymagiksi akuqtuağikkaqsi akiilaaglugu. ⁹ Maniğaağniaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniñ kanjuyamiglu. ¹⁰ Puukatailaagusi aullagupsi, quppigaaqtuutailaagusilu, suliaalugutitçiuutailaagusi, naagaqaa ayauppijanilaagusi, atakkii savakti piqatitaksrauruq inugikkañanik. ¹¹ Nunaaqçimupayaagupsi naagaqaa nunaaqçuuramun pakakkumausi iñuñmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukkuummilusi tupçani aullağniañapsitñunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi taavrumani tupiğmi nipliğumuusi, ‘Agaayyutim ihuaqutillañniağumagaasi.’ ¹³ Iñuich taapkua pağlakpasi tutçiuutiqağniaqtut. Aglaan pağlanjtpasi tutçiuutiqağumiñaitçut. ¹⁴ Kisupayaam akuqtunjtpasi naagaqaa naalağnisunjtpatigik uqauttutisi, ipsuktuçsiun apyuq isigapsitñiñ aniñiağupsi tupiğmiñ naagaqaa nunaaqçimiñ. ¹⁵ İlumun uqautigipsi, qağanatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrañ-ñumlu Atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ tukkuliinjitchuamiñ ilipsitñik nunaaqçiatni.

Nagliksaaqtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuğiniağipsi ipnaisun akunğatnun amaaqtut. Taatnamik puqikkumausi nimigiaturun sulia suqlukkatalaitçhuaturun tinmiağruuraturun. ¹⁷ Qaunagilugich iñuich, atakkii uqaqsittaagvinjmuutigisigaasi ipiğaqtuğlusi Jew-ñuruat katrağvinjitiñi. ¹⁸ Suli pisigilunja tikiutrauniaqtusi sivuğaatnun kavanauruat umialgillu. Piviksraqağisirusi ilisimaraulusi ilinjitñun sulia Jew-ñunjitchuanun. ¹⁹ Aglaan tigurağupsi isumaalunjaqasi qanuq naagaqaa sumik uqağniaqtilaapsitñik, atakkii tavrağuppan qaitçhikkauni-aqtusi uqaksrapsitñik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqağumiñaitçhusi, aglaan İrrusiña Aapapsi uqağisuruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigigisigaa aniqatni tuqçutautçulugu, sulia aapam pigisipmigaa taatnatun qitunğaurani; ililğaat akikñaqtuipmiñiqsut anayuaağmiknik aasiñ anayuaatin tuqçutillugich. ²² İñupayaam uumigiliutigisigaasi piqutigilunja, aglaan makitaruaq payañaiğuni isuanun anniqsukkağisuruq. ²³ Piyuaqsiğupsi uumani nunaaqçimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqçimun. İlumun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitñik nunaaqçipayaanjitiñi Israel-ñum İğñiña İñuum agğigisuruq. ²⁴ Maliguaqti kamanatlutlaitçhuq ilisautrimiñiñ, naagaqaa savakti anayuaağmiñiñ. ²⁵ İñuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaña, sulia taatnatuntuuq savakti anayuaqanaturun. İñuich tuqlirağniqpatruñ anayuaqana tupçum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqlirağniağaiç taavrumiña atigimik.

Sivuğaginasigik İñuich

²⁶ “İqsiginiaqnasigik iñuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkağisuruq, sulia nalunaqtuapayaaq ilitçhuğipkkağisuruq. ²⁷ Uqautigikkağa ilipsitñun taagmi uqautigiymagiksi qaumami. Suli iñuich isivruutigikkañat siuttapsitñun quliaqtuağiyumagiksi tupçich qaanjatniñ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnağich iñuich tuqçutçhirağaqtuat timimik, aglaan tuqçutçhumiñaitkaat iñuusiğ; sivuğagilhiñiaqsiun taamna piyaqçuitlaruağ iluqaaknik iñuutçhimiglu timimiglu anasiñjuqsagvinjmi. ²⁹ Uvva malğuk tinjiurak tunitçaitpak ataatçhimun nalliglugik

maniuramik? Naagauvva nalliakunniin katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunjaan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitni suli qanutun iñugiaktilaanjat. ³¹ Taatnağusi sivuğanası, akisuruñutluktusi tamatkunakña tinmiurağayaañiñ.

Uqağithalu Piilaagithalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiluni uvamnun, ilaa nalupqinaiglugu uqağigisipmigiga sivuğaanı Aapaa qılanmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piilaagikpanja iñunun piilaagigisipmigiga Apaanun qılanmiittuamun.

Jesus Aggiutrıruq Aviktuiğmik

³⁴ “Isumaniaqasi agğigñılunja tikiutityağlugu tutqıun nunamun aglaan savıkpak. Agğinitchunja iñuich piqatigiiksityağlugich aglaan atinğiqplugich.

³⁵ Atakkii piqutigılunja iğñiguruat akikñaqtuıtılasıplugich aapamiknik, paniuruat aakamiknıglu, ukuanjuruat aakaruaamiknıglu.

³⁶ İñuum tupiqatını uumigirigigisigai.

Micah 7:6

³⁷ “İñuum piqpagitlukkumiun aapanı naagaqaa aakani uvamniñ malıgıuqaıtalguyumiñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukkumiun iğñigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ malıgıuqaıtiginıtkiga. ³⁸ Suli iñuum akıggiutinıtkumiun sannıgutani malıglunja malıgıuqaıtiginıtkiga. ³⁹ İñuum tigummiñiaqtuam iñuuhıgmıñik tammaıgisigaa ilumutuuruuq iñuuhıq; aasiin iñuum tammaıgumiun iñuuhı piqutigılunja piññaktaagıgisigaa.

Akilıusiaksrat

⁴⁰ “İñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmıgaana, suli kisupayaaq akuqtuiruag uvamnıku akuqtullapiaqmıgaa tuyuğiriga. ⁴¹ Kiña iñuk akuqtuiruag sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqıraupluni akuqtuıgısiuruq sivuniksriqirit akıññaktaaksranjatıtun, suli iñuk akuqtuiruag nalaunjaruamik iñunmik pisigiplugu nalaunjaruanıulha iñuum akuqtuıgısiuruq nalaunjaruanıulha iñuum akilıusanjatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuiruag atauchimununniin makua kamanaiññıqsrauat malıgıuqaıtıma nigliñiaqtuamik imıgmik qallutmun pisigilugu malıgıuqaıtıulha, ilumun uqaıtıgıpsi, tammaıyumiñailıapiağaa akilıusiaksrani.”

11

¹ Jesus naatchianikami ilisautriğmiñik qulıt malğuk malıgıuqaıtımiñik aullağniqsuq tavrakña ilisaurityaqhuni suli quliaqtuagıaqhuni nunaaqqınıtınun Galılee-m.

John Paptaaqtıchiri Tuyuqaqtuq Malğunınik Malıgıuqaıtınınik

² John tusaakami isiqtıulğmiñi qanuq Christ, annıqsuqtı akıqsruutauruag, savaaqaqtılaanjanıku, tuyuğiniğik malğuk malıgıuqaıtını ³ apıqsruğıaqplugu Jesus, “Taimñauvıch John-nım uqaıtıgıkkana agğıñıağniplugu? Naaga nigıunıaqpısa atlamik?” ⁴ Jesus-nım kiunıgıku, “Utıgıusıku uqaıtıgıyakkı John-mun tusaakaksıku suli qıñıkkaksıku. ⁵ Ayaunjaruat qıñıtılasıplıtın, pisutlaitchuatlı pisutlasıplıtın, auyugaqtıualğılı mamıtıkkıauplıtın, tusaatlaitchuatlı tusaatlılasıplıtın,

tuqunaruat anipkaqlugich, suli tusaayugaallautaq quliaqtuanupluni ilaippannun. ⁶ Quvianamiuruq iñuk qapiqtanitchuaq pisigiluna.”

⁷ John-ñum maliguaqtik aullaqaqsimaknik Jesus uqaqaqsiñiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qiniñiaqpsi iñuilaami nunami, ivigaamik anjalataakkanjanik anugim?” ⁸ Sumikmi qiniñiaqsiñiqpsi? Iñuñmik atnuğaqaqtuaq akisuruunik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruunik atnuğaanic iñuuniaqtuanurut umialgum tupiqpanani. ⁹ Taitñinjanpan sumikmi qiniñiaqpsi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qinikkaqsi pitluktuaq sivuniksriqirimiñ. ¹⁰ Uvvauna aglausimaruaq John-kun, ‘Atañji, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiyaqsigigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹ Ñumutuuruamik uqaqtuna ilipsitñun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktuaq iñuñniñ aniruaninñ nunami uvujanunaglaan. Aglaan iñupayaq kamanaiñniñiqsrauaq ukunakña Agaayyutim anjalataninñiñ kamanatluktuaq John-miñ. ¹² John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun aullaqniñiqsuq anjalataqmiñnik iñuñnik, aglaan iñuich saqlaktuat aippaavak akilñiqsuiñiqsut uvujanunaglaan. ¹³ Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ñum maligutaksraninñ uqaqigaat John-ñum aggigñiañhanunaglaan. ¹⁴ Ukpiqisukkupsinñ sivuniksriqirit uqaqigkanjat ukpiginiagiksi John Elijah-ñutilaanjanik aggigsaqmaruamik. ¹⁵ Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.

¹⁶ “Sumik atriaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aqup-piplutinñ tuniriniñiaqtuatun katimmavinñiñ suli tuqhirautiplutinñ avatmun,

¹⁷ ‘Atuqtuurautigaluaqipsi aglaan agginjitlusi.’

‘Atuqhutali kinuvguutinik aglaan qianjichusi.’

¹⁸ John aggigami nigitlaiñniñiqsuq imiglunilu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqtuqagniplugu. ¹⁹ Igñinña Iñuum aggigami nigitlapluni imitlaplunilu atlatitun, aglaan uqautiginiñaat itna, ‘Marra niggiqsuruuaq imiq-tuqtulu, ilauraaginiñaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqutaa ilitchuqipkautauruq ilumutuuplugu savaanagun.”

Ukpijitchuat Nunaaqqich Iñanjan

²⁰ Aasiñ Jesus-ñum iñiqtiqaqsiñigai iñuich nunaaqqiñi savaaqagvigitlukkani quvignaqtuanik atakkii isummitqinjitmata.

²¹ “Nakñun Chorazin-naqmiusii! Nakñun Bethsaida-qmiusii! Savaaqagaluqaqtuna iñugiaktuanik quvignaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvignaqtuat qinikkasi savaanunipata inilgaanimma Tyremilu Sidon-milu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissunnik atnuğaagutinñ suli agramun aquvillutinñ qiniñiqtitlugu taavrumuuna mumiqtinñ killuqsautmikniñ. ²² Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium iglutuyunaitlukkisiruq ukunakña Tyre-miñilu Sidon-miñilu ilipsitñi. ²³ Aasiñ Capernaum-miusii! Kamanagaqsiñiqsiñi? Iktaugisirusi anasiñnuqsagvinñmun. Atakkii quvignaqtuat savaanuruat ilipsitñi savaanunipata Sodom-mi, ittuiñagayaqaluaqtuaq uvujanunaglaan.

²⁴ Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atanniusiaksranjat qağanatluñniaqtuaq atanniusiaksrapsitñiñ.”

Aggighusi Uvamnun Minguiqsiqitchi

²⁵ Tavraasiñ Jesus nipligñiqsuq, “Aapaan, atanguruatiin qilanmi nunamilu, quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut iriqsimaruat puqiksuaniñ ilisimaruaninñilu. ²⁶ Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagiginiñ. ²⁷ Aapaa sanñipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ

iñuum ilisimanjtkaa igñiguruag aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimanjtmigaa aapa aglaan kisimi igñiguruam iñupayaamlu igñiguruam ilitchuğipkakkaja aapamik. ²⁸ Minguqtuasii uqumaiñuqtuasii! Uvunagitchi, minguiqsiaqtitchumagipsili. ²⁹ Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisağvigilunjaasiñ. Taatnağupsi iñuutchisi minguiqsiağniaqtut atakkii piisaanjitchurja atchikñunjal. ³⁰ Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qaganaqtuq.”

12

Apiqsruun Minguiqsiağvikun

¹ Akuniisunajaqtin Jesus-lu maliguaqtailu apqusaagñiqsut mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiağvium uvluani. Jesus-ñum maliguaqtai nigisuliqhutin nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiñ nigiplutin. ² Pharisee-ñuruat tautukamisigik upyanigaaat Jesus, “Qinillakkich maliguaqtitin. Navgillapiaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiağvium uvluagun.” ³ Jesus-ñum kiunigai, “Agliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilaanaj nigisuliqamin. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqatailu, nigirut ipqiqsakkaauruamik qaqqiamik nigiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsinun. Maligutaksrakuağnanagitchuq nigipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵ Suli agliqisimasuknağiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpanmi qaayugnaqsiliugnihat minguiqsiağvium uvluani, tavraami patchisaiñhat navguikamin maligutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkaluaqtuq kamanatluktuag agaayyuvikpanmiñ. ⁷ Iisimanayağnigupsi qanuutautilaanjanik uuma uqathum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakja tunillaqtuhigmiñ,’ suksraunğigayaitchisi iñuich killukuanjitchuat. ⁸ Atakkii Igñinja Iñuum atanigigaa minguiqsiağvium uvluan.”

Anjun Argalik Pannaqłuktanik

⁹ Jesus tavrakja aullaqami isigñiqsuq Jew-ñuruat katragviatnun. ¹⁰ Anjutiqağniqsuq tavrani pannaqłuktanik argalik. Atlanik iñuqağmiñiqsuq tavrani agvisiksrañiqiruanik Jesus-mik. Apiqsruğniqaaat maligutaksrakuağnaqmagaan iħaqsipkairuni minguiqsiağvium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutinigai, “Nalliqsi piqağniğumi atautchimik ipnaimik aasiñ ipnaiq kataguni ilunaamun minguiqsiağvium uvluani, taavruma amunayaiññiqpauñ taavrumakja? ¹² Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpaknatluktuq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuağnaqtuq ikayuiruni minguiqsiağvium uvluani.” ¹³ Aasiñ nipliutiplugu taamna anjun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isanigai argañni aasiñ iħaqsiplutin iglunjsitun argaiñ iliplutin. ¹⁴ Tavrakja Pharisee-ñuruat anikamin katiplutin sivunniugñiqsut qanuğlugu Jesus tuqqutchuklugu.

Agaayyutim Piksraqtaanuruaq Savaktaa

¹⁵ Jesus ilisimapluni sumik sivunniugtilaanjanik, aullağniqsuq tavrakja. Iñugiaktuat iñuich malinigaaat. Jesus-ñum iħaqsiragağniğai iluqaisa atnigñaqtuat. ¹⁶ Jesus-ñum iñiqtiğniğai iñuich uqağitqunjitluni. ¹⁷ Taamna immiqsaqlugu uqautaumaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqñuni,

¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkaga!

Ilaanuruq piqpagikkaga suli ilaagun quyalikkaupluna.

Ilgisigiga irrusillautağa ilaanun,
suli quliaqtuağigisigaa iñupayaanun
qanuq atanniiħksrağa iñupayaanik atisilugich.

¹⁹ Uqaalatlaitchuq iğialaluniġu.

Kia-unniin tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyaaquğnianitkai sayaitchuat iñuich ittuat piğittuatun ivikpaktun
naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiğanġatun
atanniiħksrağmiñunaglaan iñupayaanik nalaunġaluniġu atisiluniġu.

²¹ Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat niğiugaqağisirut.” *Isaiah 42:1-4*

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iñuich Jesus-muutiniğaat anġun irrusiqġulik ayaunġaruagġu uqat-
laitchuagġu. Jesus-ġum iħuaqsiñiğaa. Tavralli taamna anġun uqatlasiruc
qiñitlasipluniġu.

²³ Iluqatin iñuich quvigutchaġniqsut uqaqhutinġ,
“Kinuviagiñitkaluağniqpaun una David-ġum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-ġuruat
tusaakamitruc uqağniqsut, “Jesus anitchirağaiñiqsuq irrusiqġuñnik
iñuñiñ atuqġu sañġia Beelzebul-ġum anjalataata irrusiqġuich.”

²⁵ Jesus-ġum iħsimaplugich sumik isummatilaanġatnik uqautiniğai, “Iñuich
atanguvinġmiguuq akikġautirut avatmun; ataniğliasiiñ taavrumani
sukstraunġiğniiaqtuq iñugikkañi avgumakpata. Nunaaqqipayaat

naagaqaa tupiqatigiich avikaminġ makitlatlaitchut. ²⁶ Taatnatuntuuq
tuunğaq irrusiqġuñi avgumaguminġ akikġautilitinġ avatmun atanguvia
isukħiñiaqtuq.

²⁷ Aasiiñ anittağupkich irrusiqġuich Beelzebul-kun,
kisukunli iñugikkapsi anittağuuvatigik irrusiqġuich? Taatnamik
atanniqsuqtiginiğisi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittaiguma
irrusiqġuñnik, nalupqinaitchuq Agaayyutim anjalatchianiktlaanġa
iñuñnik akunnapsitni.

²⁹ Kiñapayaaq isiguktuaq sañġiruam iñuum
tupqanun tigliguguni, qiliqsruqaağlugu sañġiruaq iñuk tiglikkisiruc
suuranġiñnik.

³⁰ Iñuk piqataunġitchuq uvamni akikġautiruc uvamnun,
suli iñuk katitchiqataunġitchuq siamitchiħhiñiaqtuq. ³¹ Taatnaqhusi
uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitagai iñuich killuqsautipayaanġich
itqagiñqikkumiñaiğlugich uqağniqġuktapayaanġich. Aglaan uqağniqġuktuaq
akikġağlugu Ipqitchuq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ.

³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikġağlugu Iğniġa Iñuum
natqigutikkaugisiruc, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik
akikġağlugu Ipqitchuq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak
suli taimuġa.

Napaaqtuq Asianġu

³³ “Napaaqtuq iħtchuğinaqtuq asianġun. Napaaqtuğiksuaq
asirriġlautağaqtuq aasiiñ napaaqtuğiitchuq asirripluni asiagiitchuaniġ.

³⁴ Ilipsi tuqunalgich nimiğiat! Uqatlaitchusi nakuuruaniġ
atakkii pigiitchuaniplusi. Qanğaum uqağirağigaa taatnasiq ittuac
uummatmi. ³⁵ Iñullautaq piqagaqtuq nakuuruamik uummatmiñi
aasiiñ uqallautat anirağaqhutinġ uummatmiñiñ, aasiiġ pigiitchuac
iñuk uummatigmiutağaqtuq killuğmik uqaqhuniasiiñ nakuunġitchuaniġ.

³⁶ Uqautigipsi, uvluani atanniivium iñuich pasirauniaqtut
uqağiġlapyaağmiktigun uqautigikkağmikkun. ³⁷ Atakkii uqağikkapsigun
nalaunġasripkakkauniaqtusi, suli uqağikkapsigun sukstraunġiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaqugaat Quvinqaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilanisa Pharisee-nuruat sulii ilanich aglaliqirit uqagñiqsut Jesus-mun, “Ilsautrii, qinñiguktugut quvinqaqtuamik savaamik nalupqinaigutauplugu kisuutilaagnik.” ³⁹ Jesus-ñum kiuniñgai, “Makua iñuich pigiitchuatlun sayunaruatlu qinñiguktut quvinqaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugich, aglaan qinñigumiñaitlutinj taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quvinqaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraañni inniqsuq pinjasuni uvluniñu unnuaniñu. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum iluvigmiitkisipmiuq pinjasuni uvluniñu unnuaniñu. ⁴¹ Atanniivium uvlunani iñunisa Nineveh-m patchisiginiñaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutinj killuqsautmikniñ Jonah-m quliaqtuagutipmatinj. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvlunani atangum agnam patchisiginiñaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agqihuni unallam tunjaaniñ unjasikuamiñ naalagnityaqługu Solomon-ñum puqiksilaanja. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Solomon-miñ.

Irrusiqluk Utiqtuq

⁴³ “Irrusiqluk anipman iñunmiñ kukilugaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuqsiagviksrağmiñik, aasiñ paqinğitługu. ⁴⁴ Inmiñun uqagaqniqsuq, ‘Utiğlanja tupiğmun annivigikkamniñ.’ Aasiñ utiqami paqillağniğaa imailaaq inigisimakkani salikuqtaatchiaq sulii inillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Anipluni aggiuttriraqniqsuq tallimat malğunñik atlanik irrusiqlunñik pigiitłuktuanik inmiñiñ. Aasiñ isiqhutin iñuuniagaqsiirağniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigiitłuksiraqtuq sivulligmiñ iñuuniakiğmiñiñ. Taatnatuntuuq itkisiruq killuliqirini iñuuniiaqtuat pakmapak.”

Aakanalu Aniqatılıu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtitługu iñunñun aakanalu aniqatiniñu qikağniqsut tatqaani uqaqatigisukługu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilanjata uqatiniğaa Jesus, “Aakanalu aniqatitunlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutin.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiuniğaa taamina iñuk uqautriñi, “Kisuuva aakaga? Sulii kisuuvat aniqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuuqługich maliguaqtini nipliğniqsuq, “Qiniqsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqaqtuq pisulhanik aapaa qılanmiittuam aniqatigigiga naagaqaa aakagiplugu.”

13

Atrikusau Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupiğmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ² Iñugiallapiiaqtuat iñuich katirviginiğaat avatlugu. Kiisaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, iñugayaaqpaurat makitaplutin narvam siñaañi. ³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsiñiğai iñugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iñugguuq nunaliqiri nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirripkaqługu nautchiaksrat ilanjich katagağniqsut apqutmun, aasiñ tinmiurat niğiplugich. ⁵ Iñajitsulii katagağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapanitchuamun, aasiñ nauplutinj qilamik atakkii nunakitłuni, ⁶ aasiñ siqiniñ nuiptman pasikługich pannaqłunniğai atakkii kanjiliviksraitlutinj. ⁷ Sulii ilanjich nautchiaksrat katagağniqsut akunğatnun kakitlağnat, aasiñ kakitlağnat naukamanj nagguviksrağniğai nautchiagiksaa. ⁸ Aglaan ilanjich katagağniqsut nunagikuamun, aasiñ nauriñiqsut asianik

iñugiaksiplugich, ilañich atautchimiñ tallimakipianjuttaaqhutiñ naaga pinasukipianjuttaaqhutiñ naaga iñuiññaq qulinjuttaaqhutiñ.”⁹ Aasiñ Jesus nipliñiqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalagnili.”

Sivuniyat Atrikusautit

¹⁰ Maliğuaqtañ utlaklugu Jesus apiqsruğniğaat, “Suvaata uqaqpich iñunun atrikusautitigun?”¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “Ilipsitñuñhiññaq Agaayyutim sagviğñiğaa nalunaqtuananik anjaayuqautaan qilaum, aglaan makununa iñunun sagvikkaunitchuq.¹² Atakkii iñuk piqaqtuaq akuqtullaagisuruq, aglaan taavruma piqanitchuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani.¹³ Una pisigiplugu uqaqtuna iñunun atrikusautitigun:

Atakkii qiniğaluaqhutiñ ilisaqsritlaitchut

suli naalagnigaluaqhutiñ tusaatlaitchut aasiñ kanjisiñlaitlutin.

¹⁴ Aasiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluagupsi kanjisiyumiñaitchusi,

suli qiniğumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iñuich uummatinich pitchigiñliğñiqsut,

tusaasunğitlutin supayaamik, iritinlu siquplugich.

Utitiqiniğitlutin Agaayyutmun mamitiksramiknun

atakkii qiniñlaitlutinlu tusaatlaitlutinlu kanjisiñlaitlutinlu.’ *Isaiah*

6:9-10

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiniñlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutin.¹⁷ Ilumun uqautigipsi, iñugiaktuat sivuniksriqirit nalaunjaruatlu Agaayyutim iñuiñ qiniğukkaluağaat tamanna pakma qiniñkaqsi aglaan qiniñitkaat. Tusaasukkaluağaatuuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanitkaat.

Jesus-ñum Kanjisiñkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalagnilaksian qanuutautilaan atrikusautim nautchirriqirikun.

¹⁹ Tamatkua tusaaruat uqahigmik anjaayuqautaagun Agaayyutim kanjisiñuqaqatin atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitchuam aggiqhuni aattağigai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piiguipkağai tusaakkanatnik.²⁰ Aasiñ akuqtuiruat uqahigmik quviasuutigiplugu tusaapqauraqamitruñ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik uyağaulamun nunamun.²¹ Aglaan kanjiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra ihuñliuñliq piyuqañsiuñliq tikitmata iñuich taapkua qilamik qapiqtigaqut.²² Suli nautchiaksrat kataktuat akunğatnun kakitlağnat atrigigaat iñuk tusaaruq uqahigmik, aglaan isumaaluutit iñuuniañkun kinnitñiñniğutitlu umialgutitigun suqutiginiğagigaat uqahiq taimmaasiñ naurisunaganianik.²³ Aglaan iñuk akuqtuiruat nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhutiñ nunagisuamun atriqaqtuq iñuktun tusaaruatun uqahigmik kanjisiñplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, ilañich tallimakipiatun, ilañich pinasukipiatun, suli atlat iñuiññaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksrağiilatigun

²⁴ Jesus uqağniqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan itkisuruq iñuktun nautchiiruatun mukkaaksrağiksaanik nautchiiviniñmiñun.²⁵ Aglaan iñuich siñiktitlugich uumiksri aggiqhuni nautchiñiqsuq mukkaaksrağiñlanik akunğatnun mukkaaksrağiksaat aullaqhuniasiiñ.²⁶ Naugaqsiptomata nautchiat

mukkaaksraurat nuinuraqmata mukkaaksraġiilattuq sagviġmiñiqsut. 27 Savaktit utlakamitruġ añaayuaqtiġ apiqsruġniġaat, ‘Ataniiq, nautchiinġiptigiñ mukkaaksraġiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksraġiilat nuivat?’ 28 Qaukhiata kiuniġai, ‘Uumiksrim savaaġigaa taamna.’ Savaktit apiqsruġniġaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiaglugich mukkaaksraġiilat?’ 29 Tavra kiuniġai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksraġiilanik taputriviaqtusi mukkaaksraġiksaanik. 30 Iluqatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiiñ kiprivik tikitpan uqautigisigitka kipirit sivulliulugu katitqulugich mukkaaksraġiilat qiliqtaulaalugich ikipkaaqsruiġlugich, aglaan katillugich mukkaaksraġiksaat siġluamun.’ ”

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksrakun

31 Jesus-ġum uqautilgiñniġai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim añaayuaqtaataa ittuq mustard-ġum nautchiaksrauranġatun iñuum nautchiikkaġatun nunautmiñi. 32 Mikiniqsraugaluanaġmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami anġiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaqtuġuqhuni. Aasiiñ tinġiuranġi siġlam agġiqamiġ ugluliñiqsut qisiqsiutiġitñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

33 Jesus-ġum uqautilgiñniġai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuaqtaataa sagviqpan itkisiruq aġnaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ġum Uqaqtilaana Atrikusautitigun

34 Jesus-ġum uqaġiniġai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautailaaguni uqatlainiñiqsuq. 35 Tavra immiumaniqsuq uqauttaturuaq sivuniksriqirikun itnaqhuni, “Atrikusautitigun uqaġisiruna ilinġitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam
aullaġniñhaniñaglaan.” *Psalms 78:2*

Jesus-ġum Kanġisipkaġaa Atrikusaun Mukkaaksraġiilatigun

36 Jesus-ġum aullaqtitqaaqlugich iñuich isigñiqsuq tupiġmun. Maliguaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaqhutini, “Kanġisipkallaktigut atrikusaun mukkaaksraġiilatigun nautchiivinġmi.” 37 Jesus-ġum kiuniġai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksraġiksaanik Iġniġigaa Iñuum. 38 Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksraġiksaat tamatkuanġurut qaitchuat inġmiknik Agaayyutmun anġalatquplutiġ, mukkaaksraġiilatli tamatkuanġurut qaitlutiġ inġmiknik pigiitchuamun anġalatquplutiġ. 39 Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniġa mukkaaksraġiilanik tuunġauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiiñ kipirit isagulguplutiġ. 40 Atriġugich mukkaaksraġiilat katitauruut ikipkaaqlugich ikniġmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isuklitpan nuna. 41 Iġniġan Iñuum tuyuġigisigai isaguligikkani aasiiñ katityaġlugich ukunakġa Agaayyutim añaayuaqutmiñiñ killuqsaqusaagutipayaat suli iñupayaat pigiiliqiruat. 42 Isagulgich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiagisirut suli tiriquulatchiġlugich kigutitini. 43 Nalaunġaruatli qaumagisirut siqiniqtun añaayuaqtaani aapagikkaġmiġ. Kiña siutiqaqtuq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

44 “Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiivini. Iñuum paqitnamiuq iritqiklugu nautchiivini; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityağniqsuq sulliñaurapayaağmiñik, aasiñ tauqsigñiğaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunjauraqpakun

45 “Aasiisuli Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan itkisiruq tauqsigñiaqtitun pakaktuatun akisuruamik sunjauraqpagiksaamik. 46 Paqitnami akisullapiaqtuamik sunjauraqpanmik aipluni tunityaqługich sulliñaurapayaani tauqsigługu taamna akisullapiaqtuag sunjauraqpagiksaaq.

Atrikusaun Kuvrakun

47 “Aasiisuli Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan itkisiruq qaaqtuutun niñitauruaton tağiumun aasiñ qaaqłuni qanusipayaanik aqaluñnik. 48 Qaałallaanikamiñ aqaluñniaqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutini avguaqsiplugich aqaluich, nakuuruat iliplugich aqaluqagvini miknun aasiñ nakuunitchuat igitlugich. 49 Itna itkisiruq isuklitpan nuna. Isagługich avguityağisirut pigiitchuanik iñuñnik akunğatniñ nalaunjaruat iñuich 50 igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiağisirut sulitiriquulatchilugich kigititini.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suğalğich

51 Jesus-ñum apiqsruğniğai maliguaqtini, “Kanjiqsisivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiuniğaat, “Aa, kanjiqsigivut.” 52 Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aglaliqipayaaq ilisaqaqtuag Agaayyutim anjaayuqautaanik atriaqqtuq tupqum iñuanik sagviqsruiruamik suurağmiñik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsivini miñiñ.”

Nazareth-miut Ukpiginiñkaat Jesus

53 Jesus-ñum uqaginiqamigich tamatkua atrikusautit aullağniqsuq tavrakna. 54 Tikitłuni iñuguğvini miñun ilisautiniğai iñuich katrağviatni. Iñuich tusaaruat quviğusukhutiñ apiqsruqtautiag siñiqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqitmiñ sulit sanjimiñ savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik? 55 Uvvauna kaapintam taivruma iğniğiniñitpaun? Aakanja taimña atiqaniñpa Mary-mik? Aniqatiginiñitpagich ipkua Jameslu, Josephlu, Simonlu, sulit Judas? 56 Iluqatiniñ sulit nukatchiani iñuuniaqatauniñniqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññaniqpa tamatkuniña supayaanik?” 57 Tavra atniummatiqagniqsut Jesusmit. Aglaan Jesus-ñum uqautiniğai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaq aglaan kamagikkaunjitłuni iñuguğvini miñiñ ilu naagaqaa ilamiñiñ ilu.” 58 Tavra Jesus savaaqaniñniqsuq iñugiaktuanik quviqnaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitłutini ilaanik.

14

Tuqqutaulha John Paptaaqtitchirim

1 Taatnałhatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqamik Jesuskun, 2 uqautiniğai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtitchirauniqsuq anitqikhuni tuquligmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlanisquq quviqnaqtuanik.” 3 Sivuaniiñma Herod-ñum tigupkağniğaa John qiliqsruqługu isiqtaupkaqługu. Taatnaqtinniğaa pisigiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ñum nulianja. 4 Atakkii John Paptaaqtitchirim akulaiqługu uqautiniğaa

Herod, “Maligutaksrakuagñangitchuq ilaqatiginiagupku aniqatvich nuliana.” ⁵ Herod-ñum tuqqtchukkaluagñigaa John, aglaan iqsiñiqsuq iñuñnik atakkii ilinisa isummatigiplugu John sivuniksriqirauplugu. ⁶ Herod-ñum annivia tikitman, pania Herodias-ñum sayuğniqsuq sivuğaatni Herod-ñumlu tuyuğmianinilu quyalililapiaqlugu. ⁷ Akiqsruğniğaa nalupqinaiqlugu qaitchigisiñiplugu supayaamik injiqaan. ⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipliğniqsuq, “Qaitchinña niaquanik John Paptaaqtichirim ililugu alluiyamun.” ⁹ Umialik aliatchañniqsuq, aglaan pisigiplugu akiqsruutni suli tamatkua niğiqatini tiliriñiqsuq qaitquplugu niviaqsiam injağikkaña. ¹⁰ Herod tiliriñiqsuq isiqsivinjmun niaquigiaquplugu John. ¹¹ Itqutinigaat niaqua iliplugu alluiyamun qaitluguasiin niviaqsiamun, aasiili taavruma aakamiñuutiplugu. ¹² John-ñum maliguaqtañ agqiçhutin piñigaat timaa iluviqluguasiin. Taatnaamikamin uqautityağniğaat Jesus.

Jesus Niğipkaiñiqsuq 5,000 Anutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilaanjanik John-ñum, aullağniqsuq umiakun quvğutiplugu iñuilaamun kisimi. Inugayaat tusaakamin maliutinigaat nunaaqqipayaaniñ pisukkataqhutin. ¹⁴ Jesus tulakami tautuklugich inugayaaqpaurat ilunjutçañniqsuq. Mamitinnigai atniğñautinjitiñ. ¹⁵ Unnuksraagataqman maliguaqtañ utlanigaaat uqautiplugu, “Unnuaguqtuq. Suviksraillaq manna. Tuyuğikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsigiaqulugich niqiksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ñum uqautinigai, “Aullanjtkumin sunjitchut. Ilipsi niğipkaqsigik.” ¹⁷ Kiunigaat, “Piqaqtugut tallimalhiñjanik qaqqianiglu malğuniglu aqaluñnik.” ¹⁸ Jesus-ñum nipliutinigai, “Uvunautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasiin tiliñigai inugayaat aquvitquplugich ivinjmun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiata malğuglu aqaluk aagluğniqsuq qilanmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ñum avguqlugich qaqqiata qaiñniğai maliguaqtimiñun aasiili taapkua autaaqlugich inugayaanun. ²⁰ Iluqatin inugayaat niğiniqsut niğisuiqhutin. Niğinaiqmata maliguaqtit katitchiñiqsut ilakunjitnik immigataqlugich qulit malğuk aguupmaich. ²¹ Taapkua niğiruat 5,000-tuyunnaq inniqsut anutin, kisiqatigisunjaqnağich ağnat ililgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imğum Qaanagan

²² Jesus-ñum maliguaqtini ikipkaqtiginiğai umiaqpauramun ikaagiaquplugich iğlanun narvaqpaum aasiin aipkaqlugich inugayaat. ²³ Taatnaamikami mayuğniqsuq igğimun agaayutyaqtuaghuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiñnuğniqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiñniqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuliğniqsuq qailğutiplugu atakkii anuğim pagğaguutiplugulu. ²⁵ Aasiin Jesus-ñum utlanigai maliguaqtini uvluyasipman pisukhuni imğum qaanagan. ²⁶ Maliguaqtañ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imğum qaanagan iqsitçañniqsut nipliçhutin, “Aliuqtuaq marra!” Kappainaaqsiñiqsut tatavrauplutinj. ²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutinigai, “Quviatchauğigitchi. Uvañauruña. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiunigaa, “Ataniiq, ilviupiağuvich tilinña utlaqulutin imğum qaanagan.” ²⁹ Jesus-ñum kiunigaa, “Uvunağin.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imğum qaanagan utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamij qanutun sanjisilaña anuğim iqsitçañniqsuq. Kiviaqsikami kappainaniqsuq, “Ataniiq, annautinjña.” ³¹ Tavrauvaa

Jesus-ŋum isautiplugich argaŋni tiguniġaa Peter nipliutiplugu, “Ukpiqsriġikiññaqpat! Suvaata arguaqtuqpič?”³² Ikipmaknik umiaqpaauramun aŋuġaiġñiqsuq.³³ Taapkua umiaqpaauramiittuat sitquġviginiġaat sivuġaanun Jesus uqaqhutinj, “Iŋmun iġñiġiniġaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruaq Atniġñautiliŋnik

³⁴ Ikaaŋaminj iġluanun nunaliññiqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiin iñuŋi taavruma nunam iġitchuġikaminj Jesus-mik tuyuġniqsut uqġamik avalliuŋpayaamiknun nunaaqġiuranun, tikiutruaqsiplugich aasiin atniġñautilipayaat Jesus-mun. ³⁶ Iniqsrullapiaqġuġu aksillaŋniaqsiñiġuġuġuunniñ akua atnuġaanjan, aasiin aktuipayaatquatu ilaanik mamitikkauniqsut.

15

Iġisauttutiŋich Sivulliaŋjuruat

¹ Pharisee-ŋuruat aglaliqiritlu utlaŋniġaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruġuġu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitlaitpatigik iġisauttutiŋich sivulliaġikkapta? Iġġuŋitkaich argatiŋ niġigaluaqatiŋ.” ³ Jesus-ŋum kiuniġai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritġaitchusi atakkii maligukkiisi iġisauttutiŋich sivulliaġikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaġuutriruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Iġipsiġiasiiñ iġisautrirusi iñuŋmun uqautiġhiññauniplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaġaluaqtuŋa aatchuutiksramik. Aatchuutigiŋumiñaitkiga iġipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun iġisautigupsiuŋ iñuk kamaksritquŋitġuġu aapaŋanik naagaqaa aapaŋanik suunġiġisi Agaayyutim tillisaa piŋigiplugich sivulliaŋi iġisauttutiŋich. ⁷ Ukpiŋuŋaqtisii! Qanutun nalauttigiŋiġpa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami iġipsiġun,

⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulgugaluaġaatŋa uqaġhiñiġmiktigun aglaan uummatiŋich uŋasiksut uvamniñ piqpagillapiangitġuŋa.

⁹ Agaayyuvigiraġiġaatŋa imailaakun, atakkii iġisautrirut iñuich iġisauttutiŋitñik iġiplugich maligutaksraġiruatuŋ *Isaiah 29:13*

Sut Qaayugnaqsiŋkairuat Iñuŋnun

¹⁰ Jesus-ŋum iŋmiñuquniġai iñuġayaat nipliutiplugich, “Naalaġniġlaksiŋŋa kaŋiqsiġusiasiiñ. ¹¹ Sum isiqtaqtuam iñuum qaŋġaġun qaayugnaqsiŋkatlaitkaa, aglaan taavruma aniraġaqtuam qaniġmiñ, uqaġhum qaayugnaqsiŋkaġaġigaa iñuk.” ¹² Maliguaqtaiñ utlakġuġu apiqsruġniġaat, “Iġisimavigich Pharisee-ŋuruat atniummatilaanġat tusaakamitruŋ taamna uqautigikkan?” ¹³ Kiuniġai, “Nautchiaŋpayaaq aapama qilaŋmiittuam nautchirriutiŋaisaŋa amuruaniaqtuq kaŋituummaan. ¹⁴ Iŋmiktuuġlich. Ayaunaruani sivulliuqtaurut ayaunaplutiŋ. Ayaunaruam sivulliuqpagu ayaunaruq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniġaa, “Uqautitigut qanuutautilaanġanik taavruma atrikusautim.” ¹⁶ Jesus-ŋum nipliutiŋiġai, “Iġipsipsuuq kaŋiqsisaitmiviŋi? ¹⁷ Kaŋiqsiŋitpisiŋisuli? Suapayaaq qaniġmuktuaq aqiaġuqmugaqtuq aasiin aniġluni timimiñ. ¹⁸ Aglaan sut tamatkua aniraġaqtuq qanikun aniraġaqtu uummatmiñ, aasiin

qaayuḡnaqsiraḡaqḡuḡ iñuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut pigiiḡchuat isummatit, iñuaqtuḡiq, iḡaqatiḡaḡaluaḡhuni atlatuḡiq, iḡaqataiḡluni sayuḡaḡiq, tigliyuḡiq, tanḡiḡiḡaakun iḡisimarauḡiq, uḡaniḡḡuktahḡiḡlu. ²⁰ Taapkuatavra qaayuḡnaqsiraḡaḡaḡat iñuk, aḡlaan niḡiruni iḡḡuḡaḡaluaḡnagich argaich qaayuḡnaqsitḡaitchaat iñuk.”

Aḡnam Ukpiḡutaa

²¹ Jesus aullaḡniqsuḡ tavrakḡa nunaḡanun Tyre-m suli Sidon-ḡum. ²² Canaanit-aḡmiu aḡnaḡ tamaani iñuuniaqtuaḡ utlautiniqsuḡ ilaanun kappaiḡapluni, “Ataniiḡ, kinuḡvianḡa David-ḡum! Nagliḡillaḡniaḡnḡa! Paniga pigiiḡiḡlḡapiaqtuḡ irrusiḡḡuḡaḡhuni.” ²³ Aḡlaan Jesus kiunḡiñḡaa. Maliguaqtaiñ utlakḡuḡu iḡiqsrullapiḡniḡaḡat itnaḡhutiḡ, “Aḡpigiunḡ una aḡnaḡ. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Tuyuḡikkauruḡa kisiitḡiun iñuiḡun Israel-ḡum ittuaniun tammaummiruatuḡn ipnaiḡun.” ²⁵ Aḡnaḡ utlautikami sitḡuḡniqsuḡ sivuḡaanun nipliḡhuni, “Ataniiḡ, ikayullaḡniaḡnḡa.” ²⁶ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Nakuunḡitchuḡ pigupsiuḡ iḡiḡaḡat qaḡquksrautaat qaiḡlḡuḡasiiñ qipmiñun.” ²⁷ Aḡnaḡ nipliḡniqsuḡ, “Aa Ataniiḡ, aḡlaan qipmichunniñ niḡipmiraqtut kangakunik kangaalaruanik iñuḡmiḡ niḡḡiviḡitḡiñ.” ²⁸ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Aḡnaḡ, kamanallapiaqtuamik ukpiḡsriḡiḡaḡniqsutin; iḡiqsruaḡikkana savaanḡugisiruḡ ilipnun.” Tavra aḡnam pania iḡuaqsikkauniqsuḡ taavrumani sassaḡniḡmi.

Jesus Mamititchiruḡ Iñugiaktuanik Iñuḡnik

²⁹ Jesus aullaḡami tavrakḡa iḡlauniqsuḡ siñiqsraḡuḡu narvaḡpaḡa Galilee-m; aasiñ mayuḡhuni qimiḡaamun aquvinniqsuḡ tamaḡna. ³⁰ Iñuḡiallapiḡaqtuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruipḡutiḡ pisutḡaitchuanik, ayaunḡaruanik, uḡatḡaitchuanik, sulḡuḡiḡmaruanik, suli iñugiaktuanik atlanik. Iḡiuḡqaḡniḡaich Jesus-ḡum sivuḡaanun. Aasiḡi Jesus-ḡum iḡuaqsiiḡai. ³¹ Iñuich quviḡutchaḡniqsut qiiḡiqamisigik uḡatḡaiḡlaḡat uḡaaqsipmata, sulḡuḡiḡmaruat iḡuaqsikkaupmata, pisutḡaitchuat pisutḡasiḡḡutiḡ, suli ayaunḡaruḡat qiiñḡtasiḡḡutiḡ; kamaksruḡniḡaḡat Agaayyutaat Israel-ḡum.

Jesus Niḡipkaiñiqsuḡ 4,000 Aḡutinik

³² Jesus-ḡum maliguaqtini iḡmiñuquniḡai nipliutiḡlugich, “ḡunḡutḡaliqsuḡa makuniḡa iñuḡnik nayuutituiḡaqtuanik uvamni piḡasuni uvluni, atakkii niḡiksraitmiut. Aullaḡtinnianḡitkitka niḡisuḡaitḡik atakkii taaḡtukkaḡpiaqtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaiñ nipliutiniḡaḡat, “Sumiñ paḡitkisivisa naamayumiḡaqtuamik qaḡqiamik marrumani iñuiḡaami niḡipkautiksramik iñugayaanun?” ³⁴ Jesus-ḡum apiḡsruḡniḡai, “Qanutun iñugiaktigiruanik qaḡqianik piḡaḡpsi?” Kiuniḡaḡat, “Tallimat malḡuḡnik suli iñuḡikisuuranik aḡalugauranik.” ³⁵ Jesus-ḡum tiliriñḡai iñugayaat aquvitḡḡḡlugich nunamun. ³⁶ Tiguniḡai tallimat malḡuk qaḡqiat aḡalugauratlu. Quyaaniḡamiun Agaayyun avḡuḡḡḡgich qaiñḡiḡai maliguaḡtimiñun, aasiḡi taapḡua autaaḡḡgich iñugayaanun. ³⁷ Iḡuḡatiḡ iñuich niḡiñiqsut niḡisuḡiḡataḡhutiḡ. Aquagun maliguaḡtai katitchiñiqsut ilakunik immiḡataḡḡgich tallimat malḡuktun aguupmaḡnik. ³⁸ Tamatkua niḡiruḡat 4,000-tun iñugiaktiginiqsut, aḡnatlu iḡiḡaatlu kisirritusuḡaḡnagich. ³⁹ Jesus-ḡum aullaḡtinnianḡikamigich iñugayaat ikiniqsuḡ umiaḡpaaramun tikitḡuni nunaḡanun Magadan-ḡum.

16

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuagiaqlugu. Apiqsruñigaaat qiniqtitquplutin quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaanjanik qilañmiñ. ² Kiuniñgai, “Unnuksraaqman uqağuurusi, ‘Silaññuñiaqtuq atakkii qilak kaviqsiruuq.’” ³ Suli uvlaami uqağaqtsusi, ‘Silaññuñiaqtuq ugluvak atakkii qilak kaviqsiruuq nuviyaqluğuman.’” Sivuniqsitlagaluaqhusi silamik qilaum qiniññajun, aglaan ilitchuğitlaiññigisi qanuutautilaanjanat quviqnaqtuut savaat atuamaruat akunnapsitñi. ⁴ Makua iñuich pigiitчуatlu sayunaruatlu qiniğuktut quviqnaqtuamik savaanik, aglaan qiniğumiñaitlutin taatnatchimik. Qiniññiññagisigaat quviqnaqtuuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniññigai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakatağniqsuq Maliguaqtimiñik

⁵ Jesus maliguaqtailu ikaagñiqsut igluanun narvaqpaum. Maliguaqtai ilitchuğiniqsut piiguisilaagmiknik qaqqianik. ⁶ Jesus-ñum uqautiniñgai, “Qaunagititchi puvlaksautinjanatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷ Aglaan uqaurağniqsut inmiknun itnaqhutin, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaanñiñapta.” ⁸ Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtilaanjanat apiqsruñigai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpisi qaqquiññiplugu? Ukpisriñikiññiñniqpat ilipsitñi. ⁹ Kanjqsitlaitpisisuli? Naagaunniñ itqatlaitpisigik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun anutinun? Qapsiñik aguupmanñun immiqsitpisi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malğuk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñunñun? Qapsiñun aguupmanñun immiqsitpisi? ¹¹ Qanugimña kanjqsiniññiñqisi uqautiqanjsilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinjanatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹² Taatnaanikman maliguaqtai kanjqsiniñiqsut ilaanun uqautinjsilaagmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutinñiñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginiğaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

¹³ Jesus utlautikami nunañanun Caesarea Philippi-m apiqsruñigai maliguaqtini, “Iğñiña Iñuum kisuuniplugu uqağagivat?” ¹⁴ Kiuniñgat, “Iñanisa John Paptaaqtitçhiraunigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatli Jeremia-ñuniplugu naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” ¹⁵ Apiqsruñigai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitja?” ¹⁶ Simon Peter-m niplutinigaa, “Christ-ñurutin. Iğñiğaaatin iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Simon, iğñiña Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtunjitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam. ¹⁸ Uqautillakkikiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq Uyağanmik] aasiñ taavrumuñja uyağanmun nappagnağiga agaayyuviga, suli sanñipayaanñiñ tuqułhum akiiliyumiñaitkai. ¹⁹ Ilvichuvva, qaitchigisigikiñ itqutiksranik anaaquqautaanun Agaayyutim. Suapayaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilğutiaqqtuiñagisiruuq qilañmi, aasiñ suapayaq qilğutaiyakkaqsi maani nunami qilğutaiyakkaugisiruuq qilañmi.” ²⁰ Jesus-ñum maliguaqtini uqaqunñiñgai kisumununniñ iñunñun Christ-ñuniluni.

Jesus-ñum Uqautiginiğaa Tuqułksraniñ Anipkakkautiksraniñ

21 Tavrakᵇaniñaglaan Jesus uqautriaqsiñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaiqługu, “Jerusalem-muktuksrauruna. Tavraniasiñ nagliksaaqtuksraupluna sivulliuqtigruaniñ qaukñitñiñlu agaayuliqsit aglaliqiriniñlu, suli tuqgutaauruksraupluna. Aglaan anjpkakkaugisiruna piñjayuatigun uvlut.” 22 Peter-m avuñaqtaagutiplugu Jesus iñiqtiñigaa itnaqlugu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitingiñliñ taamna. Atuumaruksraupiaqtuq ilipnun.” 23 Jesus-ñum qiviaqlugu Peter nipliutiniñigaa, “Tuungaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanitchutin Agaayyutim isummatañik, aglaan isummatiqagtutin iñuich isummataatun.” 24 Jesus-ñum nipliutiniñigai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksraigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluna.” 25 Atakkii kiapayaaq anniginiagumiñ iñuñi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiyumiñ iñuñi piqtutigluna piññakkisiruq ilumun iñuñigmik. 26 Iñuum piññaktaagilhiñaugaluağaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçii. Sakuñurağniałha sumun atugumiñaitchuq! Tarra simmiutiksraitçha iñuum iñuutçii. 27 Atakkii Iğñiña Iñuum aggiqsağmaruq piqtutigilugich isağuliñi quvianagun aapami, tavraniasiñ akiligiñisigaa iñupayaaq savaañigun. 28 Ilumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuqunianitchuanik qiniğaluaqnagu Iğñiña Iñuum aggiqpan umialgulugu.”

17

Jesus-ñum Atlanjuqtilha

1 Itçaksrat uvlut aqatigun Jesus-ñum aullautiniñgai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutçiksuamun igğimun. 2 Tavrani qiniqtitlugich Jesus atlanjuğniqsuq sivuğaatni. Kiiñana qaummagiksiñiqsuq siqiniqtun atnuğaanj qatiqsiplutiñ kirratchiatun. 3 Taatnağmiutlu Moses suli Elijah sagvigñiqsuk uqaqatigiasiplugu Jesus. 4 Peter-m nipliutiniñigaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuna piñasunik palapkaaksranik, atautçimik ilipnun, suli atautçimik Moses-mun, suli atautçimik Elijah-mun.” 5 Uqaqtitlugusuli qaumaruam nuviyam qulanjutiniñgai aasiñ nipi nipliqhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piqpagikkaga Iğñiğa quyalimaaqtigillapiakkaga, naalağniyumagiksi.” 6 Maliguaqtit tusaakamitruñ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutiñ. 7 Aglaan Jesus-ñum utlakugich aksiniñigai aasiñ nipliutiplugich, “Makititçi, suli iqsinaigitçi.” 8 Aağluqamiñ maliguaqtit qiniñiñiñiqsut iñuñnik. Jesus inniqsuq kisimi. 9 Atqaaqsikamiñ igğimiñ Jesus-ñum tilisiñigai, “Uqağniaqasi kisumununniiñ tamatkuniña qiniñkapsitñik Iğñiña Iñuum anitqilhanunaglaan tuqułiğmiñ.” 10 Maliguaqtañ apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaqpat Elijah aggiqqaqtuksrauniplugu agginaiñjaan Christ?” 11 Jesus-ñum kiuniñgai, “Taapkuva uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah aggiqqağniaqtuq Christ-miñ itqanaiağiağlugu suapayaaq. 12 Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianiktug, aasiñ iñuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq anjalatçukamitruñ anjalatkaat. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.” 13 Maliguaqtañ kanjiqsilğatağniğaat Jesus-ñum uqałha John Paptaaqtitçhirimik.

Jesus Ituaqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqluliniçmik

14 Jesus maliguaqtinilu tikitmata iñugayaanun iñuum utlanñigaa sitquqhuni sivuḡaanun 15 nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillanñiḡuñ iḡñiḡa. Qiiqsruḡuupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiḡlugu puukaḡaqtuq ikniḡmunlu 16 Maliguaqtipnuutigaluaḡiḡa, aglaan ihuaqsilḡuiñiḡaat.” 17 Jesus-ñum kiuniḡaa, “Ukpiḡḡutaitchusii ilipsitñi! Naagasuli killukuaḡmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaḡḡik ilipsitñi? Qanutunaglaan iḡlutuqtaksraḡivisisuli? Uvunautisaqsiiñata nukatpiaḡruk.” 18 Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiḡlunmik anitquplugu nukatpiaḡrunmiñ. Irruqsiquk anitman nukatpiaḡruk ihuaqsilḡñiqsuq. 19 Maliguaqtaiñ utlanñiḡaat Jesus kisipquqhutin apiqsruḡlugu, “Suvaata irrusiḡlunmik anitlaitpisigu?” 20 Jesus-ñum uḡautiniḡai, “Pisigiplugu ukpiqsriñiḡiḡi. Uḡautigipsi, Ukpiqsrisiḡaḡupsi mikitlaañatun mustard-ñum nautchiaksraurañatun uḡautilñiñiḡaḡiksi una iḡḡiḡ, Nuuttin iñuñ uvakñ, aasiñ nuunniḡtuq. Piñhiñiḡisirusi supayaanik. 21 [Aglan kisiḡun agaayulikun uisauraalikunlu anitlagai taatnatchich irrusiḡlunmik. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ñum Uḡautigitiḡkaa Tuḡuliksraniḡu Anipkakkauḡiksranilu

22 Atautchimukamiñ Galilee-mi Jesus-ñum uḡautiniḡai maliguaqtini, “Iḡñiñi Iñuum aatchuutigikkauniaḡtuq iñunñun, 23 ilinñisa tuḡḡutkisiḡaat. Aglaan piñayuatigun uvlut anipkakauniaḡtuq tuḡḡutaulñiñ.” Tavra maliguaqtai ipiqḡtutchallapiaḡniḡsut.

Akiliñiḡ Agaayyuvikpaum Tax-siḡutiñiñik

24 Jesus maliguaqtinilu tikitñamiñ Capernaum-mun nalautchirut iñunñik katitchiraunik aatchuutiniñ agaayyuvikpañmun. Tamatkua Peter apiqsruḡniḡaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuḡaḡiva tax-sinik agaayyuvikpañmun?” 25 “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniḡaa. Aasii isiqman tupiḡmun Jesus nipliḡḡaaḡniḡsuq ilaanun apiqsruḡlugu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialinñi nunam katitchiraḡivat tax-sinik? Nunaḡatmikniñ naagaḡaa avakñaqñaniñ?” 26 Peter-m kiuniḡaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniḡaa Peter, “Tavra, nunaḡatit akiliqsuḡniñiñiḡsut tax-sinik. 27 Aglaan atniummativiḡivut iñuich. Aullaḡutin niksigiḡiñ narvamun. Qanḡaniñ sivullium aḡaluum niksikaḡḡich paḡitkisirutin maniñmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilinñitñun, aasii akiliutitulunuk.”

18

Kiñi Kamañniḡisrauva?

1 Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus apiqsruḡniḡaat, “Kiñi kamañniḡisrauva Agaayyutim anayauḡautaani?” 2 Jesus-ñum tuḡlunñiḡaa ililgauraq inñiñuḡplugu, aasiñ qikaḡtitlugu akunḡatnun maliguaqtit 3 nipliqhuniñiñiñ, “Uḡautigipsi, isummitḡinñisuaḡupsi aasiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim anayauḡautaanun. 4 Kiñapayaaḡ atchiksiraḡ inñiñiñ atriḡlugu taamna ililgauraq kamañniḡisrauruḡ ukunakñ Agaayyutim anayauḡautaani. 5 Suli kisum iñuum akuḡtugumiñ ililgauraq pisigilunñiñ akuḡtugañ.”

Killuqsauḡaḡutit

6 “Aglan kia iñuum killuqsauḡitpagu ilañat makua ukpiqsrisiḡaḡtuat uvaññun ililgautun nakuutlukkayaḡtuq taamna qunñisigmiutchiḡlugu

uyagapammik ipipkaqpan itiniqsranjani tagium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsasusaqtuat iñuñnik. Taatnatchich killuqsasusaagutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiğutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsasusaahigimigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsagtitiyasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuhigmun argaillusi naagaqaa isigaillusi uumakña igluktun argalinmiñ naagaqaa isigalinmiñ igitauluniasiiñ isuitchuamun ikniğmun. ⁹ Suli iripsi killuqsagtitiyasi piiglugu igitchumagiksi. Nakuutluñniaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuuhigmun atautchimik iriqağusi uumakña malğunñnik irilinmiñ igitauluniasiiñ anasiñnuqsagvium ikniñjanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰ “Qaunagititchi suñjillagihiksranjatniñ makua ililgaurat. Atakkii isagulinich ataramik aapamnulhiñaurut qilañmi. ¹¹ [Iğñiña Iñuum aggiqsuq anniqsugiaqlugu tammaqtuq]. ¹² Qanuq isummatiginayağniqpisiuñ iñuk piqauqtuq tallimakipianik ipnaiñnik aasiiñ atausiq tammağuni? Pakkiağumiñaiñniqpauñ taamna atausiq tammaqtuq? Uniññağai taapkua tallimakipiaguutailat ipnaich qimigaamun. ¹³ Uqautigipsi, paqitkumiñ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluñniaga ukunakña tallimakipiaguutailaniñ tammanitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qilañmiittuam pisuhigijitkaa atausigunniñ ilañat tamatkua ukpiqsriurat ililgauratun iliplutin tammaqulugu.

Aniqan Killuqsauqtuq

¹⁵ “Aniqatin killuqsauqpan akikñağutin uqautityağun killuqsautaanik kisinjuğusik ilaalu ilvillu. Naalagnikpatin aniqatigiliutitqinñağin utitmun. ¹⁶ Aglaan naalagnisunjitpatin utlatqikkumagiñ piqasiğutin atautchimik naagaqaa malğunñnik iññuñnik. Taapkua iñuich ilisimarautlaniaqtut uqağipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malğukun naagaqaa piņasutigun ilisimarauruatigun. ¹⁷ Naalagnisunjilgitpagich uqağilugu ukpiqtuanjuranun; naalagnisunjitchiñnaqpan aasiiñ ukpiqtuanjuranikunniñ irrutigisigiksi Jew-ñunjitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilumun uqautigipsi, Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilğutiqauññağisiruq qilañmi; suli suapayaaq qilğutaiikkaqsi maani nunami qilğutaiyakkauğisiruq qilañmi. ¹⁹ Uqautipsaagipsi, Malğugupsik maani nunami aasii anjigitulistik supayaakun apiqsruğupsik, aapaa qilañmi savaagigisigaa ilipsitñun. ²⁰ Atakkii nani malğuk naagaqaa piņasut katikpata pisigilunja nayuutigisirunja ilinjitñi.”

Atrikusaun Natqigutrinitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiiñ Peter-m utlaklugu Jesus apiqsruğniğaa, “Ataniiq, qapsiñiğlaan natqigutiraksrağivigu aniqatiga akitñağlunja killuqsauqpan? Tallimat malğunniagañ?” ²² Jesus-ñum kiuniğaa, “Tallimat malğulhiñañjilañnik aglaan piņasukipiaq qulit tallimat malğunniagañ. ²³ Agaayyutim añaayyautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinmik apiqsruqtuamik savaktimiñnik qanutun ilinjitñun akisruutiqaqmagaagmi. ²⁴ Makpiğarriqisaanikman iñuk akisruummirigikkaña manikpauramik tikiutikkaunigsuq ilaanun. ²⁵ Akiliiyumiñaiñniqman añaayyauqan tunirautquniğaa ağnaatlu suli qitunğauranji suli iluqaisa suurapayaanji aasiiñ akiliiutigilugich niğgiqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuğaanun

uqapsaagniqsuq, ‘Ataniiq, utaqqiurallan̄a. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’²⁷ An̄aayuqañan ilun̄n̄ut chautiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niḡgiuqsruutai.²⁸ Aglaan savakti anikami tavrak̄a nalaunnigaa ilaṇat savaqatmi niḡgiuqsruummirigikkani qapsiuranik manin̄ñik. Tiguniqlukamiuṇ qimitchiqsruaqsiñigaa nipliutiplugu, ‘Niḡgiuqsruutin utiqtirruṇ uvamnun.’²⁹ Savaqataan purviginiḡaa in̄iqsruaq̄luguasiñ, ‘Utaqqiurallan̄a. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’³⁰ Aglaan aq̄iqsruḡvigikk̄a utaq̄qisun̄iñiqsuq. Aullautil̄hiñaḡniḡaa isiqsiviniṇmun aasiñ isiqtaupkaḡlugu utiqtitchiñiathanunaglaan niḡgiuqsruutaanik.³¹ Atlat savaktit q̄niqamitruṇ taamna atuumaruq̄ ipiqtutchallapiaḡniqsut. Utlak̄lugu an̄aayuqaṇtiṇ uqautiniḡaat iluqaitñik atuumaruṇanik.³² An̄aayuqañan savakti isiquniḡaa nipliutiplugu, ‘Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluaḡikpiñ niḡgiuqsruutipnik uvamnun in̄iqsruaq̄aṇa.³³ Suvaata ilun̄n̄uksriñiñiq̄pich savaqatnik̄ atriṇuṇa naglik̄sriḡlaptun ilipnik?’³⁴ Tavra an̄aayuqañan q̄innautiplugu tuyuḡiniḡaa isiqsirinun anasiñ̄uqs̄aḡplugu aq̄iliñiathanunaglaan niḡgiuqsruutipayañiñik.³⁵ Taatnatuntuuq̄ aapama q̄ilañmi irrutiniaq̄migaasi natqigutrin̄itchupsi aniqatiupsitñik uummatipsitñiñ.”

19

Jesus Iḡisautriruq̄ Avil̄ikun

¹ Jesus uqañaiq̄ami tamatkuniṇa aullaḡniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaaq̄iuran̄iñun Judea-m akiani Jordan-ṇum.² Iñuḡiaktuat iñuich malin̄niḡaat. Jesus-ṇum mamitinniḡai atniḡnaqtuat tavrani.³ Ilañisa Pharisee-ṇuruat utlañniḡaat. Tavra uukuṇuqaḡlugu apiqsruḡl̄iñniḡaat, “An̄utim avitpagu nuliani patchitchiḡuni supayaanik, maliḡutaksrakuḡnaḡpa?”⁴ Jesus-ṇum kiuniḡai, “Agliq̄isimasuknaḡiksi aullaḡniipman Agaayyutim iñiq̄sil̄ha an̄utmiglu aḡnamiglu.⁵ Taatnaḡhuni an̄utim unisaksraḡigaa aapani suli aakani aasiñ piqasiutiluni nuliḡmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik.⁶ Malḡuun̄aiqsuk aglaan atausin̄uqtuk. Iñuum avitin̄iḡiṇ tuvaqaṇtini Agaayyutim piqasiutipkaq̄matik.”⁷ Pharisee-ṇuruat apiqsruḡniḡaat, “Suvaatami Moses tillisiq̄aḡniḡpa an̄utmun agliutiḡaḡlugu aullaḡtilluguasiñ nuliḡani?”⁸ Jesus-ṇum kiuniḡai, “Moses-ṇum avititkaasi nuliapsitñiñ atakkii iḡisautitchiḡiitpait̄lusi. Aglaan itniñiḡitkaluaqtuq̄ aullaḡniñiathaniḡaglaan.⁹ Uqautigipsi, Aḡnaḡ tuniq̄simauraq̄naiñ̄aṇan an̄utmiñun naagasuli an̄utim avitkumiṇ, iḡaqatnitq̄guniasii atlamik aḡnamik. Taamna an̄un atlatuḡtauruq̄.”¹⁰ Maliḡuaḡtaiñ nipliutiniḡaat, “Taatna inniaḡpan akunḡakni nuliḡiik nakuutluñniḡniqsuq iḡaqatniñit̄chuni.”¹¹ Aglaan Jesus kiuniḡai, “Iñuḡiaktuat iñuich akuḡtutlait̄kisigaat taamna iḡisauttun. Kisimin̄aglaan tamatkua Agaayyutim q̄aitchik̄kañi akuḡtutlagisigaat.¹² Atakkii an̄utiqaḡtuq̄ isuanunaglaan iḡaqatnikkum̄matait̄chuanik; suli an̄utiqaḡmiuq̄ iḡaqatnikkumiñaiyakk̄an̄it̄ñik iñuich; atlatsuli, iḡaqatnikkum̄matait̄lutiṇ atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Iñuum akuḡtuḡumiñaḡumiṇ taamna iḡisauttun akuḡtuḡliṇ.”

Jesus-ṇum Agaayyutiniḡai Iḡiḡaurat

¹³ Iñuich iḡiḡaurat tikiutruḡniḡaich Jesus-mun argaṇi iḡilugich iḡiḡauranun agaayyutit̄quplugich. Aglaan maliḡuaḡtit iñiq̄tiḡniḡaich tamatkua iñuich.¹⁴ Jesus nipliḡniqsuq, “Iḡiḡaurat uvamnuktitchigik. Avriaḡtaunasi

ilinjitñun atakkii Agaayyutim añaayyqautaa aňmaruq iñuñnun atrigaqtuanun ililgaanik.”¹⁵ Ilikamigich argaňi agaayyutiqqaaqlugich aullağniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁶ Añun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “Iisautrii, sunik nakuuruanik savagluña piqatlasiniyaqpiq isuitchuamik iñuukigimik?”
¹⁷ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruañuruq. Aglaan iñuukiqağukkuvich tupigiyumagitin tillisit.”
¹⁸ Nukatpiam apiqsruğniğaa, “Nallinich?” Jesus nipliğniqsuq, “Iñuağniaqnak, atlatuğniaqnak atlam ilaqaataanik, tigliniaqnak, sagluniaqnak ilisimarağuvich.”
¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu.”
²⁰ Nukatpiaq nipliğniqsuq, “Tamatkua iluğaisa qaunagigitka nutauħamniñaglaan. Sumik minitchivik?”
²¹ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Tanjigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qaillugich maniich ilaippauranun. Taatnağuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaanikkuvich malinña.”
²² Nukatpiam tusaakamiuñ taamna ipiqtutchakhuni aullağniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni.
²³ Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, “Iłumun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq umialguruami iñuñmi isigñialiksraña Agaayyutim añaayyqautaanun.”
²⁴ Uqautipsaagipsi, qağanatluktuq pikukтуруam isiliksraña ‘Mitqutim Iraagun’ uumakña umialguruam isiliksrañañi Agaayyutim añaayyqautaanun.”
²⁵ Maliguaqtañ tusaakamitruñ taamna quvigutçhallapiagñisut nipliqhutin, “Kiñami anniqsuğisiñiqa?”
²⁶ Jesus-ñum takusaqlugich nipliutiniğai, “Sua iñuich savaagiyumiñaisañat Agaayyutim savagitlapiagatağaa.”
²⁷ Peterm kiuniğaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiñli sumik piññañniqa?”
²⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautigipsi, Iğñiña Iñuum aquvinñanikpan aquppiutaqpañmiñun quvianağmiñi suli supayaq nutağuuqpan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvamanik, aquppigisipmisi qulit malğunñun aquppiutaqpañnun atanniqsuğlugich kinuvianj qulit malğuk iğñiñiñ Israel-ñum.”
²⁹ Suli kiñaliqaa unitchiruaq kinuniğmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililgaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunña akuqtuigisiruq akiliusianik tallimakipiağuglu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuukigimik.
³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliuuat pakma aqulligugisirut, suli iñugiaktuat aqulliuruat pakma sivulligugutin.”

20

Savaktit Nautchiivimjmi

¹ “Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiivigaqtuatun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksraqsiğniqsuq nautchiivimjmiñun.”
² Sivunniuatigiqaaqlugich savaktiksrat akiligiñiñiqlugich uvlum akiksrañanik savakpata nautchiivimjmiñi tiliñiğai.
³ Qulinuğutailamun sassağ tikitman aullalgitñami qiniğniğai atlat tunisiñiağvinñi qikaqtuat ittuqaqsiñaqhutin.
⁴ Nipliutiniğai, ‘Savviağitchili nautchiivimjmiñun. Nalaunñaruamik akiligiñisipmisi.’ Savviağniqsut.
⁵ Aullalgiñniqsuq uvlug qitiqquğunnaqman suli pinjasunun sassağ ilipman, taatnatunsuli savviaqtitchipluni.
⁶ Suli aullalgiñniqsuq tallimanun sassağ tikitchunnaqsipman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikağaaqsiñaqtuaniq apiqsruğniğai, ‘Suvaata qikaqtuaqsiñaqpisi taatna uvluvakpauraq ittuqahusi?’
⁷ Kiuniğaat,

‘Atakkii kia-unniin iinum savaktiksractaaginiluta.’ Uqautinigai, ‘Aullagitchili savviagusi nautchiivimnun.’⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqatuaq uqagniqsuq savaktit anayuuqanatanun, ‘Tuqluglich savaktaut akilikkich akiinaktaanjitnik, aullagnilugich aqulliuplutiin savviaqtauniin sivullignunaglaan.’⁹ Aggiqmataasiin taapkua savaktiksractaanuruat tallimanun sassa q ilipman, akiliqlugich uvlum akiksranjanik.¹⁰ Taapkuali savaktiksractaqaanuruat aggiqamin, isumaniqsut akiknatlunniaghutin. Aglaan atausiullaaplutiin akuqtuipmiinqsut uvlum akiksranjanik.¹¹ Taapkua akuqtuikamin akiinaktaagmiknik uqapiluaqsiniqsut akiknaqlugu nunautilik¹² uqaqhutin, ‘Tamatkua aqulliich savviaqtuat savaktut atautchihihiami sassa gnigmi. Akiligitin atunim uvaptiktun naagauvva iglutuqlugu uunaq savakhuta uvlututilaanatan.’¹³ Aglaan kiunigaa ilanjan, ‘Ilauramaan, savvaqluutiinikkipin ivayagnia gutin. Sivunniuqatiginipinjan savagukhutin akiksranjanun uvlum?’¹⁴ Tigulugu akiliusian anilaagin. Qaitchisukkiga anjan savviaqtuaq aqulliupluni ilipniktuaq akiliipmatun.¹⁵ Nalaunjaninipik isumaptun anjalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitnama?’¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliguutigisirut, suli sivulliich aqulliguutilutin. [Inugiaktuat inuich tuqlirakkaugluaqtut, aglaan ikituurat piksractaanjurut.]”

Jesus-nun Pinatchignigai Uqaqalli Tuqutauliksragmiinglu Anipkakkauliksragmiinglu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutinigai qulit malguk maliguagtini uqautiplugich,¹⁸ “Naalagnisitchi, Jerusalem-munniagtugut Iginjan Inuum aatchuutigikkauviksranjanun qauklijitnun agaayuliqsit suli aglaliqirinun. Ilijisa tuqutaksragugniinigaat.¹⁹ Qaitkisigaat Jew-nunitchuanun mitautigitqulugu ipigaqtuglugulu, suli kikiaktuutipkaqlugu sannigutamun; aglaan anitqiksikkauniaqtuq pinjayuatigun uvlut.”

Aakauruam Iniqsruanja

²⁰ Aasiin Zebedee-m ignakkiin aakanjak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik ignanjan. Sitqugviginigaa sivugaanun iniqlugu pisitquplutin.²¹ Jesus-nun apiqsruignigaa agnaq, “Sumik pisukpich?” Agnam kiunigaa, “Tilikkik ukuak ignakka aquppitlasilugik ilipni, ilaqataa taliqpiqnun suli ilaqataa saumipnun atanniqsuiguvich anayuuqautipni.”²² Jesus-aasiin nipligniqsuq, “Nalurusi sumik iniqsruqtilaapsitnik. Imihinauvitku qallun imiqsagumakkaqa [naagaqaa apqusaahinauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaqa]?” Taapkuak ignakkiin kiunigaak, “Imihinaugikpuk.”²³ Jesus-nun nipliutinigik, “Illumun imignialuaqtusik qallutmiin imigniakkamiin. Aglaan piksraktusraunitchunjan aquppiruksranjanik taliqpimni saumimniilu. Taapkuak innak inuqagniaqtuk aapaa itqanaiyautikkanjanun.”²⁴ Qulit tusaakamin taavruminjan iluagininiinigaich taapkuak malguk aniqatigiik.²⁵ Jesus-nun tuqlugniigai maliguagtini uqautiplugich, “Ilisimarusi anjalatinich Jew-nunitchuat anjalannilugaqtilaanjanik inunjitnik suli kamanagniqsranjanisa nanjitcheuuplugich.²⁶ Aglaan taatnaittuksraungitchuq ilipsitni. Kina payaaq kamanaguktuaq akunnapsitni ilipsitnun savaktirusrauruq.²⁷ Suli kisupayaaq qaukhiusukkumi savaktaagruguqtusrauruq iluqapsitnun.²⁸ Taatnatun Iginjan Inuum agginitchuq savautipkagiauni, aglaan

savautriyaqhuni suli qaitchaqtuqlugu iñuulli tasuğukğugich iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruaq Malğurñnik Ayaunjaruarñnik Anjutirñnik

²⁹ Jesus maliguaqtinilu aullaacsipmata Jericho-mun, iñugiallapiaktuat malinñigaat. ³⁰ Malğuk anjutik ayaunjaruak aquppiñiqsuk saniğaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagñiplugu kappainaniqsuk, “Ataniiq, kinuviana David-ñum! Nagligillañniaqtiguk.” ³¹ Iñugayaat iñiqtignigaiç nipaisaaquplugik, aglaan nipitutluuraqhutik kappainaniqsuk, “Ataniiq, kinuviana David-ñum! Nagligillañniaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuqluğñigik, aasiin apiqsruqlugik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniğaaç, “Ataniiq, qinñitlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunñutchañniqsuq taapkuñniç. Ak-sinñigik irinjik. Tavrauvaqa qinñitlasiñiqsuk, aasiin maliklugu Jesus.

21

Jesus-ñum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Aasiin qallikamin Jerusalem-mun tikiññiqsut Bethphage-mun, igğigñun atiqaquamun Olives-mik. Tavrakña Jesus-ñum tiliñigik malğuk maliguaqtinñi, ² uqautiplugik, “Aullağutik nunaaqqiuramun sivunnaptikniittuamun. Amanianani paqtikisigiksik pituqaqtuaq natmaksigvik nuğğañalu. Pituiğlugik uvunautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagittik atanğuruamun inuğinilugik. Taavruma tavrauvaqa aullaqtinniağik.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq tanjqsuqlugu sivuniksriqirim uqautigikkaña itnaqhuni, ⁵ “Uqautisigik iñuñi Zion-ñum,

Atañi, umialiksi agğiqsuq ilipsitñun.

Piisaanitchuq usiaqsuqsuq natmaksigvinñi,
nuğğañaniunniin natmaksigvium.”

Zechariah 9:9

⁶ Maliguaqtik aullağniqsuk tuvraqlugu Jesus-ñum uqauttutaa inmiknun. ⁷ Taapkuak agğituniğaaç natmaksigvik nuğğañalu Jesus-mun. Iñiğaiç atnuğaatik natmaksigvinñun aasiin Jesus aquvitluni taapkuñnuña. ⁸ Iñugiallapiaktuat iñuich siaminnigaiç atnuğaatin tumitchianun. Atlati kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniin siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ñum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nangağlakput igñiña David-ñum.

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliun tikitchuaq piqusiqlhuni Ataniğmik.

Psalms 118:26

Nanğakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qilañmi.”

¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaanji nunaaqqim ağayullañniqsut, aasiin iñuich apiqsruqtuğniqsut, “Kiña una?”

¹¹ Tamatkua iñugayaat kiuniğaiç, “Taamna tavra Jesus-ñuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ñum Suaqluiyalha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ñum isiqami agaayyuvikpañmun anittağniğai iluqaisa tauqsuqsuktuat suli tunisiullaqtuat tavrani, suli ulğutaqlugich tiivlut maninñik simmiqsuğvinñich aquppiutanitlu tamatkua tunisiullaqtuat tinmiağruuranik. ¹³ Jesus-ñum uqautiniğai tamatkua, “Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanñi, Tupiğa taggisigaiçniqtuq agaayutyagvinmik, aglaan iriqtuğvigiliutipkağiksi tiğliniaqtinun.”

14 Tavrani agaayyuvikpaṅmi ayaṅaruat suli pisutlaitchuat Jesus-muṅniqsut, aasiiñ Jesus mamititlugich. 15 Qaukḷiṅich agaayuliqsit aglaliqiritlu uumitchaṅniqsut qiñiqamitruṅ Jesus savaaqaqtuaq quviquaqtuanik suli ililgaat niprualaruat agaayyuvikpaṅmi nipliḷhutinj, “Nangāglakput iḡñiṅa David-ṅum.” 16 Tamatkuali nipliutinigaat Jesus, “Tusaavigich makua sumik uqaqtilaṅat?” Jesus-ṅum kiuniḡai, “Ii, agliqisimasuknaḡiksi uqaliq uqaqsimaruaq, ‘Aniqammiurat ililgauratlu nangāipkaḡniḡitin quyyatillautamik?’” *Psalms* 8:2

17 Jesus-ṅum uniññiḡai. Aullaḡniqsuq nunaaqciqpaṅmiñ siñiktaqhuni Bethany-mi.

Jesus-ṅum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

18 Uvlaaḡuqman Jesus utillaḡmi nunaaqciqpaṅmun niḡisuligñiqsuq. 19 Qiñiqamiuṅ fig napaaqtua apqutmi utlaṅniḡaa aglaan paqitichinjiluni fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ṅum nipliutinigaa napaaqtuq, “Tavrakṅaniñaglaan asianik nauritqiññaqnak.” Taamna napaaqtuq pannaqḷuktigñiḡaa. 20 Maligūaqtaiñ qiñiqamitruṅ taamna quvigutḷchakḷutin uqaḡniqsut, “Qanuḡhuni manna fig napaaqtua paniqtippaṅ?” 21 Jesus-ṅum kiuniḡai, “Uqautigipsi, Ukpīqsrīsiqāḡupsi arguaqtusunjaqasi pitlanayaqtusi savaaḡikkaptun taavrumiṅa fig napaaqtuanik, aglaantuḡ nipliḡupsiunniñ uumuṅa iḡḡimun, ‘Nuutittin igitaulutin taḡiumun’ taatnallapiaq atuumanayaqtuq. 22 Ukpīqsrīḷikun apīqsrūḡupsi supayaamik akuqtuigisirusi agaayulikun.”

Kimik Jesus Tuyuḡiriqaḡniqpa?

23 Jesus Jerusalem-mun tikiñḡanikman isiḡniqsuq agaayyuvikpaṅmun. Qaukḷiṅisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu utlaṅniḡaat Jesus ilisautripkaḷuḡu aasii nipliutiḷuḡu, “Kisum aṅalatchiḷhagun savaaḡivigich tamatkua? Kia sanḡiksritpatin taatnatun?” 24 Jesus-ṅum kiuniḡai, “Uvaṅaptuḡ apīqsrūḡniḡipsi atautchiḷhiñamik. Kiugupsitṅa uqautigisipmigipsi nakiñ aṅalatchiḷiqaḷuṅa savaaḡitilaṅatnik tamatkua. 25 Kia sanḡiksritpaṅ John paptaaqtitchiḷuḷuḡu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaḡniqsut iṅmiknun, “Uqaḡupta agaayyutmiqsauniḷuḡu Jesus-ṅum uqautiniḡaatigut, ‘Suvaatami ukpīḡinjitpisiuṅ John?’ 26 Aglaan uqaḡupta iñukmiqnisauniḷuḡu, iluḡutḷchaktinniaḡivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqiḡinjitkaat John sivuniksriqirautilaṅa.” 27 Aasiḷi kiuniḡaat Jesus, “Naluruḡut.” Tavra nipliutinigaai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ aṅalatchisiqaḷuṅa savaaqaqtilaamnik tamatkuniṅa.

Atrikusaun Malḡukkun Iḡñikkun

28 “Qanuḡ isummatigiviunḷi aṅun iḡñiqaqtuaq malḡuṅnik? Utlaṅniḡaa aṅayukḷiq nipliutiḷuḡu, ‘Iḡñiṅ savviaḡiñ nautchiivimñun ugluvak.’ 29 Taavruma kiuniḡaa, ‘Savviaḡumiñaitchuṅa,’ aglaan aquagun nunuuranisquq aullaqhuniasii. 30 Aapaṅak utlautilgiññiqsuq ilaqataanun iḡñiḡmi uqautiḷuḡu sivuanisun. Taavruma kiuniḡaa, ‘Savviaḡisiruṅa,’ aglaan aullanññiqsuq. 31 Nalliak taapkuak iḡñakkiñ tupiginiqpatku aaparik?” Kiuniḡaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ṅum nipliutinigaai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akisut iñugiliutiniḡai Agaayyutim aṅaayuaqtumiñi sivupsitñi. 32 John agḡiḡaluaqtuḡ ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaunṅaruakun iñuuniḡviksrakun, aglaan ukpīḡinjitkiksi John. Aglaan

tax-siliqirit akiisutlu ukpiǵigaat. Aasiili qiniqapsigik nunuuranjitchusi aquvatigun ukpiǵilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalaǵniǵagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqaǵniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirriǵviliuǵniqsuq, sapukutchiqǵlugu avataagun, nivakhuni misuǵuliuǵviksramik, nappaipǵluni nasiqsruǵviñmik, tavraasiin atukkirutigiplugu nautchirriqirinun. Taatnaanikami aullaǵniqsuq unāsiksuamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuǵiniǵai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaaktaaksrautni ilinjitñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tiguñiǵaich savaktai, aasiin anamikhūgu atausiq, sulitūqutlugu ilañat, atlasuli miǵuqtuǵlugu uyaǵañ. ³⁶ Tuyuqalǵiñniqsuq atlanik savaktinik, iñuǵiatluktuanik sivulliǵiñiñ. Aglaan savvaǵlulǵiñniǵaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyuǵniqsuq iǵniǵmiñik ilinjitñun uqaqhuni, ‘Taluginiǵaat iǵniǵa.’ ³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiniqamitruñ iǵniq uqaǵniqsut inmiknun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaaktaǵiluguasii paitchaktaaksrautaa.’ ³⁹ Tiguplugu aninniǵaat asialiviñmiñ tuqutluguasiiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium agǵiǵumi qanuǵniapagich tamatkua nautchirriqirit?” ⁴¹ Kiuniǵaat, “Taapkua iñukhuich nanjitlugich tuqunniǵai, aasiin atukkirutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchuǵumiñiaqtuanun inmiñun asianik pivik tikitpan.” ⁴² Jesus-ñum nipliutinigai, “Aǵliqisimasuknaǵiksi Agaayyutim uqaǵha,

‘Uyaǵak tuppirt ayakkanat,

taamna uyaǵak piitchuillaapiǵaqtuq tuppirauni.

Taamna atangum savaǵigaa

suli quvinqaqtuanunusugigikput.’

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñuǵiniǵisigai Agaayyutim anaaquqautaa, uvakñaniñaglaan Agaayyun anjalatchiñiaqtuq iñuñmik tupiksriuanik pisuǵmiñik. ⁴⁴ Aasiin kisupayaaq puukaqtuq taavrumuñ uyaǵañmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyaǵaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuǵiñiaǵaa.”

⁴⁵ Qaukñinich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautini ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitlaǵmiñnik.

⁴⁶ Tigusukkaluǵniǵaat, aglaan iqsiñiqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutinj Jesus sivuniksriqirauniplugu.

22

Atrikusaun Niǵiqpagvikun Ilaqatniǵviksrautni

¹ Taimma uqaqtuagaqsilǵiñniqsuq atrikusautitigun uqaqhuni,

² “Agaayyutim anaaquqautaa sagviqpan atriqagisuruq umialinmik itqanaiyairuamik niǵiqpagviksramik iǵni ilaqtatniǵviksrautani.

³ Tiliñiǵai savaktini tuqǵuǵiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruat niǵiqpagviksramun, aglaan agǵiǵunñiñiqsut. ⁴ Umialik tiliritqilǵiñniqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanainikkiga nullautchiǵviksraǵa. Tuqutchaniktunja uqsraqsanitñik tuttuqpañuma nuǵǵaǵmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Agǵiǵusi niǵiqpagaǵitchi katchuutiniaqtuanun.’ ⁵ Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutiginiñniǵaich aglaan aullakhiñniqsut, ilañat

savviaqhuni nautchiivijmiñun sulī atla tauqsigñiagvijmiñun. ⁶ Iñajisa tiguniqlunigaič savaktit anaumiklugich sulī tuqqtqataqlugich. ⁷ Umialgum tusaakamij taamna uumitchanijqsuq. Tuyugiñigai anjuyiujtini tuqqtčhaqtuaqplugich tamatkua iñuaqtuqtuat sulī ikipkağlugu nunaaqçinat. ⁸ Tavra nipliutiniğai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugalu-aqtuat nalliummatinjčut. ⁹ Aullağusi tumitchiat kanjagalunijtñun aiyugaaqligiagitchi kisupayaanik qiñikkapsitñik aggiqulugich katchuutiniaqtuak niğipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰ Savaktit aullağniqsut tumitchianun aasiñ katitchiaqsiplutij iñunjik atisiplugich nakuuruatlu pigiitčuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiñ immiğniqsuq paqitapayaagmiknik. ¹¹ Aglaan umialik isiqami qiñiğiaqlugich tuyugmiaksraqtaanjuruat, qiñiğniğaa iñuk tavrani atnuğaaqtummaanjčhuaq piqutigilugu ilaqatnijniaqtuq. ¹² Umialgum nipliutiniğaa taamna iñuk, ‘Iauraamaanj, qanuqhutin isiqpich niğiqpagvianun atnuğaaqtusunjaqnak nalaunjaruanik?’ Taamna iñuk nipiksraiñniqsuq. ¹³ Umialgum uqautiniğai savaktini, ‘Qiliqsigik argaillu isigaiillu igillugu aasii taagñisrallapiamun. Tavrani itkisiruq qiahiq sulī tiraalatchiğ kigutinik.’” ¹⁴ Tavrani Jesus niplipsaağniqsuq, “Iñugiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluqtut, aglaan ikituurat piksraqtaanjurut.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ñuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchağuklugu Jesus uqałhigun. ¹⁶ Tuyuğagñiqsut maliguaqtimiknik ilaanun, piqasiqlugich Herodkuaqtuanik uqaqhutin, “Iisautrii, ilisimarugut nalaunjaruanjutilaaqnik. Iisautriutin Agaayyutim iñuuniağvigitkkañanik ilumutuuruakun sugisunjaqnagu qanuq iñuich isummatiqaqtılaanjat, aasiñ sugijnitmiğiñ iñuum suurautilaaja. ¹⁷ Uqautitigut sumik isummatilaaqnik taavrumuuna, Maligutaksrakuagñaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunjaip?” ¹⁸ Aglaan Jesus ilisimaplugu sivunniugutaat pigiliqikikun nipliğniqsuq, “Ukpinñuaqtisii! Suvaata uuktuaqpisitja? ¹⁹ Qiñiqtillaksitja manijmik akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut manijmik. ²⁰ Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Kia-una agliutranja manijmi? Kiasulī aglanja?” ²¹ Kiuniğaat, “Caesar-m.” Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Akiliutigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkañja, sulī Agaayyutmun pigikkañja Agaayyutim.” ²² Tusaakamitruñ Jesus-ñum uqağikkañja quviğusunijqsut unitluguasiñ.

Apiqsruun Anjipkakkaułikun Tuqułiğmiñ

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-ñuruat, tamatkua uqağuuruat tuquruat anjqtitlaiñiñiplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruğuklugu, ²⁴ “Iisautrii, Moses-ñum uqautigaatigut itnaqhuni, Anjun ilaqatiqaqtuq tuqukpan qitunğigaluaqani, taavruma anjutim aniqataan ilaqatniktaagiraksrağiniğaa ulğagñaq qitunğisiługu anutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitunğagitilaanjanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malğuktun aniqatigiich akunnaptikni: anayukliq nuliaqtuq tuqupluni qitunğaitluni, unitlugu nuliani aniqatmiñun. ²⁶ Tugliasulī aniqataa taatnatun tuqupluni pinayuaglu, kiisaimma iluqatin aniqatigiich tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasiiñ ağnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸ Taapkua tallimat malğuuruat anjutit nuliaqtuat iluqatin taavrumiñja ağnamik, nalliata nuliağigisiñiqaunja taamna anjqtigvijmi?” ²⁹ Jesus-ñum

kiunigai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqalrich ilaanlu sanjia. ³⁰ Iñuich anjtiqigumiñ tuqumiñ ilaqatniktugumiñaitchut naagaqaa ilaqatniktitakauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaguliktitun qilanjmiittuun. ³¹ Agliqisimasuknağiksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitñun anjtiqilikon tuquligmiñ. ³² ‘Agaayyutigigaatja Abrahamlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu.’ Agaayyutiginjtkaat tuqunaruat aglaan iñuuruat.” ³³ Iñugayaat tusaakamitruñ Jesus-ñum ilisauttutaa quvigusunjqsut.

Kamanağniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ñuruat katimaniqsut tusaakamiñ Jesus-mun nipaiqsifinplugich Sadducee-ñuruat. ³⁵ Iñajata ilisautriñuruam maligutaksranik apiqsruğniğaa Jesus uuktuaguklugu, ³⁶ “Iñisautrii, nalliat tillisit kamanağniqsrauva maligutaksrani?” ³⁷ Jesus-ñum kiunigaa, “‘Piqpagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, sulil iluqaaniñ isummatipniñ.’ ³⁸ Taamna tavra sivulliq sulil kamanağniqsraq tilliñ. ³⁹ Sulil tuglia taatnatun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.’ ⁴⁰ Maligutaksrapayaaq sulil sivuniksriqirit ilisauttutigikkanich tunjaviqaqtut taapkuñnuja malğunñun tillisijnun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikon Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ñuruat katimapkaqlugich Jesus-ñum apiqsruğniğai, ⁴² “Qanuq isummatigivisiñ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruag? Kia kinuniağivaun?” Kiunigaa, “David-ñum.” ⁴³ Jesus-ñum nipliutinigai, “Qanuqhunimi David-ñum, uqaqhuni Irrutchikon, taiguutiqağniqpauñ ataniğmik? Atakkii uqağniğuguuq, ⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun

uvanñun akiilñiahatnunağlaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

⁴⁵ David-ñum inmiñik taiguutiqaqpagu Ataniğmik, qanuğmi Anniqsuqti David-ñum kinuviağitlanipauñ?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ñuruat kiluğuiñiğaiç Jesus-ñum apiqsruutai. Tavrakñaniñaglaan uvlumiñ kiauñniñ apiqsruqtağunaiğniğaat Jesus.

23

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinnuaqtit

¹ Taatnaanikman Jesus uqağniqsuq iñugayaanun maliguaqtimifñunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu maligutaksriuqtut Moses-tun inilğaanimma. ³ Taatnamik tupigiraksrağigisi atuğlugillu supayaanik uqautikpasi tuvrasunaqnağich qanuq pisuutilaanat. Atakkii atuummitlaitchaat sumik uqaqqaqhutin. ⁴ Natmiqsuiragtut iñunñun uqumailanik. Aasiisulil ikayuğummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtin iñiqtagirağigaaqt qifñiqusaalñiağutin iñunñun. Agliłaaqtağniğaiç puukataurat qauğmikniłu taligmikniłu imaqaqtuut uqağnik sulil atnuğaağmiñ niviñalukkatanich taklilaqlugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukñinich aquppiutanjñik niğiqpakmata, sulil Jew-ñuruat katrağvinjñi aquppillatuplutiñ qaukñuruam inaanil, ⁷ sulil tumitchiani paglatatuplutiñ sulil iñunñun tuqliraqusuuplutiñ ilisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqağumiñaitchusi ilisautriñik, atakkii atautchiñhiñamik ilisautriqağhusi aasiñ iluqasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguğniqasiñsulil

kiñapayaaq maani nunami aapapsitñik, atakkii atautchiñhiñamik aapaqaqtusi qilañmiittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiuq kiñapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiñhiñamik sivulliuqtiaqtusri, taamna Christ-nuruq, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹¹ Iñuk kamanagniqsrauruaq akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamanagasugiruaq inñmiñik atchiksipkakkaugisiruaq. Kiñapayaaq atchiksiruaq inñmiñik kamanagsipkakkaugisiruaq.

Jesus-ñum Suakatağai Ukpinquałhatigun

¹³ “Nakñiun, aglaliqirisiiłu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Kanqisitłaitkiksi Agaayyutim uqalħa uqqiraqtaalu suli ilisautriñitługich. Atriaqaqtusi iñuñnik anmautiqaqtuanik Agaayyutim anjaayuqautaanun aglaan anmanitługu. Isinitchusi sulipsuq isiqtailigisi tamatkua isigniuraqtuat. ¹⁴ [Nakñiun, aglaliqirisiiłu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Ivayaqtuipłusi tupinjitñik sulliñauranjitñiglu uilgağnaat, aasiñ taimma qiniqtinniagaqsiplusi takiruamik agaayupłusi, taamna pisigilugu anasiññuqsaqsiuħksraqsi pigiitłunniatquq.] ¹⁵ Nakñiun, aglaliqirisiiłu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Kukiłuktusi tağiukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliguqatinigukħusi. Aasiñ maliguqatiksraqtaagianikapsiun anasiññuqsagvinmutlasirağigiksi pigiitłukħugu ilpsitñiñ. ¹⁶ Nakñiun, ayaunapłusi sivulliuqtaurasii! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suñitħuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ ¹⁷ Ayaunapłusi isumalguitchuasii! Nalliak ukuak pitłuktuanuva—kaviqsaag manik naaga agaayyuvikpak ipqiqsitchipkairuaq kaviqsaamik maninmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tunillaqtuğvikun taamna suñitñiplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tunillaqtuğvinmi akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayaunaruasii! Nalliak ukuak pitłuktuanuva aachuun naaga tunillaqtuğvik ipqiqsitchipkairuaq aachuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tunillaqtuğvikun akiqsruqami taputirağigai aachuutit tunillaqtuğvinmiittuat. ²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmirağigaa Agaayyun ittuaq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmirağigaa Agaayyutim aquppiutana taamnalu aquppiruaq tavrani. ²³ Nakñiun, aglaliqirisiiłu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Qulikuraqtusi avuğutipsitñik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitługich qulliupiaqtuat ilisauttitit maligutaksrani: nalaunñaruħiq, nagliktaq suli ukpiqsriħiq—taapkua atuumaraksraqaluasi minitchirağasunqasiaglaan sivulligñik. ²⁴ Ayaunapłusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piigñiağagigisi qallutipsitñiñ salummautitugħich, aglaan ilğataqtigagigiksi pikukturuaq natmaksigvik. ²⁵ Nakñiun, aglaliqirisiiłu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Salumapkairusi qaahñanjitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan iluñich immaukkaqħutin ivayaqtuħigmik suli killiqiħigmik. ²⁶ Pharisee-ñuruasii, qanutun qinilaisigivisi! Salummaqqaagsigik iluñnik qallutimlu puggutamlu, qaanjgli salumayumauk. ²⁷ Nakñiun, aglaliqirisiiłu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Ittusi qiniyunaqtuatun iluvğich silataatitun, aglaan iluñich immaukkaqħutin tuqunarat iñuñich sauninjitñik suli qaayugñapayaaqtuanik. ²⁸ Taatnallapiaq qaahñanapsigun

sagviaqtuğaqtusi iñunun nalaunjaruatun ilipłusi, aglaan ilipsitñi immaukkaqtusi ukpinñuağutininik pigiiliqihigniglu.

Jesus Sivuniksriqiruaq Anasiññuqsaağviksrañatnik

²⁹ “Nakñiuñ, aglaliqirisiiñ Pharisee-ñuruasiiñ, ukpinñuaqtisiiñ! Qiiñyunaqsagisi iluvinich sivuniksriqirit suli nalaunjaruat iñuich. ³⁰ Uqaqtusisuli, ‘Iñuuniaqsimagupta inilğaan taimani aapaavut iñuuniaqmata, piqasiqsuutinayaitchugut ilinjitñi iñuaqtuqmata sivuniksriqirinik.’ ³¹ Taatna uqaqapsi ilipsitñik ilisimarauniqsusi kinjuviağitilaapsitñik tuqqutçhuranun sivuniksriqirinik. ³² Ki naatchiuñ sivulliapsi aullağniikkanat. ³³ Ilipsi qitunğarich tuqunaqaqtuat nimigiat! Qanuğlugu nanaqniaqpisiuñ anasiññuqsaağvinmuktitaaviksraqsi? ³⁴ Taatnamik tuyuğisiruñ sivuniksriqirinik ilipsitñun puqiksaaniglu iñunñik aglaliqiriniglu —ilanich tuqqutkisigisi, suli ilanich kikiaktuu-tilugich, atlatsuli ipiğaqtuğlugich katraqvipsitñi suli qimaaratchilugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqiñun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasiññuqsaaqsuiksraqsi tikiññaqtuq ilipsitñun maqitchipkaiñapsigun aunañnik nalaunjaruat iñuich mauñ nunamun, aullağniilugu iñuaqtuñhaniñ Abel-ñum iñuaqtuñhanunaglaan Zechariah-m iğñiñan Barachiah-m, iñuaqtapsi akunğakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtuğviumlu. ³⁶ Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiññuqsautiksraq tikiumagisiruq makununa iñunun pakmapak iñuuranun.

Jesus-ñum Piqaksriñha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqtuçuuruasii sivuniksriqirinik miłuqtairuasiiñ uyağañnik tamatkunina tuyuurauruanik ilipsitñun! Akulaqtuğlu katitchummiuğaluağagigitka iñuğikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitñiktuatun payaagmiñnik ataaknun isaqqunmi. ³⁸ Atañji, tupiqsi suksraakkaullapiagñiaqtuq suñjillağuglugu. ³⁹ Taatnaqñuna uqautigipsi, qiiñitqikkumiñaitkipsitñi nipliğñiañapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piliutigiliuñ taamna tikitchuaq atqagun atangum.’”

24

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqquğniañhanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaqsipmagu agaayyuvikpak maliguaqtaiñ upyaugñigaat ininjitñik agaayyuvikpaum. ² Jesus-ñum apiqsruğñigai, “Iluqaisa makua tupqich qiiñitpisigich? Uqautigipsi, Kisiññuqtaqağumiñaitchuqunniñ uyağañmik qalliani atlam ulğusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Iñuillağutniglu Piyuaqsiuliksrāmiglu

³ Jesus aquppipkaqtitlugu iğgimi taggisiquaqtuamik Olives-mik maliguaqtaiñ utlañniğaat kisipkuqhutin apiqsruqługu, “Uqautitigut uumiña. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitçuqutitigun ilitçuğigisivisa aggyiasiguvich suli nuna isukkiyasikpan?” ⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Qaunatqiağigitchi iñuilla kinninitchumagaasi. ⁵ Atakkii iñuğiaktuat iñuich aggyisirut uqağutin, ‘Christ-ñuruña,’ aasiiñ kinnitñigutin iñuğiaktuanik iñunñik. ⁶ Tusaagisirusi anuyaktuanik qanittuamiñ unasiksuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatin tamatkua atuumaruksraurut aglaan isukñiğitçuqsuli. ⁷ Nunaaqqich anuyyuiğisirut akillağiiksillutin avatmun suli atanguvich akillağiiksillutin avatmun, niğisuksiuliqmilutin,

suli nuna aulapmiluni nanipayaq nunani. ⁸ Iluqaitñik tamatkua aullağniisaagigai auliyautiñhum.

⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapstitñun, suli tuqqutauliksrapstitñun, uumigitchiulusi nunaqqipayaaniñ piqutigiluna. ¹⁰ Taimaniğuppan iñugiaktuat iñuich ukpigutaiğñiaqtut, aatchuutigi-rağautilitiñ avatmun suli uumikkutilutiñ avatmun. ¹¹ Iñugiaktuat sivuniksriqiriñjuaqtuat agğigisipmiñiqsut kinnitñigutiñ iñugiaktuanik iñuñnik. ¹² Suli pisigilugu iñuich pigiñliqilhat iñugiaksitmukhutiñ piqpakkutaat niglaqsiñiağaa. ¹³ Aglaan iñuk makitaruaq payanağuni isuanun anniqsukkaugisiruq. ¹⁴ Quliaqtuagigisigaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayuyqautaagun, uqautigilugu nunaqqipayaanun. Aquagun isuklitkisiruq.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁵ “Iñuk agliqiruaq ukuniña kanjisi. Qiñğniagiksi nağğunallapiagataqtuaq qikağlugu ipqitchuami inimi iniksrağiñisamiñi, Daniel-ñum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaña. ¹⁶ Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunañani Judea-m qimakkumaut iğğiñun. ¹⁷ Iñuksuli itkumi tupiğmi qañani atqağniaqani aikliğuni sumik tupiğmi iluaniñ. ¹⁸ Kiñasuli iñuk nautchiiviñmi itkumi utiğniaqani aikliğuni quppiğaağmiñik. ¹⁹ Taipkua uvlut tikitpata, nakliuñ ağnat siñaiyauniğumiñ suli aakat miluktitchigumiñ ililgauragmiknik. ²⁰ Agaayutitchi qimaliksraqsi atuumatquñilugu ukiumi naagaqaa minguiqsiagvium uvluanı. ²¹ Atakkii taivrumanı nagliksaaqpauralıksraq atuumagisiruq atriginisaña atuumaruañ aullağniñhaniñ nunam uvuñanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauralıq atuummitqiriññiañitchuq taavruma aquagun. ²² Aasii Atangum makua uvlut ilaññaqtaañisuaqpagich, kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilaññaqtaagisigai. ²³ Taimaniğuppan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuñ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpası, ‘Ikaniittuq,’ ukpiginiqasigik. ²⁴ Atakkii anniqsuqtiñjuat suli sivuniksriqiriñjuat iligisirut savaaqagutiñ kamañqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiağniğaiç Agaayyutim piksraqtaañi pisagiyumiñagumisigik. ²⁵ Atañii, uqautigipsi taavrumiña atuummicaluaqnaqu.

²⁶ “Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunaqasi naagaqaa iriqsimaniługu uvani tupqum iluani ukpiginiqasiuñ. ²⁷ Atakkii Iğñiña Iñuum agğigisiruq atrilugu ikniqpalañmun qaummagiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸ Sumipayaqsuli tuqunaruq itpan, tavruna tiñmiaqpaich tuqunaraqtuğuurat katusuurut.

Agğiliksrana Iğñiñan Iñuum

²⁹ “Aquurañagunaasiñ uvluiñ nagliksaaqsiuñhum, siqiñiq taaqsigisiruq

suli tatqiq qaumağingiguni,

uvluğiat katagaqmilutiñ qilañmiñ

suli qaummatipayaañi silam nuktitaulutiñ inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

30 Taivrumanı uvluni ilitchuqputaa Iğñınan İñuum sagviğisiruq qılajımi. İñupayaaña nunam qialuni qıñıgısigaat Iğñına İñuum agğiqsuaq nuviyakun qılajımiñ sanjıimigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmıgun. 31 Qalğıqtautıqpaqtuğlugich nipituruat tuyuğıgısıgai isağulıgıkkani katıchtıyaqtıllugich pıksraqtaagmıñik inuñnik nakıtñapayaaq nunami.

İlisaaksraña Asırrıtıaitchuam Napaaqtum

32 “İlisaagağıtçı fig napaaqtumıñ, itnaqhuni, akıgıñ milukatanıch nauqaqsıpmata suli sunaaqsıplutın qıtuglipmata ilısımarağıgıksı upıngam qallıha. 33 Taatnatuntuuq qıñıgıupsıgık tamatkua atuummiruat ilısımaniaqmıgıksı Iğñına İñuum qallılıapiaqtılaaña qakma. 34 İlumun uqautıgıpsı, İñuıch inuuniaqtuat pakma tuquanıñnıanıtchut tamanna suapayaaq atuumaanıkkaluagnagu. 35 İluqanı nuna suli qılak pıyaqqukkagısırık, aglaan uqañhıch uqautıgıkkatka pıñıgıgumıñıtchut.

Pıvia Agğııksraña İlısımaraıtchuq

36 “Kıa-unnıñ inuun nalgaa uvlıq naagaqaa sassağ sumı tikısılaaksraña. İsağulğıch qılajmıttuat unñıkıı iğñıguruam nalugaat. Kısimı aapam ilısımaga. 37 Iğñına İñuum agğıqpan taimanısun itkısırık atrılugıch inuıch inuuniaqmatun uvlıñı Noah-m. 38 Atakkıı taıpkunanı uvluni sıvuanı ulıqpañhum inuıch nıgımaaqıt imıqsımaaqhutınju, ilaqatnıktuqhutın suli qıtungatın ilaqatnıktuqtıllugıch Noah-m ısıgñıñhanunaglaan umıamun. 39 İñuıch ilıtchuğınıñıqsut atuumanıaqtuamık ulıqpanmun pısağılğataqtıltın. Taatnatun itkısıpmıuq Iğñına İñuum agğıqpan. 40 Malğuk anıtık savaktuak nautchııvıñmı, ilaqataa tıguraulıgısırık aasıñ ilaqataa unıktaulıgıni. 41 Malğuk ağnak mukkaaksrıuqtuak mukkaaksrıuğvıñmı, ilaqataa tıguraulıgısırık aasıñ ilaqataa unıktaulıgıni.

42 “Taanağıı ataramık itqanaıtchuksraurıı, atakkıı nalıgıksı sumı uvlumı atannapsı agğıgñıaqtılaananık. 43 Aglaan ilısımayumagıksı una, tupqum inuan ilısımayumıuñ napmun ilıkan unnuaq tıgıñnıaqtım agğıgñıaqtılaaña qaunagınayaqtuq tıgıñnıaqtı sıqumğutıtqunıllıgu tupıgımiñun. 44 Taatnatuntuuq itqanaıtchuksraupmııı atakkıı Iğñına İñuum agğıgñıaqtuq sassağnıgımi nıgııgıvıgıñısapsıtñı.

Tunıqsımaraıuq Naaga Tunıqsımaitchuı Savaktı

45 “Kıña tunıqsımaraıuplunı isumatuplunılu savaktaıuı? İlaanuruq anıayıqam qaukılııtıkkanı atlanun savaktımiñun tupıgımiñı ittuanun nıqıksrıtnıktaqtuamun pıvıksraq nallaullapiaqlıgu. 46 Qanutun quvıasuktıgıgısıva taamna savaktı anıayıqam utıgımi paqtıña savaagıglıgu. 47 İlumun uqautıgıpsı, atangum pıksraqtaagıgısıgaa taamna savaktı qau-naksrıtqulıgu iluqatñık suurağmıñık. 48 Aglaan qanuq savaktaunıqpan pıgııtıunı? İsumapıağnıqsıuq inımiñun, ‘Anıayıqaga maunauraq utıgñanıtchuq,’ 49 aasıñ anaumıaqsıllıgıch atlat savaqatını suli nıgıqatıgıplıgıllu imıqatıgıplıgıllu imıqtuqtıt. 50 Anıayıqana taavrıma savaktım utıgñıaqtuq ilanjatıgun uvlut nıgııgıñısıllıgu ilaanık sassağnıgımi lu qaunagınısıllıgu. 51 Atangata agğıgımi tatapsallapıağısıgaa pıqasıutıpkagıllıgu lu upıñıuıaqtınun. Tavranı inuıch qıagısırıt tırıquulatchıllıgu kıgıtıtın.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

¹ “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq qulitun aņutituqsimaitchuatun tiggumiaqaqtuanik nanniuramiknik paagiaqlugu ilaqatniņniaqtuaq. ² Tallimat taapkunani isumaturuaņuniqsut, suli tallimat isumatuitlutin. ³ Taapkua isumatuitchuat saagağmiñiğaiç nanniuratin, aglaan uqsritqiutiksraņitñik saaganğiññiqsut. ⁴ Isumaturuataasiin uqsritqiutiksraligaağniqsut nanniuramiknun. ⁵ Ilaqatniņniaqtuaq tuuliuņapkaqlugu taapkua iluqatin siñiņnialiqamiņ siñiksağniqsut. ⁶ Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, ilaqatniņniaqtuaq aggiqsuq. Anilusi paagiaqsuq.’ ⁷ Iluqatin aņutituqsimaitchuat makitnamiņ ikummaktaağniğaiç nanniuratin. ⁸ Isumatuitchuat uqautiniğaiç isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilaņanik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiaqsiñiqsut.’ ⁹ Aglaan isumaturuat kiuniğaiç, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluņmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu pigupta, aglaan aullağusi taipkunua tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsigiagitchi piksrapsitñik.’ ¹⁰ Tavrali isumatuitchuat aullağniqsut, aasiin tauqsigiagtulugich ilaqatniņniaqtuaq aggiğniqsuq. Taapkua itqanaitchuat isiqatigigaat kachuutiviņmun niğiqpagiaqhutin, tavraasiin taluplugu. ¹¹ Aquvatigunli aggiqmiñiqsut alğiaņiç niviaqsiat. Uqaaqsigaluaqtut, ‘Ataniiq, aņmautillaņniaqtigut.’ ¹² Aglaan kiuniğai, ‘Naluniğipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnağusi qaunatqiağigitchi. Atakkii nalugiksi uvluq unniin sassağniq Iğniņa Iñuum aggiğiksraņa.

Atrikusaun Piņasutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuuva Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan atriqaqtuq aņutmik iglausuktuamik uņasikusamun nunamun. Inmiñuquplugich savaktigikkani qaunaksriliutiniğai suurağmiñun. ¹⁵ Atausiq iñuk qaitchiñiğaa 5,000-tun maniñnik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipłuni pitłakkağmigu. Aasiin aullağniqsuq iglauviksrağmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniñnik aullaqhuni piñatchiasuņaqani tauqsigiñiutiginiğai maniksriusriani, aasiin piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmiqu atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriğniğaa añaayuqağmi maniņa. ¹⁹ Akuni piilğatağaluaqami añaayuqaņat taapkua savaktit utiğniqsuq, aasiin makpiğarriqutiaqsipugich maniksriusrianațigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutriruq atlamik 5,000-naktaağmiñik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapņa 5,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuņa 5,000-nik.’ ²¹ Añaayuqaņan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautağniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruāniqsutin savakti! Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillaņniağikpiñ aņalatiguğutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqağikkapni.’ ²² Taamnaqtuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniñnik aggiqhuni uqağmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapņa 2,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuņa 2,000-nik.’ ²³ Añaayuqaņantuuq uqautipmigaa, ‘Savaaqallautağniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruāniqsutin savakti. Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqağikkapni.’ ²⁴ Tavrali iñuk

akuqtuiruaq 1,000-tun maninñik agghiḡhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisimagikpiñ. Anayaktuqaqtuunḡitchutin aḡun. Pukuiraqtutin nautchiivigiñḡisapniñ katitchisuuplutinlu kangaqsruivingiḡisapniñ nautchiaksranik. ²⁵ Sivuḡapluna taatnaḡluna iriḡitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigiḡitin.’ ²⁶ Aḡayuqan uqautiḡaa, ‘Pigiḡchuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Ilisimagaluaqtutin kiprisuuti-laamnik nautchiivigiḡisamniñ katitchipluna kangaqsruivingiḡisamniñ nautchiaksranik. ²⁷ Iñayaḡniḡitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiḡuma akuqtuitlanayaqtuna pimñik naggiḡititñik.’ ²⁸ Aasiñ uqautiniḡai atlat savaktit, ‘Pisigiḡ taapkua maniich ilaaniñ qaityaḡiḡlugichaasii taavrumuna 10,000-tun maniqaqtuamun.’ ²⁹ Tavraasiñ kiñapayaq aḡalatchillaḡtaḡtuḡaḡ aatchuusriaḡmiñik piññapsaaḡisuruq sippakuuḡtaliḡuni. Aglaan taamna piññanḡitchuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkaḡmiñik piikkaugisuruq ilaaniñ. ³⁰ Sinjitchiun piññanḡiuranḡitchuaq savakti taaqtuam taḡniqsraḡanun. Tavrani qiaḡisirut tiriḡuullaisa kiggutitiḡ.

Aviktuiḡksraq Nunam Iñupayaurani

³¹ “Iḡñina Iñuum agḡitqikan kamaḡtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isaḡuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpanmiñun kamaḡtuamun. ³² Aasiñ iñupayaurani nunam katitaugisirut sivuḡaanun. Tavrani aviktuḡisigai atausiuttaḡlugich, atrilugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuḡuranin. ³³ Suli inillakkisigai ipnaich taliqpiḡmi tuḡaanun, aglaali tuttuḡurat saumium tuḡaanun. ³⁴ Umialgum uqautiḡisigai taliqpiḡmiñi ittuat, ‘Maunḡitchi, aatchuusriaḡtuasii piḡiusiamik Aapamniñ, paitchaktaḡisiviḡ Agaayyutim aḡaayuqautaa itqanaiyaanuruḡaḡ ilipsitñun iñiḡtaulhaniḡaglaan nunam. ³⁵ Atakkii niḡisuktauqama niqiksritchaḡigikma. Imiḡukamalu imiksritchaḡigikma. Iglauḡkama aiyuḡaḡluna isiqḡitaḡigikma. ³⁶ Atnuḡaḡitñama atraksritchaḡigikma atnuḡaamik. Atniḡnaqama takuraḡigikma. Isiqḡaukama tikitluna isiqḡattaḡaḡigikma.’ ³⁷ Tavrali iñuich nalaunḡaruat kiuniaḡaat, ‘Ataniiq, qanḡaḡlaan qiniḡpisiḡni niḡisukavich aasiñ niḡipkaḡhutin naagaqaa imiḡukavich imiḡitaḡivisiḡni? ³⁸ Qanḡasuli qiniḡpisiḡni iglaunḡplutin aasiñ isiqḡitlutin naagaqaa atnuḡaḡitñavich atnuḡaḡitpisiḡni? ³⁹ Suli qanḡaḡlaan qiniḡpisiḡni atniḡnaḡhutin naagaqaa isiqsiviḡmiitnavich takuniḡpisiḡni?’ ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnaḡlugich, ‘Ilumun uqautiḡipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliḡnaḡniqsraḡatnun aniqatiḡuma savaḡigiksi uvaḡnun.’ ⁴¹ Aasiḡi uqautiniaḡmigai tamatkua saumium tuḡaani, ‘Piḡitchi uvaḡniñ! Anasiñḡuqsakkauniaḡtusi isuitchuami ikniḡmi itqanaiyaanuruamun tuḡḡaḡmun isaḡuliḡiñunlu. ⁴² Atakkii niḡisukama niqiksritḡaitchipsitḡa. Imiḡuliqama imiksritḡaitchipsitḡa. ⁴³ Iglauḡkama aiyuḡaatḡaitchipsitḡa. Atnuḡaitñama atnuḡaḡtitḡaitchipsitḡa. Atniḡnaḡamalu isiqsiviḡmiitnamalu isiqḡaatḡaitchipsitḡa.’ ⁴⁴ Tavraptuḡ kiuniaḡaat itnaḡutiḡ, ‘Ataniiq, qanḡaḡlaan qiniḡpisiḡni niḡisukavich imiḡukavillu naagaqaa iglaunḡkavich atnuḡaitñavillu, naagaunniñ atniḡnaḡavich isiqḡaukavillu aasiñ savautiḡitḡutin?’ ⁴⁵ Aasiñ kiuniaḡai, ‘Uqautiḡipsi, qanusipayaamik savautrisunḡitñapsi atautchimununniñ nagliḡnaḡniqsraḡtuamun savautriḡitḡchusi uvaḡnik.’ ⁴⁶ Tamatkuali aullaḡitkisigai isuitchuamun anasiñḡuqsaqsiuviḡmun, aglaali nalaunḡaruat isuitchuamun iñuukḡmun.”

26

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Jesus uqaguiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² “Iisimarusi, malguk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-ḡuruat nigiqpagvikañat atilik Apqusaakkauligmik, aasiñ Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³ Qaukñich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpañanun qaukñiat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴ Sivunniugaqsiñiqsut tigusraguklugu Jesus nalunautchilutinj tuqulluguasiñ. ⁵ Aglaan uqagñiqsut, “Nigiqpagvikaam uvlunani taatnağniangitchikput. Iñuich aḡalanniqluktaiviaqtut.”

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriñ Jesus Bethany-miitlugu tupqani Simon-ḡum auyugaqtualgum ⁷ tikiññigaa aḡnam saagaqhuni nakasruḡḡuaḡuramik tipragiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ḡum niaquanun niginiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtaiñ qiniqamitruḡ iḡuaginjñiḡaat nipliqhutinḡ avatmun, “Supman asiñun tipragiksaun atuqpaun?” ⁹ Una tipragiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniyasiñ nagliḡnaqtuanun.” ¹⁰ Jesus-ḡum iḡtchuḡiplugu nipliutigikkañat uqautiniḡai, “Suvaata una isumaaluksaagpisiunḡ aḡnaq? Savautigaanḡ savaallutamik. ¹¹ Nagliḡnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitḡa ataramik. ¹² Uvvauna aḡnam kuvikamiunḡ tipragiksaun timimnun itqanaiyautigaa iḡuvikkaukksraḡa. ¹³ Iḡumun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallataq quliaqtuanḡukpan nunapayaani, taavrumaptuuq aḡnam savaanḡa uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁴ Taimmali iḡarata qulit malguk maliguaqtit, atiqaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayuliqsit ¹⁵ uqautiplugich, “Sumik qaitchiñiaqpsitḡa Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?” Akiliññiḡaat iñuiniñaq qulitun maniññik. ¹⁶ Tavrakñaniḡaglaan Judas qaunaksru-aqsiruq piviksramik aatchuutigisrukḡuq Jesus.

Jesus Nigiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Nigiqpagviani Atiliḡmi Apqusaakkauligmik

¹⁷ Sivulliqpiani uvlunani nigiqpagvikaam puvlaksigniḡilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññiḡaat Jesus uqautipluguasiñ, “Nani itqanaiyaquvisigut nigiqpakisrapnik atiliḡmik Apqusaakkauligmik?” ¹⁸ Kiuniḡai, “Nunaagqimugitchi aḡutmun iḡisimakkamnun uqautilugu, Iḡisautri uqaqtuq, piviksraḡa qalliuraqtuq. Nigiqpagvia atilik Apqusaakkauligmik nigḡivigisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.” ¹⁹ Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ḡum piraksrirtaataun ilinjitñun, aasiñ itqanaiyaqhutinḡ nigiqpagviksramun atiliḡmun Apqusaakkauligmik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq nigisikhuni piqatigiplugich qulit malguk [maliguaqtini]. ²¹ Niginiñiallagminḡ Jesus-ḡum uqautigai, “Uqautigipsi, iḡapsamma aatchuutiginiḡaanḡa uumiksriñun.” ²² Iḡuqatinḡ isumaalutchallapiagataqtut. Atausiuttaaqhutinḡ apiqsrullaagaqsigaat, “Ataniiq, uvaḡaunḡitchuq, amii?” ²³ Uqautigai, “Iḡaḡuruq misuqatauruuq argaḡmiñik uvapkun puggatauramun. Taavruma aatchuutiginiḡaanḡa uumiksriñun. ²⁴ Iğñiña Iñuum aullagisiruq uqaxhum aglaksimaxhatun

pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna anun Iğñinanik İñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñğiññigumi.”²⁵ Tavrali Judas-ñum aatchuutigitniktuañan apiqsruğniğaa, “İlisautrii, uvañauñğitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniğaa, “İi, ilviuruq.”

Atangum Nullautchiğvia

²⁶ Niğillağmin Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiññ maliguaqtimiñun uqaqñuni, “Tigulugu niğğisiuñ, tavrataamna timiga.”²⁷ Tigupluguasiññ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaqñuni, “Imiğvigisiuñ!”²⁸ Taamna auga maqipkakkauruaq iñugiaktuanun aullağniuruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmiļu iñunñiļu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinağñiağaa sivunniugutni iñunñun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun.²⁹ İmitqinñianğitchuñ taavruma asam misuğuaninñ uvakñaniñaglaan tikiğgataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa añaayyuqautaani.”³⁰ Atuanikaminñ atuutmik aullaqtut iğğimun taggisiaqqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piiłaañksrañja

³¹ Pisullağminñ Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “İluqasi uniññiağisitñja uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqağni itna, “Tuqtukisigiga munaqsri, aasiññ ipnaich siamillapiagutin.”

Zechariah 13:7

³² Aglaan anjipkakkauñanikkuma tuquğmiñ, aullağisiruñja sivupsitñi Galilee-mun.”³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “İluqatinñ atlat suksraağaluaqpatin sumiunniññ taatnağumiññaitchikpiñ.”³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piiłaağutiginiagikma pinjasuniaglaan aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu.”³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksrağigupkiñunniññ piiłaağiyumiññaiapiagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtağmiut iluqatinñ maliguaqtin.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilinñmun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuqtaqtilluñja iñuñja.”³⁷ Aullautiplugich Peter malğuglu iğñanjik Zebedee-m alianniuliqsuq ihuillañiullaapiagñiqsuñja. İliannam pisağihñiaağquqtağaañja. Tavraniittuallagitchi qanaksruqasillağluñja.”³⁹ Taiñuñjaqtaallakhuni pullapiaqługu kiiñani agaayuruq, “Aapaan, pisuhigigupku piiguñ qallutaa nagliksaahum uvañniñ. Uvañja pisuhiginñillaaptun aglaan ilvich pisuhiptun.”⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinnigai siñiktuat. Apiqsruğniğaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiññaitpisitñja atautchimiunniññ sassağniğmi?”⁴¹ Siñinñiasuñjaqasi agaayulusiļu. Ukpisrisainjitchumausili uuktuaqsuğupsi. İmunun irrusiq piyummatiqagaluqtuq aglaan timi sayaitchuq.”⁴² Jesus aullatqilğitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqñuni, “Aapaan, una qallugauraq piigumiññaitpan uvañniñ imiqtaksrağipiağupku pilagu pisuhigikkan.”⁴³ Utigitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii irinñich siqupsağulillaapiaghutin.”⁴⁴ Uvvaasiññ aullalğitchuq agaayutyuqñuni pinatchiqługich, uqaqñuni taapkuninjasuli uqautigikkağmiññik sivvani.”⁴⁵ Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuapqisusili iñiqtuqisiahusi? Uvva, sassağ tikitchuq

aatchuutigikkauviksraᅇa Igñiᅇan Iñuum argañitñun killuliqirit.
 46 Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaga imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

47 Jesus uqaᅇugaaqtitlugu Judas agᅇiᅇñiqsuq, ilañat qulit malᅇuk maliguaqtit. Piqatiqaᅇniqsuq iñugiallapiaqtuanik iñuᅇnik savikpiraqtuanik anautchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtiᅇruañitñiñlu. 48 Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriññiᅇai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnaᅇisirusq. Tiguyumagiksi.” 49 Taavrumataavra naliñiñaaᅇlugu utlakkaa Jesus paᅇlaglplugu, “Paᅇlagikpiñ, ilisautrii!” aasiñ kunikᅇugu. 50 Jesus-ᅇum kiuniᅇaa, “Ilauraamaan, tavra taatnaᅇiaᅇuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniᅇᅇukᅇugu Jesus tigugaat. 51 Tavrani ilañata taapku piqatiñiñ Jesus-ᅇum amuniᅇaa savikpani uᅇgiraqtiᅇluguasii savaktiᅇa qaukñata agaayuliqsit. Uᅇgiraᅇamiuᅇ tavra siutaiqsigñiᅇaa. 52 Tavrani Jesus-ᅇum uqautigaa taamna, “Utiqtirruᅇ savikpaiñ puuᅇanun atakkii iluᅇatiᅇ aᅇuyaktuat savikpakun piyaqᅇuᅇisirut savikpakun. 53 Isumaᅇitpich iniqsrugupku Aapaga ikayuᅇtailiqiluᅇa, akkuvaurapiaᅇ tuyuᅇayaᅇaᅇa qulit malᅇuktun kavluutinik isaᅇuliᅇnik. 54 Taatnaᅇupku qanuᅇuni Agaayyutim uqaᅇha immiumagisiva uqaᅇiruaᅇ taatna ittusraupluni?” 55 Taavrumani Jesus-ᅇum uqautigai iñugiallapiaqtuat iñuich, “Savvaᅇᅇuktauvik, atakkii agᅇiqᅇusi tigutyaqᅇuᅇa savikpaᅇnik anautaniglu. Uvlugagipman aᅇuppigaluagaᅇtuᅇa piqatigiᅇlusi agaayyuvikpaᅇmi ilisautriᅇuᅇa, aglaan tigusratlaitchipsitᅇa. 56 Aglaan iluᅇatiᅇ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqaᅇhich uqaᅇikkañich sivuniksriᅇirit immiumaruksraupmata.” Tavrani iluᅇatiᅇ maliguaqtit unitchaat pigruᅇhutiᅇ.

Jesus Apiqsruqtugaat Uqaqsittaᅇviᅇmi

57 Taapku tiguriruat Jesus-mik aullautiniᅇaat Caiaphas-mun qaukñiat agaayuliqsit katimmaviᅇikkanatnun aglaliᅇirit sivulliuqtiᅇruatlu. 58 Aasiñ Peter-m maliᅇniᅇaa uᅇasiuraaᅇhuni qaukñata agaayuliqsit igluᅇpaᅇan silataanunaglaa. Isiqᅇuni aᅇuppiqatauniqsuᅇ qaunaksrini qiñiᅇᅇukᅇugu qanuᅇisitilaᅇa. 59 Qaukñich agaayuliqsit sulil uᅇatiᅇ uqaqsittaᅇatitchirit pakaaqaᅇniqsut tanᅇiᅇilaanik ilisimauruanik sagluutigilugu Jesus tuᅇqutᅇukᅇugu. 60 Aglaan paᅇitchiᅇiññiqsut sumikunniñ, iñugiakkaluᅇhutiᅇ tikiaruat tanᅇiᅇilaakun ilisimarauniaᅇtuat. Naagatai paᅇitchiᅇitᅇut. Kiisaimmalu malᅇuk tanᅇiᅇilaakun ilisimauruak saavitᅇuk 61 uqaᅇhutiᅇ, “Uvvauna iñuk uqaᅇtuᅇaᅇ, ‘Piyaᅇᅇuᅇhiñᅇaᅇiga agaayyuvikpaᅇa Agaayyutim aasiñ nappatᅇiᅇlugu piᅇasuni uvluni.’” 62 Uvvaasiñ qaukñata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kigᅇutiksraitpich sumik ukuak iññuk uqaᅇtaakkun ilipkun?” 63 Aglaan Jesus nipaisaaᅇtuᅇ. Qaukñata agaayuliqsit uqaᅇutiniᅇaa Jesus, “Itqaᅇuᅇ una, Pakma nayuutirugut sivuᅇaani iñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqaᅇtitᅇut, Christ-ᅇuvich, Igñiᅇa Agaayyutim?” 64 Jesus-ᅇum kiuniᅇaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqaᅇtigipsi, qakugun taimma qiñiᅇisigiksi Igñiᅇa Iñuum aᅇuppiruaᅇ taliᅇpian tuᅇaani sanᅇipayaᅇaᅇtuam, agᅇiᅇuni nuviyatigun.” 65 Tavrani qaukñata agaayuliqsit aligaᅇniᅇai atnuᅇaani uqaᅇhuni, “Iᅇmiñik uqaᅇniᅇᅇuktaᅇniqsuᅇ! Suvaatami piqaᅇupsaaᅇpisa ilisimarinik? Pakma tusaᅇisi uqaᅇniᅇuᅇtai. 66 Qanuᅇ isumavisi?”

Kiuniġaat, “Tuquruksraġuqtuq.” ⁶⁷ Aasiin tivvuaqtuaqsiñiġaat kiiñanġagun qakiqtaqsimaan pattaklugu arganmiknik. ⁶⁸ Uqagñiqsut, “Christ-njuruatiin! Nalautchaġutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaġiġaa Jesus

⁶⁹ Taatnalhatni Peter aquppiñiqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsiġaam tikitlugu nipliutiniġaa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkan Jesus Galilee-ġmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piilaqtuq iluqanisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruña sumik uqautiqaqtilaapnik.” ⁷¹ Aasiin anipman qanitchaġrumun, atlam qiñiqlugu uqautiniġai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iñuk piqatauruq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaatqiksuq suamasiplugu, “Nalugiga taamna anun.” ⁷³ Suli akkunilitchiiallaklugu qikaqtuut tamaani utlakkaat uqautilgitlugu Peter, “Iłumun ilaġiġaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsaglinja uqangñiñiġuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaanja taavruma anutim.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ñum inmiñun itna, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu piilaġutiginiġikma pinjasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq ihuillullapiaqhuni.

27

Jesus Pilate-muutiniġaat

¹ Uvlaatchaurami qaukñich agaayuliqsit suli sivulliuqtiġruanich Jew-njuruat sivunniġñiqsut tuqqutchuklugu Jesus. ² Qiliqlugu aullautiniġaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavrani Judas, Jesus-ñum aatchuutigirinja, ilitchuġikami Jesus-ñum tuqqutaksraġuqtilaanjanik nunuuratchallapiagñiqsuq utiqtitlugich taapkua iñuiññaq qulit maniurat qaukñitñun agaayuliqsitlu sivulliuqtiġruanitñunlu Jew-njuruat ⁴ nipliqluni, “Killuqsaqtuña atakkii aatchuutigitniklunja patchisilaamik iñunmik.” Kiuniġaat, “Suutauniagpami taamna uvaptiknun? Tavra savaaġiġiñ.” ⁵ Judas-ñum miłuqsautiniġai maniich agaayyuvikpanmun. Aullaqami qimiññiqsuq inmiñik. ⁶ Qaukñich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliġñiqsut, “Maligutaksrakuagñangitchuq tugvaigupta maniñmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷ Sivunniġñiqsut tauqsiutigisuklugu utkutchim nunanjanik iluviqaġvigisuklugu iglaanuruanun. ⁸ Taatnaqlugu taamna nuna taiguutiqaġaat nunanjanik augum ugluvanunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqauttaturuq tumigiplugu Jeremiaħ sivuniksriqiri uqautigikkana, “Tiguniġaich iñuiññaq qulit maniich. (Taapkua maniich iñugiaktilaanġat Israel-aagmiut sivunniutigikkaniħ akilutigisuklugich ilaanun.) ¹⁰ Tauqsiutiginiġaat utkutchim nunanja, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuġaa Pilate-ñum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuġaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruġniġaa Jesus, “Umialigivatın Jew-njuruat?” Jesus kiuniġaa, “Uqaanik-tutin taatna.” ¹² Aasiin Jesus pasiikkaukami qaukñitñiñ agaayuliqsit

sivulliuqtiġruaniñlu kiunjiññigai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliġpuq ilaannun, “Tusaqsagiñitpigich ilisimarriqsuutinich akikñaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ñum kiunjiññigaa atautchimikunniñ uqaqsagñigmik. Kavanaauruaq quviġutchallapiaġniqsuq.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹⁵ Uvvaasiñ ukiuġaġipman niġiqpagvikaami kavanaauruaq anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik iñuich pisukkanatnik. ¹⁶ Taatnaħhatni iñuk isiqtauniqsuq ilisimallautakkañat atiqatuaq Barabbas-mik. ¹⁷ Iñugayaat katipmata Pilate-ñum apiqsruġniġai, “Nalliaknik anipkaitquvisitña—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuġiniġaa tamatkua qaisilaanñat Jesus inmiñun siqñataqahġmiktigun. ¹⁹ Aasiñ Pilate aquppiqaqħugu atangum aquppiutanani, aġnaata tuyuġniġaa uqqamik itnaqħugu, “Ilaksianagu taamna nalaunnjaruaq iñuk, atakkii ihuilliuġutigillakkiga ugluvak siññaktuġiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukñijisa agaayuliqsit sivulliuqtiġruatlu maliksunniġaich iñugayaat apiqsruġlugu anipkaquplugu Barabbas aasiñ tuqqutillugu Jesus. ²¹ Kavanaauruam apiqsruġniġai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkaitquvisitña?” Iñuich kiuliġniġaat, “Barabbas.” ²² Pilate-ñum apiqsruġniġai, “Suniaqpiġuasiñ Jesus taiguutiqaqtuaq Christ-mik?” Iluqatin kiuniġaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-ñum nipliutiniġai, “Sumik savamaqħuqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiñagñiqsut nipitusillapiaqhutin, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴ Pilate ilitchuġiniqsuq qanuġunniñ piyumiñaiħhanik suliasiñ apai npruaqhutin iñuich. Imiksraqhuni iġġuġniġai arganji sivuġaatni iñugayaat. Aasiñ nipliqhuni, “Uvva, patchisaunitchuñja uuma iñuum tuqqutauniaħhagun. Taamna savaaġigiksi.” ²⁵ Iluqatin iñuich nipaalaniqsut, “Anasiñħuqsausiaksraq tuqqutauħhagun illi uvaptiknun qitunġaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ñum anipkaġniġaa Barabbas, aasiñ ipiġaqtuqtitqaqħugu qaiññigaa Jesus anuyyiuqtinun kikiaktuutityaquplugu sannigutamun.

Anuyyiuqtit Mitautiginiġaat Jesus

²⁷ Aasiñ Pilate-ñum anuyyiuqtinñ Jesus aullautiniġaat kavanaauruam igluqpañanunaasii, katipkaqħugich anuyyiuqtipayaat avatanijħugu Jesus. ²⁸ Atnuġaiyaqħugu atipkaġniġaat kaviqsaamik atnuġaamik. ²⁹ Niaquġusiuġniqsut kakitħaġnanik iliplugu niaquanun tiggummaliaqħugulu ayauppiamik talippiagun. Aasiñ sitquqhutin sivuġaanun mitautigiaqsiñiġaat nipliqhutin, “Paġlagiptigiñ, umialgat Jew-ñuruat.” ³⁰ Taatnaanikmata tivvuaqtuġniġaat Jesus pipħugu taamna ayauppiaq anaumiaqsipluġuasiñ niaquagun. ³¹ Mitautigisuiqamitruñ Jesus anuyyiuqtit mattaqħugu atnuġaaq atukkañja atnuġaatqiksinniġaat atnuġaanñiik. Aasiñ aullautiniġaat kikiaktuutikkauviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutiniġaat Sannigutamun

³² Anuyyiuqtit anillaġmiñ nalaunniġaat anun Cyrene-naġmiu atilik Simon-mik. Nunuripħugu taamna anun iqsruttinnigaaq Jesus-ñum sannigutanani. ³³ Tikitñamin inimun atilimun Golgatha, itna mumiu-tiqatuaq “Saunġa niaqum,” ³⁴ anuyyiuqtit qaitchiñiġaat misuqqumik avuqqtamik sunamik. Aglaan Jesus-ñum uuktuallakkaluaqamun imiġunñiġaa. ³⁵ Kikiaktuutianikamitruñ Jesus anuyyiuqtit autaaġniġaich atnuġaanji inmiknun saaptaqtuutigiqlugich. ³⁶ Aquvinniqsut

qaunagiasiplugu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaquan ilĩnĩgaat pasikkun ilaagun, aglausimaruaq itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ñuruat.” ³⁸ Malguk tiglinĩnaqtik kikiaktuutiqtatigipmiñĩgik Jesus-ñum, ilaqataa taliqpianun aasiĩñ ilaqataa saumianun. ³⁹ Iñuich apqusaatquuat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanñatinik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uqağuuruatın piyaqqulhiñauñiplugu agaayyuvikpak nappatqiglugu piñasuni uvluni, anniqsuğĩñ ilipnik. Iğñĩgikpatin Agaayyutim, atqagĩñ sannĩgutamiñ.” ⁴¹ Taatnatun qaukĩñisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaanñapmiñĩgaat Jesus. ⁴² Uqağniqsut, “Ikayutlagaluagai atlat iñuich, aglaan inmiñun ikayulguĩñĩñiqsuq! Umialgikpaun Israel-ñum, ki atqagli kikiaktuutriviñmiñ. Aasiili ukpiğigisigikput. ⁴³ Tunñaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiagumiñ anniqsuğliñ Jesus pakma, atakkii uqağniqsuq iğñĩginipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tiglinĩnaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaanñapmiñĩgaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami piñasuni sassagñĩgĩ. ⁴⁶ Iiyunñaqsipman qulinñuğutailam sassagñinanun Jesus nipliğñĩiqsuq nipitusillapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpiña?) ⁴⁷ Iñanisa iñuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruñ taamna uqağniqsut, “Uvva uuma anutim tuqhiragaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauvaa ilañat iñuich tigusĩñiqsuq misuktaqtuamik. Immiqsinnĩgaa misuğuluñmik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiĩñ qaiññĩgaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilañich iñuich nipliğñĩiqsuq, “Iłaksianasiun. Naipiqtuğlakput Elijah aggiğisipmagaan annautityağlugu.” ⁵⁰ Aasiĩñ Jesus nipliatqikami nipitusipluni anigñinĩgĩñiqsuq. ⁵¹ Tavraguuq talukuyaaq nivinaruuaq agaayyuvikpañmi siiksĩgĩñiqsuq tatpichakña takanunaağlaan. Nuna aulapmiñĩiqsuq sulı uyağach qupluqhutin. ⁵² Iıuvğillu anmağniqsut aasiĩñ iñugiaktuat Agaayyutim iñunı tuqugaluaqtuat anitqikhutin. ⁵³ Anitqianikamiñ uniñĩnĩgach iluviqtin, aglaan aquagun anitqilhan Jesus-ñum nunaaqqimuniqsut ipqitchuamun sagviqhutin iñugiaktuanun iñunun. ⁵⁴ Anuyyiuqtit anjalatinıllu qaunaksruruat Jesus-mik qinĩqamiñ aularuamik nunamik sulı supayaanik atuumaruamik, iqsitchallapiağniqsut nipliqhutin, “Iłumun iğñĩginiğaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Iñugiaktuat ağnat qinĩqtuağniqsut unjavaniñ. Tamatkua ağnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ savautrityaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Iıaupmiñiqsuq Mary Magdalene, Mary aakarjak James-ñumlu Joseph-ñumlu, sulı aakarjak iğñanñisa Zebedeem.

Jesus Iıuviğnĩgaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik aggiğñĩiqsuq atilik Joseph-mik Arimatheağmiumik malıguaqtaupmiñiqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiğaa timaa Jesus-ñum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ñum atqaqamiñ timi aasii nimiqsruğnĩgaa salumaruamik ukiñhaamik. ⁶⁰ Aasiĩñ inillañnĩgaa Jesus-ñum timaa nutaamun iluviliqtamun uyağañmi, iluviksrağmiñun inmiñik. Aksraanikamitruñ uyağakpak umiñnĩgaa talua iluvğum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvğum.

Munaqsrit Iıuviğmi

62 Uvvaasiiñ uvlutqikman, itqanaiyaǵvium uvluan aquagun, qauklijnich agaayuliqsit sulı Pharisee-ńuruat utlautiniqsut Pilate-mun 63 nipliqtutin, “Anuun, itqagikput taavruma kinnirim uqagıkkana ińnuunıǵaǵmi makitqikkisińiplıni aquatigun piņasut uvlut. 64 Taamna pisigilugu tilisiń ilıvıq qaunagillapiaqulugu taapkunani piņasuni uvluni. Malıǵuaqtai agıqıppiaqtut tigliglugu timaa Jesus-ńum aasii uqautılugich ińuıch anıtqınńılugu tuqumiń. Taatnasiq sagluqıq pigiitlukkisiruq sıvullıǵmiń sagluutimiń.” 65 Pilate-ńum uqautinıǵai, “Piksraǵusi anıyuyıqtinik qaunaksriksrapsitńik qaunagityaqsiun ilıvıq pisuqtılaapsitńi.” 66 Tavralı utlautiniqsut ilıvıǵmun anıǵumińıayaǵıaqulugu uyaǵak, sulı qaunaksrıliqlıgu anıyuyıqtinik.

28

Jesus Anıtqıksuq Tuquǵımiń

1 Aquagun mińǵııqısaǵvium, qauniuraǵataqtuami sıvullıǵmi uvluanı akunniqsam, Mary Magdalene-ńumlu atlamlu Mary-m qıńıǵıaǵnıǵaak ilıvıq. 2 Tavratavranı suamaruamık nuna ilıqsraqtuq, atakkii isaǵulǵan Atangum atqaqhuni qılınımiń aksraktinnıǵaa uyaǵaǵruaq paanani aasii aquvirvıgıplugu. 3 Qıńńana atrıqagıniqsuq ikniqpalańmik, sulı atnuǵaanı qatıǵniqsut apıtıtun. 4 Iqsıgıplugu qaunaksrıit ulıksıńıqsut. Ilıńıqsut tuqunaruatun ińuktıtun. 5 Isaǵulgam uqautinıǵik aǵnak, “Iqsıńatik. Ilısimagıa ıvaqlıqtık Jesus-mık kikiaktuurauruamık. 6 Uvaniıngıtchuq. Anıtqıksuq nipliǵımsun. Maunıǵıtchık. Qıńıǵiatku Atanguruam nallavia. 7 Aullaǵıtchık qılamik uqautılugich malıǵuaqtai, ‘Anıtqınńıqsuq tuquǵımiń aullaanikhuni sıvupsitńi Galılee-mun. Taamani qıńıǵısıǵıksı.’ Tavrunıaǵlaan.” 8 Aullaqtıqtuk qılamıksruaqhutık ilıvıǵmiń iqsıllaǵmik quviasullapiaǵataqhutıglu. Aqpaqsruaqhutık uqautrıyaqtuk malıǵuaqtaińik. 9 Uqautrıyaqtuaqtıtılgık malıǵuaqtaińik taimmaıńaq Jesus-ńum nalaunıǵık nipliutıǵaluni, “Paǵlagıptık.” Taapkuak utlaklugu tıgunıǵaak isıǵanıgun, aasiiń agaayıvıgıplugu. 10 Uvvaasiiń Jesus-ńum uqautinıǵık, “Iqsıńatik. Aullaǵutık uqautıyatıkık anıqatıutka Galılee-muqulugich. Taamani qıńıǵısıǵaatıa.”

Munaqsrit Qulıaqtualhat

11 Tavraguuq, ıǵlıqtıtılgık ilınıch qaunaksrıit nunaaqımunıniqsut uqautıaqıspılgıch qauklijnıch agaayuliqsit iluqanıtńik atuumaruamık. 12 Uvvaasiiń taapkuıa katımaanıkmata sıvullıuqtıǵıruatlu sıvunnuıqhutın anıyuyıqtıtlu qaitchıńıǵaıch manıǵayaanı 13 uqautıplugıch, “Uqautıyumaǵısı ińuıch, malıǵuaqtaiń tıktılugu unnuami timaa tıglinıǵaat sıńıktıtıluta aullautıpluguasıiń. 14 Taamnaasii uqautauruıaq kavanauruam tusaanıqpaunı quyalıńıaqsagıısıgıqput qanuutaisıtchaǵusi.” 15 Anıyuyıqtıt akuqtuǵnıǵaıch manııch tupıgıplugu urrıqsusaıqtın. Taamna qulıaqtuıaq sıamınıasugaıqtuq akunǵatnı Jew-ńuruat uvluvanıunıaǵlaan.

Jesus Sagvıqsuq Malıǵuaqtımińun

16 Tavraasiiń qulıt atautchımık malıǵuaqtıt Galılee-munıniqsut ıǵǵımun Jesus aullaǵvıgıtqıkkanaun. 17 Uvvaasiiń qıńıqamıtrunı agaayıvıgııńıǵaat, aǵlaan ilınısa nalupqısuıtıgıplugu. 18 Jesus-ńum tıktılunı uqautinıǵai, “Agaayıutım sanıjksrıńıńıǵaana anıalataǵıtılasıplugıch qılınııttuat nunamııttuatlu. 19 Taatnamık aullaǵusi ińunıun nanıpayaaq nunamı

maliguaqtigūqtititchi, paptaaglugich atqagun Aapauruamlu Igñiguruamlu Ipqitchuam Irrutchimlu, ²⁰ Iļisautilugich kamaksritqulugich iluqanjitñik tillisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutikiga ilipsitñi ataramik isuklitchaagatalhanunaglaan nunam.”

Uqal̄hich Aglaan̄i Mark-ŋum

John Paptaaqtitchiri Quliaqtuaqaǵniqsuq

¹Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, igñiŋagun Agaayyutim. ²Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,

“Atañii, tuyuǵigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³“Iñuk tuqħiraqtuq iñuilaamiñ:

Itqanaiyautisiuŋ apqutiksraŋa Atangum, nalǵuǵlugu tumiksraŋa!”

Isaiah 40:3

⁴Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaqtitchiri quliaqtuaqami iñuŋnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaqtillusi mumiqqaǵusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.”

⁵Iñugiaktuat iñuich aggiumauraagñiqsut ilaanun nakikŋapayaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliaǵimatigik killuqsautitiŋ John-ŋum paptaaǵniǵai kuuŋmi taggisiqaktuami Jordan-mik. ⁶John atnuǵaaqǵniqsuq pikuktuuram amianik, qisiŋmik tapsiqaqhunilu,

niqiaqahunilu pigliǵianik suli igutchaich siǵñaqtaalliaŋitñik nanipayaaq paqitnami. ⁷Quliaqtuaqtuq, “Aŋunimma tikiumagisiruq kamanatluktuaq uvaŋniñ, aasiñ siŋiilguyumiñaitchurŋaunniñ aluǵutiŋnik.

⁸Aa, ilumutun paptaaǵaluǵipsi imikun, aglaan ilaan paptaaǵisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptakkaupman Aniqusaqaŋsiuplunilu

⁹Taipkunani uvluni Jesus agǵiǵniqsuq Nazareth-miñ Galileemiittuami. John-ŋum paptaaǵniǵaa Jordan-mi. ¹⁰Jesus-ŋum qakipqauraqami imiǵmiñ tautuŋniǵaa qilak aŋmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miñniqsuq ilaanun tiŋmiaǵruuratun. ¹¹Nipi tusaǵnaǵniqsuq pakmakŋa, “Ilvich piqpagiplutin Iǵniǵigikiŋiñ, qyalimaagikma.”

¹²Tarakŋatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinniǵaa iñuilaamun.

¹³Taavani iñuilaami inniqsuq malǵukipiaq uvluni, aasiñ tuunǵaum uaktuallaŋniǵaa. Nayuutiniqsuq iñuilaam niǵrutaiñi, aasiñ isaǵulǵich savautityaǵniǵaat.

Jesus Tuqłuǵniqsuq Sisamanik Iqaluŋniaqtinik

¹⁴Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialguruam, John tiguplugu isiǵniǵaa. Jesus utlautiniqsuq Galileemun quliaqtuaqhuni tusaayugaanik Agaayyutim. ¹⁵Nipliǵniqsuq, “Pakma aŋaayugautaa Agaayyutim qalliŋluni atuumaaqsiruq. Isummitqigitchi ukpiǵilugulu tusaayugaagiksuq.”

¹⁶Uvvaasiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvaŋan Galileem, tautuŋniǵik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriǵniǵniqsuak narvami, iqaluŋniaqtauplutik. ¹⁷Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikŋa. Uvaŋaniñaglaan piññaŋniǵisirutik iñuŋnik aqaluŋniaqtitun.”

¹⁸Tarvaavaa uniñniǵiŋik kuvraǵikkatik maliaqsipluǵuasiñi.

¹⁹Tarakŋatarra Jesus pisaktuallaallakhuni tautukki aniqatigiik, James-lu John-lu, iǵnak Zebedee-m, kuvriǵniqsuak umiaǵmikni. ²⁰Jesus-ŋum

tautupqauraqamigik tuqluḡnigik. Unisiḡaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliagsipluḡuasiñ Jesu.

Iñuk Irrusiqlulik

²¹ Tikitñamin Capernaum-mun minguiqsiagvium uvluani Jesu ktraḡviatnuktignisusq ilisautriaqsipluniasiiñ. ²² Katimaruat aari-gaagusuniqsut ilisauttutaiñik atakkii ilisautripluni anjalatchiḡiqaqtuaton, atlakaupluni ukunakña aglaliqiriniñ. ²³ Jew-ḡuruat ktraḡviatni piqaḡnisusq irrusiqlulinmik nipliaruamik, ²⁴ “Ilaksianatigut. Jesu Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvunaqpich piyaqquḡukhuta? Nalunitchiga kisuutilaan, ipqitchuanḡurutin Agaayyutim tuyuḡikkaña.” ²⁵ Jesu-ḡum tarra tiliñiḡaa irrusiqluk itnaqluḡu, “Qiñuisaagiiñ! Aniḡlutinaasii anutmiñ!” ²⁶ Irrusiqluum iñukniaq nagliksaaqtituullañiḡaa qiiqsruqmatununniiñ iḡialapkaqpauraqluḡu uniksaqamiuñ. ²⁷ Iluqatin tautuktuat taavrumiña quviḡutchakpagitlutin apiqsruqtuutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusiniqpa una? Qanusiniqpa nutaḡq ilisauttun? Una anun anjalatchiḡiqaqḡuni tilitlanigai irrusiqluich, aasii ilinisa tupigitlaniḡaat.” ²⁸ Qilamik tavra siaminniqsusq taamna atuumaruḡ nunaaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesu Mamititchiñiqsusq Iñugiaktuanik Iñunnik

²⁹ Anikamin Jew-ḡuruat ktraḡviatniñ tupqatnuniqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatigiplugik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ḡum aakaruna nalanisusq uunaqlukhuni. Jesu tikipqauraqman uqautiniḡaat atniḡñaḡnipluḡu. ³¹ Utlakluḡu aḡnaq tiguniḡaa argaḡun makititluḡu, aasiiñ uunaqluḡniḡisqihuni. Tavra niḡluḡutiaqsiñiḡai. ³² Minguiqsiagvium uvlua nunjitman, unnuksraakun siqiiñiq nipianikhuni, iñuich tikiutriñiqsut ilaanun tamatkuniña atniḡñautilinik atlakaḡiñik sulii irrusiqlulinmik. ³³ Iluqatin nunaaqqim iñui katinisusq taavruma tupqum sivuḡaanun. ³⁴ Jesu mamititchiñiqsusq iñugiaktuanik atniḡñautiliaqqtuanik atlakaḡiñik sulii anipkaipuni iñugiaktuanik irrusiqlunmik. Ilaan irrusiqluich nipliquninñiḡai atakkii ilisimaniḡaat kisuutilaana.

Jesu Quliaqtuaḡnisusq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami qaḡaluaqnagu Jesu aullaḡnisusq nunaaqqimiñ iñuilaamun. Tavrani agaayunisusq. ³⁶ Simon-ḡum piqasiqḡuni piqat-miñik pakaaqsiñiḡaa. ³⁷ Paqitnamitrunaasiiñ nipliutiḡuḡu, “Iluqatin iñuich qiñiḡukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesu-ḡum kiuniḡai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaaqqimun. Uvañali quliaqtuaḡmauna taamani atakkii piqutigipluḡu agḡiqsuanḡuruña.” ³⁹ Tarra ilaa quliaqtuaqtuq ktraḡvinjitñi iluqaani Galilee-mi, anipkaipuniḡu irrusiqlunmik.

Jesu Mamititchiñiqsusq Auyugaqtualinmik

⁴⁰ Tarrasulii una auyugaqtualik tikiumanisusq Jesu-mun sitquḡhunisii iniqsruqluḡu ikayuqḡpluni, “Ilvich pisuksiḡaḡuvich mamititñiḡaḡikma.” ⁴¹ Jesu ilunḡutcharniqsusq, isakluḡich argagikkani aksikluḡuasiñ. Nipliutiniḡaa, “Pisugaḡluña, mamititquḡikpiñ.” ⁴² Jesu nipliḡluḡuqaqtuq taavrumiña, taamna tavrakḡatchiaq iluaqsirug auyugaqtuaḡmiñiñ. ⁴³ Tarra Jesu-ḡum taamna anun aullaqtikaluaqnagu iñiqtiḡniḡaa, ⁴⁴ “Uqautiniaqnagu kiñaaunniñ aglaan agaayuliqsimugutin, qiñiqtitichumiḡiñ iluaqsiñiñ ilaanun.

Aatchuutiyumautin tuniļļautinik Agaayyutmun tuvraļlugu Moses-
 num tillisigikkaņa mamititkaatinkii. Taatnaļuvich iņupayaam
 iļitchuļiniaļaa mamitilaan.”⁴⁵ Aļlaan taamna aņun aullaqami
 uqallaaqsiņiqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkauļi. Taatnaqhuni
 Jesus isitqilguiņņiqsuq nunaaqqiņun, aļlaan aullaņiqsuq iņuiļaamun,
 iņuihaasiņ ułlaaļaaqsiplugu nakitņapayaaq.

2

Jesus Mamititchiņiqsuq Aņutmik Aulatlaitchuamik

¹ Kiņuagun ikituurat uvlut Jesus utitqijņiqsuq Capernaum-mun.
 Iņupayaat uqaaqsiņiqsut aiņiņlugu. ² Iņugiaktuat kativagitlutiņ tavrņa
 iniksraigutiniqsut tupqum iļuani naagaunniņ paam silataani. Jesus-
 num quliaqtuaļutiniļai Agaayyutim uqalhanik. ³ Tarra sisamat
 iņuič tavrņautriņiqsut aulatlaļaaamik iņunmik. ⁴ Qalligaluaqhutiņ
 tikilguiņņiļaaat Jesus iņugiakpagitlutiņ iņuič. Tavra aņmaqlugu tupqum
 qilaņa atqaqtinņiļaaat taamna aulatlaļaaq qaatchiaqtuummaan.
⁵ Jesus-ņum iļitchuļiqamiuņ ukpiqsrisiaqqtılaaņat, nipliutiniļaa
 aulatlaļaaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiņ.” ⁶ Iļaņich
 aļlaliqirit aquppiruat tamaani isummatiqaļņiqsut itna, ⁷ “Suvaata
 una uqaaqpa Agaayyutitun? Taamna uqaļņiqłuktauruq. Agaayyun
 kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-ņum irrutchiļmiguņ
 kaņiqsiaļiļaaamigich uqapiļuļhat, nipliutliņiļai, “Suvaata uqapiļukpi
 isummatipsiguņ? ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiuņ aulatlaļaaq,
 ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiņ’ naagaqaa nipliutiļhanik, ‘Makillutin,
 uqummatitin tigulugich pisugiņ’? Nalliak qaļaaatlukpa? ¹⁰ Aļlaan
 iļitchuļitqugipsi Iļņiņan Aņutim aņalatchiļiqalhanik maani nunami
 natqigutritlapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulatlaļaaq,
¹¹ “Tiligikpiņ, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian aggiņ’?” ¹² Tavrakņatchiaq
 taamna aņun makitiqtuq. Tiguplugu qaatchiani aullaņiqsuq
 nakuqsipqauraqami. Qiņiqtuapayaat taavrumiņa quviļutchaņiqsut.
 Kamasruaqsiņiļaaat Agaayyun, “Tautuņaņitchugut taatnatchimik,”
 itnaqhutiņ.

Jesus Piksraļņiqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumuņalgiņņiqsuq siņaanun narvaņan Galilee-m aasii
 katirviginiļaaat iņugaaļruich. Ilaan iļisautiaqsiņiļai. ¹⁴ Tamaani
 apqusaaqami tautuņiļaa Levi, iļņiļigikkaņa Alphaeus-ņum aquppiruq
 savaaļmiņi manniqipluni. Tavra Jesus-ņum nipliutipmani itna,
 “Malinņa,” taavruma makitluni maliutliņiļaa.

¹⁵ Aasiņ taavruma aquagun Jesus niņiņiqsuq tupqani Levi-ņum.
 Iņugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginiļaaich
 Jesus-ņumlu maliguaqtaļiļu. Tamatkua iļuqatiņ maliaqsipmiņiļaaat.
¹⁶ Aļlaliqirit suli Pharisee-ņuruat tautuņiļaaat niļiqatiqaļlugu tax-
 siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaič maliguaqta,
 “Suvaata ilaa niļiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?”
¹⁷ Jesus-ņum tusaakamigich nipliutigai, “Thuaktuat taapkua atniļņaitchuat
 inuqsraņitchut taaktinik aļlaan iļiņich atniļņaaqtuat. Uvaņa aggiņitchuņa
 aiyugaaļiļugich nalaunņaruat aļlaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraaļikun

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvañanunñiqsuq. Iñugaagruich malilgiññaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸ Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, uñataaniñlu Jordan-ñum, avataañniñlu Tyremlu Sidon-ñumlu. Taapkua tusaaniñaat kamañaqtuanik savaaqalha utlakhuasiñ. ⁹ Tarra Jesus-ñum uqautiniñai maliguaqtini umiaq ikkiviksrani tiguññaaguquplugu qanimiñun atakkii iñugaagruich ukua iñugiaksivagitlutinj tatruligaat. ¹⁰ Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniññautilgich tatviksraigññaat aksiguklugu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiqługich tautukamitruñ putqatağvigiqlugu niplianiqsutli itna, “Ilvich Iğñaña Agaayyutim.” ¹² Aglaan iñiqtiqtağniñai tamatkua ilinjitñun ilitchuğipkautigitquñitluni.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğuiñik

¹³ Jesus kilvaqtaagñiqsuq tuñaanun kinjkaam nunam. Tarani qinñuağniñai tamatkua pigisukkani. Tarra utlaññaat. ¹⁴ Nalunaiqsagai qulit malğuk maliguaqtiksrat, uqqiraqtaunik taiyuqługich piqatigisukługich, tuyuğisukługich quliaqtuagñiaquplugich. ¹⁵ Sañjiksriññaat mamititchiññaat qulit malğuiñik atniññaat suñi anitchiññaat qulit malğuiñik irrusiqługich. ¹⁶ Uvva ukua qulit malğuiñik Jesus-ñum nalunaiqsagikani: Simon-lu atchikkaña Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu iğñaak Zebedee-m Jesus-ñum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Iğñağikkak katlulam” [uumitchiyatallakhutigguuq]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iğñaña Alphaeus-ñum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ñuruq, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniqtuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisuñaqani Jesus isiğniqsuq tupiğmun. Iñugaagruich malilgiññaat. Kiisaimmatai taatnaqhutin Jesus-lu maliguaqtiniñlu niğilguilğniqputunniñ. ²¹ Tavra ilaiñ tusaakamitruñ taatnaqtuaq aullağniqsut aggisityağuklugu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat iluanğniñiplugu. ²² Iñajich aglaliqirit tikiññaat Jerusalem-miñ itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik añalatiqaqtuq, aasiñ anitchirağaqtuq irrusiqługich atuqługu sañña añalataata irrusiqługich.” ²³ Jesus-ñumtarra qallilaaquniñai iñuich inmiñun uqautiuraagaqsiplugichaasiñ atrikusautitigun itna, “Qanuğuni tuంగాq anittağisiva tuంగాm? ²⁴ Uvva nunaqqim añalatai akililıqsuutikpata avatmun, taamna nunaqqiq suksraunğniñiaqtuq. ²⁵ Uvvasuli iñuich tupiğmi atingiqpata akitnaqtuutilutin suksraunğniñiaqmiut. ²⁶ Uvva taatna qaukiat tuంగాich irrusiqługini piyuutigumin avatmun, ilaan sañña isukñiñiaqtuq. ²⁷ Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniñ iñuk isiğumiñaitchuq saññiruum iñuum tupqanun ivayaqtuaqsiluniasiñ suliñaurañiñik aglaan sivullilugulu pitukkayağaa saññiruaq iñuk, tavrakñaasiñ ivayaqtuaqsiluni suliñaurañiñik.

²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutryumaaqtuq pisugaaqhuni iñuich killuqsautipayaanitñik suli uqagñiqluktalipayaanitñik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuñña iñuk uqagñiqluutiruaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisiruq isuitchuaguni.”

³⁰ Jesus taatnağniqsuq atakkii taapkua upyaktuqlugu itna, “Taamna aṅalatiqaqtuq irrusiqluṅmik.”

Jesus-ḡum Aakaṅalu Aniaqatiuṅilu

³¹ Uvvali Jesus-ḡum aakaṅa suli aniaqatiuṅi tikiññiqsut. Qichaqhutin qakma kiligiaqtinniḡaat. ³² Ilaṅata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Ataṅii, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiñḡaatin.” ³³ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Kiña uvaṅa aakapiagiviyu unniñ aniaqatiupiagiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaaḡniḡai, “Ataṅii, uvaṅa aakapiagā suli aniaqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqaqtuaq pisuḡhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

4

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Tarrasuli Jesus-ḡum ilisautiaqsilḡiññiḡai narvam siñaani imma. Iñuich katilḡiññiqsut iñugiaksiplutin. Taatnaqmataasiñ ikinisquq umiamun, mikiruoramik ayaktaallaklugu, aquvinnisquq. Iñugaagruich qichaqtuifñaqtut narvam siñaani. ² Ilaan ilisautiniḡai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasiñ ilisaututmiñi uqaaqtuutiuraaqḡugich. ³ “Naalaḡnillaḡitchi! Iñugguuq nautchiityaḡniqsuq. ⁴ Nautchirapkaḡlugu nautchiaksrat ilaṅich katagaḡniqsut apqutmun, aasiitai tiṅmiurat tikitlutin ḡiḡiñḡaich. ⁵ Ilaṅich katanḡniqsut uyaḡauruamun nunamun nunaqapianjitchuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitluni. ⁶ Aasiñ siqinḡum mayuaqami pasikḡugich atakkii kaṅiqapianjitlutin pannaḡḡuṅniḡai. ⁷ Suli ilaṅich katanḡniqsut akunḡatnun kakitḡaḡnat, aasiñ kakitḡaḡnat naukamij nagguviksraiḡniḡaich asirrinjitlutinj aasiñ. ⁸ Ilaṅitsuli katakhutin nunagiksaamun asirriaqagḡniqsut. Iñugiaksiplutin nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuiñḡaq qulinuttaaqhutin suli ilaṅich piṅasukipianuttaaqhutin suli ilaṅich tallimakipianuttaaqhutin.” ⁹ Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuaq naalaḡniḡi.”

Sivuniḡat Atrikusautit

¹⁰ Kisinḡuqamin, maliḡuaqtañ iñuillu tusaaruat ilaanik apiqsruḡniḡaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ḡum nipliutigai, “Agaayyutim sagviḡaa nalunaqtuananik aṅaayuqautaan ilipsitñuḡhiñḡaq, aglaali tamatkunuj ukpiqsriṅitichuanun uqagaqtuṅa atrikusautitigulhiñḡaq. Taamna aglausimaruq uqalḡni immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkaṅa,

¹² ‘Qinḡaluaqhutin irimiknik ilisaqsritḡaitchut, unniñ tusaagaluqhutin siutimiknik kaṅiqsilḡaitchut.

Kaṅiqsiñḡuminij mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natqigutigai killuqsautinjitñik.’ ”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kaṅiqsipaḡniqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Naluniqpisiuṅ taamna atrikusaun? Qanuḡmi kaṅiqsiñiaqpisigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiuruq tusaayugaallautamik. ¹⁵ Ilaatni uqaliḡ nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqaliḡ, aglaan tuunḡaum tikitlugu qilamik aattaḡniḡai uqalḡhich nautchirriutaurat uummatinñi. ¹⁶ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat uyaḡauraalijmun; tusaaplugulu uqaliḡ qilamik quviasukhutin akuqtuḡlugulu, ¹⁷ aglaan

uqaliq kanjilijitman akuniutlaitchuq. Kinuagun ihuilliuhiglu piyuaqsiuhiglu ilipmaknik pigiplugu uqaliq qapiqtigagniqsut. ¹⁸ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlaghat. Taapkua tusaaruat uqaligmik ¹⁹ aglaan isumaaluutit ihuunialikun, kinnitñijniağutitlu umialgutmik suli kimmuita supayaanik suqutigingigagigaat Agaayyutim uqalha. Taimmaasiiñ nauritlaitchut asianik. ²⁰ Suli atlat iñuich atriplugich kataktuat nunagiksaumun: tusaakamitruj uqaliq akuqtuqługu suli asirriaqaghutin, ilanjich iñuiññaq qulitun, ilanjich pinjasukipiatun, ilanjitsuli tallimakipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilanigai, “Atanji, iñuich iliragingitchaa naniq ataanun utkusium unniñ ataatnun siñigviich. Aglaan iñuich naniq iliragigaa naniqagvinmun. ²² Agaayyutim iriqsimakkanj pakma sagvigisigai ilaatnigu. Iñuich kanjqsimanjitchaluağumisigik pakma kanjqsigisigaich taimanigu. ²³ Kiña iñuk siutiqağumi tusaatlaruanjik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan nipliutimmiñigai, “Ki, naalagnimmaagiksi ata! Qanutun naalagnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kanjqsiaqtilaaqsi itkisiruq, suli kanjqsisaññağniaqtusi. ²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruq aglaan taavruma piqanjitchuam anniagisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus nipliqsuq, “Atriquqtuq anjaayuqautaa Agaayyutim iñuñmik nautchiiruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷ Unnuagağipman siñikhuni suli uvlugağipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksrailaat nautchiaksrat nauraqtut, suli qanupiaq nalugaa naułhat. ²⁸ Aglaan nunam nauпкаqługu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillagaqtuq qifññaqsiuraqhuni aasiitai nauqqaaghuni puunja pinjuqmata mukkaaksram, tavrakña iluqani niqiksraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiaqsiragigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus nipliqsuq, “Sumun atritlavisigu Agaayyutim anjaayuqautaa iñuñmik? Uqautiniagipsi atrisilaanjanik. ³¹ Atriquqtuq nautchiaksrauramik atiquqtuamik mustard-mik. Mikiniqtagaluaqtuq nautchiaksrapayaaniñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² nauqaqsiraqtuq aglitlukhuni nauriapayaaniñ. Akiğugłuksipluni tiñmiñuich uvlutiqağvigirağniğaat tagğanjatni akutuqpalgich.” ³³ Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaaqtuutirağniğai iñuich kanjqsilgutilaanjatitun. ³⁴ Ilaan uqautitlaitkai atrikusautailaaqhuni. Aglaan kisinjuqaminj maliguaqtini kanjqsipkağniuraapiaqługich pirağniğai.

Jesus-ñum Quunniğuatitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutinigai maliguaqtini, “Akmunjaqta” ³⁶ Tavrani ilinjisa uniññiğaiç ihuagağruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ñum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuqłiguqman qailiğuguhuni umianjat immautiaqsiñiğaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñijniqsuq akitchillakhuni. Ilinjisa itiqsağniğaat niplialaplutin, “Ataniiq, suginjitpiun piyaqquğupta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtiğniğik anuğilu qailiğlu, “Ki, anuğaiğli!” itnaqhuni. Anuğaiqhuni quunniğugniqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutinigai, “Suvaata iqsisivi ukpiqquaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsilipaurağniqsut.

Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusiuñiqpa una iñuk anuñimunniiñ qailiqpauratlu kamagivatruñ?”

5

Jesus-ñum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqłulik

¹ Iliñich ikaağniqsut igłuanun narvam nunañatnun Gerasene-nağmiut. ² Niupqauraqman umiamiñ paağniğaa irrusiqłulgum iluvğich akunğatniñ. ³ Uvvaguuq taamna iñuuniagñiqsuaq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalguitługu kalimñiğñik; ⁴ Akulaiqługu qiliğalağniğaat niukkunlu argaigunlu. Kiktugaalarağniğai qilğutini piiyaqługich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalguiñiğaa. ⁵ Ataramik unnuamili uvlumili nayuutirağniqsuq nipaalapluni qipiqsralakami iluvigich akunğatniñ qimiğaat qaanañniñ, suli iñugiaktuami killialapluni uyagañnun. ⁶ Taiññaqiuaraq qiniqamiuñ Jesus aqpaliqsruğniqsuq ilaanun, sitquğvigipluguasiñ sivuğaanun. ⁷ Iñuum iluaniñ irrusiqłuum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğñiña Qutchiññiqsrauram Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagun inñiğikpiñ anasiññuqsauñitłuna.” ⁸ Jesus-ñum tiligaa irrusiqłuk anitquplugu taavrumakña iñuñmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ñum apiqsruğaa, “Sumik atiqaqpich?” Ilaan kiuniğaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuq atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma inñiqsruağniğaa, “Tuyuğiniaqasigut tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpaurağniqsuq malğunñik kavluutiñnik kunianik, niğniñahutiñ qimiğaami. ¹² Irrusiqłuich inñiqsruaqsiñiğaat, “Isiqtitigtut kunianun taapkunuña.” ¹³ Jesus-ñum anñiğniğai. Irrusiqłuk aullağniqsut anutmiñ, isiqhutiñaasiñ kunianun. Iluqatiñ kuniat panalikhutiñ anayasaktuasuñaqatiñ ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiñ ipliutiñ.

¹⁴ Munaqsruuat taapkuniña kunianik qimakhutiñ uqautityağniğaiç nunaaqçiqmiut. Tamatkua iñuich aullaqhutiñ tautugiağniğaat tamanna atuumaruq. ¹⁵ Iñuich utlautikamiñ Jesus-mun tautuñiğaat irrusiqłuqaguugaluqtaaq aquppiruq atnuğaaqhuni qauğrimapluniñ. Taatnaqhutiñ iñuich iqsitchañniqsut. ¹⁶ Tamatkua qiniqatauruat uqautigiaqsiñiğaat iñupayaanun qanuq atuumakña atlağquqman irrusiqłuqaguugaluqtaaq suli qanuq piyaqquhat kuniat. ¹⁷ Tavra iñuich inñiqsruagaqsiñiğaat Jesus aullaqplugu nunamikniñ. ¹⁸ Jesus ikiaqsipman umiamun taavruma irrusiqłuqaguugaluqtuam inñiqsruaqsiñiğaa maligukługu Jesus. Maligulilłapiagñiğaa Jesus. ¹⁹ Naagauvva Jesus-ñum maliquñiñiğaa aglaan itna nipliutiñhiñiğniğaa, “Ailutin ilauraaqnuq uqautiyakkich tamarrumiña kamañaqtuamik Atangum savaututaanik ilipnun suli ilunñuksriñhanik ilipnun.” ²⁰ Tavra iñuk aullağniqsuq, aasiñ quliaqtuagaqsipluni nanipayaaq Qulini Nunaaqçiqni qanuq kamañaqtuamik savaaqalña Jesus-ñum inñiñun. Tarra iluqatiñ iñuich quviğusuñniqsut.

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksikniktuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

²¹ Jesus utiqami igłuanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilgiñniqsut siñaani narvam. ²² Tavra agqiçmiñiqsuq anjalataa Jew-ñuruat katraqviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiñ Jesus punniqsuq sivuğaanun. ²³ Inñiqsruallapiagñiqsuq itnaqhuni, “Paniurağa amma tuqułhiñaaguqtuq. Iliñanñiaquğitka argaktin ilaanun mamitquplugu.

Iñuuyumaugli.” 24 Taatnaqmantarra Jesus taamunaqatiqagiññiqsuq. Iñuich iñugiakpagitlutin malilgiññiġaat tatraqluġuunniñ. 25 Aġnaqtuuq tamaaniitmiñiqsuq atniġñautiqaqtuaq aumik qulit malġunni ukiuni, 26 iħaqsipkaġniġaluaqtitluni iñugiaktuanun taaktinun. Akiliqsuutigiplugitunniñ sulliħaurani iħaqsiniññiqsuq, aġlaan atniġñaliqsaiññiġniqsuq. 27 Ilaan tusaakamiun Jesus utlautiniqsuq iñugiaktuat akunġatigun. Tarra tunuaniñ aksiniġiġaa atnuġaaġikkaħa, 28 isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ħum atnuġaaħa iħaqsiyumiħaqtuħa.” 29 Tavrakħatchiaq aunaaqsrunaiġñiqsuq. Ikpiginiġaa timigikkaġmiñi iħaqsiiħi taavrumakħa atniġñautmiñ. 30 Jesus iħisimaliqhuni sanħi aullaqtilaanik inmiñiñ kiħiġniqsuq tatraqtuani nipliħuni, “Kia aksiksiqpaun atnuġaaġa?” 31 Maliguaqtañ nipliutigaat, “Iħisimagaluqluġu iñugiaktuanun tatraqtilaan, naagasuli apiqsruqtutin kimun aksiksilaaqnik.” 32 Jesus qiñiġniġniqsuq kimun aksiksilaagmiñik. 33 Taavruma aġnam Jesus utlaniġiġaa iqsilisiqhuni attaqsralsiqhuni iħisimapluniki iħaqsisilaagmiñik. Putluni sivuġaanun uqautiniġaa aksiniħipluġu. 34 Jesus-ħum nipliutigaa, “Ukpiqsriħiqpich iħaqsipkaġaatin. Tutqiksautlasirutin, iħaqsirutin atniġñautigikkaqniñ.” 35 Jesus uqaqtitlugu iħanħi iñuich tikiññiqsut tupiġikkaħaniñ taivruma aħalataan katraġvium nipliħutin, “Paniuran tuqvanikuq. Iħaksiatqinħiaqnaġu iħisautri.” 36 Jesus-ħum suliqutigisunaqnaġich nipliqsuat nipliutigaa aħalataa katraġvium, “Iqsiħak, ukpiqsriħiħiġiñ.” 37 Ilaan kiħaunniñ iñuk maliquñiñiġaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, suli John aniqatigikkaħa James-ħum. 38 Tikitħamin tupqanun aħalataan katraġvium Jesus-ħum qiñiġniġai kiħuvġurit tamatkualu qarit atqunallapiaq. 39 Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnaġniqpsi qiaplusilu? Una iħilġaaq tuqunitchuq, siħiktuaqsiħaqtuq.” 40 Tamatkua mitautiġiaqsiñiġaat. Uvvaasiñ anitquniġai. Kisiħnuqħutin aħayuqaġlu iħilġaam suli taapkuvalu piħasut maliguaqtañ isiqniqsut iħilġaam nalavigikkaħanun. 41 Tiguniġaa iħilġaaq argaigun nipliutipluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuaq “Niviaqsiġruuk, nipliutigikpiñ, makittin”). 42 Tavrakħatchiaq iħilġaaq makinnisq pisaqsipluniasiñ. Taamna ukiuqtutlilaqnaġniqsuq qulit malġunnik. Taapkuva nayutiruut quviġutħallapiaġniqsut. 43 Ilaan iħiqtiginiġai kisumunniñ iħitħuġipkaqunijlugu tamanna atuumaruvaq aġlaan niġipkaquniġaa.

6

Nazareth-miut Ukpiginiħkaat Jesus

1 Taavrumakħa Jesus aullaġniqsuq iñuġuqniġviniħmiñun. Maliguaqtañ maliniġaat. 2 Miñġuiqsiġvium uvluani ilaa iħisautriaqsiruuq Jew-ħuruat katraġviatni. Iñugiaktuat tusaakamitruħ quviġusunisqut nipliħutin, “Nakikħakiaq iħisimmatiqnaġnikpa, una iñuk? Kia marrumiħa puqutmik aatħuġniqpaun suli sanħimik savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik?” 3 Taamna qiruħnik savaaqaqūusruguuq, amii? Iġniġiġaa Mary-m. Suli aniaqatigigaat James-ħumlu, Joseph-ħumlu, Judas-ħumlu Simon-ħumlu, suli aġnat aniaqatañ marra iñuuniaħutin akunnaptikni.” Tarraasiñ ukpigiñiñiġaat kamanalħa. 4 Aġlaan Jesus-ħum itnaġniġai, “Iñuich nanipayaaq kamagiraqniġaat sivuniksriqiri aġlaan kamagitlaiñiġaat iñuġuġviani unniñ akunġatni iħaġkaiñ naagaunniñ kiħunġani.” 5 Jesus savaaqalġuiññiqsuq quviqnaqtuanik savaanik. Iħilġaġniġai arganħi

ikituuranun atniġñaqtuanun iħuaqsipluġichaasiin. ⁶ Ilaan quvigusuutiginiġaa Nazareth-miut ukpiqsrisuñiħat. Jesus nunaqqiñuktaġniqsuq iħisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ħum Aullaqtikai Qulit Malġuich Maliguaqtini

⁷ Jesus-ħum sivunniuaqtiginiġai qulit malġuich maliguaqtini, aasii aullaqtikaqsipluġich malġuuttaaqġuġich. Sanjñksriññiġai anitchitħasipluġich irrusiġħunjik, ⁸ tilipluġich, “Iglauħapsitñi saagaġniaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisian; qaqqumik unniin injularim puukatarjanik unniin manijmik aullautriñiaqasi. ⁹ Aluġuaqtuġusi suli atnuġaatqitutksraiħaġusi.” ¹⁰ Suli ilaan nipliutiniġai, “Tukkuniġupsi tupiġmun atlamik tukkuksraqsiuġumiñaitchusi aullaġniaħapsitñunaglaan, ¹¹ suli iħuiich paġlañitpasi naalaġnisunjitpatigligu uqalus, unilluġu nunaqqiq ipisuktuġumagiksi apyuq isigapsitñi. Taamna kilgutaugisiruq ilinjitħun akuqtuñjisilaanjanik tusaayugaaġiksuamik. [ħumun uqautiġipsi, qaġanatluñniaqtuq iħuiñi Sodom-ħum Gomorrhahumlu atanniivium uvluani taapkunakħa iħuiñi nunaqqim.]” ¹² Quliuaqtuagutiginiġaat iħunjun isummitqiqupluġich mumikħuġich killuqsautinjitñi. ¹³ Suli anittaiñiqsut iħuġiaktuanik irrusiġħunjik iħunjiñ, uqsruqtiquġillu uqsruġutnik iħuġiaktuat atniġñaqtuat iħuaqsipluġichaasiin.

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iħuiich uqaqaġniqsut ilaanik nanipayaaq. Īaħjich iħuiich nipliġñiqsut, “John Paptaaqtitchiri anjitqinñiqsuq tuquħiġmiñ. Taatnamik savaaqatlasiiñiqsuq quviqnaqtuanik.” ¹⁵ Atlas nipliġñiqsut, “Elijah-ħuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaġniqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq ĩaħjatitun taipkua kamañaqtuat sivuniksriqiritun inilħaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipliġñiqsuq, “Una John-ħuniqsuq niaquikkaga, makitqikhuni tuquħiġmiñ.” ¹⁷⁻¹⁸ Sivvani Herod-ħum ĩlaqatigiliutinikkaħa aniaqatmi Philip-ħum nuliana atilik Herodias-mik, John-ħum suakataġaluagñiġaa Herod, “Maligutaksrakuagñangitchuq aniaqatvich nuliaġikkaħa tuvaaqasiutigupku.” Taatnaqħuġu Herod-ħum tigupkaġniġaa John isiqsiuvinmuktitluguasiin aġnaqtin quyalisukħuġu. ¹⁹ Aasiin Herodias-ħum qinnautigaluagñiġaa tuqutħukkaluaqħuġu, aglaan taatnalguinñiġaa piqutigipluġu Herod. ²⁰ Herod-ħum attaġiniġaa John ĩlisimaplugu nalaunħapluni ipqitchuaq iħuk. Taatnamik tuġluaqsimaagñiġaa. Naalaġnisuullapiagaa John tutqilisuugaluħaħmi naalaqtuapayaaqamiun.

²¹ Kiisaimma Herodias-ħum piviksrañi nalautitpaa. Herod-ħum annivilirvia tikitman aiyugaaqħiħuni qaukħinjitñik kavamauruat, anjuyaktillu qaukħinjitñik suli sivulliuqtinjitñiglu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ħum isiqħuni sayuġniqsuq quyalipluġu Herod suli tuyuġmani. Umialġum nipliutiniġaa aġnauraq, “Injiqsrugiñ, sumik piqaġukkapnik aatchuġisigikiñ.” ²³ Akiqsrutinigaa taamna aġnauraq, “Qanutchipayaaamik injupħa qaitchigisigikiñ, avvanjanikunniin atanguvinma.” ²⁴ Niviaqsiq aakamiñukħuni itnaġniġaa, “Sumik apiqsrugiñsivik?” “Apiqsrugumautin niaquanik John Paptaaġirim,” aakanan itnaġniġaa. ²⁵ Taamna utiġniqsuq qilamiksruaqħuni umialinmun nipliutipluġu, “Uvanħa aatchuquruħa ĩlipnun akkupak niaquanik John Paptaaqtitchirim puggutamun ĩħuġu.” ²⁶ Umialġum

tusaakamiuñ aliasullapiagñiqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyugmiani itigautipchangitchaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitcherim aggitritquplugu. Taavruma isiqsivinj mukhuni niaquigñigaa John. ²⁸ Aasiñ aggiutiplugu niaqua puggutamun iliplugu qaiññigaa agnauramun, aasiñ agnauram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakña John-ñum maliguaqtaiñ tusaapqauraqamitruñ taamna, aiñigaa timaa tugvagiaqluguaasiñ.

Jesus Niǵipkairuq 5,000 Anjutinik

³⁰ Uqqiraqtit utiǵniqsut Jesus-mun, uqautipluguasiñ savaagikkagmiknik suli ilisautriǵmikniglu. ³¹ Iñuich utiqtaqpaitlutinj maliguaqtai niǵgiviksraiǵniǵaichunniñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Kiata, kisinñuǵuutiluta iñuilaamun, miñǵuiqsiallagiǵitchi.” ³² Tavra aullaǵniqsut iñuilaamun umiakun kisimij. ³³ Iñuich tautukamisij aullaqmata, ilisaǵiǵniǵaich. Aqpatkaqsilǵniqsut iluqaitniñ nunaqqiñniñ tikiumasukhutin sivuniǵvigikkañatnun taapkua sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautuñniqsuq iñuigaktuanik iñuñnik. Iñuñtchañniqsuq atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagatarugruñniǵai. ³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiñ utlanǵigaa Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñuitchuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶ Aullaqtikich iñuich nunaqqiuranun. Tauqsigialǵich niqiksraǵmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ñum kiuniǵai, “Aatchuqsigik niqiksrañitñik.” Taapkua apiqsruǵniǵaat, “Qaqqusitquvisigut malǵuk tallimakipiak akiksrañaknik niǵipkautiksrañatnik?” ³⁸ Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Qanutunmi samma qaqqianjuraqaqpsi? Iñichuǵiniurallaktiǵitchi.” Iñichuǵikamitruñ Jesus uqautigaa, “Paqittugut tallimanik qaqqianjuranik suli malǵuñnik iqaluñnik.” ³⁹ Tiligai iñuich aquvititquplugich ivigaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakipianjutqataaqlugich suli malǵukipiaq qulitqataaqlugich aquvititkaich. ⁴¹ Tiguniǵai tallimat qaqqianjurat suli malǵuk iqalugauraak, aǵluqhuni qilanmun quyyatiplugich. Aasiñ avguqlugich qaqqiat suli iqalugauraak qaiññigai maliguaqtimiñun autaaquplugich tamatkununa niǵisuktuanun. ⁴² Iñuich niǵiñiǵniqsut, iluqatinj aasiñ niǵisuillaapiqhutin. ⁴³ Niǵisuiñanikmata katinniǵaich qulit malǵuk aguupmaich ilakunik imalǵich. ⁴⁴ Taapkunani niǵiruani 5,000-ñuniqsut anjutit.

Jesus Pisrukman Imiǵmi

⁴⁵ Niǵianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtikai umiakun sivumiñi narvam iǵluanun, amuna nunaqqiuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaanikami aitquniǵai taapkua iñugayaat. ⁴⁶ Suli aullaqtitkanikamigich mayuǵniqsuq iǵǵimun agaayutyaqhuni. ⁴⁷ Qaumaaraanjaan unnuksraaqman umiaq ilifiqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqlugu nunami. ⁴⁸ Qiñiǵniǵai sakuullapiqhutin iputtuat atakkii paaqlugu anuǵi. Tamaaniguuq uvlaatchauraguqman pisuktuaǵniqsuq qaanagun imǵum. Qaaniqsaǵumaruatun piñiǵai. ⁴⁹ Tautuñniǵaat ilisaǵipmiñagulu pisuktuatquaq qaanani imǵum. Aliuqtuaqsiñasugiplutin nipliagaqsiñiqsut. ⁵⁰ Qiñiqamitruñ iluqatinj tamainniqsut. Qilamik Jesus-ñum nipliutigai, “Quvitchauǵiǵitchi, uvañauruna, iqsiñasi.” ⁵¹ Tarra utlanjigai ikipluni umiamun, aasii anuǵaiqhuni. Taapkua quviǵutchallapiǵniqsut. ⁵² Tautukkaluaqlugu

Jesus niġipkaipman qaqqunik iñugiaktuanun kanjicsimalguiññaatsuli kisuutilaanja, ukpiġilguitlugu tavrakii.

Jesus Mamititchiruaq Atniġñaqtuanik Gennesaret-mi

⁵³ Taapkua ikaaqlugu narvaq tulañniqsut Gennesaret-mun. ⁵⁴ Niukamiñ umiamiñ iñuich iłisaqligutiniġaat Jesus. ⁵⁵ Iglauñiqsut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutiñ atniġñaqtuanik akiyaqhutiñ siñigviksuummajsa iłitchuġikamitruñ Jesus sumiitilaanja. ⁵⁶ Napmupayaaq Jesus nunaqqiuramukman suli nunaqparñmun iñuich agġiutruġniġaich atniġñaqtuat illiuaqqlugich tumitchaanun apqusaagaksrañiñun Jesus. Tamatkua iñuich injicsruġniġaat Jesus atniġñaqtuat aksillanñaġukluguunniñ atnuġaanja. Aasiñ taatnaqamitruñ nakuqsiragautiginiġaat.

7

Sivullianja Iłisauttigikkañat

¹ Tavra ilanja Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit agġiqsuat Jerusalem-miñ utlanñaġaat Jesus. ² Tautuñniġaich Jesus-ñum maliġuaqtit ilanja niġiruat iġġuġaluaqnaġich argatiñ Pharisee-ñuruat piraksriutaatitun iñuñun. ³ Pharisee-ñuruat suli atlat Jew-ñuruat niġillaiññiqsut iġġuġaluaqnaġich argatiñ, kamagiplugu iłisauttutaat sivulliaġikkaġmiñ injilġaanimañja. ⁴ Aikamiñ tauqsigñiaġvinmiñ sunik niġillaiññiqsut iġġuġaluaqatiñ. Suli iñugiaktuat piraksriutiñich aapamiñ maliġutmigaich itnatun ittuat, iġġuġlugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. ⁵ Tavra Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata maliġuaqtitin maliġutiñitpat iłisauttigikkañitñik sivulliapta, niġiplutiñ qaqqianik iġġuġniġilaanik arganmiknik?”

⁶ Jesus nipliutigai, “Ukpiññaqtaurusii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni,

Iñuich kamaksrulġuġaluaġaatja uqałhiñaġmiktigun

aglaan uummatiñich unjasiksut uvamniñ [piqpagillapianġitlunja].

⁷ Kamaksruutaat uvamnun tañiġilaanuruq

atakkii iłisautrirut iñuich iłisauttutaitñik iłiplugich maliġutaksraġiruaton

Agaayyutim.

Isaiah 29:13

⁸ Kamagiñitkaluaġisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchiñik iñuknitñaqtauruanik.”

⁹ Jesus-ñum nipliutipsaaġniġai, “Yaiy, nalunġitkaluaġniġiksi qanuq ayaksimaaliksrañat tillisai Agaayyutim. Iłisimagaluaqlugu atuumaniqtaksrauruaq Agaayyutim pisulhagun kamagiraġinikisi aglaan iłisauttutisi malikkisi. ¹⁰ Moses tilisiñiqsuq, ‘Kamagiyumagiñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqaqiluuurruaq aapamiñik suli aakamiñik tuqutaksraupiaqtuq’.

¹¹ Aglaan itna iłisautrirusi iñuum nipliutiłhiñauplugik anayuaqañni ‘Corban’ (mumiutiqaqtuaq ‘Ikayugukkaluaġiptik aglaan qaiññaniktuña Agaayyutmun’).

¹² Taatnaqamigguuq patchisaiyaġniraqtuq ikayuiłiksraġaluaġmiñik anayuaqañmiñik. ¹³ Taatnaqapsi ayakkisi uqałhi Agaayyutim taavrumuuna iłisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat iłisauttutipsi atuumanġiġaġigisi.”

Sut Qaayugñaqsiruat Iñuñun

14 Uumaguuq tuqługñigai iluqaisa iñuich inmiñun nipliutiplugich, “Naalagñillaksitña, kaniqsiyumausi! 15 Isaagaqtuaq iñuñmun silataaniñ qaayugnaqsiragutañitchuq aglaan samna anniugaqtuaq uummatmiñiñ. 16 [Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.]”

17 Jesus-ñum unitñamigich iñugayaat isigñiqsuq tupigmun. Maliguaqtañ kaniqsimasrukhotin apiqsrulgiññigaat taavrumuuna atrikusautikun. 18 Suakatağñigai, “Kaniqsiññiñiaqpat! Tusaanitchuatun! Uvvaami qanutchim silataaniñ isaagaqtuaq qaayugnaqsiraganitchaa iñuk. 19 Atakkii isaagaqtanitchuq uummataanun aglaan aqiağuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ñum nipliutigikmaun taamna nigñinaqsigai niqipayurat.) 20 Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiqataqtuaq iñuñmiñ taavruma qaayugnaqsiragigaa iñuk. 21 Samakña anniugaqtut uummataaniñ iñuum, pigitchuat isummatit: sayuñaqiq iłaqataunnani, tiglyuqiq, iñuaqtuq, 22 atlatuq, kaviugutiqaqiq, pigiñiqiq, kinnitñiq, inmiñun anjalalguñiq, sanjaktuq, uqağniqłuktaiq, kamanagaşrugiliq, kinnanaaqiq. 23 Iluqatin taapkua pigitchuat sagviqatut iñuñmiñ, qaayugnaqsipługuasiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriłha Ağnam Jew-ñunğitchuam

24 Tavrakña Jesus aullağniqsuq tuñaanun Tyre-m suli Sidon-ñumlu. Isigñiqsuq tupigmun nalutqugaluaghuni iñuñnun. Aglaan nalunilgiññigaat. 25 Uvvauna ağnaq paniuraqagñiqsuaq irrusiqlunimik. Tusaanigaa imma Jesus tikiumaniplugu. Utlakamiun purviginigaa isigaiñun. 26 Ağnaq Jew-ñunitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ituami. Taavruma iniqsrugñigaa irrusiqluk anillañniaquplugu paniurağikkağmiñiñ. 27 Aglaan Jesus-ñum nipliutigaa atrikusautmik, “Iłilgaat sivulliulugu nigisuiqsuksaurut. Nalaunñanitchuq iłilgaat qaqquksrañat aachtuutigikksrañat makunña qipmiñun.” 28 Ağnam kiunigaa, “Aa tarraami, Ataniq, naagaunniñ qipmich nigğiviich ataadni nigisuupmiut kanğaniñitñik iłilgaat.” 29 Ilaan nipliutinigaa, “Aarigaa, kiusriłlautaqtutintarra, ikayuğisigikpiñ. Aggiiñ, taamma irrusiqluk aniruq paniurağikkaqniñ.” 30 Taavruma aikami paqinnigaa paniurağikkani nalauraqtuaq siñigvinñi, irrusiqluqağniañitchalukut.

Jesus Mamititchiruq Iñuñmik Uqatłaitchuamiglu Tusaatłaitchuamiglu

31 Tarra Jesus aullalgiññiqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaqñuni utlautipluni narvananun Galilee-m, apqusraaqługu nunakun atilikun Decapolis-mik. 32 Iñuich Jesus-muutilgiññigaat iñuk tusaallaitchuq suli uqallaitmisigalugu. Tarra iniqsrugñigaat patigługu argaiñik iłuaqsitquplugu. 33 Tavra unavaqtaagutillañigaa iñugağruñiñ. Iłiplugu tikiğikkani siutanun suli tivvuaqtuqługich aksinñigaa uqağikkaña iłuaqsisukługu. 34 Aağluqñuni qilañmun aniqsaaqpaniqsuq nipliqhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuaq “Añmagiñ”). 35 Tavrakñatchiaq siuttak añmagñiqsuk suli uqaña iłuaqsipłuni, uqaqsipluniasiiñ kaniqsiñnaqsipłuni. 36 Jesus-ñum tiliñigai uqaqunitługich, aglaan iñiqtiğaluaqtitłutin uqapsaagñiqsut tamarrumuuna uuma savaagikkanağun. 37 Quviğutchallapiagñiqsut nipliqhutin, “Ilaa savaaqatut supayaamik pillautaqlugu: tusaallailaat tusaatłasiplugich suli uqallaitchuq uqatłasiplugich.”

8

Jesus Niġipkaiñiqsuq 4,000 Anġutinik

¹ Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katinisqut. Niqiksraitmata, Jesus-ñum tuqługniġai maliguaqtini iñmiñun, aasii nipliutiplugich, ² “Uvaña ilunñugigitka iñugiaktuat iñuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piņasuni uvluni niqiksraigutiplitiñaasiiñ; ³ uvaña aullaqtitkupkich niġipkaġaluaġnagich ilinich taaqtukkaġisirut apqutmi. Ilanich agġiġniqsut uņasiksuamiñ.” ⁴ Jesus-ñum maliguaqtañ kiuniġaat, “Nakikñami maani iñuilaami qaqquqtuġisivat taatnatun iñugiaktigiruat iñuich niġisuigutin?” ⁵ Tarra apiqsruġniġai, “Qapsiñik qaqqianuranik piqaqpsi?” Kiuniġaat, “Tallimat malġuñnik.” ⁶ Tarra tiliñiġai iñuich aquvitquplugich nunamun; aasiiñ tigukamigich tallimat malġuk qaqqianurat quyyavigiqqaalġu Agaayyun, avguqługich qaqqiat qaiñiġai maliguaqtimiñun autaaġutigitquplugich iñunñun. Aasiiñ piñiġaat taamna. ⁷ Taapkua piqaqmiñiqsutuuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ñum quyyatiplugich tiliñiġai maliguaqtini tamatkuaptuuq autaaġutigitquplugich. ⁸ Iluqatin iñuich niġiñiqsut niġisuigataqhutin. Maliguaqtit ilakut pukumatigich immiġniġaich tallimat malġuk aguupmaich. ⁹ Taapkua niġiruat iñugiaktilaqaġniqsut 4,000 iñuich. Jesus-ñum aipkaqqaalġugich ¹⁰ ikiniqsuq umiamun maliguaqtiniłu tiksiquhutin nunañanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ñuruat agġiqhutin uqavaaġutiaqsilġiñiġaat Jesus uuktuaqsaġukługu, “Savaaqagiñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilitchuġipkaġumigaatigut Agaayyutim tuyuġipiañhanik ilipnik.” ¹² Aniqsaaqpagataqhuni Jesus-ñum qatmigiliutiniġai nipliqhuni, “Uvvali ukua tautugukaminaglaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaigutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³ Taatnaqqaahuni uninñiġai. Ikipluniasiiñ umiayamun aullaġniqsuq taavruma narvam siñaan iġłuanun.

Kanjiqsitlatchuat Maliguaqtit

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamin piiguqtigñiqsut qaqqumikunniñ aglaan atausiñhiñaq qaqqianuraq taqagałiġniġaat. ¹⁵ Jesus-ñum tiliñiġai, “Qaunagiymausi puvlaksautaatiñ Pharisee-ñuruat sulii puvlaksautaaniñ taavruma Herod atangum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiña taquanitñapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ñum ilisimalġiñiġai kanjiqsitłaiñhatigun. Uqaqtuaq ilisautriñhatnik Pharisee-ñuruat sulii suraġañhanik Herod-ñum, taapkuali uqaqhutin taquanijimiknik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsruġniġai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilġitpisi akunnapsitñi qaqqumik taquaninñiplusi? Kanjiqsitpisisuli? Puqisigivisi taatnatun?” ¹⁸⁻¹⁹ Iriqaġaluaqhusi qiñilguitchusi sulii siutiqaġaluaqhusi tusaalguitchusi. Itqaġinñiñiqpisiun tallimat qaqqiat niġipkautikapkich 5,000 iñugiaktilaalinqun? Qapsiñik aguupmañnik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiuniġaat, “Qulit malġuñnik.” ²⁰ “Sulii niġipkautikapkich tallimat malġuñnik qaqqiat 4,000 iñugiaktilaalinqun aasiiñ ilakugikkañich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aquupmañnik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malġuñnik.” ²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanjiqsilguitkaqsilġitpisi?”

Jesus Ihu aqsipkaiñiqsuq Qiñitlailamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrurautiniḡaat qiñitlaitchuaq iñuk iniqsruruḡuasiñ ihu aqsitquplugu. ²³ Jesus-ḡum tiguplugu qiñitlaitchuaq iñuk argaigun, tasiuḡlugu annisiniḡaa nuna aqqimiñ. Aasiñ tivvuaḡtuqqa aḡlugik irrak patinḡigik arganmiñik nipliutiḡluguasii, “Sumik qiñitlasiiñiqpich?” ²⁴ Iñuk tautunniagaqsiiñiqsuq nipliḡhuni, “Uvaḡa tautukkitka iñuich atriḡaḡlugich napaaḡtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-ḡum ilitqinḡiḡai argagikkani irraknun, taututḡiks aḡamiasiiñ taamna ihu aqsiiñiqsuq. Takpiksiiḡiñiqsuq. ²⁶ Qiñitlasipkaanikamiun Jesus-ḡum uḡautiniḡaa, “Aillaḡiñ, aḡlaan nuna aqqimun utiḡtiḡniḡnak.”

Peter-m Uḡautiginiḡaa Kisuutilaḡa Jesus-ḡum

²⁷ Jesus aullaḡniḡsuq piḡatigiplugich maliguaḡtini nuna aḡqiñun qaninun Caesarea Philippi-m. Iḡliḡtuahḡmikni apiqsruruḡiḡai, “Kisuunivatḡa makua iñuich?” ²⁸ Tamatkua kiuniḡaat, “Ilaḡisa iñuich John Paptaaḡtichirauniplutin, ilaḡisa Elijah-ḡuniplutin, atlatlu sivuniksriḡirauniplutin inilḡaanimma, itna uḡaḡaḡtut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Ilipsimi kisuunivisitḡa?” Peter-m kiuniḡaa, “Christ-ḡurutin Agaayyutim akiḡsrutigikkaḡa.” ³⁰ Jesus-ḡum tiliñiḡai uḡautitḡunḡitlugu kimun-unniñ.

Jesus-ḡum Uḡautiginiḡaa Tuḡukksraniḡa Anḡipkakkauḡksraniḡa

³¹ Tavra Jesus-ḡum ilisautiuraagaqsiiñiḡai maliguaḡtini, “Iḡñiḡa Iñuum nagliksaaḡtuksrauruḡ, suli sivulliuḡtiḡruat suli qaukḡiḡisa agaayuliḡsit suli aḡlaliḡirit ayakkisiḡaat. Tuḡutkisiḡaat, aḡlaan piñayuakun uvlut anḡipkakkauḡsiruḡ.” ³² Nalupḡinaiyautigai tamatkuniḡa. Peter-m saniḡpaktaḡutillaklugu uḡautiniḡaa Jesus taatnatchiñik uḡaḡunḡitlugu. ³³ Jesus-ḡum takullakaluaḡamigich maliguaḡtini iñiḡtiḡniḡaa Peter, “Tuungaaḡ, aullaḡiñ uvamniñ atakkii isumanḡitchutin Agaayyutim isummasianik aḡlaan iñuich isumanḡatnik.”

³⁴ Jesus-ḡum tuḡluqumiñiḡai iñugayaat inmiñun maliguaḡtimiñunlu nipliutiḡlugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaḡtaksraḡiḡaa pisuḡi, iḡsriutlugu sannigutani aasiñ maligluḡa. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiḡumiun iñuḡi tammaigisiḡaa aḡlaan kisupayaam tammaiyumiun iñuḡi pigiluḡa suli pigilugu tusaayugaallataḡ anniḡsuḡiḡakun, taamna iñuḡisipiaḡtuḡ. ³⁶ Iñuum piññaktaḡiñiñiḡaḡaluaḡaa suurapayaḡa maruma nunam, aḡlaan tammautigisiḡaa iñuḡtchii. Sakuunuraḡniaḡha atuḡumiñaitchuḡ sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitḡha iñuum iñuḡtchii. ³⁸ Iḡapsi kanḡugivalukkaatḡa ilisauttitkalu sivuḡaatni iñuich killuuruat sayunaruatlu. Taatnatun Iḡñin Anḡutim kanḡugigisiḡmigaaptuuḡ utiḡumi kamanautiḡaḡuni aapamisun piḡasiḡuni ipḡitchuanik isaḡliḡnik.”

9

¹ Suli ilaḡiḡai uumiḡa, “Iḡumutuuruamik nipliutigiḡpsi, Iḡaḡich marra iñuich tuḡyumiñaitḡut qiñinaiñḡaan Agaayyutim anḡayuḡautaa sanḡigun.”

Jesus-ḡum Atlanḡuḡtiḡha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ḡum kayunḡiḡiḡai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaḡsiḡluguich iḡḡimun kisiisa. Qiñiḡtitlugich Jesus atlanḡuḡniḡsuq sivuḡaatni. ³ Atnuḡaanḡi qivliḡisiraḡhutinḡ qatiḡsiḡlutiḡ anitutun, kia-unniñ nunami salummaḡumiñaitkai qatiḡsiḡluguḡich. ⁴ Tavrakḡatchiaḡ tamatkua qiñiḡmiñiḡaich Elijah-lu

Moses-lu uqaqatigiaqsipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutinigaa Jesus, “Iisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuiñağupta. Nappaitquguptigit nappaiñayaqtuq piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun sulı atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuğviiıllapiağniqsuq tupañapluni, taatnaqhuni ilisimanğıñniqsuq sumikunniñi uqağikkagmiñik. ⁷ Taatnaqsagtıtlugich nuviyam qulanjutiniğai. Nipi nuviyamiñ tusağnaqsıñniqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaanuruq piqpagıkkaga İğñiğa, naalağniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtasikmata ilagıkkak qıñiğnainaniktıñniqsuk. Qıñiñhiñniqsut kisianik Jesus-mik.

⁹ İluqatın atqaqsikamin taavrumakña iğgimiñ Jesus-ñum tiliñiğai uqautigitqunıtlugich qıñıkanjit İğñınan Anutim anıtqılhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamıtrun tillisaa qanuqsagviitkaluaqhutinı apıqsruqtuutiasıñiğaat avatmun, “Qanuutauruaq una anıtqılıq tuqumiñ pıvaun?” ¹¹ Tavra apıqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqağuuvat Elijah aggiqsuksraunıplıgu sıvulliuluni?” ¹² Kiuniğai, “Tavra Elijah aggiqqaagnaıqtuq Christ-miñ itqanaiyağlugich supayaat. Uvvasuli aglausımaruaq İğñına İñuum nagliksaallapiaqtuksraugisiñıplıgu sulı suksrağingığisiñıplıgu iñunun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah aggianıktuq. İñuıchaasıñ anıllaqıkkaat qanupayaaq, tuvraqıluu aglausımaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñıqsuq Nukatpiağrunmik Irrusıqılunımk

¹⁴ Tamatkua utıqaminı atlanun malığuaqtaiñun tautunıniğaiç iñugayaat sulı aglaliqirit uqavaaqtuat malığuaqtınun. ¹⁵ İñuıch tautukamıtrun Jesus quviğusullapiaqhutinı aqpalıqsruqhutinı ilaanun paagniğaat. ¹⁶ İlaan aglaliqirit apıqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaağutiqaqpsı?” ¹⁷ İlanata iñugaağruıch nipliutinigaa, “Iisautrii, tikiutrirunıa iğñiğıkkamnik irrusıqılıuqaqhuni uqatıaiqsıtlıgu pıchananik. ¹⁸ Irrusıqıluum analatağıpmagu ulğutkaa nunamun. İlaa qılurağallapiağıqtuq, innuliqıpluni qanıgmıgun, tirıquulaplugich kigutini sulı tıkkak-sıllapiaqhuni iluqağmi tuquruatununniñ. Uqautıgaluağıtka malığuaqtin anıtqıplıgu aglaan taatnalğuiñiğaat.” ¹⁹ Tavralı Jesus-ñum nipliutinigai, “Aataı, ukpiqputaiñııaqpat ilipsitñi! Qanutunaglaansulı nayuğniqaqpsı? Qanutunaglaan iğlutuqtaksrağıvısi? Taamna nukatpiağ uvunıautısaqsıunıata.” ²⁰ İñuıch Jesus-muutiniğaat. Irrusıqıluum tautupqauraqamıun Jesus, nukatpiağruk qııqsruqtıtkaqsıñiğaa. Ulğupluni nunamun aksralıkhuni innuliqıaqsıñıqsuq qanıgmıñi. ²¹ Jesus-ñum apıqsruğaa aapanıa, “Qanıaglaan taatnaiıııva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ililğaurauhiğmiñiñaglaan. ²² Akulıaiğıluu irrusıqıluum tuqunniqaqsımagaıa iğıtqatağıluu ikniğmun sulı imiğmun. Pıtlıgıupku surağallañıağıtuqtuq! İlunıugıllanıağıta ikayuqtıgıt!” ²³ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Arguasıktuksraunıçutinı pıtlanııunıa. Ukpiqsrıñhiñıağıvıch supayaaq pıñhiñauruq!” ²⁴ Tavrauıva aapanıa ililğaaı kappıanıaruq nipliıqhuni, “[Atanııç.] Ukpiqtunıa. İkayunıa ukpiqsrsıqatıluqulunıa!” ²⁵ Jesus-ñum qıñiğai iñuıch utıktıgıkkani. İñıqtığaa irrusıqıluk itnaqhuni, “Uqallaitçhuaq sulı tusaallaitçhuaq irrusıq, anıtqugıkpıñ uumakña nukatpiağrunımiñ, aasıñ isıtqısunıaqnak.” ²⁶ Irrusıqıluk iğıallaksıqtuq qılurağıqtıtlıgu taamna nukatpiağruk, aasıñ uulıllaktıdlıgu anıruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqunıaruatun ilııııtuq. İñuıch

uqaaqsiñiqsut, “Ilaa tuquliqtuq.” ²⁷ Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun ikayuqlugu makitinnigaa. ²⁸ Jesus isianikman tupigmun maliguaqtaiñ apiqsruñigaaat kisinñuñuutiylugu, “Suvaata anilguitpisigu taamna irrusiqłuk?” ²⁹ Ilaan kiuniñgai, “Agaayulhiñakun piliqillapiaqhuni [uisauraadikunlu] anitlagaa taatnasiq irrusiq.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutauliksraniļu Anjipakkauliksraniļu

³⁰ Taavrumakñaqhutinj Galilee-kuagñiqsut. Iļisimatqunjiññigaa kimun-unniiñ naniitilaani, ³¹ atakkii iļisautrisukhuni maliguaqtiminiñik, itna, “Iñuich tigugisigaat Iğñina Iñuum tuqulluguasiñ. Tuqqutaunanjikkumi piñayukun uvlut taamna anjitiqkisiruq.” ³² Aglaan maliguaqtaiñ kanjisinjiññigaaat uqaaqtuutigikkaña, taluqsraqhutinñasiñ apiqsruağalguiññigaaat Jesus.

Kiña Kamağniqsrauva?

³³ Tavra tikiññiqsut Capernaum-mun. Tupiğmiillağmin Jesus-ñum maliguaqtini apiqsruñigai, “Sumik uqaaqtuyaağutiqaqpsi iglaułlaptikni?” ³⁴ Kiunjiññigaaat atakkii iglaułlğmin uqaaqahutin avatmun nalligmiknik kamağniqsrauniaqmagaan. ³⁵ Ilaan tarra aquvitluni tuqluğniñgai qulit malğnich maliguaqtigikkani nipliutiylugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuuruksruruq savaktiğnuqmiluni iluqañitñun.” ³⁶ Aasii qiniñuagñigaa iļilğaaq inillaklugu akunğatnun, sağliriutiylugu itnaqhuni, ³⁷ “Kisupayaam akuqtuğumiñ iļilğaaq pisigilunja akuqtuğaaña, sulisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğumiñaitchaña uvañalhiñaq aglaan akuqtuğaa taamna tuyuğirigikkağa.”

Akitñaaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun Ilağillapiağikput

³⁸ John-ñum Jesus nipliutiniğaa, “Iļisautrii, qiniğikput una anitchirağiiruaq irrusiqłunñik atuqlugu atqin. Taavruma iñuum maliguanjitmigaatigut. Uvvaasiñ iñiqtiğikput atakkii maliguaqtinjitlugu uvaptikni.” ³⁹ Aglaan Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nutqaqtinasiun atakkii iñuum savaaqaqtuam quvinqaqtuanik atuqlugu atiga uqautigiyumiñaitkaña pigiililunja. ⁴⁰ Akitñaaqtuqtinğitchuaq uvaptiknun iļağillapiağikput. ⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchuğumisi qallugauramun imiksrapsitnik Christ pigipmasi akilļiusiağitlasipiağisigaa.

Killuqsasuağutit

⁴² “Kia iñuum killuqsasuaaqpagu iļanjat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvamnik iļilğaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna qunisiğmiutchiğlugu uyağakpañmik ipipkaqpan tağiumi. ⁴³ Sulis argakpich killuqsaqtitpatin piğumagitin. Iuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuligmun argaillutin uumakña argaqağutin igluktun aullaiksraqniñ anasiñjuqsagvinmun ikniğmun qamitlailaamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut sulis ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵ Naagasulis isigakpich killuqsaqtitpatin piğumagitin. Iuatlukkayaqtuq isiguvich iñuuligmun isigaillutin uumakña isigaqağutin igluktun iktauliksraqniñ anasiñjuqsagvinmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut sulis ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁷ Sulis ilvich irigikkaq pich killuqsaqtitpatin piiqsigumagiñ qaquliglugu. Iuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich anjaayqautaanik Agaayyutim atautchimik iriqañjaq pich uumakña malğunñik iriqağutin iktauliksraqniñ anasiñjuqsagvinmun. ⁴⁸ Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut

suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maaniĭi iñuk in̄miguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun. ⁵⁰ Taġiuq nakuuruq, aglaan taġium taġiugniiqpan qanuq taġiugniliġñiaqpisiun? Taatnamik qanusriuġiqagitchi taġiutun, tutqiuṭiqagusi akunnapsitñi.”

10

Jesus Iġisautriruq Avilikun

¹ Jesus aullaqami tavrakña Judea-muñniqsuq iġluanun Jordan-ñum kuunjan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ñum iġisautiuraagaqsilgiññiġai.

² Iñajich Pharisee-ñuruat tikitlugu uuktuaqsagnaġalualgiññiġaat, “Uvva, maligutaksrakuagnaqpa iñuum avitkumiun aġnaqtin?” ³ Taavrumali kiuniġai apiqsruutmik, “Qanuġmi Moses-ñum tillisiqagpasi?” ⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, Iñuum aġnaqtin avitchukkumiun qaitchiqiliun aglan̄nik avirrutiksranik aullaqtilluguasiñ.” ⁵ Jesus-ñum kiuniġai, “Moses qaitchiruq taavrumiña tillitmik pitchiġiġipsigun. ⁶ Aglaan aullaġniñhane Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq an̄utmik suli aġnamik. ⁷⁻⁸ Taatnamik an̄utim unitkisigaa aapaniñu aakanil̄u, aġnamiknun iñiñu atausin̄uġutikaasiñ. Tavra malġuun̄jaġutik aglaan atausin̄uġisirusuk. ⁹ Taatnamik kia-unniñ iñuum avitinniaqnaġik Agaayyutim atautchimuktitaġikkak.”

¹⁰ Isiqamiñ tupiġmun maliguaqtañ apiqsrutqilgiññiġaat taavrumuuna. ¹¹ Jesus nipliutigai, “Kisupayaaq avitchumi aġnaġmiññi aasiñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñaglugu aġnaqqaqtin. ¹² Naagaqaa aġnam avitchumiun an̄utni aasiñ kasuutiluni atlamun taamna aġnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ñum Agaayyutigai Iñilgaurat

¹³ Iñajisa iñuich iñilgaat Jesus-muutiniġaich aksiquplugich. Maliguaqtaññi aasiñ iñiqtiagsiñiġaich iñuich tikiutriruat iñilgaanik. ¹⁴ Jesus-ñum iñitchuġikamigich iñuaginiññiġai. Nipliutiniġai, “Iñilgaurat uvannuktitchigik. Avriaqutaunagich iñitñun atakkii Agaayyutim an̄aayyuqautaa an̄maruq iñunun atriqaqtuanun iñilgaanik. ¹⁵ Itqagisiun una! Taapkua akuqtuqtuat an̄aayyuqautaanik Agaayyutim iñilgaurat akuqtuipmatun, kisimiñ taapkua tavrugaġisirut.” ¹⁶ Tarra ilaan saġliriutikamigich iñilgaat, iñiplugich argan̄ni iñitñun agaayyutiniġai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

¹⁷ Jesus aullapqauraqman iñuum aqpalisruqhuni purviniġaa itnaqlugu, “Nakuuruq iñisautrii, qanuġlun̄a piññaktaaqatlasin̄aayqipik isuitchuamik iñuuh̄imik?” ¹⁸ Jesus-ñum apiqsruġniġaa, “Suvaata atchiqpin̄a nakuuruamik? Atautchiñhiñaq nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹ Iñisimagitin tillisauruat, ‘Iñuqaqtuqnak, atlatuqnak, tiglituqnak, saġlunak, saġlutaqnak, kamagilugu aapan suli aakan.’” ²⁰ Taavruma iñuum kiugaa, “Iñisautrii, iluqaisa tamatkua tupigigitka nutauñhamniñaglaan.” ²¹ Tavra Jesus-ñum tautun̄niġaa piqpaksiñlikun itnaqlugu, “Atautchimik inuġniqsutin. Aullaġutin tunityakkich sulliñipayaagikkatin aasiñ qaillugich maniññaktatin inuqsraqtuanun. Ilvilli umialgutiqaġumautin pakmani. Aasiñi taatnaanikkuvich

maligluna.” ²² Iñuk tusaakami taavrumiña aliasuligniqsuq, aasiñ aullağniqsuq ihuilliuliqhuni atakkii suuraupkaqpaitluni.

²³ Jesus qiriñtuagağatagaluqamigich nipliutiniğai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigigisiva tamatkunani umialguruani isihiksrañat Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁴ Maliguaqtai quviğusunıqsut taavrumiña nipliçman. Aglaan Jesus-ñum nipliutitqinñigai, “Iñlgaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isihiksrañat Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁵ Qağanatluçkayaqtuq pikukтуруam isihiksraña ‘Iraagun Mitqutim’ uumakña umialguruamiñ isignialiksrañaniñ Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁶ Maliguaqtai quviğutchallapiğniqsut, suli apiqsruaqsiplutin inmiknun, “Kiñami anniqsuğisiñiqpa?” ²⁷ Jesus-ñum qiriñqamigich iriğruiñaqługich nipliğniqsuq, “Iñuk anniqsuğumiñaitçuq inmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaağitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peter-m nipliutiniğaa, “Atañii, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kinuniğmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitungamiñik, unniñ umialgutmiñik pigiluna suli pigilugu tusaayugaağiksuaq, tamatkua utiğisirut iluqaitñik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuukigmi piyuaq-siugaluanñağmiunniñ, suli pigigisiplugu isuitçuq iñuuhıq sivuniğmi tik-iumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligugisiñiqsut aasiñ aqulliuruat sivulligugutin.”

Jesus-ñum Pınatchiğniğai Uqaqalı Tuqquatauniğmiñiglu Anıtıkkauığmiñiglu

³² Ukua igliğniqsut tuñaanun Jerusalem. Jesus-ñum sivulliuqtuagniğai maliguaqtı kapyalılaktuat. Atlas iñuich maliqsruqtuat iqsılılaktut. Aasiñ katitaallakamigich qulıt malğuiç iñugiaktigiruat uqautiaqsılğiniğai tamatkua atuumaruaksrat inmiñun, ³³ nipliçhuni, “Atañii, Jerusalem-ıunıaqtugut. Iñuum aatchuutiniğaa Iğniña Iñuum çaukñitñun agaayuliqsınun aglaliçirinunlu. Tamatkua tuqquaksrağuniñağaat. Tavrali qaitkisigaat Jew-ñunıtçuuanun. ³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaqtuğlugu suli anaumigmiługu, aasiñ tuqquatkisigaat. Aglaan piñayukun uvlut anıtıkkisiłgitçuq.”

Aakauruam Inıqsruañja

³⁵ James-lu John-lu, iğñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliçhutik, “Iñisautrii, apiqsruutiksraqağiptiğni pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliutiniğik, “Suqagukkaluqapisik?” ³⁷ Taapkuak kiuniğaaç, “Aquppiqasriğukhutin uvvaami ilaqatikpuk taliqpikni suli ilaqatikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrumani uvlumi aquvitkuvich kamañtuani atañıvıpnı.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Iñisimaniğuptiku apqusaagaksrautigikkağa apiqsruğayaitpaluktutik taatna. Imihıñauvitku qallun imiğviksrautigikkağa naagaqaa apqusaahıñauvitku nañınnaqtuaq apqusaagaksrautigikkağa?” ³⁹ Taapkuak malğuk nipliutigaaç, “Piñhiñauruguk.” Jesus-ñum nipliutigik, “Iñiptik ilumutun imiğisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik nañınnaqtuakun apqusaagaksrautıpkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunıtçuña kimik aquppiruksramik taliqpimni unniñ saumimni, aglaan Agaayyun qaiñniğik taapkuak inik tamatkununa iñunıun itqanaiyautıkkagmiñun

inigitquplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruᅇ iᅇuaginĩñĩgĩaich Jameslu John-lu. ⁴² Jesus-ᅇumli iᅇmiñuutiniᅇgai aasiĩñ nipliutiᅇlugich, “Iᅇisimarusi aᅇalatĩᅇnich Jew-ᅇuᅇjitchuat aᅇalanniᅇglugaᅇqtilaᅇaᅇatnik iᅇuᅇjitiᅇnik, suli kamaᅇaᅇniᅇsraᅇjisa naᅇqitichuᅇuplugich.” ⁴³ Aglaan taatnatun ittukᅇsraᅇuᅇjitchuᅇ akunnapsitiᅇ. Kisupayaaᅇ kamaᅇaᅇgukkumi akunnapsitiᅇni savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaaᅇ qauᅇkiusukkumi akunnapsitiᅇni savautrisuuyumauᅇ iluᅇqapsitiᅇnik. ⁴⁵ Iᅇᅇĩᅇa Iᅇuum agᅇiᅇjitchuᅇ iᅇuᅇᅇnun savautityaᅇuni aglaan savautriᅇyaᅇhuni suli qaitchaᅇqᅇugu iᅇuuᅇli tasuᅇqsautiksraᅇuplugu iᅇuᅇgiaktuanun.”

Jesus Qiᅇitlasitqĩpkaiᅇĩqsuᅇ Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus malĩᅇuaᅇqᅇtiniᅇlu tikiuᅇmaniᅇqsut Jericho-mun. Aasiĩñ aullalᅇitᅇamiᅇ Jericho-miᅇñ qiᅇitlailaᅇq iᅇjulauraaᅇᅇniaᅇqᅇti aᅇuppiᅇĩᅇqsuᅇ tumitchaam saniᅇaani, atilik Bartimaeus-mik iᅇᅇĩᅇa Timaeus-ᅇum. ⁴⁷ Qiᅇitlailaᅇm iᅇitchuᅇqᅇiᅇamiᅇuᅇ Jesus Nazareth-miu aᅇqusaagaᅇsiᅇĩᅇplugu tuᅇluᅇaaᅇsiᅇĩᅇqsuᅇ, “Jesus, kiᅇuᅇviaᅇa David-ᅇum, anniᅇsuᅇqᅇtaurutin Agaayyutim akiᅇrsruᅇutigikkana iᅇiᅇᅇaanimma. Nagligillaᅇᅇniaᅇᅇa.” ⁴⁸ Iᅇuᅇgiaktuat iᅇiᅇqᅇtiᅇaluaᅇᅇniᅇaᅇat niᅇpaisaaᅇqᅇuplugu, aglaan niᅇpitusipsaaᅇᅇniᅇqsuᅇ, “Kiᅇuᅇviaᅇa David-ᅇum, nagligillaᅇᅇniaᅇᅇa.” ⁴⁹ Jesus nutᅇaᅇqᅇtiᅇami tiliᅇᅇiᅇgai tikiutitqᅇuplugu. Tamatkua utlaᅇᅇniᅇaᅇat qiᅇitlailaᅇq nipliutiᅇplugu, “Quᅇviatchauᅇᅇiᅇᅇiᅇ, makillutin. Tuᅇluᅇᅇaatin.” ⁵⁰ Quᅇyalĩᅇpᅇaᅇitᅇuni maksriᅇkami qᅇppiᅇᅇaaᅇᅇniᅇtiᅇgalugu aᅇpᅇaᅇsruᅇᅇniᅇqsuᅇ Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ᅇum aᅇiᅇqsruᅇᅇniᅇᅇaa, “Suᅇvaata akku tuᅇᅇullaviᅇa?” Qiᅇitlailaᅇm uᅇaᅇutiniᅇᅇaa, “Iᅇisautrii, qiᅇitlasitqĩᅇgukkaluᅇaᅇtᅇa.” ⁵² Uma kiᅇuᅇᅇaa, “Itᅇanaᅇiᅇaniktiᅇᅇniᅇqsuᅇ ukᅇpiᅇsriᅇiᅇpkun.” Tavrakᅇatchiaᅇq qiᅇitlasiᅇĩᅇqsuᅇ. Nakuᅇsliᅇiᅇami maliᅇutiᅇgaluguᅇᅇniᅇᅇaa Jesus.

11

Jesus-ᅇum Tikisaalᅇa Jerusalem-mun Ataniᅇqtun

¹ Qaniᅇani Jerusalem Jesus iᅇglauᅇataiᅇlu qalliᅇĩᅇqsut nunaᅇaᅇqᅇiuraᅇᅇnun Bethphage-mun suli Bethany-mun ittuaᅇᅇnun iᅇᅇiᅇani atiaᅇaᅇtuam Olives-mik. Jesus tuyuᅇqᅇᅇniᅇqsuᅇ malᅇᅇuᅇᅇnik malĩᅇuaᅇqᅇtiniᅇᅇnik nipliutiᅇplugik, ² “Nunaᅇaᅇqᅇiuramukkitik. Taamuᅇaasi isipᅇauraᅇᅇuptik paᅇqitkisigiktik pituksimaruaᅇ nuᅇᅇᅇaᅇa natmaksĩᅇvium natmaksĩᅇvigimaiᅇaq sivuani. Pituiᅇlugu uvuᅇaᅇutiyatku! ³ Kia iᅇuum aᅇiᅇqsruᅇᅇatik suᅇvaata pituiᅇᅇiᅇaqmagaan nipliutiyumagiktik, ‘Ataᅇᅇuruam iᅇuᅇᅇiᅇᅇaa aglaan utiᅇqᅇtikiᅇsiᅇyaa qilamik.’” ⁴ Taapkuak tarra aullaᅇᅇniᅇqsuk. Paᅇiᅇniᅇᅇaaᅇ natmaksĩᅇvium nuᅇᅇᅇaᅇa tumitchiani pituᅇaᅇqᅇtuaᅇ paᅇᅇani tupᅇum. Tarra pituiᅇᅇiᅇᅇaaᅇ. ⁵ Taatnalulu iᅇuiᅇli qichaᅇtuat tamaani nipliutiᅇgaik, “Ukuᅇtiik, suniaᅇlugu una pituiᅇᅇpitku?” ⁶ Aikᅇiᅇqsuak taapkuak kiggutiniᅇqsuk Jesus-ᅇum tillisaatun. Iᅇuiᅇli taapku aullaᅇtiniᅇᅇiᅇᅇaich. ⁷ Taapkuak taamna nuᅇᅇᅇaaᅇ Jesus-muᅇtiᅇplugu, aasiĩñ qᅇppiᅇᅇaatik mattaᅇlᅇᅇik iᅇiᅇᅇiᅇᅇaᅇ taavrumuᅇa nuᅇᅇᅇaᅇᅇmun. Jesus natmaksiaᅇsiᅇĩᅇqsuᅇ. ⁸ Iᅇuᅇgiaktuat iᅇuᅇich qᅇppiᅇᅇaatiᅇ siamitkaᅇsiᅇĩᅇᅇaich aᅇqᅇtᅇmun, suli iᅇaᅇnich akiᅇᅇiᅇᅇnik napaᅇaᅇqᅇm navᅇuᅇqᅇlᅇᅇich iᅇliᅇuᅇqaiᅇĩᅇqsut aᅇqᅇtᅇmun. ⁹ Iᅇuᅇich sivuᅇaᅇun Jesus-ᅇum suli tamatkua aquaᅇun niᅇruagaᅇsiᅇĩᅇqsut, “Hosanna. Nangaᅇlakᅇut Agaayyun!

Uᅇvatuᅇ Agaayyutim piᅇiᅇutiᅇqᅇᅇliᅇuᅇ tikitchuaᅇq piᅇusiᅇᅇhuni Ataniᅇᅇmik.
Psalᅇm 118:25, 26

10 Agaayyutim piliutiqağliuñ taamna aňalatchiaqsiruaq pakma sivulliaptik-tun David-tun.

Nangakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qılañmi.” *Psalms 148:1*

11 Taatnatun Jesus Jerusalem-muñniqsuq. Tavrunaqami isiqhuni agaayyuvikpañmun, qıñıqtuagatağaluaqami aniñiqsuq. Tanuğaksipluni aullağniqsuq Bethany-mun piqatigiplugich qulit malğuk maliguaqtini.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

12 Uvlaakuqman iluqatin pisuktuaqamin Bethany-miñ Jesus niğisuligñiqsuq. 13 Tautunigaa asirrisuuruaq napaaqtuq unavaniñ akutuqpaliqağniqman. Tarra takuniğaa asirritmanaağiaqlugu. Tikitñamiñ suqağniangitчуq. Akutuqpaliñhiñanik paçittuq atakkii pukunnaqsingitlunisuli. 14 Jesus-ñum nipliutigaa napaaqtuq, “Kia-unniñ iñuum asiaqtuğvigitqikkumiñaitchaatin pakmakñaniñaglaan.” Maliguaqtaiñ tusaaniğaat taatnaqman.

Jesus-ñum Suaqluiyaiñha Agaayyuvikpauramik

15 Tikitñamiñ Jerusalem-mun Jesus isilgitчуq agaayyuvikpañmun. Anitkaqsiligñigai tunisiullaqtuat sulı tauqsıqsuktuat taavrumakña agaayyuvikpañmiñ, ulğutqataqlugillu niğgiviich akiñik simmiqsuğviich sulı aquppiutanich tunisiullaqtuat tinmiagruranik tunillaütiksrauranik, 16 sulı kiñaanñiñ akiyaqtitchumiñaiñniğaa tuniaksraniç agaayyuvikpakuaglugu. 17 İlisautiniğai iñuich, “Aglausimaruq, ‘Uvaña tupiğa taiyuutiqağisiruq

iñupayaat agaayutyuqtuğviatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi irıqtuğviliutiniğiksi tiglinniaqtinun.” 18 Qaukñinich agaayuliqsit sulı aglalıqirit tusaakamıtrun taamna, pakağiaqsıñiğaat qanuq taimma piyaqquğuklugu. Nuyuağiliutiniğaat atakkii iluqatin iñuich quviğusuutigiplugich Jesus-ñum ilisauttutai. 19 Unnuksraaqman Jesus aullalgiñniqsuq nunaqqimiñ piqatıqaqhuni maliguaqtimiñik.

İisaaksraq Pannaqluktuamiñ Napaaqtumiñ

20 Sulı uvlaağuqman apqusaqaqamin taututqinñiğaat asirrisuuruaq taimña napaaqtuq. Pannaqluñniqsuq kanjıtuummağmi. 21 Peterm itqaqtılgiñniğaa imña atuumaruq aasiñ nipliutiplugu Jesus, “İlisautrii, asirrisuuruaq napaaqtuq piunillaqsruqtıkan paniqtığniqsuq.” 22 Jesus-ñum kiugai, “Ukpiqsrıstıchi Agaayyutmik. 23 İlumutun uqautigipsi, Nipliutigupsıuñ iğgiq, ‘Ki, nuuttittin igitaulutin tagiumun’ atuumagısipiqtuq. Taamna nalupqınaitчуq. Ukpıgıllapiagupsıuñ iluqnağusi taatna atuumagısiniługu, tavra savaanupkañhiñagıksi. 24 Taatnamik nipliçuna, qanutchıpayaat kipiğniugutigikkasi agaayyutıgıpsıgik ukpiğitchi akuqtuğiniługich, sulı piginiğisi. 25 Agaayugupsı, natqıgutımaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akikñaqtuutiqağniğupsı. Taatnağupsı aapagıkkapsı pakmani ittuam natqıgutımaagısıgaasi killuutipsitñik. 26 [Natqıgutrisımaitkupsı iñunñik atlanik aapapsı pakmani ittuam natqıgutıyumiñaitmıgaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

27 Utıtqıkkamin Jerusalem-mun, Jesus isiğniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñinich agaayuliqsit sulı aglalıqirit sulı sivullıuqtığruat tikiñniğaat 28 apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin aňalatchıñiğmik savautiplutin

tamatkuniņa? Kia sanņiksriņņiqpatin taatnatun?”²⁹ Jesus-ņum kiuniģai, “Apiqsruģniģipsi atautchiļhiņamik apiqsruutmik. Kiulgugupsitņa uqautigisigipsi anjalatchiļikun tamatkuniņa savaļgutilaamnik.³⁰ Nakitņa John anjalatchiļinikpa ilaan paptaaqtitichisilaanjanik? Agaayyutmiņ naaga iņunniņ? Uqautisitņa.”³¹ Taapkua uqqaagīaqsīniqsut iņmiknun, “Kiuguptigu pakmakņaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpigīņņiqpisiuņ John?’³² Naagaqaa uqagumiņaitchugut anjalatchiļha iņukmiqnisaunilugu.” Iļiņisa sivuugaginiģaich iņuič, atakkii iņupayaaq ukpigipiagņiģaaq John sivuniksriģirauniplugu.³³ Taatnagaluaqamiņ kiulhiņaģniģaat Jesus, “Uqautilguiņņiģiptiģiņ.” Jesus-ņumli kiugai, “Uvanjaptuuq uqautiyumiņaitmiņiģipsi nakikņa anjalatchiļinikluņa tamatkuniņa savaaqatilaamnik.”

12

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

¹ Tavrali Jesus uqautriņiqsuq Pharisee-ņruuanik atrikusautmik. “Unaguuq iņuk nautchiiviqagņiqsuq. Nautchirriģviliģniqsuq, sapukutchiļlugu avataagun, niavakhuni misuģuliģvīksramik, nappaipluni nasiqsruģviņmik, tarraasiiņ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaamikami aullaģniqsuq uņasiksaumun nunamun.² Katitchiņaqspman nautchiiviqaqtuq tuyuqagņiqsuq savaktaģrukniamik atugaksraq-tuanun piņņaktaaksrautni aitquplugu iļiņitņiņ. ³ Tamatkua taamna tigukamitruņ anauliģniģaat, aullaqtitluguasiiņ saagaīlaaqługu. ⁴ Una tuyuqatqinģiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqługu niaquagun, aullaqtinniģaat uqapiluuatplugu. ⁵ Tuyuqatqilģinģiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunnģaat. Tarra iņugiaktuat atlat tuyuģikkaņi iņuum nanjtitqatapiaqtaģniģaich, iļanich anauraģaqługich, atlat tuqquattaqługich. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqaqtuq atautchimik iģņiqaģniqsuq piqpagikkaģmiņik. Aqulliuplugu tuyuģiniģaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluģiģisivalukkaat iģņiģikkaģa.’⁷ Aglaan taapkua nautchiirriqirit iņmiknun uqagņiqsuq, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’⁸ Atugaksraqtuat tigguqłunģiģaat iģņiņa, aasiiņ tuqquatlugu iginnģaat taavrumakņa siļataanun nautchiivium.⁹ Qanuģniaqpa iņua nautchiivium? Utigisiruq tuqquatchaģlugich taapkua nautchiirriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuunun.¹⁰ Agliqisimasruknaģiksi Agaayyutim uqalħa:

‘Uyaģak tuppīrit ayakkaņat,
taamna uyaģak piitчуiļļapiaģaqtuq tuppīrauni.

¹¹ Taamna atangum savaaģigaa

suli quvinqnaqtuanun asugigikput.’ ”

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-ņuplutiņ sivulliuqtit iļisimaniģaat uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akikņaliqtiņ. Taatnaqługu tigusuliqpiavsaaģaluagņiģaat Jesus maatna aglaan taluqsraģniqsut iņunņik. Aasiiņ qanusiksraiģamiņ uniņņiģaat.

Akiļiaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-ņuplutiņ sivulliuqtit tuyuģiniģaich iļanich Pharisee-ņruuat suli Herod-kuaqtuāt pitchaquplugu Jesus apiqsruqtuutinič.¹⁴ Tikiumakamiņ nipliutiniģaat, “Iļisautrii, iļisimarugut

nalaunnaruañutilaaqnik sugisunjaqnaqu qanuq iñuich isummatiaqti-laanaat. Sugijitnigiñ iñuum suurautilaana, aglaan ilisautirutin Agaayyutim iñuuniaǵvigitqukkananik. Maligutaksrakuaǵnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliñiañitpisa?” Aglaan Jesus-ñum ilisimanigaa ukpiññaǵutaat nipliutiplugich, “Suvaata uuktuaqpisitña? Kiata aatchuqsitña qinillaaksramnik maninmik!” ¹⁶ Tamatkua aatchuqmatni maniuramik apiqsruǵnigai, “Kisumik atrigaǵniqpa?” Kiunigaa, “Caesar-mik.” ¹⁷ Jesus-ñum nipliutinigai, “Utiqtitchumagiksi pigikkaña Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigikkaña Agaayyutim.” Tamatkuatarra quvigusuutiginiǵaat nipliutipmatin taavruminja.

Apiqsruun Anjipakkaulikun Tuquǵimñ

¹⁸ Tavra ilañich Sadducee-ñuruat Jesus-munniqsut, taapkua nipliǵuuruat tuquruat anjitiqlaiñniplugich. Ilinisa apiqsruǵnigaa, ¹⁹ “Iisautrii, Moses-ñum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anun ilaqatituaq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anjutim aniqataan ilaqatniktaǵiraksraǵinigaa uilǵaǵnaaq qitungisilugu anjutmik ilisimanaǵuniasiiñ tuquruam qitungaǵitilaanjanik. ²⁰ Uvva uqaqtaunurur itna, Ilaatniguuq tallimat malǵuich aniaqatigiich. Anayukkiuum nuliǵgiliutinigaa una aǵnaq, tuqupluniasiiñ qitungigaluaqani, ²¹ suli tuglian nuliǵgiliutitilginiǵaa taamna aǵnaq aasiiñ tuqulgitluni qitungigaluaqani, taatnatunsuli piñayuak. ²² Tarra taatnatunsuli tallimat malǵuich nuliǵinigaa qitungigaluaqatin. Aqulliuapluni aǵnaq tuqupmiñiqsuqtuuq. ²³ Taivrumani anjitiǵimni makitqikkumin nalliata nuliǵigisivaun? Atakkii iluqatin tallimat malǵuich nuliǵinigaa.”

²⁴ Jesus-ñum kiugai, “Naluniqpisun nalaunǵiqsi? Nalunigiksi Agaayyutim uqaha aglausimaruuaq ilaanlu sanña. ²⁵ Tuqunaruat anjitiqikkumin atrigigisigaich isaǵulgich atakkii ilaqatniktuliq itchumiñaitchuq pakmani. ²⁶ Agliqisimasuknaǵiksi makpiǵaanin Moses-ñum anjitiqikun tuquǵimñ —Agaayyutim nipaa tusagaaqtuq ikualaruamiñ uqpiǵauramiñ itnaqhuni, ‘Uvaña Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu’. ²⁷ Kanjicsimaiñiqsusri. Agaayyutiginitkaat tuqunaruat aglaan agaayyutigiplugu iñuuruat. Taatnamik kinnirusi ilpistiñun.”

Kamanaǵniqsrañat Tillisit

²⁸ Ilañata aglaliqirit tusaanigaa Jesus-ñum uqautigikkaña Sadducee-ñuruatnun. Iitchuǵiplugu Jesus-ñum kiggutillautaqaha apiqsruǵnigaa, “Nalliat tillisit tupigitluktaksrauva iluqanitiñ?” ²⁹ Jesus-ñum kiugaa, “Una tilliñ piitchuillapiaqtuq, ‘Naalaǵnisitña, Israel-aagmiunjuuasii, Sanñiruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanǵuruq. ³⁰ Piqpagiraksraǵin Ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iñuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.’ Sivulliuruksraq tilliñ tavrataamna. ³¹ Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliipun ililugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuñakña.” ³² Taavruma aglaliqirim kiunigaa, “Iisautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³ Iñuum piqpagiraksraǵigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatimiñ suli iluqaaniñ kanjicsimakiñmiñ, suli iluqaaniñ sayagikkaǵminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni

iñugiaktuanik. ⁷ Ihuilliugñiaqasi tusaqsraqağupsi aņuyañmik maani naa-gaqaa uņasiktuani. Aglaan isukhitchumiñairgaqtuqsuli. ⁸ Nunaaqqich akikñaqtuligisigaich atlat nunaaqqich, suli atanguviich akikñaqtuligisigaich atanguviich atlat, nuna iliqsraqisuruq atlakaagiñi nunani. Itkisipmiuq niğisuñnaq suli ihuilliudiq. Tamarra tamatkua aullağniisaağigisigai naglik-saathum.

⁹ “Aglaan qaunakkiagikkumausi ilipsitñik. Qaitqatağisigaasi uqaqsittaagtitchirinun, suli ipiğaqtuğisiyaasi katrağvinñi. Tik-iutigisigaasi kavanauruanun umialguruanunlu pisigilunja. Tavra piviksraqağisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁰ Tamatkua atuumagaluaqtitnagich quliaqtuağisigaat tusaayugaagiksuaq iñunun nanipayaaq. ¹¹ Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaagvinmun isumaalusunjaqasi sivuani piviksram sumik uqaksrapsitñik. Taivrurmani Ipqitchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapisitñik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqağisuruq ilipsigun; nipliyumiñaitchusi. ¹² Aniaqatiunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutin tuqqutaksraulugich, suli aapagikkatin iğñiguruat. Iilgaat akikñaqtuligisigaich aņayuaatin unniñ tuqqutaksraulugich tamatkua. ¹³ Iñuich nanipayaaq uumigisigaasi pigilunja. Aglaan Agaayyutim anniqsuğisigaa sivutmuulguruuq isuanunaglaan.

Tatamnapiağataqtuaksraq

¹⁴ “Iñuk agliqiruaq ukuniņa kanıqsılı! Tautukkisigiksi nagğunallapiağataqtuaq qikağuni tavrani qikağviksraqviginisağmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iggiñun. ¹⁵ Iñuk innigumi tupqum qaanani isigñiaqani saagaksraqsiuğiağuni tupqum iluaniñ. ¹⁶ Suli taamna qakma nautchiivinmi utigñiaqani saagağniağuni atnuğaamiñik. ¹⁷ Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani siñaiyauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. ¹⁸ Agaayyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. ¹⁹ Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiağniaqtut qañapañniñaglaan Agaayyutim nuna iñigataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigitqikkumiñaitchut aquagun taavruma. ²⁰ Aasiñ Atangum ilanñaqtaanısuapqagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkani ilanñaqtaagisigai taipkua uvlut. ²¹ Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, ‘Atañii, uvva Christ-ñuruuq Agaayyutim akiqsruutigikkana’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atañii, ilaa taimña’, ukpiginiaqnagich. ²² Anniqsuqtinjuat suli sivuniksriqirinjuat iligisirut savaanıglu quvıqnaqtuanıglu. Taavrumuuna kinniñiağniğaiçh Agaayyutim piksraqtaanı pisağiyumiñagumisigik. ²³ Taatnamik qaunatqiağikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkunıņa iluqanjitñik pinaiñnaisa.

Agğılha Iğñınan Iñuum

²⁴ “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna ihuilliugutiqpak, siqiniq taaqsigisuruq,

suli tatqiq qaumağingiguni.

²⁵ Uvlugiat katakkisirut qılanmiñ,

suli qaummatipayaanı sılam nuktitalutin inimiñni. *Isaiah 13:10; 34:4*

²⁶ Taivrurmani uvlumi iñuich tautukkisigaat Iğñınan Iñuum agğısuuq nuviyakun piqağuni kamañaqtuamik sanjımik kamañautituummağmi.

27 Taamna tuyuqagisiruq isagulinik katitchityaqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaniñik nakiknapayaaq.

Ilisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

28 “Ilisaagağitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq naujuraaqsiवालुकमान qiniğnaqsiuraaqsiptomata akutuqpaliksrai ilisimarağigiksi upingaam qalliha. 29 Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagisigiksi isuksram tikiumaaqsiha. 30 Ilumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. 31 Qilaglu nunalu piğisiruk aglaan uqatitka piğumiñaitchut.

Pivia Agğiliksrañan Ilisimaraitchuq

32 “Kia-unniñ iñuum nalugaa taimanigun Iğñinan Anjutim qakugun agğiliksraña, uvaña unniñ isagulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa ilisimagaa. 33 Qaunatqiağiksilusi, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumaliksraña. 34 Atriqaqtuq umialinmik aullaqtuamik uñasikusamun nunamun unitchipluni tupiğmiñik. Sanjiksriñiğaa pirigikkani savaaksrañanik, tilipluguasiñ talum munaqsraa qaunatqiağiquplugu. 35 Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu anjaayuaña tupqum agğiliksrañan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami. 36 Agğigumi tavrakñatchiaq paqinğitchumagaasi siñigusi. 37 Nipliutigikkağa iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaagikkumausi!”

14

Sivunniugun Tuqutchuktugu Jesus

1 Atuumagaluaqtitnagik malğuk uvluk Jew-njuruat niğiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauliğmik sulii niğilhata puvlaksiğniğilaamik qaqquumik, qaukñisa agaayuliqsit sulii aglaliqirit pakaaginiğaat qanugimña tigusuklugu Jesus iriğaqtuğutiñ tuqulluguasiñ. 2 Aglaan ilinich nipliğniqsut, “Niğiqpagvikaam uvluani taatnağnianğitchikput. Iñuich aupatchapiaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

3 Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ñum atniğñautiqaqtuam auyugaqtuamik. Aasii niğipkaqlugu ağnam tikiñiğaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruğutmik atiqaqtuamik Nard-mik. Taavruma añağniğaa nakasruñjuaña kuviklugu uqsruğun Jesus-ñum niaquanun. 4 Ilañisa iñuich iluaginilğiñiğaat aasiiñ avatmun nipliqhutiñ, “Suvaata una piilaamun uqsruğun atuqpa? 5 Tuniñayaqtuq qaanjilugu pinasut kavluutit taalanik aasii qailługu manik nagliñnaqtuanun.” Taatnaqhutiñ uqapiluktut akiknaqlugu ağnaq. 6 Jesus-ñum nipliutigai, “Suginaiqsun! Suvaata iluilliutitpisiun taamna ağnaq? Una savaaqtuq nakuuruamik uvañnun. 7 Nagliñnaqtuat itchağataqtut. Taimma qanutun savautiñiñaugisi nakuuruamik piyumiñagupsi, aglaan nayuutiñhaiñagumiñaitchuña. 8 Ağnaq savaaqtuq piyumiñakkağmiñik. Tiprağiksaga timigikkağa itqanaiyautiplugu iluvikkauiksrañanun. 9 Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatruñ tusaayugağiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinağilugu ağnam taavruma taatnañha itqakkutaauluniasii ilaanun.”

Judas Anjituq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilan̄at qulit mal̄guich mal̄guiaqtit, utlautiniqsuq qauklin̄it̄n̄un agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilin̄it̄n̄un. ¹¹ Tusaakamitruñ quviasulign̄iqsut, suli akiqsruḡn̄igaat aatchuḡuklugu manin̄ñik. Tavrakña Judas utaqqiaqsiñiqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuḡnaqsilugu.

Jesus Niḡiqatauniqsuq Mal̄guiaqtimiñi Niḡiqpagviani Atilin̄mi Apqusaakkauliḡmik

¹² Sivulliqpiami uvluani niḡiqpagvikaam puvlaksiḡniḡilaamik qaqqumik ipnaiyaaq tuqqutauraqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauliḡmun. Jesus-ḡum mal̄guiaqtañ apiqsruḡn̄igaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut niḡiqpakiksrap̄tiknik atilin̄mik Apqusaakkauliḡmik?” ¹³ Jesus-ḡum tuyuḡigik mal̄ḡuk mal̄guiaqtin̄ni nipliutiplugik, “Nunaaq̄qimukkitchik. Tavrani paaḡisiḡitik iñuk saagaqtuq qikumik imiqaḡvin̄mik. Malikkumaḡitik. ¹⁴ Napmun isiqpan nipliutiyumaḡitik tupilik, ‘Iisautri nipliqsuq, nanili iniqap̄pich niḡḡiviksramnik ipnaimik atilin̄mik Apqusaakkauliḡmik piqasiḡluña mal̄guiaqtimnik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallaḡvin̄mik inituruamik qulliḡmi inimi itqanaiḡlaamik inuqsran̄aiqlugu. Tavrani itqanaiyautiyumaḡiptigut.” ¹⁶ Jesus-ḡum mal̄guiaqtañ aullaqtut nunaaq̄qimukhutin̄. Paqinn̄igaat nipliḡha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutin̄ niḡiqpagviksramun atilin̄mun Apqusaakkauliḡmik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiññiqsuq piqatigiplugich qulit mal̄guich. ¹⁸ Niḡipkaqlugich Jesus-ḡum nipliutigai, “Iḡapisamma niḡiqatigikkaḡma aatchuutigisigaan̄a.” ¹⁹ Taapkua aliasulign̄iqsut nipliutiplugich atausiuttaaqhutin̄, “Uvaña piviña?” atlatsuli, “Naaga uvaña?” ²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iḡapisamma qulit mal̄guuplusi ittuasi misuksiqatigikkaḡma puggutamiñ. ²¹ Iñuk agaayyutit̄n̄aqtauruq nalunaiqsuq tuquruksrauruq tuvraḡlugu aglausimaruq ilaagun. Nakliuñ iñuk tamna aatchuiruq Iñun̄mik agaayyutit̄n̄aqtauruamik! Ihuatlukkayaqtuq taimani anin̄itchumi.”

Atan̄ḡum Nullautchiḡvia

²² Tamatkua niḡilḡataqtitlugich Jesus-ḡum tiggummiplugu qaqquq quyy-atipluguasiñ avguḡlugu qaiññiḡaa mal̄guiaqtimiñun nipliqhuni, “Tigulugu niḡḡisiuñ, taamna timiga.” ²³ Jesus-ḡum tigukamiuñ qallun quyalgit̄lugu Agaayyun, qaiññiḡaa tamatkununa imiqsillaavigipluguasiñ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iñugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluḡniqsusiḡaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiñaitchuña asiam misuḡuanik taivrumunaaglaan imiḡviksramnun nutaakun an̄aayuqautaani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuanikamin̄ atuutmik aullaḡniqsut iḡḡimun atilin̄mun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piḡlaaḡniathanik

²⁷ Jesus-ḡum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutigiluna. Atakkii aglausimaruq, ‘Tuqqutchiruna munaqsrimik, taatnamik ipnaich siamitkisirut.’ *Zechariah 13:7*

²⁸ Aglaan kiñuagun an̄itqianikkuma aullaḡisiruna sivupsit̄ni Galilee-mun.” ²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluqatin̄ unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakkumiñaitchuña.” ³⁰ Jesus-ḡum itnaḡniḡaa, “Uqaut̄ilakpiñ, marrumani unnuami aqargiqpak qalḡuqtaḡaluaqnagu malḡun̄niaglaan piḡlaaḡutigisigikma

piņasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter nipliqsuq qapinjaiqhuni, “Tuqulunjaunniññ nayuğniagiqipiñ. Piilaagiymuññaiipiagiqipiñ sumiunniññ.” Taatnatuntuuq nipliqlimiññiqsut iluqatiñ.

Jesus Agaayuruq Gethsemene-mi

³² Jesus-lu maliguaqtiniñlu tikitñaminñ nunagiksaananun atiliñmun Gethsemene-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyuaqtilluñ.” ³³ Piqatiginiñgai Peter-lu, James-lu, sulijohn. Uqumailliullapiagiñiqsuq nagliñnaqsipuniunniññ irrutchigimigun ³⁴ nipliqhuniasiiñ, “Arrii, uqumailliullapiagiñiqsuñ. Alianam pisagiññiñaaguqtağaañ. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillağluñ.” ³⁵ Taavunjaqtaallakhuni sitquğniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ nagliksaagunjitluni piñağumiñaqpan. ³⁶ Itnağniqsuq, “Abba, Aapaan, suapayaq aňalatkiñ piiqugaluagiga nagliksaagutiqpak uvamniñ. Aglaan pisuññiñ atuumayumuq, pisuliğiniñlaapkun.” ³⁷ Jesus-ñum utiqami paqitlugich siñiqtuat nipliutiniğaa Simon Peter, “Simaan, siñiñpich? Munagiuraallakkumiññaiññiqpichunniññ akkuvauraq?” ³⁸ Tavra nipliutiliğiniññiğai, “Siñiñniasunjaqasi agaayulusiñlu, ukpiqsrisingitichumausiñli uuktuakkağupsi. Iñuk ilumutun piyummatiqagaluahuni irrutchigimigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqiniññiqsuq agaayutyuaqhuni sivuanisun. ⁴⁰ Utiqami paqilgiññiğai siñiqtuat, irratiñ uisalguilliñlakğichunniññ. Taatnamik kiuqausiksraiññiğaat. ⁴¹ Utiqami piñayuakni nipliutiniğai, “Kiikaa, siñiğitchi qanutun minguiqsigiñsiñlu. Aglaan siñiñpaaniktusi. Uvva aatchuutauliksrana iñuum Iğñiñan tikitchuq aňalatağiyumiññiqsiplugu killuliqirinun. ⁴² Makillusi, utlaglavut, atanii tunirigikkağa imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniğaat

⁴³ Jesus uqaqtitlugu Judas, ilañat qulit malğuiç maliguaqtaññ tikiññiqsuq. Aggiqasiqhuni iñugiaktuanik iñuñnik, saviqaqhutiñ sulianautchiraqhutiñ. Qaukñiñich agaayuliqsit, aglaliqiritlu sulisivulliuqtigruat tuyuginiğaiç. ⁴⁴ Taavruma tuniritñiqtuam ilaanik qaiññiğaa itnaqhuni ilitchuğipchautigigisiññiplugu, “Taamna kunikkağa, tavra ilaanuğisiruq. Tiguyumagiksi aullautiluguasiññ qaunagilugu.” ⁴⁵ Judas-ñum tikirgauraqamiññ Jesus nipliutiniğaa, “Iñisautrii,” kuniklugu. ⁴⁶ Aasiññ tamatkua tigguqkuniññiğaat. ⁴⁷ İlanjata maliguaqtaññ qichaqtuam amuliqamiññ savikpani anauniğaa savaktaat qaukñiata agaayuliqsit, siutaiqsitlugu. ⁴⁸ Jesus-ñum nipliutigai, “Suvaata tigutyapqisitña savikpaliraaqhusi anautanıglu? Savvaqkuktaunasugivisitña?” ⁴⁹ Uvlutağagipman agaayyuvikpañmi ilisautiplusi naagauvva tigullaitechipsitña, aglaan aglaksimaqtuuaq taatna Agaayyutim uqalhani ittuksraupluni.” ⁵⁰ Tarrali maliguaqtaññ iluqatiñ suksraaqkugu qimañniqsut.

⁵¹ Nukatpiaq, maliguaqtaññ ilañat, atnuğaaqğniqsuq qalipquaññiññamik. Tiguliqsaaqmanituuq ⁵² qalipquani unitlugu qimañniqsuq atnuğannani.

Jesus Uqaqsittaagvinimi

⁵³ Taapkua tigusiruut pituigun tasiğniğaat Jesus qaukiatnun agaayuliqsit, katimaruanun iluqatiñ qaukñiñich agaayuliqsit sivulliuqtigruat aglaliqiritlu. ⁵⁴ Peter malikimiññiqsuq unasiuraahuni silataanunaglaa igluqpanan agaayuliqsit qaukñiata. Aquppiqatauniksusq qaunaksrini naniaqtuaqhuni ikniğmi. ⁵⁵ Qaukñiñich agaayuliqsit

suli iluqatin uqaqsittaagtitchirit pakaaqagñiqsut agvisiksranjanik akikñaǵlugu Jesus tuqqutchukhugu, aglaan paqitchitłaiññiqsut.⁵⁶ Iñugiaktuat ilisimaraugaluagtut akikñaǵlugu, aglaan ilisimaruauat atinjtqataqtut.⁵⁷ Tavra ilisimarit ilanich makinniqsut akikñaǵlugu nipliqtuhin,⁵⁸ “Tusaagikput nipliqtman, ‘Piyaqquǵisigiga agaayyuvikpak iñiqtauruaq argañnik, aglaan pinayuakkun uvlut nappaiñiaqtunja atlamik iñiqtaunjtchuamik argañnik.’”⁵⁹ Ilisimaritunniñ taapkua piqasiutilguiññiqsut taavrumuuna.⁶⁰ Qauklat agaayuliqsit makinniqsuq sivuǵaatni. Tarra apiqsruǵniǵaa Jesus, “Kiggutiksraitpiun una ilisimarit uqaǵikkañat akikñaqhutin?”⁶¹ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq uqañitłuni sumik.

Apiqsrutqilǵiññiǵaa qaukliata agaayuliqsit nipliqtuhuni, “Christ-ñuvich, Iǵñiña Nangakkauruam Agaayyutim?”⁶² Jesus-ñum kiuniǵaa, “Tarra, Ilaañuruña. Tautukkisigiksi Iñuum Iǵñiña aquppikpan taliqpiani Saññipayaalgum qinǵisiplugu atqaqpan nuviyakun qilañmiñ.”⁶³ Qaukliata agaayuliqsit aliktuǵniǵai atnuǵaani nipliqtuhuni, “Inuqsrañaiqsugut ilisimaraurksramik!”⁶⁴ Tusaagiksi uqaǵniqtuata! Qanuq sivunniǵñiqpisi?” Iluqatin katimaruat tuqqutaksraǵuǵniǵaat.⁶⁵ Ilañisa tivvuaqtuqługu, irrak matuqqaqaqługik anaumikkaat apiqsruqługu, “Ki, nalautchaǵiñ kimun anaumiktılaaqtik.” Taatnaanikmata qaunaksrit tiguplugu pattañniǵaat.

Peter-m Jesus Piłaaǵiǵaa

⁶⁶ Peter ititlugu silataani uqaqsittaagvium tikiññiǵaa aǵnam savak-taan qaukliata agaayuliqsit.⁶⁷ Uuma tautukamiun naniaqtuaqtuaq inmiñik ilisaqłiǵniǵaa nipliutiplugu, “Ilvittuuq piqatigipmikkañatin Jesus Nazareth-mium!”⁶⁸ Peter piłaaqtiqtuq, “Naluruña. Kañiqsimañitchiga qanutchimik uqaqtılaan.” Nuktaaqtitlugu aqargiqpak qalǵuǵniqsuq.

⁶⁹ Suli aǵnam taututqilǵitñamiun nipliutiniǵai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilagipmikkañat.”⁷⁰ Peter piłaatqilǵiññiqsuq. Kinuagunsuli qichaqtuat tavrani nipliutiniǵaat Peter, “Iłumun ilagigaatin Galilee-ǵmiunjuplutin.”⁷¹ Aglaan suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsagłiña uqañitkuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaaña taavruma añutim.”⁷² Tuglıliqługu aqargiqpak qalǵuǵniqsuq. Peter-m itqaǵniǵai uqałiǵikkañi Jesus-ñum, “Aqargiqpak qalǵuqtaǵaluaqnagu malǵunniaglaan piłaaǵutigigisigikma pinasuniaglaan.” Itqaqamiun taamna qiagaqsiñiqsuq.

15

Pilate-muutiniǵaat Jesus

¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñich agaayuliqsit piqatigiplugich sivil- liuqtigruat suli aglaliqirit suli iluqaǵmin uqaqsittaagtitchirit katimaniq- sut sivunniqhutin. Tamatkua Jesus qilıqtinniǵaat. Qilǵutilik tasikuaqługu Pilate-muutiniǵaat kavanauruamun.

² Pilate-ñum apiqsruǵaa, “Uvva Jew-ñuruat umialigivatin?” Jesus- ñum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.”³ Qaukñich agaayuliqsit pasiuǵniǵaat iñugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriññiñiqsuq.⁴ Pilate-ñum apiqsrulgitkaa, “Kiggutiksraiññiqpich? Qanutunaglaan iñugiaktautigiruanik pasiuqpatin!”⁵ Jesus nipliñgitchuq. Taatnamik Pilate quviǵusunjiqsuq.

Jesus Tuquruksrağugaat

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ñuruat niğiqpagvikaatni atiliñmi Apqusaakkauliğmik Pilate annaktitchirağniqsuq atautchimik isiqtamik kisupayaamik pisukamin. ⁷ Akunğatni isiqtat iñuk inniqsuq atilik Barabbas-mik iñuaqatauruuq taapkua anuyakmata akikñaqługu Roman kavamanatnik. ⁸ Iñugayaat Pilate-mukamitruñ qasriliqsıñiğaat pituiquplugu isiqtaq pirağiliğmisun sivuani. ⁹ Pilate-ñum kiugai, “Pituiğitquvisitña Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹⁰ İltchuğiniğaa qaukñisa agaayuliqsit qaitchiñhat Jesus-mik siqñataqahıgmiktigun. ¹¹ Aglaali qaukñich agaayuliqsit akatchiñiqsut iñuñnik Pilate-ñum pituiğitquplugu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuğisiñiqpigu una taiguutiqaqtuq Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹³ İluqatin iñuich nipliqaqpaniqsut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ñum apiqsruğniğai, “Suvaata? Savamaqluqaqpa?” Aglaan iñuich nipliqaqpaaurallapiğniqsut, “Kikiaktuutisiuñ!” ¹⁵ Pilate-ñum quyalisukługich iñuich pituiğniğaa Barabbas ilinıtñun. Qaitkamiuñ Jesus anuyyiuqtimiñun tiliñiğai, “Ki, ipiğaqtuqsuñ! Kikiaktuutinaqsiruq.”

Anuyyiuqtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Anuyyiuqtit itqutiniğaat Pilate-ñum tupiqaqpanun, aasiñ katitcuniğaiç atlat anuyyiuqtit, ¹⁷ atnuğaaqlugu akisuruanik kaviqsaaamik suli niaquusiplugu kakitlağnanik aasiñ iliplugich niaquanun. ¹⁸ Kamaginñuağniğaat sivuğaanı nipliqhutin, “Uvvaguuq Umialgat Jew-ñuruat!” ¹⁹ Anaullağniğaat niaquagun anautamik suli tivvuaqtuqlugu sitquğvigiplugu sivuğaanı Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruñ mattaqtinniğaat kaviqsaaq silatiguuq atipkaqluguasiñ ilaan atnuğaanıñik. Tavra aullautiniğaat kikiaktuutiviksrajanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniğutamun

²¹ Uvvaguuq iglaullağmin anuyyiuqtit paağniğaat iñuk atiqtaqtuq Simon-mik utiqtuq nunaaqqimun. Nunuriñiğaat iqsrucuplugu Jesus-ñum kikiaktuutiviksraña. Taamna Simon Cyrene-nağmiu aapanak Alexander-mlu Rufus-ñumlu. ²² Tikiutiniğaat nunañanun taiyuutitilimik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaqum Saunğa.” ²³ Imiksritkaluağniğaat asiam misuğuanik avuplugu suñağnitçuamik. Aglaan Jesus iminıñiğaa. ²⁴ Tamatkua anuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuğniğaiç atnuğaanı aasiñ saaptautigiplugich qanutchimik iñuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-aklaaqman uvlaami kikiaktuutiniğaat. ²⁶ Aglaich pasikkusianı ilıñiğaiç niaquan qulaanun itna aglakługich, “Umialgat Jew-ñuruat.” ²⁷ İlaani kikiaktuutiriqatauniqsuk malğuk tiglinıniaqtik, ilaqataa talıqpian tuñaani suli ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqaħa immiumaruq, “İrrutiniğaat savamaqluktuatun.”]

²⁹ İñuich apqusaaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanñatinik Jesus-mun, “Aa! Uqağuuruatin piyaqquħiñauñiplugu agaayyuvikpak aasiñ nappatqıglugu piñasumi uvluni, ³⁰ ki, anniqsuğni ilipnik, aasiñ atqagıñ sannığutamiñ.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukñisa agaayuliqsit piqasiqhutin aglaliqiririk mitautigigaat, “Una anniqsuiruqtuq atlanik, aglaan inmiñik anniqsulguıtmiñiqsuq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ñum, atqagutin kiki-aktuutrivipniñ! Uvagus tautkkuptıgu ukpiğiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutiriqatauruak suviağutiniğaa.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiqquqman taagsiñiqsuq nunapayaami. ³⁴ Three-aklaaqman Jesus nipitusiñiqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaqhuni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutigingiqpina?” ³⁵ Iñajich tamatkua qichaqtuat tusaakamiuñ nipliqsut, “Atañii, tuqluğagaa Elijah.” ³⁶ Iñajich iñuich tiguliqamiuñ allaqtigun qilamiksruaqhuni misuktiqlugu misuqqumun, isautchiqsiqlugu ayauppiniñmik qaqluukkun aktuqlugu nipliqhuniyasiñ, “Ki, qiniğumagikput Elijah agğigisipmagaan atqautityağlugu.” ³⁷ Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸ Talukuyaaq agaayyuvikpañmi siiksiniqsuq tatpichakña takanuja taatna. ³⁹ Tavra anuyyiuqtit qaukiat qichaqtuaq Jesus-ñum qaniñani tuqupman nipliñiqsuq, “Illumutun taamna anun iğniğiniğaa Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiñiqsut ağnat tautuktuat uñavaniñ, ilagiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkañak taivruma kamanaiñniqsram James-ñum suli Joses-ñum. ⁴¹ Tamatkua piqasiqsuğniğaat Jesus Galilee-mi itman savautiplugulu. Atlat iñugiaktuat ağnat maliniğaat Jerusalem-mun.

Jesus Iluviğniğaat

⁴² Unnuksraağuraaqman Joseph Arimathea-ğmiu tikiñniqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ñuruat minguiqsiağviat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. Injağiniğaa Jesus-ñum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliuqtigruañuniqsuaq niğjugagağniqsuq aullağniñiksrañanik anaaquqautaanik Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quviğusuniqsuq Jesus tuquaniktiğniqman. Tuqluğniğaa anuyyiuqtit qaukiat apiqsruqlugu tuquaniktiqmagaan. ⁴⁵ Tarra iłitchuğianikamiuñ taavrumakña anuyyiuqtit qaukiatniñ Jesus-ñum tuqqutilaana, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsigñiqsuq ukiłhaağiksaamik. Atqautiplugu Jesus-ñum timaa puuqlugu ukiłhaağiksuamik iłiñiğaa iluviliuqtamun uyağañmi. Aksraklugu uyağañmik taluniğaa taamna iluviq. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkaña Joses-ñum qiniğniğaaak napmun iłiñiaqmanjaan.

16

Jesus Anitqiksuaq Tuqułiğmiñ

¹ Jew-ñuruat minguiqsiağviat qaaniñanikman, Mary Magdalene suli Mary aakaña James-ñum suli Salome tauqsigñiqsut tiprağiksaanik uqsruqtiguklugu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaa tikitchut iluviğmun nuiyasriuraqmigu glu siqiñiq. ³ Uqaksraqtuniqsut inmiknun, “Kiami aksrakkisivaun uyağak paaniñ iluvğum?” (Atakkii uyağak anigaluaqtuaq). ⁴ Tavrakña tautuñniğaat uyağak aksraksimaaniklugu.

⁵ Tavra ağnat isiğniqsut iluviğmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraqtuaq taliqpian tunjaani atnuğaaqaqhuni takiruamik qatiqtaamik. Quviğutchaniqsut. ⁶ Aasiñ nukatpiam nipliutigai, “Quviğusunaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauruaq. Agaayyutim anitqiksitkaa. Uvani inğitchuq. Qiñiqsiuñ nallavia. ⁷ Aglaan uqautityaqsigik maliguqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galilee-muñniaqtuq sivupsitñi, taamani tautukkisigiksi tuvrağlugu uqauttutaa ilipsitñun.’” ⁸ Tarra uniñniğaat iluviq qilamik. Tatamitpaitlutinj uuliksiñiqsut. Nipliñiñniqsut iñunmun apqutmikni iqsitchakpaitlutinj.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anitqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaa, sagviḡñiqsuq sivulliuplugu taivrumuḡa Mary Magdalene-mun irrusiḡluyiyakkamiñ tallimat malḡuḡnik. ¹⁰ Taavruma utlaḡniḡai piqatigisuukkani Jesus-ḡum kiñuvḡruat qaiplutiḡlu. ¹¹ Uqautiniḡai Jesus iñuuniplugu sulitautuḡniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvḡruat tusaakamiḡ ukpiḡiḡiñḡiḡaat.

Jesus Sagviḡñiqsuq Malḡuḡnun Maliguaqtinun

¹² Kiḡuagun Jesus sagviḡmiñiqsuq iglaatun ilipluni malḡuḡnun ilaḡniknun aullaqtuaḡnun nunaaqḡimiñ. ¹³ Tavrakḡatchiaq utigñiqsuk. Uqauraacsiniḡaḡaluḡniqsuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiḡiḡitmiñḡaich.

Jesus Sagviḡñiqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kiḡuagun Jesus sagviḡmiñiqsuq taapkunua qulit atautchiñun niḡiñiaqtitlugich. Suakataḡniḡai ukpiḡsrilḡuiḡhatigun pitchiḡiḡhatigunlu atakkii ukpiḡiḡitlugich qiniḡtuat ilaanik kiḡuagun anitqihun. ¹⁵ Niplutigai, “Aullaḡusi iluḡaanun nunamun, quliaqtuaḡiyumagiksi tusaayugaḡiksuaq anniḡsuḡiakun iluḡaitñun iñuḡnun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiḡsriruaq sulitaptaakkauruaq anniḡsuḡisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiḡsrinitchuaq suksraunḡiqsaugisiruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiḡtuat piḡaḡniaqtut ilitchuḡqutaiñik sanḡim taavrumuuna: Atuḡlugu atigai anittaigisirut irrusiḡuḡnik sulit uqatlagisirut atlakaḡiñik uqḡanik. ¹⁸ Tigugaluaḡumiḡ nimigianik unniñ imigaluḡumiḡ tuḡunamik nuyuaḡnamiuyumiñaitchut. Iḡigisigaich argagikkatiḡ atniḡḡaqtuanun aasiñ tamatkua ihuaḡsilutiḡ.”

Jesus Aullautrauruq Qilaḡmun

¹⁹ Kiḡuagun Jesus-ḡum Atanḡum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaḡsiniḡaa pakmuḡa aquvititluguasiñ taliḡpiḡmi tuḡaanun. ²⁰ Maliguaḡtai aullaḡhutiḡ quliaqtuaḡniqsut tusaayugaḡiksuaamik nani-payaaq. Atanḡuruam savaqatiginiḡai nalupqinaḡutiḡlugu uqauttutaat ilumun itilaanik quviḡnaqtuatigun savaanḡisigun.

Uqal̄hich Aglaan̄j Luke-ŋum

¹ Piqpagiplutin ilauramaan̄ Theophilus! Iñugiaktuat iñuich pisuqtilaaġmiktigun aglañniqsut atuumaruanik akunnaptikni. ² Iisimarauruat uqautiniġaatigut tautukkaġmiknik taimakjaniñ aullaġniñhaniñ. Iñuich tamatkua pakmapak quliaqtuaġniqsut tusaayugaaġksuamik. ³ Qutchiksuan̄juruatiin, aglañniaqtuñja il̄tchuġiraksraqnik il̄isaaḡillapiaqqaaḡlugich uqaḡipayaakkan̄jich aullaġniñhaniñaglaan. ⁴ Aglaktuñja taavrumiñja il̄isimatquplutin il̄umutuupial̄hanik il̄isauttusiaġikkaqpich.

Anniviksraña John Paptaaq̄titchirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniñani Judea-mi agaayuliqsiqaqmiñiqsuq atiliñmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini taggisiqaqtuani Abijah-tkutnik. Aġnaata atqa Elizabeth, paniginiġaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaun̄jaruan̄juniqsuk Agaayyutim q̄iñihani, tupiksripl̄utik iluqait̄nik Atangum tillisaiñiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷ Qitunġaiñiqsuk atakkii Elizabeth qitunġitl̄ait̄luni, sul̄i iluqatik utuqqanaaġquhutik.

⁸ Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiuummipman, Zechariah-m savautiniġaa Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraq̄lugu atuiraḡil̄hat agaayuliqsit piksraqtaaḡiniġaat ikipkairuksraupluni tipraḡiksautmik. Isiq̄niqsuq agaayyuvikpañanun Atangum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipraḡiksautmik iñugaaḡruich agaayuniqsut sil̄ataani. ¹¹ Isaḡulgan Atangum sagviutiniġaa qichaqhuni taliq̄piani ikipkaivuram tipraḡiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiun̄ tupañniqsuq iqsil̄iqsiqhuni. ¹³ Aglaan isaḡulgum nipliutiniġaa, “Zechariah, iqs̄iñak! Agaayyutim tusaaniġaa in̄jirsuñhiñ. Nuliaḡikkan Elizabeth iġñigisiruq añugauramik. Atchiġisiḡiñ John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqaġniaqtutin! Atlatlu iñugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ Iñullautaugisiruq kamañuni Agaayyutim q̄iñihani. Imiġumiñaitchuq asiam misuqquanik san̄j̄isimaruamik. Anil̄gatah̄gmiñiñaglaan añalatiqaġisiruq Ipq̄itchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utiqtinniaḡai iñugiaktuat Israel-ñuruat Ataniġmun agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniq aggitl̄aiñnaan taamna John quliaqtuaġniaqtuq san̄j̄iqaḡuni sivuniksriqiritun Elijah-tun. Il̄auraaḡiiksitkisigai aapauruat qitunġan̄it̄ñun. Utiqtitkisigai tupiksritl̄ait̄chuat isummatiqatlasil̄ugich nalaun̄jaruamik. Itqanaiyautigisigai iñuich akuqtuġumiñaqsil̄ugu Ataniq.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniġaa isaḡulik, “Qanuġluñja il̄isimaniaqpik il̄umutuutilaaqnik? Atañji, añayuqaqtuñja sul̄i nuliaḡikkaġa utuqqaḡuqm̄iuq.” ¹⁹ Isaḡulgum kiuniġaa, “Gabriel-ñuruñja. Qichaqtuñja sivuġaani Agaayyutim. Tuyuġigaan̄ja uqautityaquplutin taavrumiñja tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukpiḡil̄guitchiñ uqaututigikkaġa aglaan atuumagisiruq. Atakkii ukpiḡil̄guit̄ñap̄ña uqaḡumiñait̄chutin tikiġataḡlugu uvluḡ tamatkua atuumaviksrañat.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaqqiñiġaat Zechariah il̄isimasukhutiñ suvaata muluvaah̄akmagaan il̄uani agaayyuvikpaum. ²² Anisulliḡataqami uqal̄ḡiñiqsuq. Iñuich il̄tchuġiniġaat q̄iñiqquuraaq̄al̄ha agaayyuvikpaum il̄uani. Uqal̄ḡuit̄luni urriqaniqsuq argañmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiun̄j Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun

taavruma nuliaŋa Elizabeth sinjayauniqsuq. Aasiñ tallimani tatqini aimmiñiqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma sanjiruam Atangum Agaayyutim ikayuqpaanŋa. Kanjusutqikkumiñaiqsuŋa qitungitlaiñiñiñuŋa.”

Anniviksraŋa Jesus-ŋum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqini Elizabeth sinjayaunjanikman, Agaayyutim tuyugilginiñigaa isağulik Gabriel nunaaqqimun Galileemiittuamun atilimun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuginigaa niviaqsiamun anutituqsamaitchuumun atilimun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuumun anutmun atilimun Joseph-mik. Joseph kinuviağiniğaa Atangum David. ²⁸ Isağulgum tikiñiñigaa nipliutiplugu, “Pağlagikpiñ! Atangum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplotin. [Quvianağniqsaurutin ağnapayaaniñ.]” ²⁹ Mary tupallapiagñiqsuq isağulgum nipliuttutaagun kanjisinjitlugu suvaata uqaqtılaanŋa taatna. ³⁰ Isağulgum nipliutiniğaa, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim iħuaqquutigigaatin. ³¹ Sinjayaugisirutin iğniñlutinaasiñ anugauramik atchiqsaksraqikkanik Jesus-mik. ³² Taamna kamañağisiruq, suli iñuich taiguutiqağisigaat iğniñanik Qutchiñiñiqsauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniguqtinniğaa David-tun sivullianjatun. ³³ Ataniguğisiruq kinuviañiñi Jacob-ŋum qanapak taimuŋa, suli anjaayuqautaa isuksraqağumiñaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniğaa isağulik, “Qanuq una itkisiñiqa? İlaqatniksimaitchuŋasuli.” ³⁵ Isağulgum kiuniğaa, “İpqitchuaq İrrusiq tikiumağisiruq ilipnun. Agaayyutim Qutchiñiñiqsauruam sanjigikkanŋan nayuğisigaatin. Taatnağuni ililgaaq ipqitkisiruq taiguutiqağuni iğniñanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiñ, itqallaun ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitungaqaatlaiñiñiñiplugu. Aglaan pakma sinjayauruq itchaksrani tatqini utuqqanaağugaluanjağmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaağitlagaa.” ³⁸ Mary nipliğniqsuq, “Atangum savaktigigaanŋa. Atuumali uvañnun uqauttutigikkaptun.” Tavrakŋa isağulgum uniñiñigaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigñiqsuq nunaaqqiuramun qimigaanjiñiittuumun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinnigaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ŋum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq iliqsraqtigniqsuq. Elizabeth anjalatiqağniqsuq İpqitchuamik İrrutchimik ⁴² nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianağniqsaurutin ağnapayaaniñ. Quvianamiuruq ililgaaq sinjayaaukan. ⁴³ Qanutun quyyasiusaqaqtigivik, ataniğma aakagikkanŋan utlagluğniğaaŋa qiniğiaqñuŋa! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku pağlatigikkan ilummiutağa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵ Qanutun quviasuktigivich ukpiğikapku Atangum uqaħha tuyuutigikkanŋa ilipnun atuumagisiñiñiñiplugu.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliğniqsuq, “İñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruğiga Ataniq. ⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkaga. ⁴⁸ Suunjuqtuana itqağiniğaaŋa. Uvakananiğlaan iluqatin iñuich taiguutiqağisigaatŋa quvianamiuruamik ⁴⁹ atakkii kamañaqtuq Sanjiruam Agaayyun savaaqahuni kamañaqtuanik uvamnun.

Atqa ipqitchuq.

- ⁵⁰ Kinuviagiini aippaavak
nagliktuutiqaqai talugirigikkani.
- ⁵¹ Agaayyun isaniqsuq sanjiruamik taligmiñik
aasiñ siammayaqługich kamanagasuktuat sivunniugutituummaitñik.
- ⁵² Atchiksinnigai kamanaqtuat atangich
suli atchiksuat kamanaqsipkaqługich.
- ⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik
suli aullaqtitlugich umialguruat saagailaaqługich.
- ⁵⁴⁻⁵⁵ Ikayugniqaa savaktigikkani Israel nagliktuqługich,
akiqsruutmisun sivulliptiknun Abraham-mun kinuviapayaaniñunlu
qanapak taimuqa.”
- ⁵⁶ Mary nayuutiuraagniqsuq piñasuni tatqiñi Elizabeth-mi, aasiñ utigmun
aipluni.

Aniñha John Paptaaqtichirim

- ⁵⁷ Iğñiviksrani tikitman, Elizabeth iğñiñiqsuq anjugauramik. ⁵⁸ İlaiñ
ilauraaniñlu tusaaniqaat Atangum kamanaqtuamik nagliktuñha
Elizabeth-mun. Aasiñ tamatkua quviasuqasiğniqaat. ⁵⁹ Aniqammiuraq
tallimat malğunnik uvlianikman nalunaitñutchiaqsiniqaat atchiguklugu
Zechariah-mik, aapañan atqanik. ⁶⁰ Aglaan aakaña nipliğniqsuq,
“Naagga, atiqaqtuksrauruq John-mik.” ⁶¹ Nipliutlilğniqaat,
“Aglaan nalliatunniiñ ilavich atiqanitchut taavrumiña atigmik.”
- ⁶² Urriqaplutin apiqsruğniqaat aapaña kisumik atchigukkisipmagaan
aniqammiuraq. ⁶³ Zechariah aatchuquniqsuq aglagviksramik,
aglahuniyasiñ, “Atiqagisuruq John-mik.” Quvigusunisut iluqatin.
- ⁶⁴ Taatnaanikami Zechariah uqatlasitqinñiqsuq quyaaqsipluguasiñ
Agaayyun. ⁶⁵ Silalliñich atlayuatchanñisut, aasiñ iñuich nunapayaani
Judea-mi uqaginiqaat. ⁶⁶ Tusaapayaqtuat taavrumiña isummatiginigaat
apiqsruqhutin, “Qanusigusiñiqa una ililgaaq?” Nalupqinaitchuq
Atanigmun iqatigitilaana.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

- ⁶⁷ John-ñum aapaña Zechariah anjalatiqağniqsuq İpqitchuamik
İrrutchimik. Uqagniqsuq sivuniksriqipluni,
- ⁶⁸ “Quyalakput Atanig Agaayyutaat Israel-aagmiut!
Atakkii ikayugiağniqai tasuqsagiaqługich iñuni.
- ⁶⁹ Akunğatniñ kinuviagikkaniñ David-ñum
Agaayyun piksraqtaaqagniqsuq iñunmik sanjiqaqtuamik
anniqsugiaqhuta.
- ⁷⁰ Taimakñaaglaan akiqsruğaatigut tumigiplugich ipqitchuat
sivuniksriqirini
- ⁷¹ anniqsugisiñipluta akililisuqtigikkaptikñiñ
suli sanjiatniñ uumigirigikkapta.
- ⁷² Uqagniqsuq nagligisiñiplugich sivulliağikkavut
itqagilugu ipqitchuaq sivunniugutni.
- ⁷³ Agaayyutim akiqsruğniqaa sivulliaqput Abraham
⁷⁴ annautigisiñipluta akililisuqtigikkaptikñiñ
uvaptiknun savautitqupluni iqsisunaqata
⁷⁵ ipqilikun nalaunjaruałikunlu iñuunigtutulaaptikni.

- 76 Ilvich ililgauramaan, taiguutiqağisirutin sivuniksriqiraanik Qutchinñiqsrauruaam Agaayyutim. Igligisirutin sivuani Atangum itqanaiyağiağlugu agğiliksraña
 77 uqautilugich iñugikkañi
 anniqsuğisiñilugich natqigutigisiñilugillu killuqsautinjitñik.
- 78 Agaayyutigikkaqput ilunñuktauruq nagliktauplunilu. Tuyuğikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum qausağataurağniñatun.
- 79 Ikayuğisigai iñuuniaqtuat taaqtuami iqsiñañani tuqułhum, aasiñ ilaan iñuupkağuta tutqiksilluta.”
- 80 John aglipluni timimigun sanñisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniağniqsuq iñuilaami aullağniñiañhanunaglaan ilaan quliaqtuaqañhan Israel-aagmiunun.

2

Aniñha Jesus-ñum

1 Augustus atangunñağmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq atqiqsitquplugich. 2 Taamna atqiqsitçhivik sivulliuniqsuq. Taamna atuumapman añun atiqagtuq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. 3 Iñupayaat utlautiniqsut sivulliağmiñ anniviniñitñun atqiqsitçhaqtuqhutin. 4 Joseph-tuuq iglaupmiñiqsuq. Aullağniipluni Nazareth-miñ Galilee-miittuamiñ Bethlehem-munniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum David. Joseph tavrunağniqsuq atakkii ilaaptuq kinuviağiplugu David-ñum. 5 Atqiqsitçhaqtuqami aullautiniğaa Mary nuliaksrausiutianikkani sinjayaauruaq. 6 Bethlehem-miittitlugik Mary iğñisuliğniqsuq. 7 Iğñiñiğniqsuq añugauramik. Nimiqsruqtuallañniğaa ilipluguasiñ tuttuqpaich niğğiviatnun atakkii iniksraitlutin nullağvini.

Munaqsriñlu Isagulğillu

8 Iñanich munaqsrit unnuiñiqsut taavani nunami munaqsriplutin ipnaimiknik. 9 Isagulgan Atangum sagviutiniğai aasiñ qaumanan Atangum qaggutiplugich. Taapkua tatamitchallapiağniqsut. 10 Aglaan isagulgum nipliutiniğai, “Iqsiñasi, uvunaqluña uqautityağipsi tusaayugaallautamik quviatchaktirrutiksrauruaamik iñupayaamun. 11 Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitñun aniruq David-ñum nunaaqqiani, Christ-ñuruq Ataniq. 12 Una ilitçuqquatauruq ilipsitñun ilaanutilaananiq, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqsullaktaq nalaruaq tuttuqpaich niğğiviatni.” 13 Tavrakñatchiaq iñugiallapiaqtuat isagulgich qilañmiñ sagviğniqsut. Piqasiqlugu isagulik nangağniğaat Agaayyun itnaqhutin, 14 “Kamanaun illi Agaayyutmun qutchinñiqsrami qilañmi, suli tutqiuutiqağli nunami akunğatni iñuich quyalitñiktuat ilaanik.” 15 Isagulgich utiqmata qilañmun munaqsrit nipliğniqsut inmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiağlugu Atangum uqauttutigikkaña uvaptiknun!” 16 Qilamiksruaqhutin paqinniğaiç Mary-lu Joseph-lu suli aniqammiuraq nalauraqtuaq tuttuqpaich niğğiviatni. 17 Munaqsrit tautukamitruñ uqağiniğaiç isagulgum nipliuttutigikkañi taavrumuuna aniqammiurakun. 18 Tusaapayaqtuat quviğusunñiqsut tamatkuninça munaqsrit nipliuttutigikkañitñik. 19 Mary-m uummatigmiitçhiutiniğai

uqautigikkanjich aasiiñ isummatigiuraaqługich. ²⁰ Munaqsrit utiğniqsut kamaksruqługu nanğaqługu Agaayyun iluqaisigun tusaakkağmiktigunlu tautukkağmiktigunlu. Atuumaruq atriliplugu isağulgum atuumagisiñikkaña.

Jesus Atchig'aat Agaayyuvikpañmi Qaitługu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malğuk uvlut naatmata suli aniqammiuraq nalunaitñutchiqsauñjanikman, atchig'niğaat Jesus-mik, atig'mik isağulgum qaisañanik Mary siñaiyaugaluaqtitnagu.

²² Ipqiqsağviksrañat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniğaaq qaitchaqtuaqługu Agaayyutmun tuvraqługu maligutaksraña Moses-ñum, ²³ maligutlugu aglausimaruq maligutaksrañiñi Atanguruam, "Aniqqaaqtuapayaaq añugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun." ²⁴ Tunillaqtuğiağniqsuk malğunñik tiñmiağruurañnik, inñianuruamik maligutaksrañagun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi añutiqağmiñiqsuq atilimik Simeon-mik. Una añun nalaunñaniqsuq taluqsriuruq Agaayyutmik, suli utaqqiñiqsuq Israel-aagmiut annautikkaułiksrañatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayuğniğaa.

²⁶ Ilaan uqautiniğaa tuquyumiñaiñniplugu qiniğaluaqnagu Christ Aniqsuqti Agaayyutim aqisruutigikkaña. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpañmun. Jesus-ñum añayuqañiñ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpañmun atumatyaaqługu atuiragihagun maligutaksram, ²⁸ Simeon-ñum akiggiutiniğaa ililğaaq aasiiñ quyaplugu Agaayyun,

²⁹ "Ataniq, aqisruutigikkan atuumapkağiñ, suli tuqqutlasirunja tutqigłunja.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuqti

³¹ tuyuğikkan annautitquplugich iñuich sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniqsuğiamik Jew-ñunjitchuanun suli kamanautaugisiruq iñuiñun Israel-ñum."

³³ Ililğaa aapaña aakañalu quviğusunñiqsuk tamatkunuuna Simeon-ñum uqauttutaigun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-ñum qiniñuağutiniğik piñiusiamik suli nipliutiplugu Mary aakagikkaña, "Agaayyutim una ililğaaq piksraqtaağiniğaa agvisautyaquplugu tammaliksrañatnun naagaqaa anniqsuliksrañatnun iñugiaktuanun Israel-aagmiunun. Iłitchuqutaugisiruq, aasii pisigiplugu ilaan kisuutilaaña iñugiaktuat iñuich uqağisirut akitñagługu.

³⁵ Taatnağumiñ sagviğisiñiğaiç iriğaqtuqhutiñ isummatigikkanjich ilaagun. Suli alianaq savipaktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik."

³⁶ Sivuniksriqiriqağmiñiqsuq uilğaagnaamik atilimik Anna-mik panianik Phanuel-ñum kinuvianñiñ Asher-ñum. Anna utuqqauruq. Uiqagñiqsuq tallimat malğunñi ukiuni, aasii uinja tuqupluni.

³⁷ Taimakñaaglaan iñuuniagñiqsuq uilğaagnaañupluni, aasiiñ pakma ukiuniñiqsuq sisamakipiaq sisamanik. Unillañiñiğaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautiniğaa Agaayyun uisauraaqhunilu agaayupluni. ³⁸ Taavrumani sassagñiğmi tikiñiñiqsuq qaitchiplugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginiğaa taamna ililğaaq iluqaitñun niğiuqaqqtuanun tasuqsaityałiksrañanik Jerusalem-ñum.

Utiłhat Nazareth-mun

³⁹ Joseph-ŋum suli Mary-m tanjanikamitkik iluqaisa atuqkakat maligutaksraŋigun Agaayyutim utiŋniqsuk kinuniŋmikhun Nazareth-mun Galilee-miittuami. ⁴⁰ Ililgaaq Jesus aglipluni sanŋisiŋniqsuq, puqutiqallapiaqhuniŋu. Suli Agaayyutim iluaqutiniŋaa.

Nukatpiaŋruk Jesus Agaayyuvikpaŋmiittuq

⁴¹ Ukiuŋaŋipman aŋayuqaak Jesus-ŋum utlautiraŋniqsuk Jerusalem-niŋiqpagvikaamun atiliŋmun Apqusaakkauŋigmik. ⁴² Jesus qulit malŋuŋnik ukiunikman utlautiniqsut niŋiqpagvikaamun piragihigmititun. ⁴³ Niŋiqpagvikaam aquagun aigaqsiŋniqsut. Utiqsaŋmaknik nukatpiaŋruk Jesus uniniŋniqsuq Jerusalem-mun, aasiŋ aakanan Joseph-ŋumlu naluniŋaak. ⁴⁴ Igligasuginiplugu iglauqatauruani iglauniqsuk naalŋataqŋugu uvluq. Uvvaasiŋ tikiamakamik nullaŋviksraŋmiknun pakaaqsiŋniŋaak akunŋatni ilamiŋ suli ilauraanŋiŋi. ⁴⁵ Paqinŋitŋamitku utiaqsiŋniqsuk Jerusalem-mun pakkiatŋugu. ⁴⁶ Piŋayuatiŋun uvlut paqinniŋaak agaayyuvikpaŋmi aquppiqataupluni Jew-ŋuplutiŋ ilisautriŋi, naalŋnipluŋich apiqsruqtaqŋugillu. ⁴⁷ Iluqatiŋ tusaaruat ilaanik quviŋusuutiŋiniŋaat puqikhuni kiggutaigun. ⁴⁸ Aŋayuqaakkiŋ quviŋusuutiŋiniŋaak tautukamitku. Aakanan nipliutiniŋaa, "Iŋniŋ, qanulgitpisiŋguk? Aapanlu piŋiksralillapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiatŋiptiŋiŋ." ⁴⁹ Jesus-ŋum kiuniŋik, "Suvaata pakakpisiŋta? Naluniŋpitiŋu nayuutiruksrauŋiŋa aapaa tupqani?" ⁵⁰ Aglaan kaniqsiŋniŋiŋaak kiggutaa. ⁵¹ Tavrakŋa Jesus utiqasiŋniŋik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkaŋan itqagipluŋich iluqaisa tamatkua uummatiŋmiitchiutiniŋai. ⁵² Jesus agliŋniqsuq puqiksipluni. Agaayyutimlu iŋuiŋlu nakuŋaŋiniŋaat.

3

Quliaqtuaqalŋa John Paptaaqtitchirim

¹ Akimiaŋuutaatni ukiut atanniqsuiŋhani Caesar-m atilŋum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiŋniqsuq nunami taggisiqaaqtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami taggisiqaaqtuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiŋ ² Annas-lu Caiaphas-lu qaukŋiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqŋugich uqalŋa Agaayyutim tikiumaniqsuq John-mun iŋniŋanun Zechariah-m iŋuiŋlaami. ³ John kukiŋuŋniqsuq kuunŋan Jordan-ŋum avataani quliaqtuaqhuni, "Isummitqigitchi mumigusi killuqsautip-sitŋiŋi paptaaqtillusi. Taatnaŋupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi." ⁴ John aggiŋniqsuq tuvraqŋugu aglausimaruq makpiŋaanani sivuniksriqirim Isaias-m itna,

"Iŋuk tuqŋuiraqtuq iŋuiŋlaamiŋ:

Itqanaiyautisiŋ apqutiksraŋa Atangum,
nalŋuŋlugu tumiksraŋa!

⁵ Natignapayaat immiŋlughich,
iŋiŋich qimiŋaallu naqigililughich,
saqunaruat apqutit nalŋuqsaqmiŋlughich,
qaiŋiitchuat tumitchaat qaiqsaglughich.

⁶ Tarrali iŋupayaaq ilitchuŋiniaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim akiqs-ruutigikkaŋanik."

Isaias

7 Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutin. Uqautinigi, “Nimigiaturu ittuasii, kia uqautivasi annatlasiniplusi anasiñnuqsautiksrañaniñ Agaayyutim?” 8 Iitqutchipsigun qiniñnaqsisiun isummitqiliqsi killuqsautipsitiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivul-liagigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyağaich kinuvialiutlagai Abraham-mun! 9 Agaayyutim atanniñha qallipiağataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatun kipiñhiñaağuklugu napaaqtuq kanjagun. Napaaqtupayaaq asirriñitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniğmun.”

10 Iñuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiñiqpisa?” 11 Kiunigi, “Kisupayaam malğunjik qaliğuaqagumi qaitchili iñunmun at-nuğaaksraitchuamun, suli kisupayaaq niqiksrautiqağumi niğipkaili niqiksraitchuamik.” 12 Iñajich tax-siliqirit utlautipmiñiqsut paptaaqu-plutin aasiñ apiqsruqlugu, “Iisautrii, Sugisiñiqpisa?” 13 Uqautinigi, “Katitchiñasi qanjiglugu piraksriusiaqsi.” 14 Iñajisa anuyyiuqtit apiqsruqmniğaat, “Uvagutaasiiñ, qanuğisiñiqpisa?” Niplutinigi, “Aqsaknasigik iñuich nunuritñigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apağilugu akiliusiağikkaqsi.”

15 Iñupayaat niğiugaqağniqsut Anniqsuqtimik agğiqsağumaruamik, aasiiñ isumaniqsut taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti aqisruutauruaq. 16 Aasiiñ John-ñum uqautinigi, “Paptaaqtitchirunja imikun, aglaan taimma iñuk agğiqsağumaruaq kamanatluktuq uvamniñ. Siniñiğuyumiñaitchunjaunniñ aluğutiniñ. Paptaağisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun suli iknikun. 17 Tigummiagigaa tiktitaun salummağuklugich mukkaaksrat sanikñunniñ, katillugichaasiiñ mukkaaksrat sigluagmiñun. Aglaan ikipkağisigai sanikñuich ikniğmun qamiyumiñaitchuamun.”

18 Atlakaagikun John quliaqtuağniqsuq tusaayugaallautamik iñunpun pitchuksaaqlugich atlağuquplugich iñuuniałhat. 19 John-ñum iñiqtiqmiñigaa ataniq Herod atakkii iłaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliañanik suli savaaqaqñuni iñugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. 20 Aasiiñ Herod savaaqağniqsuq pigiitluktuamik isiqtaupkaqamiun John.

Paptaakkaulha Jesus-ñum

21 Iluqaisa iñuich John-mun paptaaqtinñanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinniqsuq. Agaayupkaqlugu qilak anjmaqtuq 22 suli Ipqitchuaq Irrusiq atqağniqsuq ilaanun tiñmiagruuratun. Nipi tusaanigaat pakmakña, “Piq-pagiplutin iğniğigikpiñ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ñum Kanñigvinji

23 Jesus-ñum aullağniikamiun savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtutillaqağniqsuq. Iñuich isummatiginiğaat iğniğiniplugu Joseph-mun,

iğniñja Heli-m, 24 iğniñja Matthat-ñum,

iğniñja Levi-m, iğniñja Melchi-m,

iğniñja Jannai-m, iğniñja Joseph-ñum,

25 iğniñja Mattathias-ñum, iğniñja Amos-ñum,

iğniñja Nahum-ñum, iğniñja Esli-m,

iğniñja Naggai-m, 26 iğniñja Maath-ñum,

iğniñja Mattathias-ñum, iğniñja Semein-ñum,

iğniñja Josech-ñum, iğniñja Joda-m,

27 iğniñja Joanan-ñum, iğniñja Rhesa-m,

iğniñja Zerubbabel-ñum, iğniñja Shealtiel-ñum,

iğniñja Neri-m, 28 iğniñja Melchi-m,

igñiña Addi-m, igñiña Cosam-ñum,
 igñiña Elmadam-ñum, igñiña Er-ñum,
 29 igñiña Joshua-m, igñiña Eliezer-ñum,
 igñiña Jorim-ñum, igñiña Matthat-ñum,
 igñiña Levi-m, 30 igñiña Simeon-ñum,
 igñiña Judah-m, igñiña Joseph-ñum,
 igñiña Jonam-ñum, igñiña Eliakim-ñum,
 31 igñiña Melea-m, igñiña Menna-m,
 igñiña Mattatha-m, igñiña Nathan-ñum,
 igñiña David-ñum, 32 igñiña Jesse-m,
 igñiña Obed-ñum, igñiña Boaz-ñum,
 igñiña Salmon-ñum, igñiña Nahshon-ñum,
 33 igñiña Amminadab-ñum, igñiña Admin-ñum,
 igñiña Arni-m, igñiña Hezron-ñum,
 igñiña Perez-ñum, igñiña Judah-m,
 34 igñiña Jacob-ñum, igñiña Isaac-ñum,
 igñiña Abraham-ñum, igñiña Terah-m,
 igñiña Nahor-ñum, 35 igñiña Serug-ñum,
 igñiña Reu-m, igñiña Peleg-ñum,
 igñiña Eber-ñum, igñiña Shelah-ñum,
 36 igñiña Cainan-ñum, igñiña Arphaxad-ñum,
 igñiña Shem-ñum, igñiña Noah-m,
 igñiña Lamech-ñum, 37 igñiña Methuselah-m,
 igñiña Enoch-ñum, igñiña Jared-ñum,
 igñiña Mahalaleel-ñum, igñiña Cainan-ñum,
 38 igñiña Enos-ñum, igñiña Seth-ñum,
 igñiña Adam-ñum, igñiña Agaayyutim.

4

Jesus-ñum Aniqusaqaqsiultha

1 Jesus utigñiqsuq Jordan-miñ anjalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Sivullikkauniqsuq Irrutchikun iñuiñaamun 2 uuktuqaqsiutyaqhuni tuungagmiñ malgukipiami uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni nigñiñiñiqsuq, aasiñ nigñisuliqhuni piviksrani isukhitmata. 3 Tuungaum nipliutiniğaa, “Agaayyutim igñigipiaqpatin tilliñ una uyağak qaqquğququlugu.” 4 Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqqulhiñakun.’” 5 Tavrakña tuungaum aullautilgiñiğaa qiniqtitluguasiñ atanguginiñik nunam 6 nipliutiplugu, “Aatchuğisigipini iluqaanik anjalatchiñigmik sulil iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvañnun. Aasiñ qaitlagiga kisumupayaq qaitchukkupku. 7 Iluqaan tamanna piginayağiñ agaayyuvigigupña.” 8 Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Agaayyutim isagulinmiñun munağipkağisigaatin.’” 9 Tavrakña tuungaum aullautilgiñiğaa Jerusalem-mun inillakluguasiñ qutchiñiqsrañanun nuvukkananun agaayyuvikpaum nipliutiplugu, “Iğniğipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunña. 10 Atakkii Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Agaayyutim isagulinmiñun munağipkağisigaatin.’” 11 Nipliqhunisuli, ‘Akiyağisigaatin argañmiknik, aasiñ atniğumiñaitchitin isigaktin uyağañnun.’”

Psalm 91:11, 12

12 Aglaan Jesus-ŋum kiuniġaa, “Agaayyutim uqałha uqaqmıuqtuuq, ‘Uuktuagumiñaitchiñ Atanġuruuq Agaayyutin.’”¹³ Tuunġaum uuktu-aqsaaguiqamiuñ Jesus qanutchipayaakun unisimaallañniġaa.

Jesus-ŋum Aullaġniġaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utiġniqsuq Galilee-mun sanñiqaqhuni Ippitchuakun Irrutchikun. Iñuich uqaġiniġaat nanipayaaq. ¹⁵ İlaa İlisautripluni katraġviñtiñi sulı kamaksruġniġaat iluqatiñ.

Nazareth-miut Ukpigiñiñniġaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-muñniqsuq iñuguġvigikkaġmiñun. Jew-ŋuruat minguiqsiagvium uvluanı piragihġmigun isiġniqsuq katraġviñmun. Makinniqsuq agliqiopluniasiiñ Agaayyutim uqałhaniñ. ¹⁷ Aatchuġniġaat makpiġaanñiñik sivuniksriqirim İsaiah-m. Anmaqamigich makpiġaat paqinniġaa aglausımaruuq,

¹⁸ “İrrusian Agaayyutim nayuġaana.

Piksraqtaagıgaanġakii

quliaqtuagıtquplugu tusaayugaallautaq inuqsraqtuunun.

Tuyuġiġaana uqaġıtquplugu patchısaıġun tigutaanuruanun

sulı mamırrutiksraq qiñitlaitchuanun

sulı patchısaıquplugich nanıtaaqısuat

¹⁹ sulı quliaqtuagıtquplugu Atanġum anniqsuiġksrañan iñugikkaġmiñik tikiññıqsuq.” *İsaiah 61:1-2*

²⁰ Jesus-ŋum umiklugich makpiġaat utiqtinnıġai katraġvium savaktigıkkarñanun aquvitluniasii. İluqatiñ iñuich katraġviñmi qiñiaqsiñniġaat. ²¹ İlisautiaqsiñıġai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqałha atuumanıqsuq uvlupak agliqianupman tusaalapsitiñi.” ²² İñupayaat aarigaagıtchañniqsut quviġusuutigiplugich sanñıqaqtuat uqałhich uqauttutıgıkkani. Nıpliġniqsut, “Una taimña iġniġingitpañ Joseph-ŋum?”

²³ Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Uqauntıniagıpsitña uqauttutauruamıñ inilġaanımma itna, ‘Taaktii, İkuaqsiñ ilıpnik!’ Tusaagıvıt savaagıkkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaqagıñ uvani iñuguġvipni. ²⁴ İlumutuuruq, Sivuniksriqiri paġlatlaitchaat iñuguġviñmiñi. ²⁵ Naalaġniłaksitña, İlumun iñuġiaktuanıñ uilġaġnaaqtuq İsrail-mi taimanı Elijah iñuupman. İmanı sialuñıtchuġguuq piñasuni ukiuni ukium avvanıaik ilaplugich niġısuksıullapıaqhutiñ iluqaani nunami. ²⁶ Naagaıvva Elijah tuyuñiñniqsuq nalliatnun uilġaġnaat İsrail-mi aglaan kisanun uilġaġnaamun iñuunıaqtuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunanatni. ²⁷ Sulı iñuġiaktuanıñ iñuqaqmıñıqsuq auyugaqtualıñnik iñuunıaqtuamıñ İsrail-mi imanı sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniñ mamıkkauñiñniqsuq avataagun Naaman Syria-ġmiu.” ²⁸ İñuiñ katraġviñmi tusaakamıtrun taamna qınnallapıagıniqsut. ²⁹ Makıtiqhutiñ tinuraqługu Jesus annisiniġaat nunaaqqiġmikniñ. Qaanınuutiñiġaat iñġıuram nunaaqqımiñ irvıanun iġıtkhukługu ipnamiñ. ³⁰ Aglaan akunnıraqlugich iñuġayaat aullaġniqsuq.

İñuk İrrusıqłulik

³¹ Tavrakña Jesus Capernaum-muñniqsuq, nunaaqqımun Galilee-miıttuamun aasıñ ilısaıtripluni iñuñnik Jew-ŋuruat minguiqsiagvium uvluanı. ³² İñuich quviġusuñniqsut tamarrumiña ilısaıttuamıñ, atakkıi uqaġniqsuq lıılaa anjalatchıñıqaqtuatun. ³³ Katraġviñmi iñuqaqmıñıqsuq irrusıqłuliñmik iġıalaruamıñ, ³⁴ “[İłaksıanıtıguk.] Jesus Nazareth-mıu,

suniaqppisiguk? Uvuŋaqpich piyaqqugukhunuk? Naluŋitchiga kisuu-tilaan, ipqitchuanuŋplutin Agaayyutim tuyugikkaŋa!”³⁵ Jesus-ŋum tiliŋigaa irrusiqłuk, “Qiuŋuisaagiŋ! Anniŋ iŋuŋmiŋ!” Irrusiŋuŋum ulgusaatniniŋaa anuŋ sivuŋaatnun iŋuich unitluguasiŋ atnisuŋaqnagu.³⁶ Iŋuich quviŋutchaŋniqsut nipliŋhutin avatmun, “Qanusiuŋiqpa una nipliun? Analatitchiŋigmik saŋŋimiglu uuma iŋuum tilitlanigai aasiŋ irrusiqłuich aniplutin.”³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminniŋsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiŋiqsuq Iŋugiaktuanik Iŋuŋnik

³⁸ Aasiŋli Jesus anikami katraŋviŋmiŋ utlautiniŋsuq Simon Peter-m kinuŋganun. Simon-ŋum aakaruaŋa atniŋŋaŋniŋsuq uunaqłukpakihuni. Uqautiniŋaat Jesus taavrumiŋa.³⁹ Utlakługu qichaŋhuni siŋigviiŋ saniŋaatnun tiliŋigaa uunaqłuk aullaquplugu ilaaniŋ. Tarra uunaqłungiqsiŋniŋsuq. Makitiŋhuniasiiŋ niŋiŋuŋtiaqsiŋigai.

⁴⁰ Jew-ŋuruat miŋuiŋqiaŋviat nuŋitman, siŋiŋiq nipiŋanikmanimma iluŋqatin ilauraŋaŋtuat atniŋŋaŋtuŋanik atniŋŋaŋtilgich atlakaagiŋiŋik tikuŋitniŋaich Jesus-mun. Iliŋigai argaŋni iluŋaŋitŋun aasii iluŋaŋsiŋlugich iluŋaŋa.⁴¹ Irrusiŋuŋum aniniŋigai iŋugiaktuaniiŋ iŋuŋmiŋ nipliŋplutin, “Iŋiŋigaaŋin Agaayyutim.” Jesus-ŋum tiliŋigai irrusiqłuich nipliŋuŋitlugich, atakkii ilisimaniŋaat Christ-ŋutilaŋa.

Jesus-ŋum Quliaqtuaqalha Katraŋviŋni

⁴² Uvlaaŋuŋman Jesus-ŋum uniŋniŋigaa nunaŋaqŋiq iŋuilaamukhuniasiiŋ. Iŋuich pakaŋaqsiŋigaaŋ. Paŋitnamitruŋ igliŋiaqsiŋigaaŋ aullaqunitlugu.⁴³ Aglaan nipliutiniŋigai, “Quliaqtuaqtuksrauruaŋa tusaayugaallaŋtaŋanik aŋaayyuŋaŋtaŋan Agaayyutim iŋuŋnun atlani nunaŋaqŋiŋi. Taatnaŋhuni Agaayyutim tuyugaaŋa.”⁴⁴ Taatnamik quliaqtuaŋniŋsuq Jew-ŋuruat katraŋviŋitniŋ nanipayaaq.

5

Jesus-ŋum Tuŋluŋigai Sivulliich Maliguaŋqtit

¹ Ilaŋatni uvlut Jesus qichaŋniŋsuq siŋaani narvam taggisiaŋqtuami Gennasaret-mik. Iŋuich tinuraŋraŋniŋsuŋ tusaasukhutin uŋaŋhanik Agaayyutim.² Tautuŋniŋigik malguk umiak siŋaani. Iqaluŋniaŋqtit niuŋplutin salummaiŋniŋsuŋ kuvramiknik.³ Jesus ikiniŋsuq ilaŋataaknun umiak (umiŋigikkaŋanun Simon-ŋum) uqautipluguasiŋ ayaktaallaquplugu siŋaaniŋ. Jesus aŋuppiŋluni umiami ilisautriaŋsiŋniŋsuq iŋuŋnik.⁴ Iliŋautriŋaiŋqami nipliutiniŋigaa Simon, “Ayallaŋuŋ umiaŋ itiruamun aasiŋ kuvriŋiaŋusri, ilvich piŋatigikkatinlu.”⁵ Simon-ŋum kiuniŋigaa, “Ataniŋiq, sakuukkaluaŋtugut unnuapak. Iqaluŋillaŋtugut. Aglaan nipliutigikkaŋ maliglugu kuvriŋisirugut.”⁶ Kuvriŋamiŋ iqalukpauraŋniŋsuŋ kuvratinunniŋ alinŋiuraliŋlugich.⁷ Isaŋtaŋniŋaich piŋatitin atlami umiami ittuat ikayuŋiaŋuplutin. Utlautikaŋiŋ immiŋniŋaich taapkuak umiak iqaluŋnik kiviŋialigataŋlugik.⁸ Simon Peter-m tautukaŋamiŋ tamanna sitquŋniŋsuq sivuŋaanun Jesus-ŋum nipliŋhuni, “Ataniŋiq, aullaŋiŋ uvamniŋ! Killiŋirauruaŋa.”⁹ Atakkii ilaalu piŋatiniŋuŋ nargiasruŋniŋsuŋ iqalukpauraŋtaŋmiktigun.¹⁰ Simon-ŋum piŋatik James-lu John-lu, igŋak Zebedee-m, quviŋusukmiŋniŋsuŋtuŋuq. Jesus-ŋum Simon nipliutiniŋigaa, “Iqsiŋak, uvakŋaniŋaglaan piŋniŋaŋiaŋisirutin iŋuŋnik

aqaluḅniaqmatun.” ¹¹ Iqaluḅniaqtit qakitigñigaiç umiatin siḅnaanun, unisiḅḅugichaasiñ supayaat maliaqsipḅlugu Jesus.

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹² Jesus nunaaqqimiitnami nalautchiñiqsuq aḅutmik auyugaqtualinmik. Aḅutim tautukamiuḅ Jesus sivuḅaanuḅniqsuq iniqsruḅḅugusiñ, “Ataniiq, pisuksiñaḅuvich mamitihñaugikma.” ¹³ Jesus-ḅum isakḅugich argaḅni aksinñigaa, “Piyummatiqaqtuḅa. Iḅuaqsiiñ!” Tavrauḅaa aḅutim auyugaqtuaḅa mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ḅum tiliñigaa, “Uqautiginiacnagu kisumununniiñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivḅiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tunillautinik Agaayyutmun tuvraḅḅugich Moses-ḅum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaḅuvich iḅupayaam ilitchuḅiniagaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq iḅugiaksipḅuni. Iḅugiaktuat iḅuich utlautiniqsut ilaanun tusaasukḅugu suli mamititauskhutin atniḅḅautmikniñ. ¹⁶ Aglaan iḅuilaamuaqsiiñiqsuq agaayutyaḅhuni.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Ilaatni Pharisee-ḅuruat suli ilisautrit maligutaksranik aggigñiqsut nunaaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suli Jerusalem-miñ. Jesus ilisautripkaḅugu taapkaa aquppiñiqsut naalaḅniḅlugu. Agaayyutim Jesus sanḅiksritmiñigaa iḅuaqsitquḅḅugich atniḅḅaqtuat. ¹⁸ Iḅanich iḅuich aggigñiqsut akiyaḅḅugu aulatlaitchuuaq aḅun ilaan qaatchianagun. Itqutiniagaluagñigaaq iluanun tupqum ilisukḅugu sivuḅaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilḅuiñamitruḅ, iḅuitkii tatiplutin, akiyautiniḅaat qaanun tupqum, aasriiñ alikhugu qilaḅa tupqum atqactinnigaaq qaatchianagun akunḅatnun iḅugayaat iliplugu sivuḅaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ḅum tautukamiuḅ ukpiqsriḅhat nipliutinigaa atniḅḅaqtuaq, “Aḅun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ḅuruat isumaaqsiñiqsut, “Taamna iḅuk kisuunasugiva uqaḅniḅlutriruaq Agaayyutmik? Kiña natqigutriyumiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ḅum ilisimaniḅai sumik isummatiqaqtilaanat apiqsruḅḅugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaḅanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisugiñ’? ²⁴ Iitchuḅipkaḅisigipsi Igñinan Iḅuum aḅalatchirrutiqathanik natqigutritḅapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutinigaa aulatlaitchuuaq aḅun, “Makillutin tigulugu qaatchian aḅilaagiiñ.” ²⁵ Tavrakḅatchiaq aḅun makinniqsuq sivuḅaatnun nayuutipayaaqtuat. Tiguḅḅugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruḅḅugu Agaayyun. ²⁶ Iḅuich katimapayaaqtuat quviḅusulillaḅiaḅniqsut, aasriiñ taluqsraliqhutin niḅliqhutin, “Maatnatavra quviḅnallapiaqtuamik qiñiqḅugut uvlupak.” Tarra kamaksruḅniḅaat Agaayyun.

Jesus Tuḅḅugniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiḅuagun taavruma Jesus anikami tautuḅniḅaa aḅun atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviniñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maniniḅnik Rome-maḅmiunun. Jesus-ḅum nipliutinigaa, “Malinḅa!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitḅugu suapayaq maliaqsiiñigaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niḅiqpatriñiqsuq Jesus-mik tupigmiñi. Aiyugaqtauruani ilaupmiñiqsut iḅugiaktuat tax-siliqirit atlatlu iḅuich. ³⁰ Uvvaasiñ Pharisee-ḅuruat suli aglaliqirit uqaalaaqsiiñiqsut maliḅuaqtaiñun Jesus-ḅum, “Suvaata

nigiqatauvisi imiqatauvisi lu tax-siliqirini suli killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiunigai, “Iñuich atnigñanjitchuat taaktiqagñanjitchut aglaan tamatkua atnigñanqtuat. ³² Agginjitchunja tuqlugiaqlugich nalaunnajagruat inmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiquplugich.”

Uisauraatikun

³³ Iñajisa iñuich nipliutiniġaat Jesus, “Maliguaqtai John-ñum uisauraagñiqsut akulaiqlugu agaayuplutiñ suli maliguaqtinich Pharisee-ñuruat taatnatunsuli; aglaan maliguaqtitin nigiraqtut imiqhutiñ lu.”

³⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Tsummatigivisigik aiyugaaqtauruat kachuutiviñmi uisauraacuplugich uiksraun inñaan? Naagga!

³⁵ Uiksrautaan aullaġviksraña tikiññiaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraanji uisauraagñiaqtut.”

³⁶ Jesus-ñum uqautitqinñigai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksraġumiñaitchuq nutaamiñ quppigaaamiñ ilaaġluguasiiñ utuqqaq quppigaaq. Taatnaġumi aliksiñagñiaġaa nutaq quppigaaq, atakkii nutaamiñ quppigaaamiñ ilaaksraġumiñ atriginianjitchaa utuqqam. ³⁷ Uvvasuli nutaq asiam misuġua ittuksraunjitchuq utuqqaġmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiiñ misuġuq puuġlu suungigisiruk. ³⁸ Aglaan nutaq asiam misuġua ittuksrauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuġlu misuġuġlu piiñginjitchumuuk.] ³⁹ Kiñauñniñ imigukkumiñaitchuq nutaamik imiqqaaguni asiam misuġuanik sanñisimaruamik. Atakkii nipliġisiruq, ‘Utucqaġuqsiaq nakuutluñniqsuq.’”

6

Qanuutautilaana Minguiqsiagvium Uvluan

¹ Jesus pisunniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Maliguaqtinji pukuñniqsut mukkaaksranik sanñiyaqlugich arganmiknik nigiaqsiplugitaasiiñ. ² Pharisee-ñuruat apiqsrugñigach, “Suvaata savakpisi minguiqsiagvium uvluani? Maligutaksraġikkaptigun savakkumiñaitchusi ugluvak.”

³ Jesus-ñum kiunigai tamatkua, “Agliqisimasuknaġiksi sumik David-ñumlu piqataiñ lu pisilaanat nigisuliqamiñ. ⁴ David isigñiguguuq tupqanun Agaayyutim. Aasiiñ qaqquksraqhuni tunillaautauruamik Agaayyutmun nigiiñigaa aatchuqlugich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniñ niqiksrautigitqunñiñigaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayuliqsi.”

⁵ Jesus nipliġñiqsusuli, “Iġñina Iñuum atanguruq minguiqsiagvium uvluaniunniñ.”

Anun Argalik Pannaqluktanik

⁶ Atlami minguiqsiagvium uvluani Jesus ktraġviñmukhuni ilisautriñiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq anun argalik pannaqluktanik.

⁷ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat patchisiksraiiqiniġaat Jesus savaaqagagasugalugu nalaunnajitchuamik; naipiqtuġniġaat tautugiaqhutiñ iluaqsiriigisipmagaan ilisratlaitchuamik minguiqsiagvium uvluani. ⁸ Aglaan Jesus-ñum ilisimanigai isummatinich. Uvvaasiiñ nipliutiniġaa anun argalik pannaqluktanik, “Makittin uvuñagutin.” Anun makitluni tavrugañniqsuq. ⁹ Jesus nipliutiniġai tamatkua, “Apiqsrugñiaġipsi una, Nalliak maligutaksrakuagñaqpa: savaaqahiq nakuuruamik naagaqaa pigiiitchuamik minguiqsiagvium uvluani? Ikayuqtuksrauvisa iñuñnik

naagaqaa piyaqquqtillugich?”¹⁰ Qiñiqługich iñuich avatmiñi nipliğñiqsuq añutmun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iħuaqsıñiqsut.¹¹ Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu qinnallapiağñiqsut. Aasıñ uqautiğiaqsıñiğaat avatmun qanuğukługu Jesus.

Jesus Piksrağñiqsuq Qulit Malğurñik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimiğaañuñiqsuq agaayutyaqhuni, unnuaq naatluguasıñ agaayupluni Agaayyutmun.¹³ Uvluqman iñmiñuquniğai maliguaqtini. Piksrağñiqsuq qulit malğuiñik taiguutiqaqkağmiñik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkağmiñik Peter-mik suli aniqataanıglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iğñıñanik Alphaeus-ñum suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-ñuruamik, ¹⁶ Judas-mik iğñıñanik James-ñum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitnıktuaq ilaanik aquagun.

Jesus İlisaurirurq suli Mamititchirurq

¹⁷ Tavrakña Jesus atqaaqtiniğai maliguaqtini qimiğaañi. Qichağatağñiqsuq qaiğiksaamun nunamun piqatigiqlugich iñugiaktuat maliguaqtigikkani. İñugiaktuat iñuich agğiğñiqsut nakikñaliqaa Judeamiñ Jerusalem-miñlu suli nunaaqçiqñiñ tağium siñaañi atıqaqtuañi Tyre-mıglu Sidon-mıglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasukługu Jesus suli iħuaqsısukhutiñ atniğñautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iħuıllıuqtitauruat irrusiqlunmiñ iħuaqsikkauniqsut. ¹⁹ İñupayaat aksıguniğaat atakkii sanñıqaqhuni iñmiñi iħuaqsitıaplugich. Aasıñ tamatkua utlautiruat ilaanun iħuaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumağutitlu

²⁰ Jesus-ñum tautunıñiğai maliguaqtini nipliqlhuni,

“Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Añaayuaqautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi niğisuktuasii pakma;

Agaayyutim niğisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi aliannıuqtuasii pakma;

Iğlağısirusi!

²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,

ayaksımakpasi pigilugu İğñıña İñuum aivakpasiunniñ suli nipliutigikpasi pigiitchuanıñıñı.

²³ Quviatchapiagitchi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun, atakkii akıliñısiaksraqsi pakmani kamağñaıqtuq. Itqumasıgik, sivullıanısa taatnautipmiragıgaich sivuniksriqirit.

²⁴ Aglaan iqsıñamiurusi umialğuruasii pakma;

qağanaqtuaq iñuıliqsi isuklıññıaqtuq!

²⁵ Iqsıñamiurusi niğisuiqsımaaqtuasii pakma;

niğisulığısirusi!

Iqsıñamiurusi iğlaqtuasii pakma;

kiñuvğugısirusi qialusıñı!

²⁶ Iqsıñamiurusi iñupayaat uqautıgıllautaqpasi.

Itqumasıgik, sivullıanısa uqautıgıllautaqmiragıgaich sivuniksriqınıñıaqtuq.

Pıqaksrıliq Uumiksıriririk

27 “Aglali naalaḡnirusii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi ak-illiliqsuqtigikkasi, iħuaqquṭilugich uumigirigikkasi. 28 Apiqsruqsuṇ Agaayyun iħuaqquṭilugich tamatkua taiyuaniqħuutriruat ilipsitñik, agaayutilugich tamatkua iħuaqquṭiriginisasi. 29 Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ iḡluanik iqsraqpich; kia iñuum piñiqpagu quppiḡaan, ki, pipkaḡumagiñ atnuḡaanlu. 30 Kisupayaam apiqsruqpatin suqḡuguni qaiḡḡugu, sulī kia tiguniqpagu pigikkan apiqsruḡniaqnagu utiqṭitqulugu. 31 Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñuṇnun taatnatuntuuq irrutriyumuusi atlanik.

32 “Piqpaksrigupsi kisiitñik iñuṇnik piqpaksrigikkapsitñik suvaata akuqtuiñiaḡasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmiraḡigaich tamatkua piqpagirigikkatiṇ. 33 Iħuaqquṭigupsigik kisiisa iħuaqquṭrigikkasi suvaata akuqtuiñiaḡasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnaḡaqtuttuuq! 34 Atugaksritñikkupsi tamatkunuḡa kisiitñun utiqṭitṭitħaruanun atugaksraqtaagmiknik suvaata akuqtuiñiaḡasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugaksritñikamiṇ killuliqiriqatmiknun utiqṭitṭichivigiqupmiraqtut aktilaanṭatun! 35 Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, iħuaqquṭilugich iñuich sulī atuaksriḡḡugich niḡiugisunḡatnagu utiqṭitkisiñiḡugich. Taatnaḡupsi akuqtuigisirusi kamaṇaqtuamī akilīusiamik, sulī iḡñiḡigisigaasi Qutṭhiñiqsrauruam Agaayyutim iħuaqquṭriruaq quyyataitħuanik pigiitħuaniglu. 36 Nagliktausitchi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuatun.

Atanniḡiq Atlanik

37 “Suksraunḡiqnasi atlanik, suksraunḡiqsaunṭitchumausili; pigi-iññiḡaiñiaqasi atlanik, pigiññiḡiḡakkaunṭitchumausili; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasili. 38 Aatħuḡlugich atlat, aatħuusiaḡaḡumuasili; aa, akuqtuigisirusi immiḡlugu uuktuun, naqiqsraḡlugu, aḡalallugu, ulipkaulalugu: akiyaḡniqtutilaapsitñun. [Agaayyutim aatħuḡaḡigaasi iḡlikkutailaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigigisipmīgaa ilipsitñun.”

39 Jesus uqautiniḡai atrikusautmik, “Qiñitlaitħuam iñuum sivulligumiuṇ atla qiñitlaitħuaq iluqatik katakkisiruk nivviamun. 40 Maliguaqti kamaṇatluṇitħuq ilīsaṭrimiñiñ, aglaan ilīsaqtaupayaaq naatħigumi ilīsaḡmiñik atrigaigutigisigaa ilīsaṭriñi.

41 “Suvaata tautukpiuṇ irriutaṇuluuraq aniqatvich iraani, aasiñ suliqutisunḡaḡnagu qirugraitħiaq iripni? 42 Qanuq uqautriñiaḡniqpiḡ aniqatiṇnun, ‘Aniqatmaan, piḡḡaḡu irriutaṇuluuraq iripniñ!’ qiñisunḡaḡnagu qirugraitħiaq iripni? Ukpiniḡuaqti! Sivullilugu piiqsirruṇ qirugraitħiaq iripniñ. Qiñilḡuniḡiñli nalupqinaḡiḡlugu irriutaiqsilīksran aniqatvich iraaniñ.

Napaagtuaq Ilīsaḡigaat Asianḡun

43 “Napaagtugīksaaq nauritlaitħuq asiḡiitħuanik, naagaqaa napaagtugīitħuaq asirritlaitħuq nakuuruamī. 44 Napaagtupayaaq ilīsimanaḡaqtuaq asirrianigun; pukutlaitħusi aqpiñnik kakitlaḡnaniñ, naagaqaa asiaviñnik kakitlaḡnaqaqtuanik uqpiñniñ. 45 Iñullautaq nakuurualiqiruaq atakkii nakuuruamī isumaqaqhuni; iñullautauṇitñami pigiitħualiqiruaq atakkii pigiitħuanīk isumaqaqhuni. Taatnamīk, iñuk uqaqami irrusipiani salapqīḡaa uqaḡmīgun.

Malḡuk Tuppirik

46 “Taiguqtaksragiñitchipsitña Atanipsitñik kamagiyyumanjtkupsigik uqauttigikkatka ilipsitñun! 47 Kiña iñuk uvañnukkumi naalagñilugich uqaligikkatka aasiñ tupigilugich — ilisautigisigipsi qanuq atriqaqti-laañanik. 48 Taamna atriqaqtuq iñuñmik nappairuamik tupigimiñik nivakhuni itisiplugu aasi iliplugu turvia uyağañmun. Kuuk uliqłukman qasaqtaqlugu taamna tupiq auliyañitchuq atakkii payañaitłuni. 49 Aglaan kiña iñuk tusaaruag uqaligikkamnik tupiginiługich atriqaqtuq iñuñmik nappairuamik tupigimiñik nunamun turviiłaaqlugu; uliqłuum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulğuruq siqumitipiaqhuni.”

7

Jesus Mamititchiruq Anuyyiuqtaiñ Qaukłiata Savaktaanik

1 Jesus-ñum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñuñmik, ilaa Capernaum-muñniqsuq. 2 Taavaniguuq Roman anuyyiuqtaiñ qaukłiat savaktiqağniqsuq piqpagikkağmiñik; taamnaasii iñuk atniğñaqhuni tuqłhiñaaguhuni. 3 Uvvauna anuyyiuqtit qaukłiat tusaakami Jesus-mik tuyuqağniqsuq Jew-ñuruat sivulliuqtigruañitñik apiqsruğiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. 4 Tikitñamitruñ Jesus inğniğaat pipiaqhutin, “Taamna iñuk ikayuqtaksragipiagiñ, 5 atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nappairuqunniñ katragviksaptiknik.” 6 Tavra Jesus malinğai. Uñasiñaiqmiglu tupqaniñ anuyyiuqtit qaukłiata tuyuginğai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniq, uvuñaiññaqpiç. Uvva utlaktaksrañilugitunaunniñ tupimnun. 7 Naagalı suñiluqpaitłuna utlaktaksragiñilugikpiñunniñ. Uqallaksiñağiñ uqaligimik aasiñ savaktigikkağa atniğñaqtuag ihuaqsiñiaqtuq. 8 Atakkii analatiaqmiurña qaukłiğnik sulı anuyyiuqtiqaqluna analatamnik. Tilikapku una, ‘Aullağiñ!’ aullağaqtuq; tilikapkusulı taamna, ‘Qağğaiñ!’ agğigaqtuq; sulı tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piun!’ pirağigaa.” 9 Jesus-ñum quvigusuutiginiğaa taamna tusaakamiun. Kinjaqami iñugağruñnun maliktigikkağmiñun uqağniqsuq, “Paqisimaitchunasulı ukpiqsriğimik taatnatun Israel-aagmiuni!” 10 Anutit tuyuruat utiqamın anuyyiuqtit qaukłiata tupqanun paqinniğaat savakti ihuaqsiplugu.

Jesus Anjitiqsitchiruq Uilgağnaam Iğñinjanik

11 Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaaqqimun atilinmun Nain-mik. Maliguaqtaiñ sulı iñugiaktuat iñuich malinğaat. 12 Tikiñniqsuq pañanun nunaaqqim anilğataqmiñiqsullu akigaqtuat tuqñaruamik iñuñmik. Taamna tuqñaruag iğñitauginikkaña uilgağnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ malinğaat taamna ağnaq. 13 Atanguruam Jesus tautukamiun ilunñutchallapiagñiqsuq. Nipliutiniğaa ağnaq, “Qianak!” 14 Utlakługu aksinğiğaa tuqñaruam akigauta. Iñuich akigaqtuat taavrumiña nutqaqmata Jesus nipliğniqsuq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!” 15 Tuqñaruag anun aquvitiğniqsuq uqaqsipluniasiiñ. Jesus-ñum utiqtinniğaa aakananun. 16 Iñuich iluqatin taluqratchañiqsut kamaksruaqsipluguasiiñ Agaayyun itnaqhutin, “Kamanatuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun agğiqsimaniqsuq anniqsuğiaqlugich iñugikkani!” 17 Taamna tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq nunaaqqipayaanun Judea-mun sulı avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

18 John-ñum maliguaqtaiñ uqautinigaat iluqaitñik tamatkunija. 19 Tuqłuqługik malguk maliguaqtinini tuyuginigik atanguruamun apiqsruquplugu, “Annigsuqtauvich aggiqsagumaruaq, naagaqaa nigiuqtuksrauviasuli atlamik?” 20 Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitchirim tuyugigaatiguk apiqsruquplutin, ‘Annigsuqtauvich aggiqsagumaruaq, naagaqaa nigiuqtuksrauviasuli atlamik?’” 21 Taavrumani taatnalhatni Jesus iluaqsirağaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik atnigñautinjitñik nanjirutinjitñiglu, suli anittaqlugich irrusiqluich, qinñitlasiplugillu qinñitlaitchuat iñuich. 22 Jesus-ñum kiunigai John-ñum maliguaqtik, “Uqautiyatku John qinñikkaptiknik suli tusaakkaptiknik:

‘Qinñitlaitchuat qinñitlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut, tamatkua auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut, tuqunaruat anitqiksikkaurut iñuukigmun, suli tusaayugaallataq quliaqtuanjuruq inuqsraqtuanun.’

23 Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpigutaiñgitchuaq piqutigipluna.”

24 John-ñum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautigiasinñigaa iñugaagrunun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuilaamun sumik qinñigasugivisi? Ivinmik anugim analatajanik liilaa? 25 Uvvasuli qinñigasugivisi iñuñmik atnuğallautalinmik? Iñuich atnuğallataqagaqtuat inuqsrasunaqatin iñuuniaguurut inillautani. 26 Uqautisitña, sumik qinñigaaqpsi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatluktuanjuruq sivuniksriqiriñhiñamiñ. 27 John taamna ilaanjuruq Agaayyutim uqalhan uqautigikkaña itna, Agaayyun nipliqsuq,

‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.’”

Malachi 3:1

28 Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluktuq anipayaaqtuaninñ. Aglaan kiñaunniñ kamanaiññiqsrauruq anjaayuqautaani Agaayyutim kamanatluktuq John-miñ. 29 (Tusaapayaaqtuat ilaanik tax-siliqirituummagmin tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunjaruanik atuqukkaniñik paptaakkauplutin John-kun. 30 Aglaan Pharisee-ñuruat suli ilisautrit maligutaksranik ayaksimanigaat Agaayyutim sivunniutaa inmiknun, suli paptaaqunjitlutin John-mun.)

31 “Sumik atriqaqpat iñuich iñuuruat pakmapak? Sutun itpat? 32 Atriqaqtut ililgaanik aquppiruanik tuniriñiaqtuat katimmavinjitñi tuqhirautiplutin avatmun,

‘Atuqtuurautigaluağipsi katchuutituutinik aglaan agğinjitłusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kinuvguutinik qianjitçhusi.’

33 John Paptaaqtitchiri aggiqami nigitłaiññiqsuq suli imingitłuni asiam misuğuanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqluqagniplugu. 34 Iğniña Iñuum nigiraqtuq imiqhunilu. Pakma nipliğaqtsi, “Tautullaksiun iñuk niggiqsuruq imiqtuqtulu, ilaaraajat tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’

35 Agaayyutim puqiutaa ilitchuğipkautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Jesus Kinuğani Simon Pharisee-ñuruam

36 Ilañata Pharisee-ñuruat aiyugaagñigaa Jesus nigiyuqtaquplugu. Jesus utlautikami tupqanun, nayummagataqhuni tamaña nigiaqsiniqsuq. 37 Taavrumani nunaqqimi ağnaq iñuuniaqmifiqsuq killuliqiraupluni.

Tusaakamiun Jesus niginiagniplugu Pharisee-nuruam tupqani agiutriñiqsuq nakasuñjuamik imaliniqmiq piññaqnaqtuamik tipragiksautmik. ³⁸ Qichağniqsuq tunuani Jesus-nuam isigaiñi qiapluni, imağuglugich qulvimiñik, iviklugich nutchamiñik, kuniklugich, sulii kuviplugich tipragiksautmik. ³⁹ Pharisee-nuruam aiyugaaqtuag Jesus-mik tautukami taavrumiña nipliğniqsuq inimiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupiağumi naluniññaayagaa una ağnaq aksiksiggikani; naluniññaayagaa qanutchimik iñuuniuqsuq qitilaña! Atakkii ilaa killuliqirauruq.” ⁴⁰ Jesus-nuam nipliutiniğaa, “Simon, uqautraksrağigikpiñ.” “Aa, ilisautrii, uqautiñña!” ⁴¹ Jesus unipkaagaqsuruq, “Malğuk iññuguuq simmiliaksraqtuğvik aqisruumanigaaq maniniñik. İlaqataan aqisruumanigaa naliksraliniqmiq tallimat kavluutit uvlut savaanjanik, ilaqataanaasiñ malğukipiaq qulinik. ⁴² İluqatik taapkuak aqililguiñniqmaknik aqisruutaigñigik. Nalliaq taapkuak piqpaksritlukpa ilaanik?” ⁴³ Simon-nuam kiuniğaa, “Umaqanuğii natqigutrikkauruam anitluktuamik aqisruutmik.” Jesus nipliğniqsuq, “Nalauttutin.” ⁴⁴ Kiniaqluguasiñ ağnaq nipliutiniğaa Simon, “Tautuğun una ağnaq! Uvaña isiqama tupipnun qaitchinitchikma imigimik igğuuksrajanik isiganma. Aglaan uma ağnam igğugai isigatka qulvimiñik aasiñ iviklugich nutchamiñik. ⁴⁵ İlvich iqinitchikma kunigluña. Aglaan uma ağnam nutqautiñitchai kunniuglugich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinitchiñ niaquğa. Aglaan uma ağnam uqsruqtigai isigatka tipragiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikpiñ, uma ağnam kamaqtuamik piqpaksriñhan qiniqtitkaa iñugiaktuat killuqsautini natqigutikkauhat. Aglaan iñuk killuqsautiqapianiniñnasugiruaq natqigutiraksramik piqpaksripiagnianitchuq.” ⁴⁸ Tavrakña Jesus-nuam uqautiniğaa ağnaq, “Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ⁴⁹ Atlas aiyugaaqtauruat nigiqatigiplugu Jesus nipliğniqsut avatmun, “Kisuunasugiva una? Natqigutritlaniqsuqunniñ killuqsautinik.” ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutiniğaa taamna ağnaq, “Ukpiqsriğippich anniqsuğatatin. İñuuniagiñ tutqiksilitin.”

8

Ağnat Maliktuat Jesus-mik

¹ Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaaqlugich nunaaqqich nunaaqqiuratu quluaqtuaghuni tusaayugaallautamik anaaquqautaanik Agaayyutim. Qulit malğuch maliguaqtaiñ maliniğaat. ² İlanisa ağnattuq malikmiññaat iluaqsikkauruat irrusiqłunniñ sulii atniğnautiniñ. Taap-kua Mary-lu (taiguutiqaqtuag Magdalene-mik), taamna Jesus-nuam tallimat malğunmik irrusiqłunmik anitchirvigikkana, ³ Joanna-lu, uiaqtaquag Chuza-mik anjalaturamik atanun Herod-nuam iniqpanani, sulii Susanna sulii iñugiaktuat atlas ağnat. Tamatkua ikayuuttutuginiğaiç pigikkatin Jesus-mun sulii maliguaqtaiñun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ İlaatni iñugiaktuat iñuich utlauruğniqsut Jesus-mun nunaaqqipayaaniñ. İñugayaat katikmata uqautiniğai uumiña atrikusautmik. ⁵ “İlaatni iñuk nautchiityağniqsuq. Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat ilanich katagağniqsut apqutmun tutmigaqatauplutiñaasii, sulii inimiurat silami nigiplugich. ⁶ İlanich kataniqsuq uyağauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqłunniqsut atakkii nuna

ailañitluni. ⁷ İlanjich nautchiaksrat katanıqsut kakitlağnalğich akungatnun. Aasiñ kakitlağnat nauqasiqlugich nautchiaksrat nagguviksraiğñaich. ⁸ Suli ilanjich nautchiaksrat katanıqsut nunagiksaamun. Naukaminj nauriñiqsut mukkaaksranik tallimakipianjuttaaqhutiñ atautchimiñ.” Taamna uqausiğillaan nipitusipluni uqallanıqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalağnili!”

Sivuniñat Atrikusautit

⁹ Malıgıuaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus qanuutautilaanjanik taavruma atrikusautim. ¹⁰ Kiuniğai, “Agaayyutim sagviğaa nalunaqtuañ añaayyuqautmi ilipsitñiulhiñaq, aglaali tamatkununa ukpiqsrinitchuanun uqaqtuna atrikusautitigulhiñaq. Taatnamik qıñiğaluaqhutiñ ilisaqsritlaitchut,

suli naalağnigaluaqhutiñ kanıqsitlaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-ñum Kanıqsipkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹ “Uvvauna qanuutaulha atrikusautim: nautchiaksraq uqalığigaa Agaayyutim. ¹² Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqagtut tamatkunıña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuungam tikitluni aattağigai uqalğich uummatinıtıñ ukpiqsritqunıtılgich annıqsukkautqunıtılgıllu. ¹³ Nautchiaksratli kataktuat uyağauruamun nunamun atriqagtut tamatkunıña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtuqlugu quviasukhutiñ aglaan kanıñinıtılutin. Ukpıqsriuraal-lakkaluaqhutiñ akkuniisunaqani aasiñ uuktuqaqsıulıq tikitman qapıqtığniqsut. ¹⁴ Nautchiaksratli kataktuat akungatnun kakitlağnat atriqagtut tamatkunıña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaałhum umialgułhumlu suli quvianañan marruma iñuuniałhum suqutiginıqsitağigaa ukpiqsriğiq, aasiñ asianat piğutlaitchuq. ¹⁵ Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqagtut tamatkunıña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupağataqlugu. Tamatkua tupiginığaat Agaayyutim uqalha aasiñ asirriaqaqhutiñ anuqsrukun, suli iñuusinjich atlanıquptauplutin.

Nanıq Ataani Utkusium

¹⁶ “Kia iñuum ikitnamiunj nanıq matutlaitchaa utkusinjmik naagaqaa ilitlaitchaa ataatnun siñıviich. Aglaan ilirağigaa nanıqagvinmun, iñuılli isıqtuat taututarut nanıqaqman. ¹⁷ Qanutchipayaaq irıkkauruaq sagvikkaugısıruq, suli qanutchipayaaq matukauruaq paqıtaugısıruq. ¹⁸ Qaunagıtıchi taatnamik qanuq naalağnisılaapsitñik atakkıi kısıpayaq piqaqtuaq akuqtullaagısıruq, aglaan taavruma piqanjitchuam anıagısıgaa taamnaunniñ mikillapiaqtuaq piğikkani.”

Jesus-ñum Aakanalu Anıqatiunılu

¹⁹ Jesus-ñum aakanan suli anıqatiunıñ utlanığaat. Aglaan tikiğuiñiğaat iñugiakpaitlutin. ²⁰ İlanjata iñuich nipliutinıgaa Jesus, “Aakanlu anıqatiutinlu qıchaqtut kigga qıñıgukhutin.” ²¹ Jesus-ñum nipliutinığai iluqaisa, “Aakagıgıga anıqatıgıtkalu makua tusaaruat uqalhanik Agaayyutim tupıgiplugulu.”

Jesus-ñum Quunniğıqtitkaa Narvaq

²² İlanjatni uvlut Jesus malıgıuaqtinılu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqta igıuanun narvam.” Tarra ayaksaagınsut. ²³ Tınılğaqsağvinmikni Jesus siñıksağınsuq. Tavrakñatchıaq

anuq̄l̄iḡuutiḡpauraḡniḡai narvami, umianat immiaqsipl̄uguasiñ̄ suli iluqat̄iḡ navianniuliḡhut̄iḡ. ²⁴ Maliḡuaq̄taiñ̄ utlak̄l̄ugu Jesuḡ itiq̄saḡniḡaat nipl̄iḡhut̄iḡ, “Iirigii, Ataniḡ! Kiviaḡsirugut.”

Jesuḡ makitluni iñiq̄tiḡniḡaa anuḡi qaiḡpauratlu. Anḡniḡuiḡman qu-unnitchiaḡullapiaḡniḡsuq. ²⁵ Tavra Jesuḡ-ḡum nipl̄iutiniḡai maliḡuaq̄tini, “Naami ukpiḡsriḡiḡsi?”

Aglaan quviḡḡusuḡniḡsuḡt iḡsil̄iḡhut̄iḡiḡ, aasiñ̄ uq̄aḡhut̄iḡiḡ iḡm̄iknun, “Qanu-siuniḡpa una iñuk anuḡimunniñ̄ qaiḡiḡpauratlu kamagivatruḡ?”

Jesuḡ Mamititchiruḡ Iñugiaktuanik Irrusiḡl̄ul̄iḡm̄ik

²⁶ Jesuḡ maliḡuaq̄taiḡuḡ tin̄iḡaḡsiḡniḡsuḡt nunan̄anun Gerasenaḡmiut, iḡluanun narvan̄an Galilee-m. ²⁷ Jesuḡ niupman umiamiñ̄ paḡniḡaa iñuum nunaḡq̄qimiñ̄ irrusiḡl̄uḡaḡtuam. Taamna iñuk atnuḡaiḡaḡniḡsuḡq aimmit̄l̄aiḡhuni, aglaan nayuutiraḡniḡsuḡq iḡl̄uviḡni. ²⁸ Tautukamiuḡ Jesuḡ igitluni isigaiñ̄un nipl̄iḡñ̄iḡsuḡq nipitusipl̄uni, “Jesuḡ, iḡñ̄iḡa Qutchiñ̄iḡsrauruaḡ Agaayyutim, suniaḡpiḡa? In̄iḡikpiñ̄ anasiñ̄uḡsaḡniḡl̄uḡa!” ²⁹ Nipl̄iutiniḡaa taavrumiḡa atakkii Jesuḡ-ḡum tilipl̄ugu irrusiḡl̄uk anitq̄upl̄ugu ilaaniñ̄. Aippaavak anallaḡl̄uḡniḡaa akulaiḡl̄ugu. Tiguraḡaluaḡaḡtuḡ argail̄lu isigail̄lu. Q̄iḡsruḡḡich kalim̄ñ̄iḡñ̄ik kikt̄uḡaḡniḡai, aasii iñuilaamuktitaḡl̄ugu irrusiḡl̄uum. ³⁰ Jesuḡ apiḡsruḡniḡaa, “Kisumik atiq̄aḡpich?”

Taavruma kiuniḡaa, “Uvan̄a atiḡa Iñugiaktuaḡ,” atakkii iñugiakhutiḡiḡ irrusiḡl̄uḡich isiq̄simaniḡsuḡt ilaanun. ³¹ Irrusiḡl̄uḡich in̄iḡsruaḡniḡaat Jesuḡ tuyuḡitq̄uñ̄itl̄utiḡiḡ samuḡa natiḡsiñ̄aitchuamun. ³² Uvvaasiñ̄ iñugiallapiaḡtuat kuniat q̄animi niḡiñ̄iḡniḡsuḡt q̄imiḡaami. Irrusiḡl̄uḡich in̄iḡsruaḡniḡaat Jesuḡ aullaḡtitq̄upl̄utiḡiḡ kunianun. Jesuḡ-ḡum aullaḡtinn̄iḡai tamatkun̄uḡa. ³³ Irrusiḡl̄uḡich anikamiḡiñ̄ iñuḡmiñ̄ isiq̄niḡsuḡt kunianun. Iluḡatiḡaasiñ̄ kuniat pañ̄aliḡniḡsuḡt ipnakun. Naparaḡniḡsuḡt narvamun aasiñ̄ ipipl̄utiḡiḡ.

³⁴ Iñuich munaḡsruat kunianik tautukamitruḡiḡ taamna atuumaruḡaḡ, q̄imakhutiḡiḡ tusaayugaḡḡutiginiḡaat nunaḡq̄qimi avataaniḡlu. ³⁵ Iñuich utlautiniḡsuḡt tautugiaḡhut̄iḡiḡ supmagaisa. Tikitñ̄amitruḡiḡ Jesuḡ paḡinniḡaat iñuk anitchivigikkan̄a irrusiḡl̄uḡniḡk aḡuppiruaḡ isigaiñ̄i Jesuḡ-ḡum, atnuḡaḡaḡhuni suli q̄aḡḡrimmaḡiḡkhuni. Iñuich tamatkua iḡsitchan̄niḡsuḡt. ³⁶ Tamatkua munaḡsruat tautuktuat taavrumiḡa uḡautiginiḡaat iñuḡnun q̄anuḡ iñuum mamitikkauḡha. ³⁷ Iluḡatiḡiḡ Gerasenaḡniḡmiut apiḡsruḡniḡaat Jesuḡ aullaḡupl̄ugu iḡsil̄iḡl̄apiaḡhut̄iḡiḡ. Jesuḡ ikipl̄uni umiamun utiaḡsiñ̄iḡsuḡq Galilee-mun. ³⁸ Iñuum anitchivigikkan̄an irrusiḡl̄uḡniḡk in̄iḡniḡaa Jesuḡ, “Maligukkaluaḡiḡkpiñ̄.” Aglaan Jesuḡ-ḡum aullaḡtitkaa nipl̄iutiḡl̄ugu, ³⁹ “Ail̄utin uḡaḡiḡiḡñ̄ Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna iñuk nunaḡq̄qimukhuni uḡaḡaḡsiñ̄iḡsuḡq q̄anuḡ Jesuḡ-ḡum savauttutaanik iḡmiñ̄un.

Jairus-ḡum Pania suli Aḡnaḡ Aks̄iñ̄iḡktuaḡ Jesuḡ-ḡum Atnuḡaḡan̄anik

⁴⁰ Jesuḡ utiq̄ami iḡluanun narvam iñugayaat paḡl̄agaat atakkii utaḡq̄iñ̄iḡaat. ⁴¹ Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliḡq̄taa Jew-ḡuruat katraḡviata, tikiumaniq̄suḡq. Punniḡsuḡq isigaiñ̄un Jesuḡ-ḡum in̄iḡsruḡl̄ugu kiñ̄uniḡmiñ̄uḡupl̄ugu, ⁴² atakkii panitaulua, q̄ulit malḡuḡniḡk ukiuḡaḡtuḡaḡ, tuḡaḡsiñ̄iḡsuḡq. Jesuḡ taamun̄aḡami iñugiaktuat iñuich tatviks̄raiḡniḡaat avataaniñ̄. ⁴³ Iñuich akunḡatni it̄miñ̄iḡsuḡq aḡnaḡ aunaḡsruḡit̄l̄aiḡsuḡq q̄ulit malḡuḡni ukiuni. Ak̄iḡsuutigaluaḡniḡai suuraḡpayaani taaktinun,

aglaan kia-unniin mamitilguiiniga. ⁴⁴ Akungatigun iingayaat agnam utlakhugu tunuanin aksiniga Jesus-nun akuagun atnugaanan. Tavraknatchiaq aunaagsruguisignisug. ⁴⁵ Jesus apiqsruignisug, “Kia aksikpana?” Iluqatin naluniqsut. Peter niplignisug, “Ataniiq! Inuich tatviksraiqhutin tinuraqaatin. [Naagauvva apiqsruqtutin kimun aksiksilaqaqnik?]” ⁴⁶ Aglaan Jesus niplisug, “Kia-imna aksikkaana. Iisimaligiga anipman sanngikkaga uvamniin.” ⁴⁷ Agnam tautukamiun ilitchugikkauhi utlautinisug uulillaami putluni Jesus-nun isigaiinun. Sivugaatni ilugaisa inuich uqautiniga suvaata aksihanik Jesus suli qanuq ihuqsikkauhi tavraknatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniga, “Agnaaq, [quviatchaugigini,] ukpiqsriiqpich ihuqsipkagaatin. Aullahiinaaguqtutin tutqiksilitin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruaq tikiinignisug Jairus-mun nipliqhuni, “Paniuran tuquruq. Iaksiatqininaqagu ilisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-nun tusaaplugu nipliutiniga Jairus, “Iqsihak; ukpiqsrihihigini. Paniuran ihuqsigisiruq.” ⁵¹ Tikitnamin tupigmun Jesus-nun isiqunitchai inuich avataagun Peter, John, James suli ililgaam apanalu aakanalu. ⁵² Iluqatin inuich qiaplutin kinuvgugaat ililgaag. Jesus nipliutiniga, “Qianasi. Ililgaag tuqunitchuq, sihiksihaqtuq.” ⁵³ Iluqatin mitautigiasigaat ilisimaplugu agnauram tuqulha. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuqulniga, “Niviaqsiaq! Makittin.” ⁵⁵ Ililgaag inuutqinignisug makitluniasiin tavraknatchiaq. Jesus-tavra tilisignisug aatchuquplugu niqiksrananik. ⁵⁶ Anayuqaq quvigutchanisug. Aglaan Jesus-nun uqaqunihinigik kisumun taavrumina atuumaruamik.

9

Jesus Aullaqtikai Qulit Malguich Maliguqaqtini

¹ Jesus-nun katipkaqamigich qulit malguich maliguqaqtini sanngiksrihinigai anitchitlasiplugich irrusiqhunik suli mamititchitlasiplugich atnignautinik. ² Taatnaanikami tuyuginigai quliaqtuaqiaquplugich anayyuqautaanik Agaayyutim suli ihuqsitquplugich atnignautuanik, ³ nipliqhuni, “Aullautrihaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniin injularim puukatananik unniin niqiksrapstigniglu unniin maninmiglu naagaqaa atnugaatqiutiksrapstignik. ⁴ Kisupayaam akuqtupasi nayuutiyumausi taavrumani inaani aullagniahsapstignunaglaan taavrumakna. ⁵ Inuich nani akuqtunjitpasi unitchumagiksi taamna nunaaqqiq aasii ipsuktuqlugu apyuq isigapstignin. Taamna kilgutaugisiruq ilinitchun akuqtuinisilaanatanik tusaayugaagikusamik.” ⁶ Maliguqaqtit aullaqamin iglaunigsut nunaaqqiurapayaatigun quliaqtuaqhutin tusaayugaallautamik suli mamititchiplutin inunuk nanipayaaq.

Herod-nun Qanuqviiha

⁷ Herod-nun, analatauruam Galilee-mi, tusaanigai ilugaisa Jesus-nun savaani. Tupanagnisug atakkii inuich uqaqhutin John Paptaaqtitchiri inugutqinipilugu, ⁸ ilanich uqaqhutin Elijah sagvigniplugu, ilanitsuli uqaqhutin sivuniksriqiri inilgaagnisaq inugutqinipilugu. ⁹ Herod niplisug, “Uvana John niaquiqsitaqa, aglaan una inuk kisuunigpa tusaqsragikkaga tamatkunuuna?” Taatnamik ilitchugisunigaa Jesus kisuutilaana.

Jesus Niġipkairuq 5,000 Anjutinik

¹⁰ Uqqiraqtit utiqaminj uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkaġmiknik. Uvvaasiin aullaqatiginigai kisiitnik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹ Iñugaaġruich tusaakamitruñ malinigaat. Jesus-ñum paġlaplugich uqautinigai añaayuuqataanik Agaayyutim, suli iħaqsiplugich tamatkua ikayuġnaqtuat. ¹² Unnuksraaqhuni siqifniq nipipman, qulit malġuk maliguaqtit utlanjigaat Jesus nipliutiplugu, “Tuyuġikkich iñuich nunaaqqiuranun suli nautchiivilinun nullagñiuraġiaqulugich suli niqiksraġiaqulugich, atakkii iñuilaamiittugut.” ¹³ Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilpsi, aatchuqsigich niqiksranjitnik.” Tamatkua kiunigaat, “Uvva piqaġaluaqtugut tallimanik qaqqianjuranik suli malġuñnik iqalugauraanik. Tauqsigiauvisigut niqiksranjitnik iñugaaġruich?” ¹⁴ Anjutit 5,000-siyunnaq iñugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iñuich aquvititchigik malġukipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵ Maliguaqtit iñupayaat aquvitinnigaich. ¹⁶ Jesus tigunigai tallimat qaqqurat suli malġuk iqalugauraak aasii aagluqhuni qilanmun quyyatigiplugich. Avguaġai qaqqut iqalugauraaglu qaitlugich maliguaqtimiñun autaaġigitquplugich iñunun. ¹⁷ Iñuich niġifniqsut niġisuiġataqhutin. Tavra maliguaqtit immiġniġaich qulit malġuk aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaana Jesus-ñum

¹⁸ Ilaatiniguuq Jesus agaayupman kisinjuqhuni maliguaqtaifn utlanjigaat. Jesus-ñum apiqsruġnigai, “Kisuunasugivatna iñuich?” ¹⁹ Maliguaqtaifn kiugaat, “Ilanjisa uqaġigaat John paptaaqtitchirauniplutin, ilanjasuli Elijah-ñuniplutin, atlatlu uqaqhutin sivuniksrifiri inilġaaqnisiaq iñugutqinñiplugu.” ²⁰ Jesus apiqsruġnigai, “Ilipsiasiiñ? Kisuunasugivisitna?” Peter-m kiunigaa, “Ilvich Christ-ñurutin, anniqsuqti akiqsruutauruaq.”

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqulksranilu Anjpkakkauksranilu

²¹ Jesus-ñum iñiqtillapiaġnigai uqautigitqunjitluni kisuutilaagmiñnik kimununniiñ. ²² Uqautipsaagñigai, “Sivulliuqtigruatlu, qaukñjisa agaayuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtikisigaat ayaglugulu Iġñina Iñuum tuqulluguasiiñ. Aglaan piñayuakkun uvlut anjpkakkaugisiruaq.”

²³ Iluqaisa nipliutinigai, “Kia iñuum maligukkumiña suksraaqtak-sraġigaa pisulhi, iqsrutilugu sannigutani uvlugaġikpan aasii maligluna. ²⁴ Atakkii kia iñuum anniginiagumiuñ iñuulhi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiyumiuñ iñuulhi piqtutigiluna piññakkisiruaq ilmun iñuulhiġmik. ²⁵ Iñuum piññaktaagilhiñaugaluagaa suurapayaana marruma nunam aglaan tammautigisigaa iñuulhi. Sakuuguraġniaħa sumun atuġumiñaitchuq! ²⁶ Iłpsi kanjuġivalukkaatna ilisauttitkalu sivuġaatni iñuich suksraqañitchuq Agaayyutmik. Taatnatun Iġñinan Anjutim kanjuġisipmiġaaptuuq utiġumi kamanautiġaġuni aapamisun piqasiguni ipqitchuanik isaġulinjik. ²⁷ Ilmun nipliutigipsi, Iñuqaqtuq ilanjitnik uvani makitaruat tuqunjaifnagmin qifniġniatuanik Agaayyutim añaayuuqataanik.”

Jesus-ñum Atlanjuqtilha

²⁸ Akunniqsaanjanikman Jesus-ñum kayunjuutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuġniqsuq qimigaa mun agaayutyahuni. ²⁹ Agaayupkaqħu qinñana atlanjuġniqsuq atnuġaanilu qivliqisira-auraqhutin. ³⁰ Tavrakñatchiaq malġuk anjutik uqaqatiginigaak Jesus.

Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiin qiiññajak qaummagiñallan niqsuq. Uqaqatiginigaak Jesus tuqqutauliksrañagun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³² Peter-lu piqatailu siññialilłapiagñiqsut, aglaan itiqamin tautuñigaat Jesus kamanalñagun qichaqatigiplugu malguk anutik. ³³ Anutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniḡaa, “Ataniiq, nakuullapiaqtuq uvanilłiqput. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piñasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun sulil atautchimik Elijah-mun.” Ilisimanitkaluaḡniḡaa uqaḡikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviyam qulanjutiniḡai; maliguaqtai iqsitchañiqsut nuviya qulanjutipman. ³⁵ Nipi nipliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Iḡniḡa piksraqtaḡikkaga; naalaḡniyumagiksi.” ³⁶ Uqaḡuiqman Jesus kisiññuḡniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtaiñ uqautigininiññaat kisumununniñ tautukqaqtin.

Jesus Ihuagsipkaiñiqsuq Nukatpiagruñmik Irrusiqlulinmik

³⁷ Uvlutqikman Jesus-lu piñasutlu maliguaqtai atqaqamin qimigaamiñ iñugiaktuat iñuich paagñigaat Jesus. ³⁸ Iñuk nipliḡniqsuq akunḡatniñ iñugayaat, “Iisautrii, tautullagun iḡniḡa, tarra iḡñituaḡa. ³⁹ Irrusiqluum analatmani kapyaaqsiniqsuq. Ilaa qiluraḡallapiagḡaqtuq sulil innuliq-aqsiruq qaniḡmigun. Irrusiqluum atniaqtuiññaḡaa sulil unitłaiqlugu. ⁴⁰ Uqapsaaḡaluḡitka maliguaqtitin anitquplugu taamna irrusiqluk aglaan anipkalguiññaat.” ⁴¹ Jesus kiusriñiqsuq, “Ukpiqutaiññaqpat ilipsitñi. Naagasulil killukuaqmisi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksraḡivisi? Qanutunaglaan iḡlutuqtigiraksraḡivisi?” Tavrail nipliutiniḡaa iñuk, “Uvuñautisaqsunjata iḡniḡiñ!” ⁴² Nukatpiagruum utlatiñhani irrusiqluum ulḡuqsraaqtinnigaa nunamun qiiqsruqtitkaqsipługu. Jesus-ñum iñiqtiniḡaa irrusiqluk aasiin mamititlugu nukatpiagruk utiqtitlugu aapananun. ⁴³ Iluqatin iñuich quviḡusuutiginigaat kamañaqtuaq sanñigikkaña Agaayyutim.

Jesus-ñum Uqautigilgitkaa Tuqqutauliksranil

Iñuich quviḡusuktitlugitsulil Jesus-ñum savaaḡikkanañik nipliutiniḡai maliguaqtini, ⁴⁴ “Piiguḡniagnaḡa una uqauttutiginiaḡkaḡa ilipsitñun! Iḡniḡa Iñuum aatchuutigikkaugisiruq iñunñun tuqqutqulugu.” ⁴⁵ Aglaan qanuutautilaaña uqautigikkañan iriqsimaniqsuq maliguaqtaiñiñ. Taatnaqlugu kanjisiḡuiññaat. Taluqsraqhutin apiqsruḡuiññaat taavrumuuna.

Kiña Kamañaḡniqsrauva?

⁴⁶ Maliguaqtit qapiqtaiñitraqsiñiqsut nalliqtin kamañaḡniqsraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ñum ilisimanigai isummatilaañat. Qiiññaḡniḡaa ililḡaaq inillakługu saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuḡumiñ ililḡaaq pisigilunja tavra akuqtuḡaaña; sulil kisupayaam akuqtuḡumiña akuqtuḡisipmigaat taamna tuyuḡirigikkaḡa. Iñuk kamañiñniqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamañaḡniqsrauruq.”

Akitñaquqtinḡitchuaq Uvaptiknun Ilagillapiagikput

⁴⁹ John nipliqsuq, “Ataniiq, tautukkiput iñuk anitchiraḡaqtuaq irrusiqlunñik atuqlugu atqiñ. Iñiqtigikput atakkii uvagut ilaḡinilługu.” ⁵⁰ “Nutqaqtinniañaiqsun,” Jesus-ñum nipliutiniḡaa atlatlu maliguaqtai, “Atakkii kiñapayaaq akililłiqsunḡitchuaq ilipsitñik ilipsitñiukuqtuq.”

Ilanisa Samaria-ḡmiut Akuqtuḡunḡitchaat Jesus

⁵¹ Jesus-ñum ilitchuḡikamiñ utiqtuksrauḷi Agaayyutmun isummigñiqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² Iglauigmiñi tuyuqagñiqsuq uqquiraqtiñnik sivumiñi nunaaqqianun Samaria-m itqanaiyautitqupluni tukkuksraḡmiñik. ⁵³ Aglaan iñuich tarani akuqtunjiññaat atakkii Jerusalem-muñniaqhuni. ⁵⁴ James-ñum suli John-ñum, maliguaqtikkiñ, tautukamitku taamna nipliutiniḡaak, “Ataniiq, qinñuaquvisiguk ikniḡmik qilañmiñ piyaqquityaqulugu tamatkuniña?” ⁵⁵ Jesus-ñum kinjiaqlugich iñiqtigñigai. ⁵⁶ Aasiñ Jesus maliguaqtaiḷu iglauniqsut atlamun nunaaqqiuramun.

Iluqnaunḡitchuat Maliguaqtit

⁵⁷ Iqliqtauliḡmikni iñuum nipliutiniḡaa Jesus, “Malikkisigikpiñ napmupayaaḡuvich.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Kayuqtut sisiqaqtut, suli tinmiurat silami ugluqaqhutiñ, aglaan Igñiña Iñuum iniksraitchuq minguiqsiagviksraḡmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniḡaa, “Malinña.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniḡaa, “Ataniiq, sivulliulugu ailaña iluviḡiaḡlugu aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Ki, tuqunaruat iluviḡlitruñ tuquruagikkaqtiñ. Aglaali ilvich quliaqtaugaiḡiñ añaayuqautaani Agaayyutim nanipayaaq.” ⁶¹ Atla iñuk nipliqsuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivulliulugu qinñiguiqsaagaiḡlagich ilagikkatka.” ⁶² Jesus-ñum nipliutiniḡaa, “Kiña iñuk nunniuqtuaq kinjianḡatigalugu atuḡumiñaitchuq sumun añaayuqautaani Agaayyutim.”

10

Jesus Tuyuḡigai Maliguaqtit

¹ Kiñuagun taavruma atanguruq piksraqtuq piñasukipiaq qulit malḡuñnik iñuñnik tuyuḡiplugich malḡuullaaplugich. Aullaqtikai sivumiñi nunaaqqipayaanun tikitchaḡumakkaḡmiñun. ² Jesus-ñum nipliutiniḡai, “Katitaksraqtugaluqtuq aglaan savakti katitchiruksrat ikittut. Injqsruḡmausi atañanun katitchivium tuyupsaaqulugu katitchiruksranik savaqulugich nautchiiviniñi. ³ Aullañiñaurusi. Tuyuḡiniaḡipsi ipnaiyaatun liilaa akunḡatnun amaqqut. ⁴ Aullautriñiaqasi manikuviumamik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; igliqtaulḡapsitiñ nutqaaqtuḡniaqasi kisumununniñ. ⁵ Supayaami isigñiḡupsi tupiḡmun nipliutiyumagisi, ‘Tutqiun iñuiñun uumani tupiḡmi illi.’ ⁶ Iñuk tavrani iñuuniaḡniqpan piḡpaksriḷuni tutqiutmik, taamna tutqiun ittuiñagisuruq ilaani. Aasiñ taatniñiñnikpan taamna tutqiun utigisuruq ilipsitñun. ⁷ Nayuutiyumausi taavrumani tupiḡmi niḡilusilḷu imiḡusilḷu qanutchipayaamik aatchuqpasi, atakkii savakti akiljusiaksraqtuksrauruq. Nuktaḡniaqasi tupiḡmiñ atlamun. ⁸ Supayaami nunaaqqimukkupsu paglakpasi niḡiyumausi payugutaatnik, ⁹ mamititchilusi atniḡñaqtuanik taavrumani nunaaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qalliruq ilipsitñun.’ ¹⁰ Aglaan nunaaqqimukkupsu nani iñuich paglanjtpasi nipliḡumausi tumitchaani, ¹¹ ‘Apyua nunaaqqipsi isigaptikniñ ipsuktuḡisigikput; aglaan itqagiyumagiksi una, Añaayuqautaa Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹² Uqautigipsi, atanniivium uvluaani Agaayyutim ilunḡugitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliguaqtai aullaḡniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Iñanjitñi

13 “Nakhiuḡ, Chorazin-naḡmisiil! Nakhiuḡ, Bethsaida-ḡmisiil! Savaaḡaḡaluaqtuḡa iḡugiaktuaniḡ quviḡnaqtuanik akunnapsitiḡ. Makua quviḡnaqtuat qiḡikkasi savaaḡuniqpata Tyre-miḡ Sidon-miḡ iḡiḡḡaanimma, iḡuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuḡnik atnuḡaḡutiḡ suli aḡramun aquvillutiḡ qiḡiḡtillugu taavrumuuna mumiḡḡtiḡ killuḡsautmikniḡ! 14 Atanniivium uvluani iḡlutuyunaitḡlukkisiruḡ ilipsitiḡ ukunakḡa Tyre-miḡ Sidon-miḡ. 15 Ilipsitiḡunlu Capernaum-miusii! Kamanagḡnasugivisi qilaḡmunaglaan? Iktaugisirusi anasiḡḡuḡsaḡviḡmun!” 16 Jesus nipliutiniḡai maliḡuaqtini, “Kisupayaam naalaḡnikpasi naalaḡnigisipmigaanḡ, suli kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaanḡ, suli kisupayaam ayakpaḡa, ayakkisipmigaa taamna tuyuḡirigikkaḡa.”

Jesus-ḡum Maliḡuaqtai Utiḡniqsut

17 Piḡasukipiaḡ qulit maliḡuich iḡuich utiqamiḡ quviasullapiagḡniqsut nipliḡhutiḡ, “Ataniḡ, makua irrusiḡḡuichunniḡ tupigiraḡigaatigut tilikaptiḡiḡ anitquplugich atuḡḡugu atqiḡ!” 18 Jesus-ḡum kiuniḡai, “Tautukkiga tuuḡaḡ atqaḡman atriḡḡugu ikniḡpalak pakmakḡa. 19 Naalaḡniḡḡatichi! Saḡḡiksritkipsi tutmatlasipḡusi nimigianik putyuutiliḡniḡlu akimatlasipḡusiḡ saḡḡianiḡ piyuaḡtigikkapsi. Suli tamatkua atniḡumiḡaitchaasi. 20 Quviatchautiḡinagu irrusiḡḡuḡnun tupiginiḡusi aglaan quviatchautiḡitḡlukiḡuḡ atigikkasi aglausimaagḡniḡlugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuḡ

21 Taavrumani Ipqiḡtchuaḡ Irrutchim quviatchaktinnigaa Jesus suli uḡaḡtitḡugu, “Aapaḡ, atanguruatiḡ qilaḡmi nunamiḡ, quyagikpiḡ! Saḡviḡitiḡ puqiḡtchuanun sut iriqsamaruat puqiḡsuaniḡ ilisamaruaniḡ. Aa, Aapaḡ, taamna sivunniḡikkan quviagigiḡ. 22 Aapaa qaitchiḡaanḡ saḡḡipayaamik. Kia-unniḡiḡ naluḡaa Iḡḡiḡuruam kisuupiaḡtilaanḡ aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniḡiḡ naluḡaa Aapauruam kisuuḡtilaanḡ aglaan Iḡḡiḡuruam, suli tamatkua Iḡḡiḡuruam saḡviutisukkani Aapauruamik.” 23 Jesus-ḡum kiḡiaḡamigich maliḡuaqtini nipliutiniḡai kisiḡḡuutiḡlugich, “Quvianamiurusi atakkii iḡuuruḡ taututlasipḡusi atu-umaruanik! 24 Uḡautigipsi, Iḡugiaktuat sivuniksriḡirit suli umialgich tautugummiuḡniḡaat tamanna tautukkaḡsi aglaan tautuḡḡitḡugu, suli tusaayummiuḡḡugu tusaakkaḡsi aglaan tusaalḡuitḡugu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ḡmiukun

25 Iḡisautrim maliḡutaksranik utlakḡugu Jesus uuktuaḡḡuniḡaa apiḡsruḡtaḡḡugu, “Iḡisautrii, sumik savaktuksrauḡvik akuḡtuisukkuma isuitchuamik iḡuuhigḡmik?” 26 Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Qanuḡmi maliḡutaksrani aglaksimaacpa? Qanuḡ agliḡiplugu iḡisauttutigiraḡiviuḡ?” 27 Aḡutiḡ kiuniḡaa, “Piḡpaḡiyumagiḡ ataniḡ Agaayyutin iluḡaaniḡ uummatipniḡ, iluḡaaniḡ iḡuutchipniḡ, iluḡaaniḡ sayagikkapniḡ, iluḡaaniḡ isummatipniḡ; suli piḡpagilugu iḡuuniaḡatin ilḡiḡuḡ iliptun.” 28 Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iḡuuniaḡuvich iḡuugisirutin.” 29 Aglaan aglaliḡirim nalaunḡanasugniaḡhuni iḡmiḡnik apiḡsrulḡitchaa Jesus, “Kiḡa iḡuuniaḡatigivigu?” 30 Jesus uḡaaḡtuagaḡsiruḡ, “Iḡaatniguuḡ iḡuḡaḡniḡsuḡ Jericho-muktuamik Jerusalem-miḡ. Iḡlaunḡaan tiḡliḡniaḡtit aḡallaḡḡuniḡaat atnuḡaiḡḡugu karukḡugu unitḡuguasiḡiḡ tiḡḡhiḡaḡuḡtuuaḡ. 31 Agaayuliḡsuptuuḡ

igligmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna iñuk apqusaahhiñagñigaa igluagun tumitchaam. ³² Ikayuqtiptuug agaayyuvikpanmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiñ tautukamiuñ taamna iñuk apqusaagmiñigaa igluagun tumitchaam. ³³ Aglaan Samaria-ğmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumuñ añallaqluktamun, aasiñ tautukamiuñ ilunñugiliutiplugu. ³⁴ Utlaklugu kuvviqiniğai uqsrugutmik wine-miglu killiğniñi aasiñ mamitaqlugich. Taatnaamikami iliniğaa taamna iñuk natmaksigviurağmiñun nullagvinmuutiplugu qaunagiagsipluguasii. ³⁵ Uvlutqikman manniñigaa malğunnik nullagvium iñua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaağluñ akilliğisigiga qaunaksriipkun ilaanik aqiqrutiqağniğupkiñsuli.’” ³⁶ Jesus-ñum apiqsrugniğaa ilisautri, “Qanuq isumaniqpich taapkunuuna piñasutigun? Nalliat iñuuqatauva taavrumuñ iñunmun añallaqlukkauruamun tigliniaqtitigun?” ³⁷ Aglaliqirim kiuniğaa, “Taamna nagliktuiruag ilaanik.” Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Taatnatun iñuuniagiñ.”

Jesus-ñum Isiqattağvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtinilu iglautuiñahutiñ tikiñiñiqsut nunaagqauramun. Ağnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaagñigaa kinuniğmiñun. ³⁹ Aasiñ aniqatiqağniqsuq atiqaqtuamik Mary-mik. Aquptaaqhuni isigaiñ sanigaatnun atanguruam naalaqtuağniğaa ilisautripman. ⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqağniqsuq suraksrağayaagmiñik. Utlaklugu Jesus uqautiniğaa, “Ataniiq, suginjitpiuñ aniqatma kisivripkaqmañ? Uqauttuuñ uvuñaqulugu ikayugiğluñ!” ⁴¹ Atanguruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik. ⁴² Aglaan atausiq piitchuillaqiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisañat ilaaniñ.”

11

Jesus İlisautriruq Agaayutikun

¹ İlanatni uvlut Jesus agaayulgiñiñiqsuq kisiññuqhuni. Agaayunñaiqman ilañata maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniiq, ilisauttutigit qanuq agaayuliksraptiknik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik.” ² Jesus nipliutiniğai, “Agaayugupsi itnağusi,

‘Aapapta:

Iñupayaq nunami kamaksriñi ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

Aullağniñi añalatchiñhiñ iñupayaanik.

³ Aatchuqtigut uvlugağikpan niqimik inuğikkaptiknik.

⁴ Natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqluutrivanik uvaptiknun.

Sivullituniaqasigut uuktuaqsiuhigmun.’”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “İlapsisamma utlakkayağaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, ‘İlauraan, simmiliaksrağukturñ piñasunik qaqqianik. ⁶ İlauraaga iglauruag tikiumaruq tupimnun. Niqaitchuñ niğipkautiksrañanik.’ ⁷ İlauraanjan kiunayağaa tupqum iluaniñ, ‘İlaksianañ! Talu kiluusaaniktuq. Qitunğatkalu uvanjalunallaaniktugut. Makitchunitchuñ aatchuğiagutin.’ ⁸ Uqautigipsi,

una makitchunjtkaluğani aatchuğiagluglu qaqqumik ilauraagihagun, makitchumiñiaqtuq aatchuğiagluglu inuğikkanjanik atakkii taamna

injiqsruqtuiñaqhuni. ⁹ Taatnamik nipliutigipsi, Injigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktugupsi talu anjmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰ Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuq akuqtuigisiruq, sulii pakaaqtuq paqitichigisiruq, sulii talu anjmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchugayaqpauñ iğñi nimigiamik injiqsruqpani iqaluktugukhuni? ¹² Naagaqaa aatchugayaqpauñ putyuutilinmik injiqsruqpani manniksugukhuni? ¹³ Pigiitchaluaqhusi ilisimarağigiksi qanuq aatchuiksraqsii nakuuruunik qitungapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuq aatchuiñaapiaqtuq Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununa injiqsruqtuanun inimiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqłunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqłuk anipman taamna iñuk uqaaqsiñiqsuq. Iñuich quvigutcharñiqsut ¹⁵ aglaan ilanich nipliqhutinj, “Beelzebul-ñum, anjalataata irrusiqłuich, qaitchiñigaa sanjnimik anitqataitlasiplugu.” ¹⁶ Atlat uuktuaguklugu Jesus apiqsruğniğaat savaaqaquplugu quvinaqtuamik ilitchuqutaulugu Agaayyutmun tuyugitilaanjanik qılanmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-ñum ilisimaniğai qanuq isummatiqalhat. Nipliutinigai, “Iñuich nunaaqqikpanmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanguviih aviksimaguminj suksraungigñiaqtut. ¹⁸ Taatnatuntuuq tuungam irrusiqłunij avgumaguminj akikñaqtuutilutinj avatmun anjaayugautaa isukhiñiaqtuq. Nipliqsusi anitchirağagnipluna irrusiqłunmik atakkii Beelzebul qaitchiplunaguq sanjnimik savaaqatlasipluna taatnatchimik. ¹⁹ Anitchirağaguma irrusiqłunmik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilinjich atanniqsuqtiginiagisi ilisimanaqsilugu killukuapiağataqtilaaqsi. ²⁰ Aglaan anitchirağaqtuña irrusiqłunmik Agaayyutim irrusiļautanjan, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniñjaniktilaanjan anjaayugautaa akunnapsitñi.” ²¹ “Sanjñiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiğmiñik, suurai tiglikkautlaitchut. ²² Aglaan sanjitluktuaam anuyaklugu akiilikamiñ aullautirağigai satkui tunñavigikkani, avguqlugich tiglikkani piqatmiñun. ²³ Iñuk piqataunjitchuaq uvamni akikñautiruq uvamnun, sulii iñuk katitchiqataunjitchuaq siamitchiñhiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utiqtuq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami iñunmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsiallagviksrağmiñik. Paqinjitñamiñ nipliqsuq, ‘Utiğniaqtuña tupiğmun unisağikkamnun.’ ²⁵ Utiqami paqinnigaa ini salumaplugu sulii iħaqsasimapluni. ²⁶ Aasiñ anipluni aggiutigai tallimat malğuich irrusiqłuich pigiitluktuat inimiñiñ. Isiqhutinj iñuuniağniqsut tavrani. Taamnaasiñ iñuk pigiilitlunjiqsuq sivuanigñiñ.”

Quvianapiağataqtuq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu ağnam iñugayaaniñ nipliutinigaa, “Qanutun quvianaqtigiva ağnaq iğñiruq ilipnik sulii miluktitlutin!” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqalhanik Agaayyutim aasiñ tupiğiplugu!”

Qasiłrut Quvinaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksisaiñaaqsiptomata Jesus uqaaqsiñiqsuq, “Iñuich uvlupak pigiiitchuanuruat qiniñguktut quvignaqtuamik savaamik iñitichuqutaulugu kisuutilaamnik, aglaan qiniñgumiñaitchut taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quvignaqtuag savaaq atuupmatun sivuniksriqirimum Jonah-mun.
³⁰ Iğniña Iñuum iñitichuqutauniaqtuq iñuñnun marrumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah iñitichuqutauruag iñuiñun Nineveh-m.
³¹ Atanniivium uvluaani atanguruam agnam aggiqsuam uñallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglauniqsuq uñasiksuamiñ naalagnityaqhuni Solomon iñisautripman puqitumigun. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuag Solomon-miñ.
³² Atanniivium uvluaani iñuñisa Nineveh-m patchisigigisipmikai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqinñiqsut mumikhutiñ killuqsautmikniñ tusaakamitruñ Jonah-m quliaqtuagqaha. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuag Jonah-miñ!

Qaumman Timimum

³³ “Kia-unniiñ ikitnamiuñ naniq iritlaitchaa naagaqaa iñitlaitchaa ataanun utkusium aglaan iñirağigaa naniqagvinmun. Iñuilli qiniñgumagaat qauma isigumin.
³⁴ Iñisi nannisun ittut timipsitñun. Irrakkiñ qiniñlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiiipaknik saptaaqsiñiaqtutin.
³⁵ Qaunagititchi qaumaruaq iñupsitñi taaqtuanitichumuq.
³⁶ Iluqani timin qaummaagikpan, iñanña taaqtuamiisunaqani, qaummaagikkisiruq iluqaani, atriplugu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktugai Ukpinnuaqtit

³⁷ Jesus uqanaiqman, Pharisee-ñuruam aiyuğaagniğaa niğiyaqtuauqplugu. Maliklugu nayummagatağniqsuq tamaña niğiaqsipluniasiiñ.
³⁸ Pharisee-ñuruag atlasuqtuq iñitichuğikamiuñ Jesus-ñum iğğunisiłaanat arganñi niğigaluaqani.
³⁹ Atanguruam nipliutiniğaa, “Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaahñanñitnik qallutipsi sulii puggutapsi, aglaan iñupsitñi immaukkaqtusi ivayaqtuğimik sulii pigiiñiqiğimik.
⁴⁰ Ukunani iñisağunğitchalukkut. Agaayyutim iñiqtağigik iluqaanik qaanjalu iñualu. Taatnatuntuuq iñiqtağigik iñuum timaalu isumaalu.
⁴¹ Aatchuutigisiuñ immanat qallutipsiñu puggutapsiñu nagliñnaqtuanun. Taatnağupsi suapayaag salumagisiruq sivuğaani Agaayyutim.
⁴² Nakñuñ Pharisee-ñuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuğutinik naurianik. Naagatai iñuñnik anjalatçitlaitchusi nalaullugu sulii piqpaksiñiğitlusi Agaayyutmik. Atuumaraksraqtarra sulii qulikuruksraupmisi.
⁴³ Nakñuñ, Pharisee-ñuruasii! Qiniñqusaagtaqtusi aquppiutağiksaanun aquvitlusi katraqvinñi sulii pağlatqusuursi kamagilusi tauqsigñiağvinñi.
⁴⁴ Nakñuñ, [ukpinnuaqtisii]! Atriqaqtusi nalunaitnutchiğniğilaanik iñuviğnik iñuich pisugvigikkanitnik qaanağitun naluplugich.”

⁴⁵ Iñanña iñisautrit maligutaksranik nipliutiniğaa, “Iñisautrii, taavrumiña nipliqağich upyaktuğiptiguttuuq.”

⁴⁶ Jesus-ñum kiuniğai, “Nakñuñ, iñisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmiğagigisi kiviqpaqtağnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmanñun.
⁴⁷ Nakñuñ! Iñiqsiraqtusi iñuviğiksaanik sivuniksriqirinun, taipkununñami sivuniksriqiripayaanun sivulliagikkapsi tuqputağikkanitñun.
⁴⁸ Taatnağapsi aniqataupmisi, aasiisulii iñuagigiksi tamanna savaagikkanat sivulliagikkapsi. Taipkua

tuqqutchiñiqsut sivuniksriqirinin, naagasuli nappairusi iluvinjitiñik. ⁴⁹ Piqutigiplugu Agaayyun nipliñiqsuq puqiligmigun, ‘Tuyuqağisiruñja sivuniksriqirinin uqraqtiniglu iñugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisilgitchaich ilañich suli piyuağlugich atlat.’ ⁵⁰ Taatnaqhutin Agaayyutim anasiññuqsagisigai iñugikkañi pakmapak iñuaqtulhatigun iluqañitiñik sivuniksriqirinin aullağniñhaniñaglaan nunam, ⁵¹ aullağniplutin tuqqutaulhaniñ Abel-ñum tuqqutaulhanun Zechariah-m, tuqqutauruam akungakni tunillağvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiññuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵² Nakñun, ilisautrisii maligutaksranik! Kanjqsitlaitkiksi Agaayyutim uqalħa uqqiraqtaalu suli ilisauttutiginitlugich. Atriqaqtusi iñunmik anmautiqaqtuaq Agaayyutim anayyuqautaanun aglaan anmarjitlugu. Isinitchusi sulipsuq piñailutchiqsuğmiplugich tamatkua isigñiuraqtuat.”

⁵³ Jesus aullaqsiñman tavrakñja aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat naipiqtuagsiñigaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴ pisagisuklugu uqaqpan nalaunğılluni.

12

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinqaqtuñiq

¹ Iñugaagruich kativiñnaqhutin ttruutivaitlutin tutiliqatautiniqsut. Jesus-ñum nipliutiqaagñigai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlaksroutaatiñ Pharisee-ñuruat, ami ukpinqağutaatiñ. ² Qanutchipayaq matukkauruq matuigisiruq, suli iluqani iriqsamaruq ilitchuğipkkaugisiruq. ³ Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taaqtuami tusagñagisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiluni uqautaugisiruq nunaaqqiñi.

Sivuugaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, ilauramañ, iqsiginagich tamatkua tuqqutchirağaqtuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutin pigiitluktuamik. ⁵ Urriqsuutiniağipsi taluğiraksramik, Sivuuğagisiun Agaayyun tuqupkaiñanikami analatchiñiqtuq anasiññuqsagvinmuktitchitlapluni. Ukpigisitña, ilaa taluğiraksragigiksi. ⁶ Tallimat tinmiurat tunitlaiññiqpat malgunnun maniurañnun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tinmiuraq piiguumanitħhaa. ⁷ Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaqtut. Taatnamik iqsiñasi, akisutluktusi iñugiaktuaniñ tinmiuraniñ.

Uqağithalu Piñlaagithalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiña nalupqinaiguni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiluni uvamnun, Iğñinan Iñuum nalupqinaiglugu uqağigisipmigaa sivuğaatni isağuligikkañiñ Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpañja sivuğaatni iñuich Iğñinan Iñuum ayakkisipmigaa sivuğaatni isağuligikkañiñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaağaa iñuk uqağniqluktaqtuaq Iğñinanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitħhaa iñuk uqağniqluutiqaqtuaq Ippitħuamik Irrutchimik. ¹¹ Iñuich uqaqsitaağvinmuutikpasi sivuğaatnun atangich suli analatit, isumaaluñniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqağniaqtilaapsitñik. ¹² Atakkii tavrağuppan Ippitħuam Irrutchim ilisautrigisigaasi uqaksrapsitñik.”

Atrikusauñ Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaagrũñiñ nipliḡñiqsuq Jesus-mun, “Iisautrii, uqauttuun aniqatiga aviqulugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisagikkani.”
¹⁴ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Añuun, atanniqsuqtauyumiñaitchuña av-guitlasilũña suuraksrapsitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!”¹⁵ Nipliḡñiqsuq iluqañitñun, “Munaḡititchi siḡñaktualigmiñ! Atakkii suuraḡaiksialuaḡumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuuhigmik.”¹⁶ Tavralli Jesus-ñum uqautiniḡai atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuqaḡniqsuq umialguruamik. Nunañja nauqpauraqhuni kopraksranik.¹⁷ Isumaasqsiñiqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuḡisivik?’¹⁸ Itnaḡisiruñaliqaa, ‘uqaḡniqsuq inmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvaḡvitka aasiñ nappailũña añitluktuanik. Tavrũña tugvaḡisigitka nauriaḡikkatka suli atlat suuratka.¹⁹ Taatnaanikkuma nipliḡisiruñja uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suurapayaanik inuḡikkaqnik iñugiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasiñ iñuuniḡiñ qaḡalutin niḡilutin imiḡutinlu. Quviasuḡiñ!’²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutiniḡaa, ‘Kinnauniqsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaatin tugvakkatin ilipnun?’²¹ Jesus niplipsaaḡniqsuq, “Taatna ittuq tugvairuani umialgutiksranik inmiknuñhiñaaq aasriñ suksraitlũtiñ Agaayyutitñjaqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ñum nipliutitqinñiḡai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaaluqunitlusi iñuuhigmik, sumik niḡiñiaqtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik atnuḡaaḡniaqtilaapsitñik.²³ Iñuuhig pitluktuanuniqsuq niqimiñ, suli timi pitluktuanuruq atnuḡaaniñ.²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitlaitchut naagaqaa katititlaitchut, suli siḡluaqañitchut tugvaḡviksramiknik. Naagatai Agaayyutim niḡipkaḡaḡigai! Akisutluktusi tamatkunakña tinmiñũñiñ!²⁵ Iłapsi iñuuhig takliłaalguitchaa isumaaluutitigilugu.²⁶ Añalataḡilguñiḡupsuñ sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaqpsi atlanik sunik?²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuḡarritlaitchuat inmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnuḡaallautat pigigaluaqługich atrinitchai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat.²⁸ Agaayyutim atnuḡaaqatlakpagich nauriat —ivgich illakhutin uvlupak aasiñ ikipkaqługich uvlaakun — atnuḡaatlukkumiñaiññiqpasi? Aatai, ukpiqsriñikiññiaqpat!²⁹ Isumaalukasi niḡiñiksrapstñik imiñiksrapstñiglu.³⁰ Atakkii ukpinaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaaqtut tamatkuninja. Aapagikkapsi ilisimagaa inuḡikkaqsi.³¹ Taatnaqhusi pakaaqqaḡilugu Agaayyun añalatchiruaq nalaunñaruñpluni umialiktun. Taatnaḡupsi qaitchigisigipsi inuḡikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qilañmi

³² “Iqsiñasi iñugiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qilañmiittuam aatchuḡukkaasi ilaan pigikkanik qaunagilusriļu.³³ Tunisigik sulliñaurasi qailługuasiñ akuqtuaq nagliñnaqtuanun. Taatnaḡupsi inniaqtuq maniqḡviquaqmatun piunḡiḡumiñaitchuamik. Tugvaqsuñ umialgutiksraqsi pakmuñja piyaqquḡumiñaitchuamun, atakkii tigliñniaqtim tiglikkumiñaitchait suli qupilḡut piyaqquḡumiñaitługich.³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaqtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaiyağumausi savautriħipsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqqiruat añaayuağmikknik utiqsağumaruamik katchuutiruat niğiqpagviatniñ. Tikilluni katchaktuqpan anmautinayağaat utaqqipkasunatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit añaayuağminj paqitpatinj itqumalutinj suli itqanaillutinj utiqpan. Naalağnisitchi, Añaayuağ saalisagisiruq aquvitillugich aasiñ payuglugich. ³⁸ Qanutun quvianaqtigivat Atanigminj paqitpatinj piħiñaagugutinj agğiqsiğniqpan unnuam qitqani unniñ aquagun. ³⁹ Nalupqiginjitchiksi taamna, tupqum iñuan ilisimagumij tigliñniaqtim tikiumakısrana isiqtinayaitchaa tupigikkagmiñun. ⁴⁰ İlipsipsuuq, taatnatun piħiñaanuyumausi, atakkii İğniña İñuum agğiqsiruq sassağniğmi niğiuğinjısapıgun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹ Peter nipliğniqsuq, “Ataniq, uqautrivich taavrumiña atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanguruam kiuniğaa, “Uqallaglanja tuniqsimapluni suli puqikhuni savaktimik. Taamnauruq añaayuağjata iglauğmiñi qaukiliutikkana atlat, savaktit niqiksritquplugich piñaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti añaayuağpan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ İlumun uqautigipsi, Atangum taamna savakti munaqsriħiutiniğaa iluqaitñun suurağmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukiliutikkana isumniğniğumi, ‘Añaayuağa muluruq,’ tavraknaaglaan ipiğaqtuasılugich atlat savaktit anutit ağnatlu, suli niğiasıluni imiligunılu, ⁴⁶ tavravvaali añaayuağja utigisiruq niğiuğinjısilugu kilikkaluaqnağulu. Uuma atangum piğisigaa savagvianiñ piqasiutipkağlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qaukiliutikkana ilisimagaluaqtuq añaayuağmi pisulhanik. Aglaan tupiksriñitluni anasiñjuqsausiaqallapiğniaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruuq atanigmi pisulhanik nalaunñailıqiruağlu anasiñjuqsakkaugisiruq atqunaunğilaamik. İñuk aatchuusiaqatuağ atqunağ iñuich niğiuğvigiğisigaat atqunağ. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatluktuuağ iñuich niğiuğvigitlukkisigaat.

Jesus Aggiutriruq Aviktuiğmik

⁴⁹ “Agğiqsunja nunamun isummitqigiaqlugich iñuich. Agğiğaa ittuq ikniqsuğmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinjanıksimali. ⁵⁰ Akuqtuğisiruñja paptaağutiksramik; qanutun ihuillıuqtigivik atuumaniħhanunaglaan! ⁵¹ İsumavisi agğiutriñiplunja tutqıutmik nunamun? Qanjaa, agğiutrirunja aviktuiğmik. ⁵² Pakmaniğaglaan anayuağağiich tallimauyuminj avıkkisirut, piņasut akıllıiğlugich malğuk suli malğuk akıllıiğlugich piņasut. ⁵³ Aapa akıllıiutiniuaqtuq iğniğmiñun suli iğniq aapamiñun; aaka akıllıiutiniuaqtuq paninjmiñun suli panik aakamiñun; aakaruaam akıllıiğisigaa ukuani suli ukuanjuruuq aakaruaani.”

Kanıqsimalugu Atumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ñum nipliutılgiñniğai iñuich, “Tautukapsiunj nuviya kanaknamiñ nipliğaqtusi sialuğniğniplıgu, aasii sialuğuaqtuq. ⁵⁵ İkpigikapsiunj anuğı unjallamiñ nipliğaqtusi uunaqsıñniğniplıgu, aasii uunağuaqtuq. ⁵⁶ Ukpinñuaqtausii! İlisimagaluaqtusi sıłaksramik qıññanğun nunam qılaumlu. Suvaatami naluvisiunj qanuutauħa atuumaruam pakmapak?”

Atisiqatigiun Akıllıiğsuqtin

57 “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitñik sum nalaunn̄atilaanjanik pirakrsapsi? 58 Kia iñuum pasikpatin maligutakrsatigun aasii uqaqsittaagvin̄muutilutin, pisuqtılaapni inillaksagumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatan̄itchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikñiqsuqtinun, aasii aikñiqsuqtit iligisigaatin isiqtauvin̄mun. 59 Uqautigipñ, aniyumiñaitchutin isiqtauvin̄miñ akil̄igaluagnagich akil̄iakrsapayaatin.”

13

Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa Piyaqqugusi

1 Jesus uqaqtitlugu ilanjich iñuich Jesus-mun̄niqsut uqautiplugu Galilee-ḡmionik Pilate-ñum tuqqutan̄iñik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun; aun̄jllu aun̄ich niğrutitlu avugiiksitlugich. 2 Jesus-ñum kiuniğai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-ḡmiut killiqirautlun̄niplugich atlaniñ Galilee-ḡmiuniñ tuqqutaupmata taatna? 3 Qanaa, uqautigipsi, isummitq̄n̄itchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. 4 Itqallaksigik taapkua akimiaq pin̄asut iñuich Siloammi tuqqutauruat nasirvium kattaq̄pmagich? Isummatigivisigij̄ killiqirautlun̄niplugich iluqaitñiñ iñun̄niñ Jerusalem-miñ? 5 Naagga, uqautigipsi, isummitq̄n̄itchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritl̄ailaakun Napaaqtukun

6 Jesus-ñum uqautiniğai uumiña atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuk asirrisuuruamik napaaqtuqağniqsuq nautchiivin̄miñi. Asiaqaqmagaaqamiun̄ paq̄tchin̄iñniqsuq. 7 Aasiiñ nipliutiniğaa nautchirriqirini, ‘Uvva, pin̄asuni ukiuni asiaqaqmagaaqapku taamna napaaqtuq paq̄tchin̄itchuna. Kippuun̄! Atuqsiñagaa manna nuna.’ 8 Aglaan nautchirriqirim kiuniğaa, ‘An̄uun, taatniillagli atautchimi ukiuni. Nivan̄niyaqtuna avataagun sul̄i ill̄iqilugu nagguksautmik. 9 Aasiiñ asirriñiqpan ukiutq̄ikpan nakuun̄iaqtuq aglaan pin̄itpan kipiniaḡiga.’ ”

Jesus Mamititchiruaq Ağnamik Jew-ñuruat Minḡuiqsiaḡviata uvluan̄i

10 Ilañatni Jew-ñuruat minḡuiqsiaḡviata Jesus ilisautriñiqsuq ktrağvin̄mi. 11 Tavrani itmiñiqsuq ağnaq irrusiq̄luqaqtuaq nan̄ititchiruamik ilaanik akimiaq pin̄asut ukiuni. Taatnaqhuni imupluni isivil̄guil̄iğniqsuq. 12 Jesus-ñum tautukamiun̄ tuq̄luğniğaa in̄miñuquplugu, “Ağnaaq, atniğñ̄autaiqsutin.” 13 Iligai argañni ilaanun. Ağnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. 14 An̄alataan ktrağvium iħuagin̄iñniğaa Jesus-ñum iħuaqsil̄ha minḡuiqsiaḡvium uvluan̄i. Tarra uqautiniğai iñuich, “Itchaksrat uvlut ittut savagviksravut. Agḡiḡagutitchi taapkunani uvluni iħuaqsiraulyaqtuğlusi minḡuiqsiaḡvium uvlun̄ilaan̄ani.” 15 Atan̄guruam Jesus kiuniğaa, “Ukpin̄ñuaqtisii! Iluqapsi pituiğayağaa qun̄jiñi unniñ natmaktini inaan̄iñ imiğiaqtuqtilluguasii minḡuiqsiaḡvium uvluan̄i. 16 Una ağnaq kiñuviağigaa Abraham-ñum naagaunniñ tuun̄gaum pituksimaplugu akimiaq piñasuni ukiuni. Pituitl̄aiñ̄iqpigu marrumani minḡuiqsiaḡvium uvluan̄i?” 17 Taavruma kiggutaan kan̄n̄utchaktinn̄iğai akil̄liqsuqtin̄i, atlat iñuich quviatchakmipkaq̄lugich iluqaagun quviqnaqtautigun savaan̄igun.

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiakrsakun

¹⁸ Jesus apiqsruḡniqsuq, “Sumik atriqaqpa aḡaayuqautaa Agaayyutim? Sumik atriliḡḡiaqpigu?” ¹⁹ Ittuq mustard-ḡum nautchiaksrauranatun aḡutim nautchiikkaḡatun nunautmiḡi. Nautchiaq naukami napaaqtuq-paḡuqtuq aasiḡiḡ tḡmiurat silami ugluliuqhutin aḡiḡiḡun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsruḡniqsuq, “Sumik atriliḡḡiaqpigu aḡaayuqautaa Agaayyutim?” ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun aḡnam akarrutiksrajanatun mukkaaksramun, iluḡani puvlaḡniaḡhanunaglaan qaḡḡiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igliḡniqsuq nunaaqḡisigun suli nunaaqḡiuratigun, ilisautriḡluni iḡḡḡnik iglauḡḡmiḡi Jerusalem-mun. ²³ Iḡḡata apiqsruḡniḡaa, “Ataniḡ, ikituurahiḡat anniḡsuḡniqaḡat?” Jesus kiuniḡai, ²⁴ “Pisuḡtilaapsitḡi isigḡiaḡitchi amitchuakun talukun, atakkii iḡḡiḡaktuat iḡḡiḡ isigḡiaḡisigaluaqtut aglaan pilḡyumiḡiḡitḡut. ²⁵ Iḡḡun tupḡum umikkisigaa talu. Qichagupsi silataani katchaktuḡisirusi talumi suli niḡliḡusi, ‘Aḡuun, aḡmautillaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitḡa agḡisilaaqsi!’ ²⁶ Tavralli kiugisigiksi, ‘Niḡirugut imiḡatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqḡiptikni.’ ²⁷ Aglaan niḡlitḡikkisiruḡ, ‘Nalugiga nakitḡa agḡisilaaqsi. Piigitchi uvaḡniḡ, iluḡasi pigiḡiḡiraaurasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigigisirusi tiriquulatchiḡiḡich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, suli Jacob, suli iluḡaisa sivuniksriḡirit aḡaayuqautaaani Agaayyutim igitaupkaḡusi! ²⁹ Iḡḡiḡ agḡiḡisirut kivaknamiḡ kanaknamiḡlu suli niḡiḡmiḡlu uḡallamiḡlu aasiḡiḡ aḡuvillutin niḡiḡpaḡviḡmun aḡaayuqautaaani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiuḡ una, ilasi suvasaḡiḡisasi pakma kamaḡaḡsikkaḡisirut suli kamaḡahutin isumaruat pakma suvasaḡiḡisirut.”

Jesus-ḡum Piḡpaksriḡha Jerusalem-miunik

³¹ Iḡḡajisa Pharisee-ḡuruat utlakkaat Jesus niḡliutiḡlugu, “Aullaḡtuk-sraurutin maakḡa, atakkii Herod-ḡum tuḡḡutḡukkaatin.” ³² Jesus kiuniḡai, “Uḡautiḡaḡsiuḡ taamamna Herod kayuḡtumik atriqaḡtuaḡ, ‘Anitḡataḡitka irrusiḡiḡiḡ suli iḡaḡsiraḡaiḡluna atniḡḡaḡuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piḡḡayuakun uvluk naatchigisiruḡa savaamnik.’ ³³ Iḡliḡtuksraupiaḡtuna tumiḡkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutḡikpan, atakkii sivuniksriḡiri tuḡḡutautlaitḡuḡ Jerusalem-ḡum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuḡḡutaḡigitin sivuniksriḡirit, uyaḡḡnik miḡluuḡḡiḡlu uḡḡiraḡtit Agaayyutim tuyuḡikkaḡi ilipsitḡun! Qapsiḡiaḡlaan katitḡukkaluaḡaḡiḡipsi atriliḡu aḡaḡiḡpak piyaḡḡḡtailitniktuaḡ paiyaḡmiḡnik ataani isaḡḡḡmi, aglaan piḡḡiḡitḡusi! ³⁵ Taatnamik tupiḡsi suksraakkaullapiḡḡiaḡtuḡ suḡiḡḡaḡḡlugu. Qiḡitḡikkumiḡiḡitḡiḡa niḡliḡviksraḡsitḡunaglaan, Uvvaḡuḡ Agaayyutim piḡiḡtiḡaḡliḡ taamna tikitḡuaḡ atḡaḡun atanḡum.”

14

Jesus-ḡum Mamititchiḡha Atriḡḡaḡtuamik

¹ Miḡḡiḡiaḡḡvium uvluani Jesus niḡiḡaḡtuḡaḡniqsuḡ kiḡḡḡḡanun sivil-luḡtaata Pharisee-ḡuruat. Iḡḡiḡ naipiḡtulḡiḡiḡaḡ. ² Iḡḡ Jesus-muḡniqsuḡ puvinniḡsuaḡ iluḡaani timimiḡi. ³ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai ilisautrit maliḡutaksranik Pharisee-ḡuruatlu, “Maliḡutaksraḡaḡnaḡpa mami-titchiruni miḡḡiḡiaḡḡvium uvluani?” ⁴ Aglaan niḡliḡiḡiḡiḡisut. Jesus-ḡum

aksiklugu iñuk ihuaqsiqkañigaa aasiiñ aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutinigai, “Igñiqagupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisialhum uvluani nuqin-nayaqpsiunjavrakna qilamik? Taatnatun piñayaitpsi pamiqsaqaqupsi? [Taatnamik nalannjaruq mamititchikama minguisiaqivium uvluani.]” ⁶ Aglaan kiggutiksraiññaat.

Atchiksuañglu Tukkuññatiglu

⁷ Jesus-ñum ilitchuñigai ilañich aiyugaakkauruat piksrath atcuppiutaññiqsranik. Uqautiniñgaili atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaacpatin kasuutiruum niñiqpagvianun aquvinniaqnak aquppiutaññiqsramun. Kiña tavrani kamanatluktuvaq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqñiqsuam iliptiknik utlakkayağaatin nipliñuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuñja.’ Kannusuligayaqtutin aquvittipatin atchitluktuamun. ¹⁰ Uvvaasiiñ, aiyugaakkauyuvich aquvillutinaasiiñ atchitluktuamun, ilvilli aiyugaaqtivich utlakkayağaatin nipliutilutin, ‘Iauramaañ, uvuñagiñ aquppiutaññitluktuamun.’ Taavrumuuna kamagigisigaatin sivuğaatni iluqatin aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq inmiñik kamanaqsiruaq atchiksikkaugisiruq, sulii kisupayaaq atchiksiruq inmiñik kamanaqsikkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutinigaa aiyugaaqñiqsuvaq, “Qitiquutaqtitchiñiağuvich unniñ nullautchiqsitchiñiağuvich, aiyugaagniaqñagich ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialguruat silalliutinlu, atakkii aiyugaagisipmigaatin. Taavrumuuna akiliusiaqagisiritin. ¹³ Niñiqpaktitchiñiağuvich aiyugaagumagisi nagliñnaqtuat aulatitcheuatlu sulii pisutlaitcheuat qñitlaitcheuatlu. ¹⁴ Aasiiñ quviatchaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akiliutiksraitchaatin. Agaayyutim akiligiñsigaatin taivrumanii uvlumi añitqikpata tuquhigmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisulhanik.”

Atrikusaun Niñiqpagvikun

¹⁵ Ilañat iñuich aquppiqatauraaq niğgiviñmi tusaakami taavrumiña nipliutinigaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niñiqatauniaqtuat añaaquqautaañi Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Ilaatniguuq iñuk aiyugaaqñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik niñiqatiksrağmiñik. ¹⁷ Niñiñaqsiqman tuyuñigaa savaktini uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvuñagitchi, supayaaq piñiñaaguqtuq!’ ¹⁸ Aglaan iluqatin patchisiqsuvaqsiñiqsut. Sivullium uqautiniñgaa, ‘Tauqsuqsuñja nunamik. Tautugiagniağiga. Uvvatuq akuqtuğun pisanitcheuğutiga.’ ¹⁹ Atla nipliñiqsuq, ‘Tauqsuqammiqñuñja tallimanik unirrautiqatigiñnik uuktuagiagniağitka. Uvvatuq akuqtuğun pisanitcheuğutiga.’ ²⁰ Sulii atla nipliñiqsuq, ‘Ilaqatnikpaalukñuñja, taatnaqñuñja utlautilguitchuñja.’ ²¹ Savakti utiñiqsuq uqautipluguasiiñ añaaquqani. Taavruma qinnakhuni nipliutinigaa pirini, ‘Qilamiksuğutin tumitchaanugiñ sulii akunğatnun tupqich nunaaqqimi qagğisilugich nagliñnaqtuatlu aulalguitchuatu sulii qñitlaitcheuatlu pisutlaitcheuatlu.’ ²² Aquvatigun savakti nipliñiqsuq, ‘Ataniiq, savaagigiga savaagitqukan aglaan iniksraqtuqsulii.’ ²³ Añaaquqam nipliutinigaa savakti, ‘Aullağiñ tumitchaanun. Uqautiyakkich iñuich nanipayaaq niñiqasiquluna. Tupiğaa immiğli iñuñnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlautitcheuat aiyugaaqtaugaluaqhutinj uuksiyumiñaitchut nullautchiukkamnik!’ ”

Jesus-ñum Maliguaqtini Inmikhun Suksraaqugi

²⁵ Iñugiaktuat iñuich malinñigaat Jesus. Kinaiqamigich nipliutinigai,
²⁶ “Kiña maligukkumi maliguaqtaulguyumiñaitchuq kisanik piqpagitlugluna aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliagmiñiñ qitungamiñiñlu, sulii aniqatiumiñiñ naagaunniñ inñiñiñ. ²⁷ Kisupayaaq iglutuinitchumi sannigutağmiñik maliglunalu maliguaqtaulguyumiñaitchuq. ²⁸ Nallicsi nappaisukami nasirvinmik aquvitluni naarrutiksraqaqmagaagtuq savaaksragmiñik. ²⁹ Turvilianikkaluaqlugu maniksraiñiñgumi tupqum naarrutiksranjanik tamatkua qiniqtuat igloutiginayagaat ³⁰ nipliğutin, ‘Taamna iñuk nappaisağaluaqhuni naatchinitchuq.’ ³¹ Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik anuyyiuqtiaqtuq akililiutisukkumi atlamun umialinmun piqaqtuamun iñuiñiñanik kavluutinik anuyyiuqtinik, ilaa aquvitqaaguni sivunniugayaqtuq sanñigaluaqmagaagmi igluliuğumiuñ atla umialik. ³² Igluliuğumiuñiñiñgumi tuyuqağayaqtuq kiliktinik paaglugu atla ataniq apiqsruğlugu qinuirrutitquluni unasiññaan.” ³³ Jesus nipliğniqsuq, “Taatanuntuuq, kiñapayaaq maliguaqtigiyumiñaitchiga suksraangisuaqpan inñiñik sulii suksraaglugulu iluqaan pigikkani.

Atuğumiñailaq Tağiuq

³⁴ “Tağiuq nakuuruq, aglaan tağiuğniraanajagumi, nakitña tağiuğniraalitqikkisiva? ³⁵ Nakuunitchuq nautchiiviksrautmun unniñiñ naggutiksriuganun. Iktaksrañhiñauruq. Naalağniłlagitchi, siutiaqtuasi!”

15

Ipnaiq Tammaqtuaq

¹ Iñajatni uvlut iñugiaktuat tax-siliqirit sulii killuliqirit utlautiniqsut tusaasuklugu Jesus. ² Pharisee-nuruat sulii aglaliqirit uqapiluaqsiniqsut, “Uuma iñuum paglagai killuliqirit nigiqatigiplugilul!”

³ Tavrakña Jesus-num uqautinigai atrikusautmik, itna, ⁴ “Iñarisamma tallimakipiamik ipnaiqagumi tammaiługu iñajat, suniaqpa? Uniññaigai tallimakipiaguutailat ipnaich iñuilaami aasii pakkiaglugu atausiq tammaqtuaq paqinniañhanunaglaan. ⁵ Paqitnamiuñ quviatchallapiağniqsuq natmiutiplugu ⁶ aggisiniğaa. Tuqluğugich ilauraani silalliuñlu nipliutinigai, ‘Quviatchaktunja paqitnapku tammaqtuaq ipnaiğa. Quviasuqasiqsikña!’ ⁷ Uqautigipsi, taatanuntuuq quvianatlukkisiruq pakmani atausiq killuliqiri isummitqikpan taapkunakña tallimakipiaguutailaniñ nalaunñaruaniñ iñuñniñ isummitqinñianñiñasugiruaninñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Ağnaq qulinik qatiqtaanik maniuraqagumi tammaiługu iñajat, suniaqpa? Ikillugu naniq salikuğniagaa natiq, pakiglugu maniuraq nani-payaaq paqinniañhanunaglaan. ⁹ Paqitnamiuñ tuqluğai ilauraani silalliuñlu nipliutiplugich, ‘Quviatchaktunja paqitnapku maniurağa tammaitchaga. Quviasuqasiqsikña!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatanuntuuq isagulgi Agaayyutim quviasugaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iğñiq Tammaqtuaq

¹¹ Jesus uqaagtuupsaagniqsuq, “Iñugguğuvva malğunñik iğñiaqtuuaq. ¹² Nukaqñum nipliutinigaa, ‘Aapaan, aatchunña pakma paisannak-taaksrautimnik.’ Uvvaasiñ anjutim avinñigai suvani taapkunñunja iğñanmiñun. ¹³ Uvlut aquurañatigun nukaqñum tuniñigai supayaaat

pigikkani, aullaqhuni nunamun uņasiksuamun. Tavraniasiin maniiġutiniqsuq iñuuniamaqłukhuni. ¹⁴ Maniiġutipman kakkaaqsiuħiq iliñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaaqqiñi. Suillapiaqmiuġlu. ¹⁵ Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq ilaŋatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriliutinigaa qaunagitquplugich kumiani. ¹⁶ Niġisukpaitłuni niġisukkaluaġniqsuq kuniat niġiksranjitiñik aglaan iñuich niġipkaġunjiññaat. ¹⁷ Tavrakŋa qaugriaqpalaŋniqsuq nipliuhuniasiiñ, 'Iluqatinj aapaa savaktai sippakuuqtuaqħutinj niġiksraqaġaqtut. Aglaan kakkaagataqtuŋa. ¹⁸ Makilluŋa aullaġisiruŋa aapaanun nipliutiluguasiiñ, Aapaan, killuqsaqtuŋa akitñaqługu Agaayyun ilviłlu. ¹⁹ Taiguutiqaqtuksraunġiqsuŋa iġñipnik. Iłaliutinŋa akiññaŋniaqtaunun savaktipnun.' ²⁰ Tavra makitłuni aapamiñuŋniqsuq.

"Uņasiksitlugusuli aapaŋan tautuŋniġaa aasiiñ ilunŋutçakhuni. Aqpaqsrugniqsuq iġñiġmiñun iqtitluguasiiñ kunikługulu. ²¹ Iġñiŋan nipliutinigaa, 'Aapaan, killuqsaqtuŋa akitñaqługu Agaayyun ilviłlu. Taiguutiqaqtuksraunġiqsuŋa iġñipnik.' ²² Aglaan aapaŋan tuqłuġniġai savaktini, 'Qilamik, agġitrisitichi nakuġniqsramik atnuġaatqitukraŋjiñik qitiqhiġutilugulu suli sakpakkiġługu. ²³ Taatnaanikkupsi aikhiġitchi uqsraqsaamik nuġġamik tuqulluguasiiñ, uvagulli quviasuguta niġiqpakkumaugut. ²⁴ Iġñiġa tuqugaluaqtuq pakma iñuuruq, tammagaluqtuq pakma paqitauruq.' Tavraasiiñ niġiqpaaqsiñiqsut.

²⁵ "Taatnaqtitlugich anayukliq nautchiiviniñi ainiqsuq. Qallikami tupiġmun tusaagaqsiñiqsuq atuqtuuramik agġiruaniglu. ²⁶ Tuqłuqługu ilaŋat savaktit apiqsrugniġaa, 'Suvat ipkua?' ²⁷ Savaktim kiuniġaa, 'Nukatchian ainiqsuq suli aapavich tuqqutchisiplugu uqsraqsaamik nuġġamik. Niġġisigaa utitqigluqman nakuupłuni.' ²⁸ Aapiyaŋa qin-nakpaitłuni isiġunjiñniqsuq tupiġmun niġiqpaktuanun. Aapaŋan anipluni iniqsruaġniġaa isiquplugu. ²⁹ Aglaan uqautiniġaa aapani, 'Atanji, iluqaitfi ukiuni savautigikpiñ kamagiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikun-niiñ aatchunġanitchikma niġiqpautiksramnik ilauraatkalu. ³⁰ Aglaan taamna iġñiġiñ maniiġutiniqsuq akiisutigunlu. Aasiiñ aipman tuqqutçhirutin uqsraqsaamik nuġġamik pisigiplugu.' ³¹ Aapaŋan kiuniġaa, 'Iġñiŋ, ittutin ataramik uvanŋi. Suuratka iluqaisa pigigitin. ³² Aglaan niġiqpaktuksraurugut quviasullapiġguta, atakkii nukatchian tuquruq pakma iñuuruq, tammaqtuq pakma paqitauruq.'"

16

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Aŋalatchiruakun Suuranik

¹ Jesus-ŋum uqaaqtuutiniġai maliġuaqtini, "Taimmaguuq umialik savaktiqaġniqsuaq aŋalatchiruamik suuraġmiñik. Iñuich umialik uqautiniġaat aŋalatchiruamun maniiġutçaġniplugu. ² Umialgum tuqłuqamiuŋ uqautiniġaa, 'Sua uvvauna tusaakkaġa ilipkun? Uqautiŋŋa qanuq aŋalatchisilaaqnik suuranik. Aŋalatchitqikkumiñaitçhutin suuranik atakkii maniiġutçaġniġikma.' ³ Savakti isummigñiqsuq, 'Aŋaayuqaġma piiġataġaŋa savaamniñ. Qanuġisivik? Paulġiralguitmiuŋa nunamik suli kannuġipmigiga injiulakisraġa. ⁴ Uvvaliqaa itnaġisiruŋa! Savaŋaiguma ilauraqaġumuŋa tukkiqsiksramnik.' ⁵ Aŋalatauruam tuqłuġniġai iluqaisa iñuich akiqsruutiqaqtuam aŋaayuqaġmiñun. Apiqsrugniġaa sivulliġ, 'Qanutun akiqsruumaviuŋ aŋaayuqaġa?' ⁶ Taavruma kiuniġaa, 'Tallimakipiatun iñuġiaktiilaaliŋnik qattaġruŋnik

uqsrunik.’ Suuranik aŋalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguŋ tavrura malġukipiaq qulit.’ ⁷ Apiqsrulgiñiġaa atla, ‘Ivichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpich?’ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakiapiatun iñugiaktiilaaliŋnik miissuŋnik mukkaaksranik.’ Suuranik aŋalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguŋ sisamakipiaq.’” ⁸ Atanġum Jesus-ŋum uqagiñiġaa nalaunŋaitchuaq aŋalatchiruaq suuranik pillautagiŋniplugu pisaasuŋhagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiqaqamiŋ iñuuqatiumiknik tamatkunakŋa ukpiqsriruaniñ. ⁹ “Uqautigipsi, Iłauraalliugusi atuġusi manigikkapsitñik ikayuutiksraŋatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaatnigun tuquniġuvich aasiñ manik nuŋutpan iniqagiŋsirusi pakmani. ¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruq mikiruatiġun tuniqsimagisipmiuq aŋiruatiġun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatiġun tuniqsimaitkisipmiuq aŋiruatiġun. ¹¹ Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich aŋalatchiŋiqni nunam suuraiñik, qanuġuni Agaayyutim tunŋavigitlagisiñiqpatin aŋalatchiŋiqni ilumutun umialgutauruanik? ¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suuranġun, qanuġuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. ¹³ Kiñiunniñ savautrilġuitchuq malġuŋnik aŋaayuqaŋnik. Atakkii uumigiŋisigaa atausiq aasiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiñ nagġugilugu ilaqataa. Savautrilġuyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiġlu maninġmiġlu.”

Iłarat Jesus-ŋum Iłisauttunġisa

¹⁴ Pharisee-ŋuruat tusaakamitruŋ iluqaan tamanna, mitautiginiġaat Jesus atakkii piqpakstriplutiŋ maninġmik. ¹⁵ Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Nalaunŋanisuurusi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim iłisimapiagai uummati. Atakkii sut kamaŋaqsiqkakkauruat akunġatni iñuich Agaayyutim nagġugipiagai.

¹⁶ “Aggiłhanunaglaan John Paptaaqtitchirim malġutaksraŋalu Moses-ŋum aglaŋisalu sivuniksriqirit aŋalatkaich iñuuniaħivut. Aasiñ tavrakŋaniñaglaan tusaayugaallautana aŋaayuqaataan Agaayyutim quliaqtuanġuniqsuq, suli piyumalaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanniqsimatquplutiŋ. ¹⁷ Mikiniqsrallapiaqunniñ titiġnauraŋa aglaum malġutaksrani simmiġumiñaitchuq kisianik qilaġlu nunalu piqpaknik.

¹⁸ “Kia aŋutim avitchumiun nuliani aasiñ kasuutiluni atlamun aġnamun atlatuġaqtuq; taatnatuntuuq aŋun kasuutiyumi avisimaruamun aġnamun atlatuqmiuq.”

Umialġlu Lazarus-lu

¹⁹ Jesus uqaaqtulgitchuq, “Ilaatniguuq umialiqagiŋniqsuq atnuġaaqaġuuruamik akisuruaniq suli iñuuniaqhuni ayuqsraniŋluni uvluġagiŋman. ²⁰ Uvvaguuguna iŋiularikniaq atilik Lazarus-mik killiġruaqaqtuaq. Iñuich inillaŋniġaat paanun umialgum tupqaŋ, ²¹ niġillakkasugaluni kaŋanauranik kataktuanik umialgum niġġivianiñ. Qipmich utlaklugu aluktugaŋniġaich killii. ²² Iŋiularikniaq tuqupman isaġulgiħ akiyautiniġaat saniġaanun Abraham-ŋum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiñ. ²³ Aasiñ anasiñġuqsaġviŋmi nagliksaallapiaġataqtuq. Aaġluqhuni tautunġiġaa Abraham unavanun Lazarus-lu saniġaniittuaq. ²⁴ Umialik tuqluġniqsuġli, ‘Abraham Aapaŋ. Nagliġillaŋniaŋŋa! Tuyuġiun Lazarus kiñiilaglugu tikini imiġmun niġlaqtigiagliun uqaġa, atakkii nagliksaallapiaqtuna ikniġmi!’

25 Aglaan Abraham nipligñiqsuq, 'Iğñiin, itqallaun una! Iñuukiqni piqaqtutin iluqaanik nakuuruamik, aasiiñ Lazarus piqaqhuni iluqaanik pigiičhuamik. Aglaan pakma arauttutiqaqtuq uvani nagliksaaqtitlutin. 26 Naagaunniñ itiruamik ikaagnağumiñaitchuumik piqaqtuq akunnaptikni. Kiñaasiiñ ikaatlaitchuq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitchuq uvaptiknun ilipniñ.' 27 Umialik nipligñiqsuq, 'Abraham, aapaan! Injigikpiñ, tuyugilugu Lazarus aapaa tupqanun. 28 Tavrani tallimanik aniqatiqaqtunja. Kiliktuğiağligich tatamnaqtuumik, tarrali uvunañitchumagaat inaanun nagliksaağvium.' 29 Abraham nipligñiqsuq, 'Aniqatiutin piqaqtut aglaanitñik Moses-ñum suli sivuniksriqirit uqautriqaqhutin tatamnaqtuumik. Aniqatiuvich naalağniraksrağigaich taipkua uqaqpata.' 30 Umialgum kiuniğaa, 'Abraham, aapaan! Taamna apaiñuñitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.' 31 Aglaan Abraham nipligñiqsuq, 'Naalağniñitchumisigich aglaanji Moses-ñumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniñ utiguni tuquruamiñ uqautikpatin.'"

17

Killuqsaunlu Natqigutriğlu

1 Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, "Nalupqinaitchuq. Killuqsaqusağutit atuumaniagtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiğutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsaqusaagihigmigun. 2 Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan tağiumun uyağanjmik qunjisigmiutchiğlugu, taamna ililgaamik killuqsaqusaagitiñiktuaq. 3 Taatnamik munağititchi! Aniqatiksi killuqsaqpan suakatağumagiñ, aasiiñ isummitqikpan natqiuதியumagiñ. 4 Killuqsagñiqpan akitñağutin tallimat malğunniaglaan atautchimi uvlumi nipliguni, 'Nunuuraqñuñja isummitqiksuna,' natqiu tiraksrağiginiñ."

Ukpiqsriğiq

5 Uqçiraqtit nipliutiniğaat Ataniq Jesus, "Ukpiqsriğiqput ilalağun." 6 Atanğuruam kiuniğai, "Ukpiqsriğiqagñigupsu aktiilaalijmik mikiniqsranatitun nautchiaksrat, nipliutihniñauginiñ una napaaqtuq, Amulutin ilipnik kanjituummaqpich aasiiñ nautchirriutilutin ilipnik tağiumun. Ukpiqsriğiqagñigupsu tupiginayağaaatin.

Iłisauttun Tuniqsimatikun

7 "Nalliqsi savaktiqaqtuq nunniuqhuni naagaqaa munaqsriłuni ipnaiñnik aipman, uqautinayaqpiun, 'Aquvillaglutin niğgiñ?' 8 Naagga! Uqautisuugin, 'Itqanaiyağiniñ niqiksramnik. Saalisagutin niğipkanja imiqtilunjal. Niğianikkuma niğiyumautintuuq.' 9 Savaktin quyarakrağinitchiñ tupigipmatin! 10 Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqagupsu uqauttusiapsitñik nipligñiaqtusi, 'Uvagut nalliummatinitchuat savaktit savałhiñaqtugut savaaksriusiaptiknik.'"

Jesus Mamititchiruaq Qulinik Auyugaqtualinjnik

11 Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akunğakkun Samaria-m Galileemlu. 12 Nunaqçiquramukami paaqsiruaq qulinik iñuñnik auyugaqtualinjnik. Qichaqtut unasiksiplutin 13 aasiiñ kappainaplutin, "Jesus! Ataniiq! Nagligillanñiaqtigut!" 14 Jesus-ñum tautukamigich nipliutiniğai,

“Agaayuliqsinugitchi isivgiuqulusi.” Utlautillağmin iħuaqsiñiqsut. ¹⁵ İlanat ilitchugikami mamitilaagmiñik utigniqsuq, kamaksruqluğu Agaayyun nip-itusipluni, ¹⁶ putluni Jesus-ñum isigaiñun aasiñ quyaniğaa. Taamna iñuk Samaria-ğmiununiqsuq. ¹⁷ Jesus nipliğñiqsuq, “Qulit iñuich mamitchugaut. Naamiimma qulinuğutaiilat? ¹⁸ Suvaata una sumiunuruuq kisimi utiqpa quyasuklugu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Makillutin. Ukpiqsriğipich iħuaqsigaatin.”

Agaayyutim Anjaayquautaağun

²⁰ İlanich Pharisee-ñuruat apiqsruğniqsut Jesus çakugun anjaayquataa Agaayyutim agğigisipmagaan. Jesus-ñum kiuniğai, “Anjaayquataa Agaayyutim agğigumiñaitchuq tautuñnağuni. ²¹ Kiñaanñiñ nipliğumiñaitchuq, ‘Atañii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘İñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim anjaayquataa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²² Tavra nipliğñiqsuq maliguaqtimiñun, “İlaatnigu qiniğuligisirusi ilanatnik uvlugikkaiñ İğñinjan İñuum. Aglaan tautukkumiñaitchiksi. ²³ İlanich iñuich uqagisirut ilipsitñun, ‘Qiniqsuñ, iñña’ naagaqaa ‘Atañii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiagñiaqnagich! ²⁴ Atriqaguni ikniqpalañmik qaummağiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagvigisiruq İğñinja İñuum uvlugikkağmiñi. ²⁵ Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksrauruq ayakkauluni iñuñniñ marrumani uvlumi. ²⁶ Uvlugikkañisun Noah-m itkisiruq İğñinjan İñuum utilha. ²⁷ İñuich niğiplutin imiqhutinlu suli anutit ağnat katchuutiplitin uvlumunaglaan Noah-m isihanun umiamun, aglaan uliqluum tuqputkai iluqaisa. ²⁸ İtkisipmiuq uvlunjsun Lot-ñum, iñuich niğiplutin suli imiqhutin, tauqsiquqhutin suli tunisiullaqhutin, nautchiiplutin suli nappaiplutin. ²⁹ Taivrumani uvlumi Lot-ñum unikmagu Sodom, ikniq suli ağralitlailaat katanñiqsut qilañmiñ aasiñ tuqputlugich iluqaisa. ³⁰ Taatnatun itkisiruq İğñinja İñuum sagviqpan. ³¹ Taivrumani uvlumi iñuk itchumi qaanani tupqum atqagñiaqani isiguguni tupiğmiñun aikhiğuni sulliñauragmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiivñmi itchumi aiñiaqani tupiğmiñun. ³² Itqallaksiun qanuq piħha Lot-ñum nulian! ³³ Kia anniginiagumiun iñuulħi tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiyumiun iñuulħi piqutigipluñ piññakkisiruq ilumun iñuulħimik. ³⁴ Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malğuk iññuk siñiktuak siñigviññi; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁵ Malğuk ağnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶ Malğuk anutik nautchiivñmiittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiñ ilaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷ Maliguaqtañ apiqsruğniğaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ñum kiuniğai, “Sumipayaq tuqunaruq itpan tinmiaqpaich tuqunaruqtuğuruat katisuurut.”

18

Atrikusauñ Uilgağñaakun suli Atanniqsuqtikun

¹ Jesus-ñum maliguaqtini uqautiniğai atrikusautmik. İlisautiniğai ataramik agaayutquplugich nikaliğasunjaqnagich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtigağniqsuq taluqsriñitchuamik Agaayyutmik naagaqaa suvasağinilugich iñuich isummataat. ³ Taavrumaniğuuq nunaaqqimi uilgağnaaqamiñiqsuq utlautreqtuamik taavrumuñja

isivgiqsimun ikayuqupluni akitñaġlugu iġluliuqtini. ⁴ Akuniguuq isivgiksaum suqutiginjñiġaa. Kiisaimmatai nipligñiqpuq injmiñun, ‘Taluqsrinjitchaluanjaġma Agaayyutmik suli suvasaġinjilugich iñuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna ulgaġnaaq mingitñiħhagun uvamnuk ikayuġisigiga akuqtutlasilugu pigikkañanik nalaullugu. Taatnarjitchuma utlakpaitluja mingisaġataġisigañja.’” ⁶ Jesus-ñum ilapsaġniġaa, “Isummatigisiuñ qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayyutim ikayuġumiñaiñiħpagich piksraqtaagikkani injqsruqtuat injmiñun unnuaqtuummaan? Pisaġumagisiva ikayuliksrarjaticun? ⁸ Naalaġnisitchi. Agaayyutim ikayuġisigai nalaullugu iñuñni, suli pisaġumautisunjaqñagich. Aglaan Iġñija Iñuum utiġumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriħimik nunami?”

Atrikusauñ Pharisee-ñuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ñum uqautiniġai iñuich atrikusautmik tunjaruatigun nalaunjaġmiknun aasii naġġugiplugich atlat. ¹⁰ “Ilaatni malġuk iññuk agaayyuvikpañmun agaayutyagñiqsuk, ilaqataa Pharisee-ñuruuq atlaasiñ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ñuruuq qichaqħuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyagikpiñ siqñatuanjiluqtuñja, qanuttarjituñalu naagaqaa atlatuqħuñja atlatitun. Quyagikpiñ atriginjilugiga iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraaqħuñja malġuñni uvluñni akunniqsaaami suli qaitchaġigiga qulikuat akiññaaktaagma.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichaġniqsuq unavanun aasii aagluqsunjaqaniunniñ pattakħu satqani nipliħhuni, ‘Agaayyuun, nagligillaññianja, killuliqiraurunjaħii!’” ¹⁴ Jesus nipligñiqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aiñiqsuq nalaunjaasiluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ñuruuq nalaunjarjitchuq. Atakkii kisupayaaq kamañaqsipkaqtuaq injmiñik atchiksigsiruq, suli kisupayaaq atchiksiruq injmiñik kamañaqsipkakauniaqtuq.”

Jesus-ñum Agaayyutiniġai Iħilġaurat

¹⁵ Iħanjich iñuich tikiutriñiqsut aniqammiuranik Jesus-mun aksiqu-plugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataġaich. ¹⁶ Aglaan Jesus-ñum iħilġaat injmiñuquniġai nipliħhuni, “Ki, iħilġaat uvamnuktitchigik. Avri-aqutaunasi ilinjitñun atakkii anjaayuaqtaa Agaayyutim anjaruq iñunun atriqaqtuanun iħilġaanik. ¹⁷ Itqaqsuñ una! Kisupayaaq akuqtuinjitchuaq anjaayuaqtaanik Agaayyutim atrililugich iħilġaat isigumiñaitchuq.”

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁸ Jew-ñuruat sivulliuqtaata apiqsruġniġaa Jesus, “Nakuuruuq iħisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuitlasilunja isuitchuamik iñuuhimik?” ¹⁹ Jesus-ñum apiqsruġniġaa, “Suvaata taivina nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim. ²⁰ Iħisimagitin tillisit, ‘Atlatuġniaqnak, iñuaġniaqnak, tiglinniaqnak, naagaqaa sagluuqtuaġniaqnak atlatigun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’” ²¹ Iñuum kiuniġaa, “Nutauħamniħaglaan tupigigitka iluqaisa tillisit.” ²² Jesus-ñum tusaakamiuñ taamna nipliutiniġaa, “Atautchimiksuli savaktuksraurutin. Tunilugich iluqaisa pigikkatin qaililugillu maniich inuqsraqtuñun, ilvilli umialgutiqagumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvunjaġutin malinja.” ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamiuñ taamna, aliatħañniqsuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamiuñ aliatħakħu nipligñiqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigiva umialguruat iñuich isikiħrañat anjaayuaqtaanun

Agaayyutim! ²⁵ Sakiqnatluktug umialguruam iñuum isiliksrana anayuyqautaanun Agaayyutim uumakna pikukturuum isiliksraniñ 'Mitqutim Iraagan'." ²⁶ Iñuich tusaakamitruñ apiqsruğniğaat, "Kiñami anniqsukkaugisiva?" ²⁷ Jesus-ñum kiuniğai, "Sua iñuich savaağiyumiñaisanaj Agaayyutim savaağitlapiagatağaa." ²⁸ Peter nipliğniqsuq, "Atañii! Unitchivut kiñunnavut malikhutin." ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniğai, "Aa, kiñaunniiñ unitchigumi kinuniğmiñik, nuliğmiñik, aniqatumiñik anayuyqaağmiñiglu naagaqaa qitungağmiñik piqutigilugu anayuyqautaa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitluktuumik marrumani iñuuhiğmi sulii iñuuluni Agaayyutmi qanapak taimuñ." "

Jesus-ñum Pijatchiğniğai Uqaqalı Tuqqutauniakiğmiñik

³¹ Jesus-ñum qulit malğuiç maliguaqtini kisinñuutiplugich uqautiniğai, "Naalağniłlagitchi! Jerusalem-muñniaqtugut. Tavraniasiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iğniñagun atuumaniaqtut. ³² Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñunitchuanun. Mitautigigisigaat kanñunakun sulii tivvuaqtuğlugu. ³³ Ipiğaqtuğlugu tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuatni uvlut anitqikkisilgitchuq." ³⁴ Aglaan maliguaqtit kanñiqsinñiñiğaat uqağikkaña. Qanuutautilaaña uqałhan iriqsimaniqsuq ilinñiñiñ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtılaaña.

Jesus Mamititchiruq Qiñitlailamik Injiularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlailaq injiulari aquppiñiqsuq sanigaatni tumitchaat. ³⁶ Tusaakamigich iñugiaktuat iñuich apqusaqtuat apiqsruğniqsuq, "Suvat ukua?" ³⁷ Uqautiniğaat, "Jesus Nazareth-miu apqusaqtuq." ³⁸ Taamna kappañaaqsiniqsuq, "Jesus! Kinuviana David-ñum! Anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña inilğaanimma. Nagligillaññañña!" ³⁹ Iñuich sivulliuruat suakatağniğaat uqautiplugu, "Nipaisaagiñ." Aglaan nipitusilağniqsuq, "Kinuviana David-ñum, nagligillaññañña." ⁴⁰ Jesus-ñum nutqaqami inmiñuutitquniğaa qiñitlailaq iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruğniğaa, ⁴¹ "Sumik uvañnun savautitqivich?" Kiuniğaa, "Ataniq, qiñitlasitqiguktuñ." ⁴² Jesus nipliutiniğaa, "Qiñitlasiñi! Ukpisrihiqipich iħuagsigaatin." ⁴³ Tavrakñatchiaq qiñitlasiruq maliaqsipługuasiñ Jesus kamaksruqługu Agaayyun. Iñugaağruich tautukamitruñ, iluqatin nangağniğaat Agaayyun.

19

Jesus-lu Zacchaeus-lu

¹ Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaalñiğniğlugu. ² Itmiñiqsuq qaukiat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni. ³ Qiñiğunniğaa kisuutilaaña Jesus. Aglaan iñunuluuraupluni qiñilguiñniğaa atakkii iñugiakpaitłutin iñuich. ⁴ Taatnaqhuni aqpaqsruğniqsuq sivuatnun iñugaağruich mayuqhuniasiiñ napaaqtumun qiñiğuklugu Jesus apqusaagnaqtuq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aagłniqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, "Qilamik atqagiñ, atakkii tukkuniaqtuñ tupiqnun uvlupak." ⁶ Zacchaeus qilamik atqagnaqsuq. Pağłaniğaa Jesus quviasullapiaghuni. ⁷ Iluqatin iñuich qiñiqtuat uqapıłuqaqsiniqsut, "Una anun Jesus tukuruq tupqanun iñuum killuliqirauruam!" ⁸ Kinuniğmiñi Zacchaeus makitluni nipliutiniğaa Atanguruq, "Naalağniłlagiñ! Qaitkisigiga avvaña suurağikagma inuqsraqtuuanun. Aqsakniksimaniğuma kisupayaamik utiqtitchigisigitka sisamaullugu."

⁹ Jesus-ŋum Zacchaeus nipliutiniġaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatniġu anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuuq kiñuviaġipmigaa Abraham-ŋum. ¹⁰ Iġniña Iñuum agġiqsuq ivaqġiġiaqhuni suli anniqsuiyaqhu ni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusauñ Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalaġnipkaġlugich taavrumiña Jesus uqautipsaaġniġai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginiġaat añaayuuqautaa Agaayyutim sagviaqsiñiplugu. ¹² Uvvaasiñ nipliġniġsuq, “Ilaatiniguuq umialiġaġniġsuq aullaġniaġtuamik nunamun uñasiksuamun umialiġuqtitqupluni, aasii utiġuni. ¹³ Aullaġaluaqani qulit savaktini aatchuġniġai ilaagullaa kaviqsaamik maniñmik uqautiplugich, ‘Aġlipkaġniuraġumagiksi utiġniaġamunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataiñ uumiginiġaat. Tuyuqāniqsut uqġiraqtinik maliquplugu nipliġhutiñ, ‘Taamna iñuk umialiġisunitchikput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiġuqami utiġniġsuq. Inmiñuquniġai savaktit tavrauuaa ilitchuġisukġugu qanutun piññaktiġaant. ¹⁶ Sivulliq tikitñami nipliġniġsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqġugu quliniksuli piññaktiña.’ ¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautāniqsutin. Tuniqsimarutin mikiruatiġun. Añalatiġuġisigikpiñ qulinun nunaaqqiñun.’ ¹⁸ Tugliani pirim tikitñami nipliutiniġaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqġugu tallimaniksuli piññaktiña.’ ¹⁹ Taavrumuñña taamna nipliġniġsuq, ‘Añalatiġuġisirutin tallimani nunaaqqiñi.’ ²⁰ Piñayuatuli piri tikiñniġsuq nipliġhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniñ tugvakkāga iriġugu kakkiiġisamun. ²¹ Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksraġaqtutin piġiñisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiñisaqnik.’ ²² Atangum nipliutiniġaa, ‘Suksraunijallaktutin! Nipliutipkun atanniġisigikpiñ! Nalunitchiñ nagliktaiġiġa, piksratlaiġiġa piġiñisamnik suli katitchitlaiġiġa nautchiñisamnik. ²³ Suvaatami ilijitpiun maniga manikuviñmun? Akuqtuġayaġiġa illataa manium utiġuma.’ ²⁴ Nipliutiniġai qichaqtuat tamaani, ‘Piġugu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiun pirimun piqāqtuamun qulinik maniñnik.’ ²⁵ Aglaan nipliutiniġaat, ‘Ataniiq, piqaaniktuq qulinik maniñnik!’ ²⁶ Ilaan nipliutipsaaġniġai, ‘Iñupayaaq piqāqtuaq aatchuusiāġmiñnik piññapsaaġisiruq sippakuuqtauliġuni, aglaan iñuk piqāñitchuaq, mikiruaqunniñ piġinasugikkaña piikkaugisiruq. ²⁷ Pakma taipkua iġluliqtitka ataniqāġunitchuat uvañnik, uvunautisigich tuqullugich aasii sivuqġamni!’ ”

Jesus-ŋum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaqġlugich taavrumiña iġliqtuiñāġniġsuq Jerusalem-ŋum tunaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iġġiani atiqāqtuam Olives-mik, tuyuġiniġik malġuk maliġuaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqġugik, “Aullaġitchik nunaaqqiuramun taichuñña. Tikitchaġluqaqtutik paqitkisigiktik nuġġaña natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviunġañiġaaq. Pituġiġugu uvunautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanguruam inuġiġaa.’” ³² Tikitñamik tamaunja paqinniġaak iluqaan Jesus-ŋum uqāġhatun. ³³ Uvvaasiñ pituiġniāqtitlugu nuġġaña natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiuniġaak, “Atanguruam inuġiġaa.” ³⁵ Aasiñ Jesus-muutiniġaat. Taatnaqqaqġugu quppiġaatiñ iliniġaik qaananun natmaksiaġvium, Jesus aquvitluniasii. ³⁶ Natmaksiaqtitlugu

iñuich quppiġaatin tutmaġvigiliutinigaich tumitchaanun. ³⁷ Tikiññiqsut inimu tavrakna Jerusalem qinignaqsiplugu. Tavra iñugiaktuat maliguaqtit Agaayyun quviatchautigiaqsiñiġaat suli nangaqlugu nipitusiplutin iluqaisigun quviqnaqtuatigun qinikkaġmiktigun,

³⁸ “Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaġliun umialik tikitchuaq piqusiqhuni Ataniġmik!
Psalm 118:26

Illu tutqiuñ qilañmi suli kamanaun qutchiññiqsrami qilañmi.”

³⁹ Aasiñ ilañja Pharisee-ñuruat akunġatniñ iñugaġruich uqautiniġaat Jesus, “Iisautrii, tilikkich maliguaqtitin iñuksruisaaqulugich!” ⁴⁰ Jesus kiuniġai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaisaagñiqpata uyaġaitli niplianayaqtut nipitusilutin.”

Jesus-ñum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillaġmi nunaqqiq tautukamiun qiagaqsiñiqsuq. ⁴² Aasiñ nipliġñiqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitñik tutqiu-tiqaġukkupsi. Aglaan kañiqsitlaitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akillaqsiqutipsi puuġisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyaġusi quġġutilusilu sumillaqaa. ⁴⁴ Suksraunġillaqiaġisigaasi iñugikkasilu. Atausiqunniñ uyaġak minitchumiñaitkaat. Atuumaniyaqtuq atakkii ilipsi ilisaġinjitlugu Agaayyun agġiqman anniqsuġiaqhusi.”

Jesus-ñum Suaqluiyaifha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵ Jesus isiqsiqsuq agaayyuvikpañmun aasiñ anitlugich tunisiullaqtuatlu tauqsuqsuqtuatlu, ⁴⁶ nipliutiplugich, “Aglausimaruq uqałhani Agaayyutim itnaqhuni, ‘Tupiga agaayyuviksrauruq.’ Aglaan iriqtuġvigiliuti pkaġiksi tigliniaqtinun.”

⁴⁷ Uvlugaġipman Jesus ilisautriñiqsuq agaayyuvikpañmi. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tuqqutçuñniġaat, ⁴⁸ aglaan qanuqsausiñniġaat, atakkii iluqatin iñuich naalaġnituiñiġaat.

20

Kimik Jesus Tuyuġirigaġniqpa?

¹ Uvlut ilañatni Jesus agaayyuvikpañmi inniqsuq ilisautripluni iñuñnik quliaqtuagiplugu tusaayugaallautaq. Qaukñich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu piqasiqhutin sivulliuqtigruanik utlañniġaat ² nipliutiplugu, “Uqautitigut, kism ayalatçihlagun savaaġivigich tamatkua? Kia sanñiksritpatin taatnatun?” ³ Jesus-ñum kiuniġai, “Apiqsrullaglapsi uumiña. Uqautisitña, ⁴ nakitña John-ñum paptaaġifha taluġniqsuqpa, Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ?” ⁵ Inmiknun kiumġatraaqsiñiqsut, “Qanuġmi uqautigisiñiqpisiġu? Nipliġupta, ‘Agaayyutmiñ’, nipliġisuruq, ‘Suvaatami ukpiġinjitpisiun John?’ ⁶ Aglaan nipliġupta, ‘Iñuñniñ’, iñugaġruich miłuqtuġisigaatigut uyaġañnik atakkii nalupqiginitçhaat John sivuniksriqiraułha.” ⁷ Uvvaasiñ kiuniġaat, “Nalugikput nakitñaqtaułha.” ⁸ Jesus-ñum nipliutinigai, “Uvañaptuuq uqautiyumiñaitmigipsi nakitña sanñiaqquña savaaqaqtulaamnik tamatkuniña.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriqiritigunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiña Jesus-ñum uqaqtuutinigai iñuich atrikusautmik, “Ilaatniġuuq iñuqaġmiñiqsuq nautchirriġviliuġniqsuamik, atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun aasiñ aullaqami mulupluni. ¹⁰ Katitçivik asianik tikitman tuyuqaġniqsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksraġmiñik katittanitniñ. Aglaan

nautchirriqirit savakti anaullağniğaat utiqtitlugu saagaannagu. ¹¹ Tuyuqalğiñniqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmiñiğaat uqaniqluutiplugu kanñunakun, suli utiqtitmiñiğaat saagaannagu. ¹² Tuyuqalğiñniqsuq piñayuaknik savaktimik. Nautchirriqirit anallaqluklugu aninniğaat. ¹³ Aquagun taamna iñua nautchiivik nipliğniqsuq, ‘Qanuğisiñiqlik? Tuyuğigisigiga iğniğa piqpagikkağa. İlumutun kamagigisigaat ihuatun.’ ¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitruñ nipliğniqsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suuranjasiiñ piññaktaagilugich!’ ¹⁵ Uvvaasiñ anitlugu nautchiiviniñni tuqunniğaat.”

Jesus apiqsruğniqsuq, “Nautchiivilgum sugisiñiqlikpagitmi tamatkua nautchirriqirit? ¹⁶ Aggiğisiruq aasiñni tuqullugich taapkua iñuich, qaiñluguasiñni nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” İñuich tusaakamitruñ taamna nipliğniqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunitchuq!” ¹⁷ Jesus-ñum tautuklugich apiqsruğniğai, “Taamna uqaliq qanuutauva?

‘Uyağak tuppirt ayakkanat,

taamna uyağak piitchuilla piyağaqtuq tuppirauni.’ *Psalm 118:22*

¹⁸ Kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuña uyağañmun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyağaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuğiniğaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Aglaliqirit suli qauklinich agaayuliqsit tigusunniğaat Jesus tavrani. Atakkii ilitchuğiniğaat uqagniplugu taavrumuña atrikusautmik inmiktigun. Aglaan iqsiñiqsut iñuñmik. ²⁰ Naipiqtuqaqsiñiğaat Jesus. Tuyuqağniqsut naipiqtuqtiksranik nalaunñanñuqaqtuanik. Pisağisunniğaat Jesus uqayusautinik, qaitchuklugu anjalatchiñiqaqtuamun kavanaauruamun. ²¹ Tamatkua naipiqtuqtit pisaasuğmigaqlugu nipliutiniğaat Jesus, “İlisautrii, ilisimagikput uqaliqtin suli ilisauttutitin nalaunñahhat. İlisimagikput suqutiksriñiñi iñuich ihatnik, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniagvigitqukkarñatnik ilumutuuruakun. ²² Uqautitigut, maligutaksrakuğnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ²³ Aglaan Jesus-ñum kanjiqsiñiğaa pisaasuğmigałhat aasiñni nipliutiplugich, ²⁴ “Manillaqsasiñ uvamnun maniuraq. Kia agliutranña maninmi itpa? Kiasuli aglanña?” Kiuniğaat, “Caesar-m.” ²⁵ Uvvaasiñni Jesus nipliğniqsuq, “Nakuuruq, akiliutigigiksi Caesar-mun Caesar-m pigikkaña aasiñni Agaayyutmun pigikkaña Agaayyutim.” ²⁶ Tavrani sivuğaatni iñuich pisağilguitchaat sukunniñni. Nipaisaaqhutin quviguusuutiqağniqsut kiggutaiñik.

Apiqsruun Anipkakkautikun Tuqutigmiñ

²⁷ İlanich Sadducee-ñuruat, uqağuurat iñuich anitqitlaiñniplugich tuqunaruaniñ, utlautiniqsut Jesus-mun nipliqhutin, ²⁸ “İlisautrii, Moses aglaniqsuq maligutaksramik uvaptiknun itnaqhuni, ‘Anun ilaqatiqaqtuaq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anutim aniaqataan ilaqatniktaagiraksrağiniğaa uilgağnaaq qitungisilugu anutmik ilisimanaguniasiiñni tuquruam qitungağitilaanjanik.’ ²⁹ İlaatniguuq tallimat malğuk aniqatigiich inniqsut. Anayukliq ilaqatniñniqsuq tuqupluniasiiñni qitungigaluaqani. ³⁰ Tuglian nuliagniğaa uilgağnaaq, ³¹ aasiñni piñayuaknik. Taatnatuntuuq iluqtin tallimat malğuch tuquniqsut qitungigaluaqatin. ³² Aqulliupluni uilgağnaaq tuquniqsuq. ³³ Uvvaasiñni, uvluni tuqunaruat

anjitqikpata iñuuhgmun, nuliagiplugu iluqatinj tallimat malguk kia nuliagigisivaun?”

³⁴ Jesus kiunigai, “Katchuutruhiq pigigaa marruma iñuuniaħhum, ³⁵ aglaan anjutit agnatlu anjittikkuminj tuquhigmiñ katchuutiraġaġumiñaitchut pakmani. ³⁶ Atriqagisirut isaġulinjik tuqutlaitchuanik. Iġniġigai Agaayyutim atakkii anjittikkauplutinj tuquhigmiñ nutaamun iñuuhgmun. ³⁷ Suli Moses nalunaiqlugu ukpiqnaqsiñigaa anjittiqiġ iñuuhgmun ikualaruakun uqpigaurakun. Moses-ñum uqautiginiġaa Ataniq itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu, suli Jacob-ñum.’ ³⁸ Ilaa Agaayyutiginiġaat iñuuruat, piginjitchaat tuqunaruat, atakkii ilaanun iluqatinj iñuich iñuuruat.” ³⁹ Iñanjich aglaliqirit uqagñiqsut, “Aarigaa kiggutin, iñisautrii!” ⁴⁰ Tavrakña apiqsrutqinjaiġniġaat taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Jesus-ñum Pharisee-ñuruat apiqsruġniġai, “Suvaata iñuich uqagñiqpat Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, kinjuviaginiplugu David-mun? ⁴² Atakkii David ilaa nipliġniġsuq Psalms-ni, ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

⁴³ uvañnun akiñiñiaħhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁴ David-ñum inmiñik taiguutiqaqpagu Ataniġmiñik, qanuġmi Anniqsuqti David-ñum kinjuviaginiqpaun?”

Jesus-ñum Kiliktuutigai Aglaliqirit

⁴⁵ Iluqatinj iñuich naalaġnipkaqluġich Jesus-ñum nipliutiniġai maliguaqtini, ⁴⁶ “Qaunagititchi tamatkunakña aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuqturuanik atnuġaaqhutinj. Suli purvigittutlaturut iñuñnun paġlatqusuuplutinj tauqsigñiaqvijñi. Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutaġiksaanik katraġvijñi iñuich niġiqpakmata. ⁴⁷ Ivayaqtuqmigaich uilgaġnaat, tigliktuipluġich kinjunaaranjitiñik, suli qiñiqqusaatlaturut agaayuuraaqaminj! Anasiñnuqsausiaqagisirut pitluġlugu atlaniñ iñuñniñ.”

21

Uilgaġnaam Iñiraña

¹ Jesus tautuñniqsuq umialguruanik iñuñnik iñiripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum iñirivanun, ² tautukmiñigaa inuqsraqtuaq uilgaġnaaq iñisiraq malġuñnik patukpaanjik maniuraanjik. ³ Nipliġniġsuq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuaq uilgaġnaaq iñisitluktuaq iluqaitiñiñ atlaniñ, ⁴ atakkii atlat iñisirut aatchuutmiknik iñanjatniñ umialgutminj, aglaan agnam inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iñuuniutiksraġaluani.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqquġniaħhanik Agaayyuvikpaum

⁵ Iñanjisa maliguaqtit uqautiginiġaat qanutun qiñiyunaqtilaana agaayyuvikpaum, piññaquqsisaqtaq uyaġanjik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipliġniġsuq, ⁶ “Iluqaan tamanna tautukkaqsi —taimanigu kisiñjuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyaġanmik qalliani atlam ulġusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Iħuiñliuġutniglu Piyuaqsiuliksramiglu

⁷ Iñuich apiqsruġniġaat, “Iñisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun iñitchuqutikun iñitchuġigisivisa piyaqquġviksraq aullaġniġaqsikpan?”

⁸ Jesus-ñum kiuniġai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñugiaktuat

iñuich agğigisirut uqağutin, ‘Christ-ñuruña! Pivik tikiumaruq!’ aglaan malinñiaqnasigik. ⁹ Iqsiñiaqasi tusaagupsi anuyaktuanik ağayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutin aglaan isukhitchumiñaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰ Niplipsaağniqsuq, “Nunaaqğich anuyyiuğisirut atlanik nunaaqğiniq, atanguviich anuyyiuğisirut atlanik atanguvinñik. ¹¹ Nuna iliksrağisiruq tatamnaqsiluni. Iñuich kakkaagisirut. Iñuich atniğñautiqagisirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuağnaqtuat sagvigisirut qilañmi iqsipkaglugich iñuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiumagaluaqñagich, tiguraulusi piyuaqsiugisirusi. Iñuich uqaqsittaagvinmuktiktisigaasi katrağvinmiknun isiqtaupkağusi, tikiutruğusi sivuğaatnun umialgich kavanaauruatlu pisigiluna. ¹³ Taivrumani piviksrağisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴ Isumaalunağitichi kiggutiksrapstñik tigurağaluaqasi. ¹⁵ Atakkii uqaksritkisigipsi isumatuhigimiglu uumigiripsiunniñ iğluliugumiñaisañatnik. ¹⁶ Anayuaapsi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqputaugisirut. ¹⁷ Iluqatin iñuich uumigigisigaasi pigiluna. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyaña niaquqpich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹ Qichağitichi anuqsruhikun. Nikaitkupsi piññaaktaaginiagiksi iñuuhiqsi.

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaqquğniathanik Jerusalem-ñum

²⁰ “Tautukkupsion Jerusalem puuqpatrun anuyaich ilitchuğigisigiksi qalliħa piyaqqukkauħksrañan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judea-mi qimakkumauq iğgiñun. Kiñapayaaq nunaaqğimiittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunavinmiittuaq nunaaqğimuktuksraunitchuq. ²² Atakkii taapkua uvlugigai anasiñnuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutinich. ²³ Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni ağanun sinjiaauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq ihuiññaq tikiumagisiruq tamarrumunja nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruq makunuña iñunun. ²⁴ Ilañich tuqputaugisirut savikpakun atlat suli tigutaaqsiulutin Jew-ñunitchuanun. Ilinisa tutniğagigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukhññiaħhatnunaglaan.

Agğilħa Iğñinjan Iñuum

²⁵ “Atlayuağnağisirut siqiniğlu tatqiglu suli uvlugiatlu. Iñuich napayaaq qanuusiksriagisirut, iqsilutin nipruağniñanik tagium aksraligruaniniğlu. ²⁶ Iñuich igivrugağisirut iqsilutin isumaaluhigimikni sum-suli tikitchuksrañanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaanj silam nuktitaulutin inimikniñ. ²⁷ Qiñigisigaat Iğñinja Iñuum agğiqsuaq nuviyakun qilañmiñ sanñimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunglu. ²⁸ Tamatkua atuumaagsikpata qichağitichi niğiugaqağusi. Atakkii tasuqsakkauħksraqsi qalliruq.”

Iłisaaksraña Asirritłaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Qiñillaksaqsion asirrisuuruaq napaaqtuq suli iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatata sagviaqsiptomata ilisimarağigiksi upingam qalliħa. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaagsikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi anayuaqataan Agaayyutim tik-iññialilħa. ³² Itqallaksiñ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatin atuumagaluaqtitnagich. ³³ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqalitka piigumiñaitchut.

Munaġimmaaqiġiksraq

³⁴ “Munaġititchi! Isumaiqsitnasi taanġaġmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniaħhum. Taatnañitchupsi uvlum quviquppiagaasi tavrakñatchiaq niġiungisillusi. ³⁵ Nanigiaturun pisaġigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munaġiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payanaġisi iluqaani atuumarauksrani agġiġñiaħhanunaglaan Iġñinjan Iñuum.”

³⁷ Uvlugaġipman Jesus ilisautriraqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñniktaġiaġniqsuq iġġiani atiqaqtuam Olives-mik. ³⁸ Uvlaaġuqman iñuich utlautiraqtut agaayyuvikpañmun naalaġnisukħuq uqaqpan.

22

Sivunniugun Tuqutħukħuq Jesus

¹ Niġiqpagvikaq atilik Apqusaakkauħiġmik qalliñiqsuq iñuich niġipmata puvlaksigniġilaamik qaqqumik. ² Qaukñich agaayuliqsit sulis aglaliqirrit tuqutħunniġaat Jesus nalunautħilutin aglaan iqsiginiġaich iñuich.

Judas Aniqtuq Aatħuutigisukħuq Jesus

³ Tavrakña tuunġaq isiġniqsuq Judas-mun atiqaqtuamun Isariot-mik, ilaħat qulit malġuk maliguaqtit. ⁴ Judas-ħum uqaqatigityaġniġai qaukñich agaayuliqsit anjalatinitħu agaayyuvikpaum iluaqtitħiñiaqtinñ qanuq aatħuutigisukħuq Jesus ilinjitħun. ⁵ Quviasukħutin akiqsruġaat akiliġukħuq maninħmik. ⁶ Judas anġniqsuq. Piviksraqsiugaqsiñiġaa aatħuutigisukħuq Jesus ilinjitħun iñuich nalupkaġlugich.

Itqanaiyaliq Jew-ħuruat Niġiqpagvikaanun Atilinħmun Apqusaakkauħiġmik

⁷ Akunniqsaaami uvlua Puvlaksigniġilaam qaqqum tikiñniqsuq, taamna Apqusaakkauħum ipnaiyaam tuqurviksraña. ⁸ Jesus-ħum tuyuġigik Peter-lu John-lu itnaħlugik, “Itqanaiyatiħu niġiqpaħksraqput.” ⁹ Apiqsruġniġaaq, “Nani itqanaiyaqvisiguk?” ¹⁰ Jesus-ħum kiuniġik, “Isiġuptik nunaaqqimun paagiġigiktik iñuk akiyaqtuaq qattamik imilinħmik. Malikkumaiktik isiqpan tupiġmun, ¹¹ suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘Iisautri nipliġniqsuq, Nani iniqaqpich tuyuġmiaqagvinħmik niġġiviksramnik ipnaimik piqasiġħuq maliguaqtmnik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauħiġmik?’ ¹² Uma urriqsuutigisigaatik inimik nallaauraallagviuluumaatqumik qulligmi itqanaillaamik inuqsrañaiħuq. Tavrani itqanaiyaliħiħaurutik.” ¹³ Aullaqamik paqinnigaaq taatnatun Jesus-ħum uqaħhatun, aasiiñ itqanaiyaqħutin niġiqpagviksramun atilinħmun Apqusaakkauħiġmik.

Atanġum Nullautħiġvia

¹⁴ Niġġiviksraqtin tikitman Jesus aquvinniqsuq piqasiħuni uqqiraqtinik. ¹⁵ Nipliutinigai, “Niġiqatigisullapiagiġipsi uumiña ipnaimik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauħiġmik nagliksaanħaiħnaġma! ¹⁶ Uqautigipsi, niġitqinñianitħu immiumaniaħhanunaglaan anjaayuaqtaani Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaanikami Jesus-ħum tiguplugu qallun, quyanigaa Agaayyun nipliħuni, “Tigulugu taamna imillagvigisun! ¹⁸ Uqautigipsi, uvakñaniħnaġlaan imitqikkumiħaithħuq asiaam misuġuanik agġiġñiaħhanunaglaan Agaayyutim anjaayuaqtaan.” ¹⁹ Jesus-ħum tiguplugu qaqquq quyanigaa Agaayyun. Avguqħuq qaqquq qaiñniġaa nipliħuni, “Taamna qaqquq timiġiġiġa qaisauruaq ilipsitħun. Niġġisiun

itqakkutigilugu uvaṇnun.”²⁰ Taatnatuntuuq, niḡianikamiṇ qallun qaiññiḡaa nipliḡhuni, “Asiam misuḡua uumani qallutmi Agaayyutim nutaag sivunniugutigigaa taluḡniqusiḡlugu aupkun maḡikkauruamik ilipsitñun.”²¹ “Atañjiil Iḡapsisamma aquppiqatima qaiññiḡaaṇa.²² Iḡñiṇa Iñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakliuṇ iñuṇmi qaitchiruami ilaanik!”²³ Maliguaqtai apiḡsruqtautiaḡsiñiqsut avatmun nalliḡsiṇ qaitchiyummatiqaqmagaan ilaanik.

Uqavaaḡun Kamanagñuṇnikun

²⁴ Maliguaqtai qapiqtailraḡniḡisut nalliḡsiṇ kamanagñiqsraugisipmagaan.²⁵ Jesus-ṇum nipliutiniḡai, “Jew-ṇuṇitchuat umialḡich saṇṇiqaqtut iñuṇmikni suli aṇalatit taigukkautlatuplutiṇ Iḡauraañitñik Iñuich.²⁶ Aglaan taatnatun itchuksraunitchusi. Kamanagñiqsrauruaq akunnapsitñi ilili nukaḡḡisun suli sivulliuḡti savaktitun.²⁷ Kiña kamanagñiqsrauva—taamna aquvitluni niḡiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppiruaq kamanatluktuq. Aglaan iqasiḡipsi payuktaqtitun.

²⁸ “Ilipsi, nayuḡipsitṇa uuktuaḡsiupayaaqama.²⁹ Atrililugu aapaa aṇalatchitḡasipkaiḡha uvamnik, taatnatuntuuq aṇalatchitḡasipkaḡisipmigiḡsi.³⁰ Niḡiqasiḡisigipsitṇa imiqasiḡḡuḡalu aṇalatchiaḡsiguma iñuṇnik, suli aquppiqasiḡisigipsitṇa taivrurmani atanniityaḡuma kiṇuviḡiḡiñik qulit malḡuṇnik iḡñiṇitñik Israel-ṇum.

Jesus Sivuniksriḡiruq Peter-m Piḡlaaḡiksraṇanik

³¹ “Annaa, Simon! Naalaḡniḡiḡiñ! Tuunḡaum uuktuaḡumiñaqsiñiḡaasi iluḡasi, nautchirriḡiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikḡuṇniñ.³² Aglaan agaayyutigikiḡiñ ukpiḡsriḡiñ qapiḡuṇillugu. Utiguvich uvaṇnun sayyigisigitiṇ aniḡatiutiṇ.”³³ Simon Peter-m kiuniḡaa, “Ataniḡ, isiqtaḡuḡasiḡiñiḡuḡikiḡiñ suli tuḡuḡasiḡutiṇ!”³⁴ Jesus nipliḡsuḡ, “Peter, uḡautigikiḡiñ, aḡarḡiḡpak qalḡuḡtaḡaluaḡnagu uvlaami piḡlaaḡigisigikma piñasuniaglaan.”

Maniḡaḡviḡlu Puukataḡlu suli Savikpak

³⁵ Jesus-ṇum uḡaanikami taavrurmiṇa apiḡsruḡniḡai maliguaqtini, “Taimani tuyuḡikapsi manikuviiḡaḡhusi puukataḡlaaḡhusiḡu sakpakkiḡlaaḡhusiḡu, inuḡsraḡpisi?” Kiuniḡaat, “Inuḡsraṇitchugut.”³⁶ Jesus nipliḡñiḡsuḡ, “Aglaan pakma, kiña maniḡaḡviḡaḡumi naagaqaa puukataḡaḡumi saagaḡligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksraḡigaa quppiḡaani aasiñ tauḡsiḡuni savikpaṇmik.³⁷ Uḡautigipsi, Taamna uḡaḡiḡ aḡlausimaruaq Agaayyutim makḡiḡaṇiñi atuumaraksrauruḡ, itna Iḡrutiniḡaat savamaḡlukuatun.” Iḡuḡaan aḡlausimaruaq uvapkun immiumakkauniaqtuḡ.”³⁸ Maliguaqtit nipliḡñiḡisut, “Ataniḡ, uvva malḡuk savikpaak!” Kiuniḡai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruḡ Iḡḡimi Atiliṇmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalḡiñiḡsuḡ iḡḡimun atiliṇmun Olives-mik piragihḡmisun, aasiñ maliguaqtaiñ malikkaat, [aglaan Judas malinitchuḡ.]⁴⁰ Tikitñamiṇ taruṇa nipliutiniḡai, “Agaayulusi ukpiḡsrisainitchumausiḡi uuktuaḡsi-ugupsi.”⁴¹ Tavrakṇa aullaḡtaallakhuni sitquḡhuni agaayuniḡsuḡ.⁴² Nipliḡñiḡsuḡ, “Aapaan, pisuḡiḡiyupku piḡuṇ qallutaa nagliḡsaahum uvaṇniñ. Uvaṇa pisuḡiḡiṇiḡlaaptun aglaan pisuḡiñ savaṇjuḡ.”

43 [Isaǵulǵum qılañmiñ sagviutiniǵaa sayyiqǵuǵu. 44 İhuıllıuqpaıkun agaayuniqsuq pılıqıtluǵhuni, aasii ilaan sııqsıpkalha kataktuq auktun nunamun.] 45 Makıtname agaayulıǵmiñiñ utıqhuniasiiñ malıǵuaqtimiñun tavra paqınıǵai sıñıktuat, mınguqhutın ıhuıllıuqpaitlutın. 46 Nıplıutiniǵai, “Suvaata sıñıkpısı? Makıllısu, agaayutıtçı ukpıqısrısainıtchumausılı uuktuaqsıugupsı.”

Tıguniǵaat İesus

47 İesus uqaqtıtlıǵu iñuıǵıktuat iñuıch tikiññıqsut, sıvullıqǵıǵıch İudas-ñum, ilañata qulıt malǵuk malıǵuaqtıt. Utlakǵu İesus kunıñıǵaa. 48 Aǵlaan İesus nıplıutiniǵaa, “İudas, kunıǵu aatchuıtıǵıvıuñ İǵñıña İñuum?” 49 Malıǵuaqtıt nayuutırnat İesus-mi tautukamıtrun taamna atuumaruıaq uqautiniǵaat, “Atanııq, atuǵlavut savıkpavut!” 50 İlañata anaunıǵaa qaukıata agaayulıqsıt savaktaa sıtaıqsıqǵu talıqıpanık. 51 Aǵlaan İesus nıplıǵıñıqsuq, “Añña! Apasıqsu!” Aksıqǵu İñuum sıtaa mamıtınıǵaa. 52 Taavrıma aquaǵun İesus-ñum nıplıutiniǵai qaukıñıch agaayulıqsıt sulı añalatinıch agaayuvıkpauım ıhuıqtıtçıñıaqtıñıñ sulı sıvullıuqtıǵruat tikıtchuat aıplıǵu ilaa, “Aataı, tikıtchuksrauvisı savıkpalıǵaaǵusı anautanıǵlu uvaña lıılaa savamaǵluktı? 53 Nayuǵaǵıkapsı agaayuvıkpıñmi uvluǵaǵıpman tıgunıatlaıtchıpsıtña. Aǵlaan pakma savavıksraǵıǵıksı saññıaǵun taaqtuam.”

Peter-m Pıılaaǵınıǵaa İesus

54 Tamatkua tıǵuplugu İesus aullautiniǵaat tupqanun qaukıata agaayulıqsıt, sulı Peter-m malıñıǵai taavakñatluk. 55 İknıqıǵıñıqsıt sılataanı tupqum, aasii Peter-m ilalıǵıñıǵai aquppiruat tavrani. 56 İlañata pırit aǵnam tautuñıǵaa Peter aquppiruat sanıǵaanı knıǵum. Qıñıqǵu nalıñıñaaqǵu nıplıutiniǵaa, “Una iñuk pıqataupmıruaq İesus-mi!” 57 Aǵlaan Peter pıılaaǵıñıqsuq, “Aǵnaaq, nalıǵıǵa!” 58 Kıñuurañıaǵun iñuk ıltıchuqsrıpmıñıqsuq Peter-mık nıplıqıhuni, “İlvıch, ilaǵıaattınuuq taapkua!” Aǵlaan Peter-m kiunıǵaa, “Naagga, ilaǵıñıtchaatña.” 59 Sasaǵıñıǵum kınıuagun atlam iñuum qapıñıaıqıhuni upyañıǵaa, “Tımun una iñuk pıqataupmıruaq İesus-mi, atakkı Galılee-ǵmıunuruq!” 60 Aǵlaan Peter-m kiunıǵaa, “Nalullapaıǵıǵa sumık uqaqtılaan.” Uqaqtıtlıǵu tavrakñatchıaq aqarǵıqpak qalǵuqtaǵıñıqsuq. 61 Atanǵuruam qıviaqıhuni tautuñıǵaa nalıñıñaaqǵu Peter, aasii Peter-m itqıǵıñıǵaa atanım nıplıha ıñmiñun, “Aqarǵıqpak qalǵuqtaǵaluaqnagu uvlaapak pıılaaǵıtıǵıǵıǵıǵıma pıñasunıaǵlaan.” 62 Peter tavra anıplıuni qıanıqsuq ıhuıllıullapaıqıhuni.

İesus Mıtautıǵıaıt Anaullaqǵulu

63 İñuıch munaqsrıruat İesus-mık mıtautıǵıñıǵaat anaullaqǵulu. 64 Matuplurıǵı irrak apıqsruǵıñıǵaat, “Kıa anauvatın? Nalautchaǵıñ?” 65 Nıplıutıpmıñıǵaat iñuıǵıktuanık pısaañatınık.

İesus Uqaqsıttaaǵvıñmi

66 Uvlaaǵuqman Jew-ñuruat sıvullıuqtıǵruat qaukıñıch agaayulıqsıtlu aǵlalıqırıtlu katinıqsıt, aasiiñ İesus tıkiutiniǵaat uqaqsıttaaqıtıtchırınun, 67 nıplıqıtın, “Uqaıtıtıǵıt! İlvıch Christ-ñuvıch, taimña akıqsruatauruıaq Anıqsuqtı?” İesus-ñum kiunıǵai, “Uqaıtıgupsı

ukpiġinianjitchipsitja; ⁶⁸ suli apiqsruġpsi apiqsruutmik kiuyumiñaitchipsitja. ⁶⁹ Aglaan uvakja Iġñija Iñuum aquppigisiruq tunjaani taliqipan Agaayyutim piqaqtuam sanjipayaamik.” ⁷⁰ Iluqatin nipliġñiqsut, “Ilvich, Iġñigivatin Agaayyutim?” Kiuniġai, “Ilipsi, uqaqtusi Iġñiginipluġa.” ⁷¹ Kiisaimmalu nipliġñiqput, “Inuqsranjaisugsut iļisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliġha.”

23

Jesus Pilate-muutiniġaat

¹ Iluqatin iñuich makitlutinj Jesus Pilate-muutiniġaat kavanaauruamun. ² Tavrani pasiaqsiñiġaat Jesus itnaqhutinj, “Iļitchuġigikput una anjun kil-lukuaqtitchiġha iñuptiknik atakkii uqautiniġai akiliqunjtluġich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniġaisuli ilaa Christ-ñuniplumi umialik.” ³ Pilate-ñum apiqsruġniġaa, “Umialigivatin Jew-ñuruat?” Jesus anġniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ñum nipliu-tiniġai qaukļinjich agaayuliqsit iñugaaġruilļu, “Iļitchuġinjitchuġa patchisik-sramik uumani anutmi.” ⁵ Aglaan qapinjaispauraqtut, “Iļisauttutimigun aġayagāigai iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniuruq Galilee-mi pakma maunjaqhuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniġaat

⁶ Pilate-ñum tusaakamiuġ taamna apiqsruġniġaa, “Una anjun Galilee-ġmiunjuva?” ⁷ Iļitchuġikamiuġ Jesus-ñum agġiqsilaarja nunamiñ anjalatananiñ Herod-ñum, tuyuġiniġaa Herod-mun tavraniitmiñiqsuamun Jerusalem-mi. ⁸ Herod quviasupiaġataġniqsuq tautukamiuġ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiñiġummiuqługu injilġatluk. Tautukkummiuġniqsuq Jesus savakpan quvinqaqtuanik. ⁹ Herod-ñum apiqsruqtaaqsiñiġaa Jesus iñuġiaktuanik apiqsruutinik, aglaan Jesus-ñum kiunjiñiġaa. ¹⁰ Qaukļinjich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapinjaispauraqhutinj pasiuġniġaat Jesus. ¹¹ Herod-ñum anjuyyiuqtaiflū mitautiginġaat Jesus suvasaġinjilugu. Atipkaqługu atangum atnuġaallautanjanik utiqttinniġaat Pilate-mun. ¹² Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu ilauraġiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluqtuak.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹³ Pilate-ñum katipkaġniġai qaukļinjich agaayuliqsitlu sivulliucht it iñuillu, ¹⁴ suli nipliu-tipluġich tamatkua, “Tikiutigiksi una anjun uvanjun nipliġhusi sivulliullautanjiñi-pluġich iñuich. Isivġiġaluaqługu sivuqqap-sitñi paqitlaitchiga savamaqłuutiqaġługu pasiuġutipsitñik. ¹⁵ Unniñ Herod-tuuq paqitchinjitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqinñiġaa uvaptiknun. Una anjun piitchuq sumik tuqurrutaayumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶ Taatnaġłuġa ipiġaqtuqtitqaāġługu aullaqtitkisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchisaiqsitchisuuruq atautchimik isiqtamik niġiqpavikaam uvluaani]. ¹⁸ Iñugaaġruich niplianiqsut, “Tuqqtuchiuġ taamna iñuk aasiñ tigutaqtaunjaqsillugu Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtauniqsuq atakkii ilaupluni tamatkunani aġayakhutin nunaaqqimi tuqqtuchiruaniļu). ²⁰ Pilate-ñum Jesus patchisaiġukkaluġaa. Taatnamik uqaġvigitqikkaluġai iñugaaġruich. ²¹ Aglaan iġialaniqsut nipitusiplutin, “Kikiaktuutisiun! Kikiaktuutili sannigutamun!” ²² Pilate-ñum piñatchiġługu nipliġñiqsuq, “Sumik savamaqłuutiqaqpa? Paqitchinjitchuġa sumik tuqurrutaayumiñaqtuamik ilaanun. Ipiġaqtuqtillugu patchisaiġisigiga.” ²³ Aglaan

igialapsauragñiqsut kikiaqtuutiraksraupiağniplugu sannigutamun. Kiisaimmalu igialahigmiktigun akimavut.

²⁴Uvvaasiin Pilate-ñum atannigñigaa Jesus kipiçniugutaatitun. ²⁵Pilate-ñum pituiğñigaa Barabbas pisukkanat, taamna isiqtauruaq atakkii ilaupluni tamatkunani ağayakhutin iñuaqtuani, aasiin qaitlugu Jesus ilinjitñun pisulhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²⁶Añuyyiuqtit sivulligñigaa Jesus. Pisullagmin paaqsiñiqsut iñunmik Cyrene-nağmumik atiqaqtuamik Simon aitmuktuamik nautchiivinmiñ. Tamatkua nunuriñigaa akiyağiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-ñum. ²⁷Iñugiallapiatuat iñuich malinjigaa. Akungatni itmiñiqsut ağnat qairuat uigualaplutin. ²⁸Jesus-ñum kinjaqami nipliutiniğai, “Ağnaanisi Jerusalemlu! Qirratiginasitña aglaan qirratigisitchi ilipsitñun qitungapsitñunlu. ²⁹Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliğisilhat, ‘Quvianamiurut taapkua ağnat qitungaitchuat sinaiyautlaitchuatlu miluktitchisimaitchuatlu.’ ³⁰Taivrumani uvlumi iñuich nipliğisirut igğitñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimiğaanun, ‘Iriqtigut.’

Hosea 10:8

³¹Atakkii taatnatun irrutikpatrun patchisaitchuaq pakmapak, qanutun irrutriñiaqmivat iñunmik taimanigu?”

³²Malğuk atlak iññuk, iluqatik savamağluksimaruaq, tuqqutauruksraupmiñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³Añuyyiuqtit tikiñniqsut atiqaqtuamun “Saunga niaqum.” Tavrani kikiaktuutiniğaa Jesus suli taapkuak savamağluksimaruaq piqasiqlugu, ilaqataa taliqpian tunjaanun suli ilaqataa saumian tunjaanun. ³⁴Jesus nipliğniqsuq, “Aapaan, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqaqtilaaqtin.” Avguğniğaiç atnuğaanj nalautchagautigiplugich. ³⁵Iñuich qichaqtuat tautuktuagñigaa. Jew-ñuruat sivulliuqtinisa mitautiginigaa, “Annautiragigai atlat. Ki aniqsuğli inmiñik Christ-ñuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruaq Agaayyutim piksraqtaagikkana!” ³⁶Añuyyiuqtit mitautigipmiñigaa. Utlaklugu aatchuğniğaa sunağnitchuamik misuqqumik ³⁷nipliçhutin, “Anniqsuğni ilipnik umialigikpatin Jew-ñuruat!” ³⁸Niaquan qulaagun aglaklugich uqallich, “Taamnauvva umialgat Jew-ñuruat.”

³⁹Ilaqataan savamağluksimaruaq niviñaruam uqagñiqluktaqmiñigaa, “Christ-ñuguvich anniqsuğni ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰Aglaan ilaqataan iñiqtiğniğaa nipliçhuni, “Taluginjitpiun Agaayyun? Tuqqutaksrauruti-ntuuq ilaatun. ⁴¹Tuquniaqtuguk nalautilugu atakkii taatnağnaqhunuk; aglaan taamna savaaqanjichuq pigiitchuamik.” ⁴²Aasiin nipliutiniğaa, “Jesus, itqağillanñanña tikitchuvich añaayyautipnun!” ⁴³Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Akiqsruğikpiñ, marrumani uvlumi piqasiğisigikma utaqivinjmi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴Uvlug qitiçquqman siqinñaağinaiğniqsuq taaqsipluni nunapayaami piñasunun ilipman sassaç; ⁴⁵talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] niviñaruuaq agaayyuvikpanmi siiksiniqsuq tatpichakña takununaağlaan. ⁴⁶Jesus nipaalaligniqsuq, “Aapaan! Argaknun iligiga irrusiğal!” Taatnaanikami tuquniqsuq. ⁴⁷Rome-mağmiut qaukhiata añuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruuaq kamaksruğniğaa Agaayyun nipliçhuni, “Iłumutun taamna anjun nalaunjaruq!” ⁴⁸Iñuich katiruat

qiniǵiaqluǵu kikiaktuutiriǵi tautukamitruǵ tamanna atuumaruǵ, utiǵniqsut kinuniǵmikhun ipiqutuchallapiǵhutiǵ. ⁴⁹ Iluqatiǵ tamatkua ilisimaruat Jesus-mik ilagipluǵillu aǵnat maliktuat Galilee-miǵ qichaǵniqsut taiǵakǵatluk qiniǵiaqhutiǵ.

Jesus Iluviǵniǵaat

⁵⁰⁻⁵¹ Iǵnuqaqmiǵniqsuq atiliǵmik Joseph-mik Arimathea-ǵmiumik, nunaaqqimiǵ Judea-mi, nalaunǵaruǵ qanutitanitǵhuaǵlu iǵnuk, sulit utaqqiniqsuǵ tikiǵiǵsraǵanik aǵaayuaqataan Agaayyutim. Ilaugaluǵhuni uqaqsittaagtitchirini aǵiqataunǵiǵniqsuq sivunniuuqmata tuqqutǵhukluǵu Jesus. ⁵² Joseph-ǵum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiǵaa timaa Jesus-ǵum pisukluǵu. ⁵³ Tavrakǵa atqaqluǵu timaa Jesus-ǵum, nimiqsruǵniǵaa ukiǵhaaǵiksaamik, ilipluǵuasiǵiǵ iluviǵluqtamun uyaǵaǵmi atunǵaǵitǵhuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiaǵvium uvlua aullaǵniyasipman. ⁵⁵ Aǵnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miǵ maliǵniǵaat Joseph tautukluǵuasiǵiǵ qanuq Jesus-ǵum timaa ilipmagu iluviǵmun. ⁵⁶ Utiǵhutiǵ kinuniǵmikhun itqanaiyaǵniǵaich tipraǵiksautilǵich uqsruǵutiksrai timaan Jesus. Jew-nuruat minguiqsiaǵviate ni minguiqsiniqsut kamagipluǵu tillisaa Moses-ǵum.

24

Jesus Anǵipkakkauruǵ Tuquǵiǵmiǵ

¹ Uvlaatchauranǵiǵi sivullium uvlum akunniqsaa mi aǵnat iluviǵmunniqsut saagaqhutiǵ tipraǵiksautiliǵnik uqsruǵutiksraiǵiǵ itqanaiyaǵmiknik. ² Paqinniǵaat uyaǵak aqsraqtinaniqsuǵ paananiǵiǵ iluvǵum. ³ Tavraasiǵiǵ isiqamiǵ paqiniǵiǵniǵaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuqsausiuqtitlugich tavrakǵatchiaq malǵuk aǵutik qitǵiǵaǵnaqtuanik atnuǵaallak qichaǵniqsuk saniǵaatni. ⁵ Iqsitchakhutiǵ aǵnat sikinniqsut nunamun. Aǵutik nipliutiniǵaich, “Suvaata tautuǵiaqǵisi iǵnuuramik akunǵatni tuqunaruat? ⁶ Uvaniǵiǵitǵhuq atakkii iǵnugutqiksuiq. Itqallaksiun qanuq uqaqtılaaǵa ilipsitǵun Galilee-miinǵaǵmiǵi, itna, ⁷ Iǵniǵa Iǵnuum qaisauruksrauruq killuuruanun iǵnuǵnun kikiaktuutikkauluni, aasiǵiǵ piǵayuatigun uvlut aǵitqikkumapluni iǵnuǵiǵmun.” ⁸ Aǵnat itqaǵniǵaat uqaǵikkaǵa. ⁹ Utiǵhutiǵ iluviǵmiǵ uqauntiniǵaich qulit atausiq maliǵuaqtit atlatlu iluqaitǵiǵ tamatkuniǵa. ¹⁰ Taapkua aǵnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakaǵa James-ǵum, sulit atlat aǵnat. Uqauntiniǵaich uqƵiraqtit tamatkuniǵa atuumaruaniq iluviǵmi. ¹¹ Aglaan maliǵuaqtit isumaniqsut aǵnat piǵiǵiǵinipluǵich. Taatnamik ukpiǵiǵiǵniǵaich. ¹² Aglaan Peter makitiǵhuni aqƵaliqsruǵniqsuq iluviǵmun; auǵrukami tautunniǵaa niǵgutaa ukiǵhaaǵiksuaq kisiǵan. Kinuniǵmikhuni quviǵusuutiginiǵai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataaǵniqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumani uvlumi malǵuk Jesus-ǵum maliǵuaqtik nunaaqƵiuramunniǵniqsuk atiliǵmun Emmaus-mik, unǵasiksilaqaqtuaq tallimat malǵunni mile-lanik Jerusalem-miǵ. ¹⁴ Pisullaǵmik uqaǵniqsuk iluqaanik atuumaruamik. ¹⁵ UqƵaaǵiksitlugik Jesus pisuqasiǵniǵik; ¹⁶ tautukkaluaǵniǵaak aglaan ilisaǵiǵiǵniǵaak. ¹⁷ Jesus-ǵum nipliutiniǵik, “Sumik uqaqƵisik pisuktuaǵlaptikni?”

Qichaqpaallaḥḥniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruḡniḡaa, “Kisivich naluvalunḡniqsutin Jerusalem-mi atuomapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡik, “Sunik?” Kiuniḡaa, “Tamatkuniḡa atumaruanik Jesus Nazareth-miumun. Taamna aḡun sivuniksrigirauniqsuq sanḡiqaqtuuaq uqaḡiḡmigun savaaḡmigunlu sivuḡaatni Agaayyutimlu iḡuillu. ²⁰ Qaukḡiḡich agaayuliqsipta sulivulliuqtupta sivunniḡniḡaat kikiaktuutitquplugulu tuqqutautquplugulu. ²¹ Niḡiugaḡigaluaqqaqput ilaanuniplugu tasuqsairuksrauplugu Israel-aagmiunik. Marrumani uvluni piḡayugigaat atuumapmanaglaan. ²² Iḡapta aḡnat tupakkaatigut pitḡukḡuunniḡi. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluviḡmun, ²³ aglaan paḡiḡiḡniḡaat timaa. Utiqamiḡ nipliḡniḡisut tautuniplutiḡ isagullaḡnik uqautriraḡnaḡnik Jesus iḡuuniplugu. ²⁴ Iḡavut utlautiniqsut iluviḡmun paḡitlugu taatnatupiaq aḡnat uqaḡhatitun, aglaan qiḡiḡitmiḡniḡaat Jesus.” ²⁵ Tavrali Jesus-ḡum nipliutiniḡik, “Qanutun isumailaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriḡksrapsitḡik supayaanik sivuniksrigirit uqautaitḡik! ²⁶ Uqaḡniḡugaut Christ, Anniqsuḡti aqiqsruutauruaq nagliksaatukksrauniplugu tamatkuniḡa isigaluaqani kamanautmiḡun.” ²⁷ Jesus-ḡum ilitchuḡipkaḡniḡik uqautigikkauruanik inḡmigun iluqaitḡi Agaayyutim uqaḡhiḡi, aullaḡniḡipluni makpiḡaanḡiḡiḡi Moses-ḡum suliaḡlaḡitḡiḡiḡi iluqatiḡ sivuniksrigirit.

²⁸ Qallikamiḡ nunaaqqiuramun igliḡviḡmiknun, Jesus pisuk-tuiḡaḡniqsuq qaaniḡiḡniḡiaqtuatun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinnigaa nipliḡhutik, “Ittuallagiḡ uvaptikni. Taaqsisiaqsigaatigut.” Malikḡugik nayuḡniḡik. ³⁰ Jesus aquvinniqsuq niḡiqasiḡukḡugik. Tigusikami qaqqumik quyaniḡaa Agaayyun. Avguḡlugu qaqquq qaiḡniḡaa ilinḡkni. ³¹ Irratik anmaqmata ilisaḡiaqsiliḡniḡaa. Aglaan qiḡiḡnaiqsigḡniqsuq ilinḡkni. ³² Uqaqsiḡniḡisuk inḡmiknun, “Uunaaqsaagaluaqpiḡuk uummatiptikni uqaqatigipmatiguk tumitchaani sulikanḡiqsipaḡlugu Agaayyutim uqaḡha uvaptiknun.” ³³ Maksrikhutik utiqtiḡniqsuk Jerusalem-mun. Paḡinnigaaḡ qulit atautchich maliguaqtit katimaqatigaqtuat atanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Atanguruaq anḡitqiḡniḡisuk ilumun! Sagviḡniḡisuk Simon-mun.” ³⁵ Malḡuk utiqtiḡtuak uqautiniḡaich atuumaruamik tumitchaani suliquanuq ilinḡnik ilisaqsriḡiḡmiknik Ataniḡmik avguipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiḡun

³⁶ Malḡuk uqaqtitlugik taavrumiḡa, tavrakḡatchiaq ataniḡ Jesus qichaaniḡtiḡniqsuq akunḡatni nipliutiḡlughich, “Tutqiutiḡaḡitchi!” ³⁷ Tatamitchaḡniqsut atakkii tautukkasunḡiaqhutinḡ aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniḡai, “Suvaata tupaktiḡpisi? Suvaata ukpiqsriḡitpisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvaḡaupiaqtuḡa. Aksigḡluḡa ilitchuḡiniaqtusi. Atakkii aliuqtuḡ timiqaḡitchuḡ sauniqaḡitḡluniḡu uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiḡa qiḡiḡitkai arganḡmiḡik sulivulliuqtupta. ⁴¹ Maliguaqtit ukpiḡilguiḡniḡaatsuli aglaan quviḡusukhutinḡ quviasullapiaqhutinḡlu. Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Uvani niḡiḡsraqaḡpisi?” ⁴² Aatchuḡniḡaat igaamik iqalunḡmik. ⁴³ Tiguplugu niḡiḡniḡaa sivuḡaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniḡai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitḡunimma nayuutinḡaḡma ilipsitḡi, suapayaaq atumaniḡniḡiplugu aglausimaru-

atun uvapkun maligutaksraŋa Moses-ŋum suli aglaanjitŋi sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra aŋmaŋniŋai isummatinich kaŋiqsitquplugich uqaŋhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutinigai, “Taamna aglausimaruaq, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaqtuksrauruq tuqulunilu aŋitqiksuksraupluni tuqunaruaniŋ piŋayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaagiksuaq quliaqtuakkaugisiruq isummitqilikon suli natqutikkauhikon killuqsautiniŋ inunun nanipayaaq, aullaŋniilugu Jerusalem-miŋ. ⁴⁸ Iŋisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyugisigipsi Irrusillautamik Agaayyutim akiqsruutigikkaŋanik. Utaqqiruksraurusi nunaqqimi saŋŋim pakmakŋa tikiŋŋiaŋhanunaglaan ilipsitŋun.”

Jesus Qilaŋmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ŋum annisiniŋai nunaqqimiŋ Bethany-m tunaanun. Tavrani isaklugich argaŋni piliutiksriŋniŋai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutil-laisa aullautikkauniqsuq pakmuŋa. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginigaat utiqhutinjaasiiŋ Jerusalem-mun quviasullapiaŋataqhutin. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpaŋmiinniqtut [nangaqŋugu] quyaplugu Agaayyun.

Uqal̄hich Aglaan̄i John-ŋum

Uqalthum Timiniŋha

¹ Aullaŋniisaqqaagataŋiŋmi ittuq Uqal̄iq, Uqal̄iq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqal̄iq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullaŋniisaqqaagataŋiŋmi. ³ Taavrumuuna Uqal̄ikun Agaayyutim iŋiŋtaŋigai supayaat. Atausriuraqunniŋ iluqaaniŋ iŋiŋtaŋikkaŋaniŋ iŋiŋtaunŋitchuq ilaa piŋllugu. ⁴ Uqal̄iq kanjigigaa iŋuul̄hum. Taavruma iŋuul̄hum iŋuich qaggutigai, kanjisiŋiksraŋatnun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qaggutriraŋuq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitcha.

⁶ Agaayyun kilgiruaksramik tuyuqaŋniqsuq, iŋuŋmik atiliŋmik John-mik, ⁷ taivrumuuna qaumakun iŋuŋmik uqautriŋyaŋtitlugu. Aggigŋiqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugillu. ⁸ John ilaa taivrumiŋaunŋitchaluaqhuni, aggigŋiqsuq taivrumiŋa qaumamik uqautriŋyaŋhuni.

⁹ Taimmataimŋa qauma ilumun aggigŋimiŋi nunam iŋuul̄hun kanjisiŋipchaŋyaŋtuŋaŋ iŋupayaaniŋ nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iŋiŋtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iŋuul̄hun iŋiŋtaunŋiŋiŋiŋaŋ. ¹¹ Ilaa ilamiŋun tikitman, ilaiŋ akuqtunŋitchaŋ. ¹² Aglaan ilaŋich ukpiqsriplutiŋ akuqtuiraŋuq ilaaniŋ, ilaan qitunŋagiliutiŋkaŋiŋ Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniŋŋitchut timim qitunŋiŋhagun naagaqaa iŋuul̄hun pisul̄hagun, aglaan anitqinŋiqsut tuvraŋlugu Agaayyutim pisul̄ha.

¹⁴ Taamna taggisiŋiqŋaŋtuŋaŋ Uqal̄igmik iŋuŋuqhuni akunnaptikni iŋuul̄niŋaŋtuŋ. Uvagut qinŋigiput kamanautaa inuqtuummataitchuaŋ iluaqquŋitriŋlikun suli ilumutuŋlikun. Taamna kamaŋaun piŋiun Ilaan akuqtuŋigigaa aapamiŋiŋ Iŋŋituanuŋigimigun. ¹⁵ John-ŋum taamna uqautiginiŋaa. Itnautigiplugu, “Taamna uqautigikkaga itnaqama, “Taimŋa aggiquaksraŋaŋ aqupkun kamanatluŋtuŋ uvaŋniŋ, takku anigaluaqnaŋa inŋaniŋsimaŋaŋhuni.” ¹⁶ Inuqtuusrimaiŋigimiŋiŋ nagliktaŋigimigun Ilaan piŋiutiŋaŋaŋatigut; iluqata ikayuŋaŋatigut ikayutqigaŋaŋhuta iluaqquŋitigun. ¹⁷ Agaayyutim qaitchaŋ maligutaksraŋaŋ uumuuna Moses-kun, aglaan iluaqqun suli ilumutuŋliŋ Jesus Christ-kun aggiquŋ. ¹⁸ Kia-unniŋiŋ Agaayyun qinŋiŋaŋqsimaitchaŋ, kisimi Atautchim, taavruma atrinuruam Agaayyutmi suli Aapam saniŋaŋniittuam, iŋiŋtaunŋiŋkaŋitigigaa.

John Paptaaŋtitchirim Nipliŋha Christ-ŋunŋiŋniŋipluni

¹⁹ Jew-ŋuruat Jerusalem-miŋ tuyuqaŋniŋqmata agaayuliŋsinik Levi-tkuayaaniŋlu apiqsruŋiaŋhugu John kisuupmaŋaŋ, ²⁰ itna kiggutiksraŋisraŋaŋiŋ uqautiniŋaiŋ nalupqinaŋiŋlugu, “Uvaŋa Christ-ŋunŋitchuŋa; Anniŋsuŋtiŋksraŋtaunŋitchuŋa.” ²¹ “Kisuuvitmi? Elijah-ŋuvich?” John-ŋum kiuniŋai, “Taavrumiŋaunŋitchuŋa.” “Naaga taimŋa Moses-ŋum uqautigikkanaŋa sivuniŋksriŋiraŋuvich?” John-ŋum piŋiŋai, “Taimŋaunŋitchuŋa.” ²² Nipliutiŋilŋiŋiŋaŋ, “Uqautitigutmi kisuutilaŋqnik. Uvagut kiggutiŋaŋtuŋksraŋurugut tuyuŋiriptiknun. Qanuŋsamma niplutiŋigivich ilipkun?” ²³ John kiuniŋai, “Uvaŋa taimŋauruŋa uqagimakkanaŋa Isaiŋa-m sivuniŋksriŋirim, itna, Iŋuk tuŋquŋtuŋaŋ iŋuul̄aamiŋ, Itqanaŋiyautisiŋuŋ apqutiksraŋa Atanŋum,

nalguǵlugu tumiksraña.”

Isaiah 40:3

24-25 Taapkua uqçiraqtit tuyuruat Pharisee-ñuruaniñ, John apigilgiññaat, “Uvva, Christ-ñungñiññiǵuvich naagaqaa Elijah-ñungitchuvich, naagaqaa taimña sivuniksriqiraungitchuvich, suvaata paptaaǵivich?” 26 John kiuniǵai, “Uvaña paptaaǵutiqaqtuña imikun. Aglaan akunnapsitñi qichaqtuq iłitchuǵimaisaqsi. 27 Ilaa aqupkun sagviǵisiruq. Uvaña sinjiłguyumiñaitchuñaunniñ aluǵutiñnik.” 28 Tamatkua atuummiñiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitchianani John-ñum paptaaqtitchiviani.

Agaayyutim Ipnaiyaaña

29 Uvlutqikman John-ñum Jesus qiñiǵniǵaa utlautiruaq inmiñun, aasrii upyaklugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaaña piǵityaqtuuaq nunam iñuiñ killuutaatnik! 30 Ilaa taimñaauruq uqautigikkaga itnautigiplugu, ‘Iñuk imma aggigñiaqtuq akiaqtiksraǵa. Kamanatluktuaq uvañniñ, takku ilaa anigaluagnaña inñaniksimaaqhuni.’ 31 Uvaña nalugaluqaǵlugu kisuugisiłha, tikumaruña paptaaǵusriqłuña imiǵmik iłitchuǵipkautigisrukługu Israel-aagmiunun.” 32 Uvva itnailiplugu John-ñum iłisimariǵaa, “Uvaña qiñiǵiga Ipqitchuaq Irrusriq atqaqtuuaq pakmakña atriqaqhuni tiñmiaǵruuratun aasrii ilaaniitluni. 33 Kanqisianingitchaluagiga kisuutilaaña, aglaan Agaayyutim tuyuǵirima imikun paptaaǵityaqluña, uqautigaaña itna, ‘Ivich qiñiǵisigiñ Ipqitchuaq Irrusriq atqaqpan aasrii inillaguni iñunmun, ilaa taimñaugisiruq paptaaǵirusraq Ipqitchuakun Irrutchikun.’ 34 Aasrii uvaña qiñianikkiga taamna atuumaruuaq aasrii uqautigitlaplugu Iǵniǵilħagan Agaayyutmun.”

Jesus-ñum Sivulliich Malıǵuaqtai

35 Uvlutqikman John taraniilgiññiǵusq malǵuñnik malıǵuaqtinmiñnik piqasriqhuni. 36 Qiñiqamiñ Jesus apqusraaqtuuaq John-ñum upyañniǵaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaaña.” 37 Taapkuak malıǵuaqtik tus-raaplugu taatnaqman, maliutiniǵaaq Jesus. 38 Jesus-ñum kinjaqami, maliutiniqmakni qiñiǵuǵik apiginiǵik, “Sua pakikpitchu?” Taapkuak kiuniǵaaq, “Rabbi, nani tukkuqaqpich?” (Taamnaguuaq Rabbi mumiutiqaqtuuaq iłisautrimik.) 39 Ilaan kiuniǵik, “Uvunaǵutik qiñiǵiatkul!” Taapkuak utlauti’amik qiñiǵniǵaaq nani irviqaqtılaaña, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuqtuqtaq iłiyuñnaqsiruami sassaq unnuksraaqman. 40 Taapkuak tusraaplutik John-ñum uqautaanik maliutruruak Jesus-mik iłaqataa atıqagñiqsuq Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. 41 Andrew-m sivulliuplugu paqilǵaaǵniǵaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paqitkikpuk Messiah” (mumiutiqaqtuuaq Christ-mik naagaqaa Anniqsuqtimik), 42 aasrii Simon Jesus-muutiplugu. Jesus-ñum qiñiǵlugu nipliutiniǵaa, “Ivichuvva Simon, iǵniña John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaqtuamik Peter-mik Iyaǵañmiglu).

Jesus Tuqluiħa Philip-mik Suli Nathanael-mik

43 Uvlutqikman Jesus sivunniǵniǵusq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniǵaa, “Malıǵuaññal!” 44 Philip-guuq Bethsaidagmiununiqsuaqtuuaq Andrew-mıu Peter-mıu irviakni. 45 Philip-ñumli nalautlugu Nathanael, uqautiniǵaa “Uvagut paqitkikput taimña Moses-ñum uqautigimakkaña malıǵutaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkañat. Ilaa Jesus-ñuniqsuq, Nazareth-miu, Joseph-ñum iǵniña.” 46 Nathanael-ñum piñiǵaa, “Qanusriq nakuuruuaq aggitłava

Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamiļi qiñigiaqsagun!” ⁴⁷ Jesus-
 num qiñiqamiun Nathanael utlautiruaq inmiñun nipliğniqsuq, “Uvvauna
 Israel-aagmiupiağataq! Ilaani piitchuq pigiilaq.” ⁴⁸ Nathanael-
 num apiqsruğniğaa, “Qanuqtugu ilisimaviņa?” Jesus-
 num kiugaa, “Philip-mun tuqtuğaluaqtitnak
 qiñianiñniğikpiñ atanjusrima'avich asrirrirağaqtuami
 napaaqtumi.” ⁴⁹ Nathanael-
 num kiugaa, “Iisautrii! Ilvich
 Agaayyutim Iğniğiniğaa-
 taatin! Israel-aagmiut
 umialiginiğaa-
 taatin!” ⁵⁰ Jesus-
 num kiugaa, “Ilvich
 ukpiliqsipich qiñiğni'
 apkiñ sivuani ataani
 napaaqtum asrirrirağaqtuam?
 Qiñiğisirutin kamanat-
 luktuanik taavrumakņa.”
⁵¹ Jesus-
 num nipliutipsaagniğai,
 “Iumutuuruamik
 nipliutigipsi, ilipsi
 qiñiğisigiksi qilak
 anmaqpan suli
 Agaayyutim israğulgi
 mayutmuktuat
 naagaqaa atqaqtuat
 Iñuum Iğniñanun.”

2

Jesus- num Atlanñuqtitchiļha Imiğmik Misruqqumun

¹ Uvluk piñayuakun
 katchuutniaqtuak
 inniqsuk Cana-mi
 nunaaqqimi Galilee-
 mi ittuami. Jesus-
 num aakaņa itmiñiqsuq.
² Suli Jesus-
 lu maliguaqtiniļu
 aiyugaaqtaupmiñiqsut
 katchuutniaqtuanun.
³ Misruğutaat nunupman,
 Jesus-
 num aakaņan nipliutiniğaa,
 “Ukua misruğutaaisut.”
⁴ Jesus-
 num kiuniğaa,
 “Tiliuqtaksrağingitchikma
 sutquluņa. Piviksrağasuli
 tikiuamaitchuq.”
⁵ Jesus-
 num aakaņan uqautiniğai
 savaktit, “Piyumigiksi
 qanupayaaq tilikpasri.”
⁶ Taraniguuq itchaksrat
 qattaliat iyagaich imiğnun
 inniqsut, atausriq immaqtuti-
 laaqallaapluni iñuiññaqtun
 naagaqaa iñuiññaq qulit
 gallon-tun, Jew-
 nuruat maligutaksrirusriağik-
 kağmikkun iğguutiksraqtuğ-
 vikaanich. ⁷ Jesus-
 num uqautiniğai, “Immiqsigik
 qattat imiğmik.” Tarra
 immiğniğaiç qaqłukpiuraqługich.
⁸ Tarakņaasrii Jesus-
 num nipliutigai, “Tarakņa
 qalusriļusri, niğiqpaktuat
 anjalataat payuksiun!”
 Taapkua payuñniğaat.
⁹ Anjalataata niğiqpaktuat
 uukamiun imiq misruğugu-
 qtitaq naluniğaa nakitñaaq-
 tautilaana tamarruma
 misruqqum, aglaan taap-
 kua savaktit qalusriuat
 imiğmik ilisimaniğaat.
 Taavruma anjalataata
 niğiqpaktuat tuqtuğniğaa
 uiksraun, ¹⁰ nipliuti-
 plugu, “Atlas autaaqtitchi-
 raqtut misruğuginñik-
 sramik sivulliuplugu,
 aasrii aiyugaakat imianik-
 mata, akiitłunniqsramik
 piqaqtitkaqsiplugich.
 Aglaan ilvich itinnigiñ
 misruğuginñiqsraq
 isruanunaglaan.”
¹¹ Sivulliqpianuplugu
 taamna quviqnaqtuag
 savaaq Jesus-
 num iñiqtağiniğaa
 Cana-mi Galilee-
 miittuami. Ilaan
 kamanautni qiñiq-
 tinnigaa. Aasrii
 maliguaqtañ ukpigi-
 liutuipsaagniğaat.
¹² Tamarruma
 aquagun Jesus
 aakanilu nukatchian-
 ļu suli maliguaqtiñi
 Capernaum-munniqsut,
 taraniasriiñ itlutin
 ikituurani uvluni.

Jesus- num Suaqtuiyaiļha Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-
 nuruat niğiqpagvikaan-
 jat atilik Apqusaak-
 kaułiğmik tikiyasri-
 ruq, aasriiñ Jesus
 Jerusalem-mun
 aullağniqsuq. ¹⁴ Agaayy-
 uvikpaņmi pakiniğaa
 iñuich tunniuqçairuat
 anusallunnik ipnaiñiglu
 tinmiagruraniglu suli
 simmiqsuqtit manin-
 ñik aquppiruat manniqiv-
 ñmikni. ¹⁵ Aasriiñ
 aklunaamik, ipiğaqtu-
 usriqhuni umaruapayaat
 aninnigai Jew-
 nuruat agaayyuvikpa-
 ñatniñ, manniqiv-
 ñich simmiqsuirit
 maninñik ulğutlugich,
 simmiqsuutin-
 ñich siamitlugich.
¹⁶ Suli tilip-
 luginich tunisiullaqtu-
 at tinmiagruranik
 itnaqhuni, “Tamatkua
 uvakņa anitchigik!
 Aapaa

tupqa tunisiuqqaiviguqnaqu!”¹⁷ Maliguaqtaiñ itqağniğaat uqalıq aglausimaruaq itna, “Agaayyuun! Siqñigillapialigma tupigikkapnik iluqnauqsimaagtitkaana.”¹⁸ Jew-ñuruat nipliutitqinñiğaat apiqsruutmik, “Sumik quviqnaqtuamik iñiqtaqağutin qinñiqtinmayaqpiuñ uvaptiknun nalaulhiñ taatnasriğaqavich?”¹⁹ Jesus-ñum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piyağupsiuñ, piñasruni uvluni nappatqikkisigiga.”²⁰ Jew-ñuruat apiqsruğniğaat, “Piñasruni uvluni nappatqikkisiviun? Malğukipiaq itchaksrani ukiuni nappağniakkauruq agaayyuvikpak una!”²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaña agaayyuvikpak atrinuniqsuq ilaan timaanun.²² Taamani tuqułigmiñ anitqikman, maliguaqtaiñ itqağniğaat taatna uqalħa, arguaqquataitługich aglausimaruat uqalħich, sulı Jesus uqautigikkani.

Jesus İlisimağai İluqaisa İñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niğiqpagvikaami taggisiqaqtuami Apqusraaqtitauligmik iñugiaktuat ukpiğiniğaat qinñiqamisigik quviqnaqtuata savaani.²⁴ Aglaan Jesus-ñum ilumutuuginginiñiğai, atakkii ilaan iñuich ilisimmaagikługich.²⁵ İñuktigun kanjicsipkağniğnaqhuni inginiñiqsuq, ilaan kanjicsimmaagikługich iñuich isrummatinich.

3

Jesus-ñum İlisautriħha Nicodemus-mik

¹ Uvvaasriiñ inniqsuq iñuk atiqaqtuuaq Nicodemus-mik, Jew-ñuruat sivulliuqtaiñ ilağat, piğataupluni taapkunani Pharisee-ñuruani.² Unnuat ilağatni utlautiniqusuq Jesus-mun nipliqhuni, “İlisautrii! İtichuğigikput ilvich ilisautriksrauplutin tuyuulhiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniiñ piyumiñaitchai quviqnaqtuata savaat kisianik Agaayyutim piğasriumalugu.”³ Jesus-ñum kiugaa, “İlumutuuruamik uqautigikpiñ, iñuum anitqinñisuağuni, Agaayyutim anaaquqataa qinñitlasriyumiñaitchaa.”⁴ Nicodemus-ñum apiqsrułginiñiğaa, “Qanuğuni iñuguaniktuaq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iluanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, aniñi tuglılitlasriługu.”⁵ Jesus-ñum kiugaa, “İlumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, İñuk anitqinñisuağuni imikun sulı İpqitчуakun İrrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim anaaquqataanun.⁶ Tamatkua aniruat iñuñniñ iñugruiniñaurut. Tamatkualiasrii kisiisa İpqitчуam İrrutchim anitqiksitanı iñuugisirut İpqitчуakun İrrutchikun.⁷ Quviğusruutiginagu nipliutiga, ‘Anitqiksuksraupiaqtusri’.⁸ Anuğı iglığaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriiñ tusraaplugu anuğim siigrunıña, aglaan ilisimatłaitchiksi nakiñ agğıħha unniñ napmuħa. Taatnatun kiñapayaq ittuq animaaqtuuaq İpqitчуakun İrrutchikun.”⁹ Nicodemus-ñum apiqsruğniğaa, “Qanuğuni taatniitlagisiva?”¹⁰ Jesus-ñum kiugaa, “İlvich ilisautraugaluahutin İsrail-mi taamna nalunıqpiuñ?¹¹ İlumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqagaqtugut ilisimakkaptiknik sulı ilisautriraqtuğut qinñikkaptiknik. Aglaan nallipsi uqalıqput akuqtugummataitchaa.¹² İlipsi ukpiğingitchipsitni uqautikapsi nunaknaqtatigun; qanuğusri ukpiğitlasrigisivisitni uqautigupsi pakmaknaqtatigun?”¹³ Kiñaanıñıñ pakmuña mayuqsimaitchuq, aglaan İñuum İğniña atqaqtuuaq tatpakmakna.¹⁴ Moses kivikmatun nimigianıñuuaq nappaqatamun suviksraiłaami, taatnatun İñuum İğniña

kiviktaksraugisiruaq. ¹⁵ Kisupayaaq ukpiqsripluni turviñiktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruaq.

¹⁶ “Agaayyutim nunam iñui piqpagivagitlugich, Iğñituaq aatchuutiginiġaa. Kisupayaaq ukpiqsriħkun turviñiktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruaq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Iğñiñi tuyuġingitchaa atanniqsuqtautquplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtautquplugu iluqaitñun. ¹⁸ Kisupayaaq ukpiqsripluni tunjaviñiktuaq Iğñiñanik, atanniusriaksraitchuq. Aglaan ukpiqsriñgitchuaq atanniqsimaanjaniktuq, takku ukpiqsriħkun tunjaviñiksimitluni Agaayyutim Iğñituaġikkanjanik. ¹⁹ Taatnailiplugu taamna atanniusriaksraq ittuq, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piqpagitlukkaat taaqtuaq taavrumakña qaumamiñ, takku ilinich irrusriñiksimaagħutiñ pigiitchuamik. ²⁰ Kisupayaam irrusriñiksimaagħtuam pigiitchuakun qauma uumigigaa, sulitlautisrutlaitchuq qaumamun, takku ilaan irrusriġiliutikkani pigiitchuuaq sagviqunġitlugu. ²¹ Aglaan kisupayaaq irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumaña qaumamun sagviumatquplugu irrusriġiliutikkani tupiksriħkun Agaayyutmik.”

John Paptaaqtitchiri Iļisimarauħa Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtiniļu aullaġniqsut nunanjanun Judea-m. Tarani ittuallanjanisuaq ilinjitñi sulit paptaaġipluni. ²³ John-tuuq paptaaġiniqsuaq Aenon-mi unjasriñgitchuamiñ Salem-miñ, takku imġukkaqhuni tamanna. Iñuich utlaaġaqlugu ilaan paptaaqtaġniġai. ²⁴ John taamna isiqsimaitchuqsulit isiqsivinmun.

²⁵ John-ñum maliguaqtaiñ ilanich uqaksraqtuaqsiniqsut Jew-ñuruatlu taavrumuuna ipqiqsakkauħkun. ²⁶ Aasriiñ John-mun utlautiplutin uqautiplugu, “Iļisautrii! Anun itqagiviuñ Jordan-ñum iġluani piqatigikkan, ilvich uqautigikkan? Ilaa paptaaġiaqsiruaq, aasrii iñuum iluqani utlakkaa!”

²⁷ John-ñum kiuniġai, “Kiñaanñiñ sumik piqagumiñaitchuq, Agaayyutmun qaitchiñgunnani. ²⁸ Ilipsi iļisimarigigipsi nipliqsimaħpakun ‘Uvaña Christ-ñungitchuña, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruña,’ itqanaiyautiaqtitlugu. ²⁹ Nukatpiaq katchuutniaqtuaq niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpam ilauraña qichaqatauraqtuq naalaġniplugu, quviagiplugu tusraaħa nukatpam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quvisruħiġa naammatigiruaq. ³⁰ Ilaa piġuqtuksrauruq kamañaqsitluguni, uvañaasrii nuimaġluña.

Ilaa Agġiqsuaq Qilañmiñ

³¹ “Ilaa agġiqsuaq pakmakña iluqaitñiñ kamanatluktuq. Nunakñaqtaġli iñuħiñaupluni nunamiittuanuruq, nunakñaqtanik nipiqaqhuni. Ilaa agġiqsuaq qilañmiñ kamanatluktuq iluqaitñiñ. ³² Aasrii uqautigigaa qiniħkani tusraakkanilū, aglaan kisupayaaq uqalħa akuqtunġitchaat. ³³ Kia akuqtuiruam uqalħanik nalupqigingigaa Agaayyutim ilumutuulħa. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyuġikkanjan Agaayyutim uqalħi uqagigai, takku Agaayyutim qaitchiplugu inunaiqlugu Ipqitchuamik Irrutchiġmiñik. ³⁵ Apam Iğñiñi piqpagiplugu aasrii supayaat aatchuutigigai ilaanun. ³⁶ Ilaa ukpiqsriuruq Iğñiġmik isruitchuamik iñuudiqaaqtuq, aasrii tupiksriñgitchuaq Iğñiġmik

iñuuliqagumiñaitchuq. Aglaan Agaayyutim qinnautaa nayuutigisiruq ilaani qañavak taimuḡa.”

4

Jesus-lu Ağnaḡlu Samaria-ḡmiu

¹ Pharisee-nuruat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsiñiplugu paptaaḡitlukhuniḡ John-miñ ² (Jesus ilaa paptaaḡinḡitchaluaqtitlugu, aglaan maliguaqtai). ³ Jesus-ḡum tusraa'amiuḡ uqaḡikkaḡat, Judea-miñ aullaḡniqsuq Galilee-mun utiqhuni.

⁴ Utiḡmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵ Tikiññiqsuq Samaria-m nunaaqḡiñanun atiqaqtuamun Sychar uḡasriñḡiññiqsuamun nunaḡaniñ Jacob-ḡum qaisaḡaniñ iḡñiḡmiñun Joseph-mun. ⁶ Jacob-ḡum nivviaḡa taraniinniqsuq. Aasrii Jesus igluaḡimikniñ iñiqtuqhuni, nivviam sanigaaḡanun aquvinniqsuq, uvluq qitiqquqman. ⁷ Samaria-ḡmiu aḡnaq aḡḡiḡñiqsuq imiqtaḡiaqhuni. Aasrii Jesus-ḡum nipliutiniḡaa, “Imiksriḡḡa!” ⁸ Immali maliguaqtai nunaaqḡimuniqsut niḡiksramiknik tauqsigiaqhutiḡ.

⁹ Ağnam Samaria-ḡmium nipliutiniḡaa, “Ilvich Jew-ḡurutin aasrii Samaria-ḡmiuḡupluḡa. Qanuqhutin iniqpiña imiḡukhutin?” (Uvvataku Jew-ḡuruat piqatiqatḡaitchut Samaria-ḡmiunik.) ¹⁰ Jesus-ḡum kiugaa, “Iḡisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraḡa suli kisuuḡa iniqḡigikkaqḡich imiksritqupluni iniqḡayaḡiñ, aasrii Ilaan qaitchilutin iñuunaqtuamik imiḡmik.” ¹¹ Ağnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaḡ itipmiuq. Nakiñmi imiq iñuunaqtuaq piñayaqpiuḡ?

¹² Jacob-ḡum sivullipta uumiḡa nivviamik piqatḡitanatigut, qitunḡaiñḡu suli pamiqsaaḡisa imiḡvigimakḡatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuanuḡasrugivich?” ¹³ Jesus-ḡum kiugaa, “Kiñapayaq imiqtuq imiḡmiñ uumakḡa imiḡulitqikkisiruq. ¹⁴ Aglaan kiñapayaq imiḡmiñ aatchuutiksramniñ imiḡumi imiḡulitqinḡiḡaḡitchuq, takku imiq aatchuutiksraḡa itkisiruq ilaani suvliktuatun nivviatun imiḡmik iñuunaqtuamik, piqatḡitllugu ittuksramik isruilaamun iñuuliḡmun.” ¹⁵ Ağnam nipliutigaa, “Taavrumiḡa imiḡmik qaitchiḡḡa, imiḡulitqinḡitchumuḡali unniñ uvuḡa imiqtatqinḡitchumuḡa.”

¹⁶ Tarra Jesus-ḡum nipliutiniḡaa, “Aullaḡutin uqaḡutiyaḡuḡ iḡaqatin pakma nayuḡtigikkan, aasriñ uvuḡatqigutik.” ¹⁷ Ağnam kiuniḡaa, “Iḡaqataitchuḡa.” Jesus-ḡum kiugaa, “Ilvich nalauttutin nipliavich iḡaqataiññiplutin.

¹⁸ Ilvich iḡaqatniktuqsimaruaḡi tallimani, aasrii nayuḡtigikkan pakma nalaulḡu iḡaqatiginiḡtchiñ katchuusrimaitchiñ. Taatnaqavich nalauttutin.” ¹⁹ Ağnam nipliutigaa, “Taatnaiḡiplugu iḡisimmatiqagḡniqavich kaḡiqsigiga sivuniksriqirauḡhiñ.

²⁰ Samaria-ḡmiut sivulliaḡut agaayumaaguurut uumani iḡḡimi aasriḡi ilipsi Jew-ḡuruani uqaḡaqtusri iñuich agaayumaagtuksrauniḡluḡich Jerusalem-mi.” ²¹ Jesus-ḡum nipliutiniḡaa “Aḡnaaq, ukpiḡiḡḡa, Piviksraḡ tikitkisiruq iñuich agaayyuvigitḡaiḡñiaqmatruḡ Aapa uumaniunniñ iḡḡimi naagaunniñ Jerusalem-mi. ²² Samaria-ḡmiusri iḡisimaḡiḡiaḡiksi kisumun agaayumaaiḡisi; uvagut aglaan Jew-ḡuruani iḡisimaḡikput kisumun agaayumaaiḡiput, takku iñuich anniqsuḡtiksranaḡ Jew-ḡuruaniñ kaḡiqaqtuq. ²³ Aglaan piviksraḡ tikisaaqtuq, pakmaunniñ tikiumaaniktug, iḡmun putqataḡviqaqtuḡat agaayumaagvigiḡiaqmatruḡ Aapa Iḡqitchuakun Irrutchikunlu iḡumutuḡhikunlu.

Takku Aapauruq piqaḡuktuq iñuich agaayumaagvigiḡiaqtuḡanik inḡmiñun

taatnaililugu. ²⁴ Agaayyun Irrusriuruq. Tamatkua putqatagviqauqtuat ilaanik agaayumaagtukstraupiaqtut Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuulikunlu.” ²⁵ Agnam nipliutiniġaa, “Uvaṇa kanjicsimagiga Messiah taiyuutilik Christ-mik agġiqsaġumaruaq. Ilaan agġiġumi uqautisraġumakkanjatigut supayaamik.” ²⁶ Jesus-ṇum nipliutigaa, “Uvaṇa uqaqatin Ilaanuruna.”

²⁷ Taatnaanigmiuglu tarani Jesus-ṇum maliguaqtai utiġniqsut. Atqunaq quvigutcharṇiqsut Jesus aġnamik uqaqatiqagṇiqman. Aglaanguuq nalliata nipliutingiṇiġaa aġnaq, “Sumik pisukpich?” naagaqaa apiqsrunġiṇiġaat Jesus, “Suvaata aġnamik uqaqatiqaqpich?” ²⁸ Tarakṇa aġnam imiqtautni unitlugu, nunaaqqimun utiġniqsuq, uqaqsipluniasriiṇi iṇuṇmun, ²⁹ “Maligluṇa qṇiġiaqsuṇ iṇuk uqautriga suraġalipayaammik. Ilaa Christ-ṇunġitchaluaqpa?” ³⁰ Tamatkua uniṇiġaat nunaaqqiq utlautiplutin Jesus-mun.

³¹ Taatnaḥatniguuq, maliguaqtaiṇ Jesus uqapsaaġniġaat, “Iḥisautrii, niġġiṇi!” ³² Ilaan kiuniġai, “Niqautilaqtuṇa ilisimangisapsitfik.” ³³ Taatnaqman maliguaqtai avatmun apiqsruqtautiagsiṇiqsut, “Iṇuum una payunġitchaluaġniqpauṇ niqiksramik?” ³⁴ Jesus-ṇum nipliutiniġai, “Niqautilaqtuṇa tupiksriḥimik tuyuġirima pitqutaanik sulitqanaḥiksraṇanik savaam qaisaṇan iṇiqaᡡitquplugu.” ³⁵ “Uqaġaqtusri, itnaiḥiḥipḥu nautchiiviksugun, ‘Sisamani tatqṇi ittaqtuq katitchiviksraq.’ Uvaṇali nipliutigipsi, qṇiᡡituallautaqsigik nauruat pakma piṇṇuqtuat katitauḥiṇaagṇuqhutin.” ³⁶ Iṇuk kipriḥuni katitchiruaq akiṇiṇaqaqtuq katitchiḥiḥimiṇi nauruanik isruitchuamun iṇuuligmun, atunim aasrii nautchiiruaġlu kipriuruaġlu quviasruqatigiikkisiplutik. ³⁷ Uqautauruaq ilumutuuruq itna, ‘Iṇuk nautchiiruaqtuq atlam aasrii kipluḥu, katitlugu mukkaaksraq.’ ³⁸ Uvaṇa tuyuġipsi kipriḥusri katitchitquplusri nautchiiviṇmi savaaqagṇivigimaisapsitṇi atlat savaaṇatni aasrii piṇiṇaḥusri taipchua savaaṇatniṇi.”

³⁹ Samaria-ġmiut iṇuġiaqtuat nunaaqqimikni ukpiqsriṇiqsut Jesus-mik aġnam itnaḥagun, “Ilaan uqautigaṇa supayaamik atuqsimakkammik.” ⁴⁰ Taatnaqḥuḥu Samaria-ġmiut tikitṇamitruṇ, ittualaquaqsiniġaat iṇmikni. Jesus-ṇumaasriiṇ malġuṇni uvlunṇi nayuġniġai. ⁴¹ Iṇuġiaksiḥaagṇiqsut ukpiqsriuruaq ilaan uqauttutaigun. ⁴² Aasrii aġnaq uqautiniġaat, “Ukpiqsriḥiqsugut ilvich nipilḥiṇaġiḥisapkun aglaan uvaptiknik tusraaplugu, iḥichuġigikput ilumutun anniqsuqtiksraulḥa nunam iṇuiṇik.”

Jesus Mamitichiṇiḥiqsuq Aṇalatchirim Iġṇiṇanik

⁴³ Kiṇuagun malġuk uvluk Jesus aullaġniqsuq Galilee-mun. ⁴⁴ Ilaan ilisimagaluaqḥuḥu, “Sivuniksriqiri kamakkusriaqatlaitchuq iṇmi nunamiṇi,” aullaġviginiġaa. ⁴⁵ Galilee-mun tikitman iṇuich paġlaniġaat, qṇiṇanikḥuḥu supayaaq savaaġikkaṇa niġiqpagvikaami tagġisiquaqtuami Apqusaakkauḥimik, takku ilinṇittuuq utlautiniqsut niġiqpagvikaamun Jerusalem-mi.

⁴⁶ Taatnaqḥuni Jesus utitqṇiḥiqsuq Cana-mun Galilee-mi ittuumun, sivuani imiġmik misruġuġuqtitchiviṇmiṇun. Aasrii Capernaum-mi inniqsuq aṇalatchiri iḥiḥiḥiqsuq atniġṇaqtuamik. ⁴⁷ Tusraa’amiuṇ Jesus tikitlugu Galilee-mun Judea-miṇ, utlakḥuḥu apiqsruġniġaa Capernaum-muglugu iluaqsipkaġayaitmaṇan iḥiṇi tuquḥiṇaagṇuqtuuaq. ⁴⁸ Jesus-ṇum nipliutiniġaa, “Nalliḥisunniṇi tarra ukpiqsriyumiṇaipaiaqtuq,

qiniǵaluaqani kamañaqtuaniglu savaanik quviqnaqtuaniglu.”
⁴⁹ Anjalatchirim kiulgiññiǵaa, “Malıñña, qitungauraǵa tuqugaluaqitnagu!”
⁵⁰ Jesus nipliutigaa, “Aullaǵiñ, iǵniǵiñ iñuugisiruu!” Taavruma iñuum
 Jesus-ñum nipliutaa ukpiǵiplugu aullaǵniqsuq. ⁵¹ Anılaatmuktitlugu
 savaktaiñ paǵniǵaat tusraapkaǵiaqlugu “Iǵniǵiñ iñuugaqsiruu.”
⁵² Apiqsruǵniǵai qanaaǵlaan iǵni iħuaqsitmuqaqsipmanıaan. Taapkua
 kiuniǵaat, “Ikpaksraq uvluqpaǵuǵniǵmiñiñ atautchimun iliyuñnaqsipman
 uunaqħuutaiqsuq.” ⁵³ Aapauruam ilitchuǵiniǵaa atuummiħha taivrumani
 sassagñiǵmi Jesus-ñum nipliutikmani, “Iǵniǵiñ iñuugisiruu,” Taatnaqhuni
 ukpiliǵniqsuq, sulı iluqaǵmiñ tupiqatipayaanjılu. ⁵⁴ Taavruma
 tuglıliǵniǵaa quviqnaqtuaq savaana Jesus-ñum Galilee-mukman Judea-
 miñ.

5

Jesus-ñum Mamititchıħha Atniǵñaqtuamik Narvauram Siñaani

¹ Aquagun tamarruma Jew-ñuruat niǵiqpavikaanıt ilǵiñniqsuq. Aasrii
 Jesus-tuuq utlautipluni Jerusalem-mun. ² Taamani Jerusalem-mi Ip-
 naich Paanıtni narvauraqaǵniqsuq tallimanik quligutilik. Hebrew-tguuq
 uqanıtıgun taiyuutiqaǵniqsuq Bethzatha-mik. ³ Iñugıallapiaqhutiñ iñuich
 atniǵñaqtuat nalaniqsut tamatkunani quligıtıt atıñıtıñi qıñıtılaitchuat,
 pisrutılaitchuat, sulı auliyatılait taqqıplıtıñ imǵum ilıqsraqtıħksrajanik.
⁴ Uvvaguuqtakku qakugulitchiaqlugu Agaayyutim israǵulǵan imiq
 ilıqsraqtıtaǵniqmagu aasrii sıvulliq atniǵñaqtuaniñ kiñılǵaaqtuaq
 analataupkaqaaqlugu imiq mamıtauraǵniqsuq qanusripayaamik
 atniǵñautiqaǵaluanıǵmi. ⁵ Iñugguuq atniǵñaqtuaq iñuıñıñaq akımiıaq
 piñasruni ukiuni tarani itmiñniqsuq. ⁶ Jesus-ñum qiniǵniǵaa nalaruaq
 sulı kanıqsıplugu ilaan atniǵñaħha takıruami, aasrii nipliutiniǵaa,
 “Iħuaqsısukkaluaqpıch?” ⁷ Atniǵñaqtuam kiuniǵaa, “Uvanıa kiñısaitchaqtunıa
 imiq ilıqsraqtıtaupman. Takanunıǵniatıtılunıa atlam sıvullıugaǵıǵaana.”
⁸ Jesus-ñum nipliutigaa, “Makıllutin, ikıvǵatin tigulugich pisrugiñ.”
⁹ Taimmaiñaq taamna mamıtauniqsuq; ikıvǵani tiguplugich,
 pisrunıniqsuq.

Uvluq tamanna taavruma atuummıvia Jew-ñuruat
 miñıuıqsıaǵvıǵiniǵaat. ¹⁰ Taatnaqlugu Jew-ñuruat nipliatiıqsıñiǵaat
 iñuk iħuaqsıkkauruaq, “Ugluvak miñıuıqsıaǵvıuruq. Atıqtaksraptıknun
 akitñautiniqsutin ikıvǵanıñ akiyaqavıch.” ¹¹ İlaan kiuniǵai,
 “Taıvruma iħuaqsıpkıqtıma uqautıǵaana, ‘Ikıvǵatin tigulugich pisrugiñ.’”
¹² Taapkua apiqsruǵniǵaat, “Kıa taatnaquvatin?” ¹³ Aǵlaan taavruma
 iħuaqsıkkauruam ilitchuǵiniǵiñniǵaa kısıutilaana, atakkıi Jesus tamaakıña
 piǵniqsuq iñugıakpagıtıluni tamanna. ¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-
 ñum paqınnıǵaa Jew-ñuruat agaayyuvıkpıanıtıni aasriñiñ nipliutiıplugu,
 “Atanıi. Pakma iħuaqsırutin. Killuqsatqıñıñıaqnak. Takku killuqsıaǵıvıch
 piǵııtıluktuaq tıktıpiaqtuq ilıpnun.” ¹⁵ Taavruma iñuum aullaqanı Jew-
 ñuruat uqautıaqsıñıǵai Jesus-ñunıplugu iħuaqsıpkıqtını. ¹⁶ Taavrumıñıa
 piqusrıqhutiñ Jew-ñuruat piyuagaqsıñıǵaat Jesus, ilaa iħuaqsıñıplugu
 miñıuıqsıaǵvıum uvluanı. ¹⁷ Jesus kiuniǵai, “Aapaga savaktuuq ataramık
 iñıqlugu, sulı uvanıaptuuq savaktıksraupmıñıa.” ¹⁸ Taavruma
 nipliutum Jew-ñuruat sıvunniqsıllapiaǵniǵai tuqqutıchıkkılu,
 taavrumuunalıñıaunǵıtıchuaq miñıuıqsıaǵvıum atıqtıqsıraıgun aǵlaan

nipliḥagunlu Agaayyutmik aapaqaḡnipluni suli atrilūtipluni inmiñik Agaayyutmun.

Iḡñiḡuruam Aḡalatchiḥa

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamik itna, Iḡñiq iñiqtaqatlaitchuq inmigulḥiñaq. Ilaa savaaqaḡaqtuq taavrumiḡa qinikkaḡmiñik Aapani savaaqaḡman. Supayaamik Aapauruaq iñiqtaqaḡman, Iḡñinantuuaq savaaḡiraḡigaa. ²⁰ Aapam Iḡñi urriqsuutiraḡigaa iluqaanik savaaḡitlakkagmiñik, atakkii piḡpaḡiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatluktuanikunniñ tamatkunakḡa iñiqtaḡikkaniñ, ilipsi quviḡusrullapiatlasriusri. ²¹ Atriḡplugu Aapaa anipchairaḡiḥa tuḡuruunik iñugutqiliḡmun, taatnatullapiaḡ Iḡñiḡa qaitchitlaruq iñuuhḡmik tamatkununa pisukkaḡmiñun. ²² Aapaḡa inmiñik atanniḡsunḡiqhuni, aglaan Iḡñi qaitchianiḡniḡaa atanniḡiḡmik. ²³ Taatnaḡhuni iluḡani kamakkun itkisiruḡ Iḡñinanun atrilugu iñuich kamaḡsriḡhat Aapaḡanik. Kiḡapayaaḡ kamakkutaitchumi Iḡñinanun kamakkutaitmiuḡ Aapaḡanun tuyuḡiraanun. ²⁴ Ilumutuullapiaḡtuamik uqautigipsi, Kiḡapayaaḡ tusraaruḡaḡ uqautimnik suli ukpiḡsriruḡaḡ tuyuḡirimnik piññaktaḡtuḡ isruitchuamik iñuuhḡmik. Taamna atanniḡsiuyumiñaitchuḡ, aglaan pituḡaaniktuḡ tuḡuḡaḡiḡmiñ iñuuhḡmun.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaḡtuamik, Piviksraḡ tikiññiaḡtuḡ, ami tikiḡumaaniktuḡ tuḡuḡaruḡat tusraaḡiksraḡat nipaanic Iḡñiḡan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruḡat iñuuniaḡtut. ²⁶ Atriḡplugu Aapauruaḡ Ilaa kaḡiuruḡaḡ iñuuhḡmi, taatnatun Aapauruam inillakkaa Iḡñiḡikkani kaḡiutlasriḡplugu iñuuhḡmi. ²⁷ Suli qaitchaa Iḡñi nalaullugu aḡalatchiḡksramik atanniḡsuiḡiḡmik, atakkii Ilaa Iñuum Iḡñiḡiplugu. ²⁸ Taamna quviḡusruutiginagu, piviksraḡ tikiññiaḡtuḡ tuḡuruḡat iluḡatiḡ iluviḡni tusraaḡisiḡhat nipaanic. ²⁹ Aasrii ilinḡich anḡiqiḡlutin iluviḡniñ, tamatkua savaaḡiksuaḡ anḡiḡlutin iñuuhḡmun suli tamatkua savaaḡiitchuaḡ anḡiḡlutin sivuuḡanaḡtuamun atanniḡsiuviksraḡmiknun.

Iḡisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqaḡumiñaitchuḡa uvapkuññaq. Uḡausriusriḡaḡ tuḡraḡluḡu Agaayyutmiñ atanniiraḡtuḡa. Taatnaḡhutin atanniutitka nalaunḡarut, takku pisuḡḡapkun itinḡitluḡu, aglaan tuyuḡirima pisuḡḡagun. ³¹ Uvapkuiññaq uqaḡsaḡniḡuma, iñuich ukpiḡiyumiñaitchaat ilumutuunilugu. ³² Aglaan ittut uqautigiriga, uqaḡtuḡaḡ ilumutun uvapkun. ³³ Ilipsi tuyuḡaḡapsi iñuḡnik kaḡiqsiuḡtuksranik John-mun Paptaaḡtitchirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna ilumutuuruamik. ³⁴ Iñuḡmik ilisimariḡaḡnangitchaluaḡluḡa, aglaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniḡsuḡuplusri. ³⁵ John atriaḡtuḡaḡ nannimik ikimaruamik qaummaḡiksiplugu, ilipsipsuuḡ sivikitchuami taimani quviḡagigiksi qaummaḡikkana. ³⁶ Aglaansuli uvapkun piḡaḡtuḡaḡ ilisimarimik kamanatluktuamik John-ḡum ilisimaruḡḡhaniñunniñ, makua savaat iñiqtaḡikkagma, Aapaa qaisaniñ savaaḡitquḡlugich itḡanaḡiḡlugich tamatkua nalupqinaḡsruḡaat Aapamun tuyuḡiḡiḡa. ³⁷ Aapauruaḡtuḡaḡ tuyuḡaḡtuḡaḡ uvaḡnik uqaḡtuḡ tamarrumuuna, ilipsi tusraanḡaḡsimaitchaluaḡiksi nipaḡ unniñ kigiñḡaḡa qinḡiḡluḡu. ³⁸ Ilipsi uḡauttutai piginḡitluḡich unniñ ukpiḡinḡitluḡu taamna tuyuḡikkana. ³⁹ Iḡisaḡigisi uḡaḡhich aglausimaruḡat iñuuhḡmik isruitchuamik paḡitchiñasugiplusri. Tamarra tamatkua uḡautiḡaḡtuḡat uvapkun,

40 aglaan piyummataitchusri uvaṅnun utlautisrugusri aasrii piññagusri iñuuhgimik uvapkun.

41 “Nang̃aqsuiksraq iñuñniñ q̃iñiñiaḡagingitchiga. 42 Aglaan ilisimagiksi, suutnaḡingitchiksi piq̃paksriñiq suvaluk Agaayyutim piq̃paktana. 43 Aggiqsuna Aapaa anjalatchisaagun aasii akuqtungitchipsitña. Naagasuli iñuk kiña aggiqpan inmi sanj̃imigun, ilipsi akuqtuñiaḡiksi. 44 Ilipsi nang̃autisruuruani avatmun aasriiñ suliquṭingitchiksi nang̃ausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanug̃usrimi ukpiqsriñiaq̃pisi? 45 Isrummatiginagu uvaṅnun patchisiqutigisiñilusri Aapaanun. Moses-ṅum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunṅavigikkaqsi. 46 Iṅmun ukpiḡiniḡupsiuñ Moses, tunṅaviginayaqmigipsitña ukpiḡiluṅa takku ilaan aglaktigun uqautigigaṅa. 47 Aglaan aglaaḡikkanj̃ ukpiḡingitñapsigik, qanug̃usri ukpiqsrigisivisi uvaṅa uqalimnik?”

6

Jesus-ṅum Niḡipchaiḡha 5,000 Anutinik

1 Taavruma aquagun Jesus ikaṅaruq taagatchiananun narvaṅan Galilee-m. Taamna narvaq taggisiquaqmiuq Tiberias-mik. 2 Iñugiallapiatuat malilḡiññiḡaat, atakkii ilinisa q̃iñiqḡugich quviqnaqtuat savaṅi iħuq̃siraḡaiħikun atniḡñiaqtuanik. 3 Jesus q̃imiḡaamun mayuḡhuni, aquvinniqsuq malig̃uaqtinilu. 4 Jew-ṅuruat niḡiq̃pagvikaṅat taggisiquaqtuat Apq̃usraaq̃titaulḡimik tarani qalliñiqsuq.

5 Jesus q̃iñiqḡugich iñugiallapiatuat iñuich utlautiruat inmiñun nipliutiniḡaa Philip, “Nakiñ tauqsig̃ayaq̃pisa niḡisuiḡutiksraṅatnik ukua iñuich?” 6 Taavruminḡaguq̃ nipliutiniḡaa Philip uuktuaḡluḡu, Jesus-ṅum ilisimaanikkaluaḡluḡu suliksrani. 7 Philip-ṅum kiuniḡaa, “Malḡuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut q̃aq̃q̃iaq̃sisig̃isag̃uptigik iñullaa mikiruuramikunniñ niḡiyumiñaq̃siluḡu.” 8 Malig̃uaqtit ilaṅata, Andrew, Simon Peter-m aniqataa, nipliqsuq, 9 “Uvvauvani nukatpiag̃ruk piq̃aḡniqsuq tallimanik q̃aq̃quuranik barley-nik suli qaluuraṅnik. Aglaan suugisivat taapkua itna iñugiaktigiruaami iñuñmi?” 10 Jesus nipliutigai, “Iñuich aquvitchigik.” Ivigaṅupluniguuq tamanna. Iñuk iluḡani aquvinniqsuq. Anutliħiñat 5,000-siyuñnaq. 11 Jesus-ṅum q̃aq̃q̃iaq̃ tigu'amiuñ, Agaayyun quyanig̃aa agaayupluni, autaaḡutaupluniasrii iñuñnun aquppiruanun. Taatnatunsuli iñiqtaq̃aḡniqsuq qalukkun. Aasrii iluḡatiñ niḡiñiqsut pisuiḡataqhutin. 12 Niḡisuiḡlakmata, Jesus nipliutigai malig̃uaqtini, “Iħakupayaat katitchigik aasrii iksisruṅaḡasri.” 13 Katitchi'amin, immiḡñiḡaich qulit malḡuñnik aguupmaich ilakuatnik tallimaniñ barley-niñ q̃aq̃quuraniniñ iñuich niḡḡivigikkanaṅatñiñ. 14 Iñuich q̃iñiqamitruñ quviqnaqtuaq̃ savaaq̃ Jesus-ṅum iñiqtaṅa nipliḡñiqsut, “Iḡumutun una ilaanuniqsuq. Tarra sivuniksriq̃irauniqsuq aggiqsuksrautauruaq̃ nunam iñuiñun.” 15 Jesus-ṅum kañiqsiñiḡaa iñuñnun umialiguqtinniaħiksrani nunuriluni. Taatnaqhuni unitḡugich aullaumiḡagallaṅniqsuq qimiḡaanun kisimi.

Jesus-ṅum Pisruḡha Imḡum Qaṅaḡun

16 Unnuksraaq̃man malig̃uaq̃tai narvamun utlautiniqsut. 17 Umiamun iki'amin utiaq̃siñiqsut Capernaum-mun ikaaq̃luḡu narvaq̃. Unnuag̃uq̃man Jesus-ṅum utlang̃iññiḡaisuli. 18 Anuḡiḡuutiḡpauraḡniḡai q̃ailḡuutiḡugich. 19 Malig̃uaq̃tit iputlutin piñasrunik naagaq̃aa sisamanik

mile-lanik iglianigmiullu, qiñiaqsiñigaat Jesus pisruktuaq imigmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinjich iqsitchallapiagniqsut. ²⁰ Jesus-ñum nipliutinigai, “Iqsiñasri! Uvañauruñ.” ²¹ Taapkuia ikiyumaliqsipiagnigaaat, aasrii ikipman taimmaiñaq umiam tikiññaniktigñigaa sivunigikkani.

Jesus-ñum Qaqqianñuñha Iñuuligmi

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullangitchuat tamaanianañ narvam, ilitchuginigaaat atausrisualuk umiaq taraniitilañanik. Jesus aullaqataungilha maliguaqtimigun suli itqaginigaaat kisimij maliguaqtaiñ aullahat. ²³ Atlat umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaninjanun nigiqpagviata Atanguruq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kanjiqsima'amitruñ Jesus taraniingilha unniiñ maliguaqtai, umianun ikiplutin Capernaum-mun aullaagniqsut pakaklugu. ²⁵ Narvam igluani iñuich Jesus paqitnamitruñ, nipliutinigaaat, “Iñisautrii! Qaqaaglaan mañjaqapich?” ²⁶ Jesus-ñum kiugai, “Iñumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku nigilñapsigun qaqqiamik pisuigataqhusri piqutig-itlusruñaqnagich qiñikkasri quvinqaqtuat savaatka sanñjikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piungiqsaqtuamik aglaan sakuugutiqaqitchi niqimun ittuaksramun isruitchuamun iñuuligmun. Taamna niqi Iñuum Igñinñan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiqsagigaa iluaqikkauñhagun Ilaa.” ²⁸ Tamatkua apiqsruñaat, “Suruksrauvisa savaaqagnañgupta Agaayyutim savaaññiik?” ²⁹ Jesus kiugai, “Uvva savaaq savaaqitqukanja Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritqugaasri ilaanik tuyugikkaqmiñik.” ³⁰ Tamatkua kiugaat, “Sumik qiñikkigayaqpisigut quvinqaqtuamik sanñjipkun, uvagut qiñiglugu ukpiqsritñasriñluta ilipnik. Sumik iñiqtaqagayaqapich? ³¹ Sivulliaavut nigimarut taiyuutilinmik Manna-mik qaqqumik pakmakñaqtamik suviksrañlaami atriplugu uqautigimaruaq inilgaan uqahigmi, itna, ‘Ilaan qaitchigai qaqqumik niqiksrañatnik pakmakña.’” ³² Jesus nipliqsuq, “Iñumun nipliutigipsi, taimña Moses niqiqaqitichiruq ilipsitñik pakmakña timilñiñamun ittuamik, taiyuutilinmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaqtuamik iñumutuuruamik niqiksramik pakmakña qilañmiñ. ³³ Uvvatakkun niqiksraq Agaayyutim qaisaña ilaanjuruq atqaqtuaq pakmakña iñuuligmik qaitchipluni nunam iñuulñun.” ³⁴ Tamatkua nipliutinigaaat, “Ataramik qaitchisigut taavrumiñan niqiksramik.”

³⁵ Jesus-ñum nipliutigai, “Uvañan atrigigañan qaqqiam niqiksrauruaq timikun, uvañan kanjigigañan iñuutlasriñksram iñuutichikun. Iñuk utlautiruaq uvañnun nigisulitqikkumiñaitchuq, suli ukpiqsriruaq uvapkun imigulitqikkumiñaitchuq. ³⁶ Aglaan uvañan uqautianikkipsi arguaqtuñapsigun, takku ilipsi qiñigaluaqñan savaagikkapkun ukpiqs-risungitchusri. ³⁷ Kiñapayaq Aapaa qaisaña uvañnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaq uvañnun utlautiruaq saqitthumiñaitchiga. ³⁸ Takku atqaqtuñan pakmakña tuyugirima pitqutigikkana iñiqtagityaqñugu, pisuñhapkuungitchuaq. ³⁹ Uvvauna pisuhigigaa tuyugirim uvamnuk tammaitqungilñiksraña nalliatnikunniñ qaisağanikkaniñiñ uvañnun aglaan iluqaisa anitqiksillugich iñuuligmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁰ Uvvauna Aapaa pisuhigigaa iluqatin qiniñtuat igñiguruamik suli ukpiqsriruat ilaanik piqahiksrañat isruitchuamik iñuuligmik aasrii uvañan makitkisiplugich iñuuligmun aqulligmi uvlumi.”

41 Jew-ɲuruat uqapilūutigiaqsiñiḡaat ilaan niplihagun, itna, “Uvaŋa niqiksrauruŋa atqaqtuaq pakmakŋa.” 42 Ilinich nipligñiqsut, “Jesus-ɲunḡitpauna, Joseph-ɲum iḡñiŋa? Uvagut ilisimagivut aapaŋalu aakaŋalu. Qanuqɲunimi nipliava atqaḡnipluni pakmakŋa?” 43 Jesus kiugai, “Uqapiluguiqitchi! 44 Kiñaunniñ uvaŋnun utlautilguitchuq kisanik Aapauruam tuyuḡirima uvaŋnun utlautipkaqmani. Aasrii uvaŋa aŋitqiksitkisigiga iñuukigmun uvlumi aqulligmi. 45 Sivuniksriqirit aglausimaruat, ‘Agaayyutim iñupayaat ilisautigisigai.’ Kisupayaaq naalaḡniruaq Aapamik suli ilitchiyumaruq Ilaaniñ utlautiraqtuq uvaŋnun. 46 Kia-unniñ qiniqsimaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutmiqnisauruam qiniqsimagaa Aapa. 47 Iłumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq ukpiqsirruaq isruitchuamik iñuuliqaqtuq. 48 Uvaŋa qaqqianuruŋa iñuunaqtuaq. 49 Ilipsi sivulliasri niḡimaŋḡaḡmiŋ pakmakŋaktamik qaqqumik suviksrailaami tuqurut timimikkun. 50 Aglaan qaqqiaq atqaqtuaq pakmakŋa itniittuq, kiapayaaq niḡikpagu tuquyumiñaitchuq. 51 Uvaŋa iñuunaqtuaq qaqqiaq atqaqtuaq pakmakŋa. Kiñapayaaq iñuk niḡigumi taavrumakŋa qaqqiamiñ iñuugisiruq taimuŋa, aasrii timiga qaqqianuruq qaisaksraḡikkaga nunam iñui iñuutlasritqulugich.”

52 Taatnaqman Jew-ɲuruat uqaatchagutiniqsut inmiknun aasrii apiqsruqɲugu, “Qanuḡuni uuma iñuum timimiñik niqiksriñiñiaqpatigut?” 53 Jesus-ɲum kiugai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, ilipsi niḡiñḡitchupsiuŋ timaa Iḡñiŋan piqagumiñaitchusri iñuukigmik ilipsitñi. 54 Kiñapayaaq niqiniktuaq timimnik suli iminiktuaq augikkamnik isruitchuamik iñuuliññaktaqtuq, aasrii aŋitqiksitkisigiga iñuukigmun aqulligmi uvlumi. 55 Uvvatakku timiga ilumun niqiksrauruq, suli auga ilumun imiksrauruq. 56 Kisupayaaq niqiaqtuaq timimnik suli imiaqtuaq augikkamnik iñuuruq uvapkun suli iñuugisipluni piqasriutiluni uvaŋni. 57 Iñuuruam Aapam tuyuḡipluŋa, suli uvaŋaptuuq iñuuruŋa ilaagun, taatnatuntuuq kiña niqiaqtuaq uvamnik iñuugisipmiuq uvapkun. 58 Iñuum taamna qaqqiaq niqigigumiŋ iñuugisiruq qanavak taimuŋa. Taamnauruŋa qaqqiaq atqaqtuaq pakmakŋa atrigingisaŋa qaqqiam sivulliapsi niḡitchaŋat, naagaunniñ tuquplutiŋ.” 59 Taatnaḡniḡai Jesus-ɲum ilisautriñigmiñi katraḡviŋmi Capernaum-mi.

Uqalich Isutchuakun Iñulikun

60 Iñugiaktuat maliguaqtaiñ tusraaplugu nipligñiqsut, “Taamna ilisauttun akuqtuliksraŋa sakiqnaqtuq. Kia naalaḡnigisivaŋ?” 61 Uqautigaluaqtitnaniguuq, Jesus-ɲum kaŋiqsimapmitchaŋi maliguaqtini uqapiluktuat tamarrumuuna uqaḡikkaḡmigun. Taatnaqɲugich nipliutinigai, “Taavruma nipim piyummataiqsitkaq-sivasri? 62 Isrummatigisriuŋ qiniñiksraŋa Iḡñiŋan Iñuum utiaqsikpan sivuani irvigimakkagmiñun. Taatnaqsikpan nikaligukkayaḡniqipsi? 63 Ipqitchuaq Irrusriq iñuuliqaqtitchiruŋuruq. Timi iñuuliqaqtitchiñḡitchuq. Uqalich ilipsitñun uqautigianikkatka Irrusriurut, suli iñuupkaḡisipiagaasri. 64 Naagauvva ilapsi ukpiḡingitchaich,” Jesus-ɲum taatnaḡniḡai. Ilisimaplugu aullaḡniisaḡatałhaniñ kisuułhat ukpiqsriñḡitchuq suli kisuugisilha tuniriksraḡmi. 65 Aasrii nipligñiqsuq. “Taavrumiŋa piqsriqɲugu uqautigipsi, kia-unniñ utlautiyumiñaiłha uvaŋnun kisanik Aapam utlautipkaqpani taatnatlasrilugu.”

66 Taavruma aquagun iñugiaktuat maliguaqtai kiñumuaktut malitqikkummataiqługu ilaa. 67 Taatnaqhuni Jesus nipliutinigai qulit malguk maliguaqtini, "Ilipsipsuug kiñumuakkumangitchaluaqmivisi?" 68 Simon Peter-m kiunigaa, "Ii, Ataniiq, kimunmi aullagisivisa? Ilvich pigigitin uqalhich isruit chuamik iñuunaqtuat. 69 Pakma ukpigigikput ilitchuğiplugu ipqitchuanjutilaan Agaayyutmiqnisauplutin." 70 Jesus kiugai, "Ilipsi qulit malguuplusri piksraqtaagingitpisimi? Aglaan ilari Tuungaqmiqnisauruq." 71 Ilaanguuq uqautiginigaa Judas, igñiña Simon Iscariot-ñum. Uvvatakku Judas qulit malguuqataugaluahuni, tunisiyumaniqsuq Jesus-mik.

7

Jesus-lu Aniqatailu

1 Tamarruma kiñuagun Jesus igliñiqsuq Galilee-mi, igliğummatailaqhuni Judea-mi, atakkii Jew-ñuruat tuqqut chukługu. 2 Jew-ñuruat niğiqpagvikaanata Palapkaat tikiyasriuruq. 3 Uvvaasriiñ Jesus-ñum nukatchianiñ añutit nipliutinigaat, "Unillugu mannaaq, aullagiñ Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qiñiğumigaat savaaq iñiqtağikkan. 4 Kiñaunniiñ iriqsimatlaitchuq savaagmigun ilisimatqullapiaqami. Ilvich iñiqtaqaqtuami tamatkuniña, iluqaitñun iñuñnun ilitchuğipkağiiñ." 5 Taatnağniğaat nukatchianjunniiñ ukpiqsriñgitlutinj Ilaanik. 6 Jesus nipliutigai, "Piviksrağa nalaullugu tikiurangitchuqsuli. Ilipsi aullahñañurursi sumipayaaq. 7 Nunam iñuiñ uumigikkagingitchaasri uvaptun, atakkii uvaña uqausrimaplugich iñuuniałhat pigiiłhagun. 8 Ilipsi niğiqpagvikaanukkitchi. Aullangitchuña pakma atakkii aullagviksrağa tikiurangitchuqsuli." 9 Taatna uqautilğaaługich Galilee-mi ittullañniqsuqsuli.

Jesus Niğiqpagvikaanani Palapkaatit

10 Aquagun nukatchiani niğiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullagñiqsuq sagviagtusrunaqani iñuñnun, aglaan nalunautchipluni. 11 Jew-ñuruat qiñiğniagaluagñiğaat niğiqpagvikaanani itnaqhutin, "Naamiimma taimña?" 12 Iñuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, ilañich uqaqhutin iñullautauniplugu aasriilu ilañich uqaqhutin pigiiñniplugu kinnitñinjniplugu iñuñnik. 13 Aglaan kia-unniiñ uqaksraqtutiginğiñniğaa sagviğługu, atakkii iqsiplutin Jew-ñuruat sivulliuqtinik.

Jesus Iļisautriłha Niğiqpagvikaanani

14 Niğiqpagvikaanata avvaña atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpanatnun aasriiñ ilisautriaqsipluni. 15 Jew-ñuruat atqunaq quviğutchaniqsut nipliqhutin, "Qanuqhuni una iñuk ilisimaniqpa apai, ilisaqsimaitchaluahuni?" 16 Jesus kiugai, "Iļisauttutiga uvamniqnisaungitchuq aglaan Agaayyutmiñ tuyuğirimniñ. 17 Kisupayaam piyummatiqagumi maligugługu Agaayyutim pisulha ilisimatlagisigaa ilisauttutma Agaayyutiqnqsaukmagaan naagaqaa uvamniqnisaaukmagaan. 18 Iñuk nipiqaqtuaq injmigułhiñaq piññañniagaqtuq kamagitchiuliksrağmiñik. Aglaan taamna kamañatqit chiruag tuyuğirimniñ ilumutuuruq, ilaani piitchuq tanjilaq. 19 Moses-ñumliumaa qaitchitchañasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniiñ maligutaksrapayaq tupigingitchaa. Suvaata tuqqut chumavisitña?"

²⁰ Iñugiaktuat kiugaat, “Ilvich tuung̃aqtatqatutin! Kia tuqqutchukpatin?”
²¹ Jesus kiugai, “Atautchimik quviqnaqtuamik savaaqagama, iluqasri quvigusrutigigiksi. ²² Moses-ñum tiliñigaasri iğñaurasri nalunaitñutchiqplugich. Nalunaitñutchiqsauviksrañat nukatpiagruih uvluq nalaurretupman ming̃uiqsiag̃vijnmun nalunaitñutchiqsuursri ming̃uiqsiag̃vijnmi. Uvvasuli, taamna tillisiñ aullağniñgitchaluaqmiqu Moses-miñ aglaan sivulliapsitñiñ ilaan sivuani. ²³ Nukatpiagruk nalunaitñutchikkautlaniqpan Jew-ñuruat ming̃uiqsiag̃viatni, Moses-ñum maligutaksraña navigung̃illugu, suvaatami uumisuuvisitñiñ iñuñmik iluaqsipkaiñipluña Jew-ñuruat ming̃uiqsiag̃viatni? ²⁴ Atanniqsuiñasri sagvirautigulhiñaq qifiññhiñakun aglaan atanniqsuisitchi nalaunñaruakun.”

Jesus Christ-ñuva?

²⁵ Jerusalem-miut ilañich nipliğñiqsut, “Imñaung̃itchaluaqpa iñuk ipchua tuqqutchukkanat? ²⁶ Aasrii maaniittuq! Ilaa uqautriruq sagviqhuni. Naagauvva nalliatunniiñ akitñang̃itchaat. Ipchua sivulliuqtit kanjicsiñgitchaluaqpatruñ Christ-ñuniługu? ²⁷ Aglaan Christ aggiqpan, kia-unniñ ilisimayumiñaitchaa nakitñaqtaulha. Naagauvva ilisimagikput uuma iñuum kisunñik anayuuqaaqaha.” ²⁸ Jesus ilisautriñiğmiñi Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni nipliğñiqsuq nipitusripluni, “Ilipsi ilitchiğipiag̃aluaqpsitñiñ? Kanjicsivisiuñ nakitñaqtautilaaga? Uvaña agging̃itchuña uvapkuiñaq, aglaan tuyuğiriga ilumutuuruq. Ilipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan ilisimagiga atakkii Ilaaniñ aggiqluña, aasriñ Ilaan tuyuğipluña.” ³⁰ Tamatkuaguquq iñuich tiguyumagaluağniğaat, aglaan kia-unniñ tigung̃iññiğaa takku Ilaan tigukkauviksraña tikitmang̃itluni. ³¹ Iñugiakpauraqtuat ukpiqsriñiqsut Ilaanik, aasrii nipliqhutiñ, “Taimña Christ aggiğumi, quviqnatluktuanik savaanik iñiqtaqag̃isiva uuma iñuum iñiqtanjiiñ?”

Tigurit Tiliraurut Tigutqplugu Jesus

³² Pharisee-ñuruat tusraa'amisigik, iñugiaktuat isivruag̃utiqaqtuat ilaanik, ilinich piqasriqhutiñ qaukñich agaayuliqsiniq tuyuqag̃niqsut qaunaksrinik tigutaqplugu Jesus. ³³ Jesus nipliğñiqsuq, “Uvaña nayuqtaullapsaag̃aluağupsi aullağisiruña Ilaanun tuyuğirimmun. ³⁴ Ilipsi pakiaqsigisigipsitñiñ, aglaan paqitchumiñaitchipsitñiñ, aasriñ irviksramnun tikitchumiñaitchusri.” ³⁵ Taatnaqman Jew-ñuruat uqaaqsilgiññiqsut inmiknun, “Napmunñiaqpa una iñuk uvaptiknun paqitchumiñaiññiva? Ilaa aullağniaqpa Jew-ñung̃itchuat nunaaqqiatnun, Jew-ñuruat iñuuniağviatnun ilisautityağlugich Jew-ñung̃itchuat? ³⁶ Uvvataku nipliqsuq, ‘Ilipsi pakikkisigaluağipsitñiñ, aglaan paqitchumiñaitchipsitñiñ.’ Nipliqsuqsuli, ‘Irviksramnun tikitchumiñaitchusri.’ Qanuqpami taatnaqami?”

Kuñi Iñuunaqtuam Imğum

³⁷ Niğiqpagvikaam uvluu aqulliq nuimatluktanñuniqsuq. Taavrumani uvlumi Jesus qichaqhuni nipliğñiqsuq nipitusripluni, “Kisupayaaq imigukkumi utlautiluni uvañnun imigli. ³⁸ Atrilugu aglausimaruat uqalñich, itna, ‘Kiñapayaaq ukpiqsriqpan uvapkun imğa suvlik-tuağniqatuq silatmun uummataaniñ.’” ³⁹ Taatnailiplugu Jesus-ñum uqautiginiğaa Ipqitchuaq Irrusriq akuqtuğniakkanat ukpiqsriaruat ilaanik. Tarani taatnahnani Ipqitchuaq Irrusriq atchuutaumaitlunisuli, takku Jesus utiqsimitlunisuli pakmunja qilañmun.

Atingirrun Iñuñni

⁴⁰ Iñugiaktuam iñuum tusraa'amitruñ Jesus-ñum uqalhi nipligñiqsut, “Una tarra iñuk ilumun taimña sivuniksriqiraupiaqtuq!” ⁴¹ Iñajilli niplianiqsut, “Christ-ñuruq (itnautauruamik Anniqsuqtmik).” Aglaali atlat itnañiqsut, “Christ aggigumiñaitchuq Galilee-miñ. ⁴² Agaayyutim uqallich aglausimaruat itnaqtut Christ kiñuviagiñiñiplugu David-mun, suli anigisiñiplugu Bethlehem-mi nunaaqqiani David-ñum.” ⁴³ Taatnaqhutiñ igluguiksinniqsut iñugiaktuat piqusriqhutiñ ilaanik. ⁴⁴ Iñajisa tiguyumagaluañniqaat aglaan kia-unniñiñ tigungiñiñigaa.

Ukpiqsriñgihath Jew-ñuruat Qaukliich

⁴⁵ Qaunaksrit utigniqsut qaukliñich agaayuliqsinun suli Pharisee-ñuruanun. Taapkua apiqsruñniqaich, “Suvaata uvuñautingitpisiuñ?” ⁴⁶ Qaunaksrit kiuniñiqaich, “Uvagut tusraavaaluktugut iñuñmik taatna uqalgutigiruamik.” ⁴⁷ Pharisee-ñuruat nipligñiñiqsut, “Iłipsi kinnipchanğitchaluaqpisi?” ⁴⁸ Iłitchugimaitpisiuñ nalliata sivulliuqtipsa suli Pharisee-ñuruat ukpiqsriñgihath ilaanik? ⁴⁹ Aglaan iñugaağruich kisimiñ ukpiğniqaat. Tamatkua iñuich kanjicsimmataitçhut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutiñ suksraunğiqsuyumaqtut.” ⁵⁰ Nicodemus-guuq ilauniqsuq taapkunani qaukliğni suli Pharisee-ñuruani. Taamna qiniğiaqtuaq Jesus-mik sivuani, aasrii nipligñiqsuq, ⁵¹ “Maligutaksragikkaptigun atanniipkatlaitçhaatigut iñuñmik tusraagaluaqñagu naagaqaa ilitchugigaluaqñagu sumik pisilaña.” ⁵² Taapkua ilaiñ kiuniñiqaat, “Uvva, Galilee-ğmiuñupmivich? Iłitchugimaiñiñiippiuñ uqallich aglausimaruat? Iłisağlugich aasriiñ kanjicsigisiğniñ sivuniksriqirit agginiğaqsimaiñhat Galilee-miñ.”

Ağnam Anjukkaułha Sayuñalikun

⁵³ [Tarani iluqatiñ anılaağniqsut,

8

¹ aglaali Jesus utlautiniqsuq iñgiuramun atiliñmun Olives-mik. ² Uvlaakuagun uvlaatchaurami Jesus utlautilginiñiqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun. Iñuich iñugiakpauraqtuat kattivigilginiñiğaaat. Aasrii aquvitluni ilisautiaqsilginiñiğai. ³ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tikiutriñiqsut ağnamik anjukauruamik sayuñalikun aasrii iluqaisa sivuğaatnun qichaqtitlugu. ⁴ Jesus-mun nipligñiqsut, “Iłisautrii! Una ağnaq anjukauruq sayuñalikun. ⁵ Uvagut maligutaksriusriaptikni Moses-ñum tillisiqakkanatigut taatnasriq ağnaq iyagañnik miłuqtuğlugu tuqçutaksrauplugu. Qanuğli una ağnaq nipliutiginayaqpiuñ?” ⁶ Taatnağniqaat Jesus pitchaqługu ilinich piqagağkcaluaqhutiñ agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun aglañniqsuq argañmiñik. ⁷ Taapkua apiqsruqtaqtuiñaaqsiqmata, Jesus qichaqhuni nipliutiniğai, “Nallipsi killuqsasqsimaitçhuam sivulliuluni iyagañmik miłuqsaaqqağliuñ.” ⁸ Taatnaqqaqhuni sikitluni nunamun aglaaqsilginiñiqsuq. ⁹ Taamna tusraa'amitruñ, taapkua iluqatiñ aullağniqsut atausriuttaaqhutiñ aullağniplutiñ utuqçautluñniğmikniñ, Jesus kisiñjuqługu ağnağlu qichaqtuaq tarani. ¹⁰ Qichatqikhuni nipliutiniğaa ağnaq, “Naamiimma taipçhua? Nalliataunniñ tuqçutaksrağugniñvatin?” ¹¹ Ağnam kiuniğaa, “Ii, Anjuun! Nalliatnik israaqtaitçhuña.” Jesus nipliutigaat,

“Uvan̄aptuuq tuq̄qutaksraḡuḡumiñaitchikpiñ. Aullañhiñaāguqtutin aglaan killuqsatqisruñaqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹² Jesus-ñum iñuich nipliutitqin̄ñigai, “Qaumaksrauruna nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisuruq. Taatnāguni iñuuniatqikkumiñaitchuq taaqtuakun.”
¹³ Pharisee-ñuruat kiunigaat, “Ilvich iñisimariqsimarutin ilipniñhiñaq, taatnāq̄lugu ilumutuugilguitchikput. Sumun atuḡumiñaitchuq taamna.”
¹⁴ Jesus kiugai, “Taatniingitchuq. Uqautigigaluan̄ñāgma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku iñisimagiga nakitñaaqtautilaaga sulii napmun aullañniaqtilaaga. Iłipsi iñisiman̄gitchiksi nakiñ aḡiq̄silaaga unniñ napmun̄niaqtilaaga. ¹⁵ Iłipsi atanniqsuiragtusri iñuñhiñaulikun, atannīgiāgautaitchuña kimun-unniñ. ¹⁶ Aglaan atanniiruksraunīguma atanniutiksraga ilumutuuniaqtuq, takku tamarrumuuna kisima ingitchuña, aglaan Aapauruam tuyugirima piqasriqsugaaña. ¹⁷ Aglausimaruq maliḡutaksriusriapsitñi mal̄guulutik iñisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginīplugu. ¹⁸ Uvaña uvamnik iñisimariqsimaaqtuña sulii Aapam tuyugirima iñisimariqsimaaqmigaaña.” ¹⁹ Tamatkua apiqsrūgnigaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalun. Iñisiman̄iḡupsitña, Aapagaptuuq iñisimanayāgiksi.” ²⁰ Jesus-ñum taatnāgnigai tarani Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni iñiraqāgvigiplugu pivigikkanatni. Aglaan nalliataunniñ tigungiññigaa, takku tuq̄qutauviksraña tikiumangit̄luni.

Jesus-ñum Iłumutuuruñuñtha

²¹ Jesus nipliutitqin̄ñigai, “Uvaña aullaqsagumaruna. Paki-aqsigisigaluāgipsitña, aglaan tuq̄gisirusri killuun̄ñapsi natqigut-tusriaqangitchupsi. Atlan̄unḡiłusri, aullalguyumiñaitchusri aullāgviginiakkamnun.” ²² Jew-ñuruat niplīgn̄iqsut, “Qanuq̄pa una, naaga in̄miñik tuqunnīaq̄pa? Takku niplīqsuq, ‘Aullāgumiñaitchusri aullāgviginiakkamnun.’” ²³ Jesus kiugai, “Iłipsi maak̄ñaqtaurusri, aglaan pakmak̄ñaqtauruna. Iłipsi aḡiq̄saun̄urusri marrumak̄ña nunamiñ, aglaan nunamiqnisaungitchuña. ²⁴ Taatnāq̄husri uqautigipsi killuliqiraun̄ñapsi tuq̄gisinīplusri. Tuq̄gisipiaqtusri killuliqiraun̄ñapsi ukpīginḡisuāgupsiuñ ilān̄utilaaga.” ²⁵ Taapkua apiqsrūgnigaat, “Kisuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullāgniisaqqaapiakhaniñ uqautigaluāgipsi kisuuñtilaamnik. ²⁶ Iñugiaktuatigun niplīgluñ isil̄iḡumiñaāgalāgipsi. Uvaña nipiqaqtuña nunam iñuiñun tusraakkah̄iñamnik Ilaaniñ tuyugirimiñ ilumutuuruamiñ.” ²⁷ Tamatkua kan̄iq̄sinīgn̄iñigaaat uqautrisilaaq̄tiñ Agaayyutikun Aapauruakun. ²⁸ Taatnāq̄lugich Jesus nipliutit̄lign̄iñigai, “Iñuum Īḡniña kivianikkupsiun, iłitchūgip̄milugulu pigisigiksi ilān̄utilaaga, sulii iñiq̄taqaqtanḡīl̄īga uvapkuiñaq aglaan nipiqāh̄īga Aapam kisimi iñisauttutaagun. ²⁹ Aasrii tuyugiriga uvamni piqatauruq, Ilaan kisivripchangitchaaña, takku ataramik quyalimāgiga.” ³⁰ Iñugiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriñiqsut Ilaanik.

Qitunḡai Abraham

³¹ Taatnāq̄lugich Jesus nipliutinīgai Jew-ñuruat ukpiqsriur̄at ilaanik, “Iłipsi iñisauttutitka tupigituiñaāgupsigik sivutmun, ilumutun maliḡuaqtiginīāgipsi. ³² Iłumutuuruq iłitchūginīāgiksi, ilumutuul̄hum

patchisaisitkisigaasri.”³³ Taapkua kiuniġaat, “Uvagut Abraham-
 ɲum kiñuviaġigatigut. Kimununniiñ savaktaagruumaitchugut. Uvvami
 qanuqpiç nipliqavich ‘patchisaisitkisigaasri’ itna?”³⁴ Jesus
 nipliutiniġai, “Illumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaq killuqsaqtaqtuaq
 savaktaagrulitraqtuq killuġmun.³⁵ Savaktaagrugli nayuutitlaitchuq
 aṇayuqaagiiñi ataramik, aglaan iġñiġuruaq nayuutiraqtuq.³⁶ Ilipsi
 Agaayyutim Iġñiṇan patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik
 patchisaitkisirusri.³⁷ Iisimagiga Abraham-mun kiñuviaġiġiqsi,
 naagasuli tuqurviksraqsiuġipsitña, takku akuqtuumangitlugu
 ilisauttutiga.³⁸ Uqautiqagtunja Aapama qiniqtitanjanik uvamnun, aasrii
 iñiqtaqaġaqtusri Aapapsitniñ uqauttusriapsitniik.”

³⁹ Tamatkua kiuniġaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-
 ɲum kiuniġai, “Ilipsi ilmun Abraham-ɲum qitunġagikpasri, savaaqagayaqtusri
 ilaatun.⁴⁰ Naagauvva tuqurviksraqsiuġipsitña, uqautigaluaqtitlusri
 ilumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaqsi-
 maitchuq.⁴¹ Ilipsi savaaqagtusri Aapagikkapsi savaaniñiik.” Tamatkua
 kiuniġaat, “Uvagut aapailaunġitchugut. Aapa atausriq pigigikput,
 Agaayyun ilaa.”

Qitunġai Tuunġaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilmun aapaqaġupsi piqpaginayaġipsitña,
 takku agġisauṇuruṇa Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluṇa
 agġiñġitchuṇa uvapkuiñaq aglaan ilaan tuyuġipluṇa.⁴³ Suvaata
 kaniqsitlaitpisiuṇ uqaġiġa? Ilipsi naalaġniyummatiqanġitchiksi
 uqauttutiga.⁴⁴ Tuunġaum aapagikkapsi qitunġaġipusri
 aasrii maligutchiyumaruaṇuplusri aapagikkapsi kimmutaiñiik.
 Aullaġniisaqqaapiałhaniñaglaan ilaa tuqqtuchiruaruq. Ilaa tapiqsu-
 usrimaitchuq tuṇaanun ilumutuulhum ilaa piitluni ilumutuuruamik
 iṇmiñi. Uqaqami saglumik iñiqtaqaġaqtuq takku sagluturuṇupluni,
 sagluuqtuahipayaam aapagiplusu. ⁴⁵ Uvaṇa ilumutuuruamik uqautigipsi,
 taatnaqhusri ukpiġiñġitchipsitña. ⁴⁶ Kiñaanunniñ niplilguitchuq uvapkun
 ilumutuġuġlugu killuuruṇuniṇuṇa? Uvvami uqautiapsi ilumutuuruamik,
 suvaata ukpiġisrunġitpisiitña? ⁴⁷ Iñuum agġisuum Agaayyutmiñ
 naalaġniġai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiqniqsaunġitlusri
 naalaġniyummataitchusri.”

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-ɲuruat kiuniġaat Jesus, “Uvagut nalauttugut nipliqapta
 ilvich Samaria-ġmiuniplutin suli tuunġaqaqahutin.” ⁴⁹ Jesus kiuniġai,
 “Uvaṇa tuunġaqaqanġitchuṇa. Aapaga kamagikkagigiga aglaan
 kamakkutaitchipsitña.⁵⁰ Pakkiagġiñġitchiga kamagikkaułiksraq
 uvapkuiñaq, aglaan atlam pakkiagigaa kamaqaqtitaułiksraġa,
 aasrii ilaa atanguruq.⁵¹ Illumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam
 uqauttutitka tupigigumigich tuquyumiñaiptaqtuq.” ⁵² Jew-ɲuruat
 kiuniġaat, “Pakma nalupqigġiñġigikput tuunġaqaqahiiñ. Abraham
 sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam
 tupigikpagu uqauttutin tuquyumiñaiptaġniplugu.⁵³ Uvagut sivulliaqput
 Abraham tuquaniksimaqaqtuaq sulipsuq sivuniksriqiripayaatlu.
 Kamanatluqkumavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniqaqpiñmiuvva
 ilvich?” ⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuiñaq kamakkutiqaġniġauma
 suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriqaqtunja, taavrumiṇa

ilipsi Agaayyutiginitchapsitñik. ⁵⁵ Aasriisuli iłitchuġianiksimaitchiksi, aglaan uvaŋa ilisimagiga Agaayyun. Uqaguma Ilaa nalunilugu sagluturuanauniaqtuŋa ilipsisun. Aglaan ilisimallapiagiga aasriiñ uqalħa tupigiplugu. ⁵⁶ Abraham-ŋum sivulliapsi ukpiqsriłigimigun kaŋiqsiplugu agġiġisiliga nunamun quviatchautigikkaŋa suli qiñiġummiuqlugu taimña uvluga. Arguaqqtuaitllapiaqlugu agġiġisiliga ilaa quviasruktuq.” ⁵⁷ Jew-ŋuruat kiuniġaat, “Małġukipiaq qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasiin qiñiqsimaniviuŋ Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuanianunniin Abraham-ŋum aniłiksraŋan, inŋaniktuŋa.” ⁵⁹ Tamatkua tigusriñiqsut iyaġaŋnik miłtuqtuġuklugu, aglaan Jesus iriġniqsuq aasriiñ anipluni Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatniñ.

9

Jesus-ŋum Iħuaqsigaa Aŋun Ayaunaruuaq Aniłiġmiñiñaglaan

¹ Jesus pisruksaaliġmiñi qiñiġniqsuq aŋutmik ayaunaniqsuamik aniłgatahiġmiñiñaglaan. ² Maliġuaqtañ apiqsruġniġaat, “Iłisautrii! Kia killuqsautaan aniłhaniñ ayaunapkaġniqpaun? Ilaan naagaqaa aŋayuqaakkiñ killuqsautaaknik?” ³ Jesus-ŋum kiugai, “Taavruma ayaunalħa kaŋiqanġitchuq ilaan killuqsalħanun unniin aŋayuqaakkiñ killuqsalħaknun. Ayaunaruq Agaayyutim saŋŋia qiñiġnaqtitquplugu ilaagun. ⁴ Savaaġiraksraġigikput sivutmun piyumiñiñagŋaptikni. Unnuaq tikiñiñiaqtuq, kia-unniin savagvigiyumiñaisaŋa. ⁵ Uvaŋa maani nunami innamni qaumaksrauruŋa nunam iñuiñun.” ⁶ Taatnaanikami Jesus-ŋum tivvuqaġhuni nunamun akurrutinigaa maġġamun, aasriiñ nanukługik maġġamik taavruma aŋutim irrak, ⁷ nipliutiplugu, “Aullaġutin iġġuġiaġun kigiñan narvauraŋanun Siloam.” (Taamnaguuq mumiutiqaqtuuaq Tuyuułiġmik.) Taamna aŋun aullaqħuni, kigiñiñi iġġuġiaġamiuŋ utiġniqsuq qiñitlasripluni. ⁸ Iñuuniaqatañ suli tamatkua qiñiqtikaŋiñ injiularaupman apiqsruqtautiaqsiñiqsut, “Unauvva taimñaunġitpa aŋun aquppipluni injiulayuk?” ⁹ Ilaŋisa taivruminjaunigaa. Ilaŋiñi nipliġniqsut, “Qaŋaa! Taivruminjaunġitchuq, taatnatun qiñiñaaqsiñiaqtuq.” Taamna aŋun inmiñik nipliġniqsuq, “Taimñauruŋa.” ¹⁰ Tamatkua apiqsruġniġaat, “Qanuqħutinmi qiñitlasripkakkauvich?” ¹¹ Ilaan kiugai, “Iñuum atiaqqtuam Jesus-mik irrakka maqatlamik nanuqqaaqługik aasriiñ tiligaŋa Siloam-mun iġġuġiaquplugu kigiñaga. Tarra aullaqtuŋa, aasriiñ iġġuqsagłuqqaqtuŋa qiñitlasriuruŋa.” ¹² Taapkua apiqsruġniġaat, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniġai, “Naluruŋa.”

Pharisee-ŋuruat Apiqsruqtuġaa Iħuaqsikkauruuaq

¹³ Tamatkua taamna aŋun qiñitlaisimaruuaq aullautiniġaat Pharisee-ŋuruanun. ¹⁴ Tamannaguuq uvlug Jesus-ŋum maqatlamik nanukługik aŋutim irrak piłħa qiñitlasritquplugu Jew-ŋuruat miŋġuiqsiaġviniġaat. ¹⁵ Tarra Pharisee-ŋuruat apiqsrułiġniġaat qanuqħuni qiñitlasripmaŋaan. Aasrii uqautiniġai, “Taavruma maqatlatiqlugik irrakka, iġġuqaġku kigiñaga pakma qiñitlasriuruŋa.” ¹⁶ Pharisee-ŋuruatguuq ilaŋich nipliġniqsut, “Taimña iñuk taatnaiłiplugu iñiqtapaqtuuaq Agaayyutmiqnisaunġiñiñiqsuq, takku atuqtaksraq miŋġuiqsiaġvikun tupikkutaiñigaa.” Atlatli nipliġniqsut, “Qanuġunimi iñuk killuliqirauruuaq iñiqtatlagisiva taatnatchiñik quviqnaqtuamik savaanik?” Taapkua iġługiiksinniqsut taavrumuuna. ¹⁷ Pharisee-ŋuruat

apiqsrutqilgiññaat taamna anjun, “Qanuġli nipliutigitlanayaqpiun ilaa qiñitlasripkaġniplutin?” Taavruma kiuniġai, “Sivuniksriqirauruq.”

¹⁸ Jew-ŋuruat ukpiqquitiqagumangiññaat qiñitlaiġimiñiñ qiñitlasriħa. Kiisaimma tuqłuqpaich taavruma anjutim anayuqaak. ¹⁹ Ilinjisa apiqsruġniġaich, “Una iġniġivitchu? Nipliutigitlavitchu animalha ayaunapluni? Qanuġhunimi qiñitlasriwa pakma?” ²⁰ Anayuqaakkiñ kiuniġaich, “Uvaguk ilisimagikpuk ilaa iġniġikkaqpuq suli ilisimagikpuk aniġimiñiñaglaan ayaunalha. ²¹ Aglaan nalugikpuk qanuġhuni pakma qiñitlasriħa, naagaqaa nalugikpuk kimun qiñitlasripchalha. Ilaa iñuguaniksimaqtuq suli kiggutitlasrimaaqtuq inmiñun. Apiqsruqtaqsion.” ²² Anayuqaanuruak taatna nipliġniqsuk iqsikkutiqaqhutik Jew-ŋuruanun, takku sivunnianiksimaqtut kia iñuum nalupqinaigługu uqagikpugu Jesus Christ-ŋuniługu anitkisiplugu katraġvinmikniñ. ²³ Taatnaqhutik taapkuak anayuqaanuruak nipliġniqsuk, “Ilaa iñuguaniksimarup, apiqsruqtaqsion!”

²⁴ Tugliłiługu tuqłulgiññaat inmiknun taimña anjun animaruag ayaunapluni aasriñ niplutiplugu, “Agaayyutim sivuġaani akiqsruġiñ ilumutun uqagisiħpakun. Uvagut ilitchuġigikput taimña uisitin killuliqiraulha.” ²⁵ Taavruma kiuniġai, “Ilaan qanusriulha nalugisa. Tausriq ilisimagiga, uvaŋa ayaunagaluaqtuami pakma qiñitlasriwa.” ²⁶ Taapku apiqsrutqilgiññaat, “Qanusriġaqtutin qiñitlasripkaqpatin?” ²⁷ Kiuniġai, “Uqautianikkaluaġipsi aglaan naalaġnisunġitchusri. Suvaatami tusraatqiguaqsilgipisiun? Naaga maliguaqsiutisrukpsi ilaanun?” ²⁸ Tamatkua kiuniġaat uqaniġluutiplugu, “Ilvich taivruma maliguaqtigiliutigaatin. Uvagut Moses-ŋum pigigaatigut. ²⁹ Ilisimagikput Agaayyutmun uqautrulha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iñuk nakiñ agġiqsilaŋa.” ³⁰ Taavruma anjutim kiuniġai, “Atlayuaġnarruqtugalukkut nalunikapsion nakitñaqtaulħagun, aglaan qiñitlasripkaġaŋa. ³¹ Ilisimagikput, Agaayyutim naalaġnitlaiħa killuuruanun, aglaan naalaġniraġigai kamagirini suli tupiksriuat pisuhimiñ. ³² Nunam aullaġniisagataħaniñ tusraaŋaqsimaitchut iñuŋmik qiñitlasripkakkauruamik ayaunapluni animaruamik. ³³ Kisianik taimña iñuk agġiqsuanuluni Agaayyutmiñ pigumi avataagun sumik iñiqtaqalguyumiñaitmiuq.” ³⁴ Tamatkua kiggucłuñniġaat, “Animagaluaqtutin killukun iñukkuksaanuplulinlu aglaan ilisautniagaqsisivisigut?” Taatnaqqaacługu ilinjisa aninniġaat katraġvinmiñ.

Irrutchikun Qiñitlailauliq

³⁵ Jesus tusraaniġaa ilaa aninniplugu. Paqitnamiun niplutiniġaa, “Ukpiġiviuñ Iġniŋa Iñuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiuniġaa, “Uqautiŋŋa kisuuilaanani. Uvaŋali ukpiġiyumigiga ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutigaa, “Ilvich qiñianiksimaagiñ, suli ilaanuruq pakma uqaqatin.” ³⁸ “Ataniiq! Uvaŋa ukpiġigikpiñ,” taamna nipliġniqsuq, aasri sitquqhuni sivuġaanun Jesus-ŋum. ³⁹ Jesus nipliġniqsuq, “Agġiġniqsuŋa nunamun pisigiplugu atanniqsuiħksraq, ayaunaruat qiñitlasripkaġlugich, suli qiñitlanasrugiruat ayaupkaġiaqługich.” ⁴⁰ Ilaŋisaguuq Pharisee-ŋuruat tarani ittuat tusraa'amitruñ taatna nipliġman apiqsruġniġaat, “Uvaguttuq qiñitlaitchuaġivisigut?” ⁴¹ Jesus-ŋum kiugai, “Ilipsi qiñitlaitchupsu killuutaiñniġaluaqtusri, aglaan qiñitlaruaġiplusri ilipsitniñ killuutiqaġugaaqtusri.”

10

Atrikusraun Ipnaiqaǵviku

¹ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, “Iñuk isingitchuaq ipnaiqaǵvium taluagun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tigliniaqtauruq ivayaqtuq-taupluniġu. ² Aglaan isiǵaqtuaq talukun ipnaich munaqsrigiraǵigaa. ³ Taluqirim taluǵutiraǵigaa. Ipnaiich tusraaraǵigaa nipaa tuǵuǵaqtuq atigimiktigun, aasrii ilaan annisiraǵigai. ⁴ Annisianikamigich sivulliǵaǵigai aasrii ipnaich malikġu nipaa ilisimapġu. ⁵ Tamatkua atlamik maliutritġaitchut, aglaan qimagaǵigaa nipaa ilisimaǵitġu.” ⁶ Jesus atrikusrautmik uqautipmatin, ilinisa kanjicsiǵiññaǵigaa sumik uqautitilaqtin.

Jesus Nakuuruuq Munaqsri

⁷ Jesus nipliutitqinñigai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Uvaᅇa taluuruᅇa ipnaiñi. ⁸ Atlakauplutiᅇ sivismni tikiaruat iluqatin tigliniaqtauruq ivayaqtuqtauplutiᅇ aglaan ipnaich naalaǵnisaitchaich tamatkua. ⁹ Uvaᅇa taluuruᅇa. Kisupayaaq isiǵumi uvapkun anniqsuǵisiruq; ilaa isiqtuni naagaqaa aniruni paqittagnaqtuq niqiksraq. ¹⁰ Tigliniaqti tikitchaqtuq kisanik tigligiaqhuni tuqqutchityaqhuni unniin piyaqquqtaityaqhuni. Uvaᅇali agqiᅇsuᅇa tamatkua iñuich iñuuǵimik piññaqupġigich inuᅇa illapiagġu.

¹¹ “Uvaᅇa munaqsri illautagigaaᅇa ipnaich. Munaqsriq nakuuruuq tuquyumatiaqtuq ipnaiñik piqusriᅇuni. ¹² Akiññaᅇniaqtim munaqsriᅇungitchua ipnaich piginᅇitchai. Unitġigich qimagaqtuq qinᅇiqami amaqqumik agqiaqsiruamik. Amaqqumaasrii kinmaᅇġigich siamitkaqsipġigich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiññaᅇniaqti iñuk qimagaqtuq akiññaᅇniaqtauññaᅇimigun. Suksraᅇinᅇitchai ipnaich.

¹⁴ “Uvaᅇa ipnaich munaqsraat nakuuruuq. Iᅇsimmaaᅇitka ipnaitka suli ilinisa uvaᅇa. ¹⁵ Taatnatun Aapam ilisimaᅇa uvamnik, uvaᅇaᅇtuuq Aapa ilisimagiga. Uvaᅇa piyumatiaqagiga tuquᅇksraᅇa piqutigilugich. ¹⁶ Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsriᅇinᅇimi uvaniinᅇitchuat. Tikiutraksraᅇitmigitka, aasriin naalaᅇniñaᅇigaaᅇa nipiga. Tarra atautchiinᅇaᅇniᅇiaqtut ipnaich suli munaqsriᅇi atautchiinᅇamik. ¹⁷ Aapam piqpagigaᅇa tuqqutriyumaᅇapkun piqusriᅇluᅇa iñuᅇnik, aasriin tuqqutaᅇanikkuma iñuᅇutqikkiᅇhitchuᅇa. ¹⁸ Kia-unniin tuqqutchumiñaitchaᅇa nunuriluᅇa. Uvaᅇkuiñaaq qaisaᅇigiga pisuᅇapkun, qaiññaᅇaᅇipluᅇu suli satuññaᅇaᅇipluᅇu. Taamna tillisiaᅇikkaᅇa Aapaanin atuᅇugiga.”

¹⁹ Tarani Jew-ᅇuruat atinᅇilᅇiññiqsut piqusriᅇhutiᅇ tamatkuniᅇa uqauttutinik. ²⁰ Iñuᅇiaktuat niplianiᅇsut, “Ilaa tuuᅇaᅇmik piqagᅇniᅇsuq, kinniqiruq. Suvaata naalakpisiᅇuᅇ?” ²¹ Atlatli niplianiᅇsut, “Iñuk tuuᅇaᅇtalik uqagumiñaitchuq taatna. Qanuᅇuni tuuᅇaᅇtalik qinᅇitlasripkaᅇisiva ayaᅇuᅇaruamik?”

Jew-ᅇuruat Ayaiᅇhat Jesus-mik

²² Ilᅇiññiqsuq niᅇiqpagvikaᅇaᅇ Jerusalem-mi. Itqauttutiginigaa Jew-ᅇuruat agaayyuvikpaᅇaᅇaᅇ aᅇmalgitqikman taimani qaayugᅇnaiᅇanikmagich. ²³ Jesus pisruksaᅇniᅇsuq Jew-ᅇuruat agaayyuvikpaᅇaᅇatni Solomon-ᅇum Quliᅇutaanik taggisilinᅇi. ²⁴ Aasriin Jew-ᅇuruat avataanun katiᅇaminᅇ nipliutiniᅇaᅇaᅇ, “Qanutun taktigiruami naliᅇutitchaᅇaᅇsivisigut? Ilumutun uqauttutigit, Ilvich Christ-ᅇuvich?” ²⁵ Jesus kiugai,

“Uqautianikkaluagipsi, aglaan ukpigiŋitchipsitña. Savaat iñiqtağikkağma Aapaa sanñiqutaagun uqautigigaatña. ²⁶ Aglaan ukpigiŋitchipsitña atakkii ipnaigiŋitlusri. ²⁷ Uvaŋa ipnaima nipiga naalagağigaat, uvaŋa ilisimaplugich, ilinisa malikluŋa. ²⁸ Iñuukigmik isruitchuamik qaitchigitka, ilinich tuquyumiñaiqugittunniñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitchaa uvaŋnun kamanatluktuq iluqaaniñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitchaa Aapam qaunakkutaaniñ. ³⁰ Aapagalu atausriuruguk.”

³¹ Jew-ŋuruat iyagaŋnik tigusritqilgiññiqsut miłluugukluŋu. ³² Jesus nipliutiniğai, “Sivucqapsitñi uvaŋa savaaqaqtuami iñugiaktuanik savaallautanik Aapam uvaŋnun iñiqtağitqukkaŋiñik, nalliatigun tamatkua miłquqtuğukpisitña?”

³³ Jew-ŋuruat kiuniğaat, “Savaallautatigun miłquqtuğungitchiptigiñ, aglaan sagluuqtuagutiqałhapkun, takku iñuñiñaugaluaqhutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniplutin.” ³⁴ Jesus kiugai, “Maligutaksrağikkapsitñi aglausimaruq, ‘Agaayyun nipliğñiqsuq, ilipsi agaayyutaurusri.’ ³⁵ Kaŋiqsimagivut uqałhich aglausimaruat ilumutuugisilhat taimuŋa. Agaayyutim taiñiğai agaayyutiniç taipchua iñuich akuqtuiruat uqaliğmiñik. ³⁶ Uvaŋali tigusriağipluŋa Aapam tuyuğikkağigaanunam iñuñiñun, qanuqhusrimi nipliavisi saglupluŋa uqağniğluutigiñipluŋa Agaayyun nipliçama iğñiğinipluŋa Agaayyutmun. ³⁷ Ukpigiŋinaŋa savaaqanğitchuma Aapaa savaaŋiñik, ³⁸ aglaan savaağiniğupkich, ukpigiŋitchaluağupsitñaunniñ, savaağikkatka ukpigiŋiraksrağigisri. Taatnağupsiuŋ kaŋiqsiñiaqtusri nalupqisrunğiqłusri Aapam uvamniitilaananiç sulii uvaŋa Aapamniitilaamnik.” ³⁹ Taapkuaguug tiguyumatqiaqsilgiññiğaat aglaan annalgiññiqsuq ilinisa argaŋitñiñ.

⁴⁰ Jesus utiłgiññiqsuq Jordan kuuk ikaaqługu taivruma John paptaagivianun, aasrii tarani itkaqsipluni. ⁴¹ Iñugiaktuat iñuich tikiagaqsiñiğaat avatmun itnaqhutin, “John taimña iñiqtaqanğitchaluaqtuq quviçnaqtuanik aglaan uqauttutipayaana uumuuna iñukun ilumutuuruq.” ⁴² Taatnaqhutin iñugiaktuan iñuum ukpigiŋiğaa Jesus.

11

Lazarus-ŋum Tuqułha

¹ Iñuk Bethany-mi iñuuniaqtuag atiqaqtuag Lazarus-mik atniğñaliğñiqsuq. Taamna Bethany nunaaqçiuaraq nukağiik Marym-lu Martha-m-lu irviak. ² Taamnaguug Mary taimña kuviriruaq tiprağiksaumik Atanğum isigaiñun aasrii allaqługich nutchamiñik. Taavruma aŋutnunğa Lazarus atniğñaliğñiqsuq. ³ Nukağiik ağnak tuyuqağniqsuk Jesus-mun kilgutmik itnaqługu, “Ataniiq, ilauraannan piçpagikkan atniğñaliqsuq.” ⁴ Jesus tusraa’ami nipliqsuq, “Taamna atniğñaq isruqanğitchuq tuqukiğmun. Atuummigiçsiuruq kamagikkaukicsraŋanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iğñiŋa kamanaqsikkautqupluŋu taavrumuuna atniğñakun.” ⁵ Jesus-ŋum piçpagiçai Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ Ilaan tusraa’amiuŋ Lazarus atniğñağnipluŋu, irviŋmiñi ittuallapsaağniqsuq malğunni uvlunni. ⁷ Tarakŋa maliguaqtini nipliutiniğai, “Ki, utitqillakta Judeamun!” ⁸ Maliguaqtañ kiuniğaat, “Ilisautrii! Uvvaquyuuraqnaami Jew-ŋuruat iyagaŋnik miłquqtuğniagaatain, utiğniłgitpiñmi taamuŋa?” ⁹ Jesus nipliqsuq, “Uvlum qaumaninŋa sassaqaŋitpa qulit malğunniç?”

Iñuk uvlum qaumaninjani igligumi putukkitchumiñaitchuq, atakkii qiniqlu siqiñgum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taatuami igligumi, putukkitkisiruč piilluni qaumamik.” ¹¹ Jesus taatnaqqaqñugich nipligñiqsuq, “Ilauraaqput Lazarus siñiksaqtuq, aglaan iqiqsitchaqtuğniagiga.” ¹² Maliguaqtañ kiunigaat, “Ataniiq, siñikkumi iluaqsiniiaqtuq.” ¹³ Aglaan Jesus piñiqsuaq Lazarus tuqunipluq. Taapkua isrumaniqsut uqağasrukniiaqluq siñiksapiaqtuamik. ¹⁴ Jesus nipliutinigai nalupqinaiaqluq, “Lazarus tuquruq. ¹⁵ Aglaan piqutigiplusri, quyaruna taamani ingiñhapkun, ukpiqsrisiñiquplusri pitlugluq. Utlaglakput!” ¹⁶ Thomas, taiyuutilik Malgimik, nipligñiqsuq maliguaqtauatmiñun, “Ki! Iisautrii, piqasriqlakput! Uvagullu tuquqatigiyumigikput!”

Jesus Anitqigviuruq Suli Iñuuthupluni

¹⁷ Jesus tikitñami, ilitchuginigaa Lazarus iluviqtaunaniksimaplugu sisamani uvluni. ¹⁸ Bethany-guuq unjasriguni ingiññiqsuq Jerusalem-miñ. Sivisutilaaqagñiqsuq malguktun mile-laksrayunnatun. ¹⁹ Aasriiñ Jew-ñuruat iñugiaktuat aggiğñiqsut, Martha-lu Mary-lu qiniğiaqlugik araaqtuğiaqlugik aninjauranjaknik tuqułhagun. ²⁰ Martha-m tusraa'amiun Jesus aggiaqsipplugu anipluni paağniğaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuq. ²¹ Martha-m Jesus nipliutigaa, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aninjaurağa tuqunayaitchuq. ²² Aglaan ilisimagiga, pakmaunniñ Agaayyutim qaitchitlagaatin, qanusripayaamik injiğuvich injimiñiñ.” ²³ Jesus-ñum nipliutigaa, “Aninjauran anipchakkaugisiruq.” ²⁴ Martha-m nipliutigaa, “Kaniqsimagiga Ilaan anipchakkaugisilha aqulligmi uvlumi.” ²⁵ Jesus-ñum nipliutigaa, “Uvana anitqigviuruq suli iñuuthupluna. Kisupayaaq tunjapluni ukpiqsriruq uvamnik iñuugisiruq tuqunagaluaqtuaqunniñ. ²⁶ Suli kisupayaaq iñuuruq ukpiqsriluni uvamnik tuquyumiñaiapiaqtuq. Taamna ukpigiviuq?” ²⁷ Martha-m kiugaa, “Aa! Ataniiq! Ukpigigiga Christ-ñuñiñ, Agaayyutim Iğniğiplutin, aggiqsuksrautauruq nunamun.”

Jesus Qulviruq

²⁸ Martha taatnaqqaqhuni utiğniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuqluqluq nalunaitchipluni, “Iisautri aggiğñiqsuq, amma utlaqugaatin.” ²⁹ Mary-m tusraa'amiun iğniqsruqhuni paağiağniğaa. ³⁰ Jesus-suli tikiñjaniksimitluni nunaaqqimun aglaan itluni taivrumani Martha-m paağiviani. ³¹ Jew-ñuruatguuq tarani Mary-m tupqani ittuat araaqtuğniaqluq qiniqamitruq makitluni aniaqsiliqman, isrumaniqsut iluviğmun qiatyaaqsiniiplugu aasrii aniqasriqluq. ³² Mary-m tikitluq Jesus qiniqamiun isigaiñun punniqsuq nipliqhuni, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aninjaurağa tuqunayaitchuq.” ³³ Jesus-guuq qiniqamiun Mary kiñuvğuruq qiapluni tamatkualu Jew-ñuruat tuvaqataiñ qiaqasriqluq, ilaaptuuq iluilliullapiağniqsuq Irrutchigmiñi ilunñutchakhuni. ³⁴ Apiqsruğniqsuq, “Napmunimma iluviqisiun?” Taapkua kiunigaat, “Ataniiq! Maliguta qiniğiağun!” ³⁵ Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶ Jew-ñuruat qiniqamitruq nipligñiqsut, “Qanutun atqunaq piqpagitigigaluagñiqpauñ!” ³⁷ Aglaali ilanjich nipligñiqsut, “Uvva uuma qiniñtasripchaitlaruam ayaunaruam irraknik tuqutchaiyumiñaiññayagñiqpauñ Lazarus, amağaa?”

Jesus-ñum Anipchağaa Lazarus Tuqunathaniñ

³⁸ Ihuilliullapiaqhuni Jesus utlautiniqsuq iluviğmun inillaksimaruumun sisitun ittuamun taluplugu iyagakpanmik. ³⁹ Jesus tiliñigai, “Iyagak

piiqsuun!” Martha nipliḡniqsuq tuquruam aḡnaunḡa, “Ataniiq! Tipliḡuḡnaqsiruq. Sisamani uvluni iluviqtuanjaniksamaruq.”⁴⁰ Jesus nipliutigaa, “Uqautianikkugaakpiñ, ukpiqquitiqaguvich qiniḡayaḡniqsutin Agaayyutim kamanautaanik.”⁴¹ Tarakḡa tamatkua iñuich iyaḡak piqaamatruḡ, Jesus aagluḡhuni nipliḡniqsuq, “Aapaan! Quyagikpiñ tusraaraḡi'apḡa. ⁴² Iisimaruḡa ataramik naalaḡnigikma. Taamna nipliutigigiga piqutigiplugich makua iñuich qichaqtuat uvani ukpiqsritquplugich tuyuqaḡḡapkun uvamnuk.”⁴³ Taatnaanikami nipitusripluni tuḡluḡniqsuq, “Lazarus, anniiñ!”⁴⁴ Tuḡuḡaruuaq aniñiqsuq iluviqsisinik nimiqsruqtat argai isigaiḡḡu kigiñanalu. Jesus nipliutiniḡai, “Qilḡutaiḡḡu aullaqtitchiun.”

Sivunniugun Tuqutchukḡu Jesus

⁴⁵ Jew-ḡuruat iñugiaktuat Mary-muqattaqsimaruat qiniḡuḡu Jesus iñiqtaḡa, turvigiplugu ukpiḡiagutriñiqsut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan ilañich Jew-ḡuruat Pharisee-ḡuruunun utiḡniqsut, aasrii uqautiplugich Jesus iñiqtanjanik. ⁴⁷ Taatnaqhutiḡ Pharisee-ḡuruatlu qaukḡiñiḡḡu agaayuliqsit kattutriñiqsut uqaqsittaaqtitchirinik uqaqatigiḡukhutiḡ itnaqhutiḡ, “Qanuḡisivisa quvinqaqsipḡu savaanḡun taivruma iñuum iñiqtaḡun?”⁴⁸ “Ilaatuuqtitchuptigu taatna iñupayaam ukpiḡiagutigisigaa. Aasriiḡi Rome-maḡmiut qaukḡiñich piyaqquḡisigaa agaayyuvikpakput suli nunaaqḡiḡput.”⁴⁹ Taapkua ilañarḡuuq atiqaqtuuaq Caiaphas-mik, qaukḡiḡpluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipliḡniqsuq, “Kaḡiqsimailḡataqtusri! ⁵⁰ Iisimangitpisiun iluatluḡa uvaptiknun atautchim iñuum tuḡqutaulḡa piqusriḡuni iñuḡnik uumakḡa iluḡaḡmi nunaaqḡim piyaqqukkauḡhaniñ?”⁵¹ Taatnaguuaq nipliñḡiñniqsuq iḡmiñiḡhiñḡa, aglaan qaukḡiḡpluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriḡiginiḡaa Jesus-ḡum tuḡqutritiksraḡa Jew-ḡuruunik, ⁵² taapkuniḡhiñḡaunḡitchuaq aglaan atausriḡuqtitchitḡiguni aḡayuqaḡiisun iluḡaitḡnik siammayaqsimaruunik ukpiqsriaruanik Agaayyutmun. ⁵³ Taatnaqhutiḡ tamarrumakḡa uvlumiñḡaḡan Jew-ḡuruat qaukḡiñich sivunniugniqsut, qanuḡluḡu tuḡqutchukḡu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus igliḡatqiniḡniqsuq sagviḡuni Judea-mi. Aglaan aullaḡniqsuq nunamun qanittuamun suviksraillaamun nunaaqḡimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsipḡutiḡ maliguaqtiniḡu.

⁵⁵ Jew-ḡuruat niḡiḡpagvikaanḡat taggisiḡaqtuuaq Apqusraaqtitauḡimik qalliñiqsuq, aasrii iñugiaktuat iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalemun niḡiḡpagvikaam sivuani itqanaiyaḡiaqhutiḡ, qaayugḡnaityaqhutiḡ iḡmiknik [maligluḡu maligutaksraḡ].⁵⁶ Iñuich niḡiḡniqsut Jesus-mik, Jew-ḡuruat agaayyuvikpanḡatnun kati'amin piqsruqtautiplutiḡ, “Qanuḡli isrumavich? Nalupqinaitchuḡ utlautigisuknaitchuḡ niḡiḡpagvikaamun taavrumani.”⁵⁷ Qaukḡiñich agaayuliqsit Pharisee-ḡuruatlu tiririñiqsuat kia iñuum ilitchuḡikpaga naniḡilaanḡa Jesus kilgutigitquplugu ilinisa tigusrukḡu.

12

Jesus Tipraḡiksakkauruḡ Bethany-mi

¹ Itchaksrat uvlut sivuatni niḡiḡpagvikaam taggisiḡaqtuam Apqusraaqtitauḡimik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun, Lazarus iñuuniaḡvianun, taimḡa Jesus-ḡum anipchakḡa tuḡuḡimni.

² Nullautchiugutinigaat Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkaqħuq Jesus-mi nigǵiviniñi. ³ Aasriiñ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipraǵiksautmik kuvviqiniǵai Jesus-ñum isigai, aasrii nutchamiñnik allaǵugich. Naimasruǵnaqtuam tipraǵiksautim immiǵniǵaa iluqaan tupiq. ⁴ Jesus maliguaqtañ ilaǵat, Judas Iscariot, taimña tunisirauksraq Jesus-mik, nipliǵniqsuq, ⁵ “Suvaata tipraǵiksaun tunikkaungitpa piñasrunun kavluutinun maniññun, qaisauluniasriiñ inuqsraqtuanun?” ⁶ Taatnaǵniqsuq pigaqatlulikuunǵilaq inuqsraqtuanik, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqaǵviat akiyaǵikkani piksraqtuǵvigiraqniǵaa. ⁷ Jesus nipliqsuq, “Iłaksianagu aǵnaq! Ilaan pigiliuñ ilakuni taivrumuǵa uvluanun iluviqtuaviksraqma. ⁸ Iłipsi ataramik piqaǵniaqtusri inuqsraqtuanik iñuñnik, aglaan nayuuti yumiñaitchuǵa ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchukħuq Lazarus

⁹ Iñugiaktuarguuq Jew-ñuruat tusraaniǵaat Jesus ilha Bethany-mi aasriiñ taamuǵaqħutiñ, pisigisruǵaqnagu Jesus kisan aglaan Lazarus qiniǵiaǵukħuq, Jesus-ñum anipkakaǵa tuquliǵmiñ. ¹⁰ Taatnaqħuq qaukħiñich agaayuliqsit sivunniuqmiñiqsut tuqutchukħuguptuuq Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piqtutigiqluq Jew-ñuruat iñugiaktuat unitkaqsiñiǵaich qaukħiisij ukpiǵiaqutripħutiñ Jesus-mik.

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuat utlautiruat niǵiqpagvikaamun taggisqaqtuaq Apqusraaqtitauliǵmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun agǵiaqsipħuq. ¹³ Iliñich Palm napaqtuñitniñ akigukraqħutiñ paaqasiñiǵaat nipliaplutiñ,

“Hosanna. [Nanǵaǵlakput Agaayyun!]

Uvvatuuq Agaayyutim piłiutiqaǵliuñ tikitchuaq piqusriqħuni Ataniǵmik,
Psalms 118:25, 26

Agaayyutim piłiutiqaǵliuñ Israel-aagmiut Umialǵat!”

¹⁴ Jesus paqitluni natmaksigviñmik natmaksiaǵniqsuq uqalħich aglausimaruatun, itna,

¹⁵ “Israel iñugikkañasri, Iqsiñasri!

Umialigikkapsi agǵiqiǵaasri,

natmaksigvium nuǵǵaǵani usriaqsiqħuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtañ kaniqsiñiǵiñiǵaat taamna; aglaan Jesus anitqianikman pakmuǵaanikhuni, iliñisa itqaǵniǵaat aglausimaruum uqalħum taatnaqsimalħa, sulii itqaqmigaat iñuich immiutitħat taivrumuǵa uqauttutmun. ¹⁷ Iñugiaktuarguuq nayuutiruat Jesus-mi Lazarus-mik iluviǵmiñ tuquliǵmiñ anitqisitman, tusraayugaaqtirrutiginigaat tamanna atuumaaniktuq. ¹⁸ Taatnaqħutiñ iñugiaktuat Jesus paaǵniǵaat, atakkii tusraanjanikhutiñ ilaa savaktilaanjanik taavrumuǵa quviqnaqtuamik. ¹⁹ Pharisee-ñuruatguuq avatmun uqaaqsiñiqsut,

“Uvagut piǵunǵi ilapiagaqsirugut! Takkua, iñupayaat iluqatiñ maliutigaat!”

Jew-ñunǵitchuat Iłariisa Uqaqatiqaǵuħat Jesus-mik

²⁰ Iłariitguuq Jew-ñunǵitchuat akunǵuruat tamatkunani Jerusalem-muktuanii kamaksriyaqħutiñ Agaayyutmik niǵiqpagvikaami. ²¹ Tikiñniqsut Philip-mun Bethsaida-ǵmiumun Galilee-mi, uqaqħutiñ, “Anjuun! Uqaqatigillagukkaluaǵikput Jesus.” ²² Philip-ñum uqautityaǵniǵaa Andrew, malǵuuplutikaasrii uqautityaǵniǵaak Jesus.

²³ Jesus kiunigik, “Tuqqutauviksraġa tikiumaruq, sivuniqaqtuaq Iñuum Igñinan atqunaq kamaġikkauļiksraᅇanun. ²⁴ Uvaᅇa ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, mukkaaksram nautchiaksraᅇa suungitchuq kisanik kataktitau’ami nunamun tuqupluni. Taatnailiᅇlugu tuquanikami tikiutrirraqtuq iñugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam iñuulᅇi piᅇpᅇagigumiuᅇ tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iñuulᅇi piᅇpᅇagigitchumiun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuᅇa. ²⁶ Kisupayaam savautisrukkumiᅇna maliktaksraġigaᅇa, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga inniaqmiuq. Kiapayaaq savautikpaᅇa Aapam kamaᅇaqtitkisigaa.

Jesus-ᅇum Uqautiqalᅇa Tuqqutauļiksraġmigun

²⁷ “Pakma uummatiga iluilluᅇniqsuq. Qanuq nipliġisivik? Nipliġayaqᅇik itna, ‘Aapaan! Tikiumapkaᅇnagu taamna nagļiksaaqsiuᅇiᅇ uvaᅇnun?’ Taatnaġniangitchuᅇa, takku taamna piᅇutigiᅇlugu aġġiᅇsaᅇuruᅇa apᅇusraaġiaᅇlugu taamna nagļiksaaqsiuᅇiᅇ. ²⁸ Aapaan! Kamaᅇaqtirruᅇ atqinᅇ!” Taatnaᅇman nipi nipliᅇsuq ᅇiᅇaᅇmiᅇn, “Uvaᅇa kamaᅇaqt-inᅇanikkiga, suli kamaᅇaqtitᅇiᅇkisiᅇlugu.” ²⁹ Iñugiaktuam iñuum ᅇiᅇaᅇtuam tarani nipi tusraaniġaa aasrii nipliᅇhutiᅇ, “Katlularuq!” Atlatliguuq nipliᅇsut, “Israġulᅇum uᅇaᅇatigigaa ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-ᅇum nipliᅇtiniġai, “Uvaᅇa piᅇutigiᅇluᅇa taamna nipi tusaġnangitchuq, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiumaruq nunam iñuiᅇn atanniusriaᅇaᅇiksraᅇat. Tuunġaᅇ, nunam marruma aᅇalataa akiilirauniaqtuq. ³² Aasrii kivikkauguma marrumakᅇa nunamiᅇn nuᅇtikisigitka iluᅇaisa iñuich uvaᅇnun.” ³³ Taatnaᅇamiguuq uqautiginiġaa qanuq tuqqutauluni nagļiksaaᅇiksrani. ³⁴ Iñugiaktuat iñuich kiuniġaᅇat, “Maligutaksraġikkapta uᅇausrimagaatigut, Christ iñuugisiᅇniᅇlugu taimuᅇa. Qanuᅇhutiᅇnmi uᅇaᅇpᅇich, Iñuum Igñiᅇa kivikkaugisiᅇniᅇlugu? Kisuuva una Iñuum Igñiᅇa?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ittuatlullakkisiruq akunnapsitᅇi. Qauma piᅇiᅇᅇaan iñuuniagitchi taaqsisikkaunᅇitchumuusriᅇi. Uvvataᅇku iñuum taaᅇtuakun iñuuniaqami, ilisimatlaitᅇaa napmun sivuniqaᅇtilaani. ³⁶ Qaummatiqanᅇapsi ukpiᅇrsisitchi qaumamik, aasriiᅇi iñugiliutiᅇumagaasri qaumam.”

Ukpiᅇsriniġiᅇhat Jew-ᅇuruat

Jesus taatnaᅇaᅇaᅇhuni aullaġniqsuq tamatkunakᅇa iriᅇhuni ilinᅇitᅇiᅇn. ³⁷ Jesus iñiᅇtaᅇaᅇaluaᅇtitlugu quviᅇnaᅇtuaniᅇ savaaniᅇ sivuᅇaᅇatni ukpiᅇiᅇniᅇniġaᅇat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniᅇsriᅇirim Isaiah-m uᅇaᅇuttuaa taᅇiᅇsitauniqsuq itnaᅇsimaᅇaᅇa,

“Ataniᅇiᅇ! Kisut ukpiᅇsrivat uᅇaᅇuttutigiᅇkkaptiknik?

Kisumun Atanġuruam saᅇᅇiᅇni urriᅇsuᅇpaᅇuᅇ?” *Isaiah 53:1*

³⁹ Taatnaᅇhutiᅇn tamatkua ukpiᅇᅇutaiᅇniᅇiᅇsut, takku Isaiah-suli itnaᅇhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkaᅇai, isrummatinᅇich muliktuᅇai, ilitchuᅇsritᅇaiᅇluguᅇich ᅇiᅇniᅇkamiknik suli isrummatinᅇich kaᅇiᅇsiᅇyumiᅇnaiᅇluguᅇich,

aasriiᅇn saatkumiᅇnaiᅇluguᅇich uvamnun mamititᅇulutiᅇn.” *Isaiah 6:10*

⁴¹ Isaiah-m taatna nipliᅇtuginiġaa takku ilaan ᅇiᅇniᅇlugu Jesus-ᅇum kamaᅇaᅇaᅇa. ⁴² Iñugiaktuat Jew-ᅇuruat sivulliᅇuᅇit ukpiᅇsriᅇaluaᅇmiᅇiᅇsut Jesus-mik, aglaan sivuᅇaᅇiᅇluguᅇich Pharisee-ᅇuruat anitᅇunᅇitᅇutiᅇn Jew-ᅇuruat katraġviatniᅇn. Taatnaᅇhutiᅇn uᅇaᅇtigiᅇniᅇniġaᅇat saᅇviᅇiᅇlugu

ukpiqsrihqtiŋ Jesus-mik. ⁴³ Ilinjisa piqpagitluklugu ihuağitchiuiq iñuñniñ uumakŋa ihuağitchiuiksrağmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniusriaqaliksrat Jesus-ŋum Uqathagun

⁴⁴ Jesus nipliutiniğai nipitusripluni, “Kisupayaaq uvamnik ukpiqsriyumi ukpiqsrihiñangitchuq uvamnun, aglaan ukpiğigisipmigaa tuyuğiriga. ⁴⁵ Kisupayaam qiniqsimaruaam uvamnik qiniqsimaamigaa ilaa tuyuğiriga. ⁴⁶ Uvaŋa nunamun qaumatun ilipluŋa aggiqsauñuruŋa, kisupayaaq uvamnik ukpiqsrikpan, irviqagumiñaiqlugu taaqtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma tusraagaluağlugich uqauttutitka tupigingitpagich atanniğumiñaitchiga. Atakkii aggiñgitchuŋa atanniqsuiyağluŋa nunam iñuiñik aglaan anniqsuğiağlugich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagluŋa, uqauttutiga akuqtuñgitchumiun, atanniqsimaatqiqaqtuq. Uqałhum uqautgianikkağma atanniqsigaa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqangitchuŋa uvapkuiñaq, aglaan Aapam tuyuğirima tillisiqagaŋa sumik uqagiraksramnik. ⁵⁰ Uvaŋa ilisimagiga ilaan tillisigikkaŋa isruituchamik iñuułhuruq. Tamanna uqauttutigikkaga Aapam uqautigaŋa uqagitquplugu.”

13

Jesus-ŋum Igguiltha Maliguaqtimi Isiganitñik

¹ Aasriiñ sivuuraŋani niğiqpagvikaam taggisigaqtuam Apqusraaqti-tauğmik, Jesus ilisimaniqsuq aullağviksrani tikisilaanjanik nunamiñ mar-rumakŋa Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagirağiplugich marrumani nunami ittuat piqpaginiğai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtinilu nullautchiğniqsut. Tuungaum isrummianinğigaa Judas Iscariot, Si-mon iğniğikkaŋa, tunitquplugu Jesus. ³ Jesus-ŋum ilisimaniğaa Aa-pam aatchuutigitilaŋa iluqaan sanŋi inmiñun. Ilisimapmigaa aggiqsi-laani Agaayyutmiñ suli aullağniaqtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriiñ Jesus makinniqsuq niğgiviñniñ, aasriiñ qalliich atnuğaani piiğlugich, ivgutmik tapsipluni. ⁵ Aasriiñ kuviripluni imiğmik iğguğviuramun, iğguaqsiplugich maliguaqtigikkağmi isiganich, aasriiñ allaqtiglugich ivgut-mik tapsigikkağmiñik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutiniğaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich iğguğniaqpiğich isigatka?” ⁷ Jesus-ŋum kiugaa, “Pakma nalugiñ savaagikkağa, aglaan aquvatigun ilitchuğigisigiñ.” ⁸ Peter-m nipliutilgiñniğaa, “Qakugununniñ isigatka iğguğumiñaiipiagitin.” Jesus-ŋum kiuniğaa, “Iğgungitchupkich isigaktin piqatauyumiñaitchutin uvaŋni.” ⁹ Simon Peter-m kiulgiñniğaa, “Ataniiq! Isigałhiñagingisatka aglaan ar-gatkalu niaquğalu.” ¹⁰ Jesus-ŋum kiuniğaa, “Kisupayaaq iğguaniksimaruaq salumallapiaqhuni iğgutqiksksraungitchuq avataagun isigaiñ. Iluqasri salummaqsimarusri aglaan taamna atausriq.” ¹¹ Jesus ilisimaniğaa kisumun tuniñiaqtilaani; taatnaqhuni nipliutiginiğaa, “Iluqasri salum-maqsimarusri, aglaan atausriq.”

¹² Ilaan isiganich iğguanikamigich atitqianiklugich atnuğaaniļu utiğniqsuq inimiñun niğgiviññun. Aasriiñ apiqsruğniğai, “Kaŋiqsivisi sutilaamnik ilipsitñun? ¹³ Taiyuğipsitña Iisautrimik suli Ataniğmik, aasrii nalaunŋapluni taatnakiqi, atakkii taavruminauruŋa. ¹⁴ Uvaŋaasrii, ilipsi Atannapsi suli Iisautripsi, isigasri iğguğitka. Ilipsipsuuq iğguutiruksraurusri isigapsitñik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi urrautiksrapitñik, ilipsipsuuq iñiqtaqaquplusri iñiqsiłlaptun ilipsitñun.

16 Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaagruk kamanatluk-tuanungitchuq atanigmiñiñ, unniñ uqqiraqti kamanatlungitchuq taavrumakña tuyugirimiñiñ. 17 Iisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamuniuaqtusri atugupsigik. 18 Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Iisimaniñitka taapkua piksraqtaagikkatka, aglaantuuq uqaliq aglausimaruaq immiqsuksrauruq itna, 'Iñuk nigiqatiga niqimik akilliguqtuq uvamni.' 19 Kilikkipsi taavrumiña pakma atuumañiksrañan sivuani aasriñ taamna qakugu atuummikpan ukpiqitquplugu ilaanutilaamnik. 20 Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iñupayaam akuqtugumiuñ kiñapayaq tuyugikkağa akuqtuqmirağigañaptuuq. Suli akuqtuipayaaqtuat uvamnik akuqtuqmirağigaat tuyugiriga."

Jesus Sivuniksriqiruaq Tunikkauliksrağmiñik

21 Taatnaqqaaglugich Jesus iluilliuligñiqsuq irrutchigmiñi aasrii nipliutiplugich, "Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniñağaaña." 22 Maliguaqtit qinğutiaqsiñiqsut avatmun, kanjisiñgillapiaqlugu. 23 Maliguaqtit ilañat, taimña Jesus piqpagikkaña, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. 24 Simon Peter-m urriqanigaa itnaqhuni, "Apiqsruğun kisumik uqautiqaqtilaaña." 25 Taamna maliguaqti qallilaahuni Jesus-mun apiqsruğniqsuq, "Kisuuva, Ataniq?" 26 Jesus kiugaa, "Ilaañuruq qaitchikkağa uumiña qaqqiaviñauramik misruqqaaglugu imiqqamun." Tarakña tigusripluni qaqqiaviñigmik misruqqaaglugu qaiññigaa Judas-mun, igñinanun Simon Iscariot. 27 Judas tiguluqqağaa qaqqiaq Tuunğaum isigñigaa. Tarani Jesus-ñum nipliutigaa, "Savaagisrukkan piun qilamik!" 28 Nalliataunniñ nigñiaqatauruat kanjisiñginiññaat qanuutautilaañanik Jesus-mun nipliutiña. 29 Ilañich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas añaalatigipmagu maniqağvinat, Jesus-mun tauqsigiaquniplugu inuğikkağmnik niğiqpagvikaami, unniñ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuanun. 30 Judas akuqtuanikamiun qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuañuruq.

Nutauruaq Tilliñ

31 Judas anianikman Jesus nipliqsuq, "Pakma Iñuum Igñiña kamañsippakkauruq. Suli Agaayyun kamañsippakkauruq Ilaagun. 32 Aasrii Agaayyun kamañsippakkauniqpan Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagvigisigaa kamañautaa Igñiñan Iñuum, Ilaan kamañsiriğlugu tarvauvaa. 33 Iilğauramaan! Uvaña nayuutiqpakkumiñaiqsuñ. Pakaaqsigisigaluağisitiña, aglaan Jew-ñuruu uqautipmatun nipliutigipsi pakma, 'Aullalguitchusri aullağviginiakkamun.' 34 Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piqpakkutiyumuusri! Atriługu piqpaksiñiğa ilip-sitñik, taatnatuntuuq piqpagiikkumuusri. 35 Avatmun piqpakkutigupsi, iñupayaat ilitchuğisigaaat uvamni maliguaqtauliqsi."

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piilaatiksrañanik

36 Simon Peter-m apiqsruğniğaa, "Ataniq! Napmuñniaqpich?" Jesus-ñum kiuniğaa, "Pakma malilguitchiñ aullağviginiakkağa, aglaan aqvati-gun malikkisigikma." 37 Peter-m apiğiniğaa, "Ataniq! Suvaata malil-guitpiğini pakma? Uvaña tuqułhiñaaguqtuñ pisigilutin." 38 Jesus-ñum kiugaa, "Itqanaipaqpich tuqqtisukhuña? Ilumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargiqpak qalğunaññaan piilaagutigiğisigikma piñasruniaglaan."

14

Jesus-ŋum Apqutaulha Aapamun

¹ Jesus-ŋum nipliutigai, “Huilliugtinnagich uummatisri. Ukpigsri-maagitchi Agaayyutmun, uvamnun ukpigsriusripsuuq! ² Aapaa kiŋungani iniksrat iŋugiaktuat ittut. Itqanaiyautityaŋniagipsi iniksrapstitnik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingitpan. ³ Aasrii aullaŋuma itqanaiyaŋiaglugu iniksraqsi aggitqikkisiruŋa, aasrii uvaŋnun inmagusri nayuutitlasriusri nani itchuma. ⁴ Aasrii iŋitchuŋianikkiksi qanuq tikiŋniakksraqsi taivrumuŋa aullaŋniagvigikkamnun.” ⁵ Thomas-ŋum nipliutigaa, “Ataniiq! Iŋisimaŋitichikput napmuŋniaqtilaan. Qanuŋlugu taivrumuŋniagŋiaŋhum apqutaa iŋisimagisivisigu?” ⁶ Jesus-ŋum kiugaa, “Uvaŋa apqutauruŋa, iŋumutuupluŋa, suli iŋuuhupluŋa. Kiŋaunniŋ Aapaanukkumiŋaitchuq kisianik uvapkun. ⁷ Pakma iŋitchuŋi'apsitŋa iŋitchuŋipmigiksipsuuq Aapaga. Aasriiŋ uvakŋaniŋaglaan iŋisimagiksi suli qiŋiqsimaplugu.”

⁸ Philip-ŋum nipliutinigaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inuŋikkatuagigikput.” ⁹ Jesus-ŋum kiugaa, “Takiruami nayuuti'ama ilipsitŋi naagasuli iŋitchuŋingitpiŋa, Philip? Kisupayaam qiŋiqsimaruam uvaŋnik qiŋianiksimagaa Aapa. Suvaatami nipliŋpich Aapamik urriqsuutitquplusri? ¹⁰ Philip! Ukpigingitpiuŋ uvaŋa Aapami nayuutitilaagaa suli Aapa uvaŋni itilaŋa? Tamatkua uqaŋhich uqautigianikkatka ilipsitŋun uvamniqnisaungitchut. Aapauruam nayuutiruam uvaŋni iŋiŋtaŋigai savaani. ¹¹ Ukpigisritŋa uqaqama Aapami itilaamnik suli Aapa uvaŋni itilaŋanik! Naagaunniŋ ukpigisritŋa savaapkun. ¹² Iŋumutuuruam nipliutigipsi, kisupayaaq ukpigsriuaq uvapkun savaŋniaqmiuq savaagikkamnuk, piŋiaqtuunniŋ kamanatluktuanik savaanik tamatkunakŋa, atakkii aullaqsiŋuŋa Aapaanun. ¹³ Aasrii iŋiqsisigisigipsi qanusripayaamik inigupsi attapkun piqutigilugu Aapauruam kamaŋaqtitaulikraŋagun uvapkun Iŋniŋguruakun. ¹⁴ Sukupayaaq inigupsitŋa atigikkapkun, iŋiŋtaŋigisigiga.

Akirsruun Ipqitchuam Irrutchim Qaisauliksraŋanun

¹⁵ “Piqpagipsitŋa tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶ Aasrii inigisigiga Aapa qaitchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapstitnik qanavak taimuŋa. ¹⁷ Taamna Irrusrigigaa iŋumutuuhum. Nunam iŋuiŋ akuqtulguitchaat qiŋingitlugu unniŋ kanjqsimaitlugu. Aglaan iŋisimagiksi, takku iŋuuqatauruq piqatigiplusri suli ilipsitŋiinniaqtuq.

¹⁸ “Unitchumiŋaitchipsi kisiŋuŋusri. Utigihitchuŋa ilipsitŋun. ¹⁹ Sivikisuurami nunam iŋuiŋ qiŋitqikkumiŋaigisaatŋa aglaan ilipsi qiŋigisigipsitŋa, takku iŋuuhapkun ilipsipsuuq iŋuugisirusri. ²⁰ Taimŋa uvluq tikitpan iŋitchuŋigisigiksi Aapamni itilaagaa suli ilipsi uvamni, aasriipsuuq uvaŋa ilipsitŋi. ²¹ Kisupayaaq piqatuaq tillisimnik tupigiplugillu ilaŋuruq piqaksrirauruq uvamnik. Aapaa piqpagigisigaa piqaksrirauruq uvamnik. Uvaŋaptuuq piqpagigisigiga iŋisimapkaŋluŋa ilaanun.” ²² Judas-ŋum (Iscariot-ŋungitchuam) nipliutinigaa, “Ataniiq! Qanuŋutin iŋisimapkaŋisivich uvaptiknun iŋisimapkasruŋaŋnak nunam iŋuiŋun?” ²³ Jesus-ŋum kiugaa, “Kisupayaam piqaksrirauruq uvamnik tupigigisigai uqaŋatka. Aapaa piqpagigisigaa suli Aapagalul tikitkisigikpuk iŋuuniaqasriŋlugu. ²⁴ Kisupayaam piqaksriŋitchuam uvamnik tupigitlaitchai uqaŋatka. Uqaŋhich tusraakkasri uqaŋingitichitka, aglaan aggiaŋaqtuq Aapamiŋ tuyuŋirimniŋ.

²⁵ “Tamatkuniņa uqautigipsi nayuutiņņagmasuli ilipsitņi. ²⁶ Ikayuqtim Ipqitchuam Irrutchim Aapauruam tpyugiraksraņan attaputkun ilisautigisigaasri supayaamik itqaqtitaglugillu iluqaisa uqauttutitka ilipsitņun. ²⁷ Qiñuiññamik unirvigigipsi. Tutqtiutimnik tutqtiutiqaqqtichi. Nunam iñui qiñuiññaqagumiñaitchut qiñuiññaqaqtirrutiptun. Ikuilliūqtitnagich uummatisri! Iqsisuņaqasri! ²⁸ Tusraagipsitña nipliqama aullağniağnipluņa, aglaan aggitqinñiağnipluņa ilipsitņun. Piqpagipiagņiğupsitña quviasrugayağaluaqtusri aullağniağhapkun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktug uvamniñ. ²⁹ Tamarrumiņa pakma kilianikkipsi atuummigaluaqnagu ukpiqsritquplusri atuummiluni pikpan. ³⁰ Tarakņaaglaan uqaaqtuqatigilguigñiağipsi, takku nunam marruma aņalataa, Tuunğaq, aggiaqsirug. Ilaa piitchaluaqtug sanjistik akiililuņa, ³¹ aglaan nunam iñuiñ ilitchugiraksrağigaat piqpaksriğiga Aapamik. Taatnaqlugu tupigiragigiga Aapam tillisipayaana. Makillusri, uvakņa aullakta!”

15

Jesus Napaaqtupiatun Ittuq

¹ “Uvaņa atriaqqtuņa napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchirriqirau-pluni. ² Ilaan piigagigaa akigupayaaq uvamniittuaq asrirriřaganğitman, suli naggiqsraqługu akigupayaaq asrirriřağaktuaq asrirripsaaquplugu. ³ Ilipsi salummakkaunaniqtusri uqalikun uqautigianikkapkun ilipsitņun. ⁴ Piqatautuiñagitchi uvamni suli uvaņaptuuq ilipsitņi. Uvamni nayuutingiqsuajugupsi asrirriřaqagumiñaitchusri, atrilugu akiguq inmigun asrirritlaitchuaq kisianik napaaqtumi itnami. ⁵ Uvaņa atriaqqtuņa napaaqtumik, ilipsiasriñ akiiqqtun. Kisupayaaq nayuutiruaq uvaņni suli uvaņa ilaani, atqunaq asrirriřaqagisirug, takku sumik iñiqsiyumiñaiptaqtusri piilluņa uvaņa. ⁶ Kiñapayaaq nayuutingitchuaq uvamni ittuq akiiqqtun igitaupluni tuqulliruaton. Taatnatchich akiiqqt katitlugich ikniğmun igittagigaiç ikipkağviksraņatnun. ⁷ Ilipsi uvamni nayuutigupsi suli uqaligikkatka ilipsitņi, aasriili qanutchimik pigiyumakkapsitņik iniqsruğupsi qaisauniaqtug ilipsitņun. ⁸ Aapaa kamanautaa qiñiğnaqtitaugisirug tumigilugu atqunaq savaaqqallautaliqsi. Taatnatun ukpiqnaqsigiksi maliguaqtigitilaaqsi uvamnun. ⁹ Piqpagikkağigipsi atriplugu Aapaa piqpaksriğha uvamnik. Nayuutitichi piqpakkutimni. ¹⁰ Tillisitka tupigigupsigik piqpakkutimni itkisirusri, atriluguptuuq uvaņa Aapaa tillisaiñik tupiksripluņa itmatun piqpakkutaani. ¹¹ Tamatkuniņa uqautigipsi quvianağikkaga ilipsitņiitquplugu, suli quvianaqaguplusri naamaruamik.

¹² “Unauvva tillisiga, piqpakkutiyumuusri avatmun atrilugu piqpaksriğiga ilipsitņik. ¹³ Kiñaanñiñ kamanatluktuamik piqpakku-taitchuq uumakņa iñuum qaitchiłhaniñ iñuudigmiñik piqutigiplugich ilauraani. ¹⁴ Ilipsi uvaņni ilauraanurusri tillisitka atugupsigik. ¹⁵ Savaktaağrunik taiyutqikkumiñaitchipsi, takku savaktaağruum ilisimatlaitchaa atanigmi surağalħa. Aglaan ilauraanik taiyuutiqağisigipsi, takku supayaamik Aapamniñ tusraakkamnik ilitchugipkağipsi. ¹⁶ Ilipsi piksraqtaagingitchipsitña, aglaan piksraqtaagigipsi suli nalunaigusri asrirriřaqaguplusri iñugiaglugu suli asrirrituiñagusri itquplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik injigupsiuņ attapkun. ¹⁷ Taatnaqhusri taatnailiplugu tiligipsi piqpakkutitquplusri avatmun.

Nunam Iñuiñ Uumiksriłhat Maliguaqtinik

¹⁸ “Nunam iñuiñ uumigikpasri itqagiraksragigiksi uumigikkauligaptuuq sivupsitñi. ¹⁹ Ilipsi pigipkağupsi nunam iñuiñun, piqpaginayağasri pimiktitudun ililusri. Aglaan piksraqtaagigipsi marrumakña nunakualigmiñ pigingitlusri tamarrumunja; taatnaqhuni nunam iñuiñ uumigigaasri. ²⁰ Itqagiyumagiksi uqalħich uqautigikkatka ilipsitñun, ‘Savaktaagruk kamanatluqtuanğitchchuq ataniğmiñiñ.’ Ilinisa piyuakkağigaatña, tarrali piyuagisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttutitka, tarrali tupigigisigaasripsuuq. ²¹ Aglaan ilinisa taatna irrutigisigaasri piqutigilugu pigipkağiqsi uvañnun, ilisimanğitlugu tuyugiriga. ²² Aggiñgitchuma suli uqautingitçhupkich patchisaikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisangitçhuğutiksraitçhut killuqsautmiktigun. ²³ Kisupayaam uumigi'amiña Aapagaptuuq uumigipmiragigaa. ²⁴ Savaaqasimaitchuma akunğatni iñuum iñiqtağingaaqsimaisañanik patchisaikkaunayaqtut, aglaan qiiñanikkaluaqługu iñiqtağa uumigituiñağaatña suli Aapaga. ²⁵ Taamna taatniittuksrauruq tanjiquplugu taimña uqautauruq aglaksimakkaña maligutaksriusrainitñi, ‘Uumigigaatña patchisaılaakun.’ ²⁶ “Aglaan ikayuti aggiqpan, tuyuginiakkağma Aapamiñ, Irrusria ilumutuulħum Aapamiqnisauruq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun. ²⁷ Uqagigisigipsitñapsuuq takku iqataurusri uvamni aullağniilħaniñ.

16

¹ “Uqautigipsi tamatkuninja ukpiqçutaiquingitłusri. ² Iñuich anitqatağisigaasriunniñ ilinisa katragviñmikniñ. Aa, piviksraq tikitchumaqtuq kia iñuum tuqçutçhumisi savautriñasrukniagisiruq Agaayyutmik. ³ Taatnaiłıluğ irrutigisigaasri ilitçhuçsrimaiłigimikkun Aapamik unniñ uvañnik. ⁴ Aglaan uqautigipsi tamatkuninja itqagitçuplugich uqauttutitka ilipsitñun taimanigu irrutiqsikpasri taatnaiłıluğ. Uqautingitçhaluağipsi tamatkuninja maliguaqsiutiqqaagapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Iqitçhuam Irrutçhim Savaaña

⁵ “Aglaan pakma utigniaqama ilaanun tuyugirimmun nallipsi apiqsruqtangitmigaatña napmuaqsisilaapkun, ‘Napmunñiaqçich?’ ⁶ Aasriiñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷ Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, iħuatluçkisiruq aullaħiksrağa. Uvvataku aullağitchuma ikayuqtiksrapsi utlañnianğitçhaasri. Aglaan aullağuma tuyugisigigai ilipsitñun. ⁸ Aasrii aggiğumi ilitçhuğipkaaqsisigisigai iñui nunam nalaunğitłutiñ killuqsautikun suli nalaunñarualıkunlu atanni-iviksraakunlu. ⁹ Uqautigisigai nalaunğiniñıłutiñ killuqsautikun takku ukpiqsriñğitłutiñ uvamnik, ¹⁰ suli nalaunñarualıkun takku Aapamunñaqtunja aasrii qiiñitqikkumiñaitçhipsitña, ¹¹ suli atanniivikun takku añalatchiruaq marrumani nunami Tuunğaq atannikkaunaniqtuq. ¹² “Uqaksraqağaluaqtunja iñugiaktuanik ilipsitñun aglaan pakma kañiqsiyumiñaitçhusri. ¹³ Aglaan Iqitçhuaq Irrusriq ilumutuulığmik ilitçhuğipkairuksraq aggiğumi, ilaan kañiqsipçhaaqsisigisigaasri iluqaanik ilumutuuruunik. Ilaa uqagumiñaitçhuq añalatchiçıqaqmatun inçmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkağmiñik, suli quliaqtuağutiniagaasri sunik tikitçhuksranik. ¹⁴ Ilaan kamañitkisigaaña, takku uqaksraqıkağa quliaqtuağiniaga a ilipsitñun. ¹⁵ Iluqaan Aapam

pigikkaŋa pigipmigigaptuuq. Taatnaqluġu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuaġiniġnipluġu ilipsitñun uqaksraġikkaġa.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶ “Sivikisuurami qiñingisaallakkisigipsitña, aasriiñ kiñuvaanġagun qiñiaqsilġillaŋa.” ¹⁷ Ilaŋitguuq maliguaqtaiñ uqaaqsiñiqsut avatmun, “Sumik uqautivatigut itnaqami, ‘Akuniisrunaqsari qiñingigisigipsitña aasriiñ taamuunavak qiñiaqsilġillaŋa,’ suli itnaqami, ‘Aullaġniaqtuŋa Aapamun?’ ¹⁸ Qanuutauva ‘sivikisuuraq?’ Uvagut kaŋiqsitlaitchikput sumik uqautiqalħa.” ¹⁹ Jesus-ŋum kaŋiqsimapluġu apiqsruġulħat taavrumuuna nipliutiniġai, “Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutautilaqtılaanġanik uqaqama, ‘Akuniisrunaqsari qiñingigisigipsitña aasriiñ taamuunavak qiñiaqsilġillaŋa.’ Taamna apiqsruutigisukluġu uqaksraqtutigivisiuŋ akunnapsitña? ²⁰ Uvaŋa nipliutigipsi ilumutuuruamik, qiapkaġusriġu alianniuqtillusriġu nunam iñui quviatchakkisirut, aglaan alianniuiqsi mumikkisiruq quviasruħimun. ²¹ Aġnaq qitunġiuqtuuaq auliyautipmani nagliksaaġaqtuq tikiu-maħhagun atniġñam, aglaan annaniktiqami puuyuġaġigaa nagliksaaħi auliyausrima’ami, quviatchagaqtuq ilaalugruaq anipman nunamun. ²² Taatnatun alianniuġutiqaġaluaqtusri pakma aglaan qiñitqikkisilgitchipsi suli uummatisri quviatchakkisirut, aasrii kia-unniiñ iñuum ivayaġiyumiñaitħaa quvianaq ilipsitñiñ. ²³ Taivrurmani uvlumi apiqsruqtaaqsiyumiñaitħipsitña sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi inġupsiuŋ qanusripayaamik attapkun. ²⁴ Uvvaŋanunaglaan inġisruqtanġitchusri sumik attapkun. Inġisruġitħi ilipsiġi akuqtuiyumuusri suli quvianaksraqsii inuŋaitħumuuaq.

Akiilñiñħa Jesus-ŋum Nunam Iñuiñik

²⁵ “Uqautigipsi tamatkuniŋa atrikusrautitigun. Pivik tikiħaġumaruq uqaguiġviksraġa ilipsitñun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kaŋiqsiñiaqsilġu Aapauruakun. ²⁶ Taimña uvluq tikitpan, inġisruqtaġisigiksi attapkun. Uvaŋaunniñ inġisruutingitkipsi Aapamun. ²⁷ Uvvatakkun Aapam piqpaġigaaŋa takku piqpaqsripluŋu uvamniki suli ukpiqsripluġu agġiqsimalġa Aġaayyutmiñ. ²⁸ Uvaŋa ilumun agġiqsuami Aapamiñ marrumuŋa nunamun. Uvva pakma aullaqaqsilgitchuŋa maakŋa nunamiŋ utiqsaqluŋa Aapamun.”

²⁹ Maliguaqtaiñ nipliutiniġaat, “Uvvaliqaa uqalħiñ kaŋiqsiñiaqtuq. Pakma uqanġitchutinunniñ atritigun. ³⁰ Uvagut kaŋiqsigikput pakma ilisimalħiñ supayaamik. Inuqnangitchuq kisumun apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpiġigikput agġiqsuanuħiñ Aġaayyutmiñ.” ³¹ Jesus kiugai, “Uvvaapakma ukpiqsriġiqaalukpisi? ³² Pivik tikiñiaqtuq, tikiu-maaniktuqami, iluqasri siammayaaqtitauiksraqsii, atausriukattaaġusri kiñunnapsitñun kisiŋuġluŋa. Aglaan kisimallapiaq inġitchuŋa, takku Aapaa nayuġaana. ³³ Tamarrumiŋa uqautigipsi qiñuiñħaqaqplusri piqatauħapsigun uvamni. Nunam iñuiñ nagliksaaqtitkisigaasri, aglaan quviatchaġikkitchi. Uvaŋa akiilħaniksimagiġa nunam anjalataa.

17

Jesus-ŋum Inġisruħa Inmiguŋ

¹ Jesus taatnaanikami, ilaa aaġluqhuni nipliġniqsuq, “Aapaan, pakma piviksraq tikiumaruq. Kamaŋaqsipkaġuŋ Iġniġiñ, Iġniqipiġi

kamanaqsiyumagaatin. ² Uvvatakku ilvich anjalatchitlapkağiñ iluqaitñik iñuñnik sulı qaitchitlapluni isruitchuamik iñuugiñmik iluqaitñun qaisağikkaqnun ilaanun. ³ Una isruitchuaq iñuugi itnautauruq, iñuich ilitchuqsriliksrañat ilipnik kisivich ilumun Agaayyutautilaaqnik sulı ilitchuğilugu Jesus Christ ilvich tuyuğikkan. ⁴ İlitchuğipkautianikkiga kamanahıñ nunam iñuiñun. Itqanainanikkiga savaaksrirutigikkan uvañnun. ⁵ Pakma, Aapaan, kamanaqsiqpkanña sivuqqapni, kamanautim atrinjanik pigikkağma itnama ilipni nuna iñiqtaugaluaqnaguunniñ.”

Jesus İñiqsrutritıha Maliğuaqtimiñik

⁶ Uvaña ilitchuğipkautigianikkipiñ iñuñnun ilvich qaisağnun uvañnun marrumakña nunamiñ. İlvich pigiliutigitin, aasriiñ qaitkitin uvañnun, aasriiñ tupigigaat uqalhiñ. ⁷ Pakma ilitchuğigaat suapayaq qaisan uvañnun agğiqsałha ilipniñ. ⁸ Qaitchigitka uqaligmik qaisağnik uvañnun. İlinisa akuqtuğlugu, ilitchuğigaat ilumun agğiqsuauñuğiga ilipniñ ukpiğıplugu ilipnun tuyuğigiga. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam iñui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvañnun, takku ilinich pigigitin. ¹⁰ İluqaan uvaña piga pigipmigiñ sulı iluqaan ilvich piñ uvañaptuuq pigigiga, aasriiñ kamanahıga qıñiğnaqtitauruq tamatkunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaqtuña ilipnun nunami inğig!ıña, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. İpqitichuaq Aapaan! Qaunagiyummigitin annautruğlugich saññigikkanağun atigikkaqpich qaisağikkapkun uvañnun, ilinijli atautchiiñauyumuut atrilugu uvaguk atausriuliqpuk. ¹² Uvaña nayutinnamni nunami ilinjitni qaunagigikkatka annautruğlugich saññiğun atigikkaqpich, ilvich atchiutigikkapkun. Qaunagitka aasrii atausriqunniñ tammanğitchuq, aglaan taimña iñuk tammaqtuksrauruq, Agaayyutim uqalha immiutaupluni. ¹³ Pakma utlautiyasriruña ilipnun. Taatnaiiplugu uqaqtuña innamni nunami, ilinich piqaquplugich quvianagikkamnik inuñaiğlugu. ¹⁴ Qaitchiruña uqalignik ilinjitñun, aasrii nunam iñuiñ uumigigaich, takku piqatigingiğlugich nunam iñui atriplugu uvaña piqataunğığiga nunam iñuiñun. ¹⁵ Uvaña inqisrunğitchikpiñ piqulugich marrumakña nunamiñ, aglaan inğigikiñ qaunagitquplugich piñinaiğlugich tuunğagmiñ. ¹⁶ Uvaña piqataunğımatun nunam iñuiñun ilinjituuq piqataunğıtchut nunam iñuiñi. ¹⁷ İlumutuulapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqalhiñ ilumutuuruq. ¹⁸ Tuyuğigitka nunamun, ilvittuuq tuyuqaqmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ İlinich piqutigiğlugich ipqiqsimaqtuña ilipnun, ilinjituuq ipqiqsimaquplugich ilipnun ilumutuulikun.

Jesus İñiqsrutritıha Ukpiqtuanjuruapayaanik

²⁰ “Agaayyutingitchitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipchua ukpiqsriruaksrat uvamnik ilinisa uqalhatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluqağmiñ atautchisun itquplugich. Aapaan! Atautchisuttuq illich uvaptikni, atrilugu ilvich uvamniitmatun sulı uvaña ilipni. Taatnatuq atausriuyumuut, taavrumuunali nunam iñuiñ ukpiğiağutiyumigaat ilvich tuyuqalhiñ uvañnik. ²² Uvaña qaitchigitka atrinjanik kamanahıqpich qaisaqpich uvañnun, piqutigiğlugu ilinich atautchiiñauliksrañat atrilugu uvaguk atausriuliqpuk. ²³ Uvaña illuña ilinjitni sulı ilvich uvañni, taavrumuuna ilinich atausrinjuğumuut. Nunamli iñuiñ kanqisiyumigaat ilipnun tuyuğigiga sulı ilvich piqpaksriłhiñ ilinjitnik

piqqaksripmatun uvaᅇnik. ²⁴ Aapaan, tamatkua qaisatin uvaᅇnun iqatigisrukkitka sumiitchuma ilinjitᅇun qin̄iqquplugu kamanaun piᅇipkakkan uvaᅇnun takku ilvich piᅇpagipluᅇa nuna in̄iqtaun̄aiᅇin̄un. ²⁵ Nalaun̄aruaq Aapaan! Nunam in̄uiᅇn̄ nalugaatin, aglaan uvaᅇa ilisimagikpiᅇn̄ suli ukua maliḡuaqtit ilitchuᅇiḡaat tuyuᅇitilaᅇa ilipnun. ²⁶ Ilitchuᅇipkaᅇikpiᅇn̄ ilinjitᅇun, suli ilitchuᅇipkapsaᅇniᅇiḡikpiᅇn̄. Tarrali piᅇpaksriᅇiq piᅇpakktutigikkan uvaᅇnun uvaᅇnalu nayuutiyumuᅇuq ilinjitᅇi.”

18

Jesus-ᅇum Tigurauᅇa

¹ Jesus agaayuanikami taavrumani, aullaᅇniqsuq maliḡuaqtin̄ilu ikaaqᅇugu kuᅇᅇuuraq taiᅇaqtuaq Kidron-mik. Taakmanian̄ani inniqsuq nautchiivik. Jesus maliḡuaqtin̄ilu isiqniqsut taavrumuᅇa. ² Judas-ᅇumaasrii, aatchuutigitniktuam ilaanik, ilisimaniḡaa suniitilaan̄a. Uvvatakku Jesus-ᅇum taruᅇautisruuniᅇai akulaiᅇᅇugu maliḡuaqtini tarani. ³ Taatnaᅇhuni Judas utlautiniqsuq nautchiivin̄mun piᅇasriᅇhuni aᅇuyyiuqtinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiᅇnik, tuyuuplutin̄ qauᅇᅇin̄itᅇiᅇn̄ agaayuliqsiniᅇn̄ suli Pharisee-ᅇuruaniᅇn̄, saagaᅇhutin̄ satkunik suli nanniᅇnik. ⁴ Jesus-ᅇum kaᅇiqsimaplugu suapayaᅇ atumaniaqtuaᅇ in̄miᅇun paaᅇniᅇai nipliutiplugich, “Kiᅇna pakikipisiuᅇ?” ⁵ Taapkua kiuniᅇaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaᅇa taimᅇauruᅇa.” Judas-ᅇum, aatchuutigitniktuam ilaanik, qichaᅇasriᅇsimaniᅇai tamatkua pakaktuat. ⁶ Jesus-ᅇum nipliutipmatin̄, “Uvaᅇa taimᅇauruᅇa,” tamatkua kiᅇnumuktuᅇhutin̄ ulᅇusraaᅇniqsut nunamun. ⁷ Jesus-ᅇum apiᅇsrutqin̄iᅇai, “Kiᅇna pakikipisiuᅇ?” Kiuniᅇaat, “Jesus Nazareth-miu.” ⁸ “Uᅇautianikkipsi ilaan̄utilaamnik. Ilipsi pakakkupsitᅇa, maliḡuaqtitka aullaᅇtitchiḡik!” ⁹ Taatna nipliutiniᅇai Jesus-ᅇum taᅇiqsaᅇᅇugu nipliutigimaanikkani itnaiᅇiplugu, “Aapaan, atausriᅇunniᅇn̄ tammanḡitchuᅇ qaisaqniᅇn̄ uvaᅇnun.” ¹⁰ Simon Peter-guuᅇ savikpaᅇaᅇhuni, aasriᅇn̄ amuliᅇamiuᅇ anaupluni ilaan̄ siutaiᅇisiḡniᅇaa taliᅇpianik tamarrumuᅇa qauᅇkiata agaayuliqsit savaktaa, atiqaqtuᅇaᅇ Malchus-mik. ¹¹ Jesus-ᅇum nipliutigaa Peter, “Tugvaᅇuᅇn̄ satkugikkan puun̄anun. Isrumavich akuᅇtuᅇᅇniᅇanḡiᅇn̄asrugalugu uvamnun nagliksaᅇutiᅇpak Aapama sivunniᅇiḡikkaᅇa uvamnun? Uvaᅇa nagliksaᅇluᅇa tuᅇuruksrauruᅇa. Imiqtaksraᅇiḡiga taamna iman̄a qallutim Aapama qaisan̄a uvamnun?”

Annas-ᅇum Apiᅇsrutᅇiᅇa Jesus-mik

¹² Aᅇuyyiuqtit piᅇasriᅇhutin̄ qauᅇkiᅇmiknik suli Jew-ᅇuruat qaunaksriᅇisa tiguniᅇaat Jesus qiliᅇsruᅇᅇugu, ¹³ aasrii sivulliuplugu Annas-muutiᅇlugu ataniḡmun, taataruan̄anun Caiaphas-ᅇum. Caiaphas-guuᅇ qauᅇᅇiᅇpluni agaayuliᅇsauniᅇsuᅇaᅇ tamarrumani ukumi, niᅇuᅇaᅇiplugu taavruma Annas-ᅇum atanᅇum. ¹⁴ Taamna Caiaphas uᅇautriᅇiᅇsuᅇaᅇ qauᅇᅇin̄itᅇnik Jew-ᅇuruat iluatlukkisiᅇniᅇiplugu atausriᅇ in̄uk tuᅇqutaᅇkpan piᅇquriḡuni iluᅇaitᅇnik in̄uᅇnik.

Peter-m Piᅇlaaᅇaᅇa Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliḡuaqtim kiᅇuagun maliᅇniᅇaaᅇ Jesus. Taamna atla maliḡuaᅇti, ilisimaplugu qauᅇkiata agaayuliqsit, isiqniqsuq

igluqpaṅanun qaukhiata agaayuliqsit piqatigiplugu Jesus. ¹⁶ Peter-li qichaḡniqsuq tatkiani paami. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, aniñiqsuq kiñumun. Itqutiniḡaa Peter tatqamuṅa uqatigianikamiuṅ niviaqsiaḡruk taluliqiri. ¹⁷ Taavruma taluliqirim niviaqsiaḡruum nipliutiniḡaa Peter, “Uvva, ilagivatin maliguaqtañ tatqavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Ilagingitchaatṅa.” ¹⁸ Alappaṅupluniguuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuqhutin aumaniñ qichaḡniqsut avataani auksiqhutin iṅmiknik. Peter-m qichaqasriqamigich, auksiaqsipmiñiqsuq iṅmiñik.

Qaukhiata Agaayuliqsit Apiqsruqtañha Jesus-mik

¹⁹ Qaukhiata agaayuliqsit apiqsruqtuḡniḡaa Jesus ilaan maliguaqtaigun suli ilaan ilisauttutaigun. ²⁰ Jesus-ṅum kiugaa, “Uqagaqtuṅa sagvipluṅa kisupayaamun. Iisautrisruuruṅa Jew-ṅuruat ktraḡviñitñi suli agaayyuvikpaṅatni. Nipiqaḡitchuṅa qanutchiñik iriḡaqtuḡluṅa. ²¹ Suvaatami apiqsruqtaqpsitña uvaṅa. Apiqsruqsigik tamatkua iñuich tusraaritka sumik uqautiḡhat uvaṅnun. Iliṅisa ilisimagaat qanuq uqaliḡa.” ²² Taatnaqman Jesus ilaṅataguṅuq qaunaksrit patiktiqlugu nipliutigaa, “Qanuqhutin itnaiḡiplugu kiuliqpiuṅ qaukhiat agaayuliqsit?” ²³ Jesus-ṅum kiugaa, “Uvaṅa nipliḡuma qanutchimik nalaunḡaiḡlugu uqautigiṅu iluqaitñun uvaniittuanun. Aglaan nalaunḡaruamik pakma nipliḡniḡuma, suvaata patikpiña?” ²⁴ Annas-ṅum tuyuḡiniḡaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piḡlaaqapsaatha Jesus-mik

²⁵ Peter-guuq auksigugaḡniqsuq ikniḡmun aasriñ iñuich apiqsruḡniḡaat, “Taavruma iñuum ilagingitpatin maliguaqtañ?” Peter-m piḡlaaḡutiniḡai, “Ilagingitchaatṅa ilaan maliguaqtañ.” ²⁶ Ilaṅataguṅuq qaukhiem agaayuliqsim savaktaiñ, ilaginikkaṅan taivruma siutaiqsikkaṅan Peter-m, nipliutiniḡaa, “Qiniḡitpigiñ piqataupluti ilaani nautchiiviniḡmi?” ²⁷ Peter piḡlaaḡiñniqsuq, “Ilagingitchaatṅa.” Taatnaqmiuḡlu taimña aqargiqpak qalḡuqtaḡniqsuq.

Pilate-ṅum Apiqsruqtañha Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniḡaat Jesus Caiaphas-ṅum tupqaniñ kavanam Pilate-ṅum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ṅuruat isiqataunḡiñniqsut tatqamuṅa aḡliqsralikun salumaḡumanḡitlutiṅ iṅmiknik. Piqutigiplugu niḡiqataulikstraḡtiṅ itquplugu niḡiqpagvikaami taggsiqaqtuṅa Apqusraaqtitauḡimik. ²⁹ Taatnaqhuni Pilate anipluni uqaqatigityaqtuḡniḡai nipliutiḡlugich, “Sumik agvisiqaqpsiuṅ qamna iñuk?” ³⁰ Taapkua kiuniḡaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilipnun ilaa savvaḡlukkataḡuni piñḡitpan.” ³¹ Pilate-ṅum nipliutiniḡai, “Tigusriuṅ ilipsitñik atanniqsuḡlugu tuvraḡlugich maligutaksrasri.” Jew-ṅuruat kiuniḡaat, “Rome-maḡmiut tuqqutchipkaiyumiñaitchaatigut iñuṅmik maligutaksrirutiptigun.” ³² Taamnaguṅuq atuummiñiqsuq immiutaupluni Jesus uqautigimakkaṅanun qanuq ililugu tuqqutauḡiksraḡmigun.

³³ Pilate isiḡniqsuq kiñumun inimiñun aasrii tuḡluḡlugu Jesus-ṅum apiqsruḡniḡaa, “Uvva umialigivatin Jew-ṅuruat?” ³⁴ Jesus-ṅum kiuniḡaa, “Taamna apiqsruutigiviṅu ilipniñhiṅaḡ naaga atlat uqautivatin uvapkun?” ³⁵ Pilate nipliqsuq, “Jew-ṅunasugiviña? Jew-ṅuqativich suli qaukḡiṅisa agaayuliqsit qaisaḡigaatin uvaṅnun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ṅum kiugaa, “Uvaṅa umialḡunḡitchuṅa marrumani punami.

Umialguguma atrilugu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka anuyakkayaqtut tigutqungilluna Jew-nuruanun. Aglaan anjalatchiiga maaknaqtaungipiaqtuq.”³⁷ Pilate-num apiqsrulgiññigaa, “Ilviñmi umialguvich?” Jesus-num kiugaa, “Tarra, nipliutigigiñ umialgunipluna. Uvaja aniruanuruna suli nunamuktuanuruna piqustriqluna uqaliksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilumutuulikun naalagagigaana.”³⁸ Pilate-num apiqsrugaa, “Suami una ilumutuuliq?”

Jesus Tuquruksragugaat

Pilate-num kiñumun anilgitluni Jew-nuruanun nipliutiniñgai, “Uvaja paqitchilgiññiqsuna sumik tuqurrutiksranjanik.”³⁹ Aglaan tuvraqlugu atuumiragikkaqsi pilhiñaaguutitigiga patchisaiññigaa isiqtamik ilipsitñun uumani niñiqpavikaami taggisiquaqtuq Apqusraaqtitauligimik. Ilipsi uvannun patchisaiqsitquvisiun umialgat Jew-nuruat ilipsitñun?”⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusrillapiaqhutin, “Taamnaungitchuaq, pisutlukkikput Barabbas.” Taamna tigliniaqtauruq.

19

¹ Tarra Pilate-num Jesus tigupkaqlugu ipigaqtuqsiupkaññigaa.
²⁻³ Anuyyiuqtit niaquusriññigaa kakitlagñnanik suli atnugaaqlugu umialiktamik ukilhaagiksaaamik aasrii nipliatiagsipluga, “Iñuupakkumuutin umialgat Jew-nuruat.” Suli tikiññigaa patiktigataaqsipluguasrii.
⁴ Pilate-num anitqikhuni nipliutiniñgai iñuich, “Pakma ilaa annisigisigiga ilipsitñun, ilitchugitqulugu uvaja sumik paqitchiññigalun atanniusriaksranjanik pigiññilugu.”⁵ Jesus aniñiqsuq niaquutilik kakitlagñnanik suli umialiktamik atnugaalik. Pilate nipliutiniñgai iñuich, “Uvva, qinñiqsiun iñuk!”⁶ Qaukñinich agaayuliqsit suli qaunaksrit qinñiqamitruñ igi allaksagniqsut, “Kikiaktuutisriun sannigutamun, kikiaktuutisriun sannigutamun!” Pilate-num nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisriun sannigutamun. Paqitchiññigichuna agvisiksranjanik atanniusriaqaliksrangan taatna.”⁷ Jew-nuruat kiuniñgaat, “Maliñgutaqsraqatugut uqaliquaqtuamik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq iññiginipluni Agaayutmun.”⁸ Pilate-num tusraa'amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasrulillapiaqhuni itqutipkaññigaa Jesus.
⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuna uqaqsittaagvinmun nipliutiniñgai Jesus, “Nakiñ aggisuami?” Aglaan Jesus kiungññigaa.¹⁰ Pilate-num nipliutitilgiññigaa, “Ilvich uqautisrunñitpiña? Itqagiuñ uvaja anjalatchirrutiqaliga patchisaiññiñauplutin suli kikiaktuutipkaññiñauplutin sannigutamun.”¹¹ Jesus-num kiugaa, “Pigigiñ anjalatchiññiq uvapkun kisanik qaisauhagun ilipnun Agaayutikun. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitchiruaq uvamnik ilipnun killuqsautiquaqtuq kamanatlukuam ilipniñ.”¹² Pilate-num tusraa'amiuñ taamna ilaan annautisrulillapiatlukkaluaññigaa patchisaiññigalu. Aglaan Jew-nuruat igialaplutin kiumaniñgaat, “Annaktitchupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitchaatin. Kiñapayaq inmiñik ataniguqtaqtuq Caesar-m akilligigaa umialguruam Rome-mi.”¹³ Pilate tusraa'amigich tamatkua nipliatit, ilaan annisiniñga Jesus aasrii aquvitluni atangum inaanun, taggisilinmun “Iyaganmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.”¹⁴ Uvluqpaguqtuami uvluani paqnaññum niñiqpavikaamun taggisiquaqtuam Apqusraaqtitauligimik, Pilate nipliutiniñgai Jew-nuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!”¹⁵ Tamatkua iñuich

igialaplutin kiunigaat, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ŋum apiqsruŋniŋai, “Uvaŋnun kikiaktuutipkaqtitquvisiun umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukŋinich agaayuliqsit kiunigaat, “Uvagut qaukligmik umialiaqatugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqanŋitchugut.” ¹⁶ Tarra Pilate-ŋum qaiŋniŋaa Jesus ilinjitŋun aŋuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷ Tamatkua iŋuich aŋalatkaqsiŋigaat Jesus. Aniŋiqsuq akiyaqhuni kikiaktuutriviaksraŋmiŋik, tikiutiplugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Ni-aqum Saunŋanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgotha-mik.” ¹⁸ Taapkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutiniŋaat Jesus sannigutamun, piqasriqŋlugu malŋuŋnik atlanŋnik iŋŋuŋnik kikiaktuutiplugik sannigutanun avataanun, Jesus qitiqŋiliutiplugu. ¹⁹ Pilate-ŋum aglanŋniŋaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua aŋuyyiuqtit iliplugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ŋuruat.” ²⁰ Iŋugiaktuat Jew-ŋuruat agliqiniŋaat, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uŋasriŋitluni nunaaqqimiŋ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piŋasruinutlugu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu sulii Greek-tigun. ²¹ Jew-ŋuplutiŋ qaukŋinisa agaayuliqsit itnaŋniŋaat Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ŋuruat,’ aglaan ‘Taamna iŋuk uqagŋilugu, uvaŋa umialigigaatŋa Jew-ŋuruat.’” ²² Pilate-ŋum kiunigai, “Qanuq iliplugu uvaŋa aglakkaga taatna aglaksimagisiruq.”

²³ Aŋuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruŋ Jesus sannigutamun, tiguniŋaich atnuŋaani autaagaqsiplugich sisamainutlugich, atausriuttaagutiŋ piqatlasriplutiŋ, aasriiŋ atnuŋaana kiluilaq ukiŋhaaq aulailaq qaligurrianumaniqsuq. ²⁴ Aŋuyyiuqtit uqaaqsiŋiqsut avatmun, “Aliktusruŋaqnagu una, nalautchaagautigilakput ilitchuŋisaglugu kimun piginiaqtilaana.” Taatnaqamitruŋ immiŋniŋaat uqaliq uqautigimaruaq itna, “Ilinjisa autaagaich atnuŋaatka inŋmikkun, sulii nalautchaagautigiplugu atnuŋaaga.”

Psalms 22:18

Aŋuyyiuqtit piŋiŋaat taamna.

²⁵ Taatnaqtitlugich qichaŋniqsut killinani kikiaktuutriviun Jesus aakanalu, sulii aakanan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, sulii Mary Magdalene. ²⁶ Jesus-ŋum qiniqamiun aakani sulii maliguaqti piqpagikkani qichaqatauruak, nipliutiniŋaa aakani, “Aakaan, tarra igŋiŋiŋ!” ²⁷ Sulii nipliutiplugu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakŋaniŋaglaan taavruma maliguaqtim inŋmanŋiŋaa kiŋuniŋmiŋun.

Jesus-ŋum Tuqulha

²⁸ Jesus-ŋum ilisimaniŋaa, sum iluqani immikkauŋha, sulii agliqsimaruaq uqaliq immianiktitchaqŋlugu nipliŋniqsuq, “Imiguktuŋa.” ²⁹ Piŋaluguuq tamaani inniqsuq imalik siigŋaŋlukuamik misruqqumik. Tarra iliniŋaat misrukaqtaq misruqqumun, aasiŋ akiqqumik israuttusriqŋlugu takpichuŋa israagutiplugu qaŋluuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiun misruŋuq nipliŋniqsuq, “Tarra naattuq.” Aasriiŋ sikitlugu niaquni aniŋniŋiŋniqsuq.

Jesus Kapigaat Sannigaagun

³¹ Tarra Jew-ŋuruat inŋiŋiŋaat Pilate, niugaaqtaŋguklugich tuqunaŋiaquplugich taapkua aŋutit tuqutauruat aasrii atqaqtillugich sannigutanjitiŋiŋ. Taatnaŋuŋniqsut takku tikiumapluni tallimmiukiŋ

akunniqsaami ilinjisa nivinatqungitlugich timit sannigutanjitni minguiqsiagvium uvluani, takku tikiumaniaqhuni nuumaniqsraq minguiqsialiq atlaniñ minguiqsiahiñ. ³² Anuyyiuqtit tarunaqaminj niugaaqtagñigaich taapkuak avataani Jesus-ñum tuqqutaugatauruak Jesus-kun. ³³ Aglaan tikitmatruñ Jesus iłitchuğiniğaat tuquaniksimalha. Taatnaqlugu ilinjisa niugaaqtangiñniğaat. ³⁴ Aglaan ilanata anuyyiuqtit kapiniğaa panamiñik Jesus-ñum sannigaagun aasrii tarvauvaa auglu imiğlu maqiplutik. ³⁵ Iñuk taamna qiniqtuaq taavrumiña ilisimarrigiñiğaa ilipsipsuq ukpiqsritquplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, sulii ilisimagaa uqauttutmi ilumutuulha. ³⁶ Taatnailiplugu iñiqtauniqsuq aglausimaruaq uqaliğmi immiqlugu, “Nalliatunniñ saunigikkañiñ piyaqtakkauyumiñaitchut.” ³⁷ Suli atla uqaliq itnaqsimaruaq, “Ilinjisa sukuiglugu qiniğisigaat ilaa kapukkaqtin.”

Jesus-ñum Iłuvikkaułha

³⁸ Taavruma aquagun Joseph-guuq Arimathea-ğmiu maliguaqtaupmiñiqsuq Jesus-mi nalunautchipluni takku iqsimmağmi Jew-ñuruanik pipluni. Apiqsruqman Pilate-ñum pitquniğaa timi, Joseph-ñumaasrii aullatiplugu. ³⁹ Nicodemus, taimñaptuuq qiniğiaqtuaq Jesus-mik unnuami, tuvaagatauniqsuq Joseph-mi saagaqhuni tallimakipiatun uqumaisilaaliñmik tiprağiksautinik atlagiñik atiqaqtuaniq myrrh-miğlu aloe-miğlu. ⁴⁰ Taapkuak iññuk piñiğaaq Jesus-ñum timaa nimiqsruqlugu ukiłhaamik piungiyaikkusriqsusimmaan, taatnatun Jew-ñuruat timimik savaaqagagiłhat atriplugu. ⁴¹ Taavrumaniguuq nautchiivini Jesus-ñum tuqqutauviani inniqsuq nutaaq iluviksraq atuqsimaiłaaq. ⁴² Uvvaasriiñ pisigiplugu Jew-ñuruat paqnaviat, sulii taavruma iluviksram qaniłhagun, inillanigaat Jesus taruna.

20

Iłuviq Iñuitchuaq

¹ Uvlaatchaurami aullağniisautaani akunniqsaam tanuğagugaaqtitlugu, Mary Magdalene iluvigmuniqsuq aasrii qiniqlugu iyagak. Piiqsimanisuuq paananiñ iluvğum. ² Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun sulii atlamun maliguaqtimun, Jesus-ñum piqpagikkañanun, aasrii uqautiplugik, “Iñuich aullautiniğaat Ataniq iluvigmiñ. Iłitchuğingitchikput napmun inillaktilaña.” ³ Peter-lu atlalu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluvigmun. ⁴ Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniñniğaa Peter tikiłgaaqhuniasrii iluvigmun. ⁵ Auğrukami qiniğniğaa ukiłhaağiksaaq nimiqsruutaa aglaan isingiñniqsuq. ⁶ Kiñuagun tikitñami Simon Peter uiyuiñaqhuni isigñiqsuq tatqamuña qiniqlugich aasriiñ ukiłhaat nallaviani, ⁷ sulii ukiłhaaq nimğutauruaq Jesus niaquanun inillaksimangiñniqsuq taapkununa ukiłhaanun aglaan imullaksimanisuuq ilaagun. ⁸ Taimñali atla maliguaqti tikiłgaağaluaqtuaq iluvigmun isiqmiñiqsuq, qiniqlugu aasrii ukpiqsripluni. ⁹ Ilinjik kañiqsianilguiñniğaaqsulii aglausimaruaq uqaliq itnaqsimaruaq ilaa anitqikkisiñiplugu tuqułiğmiñ. ¹⁰ Tarakña taapkuak maliguaqtik utiğniqsuk anilaaqhutik.

Jesus-ñum Sagviłha Mary Magdalene-mun

11 Mary-li sılataani itluni iluvġum qianiqsuq. Qiallaġmi auġruaġniqsuq qıñıġukhuni iluvıġmun. 12 Aasrii qıñıqtuq malġunıġnik israġullaıñnik atnuġaallaıñnik qatiqtaanik aquppiruak Jesus-ıñum timaan irviani, ilaqataa niaquan tunjaani aasriiñ ilaqataa isıġaiñ tunjaatni. 13 Taapkuak nipliutiniġaak, “Marii, suvaata qıavich?” Kiunıġik, “İñuich aullautiniġaat Atanıġa, aasriiñ nalugıġa ilinıtıñun napmun inillaktılaana.” 14 Taatnaqqaaghuni kinııaqhuniasrii qıñıġniġaa Jesus qıchaqtuaqtuaq, aglaan ilıchugıñıġniġaa Jesus-ıñutilaana. 15 Jesus-ıñum apıqsruġniġaa Mary, “Suvaata qıavich? Kiña pakikpiun?” Aġnam nautchialiqinasugıplugu nipliutiniġaa, “İñuuk, aullautıġupku uvakıña, uqautillaıñna napmun inillaktılaana; uvaıñali aiyumıġıġa.” 16 Tarra Jesus tuqıuġaa atqanıġ, “Marii!” Aġnaq kinııaqhuni uqagıñıqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausrıñısisun, İlisautrii!) 17 Jesus-ıñum nipliutitqıñıġıġaa, “Aksıñıñıaqnaıña takku aullangıtchunıasuli pakmunıña Aapamun. Aglaan aullaġutin anıaqatıumnnun kilıġıakıġıch pakmunıñaġniġniġıñıuıña ilaanun Aapamnun Aapagıkkapsıtıñunlu, uvaıña Agaayyutımmun sulı ilıpsı Agaayyutıpsıtıñun.” 18 Mary Magdalene uqautıyaġniġai malıġuaqtıt qıñıġniplugu Atanıq sulı tamatkunıña uqautıniplııni.

Jesus-ıñum Sagvııha Malıġuaqtımiñun

19 Tamarrumani uvıumi unnuġman aullaġniisautaani akunniqsam, malıġuaqtıt katımmiñıqsut atautchimi kiluusautıplıtıñ nuyuaqhutin Jew-ıñuruaniñ. Taimmaiñaq Jesus-ıñum tıktılugıch akunanıġıñıġai nipliutıplugıch, “Qıñııñıñaq ilıpsıtıñun!” 20 Taatnaqqaaghuni qıñıqtıñıñıġai ikiñıġmiñıġik arganımiñı sulı saniqqamiñı. Tarra malıġuaqtıt quvıtacharıñıqsut qıñıqamıtrunı Atanıq. 21 Jesus-ıñum nipliutıtqıñıñıġai, “Qıñııñıñaq illı ilıpsıtıñun! Atıplıgu Aapam tuyuqalıha uvamnıġ, taatnatuntuuq tuyuġıġıpsı.” 22 Taatnaqamıġıch anıqsaaġvıġıñıġai taapkua malıġuaqtıni nipliutıplugıch, “Akuqtuqsıun İpqıtıhuaq İrrusrıq. 23 İlpsı natqıusrımaagıpsıġıġı ilıñuıch killuqsautıñıch natqıkkaurut, aglaan natqıusrımaangıtchıpsıġıġı killuqsautıñıch natqıkkauñıġıtıchut.”

Jesus Sagvııha Thomas-mun

24 İlanıarguuq malıġuaqtıt, Thomas-mıġ taiyuutilıġ Malġımiġ, taranı inıġıñıñıqsuq Jesus tıktıman. 25 Atlat malıġuaqtıt uqautıniġaat, “Qıñıġıġput Atanıq!” Thomas nipliutıniġai, “Qıñıñıısuaġpıġıch ikiñıñı kıkiġıġıch arganıñı sulı ilılugıch argatka ikiñıñıanun sanıġaani ukpiqsrıyumiñıñıtıchunıña.” 26 Akunniqsaañanıkhutinıñ kıñıuvatıġun malıġuaqtıt katımalġıñıñıqsut, Thomas pıqataupıni taavrımani. Talut umıktuıtıqagıñıqsut, aglaan Jesus akunanıñanıġıñıñıġai nipliqhıni, “Qıñııñıñaq ilıpsıtıñun!” 27 İlaan nipliutıniġaa Thomas, “İsrautilugıch argatın uvunıña, qıñıkkıch argatka, israaġutilugıch argatın saniqqamnun. Arguaqtunġıġutin ukpiqsrıiñı!” 28 Thomas kiunıġaa, “İlvıch atanıġıġıġıkiñıñı sulı Agaayyutıġıġıkiñıñı!” 29 Jesus-ıñum nipliutıġaa, “Ukpıliqıch qıñıñanıkapıña kısıanıġ? Qanıtun quvıanaqtıġıvat tamatkua ukpiqsrıruat qıñıġaluaqnaıña.”

Qanuq Pıtqırııhat Ukua Makpıġaat

30 Jesus-guuq inıñıtaqagıñıqsuq inıñıġıktuanıġ atlanıġ quvıqnaqtuanıġ savaanıġ malıġuaqtımi sıvuġaatni, agıaksımalıtınıñ inıġıtıchuanıġ ukunanı makpıġaani. 31 Aglaan tamatkua agılausımarut ukpiqsrııtıqıplısrı Jesus-Christ-ıñutilaananıġ İġñıña Agaayyutımi, sulı inıñıutlasrııtıqıplısrı ukpiqsrılıpsıġun ilaanıġ.

21

Jesus-ŋum Sagviŋha Tallimat Malġuŋnun Maliġuaqtimiñun

¹ Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaaġniqsuq iñmiñik maliġuaqtimiñun siñaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnailipluġu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malġimik, Nathanael-lu Cana-ġmiu Galilee-mi, iġñaglu Zebedee-m suli malġuk atlak maliġuaqtik, iluqatiñ atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter nipliġniqsuq ilamiñun “Qalliġniaqtuġa.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñiġaat, “Malikkisigiptigiñ.” Iluqatiñ ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqtutilaanani sumikunniñ qalunġiñniqsut. ⁴ Siqniġum mayuuraalhani Jesus qichagñiqsuq imġum siñaani aglaan maliġuaqtañ ilitchuġiñiñiġaat Jesus-ŋutilaanja. ⁵ Ilaan nipliutiniġai, “Iliġaat, qaluutiqaqpsi?” Iliñisa kiuniġaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutilġiñiġai, “Siñitchiuñ kuvraqsi taliqpian tuñaanun umiapsi, ilipsili qalukkumuusri.” Maliġuaqtit siñinniġaat kuvraqtiñ aasriiñ payyaksagñiġaat nuqitchaqamitruñ umiam iluanun takku qaluuvagiñluni. ⁷ Maliġuaqtim Jesus-ŋum piqpagikkañan nipliutiniġaa Peter, “Piñña Ataniġisigimpu.” Simon Peter-m tusraa'amiuñ takpiñña Atanġulha, ilaan atitqiksiamiuñ atnuġaani mattaummitchani misiñiġuq tagiumun. ⁸ Taapkua ilai maliġuaqtit kilvaġniqsut umiakun nuqirrutigalugu kuvraq imalik qaluñnik ilinich uñasriuraqhutiñ siñaaniñ, tallimakipiatun apluqpaaktaaqhuni urraksrayuñnaliktun. ⁹ Ilinich tulakamiñ, qiñiqtut iknipiamik qaluñnik uutaliñmik suli qiñiqhutiñ qaqqunik. ¹⁰ Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Uvuñautrisitchi ilañitñik qaluich qaluktapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kaliñniġaa kuvraq siñaanun imalik qalukpañnik, tallimakipiaq malġukipiaq qulit piñasrunik iñugiaktialaaliñnik; naagatarra iñugiakkaluaqhutiñ kuvrañat alinġiñniqsuq. ¹² Jesus-ŋum nipliutigai, “Uvuñagusiñ niġisitchi.” Nalliataunniñ maliġuaqtit apiqsruġumangiñniġaa, “Kisuuviçh?” Iliñisa ilitchuġiniġaat Atanġutilaanjanik. ¹³ Jesus-ŋum qalliġaaqhuni tigu'amiuñ qaqqiaq autaaġniġaa ilinjitñun. Taatnatunsuli piñiġaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchiġiñiġai Jesus-ŋum qiñiqtitali iñmiñik maliġuaqtinun anjitiqqaqhuni tuquġimiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Ilinich niġianikmata Jesus-ŋum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iġñiña John! Piqpagitlukupiña ukunakñja?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iliisimagiñ uvañnun piqpagiñhiñ.” Jesus-ŋum nipliutigaa, “Niġipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tugliġiġuġu Jesus nipliutilġiñniġaa, “Simon! Iġñiña John! Piqpagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iliisimagiñ uvañnun piqpagiñhiñ.” Jesus-ŋum nipliutilġitçhaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiġiġuġu Jesus-ŋum nipliutilġitçhaa “Simon, Iġñiña John, piqpagiviña?” Peter aliatchañniqsuq Jesus-ŋum apiqsruqmani piñasruni atiruamik, “Piqpagiviña?” Aasrii Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq! Iliisimagiñ suapayaaq. Iliisimagiñ uvañnun piqpagiñhiñ.” Jesus-ŋum kiugaa, “Niġipkakkich ipnaitka.” ¹⁸ Iļmutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau'avich tapsiaġiksiplutin igliġaqtutin napmupayaaġukavich. Aglaan utuqqaġuġuvich atlam iñuum qiliġniġaatin israaqtilutin aullautlitin aullaġvigiñrunġisaqun.” ¹⁹ Taatnaqamiuñ Jesus-ŋum uqautigiñiġaa

qanutchikun tuqulikun Peter-mun kamaŋaqtinniaqtilaŋa Agaayyun. Taatnaqqaqługu nipliutinigaa, “Maliguaŋa!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtilu

²⁰ Peter-m kiŋiaqhuni qiniŋnigaa maliguaqti Jesus-ŋum piqpagikkaŋa maliktuaq. Taimñauniqsuq ikusiksimaatuaq qanitluni Jesus-mi nultautchiqamiŋ sulı apiqsruqtuaq, “Ataniiq, kia aatchuutigitniŋniaqpatin?”

²¹ Peter-m qiniqamiŋ taamna apiqsruŋnigaa Jesus, “Ataniiq! Qanuŋniapaliuna?” ²² Jesus-ŋum kiugaa, “Uvaŋa iŋuupkaŋukkupku aggitqiniŋiałamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinŋa!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniqsuq akunŋatnun aniqatigiinun taamna maliguaqti tuquyumiŋaiŋniplugu. Jesus taatnaŋiŋniqsuq tuquyumiŋaiŋniplugu, aglaan itnałhiŋiaqhuni, “Iŋuupkaŋukkupku aggitqiniŋiałamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuaqtuaq tamatkuniŋa, sulipsuuq aglaktuaq tamatkuniŋa, aasrii nalunŋitchikput quliaqtuaŋikkaŋan ilumutuulha.

Uqaliqsaagun

²⁵ Iŋugiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iŋiqtaŋikkaŋa. Iluqatin aglaksimalutin atausriukattaaglugich pimakpata, iluqaniqanu nunam tigummi-anilgunayaitpalukkai aglaich aglakkaukpata.

Suragáhat Uqqiraqtit

¹ Aglaktunja uumiña Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpiğaani aglaktunja suragálpayaaniñik Jesus aullağniñhaniñaglaan savaaqalıgmiñik ² taivrumunjaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmunja. Sivuanı Jesus aullağaluaqani ilaan İpqitчуakun İrrusikun alğaqsrugai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³ Jesus tuqquıtıqaaqhuni piqatigiragigai uqqiraqtit sagviaqtuutıgıai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anıtqılha malğukıpiat uvlut akungatni, sulı Jesus-ñum uqautıplugich anjaayugautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautıgaa Jesus Qılajmun

⁴ İlaatnıguuq Jesus-ñum piqatıgilgitñamıgıch tılıñıgıai itna, “Unıññıaqnagu Jerusalem aglaan utaqqıyımıgıksı aatchuutıksraña Aapaa akıqsruutıgıkkana qaitkısıñıplugu, uqautıgıkkaga ilıpsıtñun. ⁵ Taimñıguuq John paptaagıtıqaaqtuaq inunñun imıgmik aglaan aquatıgun qapsıch uvlut paptaakkaugısırusı İpqıtчуakun İrrutchıkun.” ⁶ Taapkua uqqıraqtauruksrat katılıtñamıñ piqatıgıplugu Jesus apıqsruğnıgıaat, “Atanııq! Uvva taavrumanı nappatqınñıaqpiun anjaayugauñ Israel-aagmıunun [umvalıqaağumiñaglugıch taimanısun]?” ⁷ Jesus-ñum kınıgıai, “Aapaa kısımi sıvunniğısıgaa qakugun atuumalıksraña. İlaan ilısimapkağumiñaitkaa tamanna ilıpsıtñun. ⁸ Akuqtıugısırusı sanñımık taimña İpqıtчуaq İrrusrıq aggianıkpan ilıpsıtñun, aası ilısimaraugaqsıłusi uvapkun Jerusalem-mı iluqaanılu Judea-mı sulı Samaria-mı unniñ nunaaqqipayaaniñı nunam.” ⁹ Taatnaanıkamıgıch Agaayyutim nuqınniğaa tatpakmunja ilınıtñun qıñıqtılunı aası ilınısa qıñıtılaiqsıgnıgıaat nuvıyam puuqtıqmaun. ¹⁰ Aullaqtıqman qıñıgugaaqtıtlugıch tatpakmunja, taimmaıñıaq malğuk inñuk atnuğallak qatıqtaanıq qıkaqasııtılgıñıqsuk ilınıtñun, ¹¹ nıplıqhutık, “Galılee-ğmiut, suvaata qıkaqhusı qıñıqnaqpısı qılajmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilıpsıtñıñ tatpakmunja aggitqıkkıñıtıhuq taatnatun ilıpsı qıñıqmatun aullaqman tatpakmunja.”

Matthias-ñum İnanıgaa Judas

¹² Malıguaqtıt tavrakña utıgıñıqsut Jerusalem-mun inğıuramıñ taıguıtıqaaqtuamıñ Olives-mık unasıkpaguni inğıñııqsuamıñ nunaaqqımıñ. ¹³ Tavrunja tıkitñamıñ Jerusalem-mun, ilınıch mayuğnıqsut inımun taivrumunja irvigıkkagmıknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James inğıñıgıkkana Alphaeus, Simon-lu Zealot-ñuruuq, sulı Judas inğıñıgıkkana James-ñum. ¹⁴ İluqağmıñ katınıqsut akulaıqlugu inıqsruğvıksrağmıknun piqasıqhıtın ağnanık sulı Mary-mık aakagıkkarıñık Jesus nukatchanıñıglu. ¹⁵ İkituurat uvlut aquatıgun ukpiqtuat katımanıqsut, tallımakıpiaq inñıññamık inğıaktıgıyunıqhıtın. Peter-m makıtłunı nıplıutınıgıai, ¹⁶ “Anıqatıumaan, İpqıtчуam İrrusım uqaqtınnıgıaa David makpiğaaniñı Agaayyutim. Uqağınıgıaa Judas-kun sıvuanı atuumagaluaqtıtnagu ilaan savaaqalıksraña, taamna Judas sıvıllıuruuq tıgurıruksranık Jesus-mık. ¹⁷ Judas ilağaluaqtuaq uvaptıknı atakkıı

Jesus-ŋum piksraqtaagikkaŋa savaqatigitquplugu uvaptikni. ¹⁸ Judas-ŋum aatchuutigianikamiuŋ Jesus akiññaaktaaqagñiqsuq maninñik. Taavrumiŋaasiin tauqsiñiqsuq nunaviñigmik ilaan iluviñigkagmiñik. Tavrani katakami iluqani ilua qaañiqsuq. ¹⁹ Iluqağmiñ iñuich Jerusalemi ittuat tusaaniğaat, aasii inmiñ uqağmikkun taiguusiñiğaat Judas-ŋum tuqquvia Akeldama-mik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰ Agaayyutim makpiğaanjani aglausimaruqaq Psalms-ni itna, 'Ilaan tupqa iñuiğumauq iññitqikkumiñaiğuni.' *Psalms 69:25*
 Aglausimaruqaqsuli,
 'Atlamik iñuñmik inañiqsiqağumauq savaaŋa.' *Psalms 109:8*
²¹⁻²² Taatnaqlugu iñuk inañiutiruksrauruq Judas-ŋum savaaŋanun. Taamna iñuk ittuksrauruq aullağniimaruqaq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq anjitiqihagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ŋum quliacquagaipmauñ paptaktitchiñisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmauñ Jesus pakmuñ qilañmun." ²³ Ilinich nalunaigiñiqsut malğunñik iññuñnik Joseph-miglu taiguutiliñmik Barsabbas-mik atiqaqmiruqaq Justus-mik sulii Matthias-miglu. ²⁴ Aasii agaayuniqsut itnaqhutiñ, "Ataniiq! Ilvich ilisimaruñjuruatin uummatinñitnik iñupayaat, taatnaqlugu tikkuagutilaŋniaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich. ²⁵ Taamna uqqiraqti inañiutiyumuqaq Judas-mun atakkii unisağigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun." ²⁶ Taatnaqqaqhutiñ tigusiñiqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaañuniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit ataatchinun uqqiraqtinun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvlugguuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatin ukpiqsirruat katimalgiññiqsut. ² Taimmaiñaq ilinisa tusaagaqsiliñiğaat siigruktuaq pakmakŋa lilaa anuqliqpaktitmatun. Taamna siigruktuaq tusağnaqsifiñiqsuq iluqaani inimi. ³ Ilinich qiñiaqsifiñiqsut ikniğmik lilaa qinñaliñnik uqqatun siamitlutiñ iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim anjalatkaqsifiñigai iluqnaaqhugich. Taapkua iñuich uqaqaqsifiñiqsut atlakaagiiñik uqqiqhutiñ, taatna kanjisiñiaqsiplugich Ipqitchuam Irrusim uqaqupmatin. ⁵ Tavraniquuq Jerusalem-mi Jew-ŋuruat iñuuniaqtut nunaqqipayaaniñiñ nunam taluqsirruat Agaayyutmik. ⁶ Tusaakamitruñ siigruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniqsut taapkununa. Iluqatin qanuğviiğñiqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kanjisiñiaqsipłutiñ sumiugiisigun uqqatigun. ⁷ Quviğutchallapiaqhutiñ uqaqaqsifiñiqsut, "Tamatkua uqaqtuat Galilee-ğmiunurut, amii? Qanuqhutiñ ukua uqaqpat uqaptiknik? ⁸ Naagaunniñ kanjisiñiaqsitlanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuguqniaħaptigun. ⁹ Uvagut Parthia-ğmiut, Media-ğmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ğmiut, Judea-ğmiut, Cappadocia-ğmiut, Pontus-miut, Asia-ğmiut, ¹⁰ Phrygia-ğmiut, Pamphylia-ğmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, sulii iglaat nunaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ sulii Crete-tağmiut Arabia-ğmiutlu. Aninjaruaguut Jew-ŋupluta aasiñ mumiksuaguut Jew-ğuqsimaqhuta—iluqapta tusaayyutim kanjisiñiaqsipługillu tamatkua uqaqmata kamañuqtuagun Agaayyutim iñiqtaigun." ¹² Quviğutchallapiaqamiñ kanjisiñiaqsitlanigivutlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, "Qanuutauva una?" ¹³ Iñuillaasiñ ilinich

mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillaapiaqsimaplutinj piñiqsut.”

Peter-m Uqautriħha Iñuñnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiptomata Peter makittuq piqasiqħuni uqqiraqtigatmiñnik ki-utyaaqlugich. Nipitusipluni nipliutinigai, “Jew-ñuqatiptaa suli iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi, naalağniłaksitñja! Nalupqinaigługu uqautiuraallaglapsi taavruma suutautilaanjanik. ¹⁵ Ukua imiliqsaunujitchut isumaħapsisun atakkii uvlaanūsugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruq Joel-ñum sivuniksriqirim uqautigikkaña itna,

¹⁷ ‘Agaayyun uqaqtuq, itnailıluğ u itkisiruq aqulligñi uvluni,

Uvaña siamitkisigiga Irrusigikkağa iluqaitñun iñuñnun,

Iğñasi suli panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut,

nutaagikkasi qiniquuraaligutinj

suli utuqqanaasi siññaqtuqtagutinj;

¹⁸ aa, kuvviqigisigitka savaktitka anutitlu ağnatlu Irrusigikkamnik taipkunanani uvluni

aasii sivuniksriqiaqsiłutinj.

¹⁹ Qiniqtitkisigitka quviqnaqtuat qılanmi

suli atlayuağnaqtuat nunami,

auglu ikniğlu suli itchialaruq,

²⁰ siqiniqunniñ tanuğaaqsıluğ unnuatun

unniñ tatqıq kaviqsaagıluğ auktun

sivuanı kamanallapiaqħuni uvluan Atanguruam tikiuamıksraña.

²¹ Taipkunanasii kisupayaaq tuqluqpan Agaayyutmun

ilaan anniqsugisigaa.’

Joel 2:28-31

²² “Israel-aagmiut, naalağnisitchi uqaħamnun! Jesus Nazarethmiñ anutauruq Agaayyutim tilikkaña. Agaayyutim savaagıpkaga saññiqaqħutinj atlayuağnaqħutinlu qiniqkiqsutunik. Qiniğisi nalupqinaigługu ilisimaplugich tamanna atakkii atuummipluni maani akunnapsitñi.

Taavrumuuna ilisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun tuyuğıħa.

²³ Ilipsi anjalataksrirutigigiksi Jesus sumiunuranun

tuqutitluğ kikiaktuutipkaqluğ sannigutamun. Aglaan Agaayyutim

pisuhgmıgunlu ilisimahgmıgunlu sivunniunjanikkaña taatna. ²⁴ Aglaan

Agaayyutim makititnamiun tuquligmiñ pituiqluğ iñuuligmun. Jesus

tuqutqıkkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq iluvigmi

tuqunaruapayaatitun. ²⁵ Taivruma David-ñum uqautiginigaa itna,

‘Uvaña qiniğiga Atanguruq sivuqqamni ataramik.

Ilaa taliqpimniitluni

aasiñ tunñalguruña ilaani ihuıllıuqama.

²⁶ Taatnaqluğ uummatiga quviasuqtuq, suli nipiqaqħunja quviasuğimik.

Tuqugisigaluanağmaunniñ niğıuğagıgiga nalupqinaigługu,

²⁷ Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusıgıa iluvıgmun,

naagaqaa timaa savaktivich piunğıgnıaqulugu.

²⁸ Urriqsuutrıuasii uvamnun apqutmik iñuuniağviksramnik,

aasii quviasukkisıruña atakkii nayuutipluña ilipni.’ *Psalms 16:8-11*

²⁹ “Aniqatiut, uvaña uqautiraksragıgıpsi nalupqinaigługu

sivullıaptıgun David-kun. Ilaa tuqupman iluvıgıaat, aasiñ ilisimagaat

iluvğıa marrumunjaaglaan uvlumun. ³⁰ Ilaa sivuniksriqırauruq

suli kanıqsimapluğ Agaayyutim akiqsruutigıkkani inmiñun,

Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkaña David-ñum kinıvıanıñ ilanjat

ataniguqtitkisiñiplugu in̄misun. ³¹ David-ñum qiniquuraaginigaa qanuq Agaayyutim anipkatqiliksraña anniqsuqti akiqsruutigikkaña taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni, ‘Agaayyutim aninjitchaa ilaa iluviḡmun suli timaa piunḡinjitchuq.’ ³² Taamna Jesus Agaayyutim anitqiksitkaa iluviḡmiñ, aasiñ uvagut ilisimaraugut taavrumuuna. ³³ Agaayyutim ilaa taliqqin̄miñuktikka kamañaqsiplugu suli qaitchiplugu Ipqitchuamik Irrusiḡmiñik Aapami akiqsruutigikkañatun aasiñ Jesus-ñum qaitchiplugu uvaptiknun. Tamanna akuqtuḡikput pakma, taatnamik qiniqsiḡiksi tusaaplugulu savaaqsiptan uvaptigun. ³⁴ David in̄mi timituummaḡmi pakmuñaqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipliḡniqsuq, ‘Agaayyutim nipliutinigaa Ataniḡa,

Aquvittin kamagiviksraukipnun,

³⁵ aquppilapni uumiksritin anjalataksrirutigigisigitka ilipnun.’ *Psalm 110:1*

³⁶ “Aasiñ Israel-aaḡmiupayaasi ilitchuḡiraksraḡiḡiksi nalupqinaiḡlugu, taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa ataniguqlugu suli anniqsuutauplugulu.”

³⁷ Taapkua iñuich tusaakamitruñ Peter-m uqautigikkaña ihuilliḡniqsut. Apiqsruḡniḡaat Peter-lu atlatlu uqqiraqtit, “Aniqatiut, Qanuḡisiñiqpisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaaḡniḡai, “Nunuuraliḡusi mumigitchi killuqsautip-sitñiñ. Suli atausriukattaḡusi paptaaqtittitchi ukpiqsriḡiḡuḡusi atqagun Jesus Christ. Agaayyutimli natqituyumagaasi killuqsautipsitñiñ, aasiñ ilaan aatchuḡisigaasi Ipqitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkaña tunaaqatquq ilipsitñun qitunḡapsitñunlu iluqaitñunlu ittuanun un̄asiksuami, iñuich iluḡaisa Atanguruam Agaayyutipta tuḡluḡai in̄miñun.” ⁴⁰ Peter uqatquq iñugiaktuanik atlanik uqaliḡnik. Aasiñ ilaa naatchiqami itnaqlugich, “Annautillaksaḡniḡitchi ilipsitñik anasiñḡuqsautmiñ tikiññiaqtuamiñ pigiitchuanun in̄un̄un tuqqutchiruanun Jesus-mik.” ⁴¹ Iñugiaktuat ukpiqsriñiqsut uqaliḡmik suli paptaaqtitlutin̄, iñuk 3,000-yun̄naq ilaliutiniquqsuq ukpiqsriuanun tamarrumani uvlumi. ⁴² Ilin̄ich ilisaaqaaqsiñiqsut uqqiraqtiniñ, aasiñ piqasiqsuutiniqsut niḡiqatigiikhutin̄ suli in̄iqsruqatigiikhutin̄.

Qanuq Ukpiqtuan̄ruuat Piqatigiñhat

⁴³ Uqqiraqtit iñiqtaqaḡniqsut iñugiaktuanik quviqnaqtuanik savaanik, naagaunniñ iñupayaat ikpigiagutiniḡaat Agaayyutim savaaqal̄ha uqqiraqtitigun. ⁴⁴ Iluḡaḡmin̄ ukpiqtuat atautchimiiyusiñiqsut suli piqatirru-tiplutin̄ suuraḡmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliḡamin̄ tunisiñiqsut nunaut-miknik suli suoramiknik, aasiñ autaaqlugich piññaktaatin̄ iluqaitñun inuqsriuqtuanun. ⁴⁶ Uvlutaḡaḡipman ilin̄ich katraḡniqsut agaayyuvikpan̄mun. Niḡiraḡaḡniqsut atautchimi kin̄uniqmikni, aasiñ niḡikamin̄ quviasukhutin̄ pisuil̄lapiqhutin̄lu. ⁴⁷ Ilin̄isa quyaraḡiḡaat Agaayyun, aasiñ atlat iñuich nakuḡaḡaich ukpiqsriupayaat. Suli uvlugaḡipman Atangum ilaniktuuqtinniḡai in̄un̄nik ukpiqtuan̄ruuanun tamatkunin̄a anniqsukkaḡmiñik.

3

Peter-m Ihuqsipkaiñha Pisutlailaamik

¹ Ilaatniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpan̄mun, iñuich in̄iqsruḡviat tikitmañhani. ² Agaayyuvikpan̄mi paaqaḡniqsuq

taggisiliŋmik Piññaqnaqtuamik. Tavraniġuq aŋun una aquppi-raġniqsuq pisuŋaŋitichuaq aniñiġmiñaglaan. Uvlugāgipman ilamiñun tavranaupitkaġaġniqsuq taavrumuŋa paamun inġisruġviksraġmiñun maniuranik iñuñniñ isiqtuaniñ agaayyuvikpaŋmun. ³ Peter-mlu John-ŋumlu apqusaacmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpaŋmun inġiñiġik aatchullaġksraġmigun maniŋmik. ⁴ Taapkuak kinġiaqamitku iriġruifiaaqġugu Peter-m nipliutiniġaa, “Qiñiqtiguk!” ⁵ Taavruma iñuum qiñiaqsiñiġik niġiukhuni aatchuusiaksraġmiñik ilinġikñiñ. ⁶ Peter-m nipliutiniġaa, “Maniitchuŋa suuramikunniñ aglaan aatchuġniāġikpiñ pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugikpiñ.” ⁷ Peter-m tigukamiuŋ taliqpiagun makitquplugu, taimmaiñaq aŋutiqniām niuŋi sayaniktġiñisuk. ⁸ Nutiŋniqsuq qikaqtiqhuniasiiñ pisuaqsipluni. Ilaan isiqatiginiġik Peter-lu John-lu agaayyuvikpaŋmun pisukhuni misigaqsimmaġmi quyyasimmaan Agaayyun. ⁹ Iñuich tavrani qiñiġniġaat pisukġugu quyammaġmi Agaayyutmik. ¹⁰ Iñupayaat ilisaġiniġaat inġularauplugu aquppisuuruāq agaayyuvikpaum paŋani taggisiliŋmi Piññaqnaqtuamik. Iluqāġmiŋ quviġutchallengeŋniqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuŋa aŋutmun.

Peter-m Quliaqtualha Agaayyuvikpaŋmi

¹¹ Iñuitguuq qiñiqamitruŋ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaŋak Peter-mlu John-ŋumlu aupiñautiginiġaat, aasiiñ qiñiġiaqġugich katim-maviŋmun taggisilikun Solomon. ¹² Peter-m qanuġviiqsuāq qiñiqamigich nipliutiniġai, “Israel-aāġmiut, qanuġmi taamna quviġutchaugivisiuŋ qiñiqpaaqsiplutaasiiñ? Uvaguk pisutlasipkaŋitkikpuk manna aŋun saŋŋiptikkun naagaqaa ukpiqsriñaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-ŋumlu Isaac-ŋumlu Jacob-ŋumlu iluaqsiпкаāqaa manna aŋun Jesus-kun, aasiiñ taavrumuuna ilaan kamanaqtitkaa iġñiñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus aŋalatinun pigiitchuanun suksraaqġugu sivuġaani Pilate-ŋum sivunniutianikmauŋunniñ patchisaigukġugu. ¹⁴ Ilaa iluqnauqsimaruāq Agaayyutmun nalaunŋaruāġu naagasuli ayakkiksi, inġisruqġugu Pilate pituġitquplugu iñuaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnaġpsigun tuqutkiksi taamna qaitchiruāq iñuulġimik aglaan Agaayyutim aŋitqiksitaŋa tuqunaruaniñ. Uvagut ilisimarriqsimmaāġikput taamna. ¹⁶ Turviqaqhuni atqanik Jesus-ŋum manna pisutlailaaq qiñikkaqsi ilisimakkaqsiġu mamititkauruq. Taamna aŋun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ŋum atqanik, taatnaqġugu iluaqsikkauruq sivuqqaŋsitñi.

¹⁷ “Aniqatiumaan, ilisimagaluāġmigiga una, ilipsiġu sivulliuqti-tuummapsiġu qaitkiksi Jesus sumiuŋuruanun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutriġiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inġilġaan uqāġikkaŋa iluqaisigun sivuniksriqirimigun aqiqsruutauruāq anniqsuqti nagliksaaqtuksrauniplugu, aasiiñ ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiiñ mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piġumagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnaġpsi Atanġum sayyaāġiksipkaġisigaasi irrutchipsigun. Taivrumani ilaan tuyuġitlayumagaa Jesus annautrik-sraqtaġianikkani ilipsitñun. ²¹ Taamna Jesus qilaŋmi ittuksrauruq taivrumuŋa uvlumun supayaat nutaāġuliksraŋatnunaglaan, Agaayyutim ipqitchuāq sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun inġilġaan. ²² Moses-ŋum nipliutiginiġaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqāġisigaasi sivuniksriqirimik, atriġugu tuyuqalġi uvamnik; taimña itkisiruq iñupsitñiñ. Ilipsi

naalaḡniraksraḡigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalaḡniñitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkanañanik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim iñuiñi suli piyaqqukkaḡisipluni.’ ²⁴ Iluḡaḡmiñ atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kinuviagikkañasi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruḡaa qitunganik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumiña akiqsruutmik, itna, Uvaña piliutiqaḡisigitka iluḡaisa iñuich nunami kinuviagikkaptigun. ²⁶ Taatnaḡluḡu Agaayyutim anitqiksitmañ savaktini Jesus tuyuḡigaa ilipsitñun sivulliuḡluḡu ikayuḡukhusi mumigusilu pigiliqihigikkapsitñiñ.”

4

Peter-mlu John-ñumlu Apiqsruqtukkauhah Uqaqsittaagvinmi

¹ Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iñuñnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutin Sadducee-ñuruanik tikiññiqsut. ² Ilinisa iñuaginiññaich uqqiraqtik ilisautripmaknik Jesus anitqinñipluḡu tuqunaruaniñ, taamnaasiñ ilitchuqutaupluni tuquruat anitqikkisiñhatnun. ³ Tigupkaḡniḡaich isiqtaupkaḡlugik isiqsiviniḡu unnuapak unnuaguhunikii. ⁴ Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaunik ukpiqsriñiqsut, iñugiaktalaaliyunnat 5,000-mik anutlhiñat. ⁵ Uvlutqikman Jew-ñuruat sivulliuḡtinillu sivulliuḡtiḡruatlu aglaliqiritlu katiniqsut Jerusalem-mi. ⁶ Annas-tuuq qaukhat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutin atlanik ittuanik qaukhum agaayuliqsim ilaiñiñ. ⁷ Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaḡamisigik apiqsruqtaaqsiññaich, “Qanuḡluḡu iñuqaqspikapitku taamna anun? Qanutchimik sanñiqaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” ⁸ Peter-m analatiaqahuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiuniḡai, “Sivulliuḡtauruasii sivulliuḡtiḡruañuplusi, ⁹ Suvaataai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutikkauviñuk ikayuññaptigun taavrumiña pisutlailaamik iñuqaqspikkaptiknik? ¹⁰ Iluḡasi suli Israel-aagmiupayaat ilisimaraksraḡigiksi una, Sanñiqaqtuq atigikkanaḡun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiñ Agaayyutim anitqiksitluḡu tuqunaruaniñ. Taatnaḡluḡu taamna anun qikaqtuq iñuqaqsikkaupluni sivuqqapsitñi. ¹¹ Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqadhiñ uqautigikkanañat itna, ‘Uyaḡak tuppirtit ayakkanat,

taamna uyaḡak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni.’ *Psalm 118:22*

¹² Aasiñ Agaayyun atchiiruḡ atautchiññamam iluḡaani nunami taavrumuuna atikun anniqsugumiñnaqsiputa. Taamna anniqsuḡti Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³ Tarra uqaqsittaagtitchirit quviḡutchanñiqsut qiniqamisigik Peter-mlu John-ñumlu taluqsrautaisilaanagniglu ilisaqsimaisilaanagniglu. Iñisimagaich piqataulhak Jesus-mi. ¹⁴ Aasiñ qiniḡniḡaat anun iñuqaqsikkauruq qikaqataulha Peter-milu John-milu. Taatnaqhutin niplilguiññiqsut akikḡaḡlugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutin anillaquniḡaich uqaqsittaagvinmiñ, aasiñ anipmaknik sivunniḡtaullakhutin itna: ¹⁶ “Qanuḡlugik atanniḡisivisigik ukuak anutik? Jerusalem-miupayaat ilitchuḡianiññaat atlayuḡaḡnaqtuq iñuqaqspikañiḡ atuumakkaña taapkuñnuuna, aasiñ naagaagumiññaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitqunñilugu marrumani tusaayugaaq iñuñnun, taatnaḡta aniqsraaqtuḡlavut uqatqicuñillugik

kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.”¹⁸ Taatnailiplugu sivunnianikaminj iñiqtiññaich quliaqtuaqunijlugik Jesus-kun iñun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqiqunijlugich taavruma atqanik.¹⁹ Aglaan Peter-mlu John-ñumlu kiuniññaich, “Nalliysi tupiginağayaqpisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuagitlukpaun ilaan? Sivunniqsuñ taamna!²⁰ Uqautiginjağumiñaitkikpuk sua qifñikkaqpuq tusaakkaqpuglu.”²¹ Aniqsraaqtutqianikamisigik aasiiñ pilitlugik agvisiksraitlutinj anasiññuqsalguiññaich. Iqsigiplugittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriñlapiqhutinj Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlailaamun.²² Taamnaguuq anun quviqnaqtuakun iluaqsipkakkauruaq malğukipiağuaniksamaruaq.

Ukpiqsriuat Iniqsruutriñhat Taluqsrautaiğmik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utiğniqsuk ukpiqtuanjuruqatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukñata agaayuliqsit suli sivulliuqtigruat sivunniulñhatnik.²⁴ Ilinja tusaakamitruñ agaayuqatiqagñiqsut itnaqhutinj, “Kamanaqtuatiin atanguruaq, iñiqsruatiin iluqaanik qilañmiñ nunamiñ tağiumiñ.²⁵ Aasiiñ ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqpuq David savaktigikkan uqaqman itna,

‘Suvaata Jew-ñuñitchuat qinnakpat?

Suvaata iñuich sivunniuppat imailaanik?

²⁶ Umialgi nunaaqqipayaani sivulliuqtillu paqnaniğaiç anjuyautnatinj akilliğugluğa Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtiksriukkanalu.’

Psalms 2:1-2

²⁷ Ilumun marrumani nunaaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-ñuñitchuanik suli iñuifñik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginjaat akikñaqługu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan.²⁸ Katinniqsut savañniagukhutinj supayaanik sivunniutigikkan kamanaqtuakun isumakipkun inilğaan atuumaruksrauruaq.²⁹ Aasiiñ pakma, Ataniq, itqaglugich Jew-ñuruat qullinich qanuqhutinj aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpich, uqaqtitigut uqalğnik taluqsrautaiğuta.³⁰ Ikayuqtigut iluaqsitlasilugich nanjttuat suli savaktitigut atlayuagñaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu atanniutaagun ipqitluni savaktigikkapkun Jesus.”³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkanat aulaniqsuq. Tavraami anjalatiliqhutinj Ipqitchuamik Irrutchimik aullaqhutinj uqaqsiñiqsut Agaayyutim uqalñiñik taluqsrautaiqhutinj.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguuq ukpiqsripayaqtuat atausinñuutriplutinj atipiağniqsut irrutchimikkun. Nalliatunniiñ iğliğinğiqługu inmi suuranı aglaan atunim atuğniğaat suurağikkaqtinj.³³ Uqqiraqtit kamanaqtuakun sanjikun ilisimarauniqsut anitqilñhagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuqpañniğai iluqaisa.³⁴ Taapkunani ukpiqsriurani piiññiqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman ilaņa tunisiraqtuq nunaviñğmik naagaqaa tupiğmiñik, tunisianikamiasiiñ tavrunautirağniğaa akuqtuani tuniağmiñiñ³⁵ aatchuutigiplugu uqqiraqtinun. Taapkua-aasiiñ auttağniğaat taamna manik inuqsriupayaqtuatanun.³⁶ Ukpiqsriuramik iñuqagñiqsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaanjupluni iñuguqtuq Cyprus-mi,

taavrumiņa uqqiraqtit taiguutiqakkanat Barnabas-mik (mumiutiqaqtuamik pitchuksaaqtimik). ³⁷ Ilaaptuuq tuniripmiñiqsuq nunautmiñik qaitluguasiñ akuqtuani uqqiraqtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

¹ Tavraniguuq iñuqağmiñiqsuq nuliagiññik atiaqqtuanik Ananias-miglu Sapphira-miglu. Taapkuak iññuk tuniriñiqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkağmiknik. ² Akuqtuağmik ilañanik tugvaiñiqsuq ağnaataasiñ ilisimaplugu anjigaa. Aglaan sippana qaitkaa uqqiraqtinun. ³ Peter-m nipliutinigaa, “Suvaata tuungagmun aňalatitpich? Suvaata sagluqsruutiviuñ Ipqitchuaq Irrusriq iriqqakun tugvaqsiplutin ilañanik nunautvich akian? ⁴ Tunigaluagnagu nuna pigikkan aasiñ kinuagun tuniñhan akuqtuağikkan pigigiñ. Sum taatna isummiqpatin? Sagluqsruutrinjitchutin iññnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵ Ananias-ñum tusaapqauraqamigich Peter-m uqağikkanji puuktigñiqsuq tuqupluni. Tusaapayaqtuat taavrumiņa taluqsratčanñiqsut. ⁶ Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruñ timaa annisiplugu iluvigiagñigaa. ⁷ Uvvaasiñ piņasut sassağniğich kinuatigun ağnaat aggiğñiqsuq sutilañatnik nalupluni. ⁸ Peter-m apiqsruğniğaa, “Uqautinña, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Ağnam kinuigaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli piñigaa, “Suvaata uuktuagñiqpitku Agaayyutim Irrusia? Atañji, taapku iluviqsiruat ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauva puuktigñiqsuq Peter-m sivuğanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamin qiniqlugu tuquruuq aullautiniğaa iluvigiagħugu saniganun aņutaata. ¹¹ Tavra ukpiqtuanjuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiņa taluqsratčanñiqsut atqunaq.

Quvinqaqtuat Atlayuağnaqtuatlu

¹² Uqqiraqtit savaaqağniqsut iñugiaktuanik atlayuağnaqtuanik suli quvinqaqtuanik akunğatni iñuich. Iluqatin ukpiqsirruat atausiññuğniqsut katimmavianun Solomon-ñum. ¹³ Ukpiqtuanñitichuat ilaliqsuaqsiniğaiç taluğiplugich aglaan ilinisa uqautigillautagaluagħugich. ¹⁴ Aglaan iñugiaktuat aņutitlu ağnatlu ukpiqsriļiqsuat Ataniğmik Jesus-mik, taatnaqlugu ukpiqtuat iñugiaksitmullapiagñiqsut. ¹⁵ Iñuich illiuqaigaqsiniqsut atniğñaqtuanik tumitchaanun siñigvinñun naagaqaa ikivğanun niğiuğiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tagğanun mamitinnasugalutin. ¹⁶ Suli nunaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsut atniğñaqtuanik suli ihuilliuqtittaññik irrusiqħuich. Taatnailiplugu iluqatin ihuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsulhat

¹⁷ Taamna atumaanikman qaukhat quliaqtaqtit piqasiqhutin maliguqtaññik Sadducee-ñuruanik qinnallapiagñiqsut uqqiraqtitigun. Sivunniğniqsut qanuq aňalaħksrañatigun. ¹⁸ Ilinisa tiguniğaiç uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsivinñmun. ¹⁹ Aglaan tamarrumani unnuami isagulgan Agaayyutim aňmağniğai isiqsivium paani aasii annisiplugich, itnaqhuni, ²⁰ “Agaayyuvikpañmugusi uqağiağitchi iñññun nutaakun iñuunialikun tumigiplugu Jesus.” ²¹ Taamna tusaapqauraqamitruñ agaayyuvikpañmukhutin qauñuraaqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutin. Qaukhat agaayuliqsit piqatinilu katinniğaiç uqaqsittaaqtitchirit suli

iluqaisa Jew-ḡnuruat sivulliuqtiḡruañich. Tuyuqaḡniqsut isiqsivihmun uqḡiraqtit tavrũautitquplugich. ²² Uvvaasiin ḡaunaksrit tikitmata isiqsivihmun paqingiññiḡaich tavrani uqḡiraqtit. Aasiin utiqhutinj taamũa katamaruanun uqautiniḡaich, ²³ “Isiqsivihmun tikitñapta kiluusaqaqhuni sulij ḡaunaksrit paani ḡaunaksrigaluḡniqsut. Aglaan paat añmaqaptigik paqitchinitchugut iñũmnik iluani.” ²⁴ Agaayyuvikpaum ḡaunaksrañata qaukñiata sulij qaukñijisa agaayuliqsit tusaakamitruñ taamna isumatuyaagaqsiñiḡniqsut sutilaaksrañagun. ²⁵ Taatnaqtitlugich iñuk isiqhuni, “Atañji, isiqḡtasi amma agaayyuvikpañmi ilisautrirut iñũmnik” itnaqtiḡniḡai. ²⁶ Agaayyuvikpaum ḡaunaksrit piḡasiqhuni qaukñimiknik taamũaḡniqsuq tavrũautityaqḡugich uqḡiraqtit. Aglaan añallaḡluutaiqhutin nuyuaḡiplugu iñũmñun miluqtuqaqsiñiksraqtinj uyaḡañnik.

²⁷ Ilinjisa uqḡiraqtit tavrũautikamisigik sivuḡaatnun uqaqsit-taaqtitichirit, qaukñiata agaayuliqsit apiqsruqtaaqsiñiḡai, ²⁸ “Qanusigalgitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigigaluakkaqput ilisautritquñitlusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutri ilisimagaat sulij ilinjisa patchisiḡuqhuta tuḡulhanun Jesus-ñum!” ²⁹ Peter-m atlatlu uqḡiraqtitlu kiuniḡaich, “Tupiksriuruni Agaayyutmik sivulliuuruḡ tupiksriñiḡmiñ iñũmnik. ³⁰ Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutamun aglaan Agaayyutaata sivulliapta añitqiksitañ tuḡũaruaniñ ³¹ kamañaviksrañanun atanigũqũḡu anniqsuutiguḡũḡulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aḡmiut mumikkumiñaqsiplugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniñ. ³² Uvagut ilisimarriqsimmaḡikput piḡasiqhuta Iḡqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisaḡikkañ tamatkunũa tupiksriuranik ilaanik.”

³³ Jew-ḡnuruat uqaqsittaaqtitichirit tusaakamitruñ taamna uumitchallapiḡniqsut, sulij tuḡqutchisuliḡniḡniqsut uqḡiraqtinik. ³⁴ Uqaqsittaaqtitichirit ilanata Pharisee-ḡnuruuq makinniḡsuq uqallagukhuni, atiqaqtuuq Gamaliel-mik sulij kamagikkaupluni ilisautrauruuq maligutaksramiknik. Makitnami tiliñiḡai uqḡiraqtit añillaquplugich. ³⁵ “Israel-aḡmiũnuruasii!” itnaqtiḡniḡsuq atanignun, “Aniyagilugu qanuq añalatchiñaksraqsi taapkuniñ añutinik. ³⁶ Aipaaniguuq iñuqaḡniqsuq atilinmik Theudas-mik kamañasugaluni iliruamik. Iñunnañniqsuq sisamanik kavluutinik iñugiaktigiruanik. Aglaan tuḡqutaupman iluqaḡmiñ maliguaqḡai siaminniḡsuq taatnaḡũḡuasiñ suñaiqhuni. ³⁷ Aquagunsulij Judas itmiñiḡsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitchikamiñ iñupayaanik nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik inmiñun naagatarra tuḡqutaupman iluqaḡmiñ maliguaqḡai siaminniḡsuq. ³⁸ Pakmaasiñ alḡaqsruḡlagaḡsi itniñilũḡu, Aullaḡlich ukua iñuich. Ilaksianagich. Tamanna sivunniũḡuataatlu savaañatlu iñukmiqnisaupkan atlatitun piũḡiḡisuruq, ³⁹ aglaan agaayyutmiqnisaupkan akiñiyumiñaiḡiḡisi. Inniaqtusi nuyuaḡnami akiñilũḡutisaḡupsi Agaayyutmi.” Taatnaiñiplugu Gamaliel-ñum alḡaqsruḡniḡai. ⁴⁰ Atañḡich akuḡtuḡniḡaat alḡaqsruutaa aulaiñũḡutin kamakkuḡtiḡaḡũḡũḡukii. Uqḡiraqtit isiqtitqinñiḡaich kinumun aasiñ ipiḡaqtuḡtitlugich. Aniqsraaqtuñiḡaich uqatqinũḡitlugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiñ anipkaḡũḡich. ⁴¹ Uqḡiraqtit aullaḡniqsut uqaqsittaaqtitichiriniñ. Ilinjich quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaḡiplutin nagliksautigiliḡksrañagun Jesus. ⁴² Uvlũḡaḡipman

agaayyuvikpaṅmi iñuich tupiñitñilu iļisauttigituiñağniğaat quliaqtuağiplugu Jesus akiqsruutaupluni anniqsuqtauruaq, Jew-ṅuruat niğugikkaṅat.

6

Tallimat Malğuk Ikayuqtiksraqtat

¹ Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ṅuraaqtuat suli Hebrew-ṅuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ṅuraaqtuat nipliğñiqsut uilğağnaatiṅ miñitchuuniplugich uvlugağipman autaaqmata iñuuniutiksranik. ² Taatnaqhutiṅ qulit malğuuplutiṅ uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniğaiç nipliqhutiṅ, “Nalaunṅaṅitçhuq quliaqtuaṅağupta piqusiguta aṅalatchiñiakun autaaiksraṅanik. ³ Taatnağusi, aṅiqatiut, piksrağitçi tallimat malğunik aṅutinik akunnapsitñiñ, iñunik aṅalatiqaqtuanik Ipqitçhuamik Irrutchimik puqikhutiṅlu. Aṅalatchipkağniğivut autaaiksraṅanik. ⁴ Uvagut iñiqsruqtuiñağisirugut suli quliaqtuaqtuiñağuta.” ⁵ Taapkua sivun- niğutaat quyaqnağniqsuq iluqaitñi katiruani, aasiñ nalunaiqsiniqsut Stephen-mik ukpiqsriļapiaqtuamik aṅalatiqaqhuni Ipqitçhuamik Irrutchimik. Iļaksraqhugu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ğuşimaruaamik. ⁶ Taapkua katimaruat tikiutiniğaiç piksraqtaatiṅ uqqiraqtinun aasii ilinisa iñiqsruutiplugich iliplugillu argatiṅ ilinjitñun. ⁷ Tavra Agaayyutim uqaļha siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktugniqsut suli iñugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsriļiqmiplutiṅ.

Stephen Tigukkauļha

⁸ Stephen, ihuaqutaagun suli saṅṅiaṅun Agaayyutim, savat-lasiñiqsuq quvinqaqtuanik suli atlayuağnaqtuanik akunğatni iñuich. ⁹ Iñuqağniqsuğguuq ittuanik Jew-ṅuruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisiqaqhutiṅ Pituikkauruanik uqaallatiqaqsiniğaat Stephen. ¹⁰ Aglaan Ipqitçhuam Irrutchim puqitiqaqtinnigaa. Tavraasiñ nipliçman qapiqtalğuiñniğaat. ¹¹ Taatnaqhutiṅ tamatkua piyuaqtit akiliiñiqsut aṅutinik sagluuqtuaquplugich, “Tusaagikput uqaqman akikṅaqļugu maligutaksraq Moses aglagikkaṅa suli akikṅaqļugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnağmikkun aṅalanniğaiç sivulliuqtigruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguniçpaat sivuğaṅiutipkağhugu Jew-ṅuruat uqaqsittaagtitchiriñitñun. ¹³ Aasii ilaṅitñik aṅutinik itqutriplutiṅ sagluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutiṅ itna, “Una aṅun ataramik uqaqtuq akikṅaqļugu uvagut ipqitçhuagikkaqput agaayyuvikpak suli akikṅaqļugu maligutaksraṅa Moses-ṅum. ¹⁴ Aasiisuli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaaglugu agaayyuvikpak simmiğisiñiplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakṅa Moses-miñ tunṅavigikkavut.” ¹⁵ Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagviṅmi qiniqpaaqsiniğaat iriğruiñaaqļugu Stephen, tautukhugaasiñ kiifnaṅa iliruaq kiifnaṅatun isağulğum.

7

Stephen Uqaagtullahha

¹ Qaukium agaayuliqsim apiqsrugniġaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliathat?” ² Stephen kiuniġaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalaġniġlaksinjja! Agaayyun kamañaqtuaq sagviġniqsuaq sivulliptiknun Abraham-mun iñuuniaġugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullaġksrañan Haran-mi itchaqtuqhuni. ³ Nipliutiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullaġiñ nunamun tikirvigitqukkamnun ilipnun.’ ⁴ Taatnaqhuni nunanatniñ Chaldea-ġmiut aullaġniqsuq Haran-mun iñuuniaġiaqhuni. Aasii kinuagun Abraham-ñum aapaña tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinniġaa marrumuña nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵ Taatnaqtilhani tamaani Agaayyutim qaitchinjtkaluagniġaa Abraham inmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsrugniġaa qaitchigisiñiplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kinuavianjñun, naagaunniñ Abraham qitungiunñaan. ⁶ Agaayyutim nipliutiniġaa itna, ‘Kinuviagikkatin iñuuniaġisirut iglaanulutiñ atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitaulutiñ suli sisamani kavluutini ukiuni iluaqutitchiunjillutiñ. ⁷ Aglaan anasiññuqsagisigitka taapkua savaktaagruqaqtuat iñugikkamnuk. Kinuagun tamarruma ilinjich utiġutiñ taivrumakña agaayyumaagvigiaqsilunja marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniġaa. ⁸ Agaayyutim akiqsrutikamiun Abraham tiliñiġaa nalunaitñutchiquplugich anutitiñ. Taatnaqami qiñiqtitkaa tupiksrusikhuni Agaayyutim akiqsrutaitniik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ñum nalunaitñutchiqimiñiġaa tallimat piñayuatigun uvlut. Isaac-ñum nalunaitñutchiqimiñiġaa Jacob, ilaanli piñiġai qulit malġuk sivulliafut.

⁹ “Aglaan taapkua sivulliaġuqtuat killuġiniġaat nukatchiaqtiñ Joseph tunipluguasii savaktauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuġniġaa ¹⁰ ikayuqlugu ihuiliuġvinjmiunniñ itman. Agaayyutim nakuagiliutipkaġaa puqiisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi anjalatiġuġniġaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupiġmiñun. ¹¹ Kinuagun niġisuñnaqsiniqsuq Egypt-mi Canaan-mi, taatna sivulliafut niġisuksiuliqhutiñ. ¹² Aasiñ Jacob tusaakami niqiksraqaaniplugu Egypt-mi ilaan sivulliafut tuyuġiqqaagniġai tasamuña. ¹³ Iñanatni tasamunjalgitmata Joseph ilitchuġipkaġniqsuq inmiñiik aniqatiumuñun, aasiñ Pharaoh-m ilitchuġiniġai Joseph-ñum ilai. ¹⁴ Joseph-ñum aapani Jacob aiyugaagniġaa Egypt-muquplugu qitungaqtuummaan. Taapkuaguug iñugiaktiginiqsut piñasukipiaq akimiamik. ¹⁵ Tavra Jacob-ñum qitungani nuurrutiniġai Egypt-mun, tavraniasiñ ilaalu sivulliafutlu tuquplutiñ. ¹⁶ Ilinja timinjich iluviġiaqtaġniġaich Shechem-mun taivrumuña Abraham-ñum tauqsiaġimakkañanun iluviġviksrauplugu inmiknun Hamor-m kinuavianjñiñ.

¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsrutaa Abraham-mun atuumaqsiptman, kinuavianj iñugikkapta tavrani Egypt-mi iñugiaksillapiagniqsut. ¹⁸ Umiallitqinñiqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹ Taavruma umialgum kinniaqsiniġai iñuvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliafut, nunuriplugitunniñ igitqataqtitlugich aniqqamiurat tuquviksrañatnun. ²⁰ Taatnañhatniguug Moses aniñiqsuq qiñiyunaqhuni, aasiñ anayuaakkiñ qaunagiplugu piñasuni tatqiñi. ²¹ Iriqsimalguiqlugu kinuñani anipkaġniġaat. Taatna Pharaoh-m panian tiguaglugu iġniġmisun pamiqsagniġaa. ²² Ilaa ilisaqaġniqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamañaqsiplugu uqaliġmiñi savaamiñi.

23 “Aasiin malgukipiamik ukiunikkami Moses sivunnigñiqsuq takuqattaagukhugich Israel-aagmiquatiani. 24 Tikitqammihuniḷu Egypt-miu anallaḡluipman ilaḡatnik tamatkua taatnaḡhuni ikayuḡiaḡniḡaa payyaksaqtuag. Ikayuisaḡniaqhuni tuḡunniḡaa taamna Egypt-miu. 25 Isumapluni aniqatiumiḡun kanjicsimanasukniaḡlugu Agaayyutmun atuliksrani annautriḡksraḡagun iḡuḡmiḡik. Aglaan taapkua kanjicsimanḡiḡniḡaat. 26 Uvlutqikman qiḡilḡiḡñiqsuq Israel-aagmiuḡnik aḡuyaktaḡuḡnik. Ilaan iḡuaqsisipkaḡniagaqsiḡniḡik itnaḡḡugik, ‘Ukuḡtiik, aniqatigiiksutik! Qanuḡhusik iliptiknun piyuutivisik?’ 27 Aglaan ilaqataaknik piyuutiruak piḡuniḡaa Moses itnaḡḡugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Anjalatchiḡiaqpich atanniḡsuiḡiaqhutinlu uvaptiknik?’ 28 Tuqutchuaḡsilḡitpiḡa taivrumatun Egypt-miutun tuqqtaptun ikpaksraq?’ 29 Moses-ḡum tusaakamiḡ taamna qimaḡniḡsuq Egypt-miḡ iḡuuniagaqsiḡḡuniasii Midia-ḡmiut nunaḡatni. Taapkunani malḡuḡnik iḡñiḡaḡniḡsuq.

30 “Malgukipiami ukiuḡanikman isaḡulgum sagviutinigaa Moses ikualaraukun uḡpikun iḡuiḡaami qaniḡani iḡḡian Sinai-m. 31 Moses-ḡum qiḡiḡamiḡ atlayuaḡiplugu utlaḡniḡaa taamna uḡpik qiḡiḡmaḡiḡksaḡḡlugu. Tavraasiḡ tusaaniḡaa Agaayyutim uḡautigikkaḡa, 32 ‘Uvaḡa sivulliaḡpich Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu Agaayyutaat.’ Moses tataavraullaḡniḡsuq qiḡiḡniḡaḡḡiḡḡuunniḡ. 33 Agaayyutim niḡliutinigaa, ‘Aluḡutikkiḡ mattakkik, taamna qikaḡviḡiḡ Agaayyutim nunagigaa. 34 Iḡumun qiḡiḡniḡigaa pigiḡiḡḡuni nagliksaaḡtitaḡhat iḡuḡma Egypt-miittuat tusaaplugich miḡuḡtuḡhat, atqaḡtuḡaasiḡiḡ ikayuḡiaḡḡugich. Pakma maunaḡiḡ, tuyuḡigisigikpiḡ Egypt-mun.’

35 “Taamna taimḡa Moses Israel-aagmiquataiḡ ayakkaḡat itnaḡḡugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuḡḡiḡuḡpatin atanniḡsuitḡuplutin uvaptiknik?’ taimḡauruḡ Agaayyutim tuyuḡikkaḡa ilinḡiḡun sivulliuḡtaulugu anniḡsuiḡyaḡuplugulu, ikayuḡḡugu isaḡulikun qiḡiḡikkaḡa ikualaruami uḡpiḡmi. 36 Moses-ḡum annisinigai Egypt-miḡ. Iḡiḡtaqaḡniḡsuq quviḡnaḡtuaniḡ suli atlayuaḡnaḡtuaniḡ Egypt-miḡ, Kaviḡsaami Taḡiḡuḡiḡ suli iḡuiḡaami malgukipiani ukiuni. 37 Taamna Moses niḡḡiḡsamaruaḡ Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriḡirimik tuyuḡisigaasi atrilugu tuyuḡaḡi uvamnik; taimḡa itkisiruḡ ilapsitiḡiḡ.’ 38 Israel-aagmiut katimaḡhatni iḡuiḡaami iḡḡiani Sinai-m isaḡulgum uḡaḡatiḡaḡniḡsuq Moses-mik, aquagunaasiḡiḡ Moses-ḡum uḡautiḡlugich sivulliaḡvut uḡaḡiḡnik akuḡtuḡaḡikkaḡitḡik Agaayyutmiḡ. Taimakḡaaglaan ilitchuḡirugut qanuḡ iḡuunialiksraptiknik. 39 Sivulliaḡta tupigiyumaḡiḡniḡaat, aglaan suḡtigiḡitkaat anjalatiḡqhutinḡ kimmutmikkun utiḡukhutinḡ Egypt-mun. 40 Taatnaḡhutinḡ Aaron uḡautiniḡaat, ‘Kiikaa, aḡḡurrisigut sivulliqsiksraptiknik, atakkii imḡa Moses annitriḡvut Egypt-miḡ naluplugu sutilaḡa.’ 41 Iḡiḡich iḡiḡsiḡiḡsut aḡḡuamik nuḡḡaḡtun aasiḡiḡ tunillaḡtuḡaḡsiḡḡutinḡ aḡḡuaḡmiknun, quviasuutiḡiplugu iḡiḡtaḡikkaḡtinḡ argaḡmiknik. 42 Taatnaḡmata Agaayyutim suḡtigiḡiḡisaallaḡniḡai agaayyumiḡiaḡsiḡḡugich uvluḡianun qilaḡmi, aglausimaruatun makpiḡaḡatni sivuniksriḡirit itnaḡiḡḡugu, ‘Israel-aagmiuḡuruasii,

malgukipiami ukiumi iḡuiḡaami tunillaḡtuḡtusi agaayuvigaluaḡnaḡa.

43 Iḡliḡutinigiksi panapkaaḡtuumaan aḡḡuaḡ Moloch suli atrinḡa uvluḡianan aḡḡuaḡikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aangurrigigaasi iñiqtağikkasi putqatağvigisrukługich.

Taatnağusi tuyuğigisigipsi uñataanun Babylon.’ *Amos 5:25-27*

⁴⁴ “Sivulliapta iñuilaami igligutinigaat panapkaağ. Taavrumuuna Agaayyun nayuutiruğ akunğatni. Moses-ñum iñiqtağikkañagaayyutim pigisukkanğatun, tuvraqługu ilıktıgun inñi ilısauttusanğatun. ⁴⁵ Kinuvatıgun sivulliapta akuqtuğługu taamna panapkaağ sivulliamikniñ igligutinigaat akiqsruutauruamun nunamun. Joshua-mlu ilinısalu tıgusiagağisaaqsıñıgaat nuna taipkunakña iñuñniñ Agaayyutim uñutanıñniñ, tavrıñaasii panapkaağ nappağługu David-ñum analatıgıñhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagağiginiğaa. Aasiñ David-ñum inıñniğaa Agaayyun nappaitlasıpluni tupıgmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguuğ Solomon nappaiñıqpuğ taavrumıña tupıgmik, agaayyuvikpanmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchinıñıqsraqtuag irvıqanıtkaluaqtuğ tupıgmik iñuich nappakkanğatnik, nipliğmatun İsaiah-m sivunıksrıqirim itnaiplıgu,

⁴⁹ ‘Agaayyun niplıqsuğ, Qılak atangıvıgıgıga

aasii nuna tutmağvıgıplugu.

Qanutchimikmi tupıgmik nappaiñıyağpisi uvamnun?

Sumimi mingıuiqsıağvıqağısıvık?

⁵⁰ İlumun iñiqtağımakkağaa supayaag tamanna.’ *İsaiah 66:1-2*

⁵¹ “Taipkunatıtun pitchıgıılaurusi tıggakhusılu. Tusaasunıtmiusi Agaayyutim uqałhanik naagasuli ukpıksrısunıtmiplısunıñniñ. Sivulliapsıtun ilıpsıpsuuğ ataramik akıllııqsıurusi İpqıtchuamik İrrutchimik. ⁵² Sivunıksrıqırıpayaat sivulliapsi naglıksaaqtınnıgaat, tuqqutlugich Agaayyutim uqqıraqtaiñik uqaqtuanik inılğaan agğıksranagun Agaayyutim nalaunñaruag savaktıksranı. Pakma ilıpsı aatchuutıgıgıksı tuqqutluguasii. ⁵³ İlipsi akuqtuıgıaluağhusi malıgutaksraq tumıgıplugu isagılnıñi Agaayyutim qaisanık naagasuli tupıgıñıtksı.”

Stephen Tuqqutaulha Mıluqtuğługu

⁵⁴ İlauruat uqaqsıttaaqıtchırıt naalağniğmikni Stephen-mun qınnallapağniqsut. Qınnakpaitłutın inmiknununıñniñ analağıılıñıqsut.

⁵⁵ Aglaan Stephen İpqıtchuam İrrutchim analatıgu aagıluğhuni Agaayyutim qaumangı qıñniğniğaa suli İesus qıkağługu Agaayyutim talıqpiani. ⁵⁶ Nıplığniqsuğ, “Atanıi, qıñniğıga qılak anmağługu suli İğniña İñuum qıkağługu Agaayyutim talıqpiani.” ⁵⁷ Tamatkua qıllınıch nıprallañıqsut umıklugich sıttatın arganmiknik. İluqağmın pitchağługich ⁵⁸ aasiñ nunaaqqımiñ anıtnamıtrun mıluqtuğatağniğaa uyagañnik. İlisimarıksraqtaat mattağniğıaıch quppıgaatın ilıplugich nukatpıamun atılagaamun Saul-mik qaunagıtquplugich. ⁵⁹ İlinıtñun mıluqtuqtıluni Stephen agaayunıqsuğ, “Atanııq İesus! Anığniğaa pıun!”

⁶⁰ Sıtquqami nıplıanıqsuğ, “Atanııq! Taavrumuuna kılıuqsahatıgun anasıñnuqsaqnagıch.” Taatnaanıkamı tuqunıqsuğ.

8

¹ Saul-ñum iluagıniğaa tamatkunıña tuqqutaulha.

Saul-ñum Ukpiqtuanıruanı Naglıksaaqtılha

Taıvrımakña uvlumıñ ukpiqtuanıruat İerusalem-mi naglıksaaqtı-taagaqsıñıqsut atqunallapağ. Tavrakña ukpiqtuat sıamıtkaqsıñıqsut nunaaqqıurıñun İudea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqıraqtıt

kisinnuqługich Jerusalem-mi. ² İlanısa iñuich taluqsruuat Agaayyutmik iluvıgıñıgaa Stephen aliasukun kınuvğuplugu. ³ Taavrumali Saul-ñum piyaqquaqsisıgıñıgı ukpiqtuanıruuat. Sıñıqsraqługich ilınısa tupınıch pakagıaqługich anıutılu ađnatlu isıqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanıuha Samaria-mi

⁴ Qımaktuat nanıpayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuađınıgaa. ⁵ Philip-li nunaaqqımukhuni Samaria-mun quliaqtuaqmıñıqsuq Christ-mik taavrumıña akıqsruutauruamık annıqsuutmik iñunı tavrani. ⁶ İñugiaktuat iñuich naalađnıllapađnıqsut Philip-ñum uqagıkkanıñun. Atakkı qıñıgıvıgıñıgaa atlayuađnaqtuanık ilaa. ⁷ Nıpıtusıplutını irrusıqłuıch anıtaunıqsut iñugiaktuaniñ iñunıñ, sulı iñugiaktuat sayairrutılğich aulatıaitchuatlu ihuaqsıkkaplutın. ⁸ Taatnaqhutını Samaria-đmiut quviatchallapađnıqsut.

Simon Anıatkuq

⁹ Taavrumanıguuq nunaaqqımı iñuqađnıqsuq atılınmik Simon-mik. İlaa quvıgıtchaktıchiñıqsuq Samaria-đmiunık anıatkuulıkun aasıñ uqaviutıgıplugu kamañaasuknıaqhuni. ¹⁰ İluqađmını nunaaqqımı kamañanıñıqsramıñlu kamañađnıqsramıñlu naalađnitqıađıpađnıgaa aasıñ uqaqhutın, “Taavrumanı iñunı ittuq Agaayyutım sanıja ilısimakkaqput Sanıjıpaıraq.” ¹¹ Sıvısuruamık ilaan quvıgıtchaktınnıkkanı anıatkuulıkun, taatnaqhutını naalađnitqıađınıñıgaa. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuađıaqsıpmıaı tusaayugaallautaq Agaayyutım anıayıuqaıtaagun sulı İesus-kun annıqsuqtauruakun tamatkua iñuıch ukpıgıñıgaa, aasıñ papıtaakkaıplutını anıutılu ađnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpıqsrıplunı aası aquagun papıtaaqtııgımi nayıutıaqsıñıqsuq Philip-mı. Quvıgıtchanımiñıqsuq qıñıqamı Philip-ñum iñıqtagıkkanıgun quvıqnaqtuanıglu atlayuađnaqtuanıglu.

¹⁴ Aasıñ uqqıraqtı Jerusalem-mi tusaakamısıgık Samaria-đmiunun Agaayyutım uqałhi akuqtuđnıplugıch tuyıqađnıqsut Peter-mıglu John-mıglu tavrıña. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpıqsrılıqsuat papıtaakkaıplutını Atangım İesus atqagun aglaan akuqtıısımamıñıqsutsulı İpqıtchuamık İrrutchımık. Taatnaqhutını taapkuak tıktıñamık inıqsruutınıgıaıch akuqtıtquplugıch. ¹⁷ Peter-mlu John-ñumlu İllıqınıgıaıch taapkuı arganımiknik. Tırvıvıaa İpqıtchuam İrrutchım analatkaqsıñıgıaı. ¹⁸ Simon-ñum qıñıgıñıgaa İpqıtchuam İrrutchım qaisauragıđha tamatkunıña uqqıraqtıık illıqıpmatıgık arganımiknik. Taatnaqhuni Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitchısıuaqsıñıgık manıñnık ¹⁹ itnaqhuni, “Tunısıtınıaptuuq taavrumıña sanınimık. Uvıvıtuq illıqıgıpkı argamnık iñuk akuqtıtlayımaıuq İpqıtchuamık İrrutchımık.” ²⁰ Tıvıra Peter-m kıunıgıaa, “Pıyaqqugıvınımgıñ manıksuummaqıpkı! Uvıvaa tauqsıtlanasugıvıunı manıñnık Agaayyutım aatchuutıgıkkanı? ²¹ Sıvıgıanı Agaayyutım nalautısımamıtlutın naagasulı tupıgınıtılu, taatnaqhutın ilalıqsuutıvıksrıñıqsutın uvaptıknı sulı Agaayyutım savaanı. ²² Mumıgıñ taavrumakıña nalaunıñıñıñ! İnıqsruđutın Agaayyutmun natqıtıtqulutın kavıuđuksaakıpnık! ²³ İıtchuđıgıpkıñıñ immaıkkıaqsıplutın kılлуqsrıđıgımkı sulı kılлуđmun analatıtılutın.” ²⁴ Simon-ñum itnađnıgık Peter-lu John-lu, “İnıqsruutıllanıqsıtını Agaayyutmun anasıñıuqsıqunıllıñı.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñıunıaqtıllaanıqsuk Samaria-mi quliaqtuaqıhutık uqałhıñık atanguruam aasıñ utıqıhutık

Jerusalem-mun. Iglauhgmikni tusaayugaallautaq quliaqtuaginiigaak nunaaqqiuraini Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-gmiulu Iirakuvik

²⁶ Aasiin isağulgan atanğuruam Philip uqautiniġaa, “Paqnalutin uñallam tuñaanuġiñ tikirviksraqnunaglaan inuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ Ilaa aullaqtiniqsuq. Igliqtuallakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-gmiumik. Taamnali inuk ilirakuviuraqniqsuq Ethiopia-gmiut Kandaki-ñatni (Ethiopia-gmiut taggisiqagnikkanjat ataniqtin Kandakimik), aasiin ilaa Jerusalem-munniqsuqaq agaayutyaqhuni Agaayutmun. ²⁸ Aitmuhiğmiñi tuttuqpagaqtuagmiñi agliqiniqsuq Isaiiah-m sivuniksriqirim makpiğaanjiniik. ²⁹ Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniġaa Philip, “Utlagun tamanna tuttuqpagaqtuqaq maliagsiluguasiiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasii tusaakamiuñ taamna ilirakuvik agliqiopluni makpiğaanjiniñ sivuniksriqirim Isaiiah-m apiqsruğniġaa, “Kanjiqsiviuñ agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniġaa, “Kanjiqsipkağniaqtaunnaña qanuğluña kanjiqsiniqaq?” ³² Taamna uqaliq agliqiağikkaña itniinniqsuqaq. “Inuk ipnaisun tasikuqtauruatun tuqqutaksraqtimiñun,

ipnaiyaatun niplilaichuatun salikkaukami

ilaa nipliğñaiyuğattug.

³³ Uqaqsittaahigiñi inupayaam anallaqluutiniġaa atchiksipkaqluguasiiñ.

Kia-unniñ kanjiulguvagich?

Ilaa kinjuvianitchuq atakkii tuqqutlugu.”

Isaiiah 53:7-8

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanuğviiqhuni apiqsruğniġaa Philip, “Uqautiħiħauviña kisumik sivuniksriqirim Isaiiah-m uumani uqautiqaqtilaananiq? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ñum ilitchuğipkaqlugu Isaiiah-m uqalħaniñ sivulliuplugu uqautiniġaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iglauhgmikni tikiñniqsuk imiğmun. Taavruma ilirakuvium nipliutiniġaa, “Uvva imiq! Sum pirailiğisivaña paptaakkauħksramniñ?” ³⁷ [Philip-ñum piñiġaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaalħiħaurutin.” Ilaa nipliğniqsuq, “Ukpiğillapiagiga Jesus Christ Agaayutmun iğniğilħa.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium tuttuqpagaqtuqaq nutqaqtinnigaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiğmun. Philip-ñum paptaagniġaa. ³⁹ Imiğmiñ qakikamikaasiiñ Agaayutim Irrusian nuktitiniġaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qiñitqiniñamiuñ igliqtuiñagniqsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip ilitchuğiniqsuq Ashdod-mi itilaağmiñik. Tavrakña tusaayugaallautamik quliaqtuagniqsuq iluqanjitni nunaaqqiurani tikiłgataliğmiñunaglaan Caesarea-mun.

9

Saul-ñum Mumiħha

¹ Saul-ñumli sivutmuutiniġaa aniqsraaqtuħi tuqqutchisulikun tamatkuniña Atanğum ukpiqtuanuruaniñik. Ilaa utlautiniqsuq qaukiatnun agaayuliqsit ² aglaqağukhuni taluğnaqutiksrağmiñik Jew-ñuplutin katrağviniñi Damascus-mi. Aasiin ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniğmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich anutitlu ağnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. ³ Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumangum qilanjimiñ qagutiniġaa. ⁴ Katakami nunamun tusaaniqsuq tuğluğatimiñik, “Saul! Atanji! Suvaata nagliksaaqtitpinja?” ⁵ Saul-ñum kiuniġaa, “Ataniq, kisuuvich?”

Uqautraan nipliutiniġaa, “Uvaŋa Jesus ilvich nagliksaaqtitaġikkan. ⁶ Makillutin utlautiġn nunaaqgimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piġksraqnik.” ⁷ Tavrani Saul-ŋum igliqatai taatnakkauħani qikaġniqsut niplitlaiqhutiŋ, tusaagaluqaħu nipi aglaan iħua qiiŋitħu. ⁸ Saul makitnami nunamiħ uħiħami qiiħitlaiġniħsuq. Taapkua tasiuħu Damascus-muutiniġaat. ⁹ Ilaa piħasuni uvluni qiiħitlaiħiħsuq, niġiħitmiuq naagaunniħi imiħitmiuq.

¹⁰ Ukpiqsriruaqaqtuġguuq Damascus-mi atiqaqtuqaq Ananias-mik. Agaayyutim qiiħiħuuraaqtitħu tuħuħniġaa, “Ananias!” Ilaan kiuniġaa tuħuħsiani, “Aa, Ataniħi! Uvaniittuħa, naalakkiħpiħ.” ¹¹ Atanġum piħiġaa, “Makillutin aullaġiħ apqutmun atiqaqtuamun Nalġuħtuamik. Taamma Judas-ŋum tupħani apiqsrugumuutin Tarsus-miumik atiqaqtuamik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiiħiħuuraakun qiiħiħniġaa anun atilik Ananias-mik utlakħu iħmiħun patikħu arganmiħik qiiħitlasitħisinniġaa.” ¹³ Ananias-ŋum kiuniġaa, “Ataniħi! Iħuġiaktuat iħuich uqautigigaat taamamna anun Saul qanutun kapyapkaħiħuħu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiħiħsuq Damaskus-mun qauħat agaayuliħsitniħ taluħnaqusiqħu tigusihksraħuħ kisupayaħnik agaayumaqaħuħnik ilipnuħ.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutitħiħniġaa, “Ananias, Saul-muħiħ. Piħsraqtaġiħa savautritħuħuħ uvamnik iħtuħuħiħkaħuħiħuħ iħuħun Jew-ħuħiħuanunlu umialiħitħunlu suli Israel-aagħmionun. ¹⁶ Suli kaħiħsiħkaħisigiga qanutun nagliksaaħksraħa piħuħiħuħuħ.” ¹⁷ Tavrakħa Ananias aullaħniħsuq. Isiqamiasiiħ taamavrumuħa tupiħmun patiħniġaa Saul arganmiħik nipliħuħi, “Aniaħaan Saul! Atanġum Jesus tuyuħiħaħa ilipnun taivruma qiiħkaħpiħ apqutmi utlautiniħiħ maħuħa. Ilaan tuyuħiħaħa qiiħitlasitħiħuħlutin aasiiħ Iħiħiħuħmun Irrutħimun sivilliħuħlutinlu.” ¹⁸ Taimmaħiħaħ sutimħa iħaluħun kavisaiħisun katagaalaħsiħiħsuq Saul-ŋum irrakniħ aasiiħ ilaa qiiħitlasitħiħuħi. Makitnami paptaaħtinniħsuq. ¹⁹ Niħianikman sayan an uttaħiħiġaa.

Saul-ŋum Quliaqtuaha Damascus-mi

Aasriħ Saul nayuutiuraallaħniħsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniħsuq Jew-ħuruat katraħviħitħun quliaqtuagaħuħiħuħiħ Jesus-kun itnaħiħuħuħ, “Taamna Jesus Agaayyutim iħiħiħniġaa.” ²¹ Tamatkua iluħaħmiħ tusaaruat taavrumiħa quviħuħtuħiħuħiħ itnaħsiħiħsuq, “Unuuna Saul taimħaħuħiħkaħuħaħa Jerusalem-mi tuħuħtuħiħaħuħuħ ukpiħtuħuħuħuħ? Suli maħuħa utlautiħuħiħuħ sivilliħuħuħuħiħ tigusihuħiħ taatnatchiħiħ utqutrisuħuħiħ qauħiħitħun agaayuliħsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtuahaħmiħiħ kaħiħsiħkaħiħsuq iħuħiħkaħuħiħ Jesus taamna Christ-ħuħuħnik nalupħiħaħiħuħuħ. Jew-ħuruat iħuħuħiħuħ Damascus-mi kiħuħtuħsiħiħsuq. ²³ Aquagun iħuħiħkaħuħ uvlut Jew-ħuruat katimaħsiħiħsuq sivilliħuħuħiħuħ tuħuħtuħuħuħ Saul. ²⁴ Aglaan kiħiħniġaa taatna sivilliħuħiħuħiħ. Unnuħtuħuħuħuħ uvlumiħuħ Jew-ħuruat qaunaksruħniġaa nunaaqgim paanħiħ tuħuħtuħuħuħuħ. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsriruat unnuat ilanħatni iħiħniġaa Saul aguupmaħmun atqautiħuħuħuħiħiħ silatmun anmaħaħuħuħ kaħiħuħuħ.

Saul Jerusalem-miħa

²⁶ Tavrakña Saul utiǵniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiıñ ilaliutniagaqsigaluaǵniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguagıplugu ukpiqtuaǵulha iqsigiaqsiñiǵaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ñum ikayuǵniǵaa Saul taapkunıñautiplugu uqıraqtinun. İlaan kanıqsipkautiginiǵai Saul-ñum qıñılha Agaayyutmik apqutmiñi suli Agaayyutmun tuǵuǵniplugu suli uqautipmiplugich Saul-ñum quliaqtuaǵhanik taluqqutaiǵhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsıñiqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqqutaiǵhuni quliaqtuaqaǵhuni Jesus-mik. ²⁹ Uqaqatıqaqmiuq akıllılıǵugich Greek-ñuraaqtuat aglaan ilinjitñun tuqqutchumagaluaqtıluni. ³⁰ Ukpiqtuaqatıunıñ (ilitchuǵikaminı taavrumıña) samunıautiniǵaat Caesarea-mun Saul aullaqtılugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpiqtuanıñurupayaat Judea-mi, Galilee-milı suli Samaria-mi tutqıksıñiqsut sayıykkauplutinı irrusiǵmikkun. Ukpiqtuanıñuruaat iñuuniqsut taluqsriplutinı Agaayyutmik, suli İpqtichuam İrrutchim pitchuksaǵniǵai aasıñ iñugiaksisaiñıaqtıñ.

Peter Lydda-mi Joppa-milı

³² Peter-li igliǵniqsuq napmupayaaq. İgliǵmiñi utlakmiñiǵai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³ Taavrumanı nalautchiñiqsuq anıtmik atıqaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulatlailaq, makingiñiñiqsuaq tallimat piñasuni ukıuni siñigvinımiñi. ³⁴ Peter-m nipliutiniǵaa Aeneas, “Jesus Christ-ñum iluaqsıǵaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñıaqtıñ taamna makinniqsuq. ³⁵ İñupayaat Lydda-mi Saron-milı qıñıqamıtrunı taamna ukpiliǵniqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-milı aǵnaqaǵniqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tıgun atqa taiñıǵniqsuq Dorcas-mik mumiutiqaǵniqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqaǵniqsuq nakuuruamik ikayuıplıni inuqsraqtuamik. ³⁷ Taamna aǵnaq atniǵñalıǵhuni tuquniqsuq. İǵǵuanıkamıtrunı inıllanıñiǵaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qanıniqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuat taamani tusaakamıtrunı Peter inniplıgu Lydda-mi, malǵunıñ iñıñunıñı tuyuqaǵniqsut ilaanun, itna uqaksrıuǵugik, “Qilamiksruǵutin utlau-tiñ.” ³⁹ Peter-m itqanıyaqtıqamı malıñıñı taapkuak. Tikıtmata taamunı mayuutiniǵaat qullıǵmun inımun. Uılǵaǵnaat puǵniǵaat qıaplutinı qıñıqtıtaǵlugu atnuǵarıñıñik Dorcas-ñum iñuunıǵaımi. ⁴⁰ Peter-m anıpkıaǵugich iluqaisa taapkuak tavrakña inimiñ. Sitquǵhuni agaayunıqsuq aasıñ kınıaǵlugu taamna timi nipliutiniǵaa, “Tabitha makittin!” Taavruma aǵnam uitñamı qıñıǵniǵaa Peter aqıvıtıluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuǵniǵaa makıtılugu. Tavrakña ukpiqtuat uılǵaǵnaatlı isıqtılugich qıñıqtıniǵaa ilinjitñun iñuuplugu. ⁴² İñugiaktuat iñuıch Joppa-mi tusaanıqsut taavrumıña aasıñ ukpiqsrılıǵhutinı Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuǵmıanıñıqsuq Joppa-mi iñugiaktuanı uvluni, tukkuqaǵhuni Simon-mik qıtummaırimik.

10

Peter suli Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi anıtiqaǵniqsuq atılınmik Cornelius-mik anıalatchıplıni tallımakıpianıñ anıyuyıqtinik. Taapkualı anıyuyıqtıtı agıǵıñıqsuat İtaly-miñ. ² Taamna Cornelius agaayyutiqaǵniqsuq tupıqatıtuummaǵmi taluqsrıplutinı Agaayyutmik. İkayuıñıqsuq Jew-ñuruaat naǵlıñnaqtuanıñıñik agaayyumaqtuanıñıñı. ³ İlanıatni unnuksraat

pinasugugun naqsiyman qiniquuraagniqsuq nalupqinaiqługu qiniğniğaa Agaayyutim isagulga isiqhuni tuqluqtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ñum qiniqpakługu isagulik iqsiłikon kiuniğaa, “Suva? Anjuun! Qanuq-samna?” Isagulgum itnağniğaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsrulhiñ tautukługu ikayuiłhiñ nagliñnaqtuanik. Taatnaqhuni itqağigaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqağiniñ iñuñnik uvuñautityaqtillugu Simon taggisiqaqtuaq Peter-mik. ⁶ Taamamna tukumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi tagium siñaani irviqaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiñ taamna isagulik qiniğnağniğniqsuq. Cornelius tuqluiñiqsuq malğunñik savaktiñmiñik sulı atautchimik anjuuyiuqtimik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸ Ilaan uqautiqqaqlugich tamarrumiña atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuğiniğai.

Peter-m Qiniquuraatha

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuğniqsuq tupqum qaananun iniqsrugiaqhuni uvlucpaguqtuami. ¹⁰ Ilaa nigisuliłlapiaqmiuglu. Niqiksraniq itqanaıyaqtitlugich Peter-li qiniquuraagniqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiniğniğaa qılak anmaqlugu sumimña atqaqiaqsiñiğaa atriqaqtuam ukiłhaaqpaktun niñitauruaton nunaman sisamatigun iqirğuiğun. ¹² Taamna imaqağniqsuq qanusipayaanik nunam niğrutaiñik paamguqtuanik sulı tinmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutiniğaa, “Peter! Makillutin tuqutchiłutin niggiñ!” ¹⁴ Peter-m kiuniğaa, “Ataniiq! Taatnağumiñaiapiaqtunja! Niğniğaqsimaitchurja qanutchimik agligikkamnik unniñ qaayugikkañatnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilğiniğaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkanji ilvich isummatigiyumiñaitchitin qaayugnağlugich.” ¹⁶ Taatnaiñiqsuq pinasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukiłhaaq nuqitqiniğaa tatpakmuña. ¹⁷ Peter isumaksraqtuqsiñiqsuq qanuutautilaanjanik qiniñkiitauruam inmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ñum tuyugikkañi apiqsruqtağniqsut nani Simon tupqa itmañaan, aasiñ ilitchuqsrianikamiñ nutqağniqsut talum sivuğaanun. ¹⁸ Apiqsruğniqsut, “Tukumaruaqqaqa uvani atilimik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-m taamna kanqisiñiaqtitlugu qiniquuraakkağmi qanuutautilaanjanik Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğaa, “Qakma silatipni pinasut iñuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqağiniñ. Piqasiğiakkich tuyugikkağitkakii.” ²¹ Peter atqaqami nipliutiğai, “Uvanja pakiñniğipsitña. Suplusi agqipisi?” ²² Taapkua kiuniğaat, “Cornelius-ñum anjuuyiuqtit atangata tuyuğigaatigut. Ilaa nakuuruanıniqsuq anjun agaayusuuruuq Agaayyutmun sulı iluqatin Jew-ñuruat kamagiplugu. Agaayyutim isagulgan uqautiniğaa tupqanun aiyugaaquplutin tusaatquplugu uqaututiksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiğniğai taapkua unnitquplugich tavrani.

Uvlaakuğuman aullaqmata maliniğai. İlanisaptuuq ukpiqtuat tavrakña Joppa-miñ tuvaaqasiğniğaat. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiñniqsut. Cornelius-ñum niğiukhuni ilani sulı ilauraani katinñaniksımaniğai. ²⁵ Aasiñ Peter isiaqsiyman Cornelius-ñum purviginigaa agaayuvigiplugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitinnigaa nipliutiplugu, “Makittin! Uvanjaptuuq iñuñhiñauruñ.” ²⁷ Peter-m uqaqatiginigaa Cornelius itqutigalugu tupiğmun. Tavraniasiñ ilitchuğiniğai iñuğiaqtuat iñuich katianiñniqsuat. ²⁸ Tavrasiñ nipliutiniğai,

“Ilipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ḡnuruat piqasiqsuutilguyumiñaitchuat atuqtaksranjisigun Jew-ḡnḡitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaanḡa uvanḡnun kiñapayaaq iñuk qaayugitqunḡitlugu. ²⁹ Taatnaqluḡa qanniḡñiqapḡa uflautirunḡa piḡaḡumasunḡaḡnaḡa. Apiqsruullaglakpiñ, suvaata qanniḡñiqpiḡa?” ³⁰ Cornelius-ḡnum kiunigaa, “Sisamat uvlut unḡataatni itnailiyunḡnaqsiruami uvlumi kiñunnamni uvlucpaguḡman agaayulgisitluḡa, taimmaiñaq anun atnugaalik qaummagiksuanik qikaaniktigñiqsuq sivuḡḡamnun. ³¹ Itnaḡaanḡa, ‘Cornelius! Iniqsruutigikkatin Agaayyutim tusaagai suli nagliksriplutin savaatin itqagigai. ³² Tuyuqagñ Joppa-mun anḡutinik uvunḡautityaqtillugu Simon taggisiquaḡtuḡaq Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruḡ Simon-miptuuḡ qitummairimi taḡium siñaanḡ ittuami.’ ³³ Taatnaqluḡa uiguiñaqḡlugu qanniḡikpiñ, iḡaaqutiluḡnigiptigut uvunḡaḡḡapkun. Uvva iluḡata katirugut Agaayyutim sivuḡaanun tusaayumaplugu qanuḡ Agaayyutmun uqautiliksraptigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriḡha

³⁴ Peter aullaḡniiñiqsuq itnaḡhuni, “Pakma puttusrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriḡha iñunḡnik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaḡḡqimi iñuk taluqsripan ilaanik nalaunḡarualiqipluni Agaayyutim akuḡtuumaḡñigaa, taamna sumiunḡugisiḡnaan. ³⁶ Nalupḡisunḡichunḡa tusaatilaapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyuḡikkaḡa Israel-aḡmiunun, itnaḡhuni, Agaayyutim qñuigutripkaḡaa iñunḡnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanguruḡaq iñupayaani. ³⁷ Tamanna tusaayugaallataḡ aullaḡniipluni Galilee-miñ kiḡuagun John-ḡnum Paptaaḡtichirim quliaḡtuḡaḡhan siamittuḡ iluḡaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqḡlugu piqasiḡḡlugu Ipḡitchuamik Irrutchimik pikkaḡa. Taamna Jesus napmupayaaḡami nakuurualiqiniqsuḡ suli iḡaaqsiraḡakkaḡi tamatkua tuunḡaum anḡataḡi, atakkii Agaayyutim piqasiqsuḡḡlugu. ³⁹ Aasiñ uvagulli qñiḡḡlugu iluḡaan iñiḡtaḡikkaḡa Jew-ḡnuruat nunanḡatni suli Jerusalem-mi, uqautigilgugikput qanuḡ iliplugu kikiaktuutiḡha sannigutamun suli iñunḡnun tuḡḡutaḡiḡha. ⁴⁰ Taamna taatnakkaḡat Agaayyutim anḡitqiksitkaa tuḡuḡiḡmiñ piḡayuakni uvlut. Iḡajisa iñuich nalupḡinaiqḡlugu qñiḡḡat. ⁴¹ Iluḡallapiḡmiñ iñuich qñiḡḡitḡhalaḡaat, aglaan qñiḡḡikput Agaayyutim piksraḡtaḡiḡpluta quliaḡtuḡaḡitquplugu ilaagun. Uvagut niḡiḡatigigikput imiḡatigiplugu Agaayyutim anḡitqiksinnḡanikmagu tuḡuḡiḡmiñ. ⁴² Aasiñ ilaan tiligaatigut tusaayugaallataḡ uqautigitquplugu iñunḡnun, ilisimarusimaaḡpluta ilaa taivruminḡaḡḡi Agaayyutim piksraḡtaanḡa atanigūḡlugu iñuuruani suli tuḡunaruani. ⁴³ Taamna Jesus sivuniksriḡiripayaat uqautigikkaḡat, itna, Kiñapayaaḡ ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ḡnum natḡigutigisigai killuqsautai atigḡmḡun.”

Jew-ḡnḡitchuat Akuḡtuiḡhat Ipḡitchuamik Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaḡtitlugu iluḡaitñun naalaḡniranun uqauttutaanik Ipḡitchuam Irrutchim atqaqiniḡai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-ḡnuplutiḡ ukpiqsriuat taamakḡa Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quviḡusunḡiqsuḡ Agaayyutmun qaiḡha Ipḡitchuamik Irrutchimik tamatkununḡaptuuḡ Jew-ḡnḡitchuanun. ⁴⁶ Sumiuliraaḡhutiḡ uḡḡatigun tusaagaḡsiñiḡaich uḡaḡtuat Agaayyutmik quyaḡplutiḡ.

47 Tavraasiin Peter nipligñiqsuq, “Uvaptiktituntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim aňalatkai. Kiami paptaaqsailiragnaipagich imigñmik?”
 48 Taatnaqlugich ilaan tiliñigai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua iniqsruñigaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilutin.

11

Peter-m Tusaayugaaqtitchiŋha Ukpigtuanik Jerusalem-mi

¹ Uqqiraqtit suli ukpigtupayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-ñunjtichuanik Agaayyutim uqaľhanik akuqtuiruanik. ² Aasiin Peter Jerusalem-mun utiqman ilañich ukpiqsriuat Jew-ñuplutin isumaqaqtuat Jew-ñunjtutin ukpiqsriuat nalunaitñutchiquplugich nakuaginñiñigaat Peter-m quliaqtualha Jew-ñunjtichuanun. ³ Piñigaat ilaa, “Uvva aiyugaaqtauplutin kinunġatnun nalunaitñutchinaitchuat, niġiqatigikapkich kiluqsaġniqsutin.”

⁴ Taatnaqlugich Peter-m uqaťtiaqsiñigai qanuq atuumalġhagun aullaġniilġataľhaniñaglaan. ⁵ Itnaġniqsuq, “Itluña nunaacqiani Joppa-m iniqsruľamni qiniquuraaqtuña. Qiniġiga sua-imña atqaqtuaq qiniľalik ukiľhaaqpaktun. Ninjitauruq sisamatigun iqirġuigun tatpaktakña, nutqaqhuni saniqqamnun. ⁶ Qiniviksuqapku qiniqtuña niġrutinik uumaruanik paamġutlaruaniglu suli tinmitlaruanik, imaiñik taavruma.

⁷ Tavraasiin Agaayyutim nipliutigaaña, ‘Peter! Makillutin tuqqtuchilutin niġġiñ!’ ⁸ Taamna kiugiga, ‘Taatnaġumiñaiapiaqtuña, Ataniiq! Qanusiq aġliġikkaġa qaayuġnaqtuaq uvaña uqummiqsimaťchiga.’

⁹ Agaayyutim tatpaktakña nipliutitqikkaaña, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkaña isummatigiyumiñaitchiñ qaayuġnaġlugu.’

¹⁰ Taatnaiľiplugu atuummiruq piņasuniaglaan, aasiin taamna qiniľkkaġa nuqitaupluni kinumun tatpaktumuña.

¹¹ Taatnaqtitluña piņasut iñuich tikiñniqsut taavrumuña tupiġmun nayukkamnun. Taapkua tuyuġirauniqsuat uvañnun Caesarea-miñ.

¹² Ipqitchuaq Irrutchim uqaťtipmaña maliquplugich qanuġviťtchunaqnaña. Ukua itchaksrat aniqatiut tuvaaqasiġaatña Caesarea-mun. Iluqata isiqťugut Cornelius-ñum tupqanun.

¹³ Aasii uqaťtipluta Cornelius-ñumli qiniquuraakkaġmiñik isaġulinmik tupiġmiñi aasiin nipliutiľlugu, ‘Joppa-mun tuyuqagutin uvunautityaťtirun Simon Peter. ¹⁴ Taamavruma amma uqaťtiniakkanan anniqsuġisigaatin kinuniqtuummaqpitľu.’

¹⁵ Aasiin tasamunjtľuta uqaasikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai ilinich atrilľapiaqlugu piľi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶ Itqagitka Agaayyutim uqaľhi itnaqsimaruat, ‘John-ñum imikun paptaaqtitchiľha aglaan ilipsi paptaaķaġisilqisi Ipqitchuakun Irrutchikun.’

¹⁷ Taamna nalupqinailľapiaqtuq Agaayyutim qaitchiľhaptuuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-ñunjtichuanun atrilľlugu qaisaġikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanġuruakun Jesus Christ-kun. Qanuġlugu nutqaťtitkisivigu Agaayyun savaaksrañaniñ?”

¹⁸ Taatnaiľiplugu tusaakamitrun Peter-m tusaayugaaťtirrutaa ilinisa nutqaťtiniġaat pisaanġatriñ.

Ilinich quyaaqsiñiqsut Agaayyutmik itnaqhutin, “Agaayyutimtuuq piviqatilluġniġai mumiliksrañatigun Jew-ñunilľaat piñiľktaaquplugich isuitchuamik iñuuligñmik.”

Ukpigtuat Antioch-mi

¹⁹Tamaakŋa ukpiqtuat siaminniqsut atakkii piyuaqsiuplutin aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqługu. İlanıch tikiumanigsut Phoeniciamun İlanıch Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautıqaghutinı tunaaqıqlugu Jew-ıuruanun kisiitınun. ²⁰Aglaan İlanıllı ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautıruat Antioch-mun tamatkununıaptuuq Jew-ıungıtchuanun uqautıgiluumaağniğaat tusaayugaallautaq Atanğuruakun Jesus-kun. ²¹Agaayyutim sayııqsımanığai, aasıiñ iñugiaktuat tusaaruat mumiksitılasıplugich Atanığmun ukpiqsriñikun. ²²Ukpiqtuanıruat Jerusalem-mi tusaanıqsut tamatkunuuna. Taatnaqhutinjı tuyuqagñiqsıt Barnabas-mik Antioch-mun. ²³Barnabas tikitñami, İlaan İlitchuğiniğaa Agaayyutim savaagıkkana taamani, aasıiñ quyallapiagñiqsuq. İlaan pitchuksaağniğai İluqaisa tunıqsımmatritquplugich Agaayyutmi İluqnaaqsimaałıkun. ²⁴Barnabas İnullautapluni ukpiqsriıllapiaqhuni İpqıtchuam İrrutchim analatağiniğaa. Tavraasıiñ iñugiaktuat iñuıch malıguaqtıgüñiqsıt Agaayyutmi. ²⁵Tavrakŋa Barnabas aullağniqsıt Tarsus-mun pakkiaqługu Saul. ²⁶Aasıiñ paqitnamıuı Antioch-muutiniğaa. Tavraniasıiñ atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanıruanik İlisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanıruat taiyuutiniñiqsıt sıvulliıplugu “Christ-ıum iñuiñik.”

²⁷Taatnałhatni tamaani İlanıllı sıvuniksriqirit utlautiniqsıt Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸İlanat atıqagñiqsuq Agabus-mik sıvullıkkauğımıgun İpqıtchuakun İrrutchikun makitluni uqagñiqsuq niğisunınamun tikitkisiñıplugu İluqaanun nunamun. Taamnaasıiñ niğisunınaq taavruma uqautıgıkkana atuumaruq Claudius qaukñupkaqługu Rome-mi. ²⁹Taatnaqhutinjı ukpiqtuat sıvunniğniqsıt aatchuutınik tuyuqagukhutinjı piyummiñagñiqıtutılaagmikni ukpiqtuaqatiumıknun Judea-mi. ³⁰İlinıch tuyuğniqsıt aatchuutınik Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanıruat qaukñıitınun.

12

Ukpiqsıruat Piyuaqsiupsaalhat

¹Umialgumli Herod-ıum aullağniñiğaa naglıksaaqtitchıııq İlanıñnik ukpiqtuanıruat. ²James, John-ıum anıqataa, savıkpınmik tuqqutinnığaa. ³Aasıiñ Herod kanıqsikamıuı quyalitñıllı Jew-ıuruanik tıgunığaa Peter suli nanıtitchiaqsıñıqsıt ukpiqtuanik. Taatna İrrutrıłha atuummiñıqsıt niğıłhatni pupsanığılaamik qaqqıamik. ⁴Peter taamna tıgukamıtrunı inıllanığaat isıqsıvıñmun, qaitługu sısamaiñun anıyuyıuqtınun qaunagıtquplugu. Herod-ıum sıvunniğaa Peter tikiutilugu iñunıun atanıqsıtchukługu niğıqpagvıkaa atilik Apqusaakkauğımik pitłukpan. ⁵Peter isıqtaułhani ukpiqtuanıruatlı inıqsruutiniğaat pıliqıllapiaqhutinı Agaayyutmun.

Peter-m Anıpkalħa Isıqsıvıñmiñ

⁶Herod-ıum tikiutısukkaa Peter iñunıun atanığukługu sıvuğaatni iñuıch. Unnuanıani anıtchııksrıanı iñunıun Peter sıñıñıqsıt akunğatni malğuk munaqsrik, malğuiñik kalimñıñnik pituqaghuni, suli isıqsıvıum paanı qaunaksrıqaghutinı munaqsriñik. ⁷Taimmaiñaq atanğum isagulga sagvıñıqsıt, isıqsıvıum İlua qauplugu. Isagulum iqiıqsagñığaa aksıklugu Peter tuiqqanıagun nipliutıplugu, “Qılamik makıttin!” Tavrauıaa kalimñıgıch katanıqsıt tayağnikniñ. ⁸Isagulum

qilamiksriġniġaa, “Tapsiaġiksaagutin, aluġutikkiñ atilugik.” Peter taatnatun piñiqsuq. Isaġulgum nipliutipsaaġniġaa, “Uligaagutin malinġa!”⁹ Peter-m maliaqsiñiġaa isiqsiviniñiñi kanjicsillapiagaaluaqnaġu isaġulinġmun taatna piñi. Ilaa siññaqtuġasukniagñiqsuq.¹⁰ Appusaagutiniġaa sivulligñi qaunaksrini tuglinjitiñi sulipsuuq, aqullipluguaasiñi tikiñniqsuk savigruaġmun paamun anigisiplutik nunaaqqimun. Taamna paa anmalgiñniqsuq inġmigun, ilinġikaasiñi aniplutik. Ilinġik qilamiksruqhutik apqutikun, aasiñi taimmaiñaq isaġulgum uninġniġaa Peter tamaunġa.¹¹ Tavrani Peter-m kanjicsivaaluaqsiñiġaa tamanna atuumaruq. Uvva itnaġniqsuq, “Nalupqiginaigigaga Agaayyutim tuyuqalġha isaġulinġmiñik annautisaġlunġa Herod-ġum anġalatchiġhaniñ. Ilaan anniqsuqmiġaana Herod-miñ suli Jew-ġuruaniñ piyaqquisuktuaninġ uvamnik.”

¹² Taamna qauġriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kinunġanun Mary-m, aakanġan John Mark-ġum. Tavraniñi inġugiaktuat katimaniqsut inġiqsruqhutinġ.¹³ Taluata silataani Peter katchaqtuġniqsuq. Niviaqsiq atiqagñiqsuq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaan.¹⁴ Peter-m nipaa ilisaqñiġniġaa. Quviatchaqtqipaitluni anġmautigaluaqnaġuunniñi utiqtiġniqsuq kiñumun uqagiaqhuni, “Peter qakma!”¹⁵ Taapkua nipliutiniġaat, “Kinniġivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiagruk nalupqisunġiñniqsuq. Aasiñi kiulgiñniġaa, “Irrusia pivalukkiñ.”¹⁶ Peter-m nutqautinġiñniġaa katchaqtuñi. Kiisaimmatai anġmautiniqpaat. Ilinġisa qiniġqamitruġ quviġutchanġniqsut niġiunġillaqhutinġ.¹⁷ Peter-m urriqaniġai nipaisaaquplugich aasiñi uqautiaqsiplugich qanuq Agaayyutmun annisisilaagmiñik isiqsiviniñiñi. Uqautipsaaġniġai, “Kilikumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiñi ilaa aullaġniqsuq atlamun inimun.

¹⁸ Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupiñanġniqsut. Kanjicsitlaigñiġaat qanuqtilaana Peter-m.¹⁹ Herod-aasiñi tiliriñiqsuq inġunġun pakaqulugu Peter aglaan paqinġiñiġaat. Herod-ġum apiqsruqtuqqaagñiġai munaqsrit aasiñi tilisigiplugich tuqqtuquplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miñ aullaġniqsuq ittuallagiahuni Caesarea-mi.

Herod-ġum Tuqulġha

²⁰ Herod-ġumguuq qinnausimallapiagñiġai inġuich inġuuniaqtuat Tyre-miñ Sidon-miñ. Taatnaqhutinġ ilinġisa katiplutinġ qiniġiagñiġaat Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu ilauraannaktaagñiġiġaat umialgum tuglia, taamna atiqaqtuq Blastus-mik. Aasiñi taatnaqqaqhutinġ utlautiplutinġ Herod-mun inġiqsruġiagñiġaat qiniñuigusimaaliksraġmiktigun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niqiqagviqatut umialgum nunagikkananiñ.²¹ Uvvaasiñi nalunaiqsami uvlumi Herod atnuġaaqtuqhuni umialgutnaġmiñik aquvinniqsuq atangvinġmiñun uqautriviksraġmiñun inġunġik.²² Tyre-miut suli Sidon-miut naalaġniruat Herod-mik nipliagaqsiñiġniqsut itnaqhutinġ, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Inġulhiñaq nipiqañitchuq taatnatchiñik.”²³ Taimmaiñaq Agaayyutim isaġulġan Herod atniġñatchiġniġaa inġalaunġiñi atakkii kamakkutaitluni Agaayyutmik. Qumaich niġiñiġaat aasiñi tuquniqsuq.²⁴ Aglaan ukpiqtuarguuq siamitchiñiġniqsut Agaayyutim uqalġhanik aasiñi inġuiallapiagñiġaat akuqtuġniġaat.²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaagmiñiknik utġniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaqaqatigiplugu John Mark inġmikun.

13

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalha Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun

¹ Ukpiqtuanuruat Antioch-mi ilaqaǵniqsut iñunnik sivuniksriqiriniglu ilisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutilinmik Taqsipanmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuguaqtaǵniqsuaq Herod-mik kavanaauruamik) suli Saul-mik.

² Uisauraǵniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutinigai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaǵisigik uvanun savaaksranun tuqłuummatigikkamnun ilinjnun.”

³ Tavra uisauraqhutinj agaayuanikaminj arganjmiknik patiklugiglu tuyuginigai.

Uqqiraqtik Cyprus-muthak

⁴ Ipqitchuam Irrutchim tuyuginigik Barnabas-lu Saul-lu. Iglighutik Seleucia-mun aasii tavrakna tiksigñiqsuk qikiqtamun taiyuutilinmun Cyprus-mik.

⁵ Ilinjik tikitñamik Salamis-mun nunaaqquramun Cyprus-mi quliaqtuaǵniqsuk Agaayyutim uqalhanik Jew-nuruat katragviatni. John Mark-mik ikayuqtiqaǵniqsuk.

⁶ Tavrakna nunakuaqhutik taavrumuuna qikiqtakun tikiñniqsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñiqsuk anatkumik Jew-nuruamik atiqaqtuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqaǵniqsuq sivuniksriqiraunipluni.

⁷ Ilaan ilannaǵinigaa kavanaauruag taavrumani qikiqtami, atiqaqtuagguuq Sergius Paulus-mik suli puqiksuanupluni. Taavruma kavanaauruamguuq aiyugaaqtullapiagñigik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqalhanik.

⁸ Aglaan taavruma anatkum Elymas-nun akilliliqsuǵniǵik taapkuak atakkii kavanaauruag ukpiqsritqunjitlugu Christ-mik.

⁹ Aasiin Ipqitchuam Irrutchim analataǵigaa Saul, taggisiqaǵmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-nun qinñiqamiuj nalinñiaaqługu taamna anatkun.

¹⁰ nipliutinigaa, “Ilvich tuunǵaum atrigigaatin! Iluqaan nakuuruag uumiginigñ ataramik kinniplugich iñuich pisaasulipkun. Uqautiginajun Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuanunilugu.

¹¹ Pakma Agaayyutim anasiñjuqsagñiaǵaatin. Qinñitlaisaallakkisirutin qaumamik.” Taatnaǵluqaqtuq Elymas-nun ilitchuqłignigaa taaqtuamun matulhak irranmi. Ilaa saptaaqsiñiqsuq kisumun iñunmun tasiullañniaqupluni arganjmigun.

¹² Kavanaauruam qinñiqamiuj taamna atuummiruag ukpiligñiqsuq quvigutchakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

Paul-lu Tuvaaqatiunilu Antioch-munniqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaaqatiunilu Paphos-miñ tiksigñiqsut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-nun uninñigik utiqhuni Jerusalem-mun.

¹⁴ Taapkuak Perga-miñ igligniqsuk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-nuruat minguiqsiaǵviata uvluni utlautiniqsuk katragviatnun aquvitlutikaasiin.

¹⁵ Moses-nun maligutaksrana suli sivuniksriqirit aglaanitiñ agliqianikman katragvium qaukñisa itnaǵniginjik, “Aniaqatiuk, uqauttutiksraqaguptik pitchuksaǵutmik iñunmun uqaqugiptigñ ilinjitñun.”

¹⁶ Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsiñigai, “Jew-nuqatiumaan suli sumiunruapayaasii taluqsriruasii Agaayyutmik! Naalaǵnillaksitja!

¹⁷ Agaayyutaata Israel-aǵmiut sivulliaavut piksraqtaagñinikkanji.

Ilaan kamaqaqsipkaqlugich taimani iñuuniahatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiplugich Egypt-miñ sanñimigun kamaqaqtuakun. ¹⁸ Suli malgukipiani ukiuni Agaayyutim iglutuqlugich Israel-aagmiut iglauhatni suviksraillaami munaqiplugich. ¹⁹ Tavra iñugaagrauch Canaan-mi piyaqquanikamigich iñuksraqtaqmiñun nunaksrirutiginigaa. ²⁰ Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakipiat malgukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiñigai sivulliuqtiksranjitñik iñuguñialhanunaglaan Samuel-ñum taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiñ taapkua Jew-ñuruat umialiqagaqsipmata Agaayyutim qaitchiñigai Saul-mik igñinjanik Kish-ñum kinuvianjiñiñ Benjamin-ñum. Malgukipiani ukiuni atanniqsuqtigillummaan umialiginigaa. ²² Aglaan Agaayyutim Saul piqqlugu inaniqsinnigaa David-mun umialiguqluguasii taapkununa. Taamna iñuk Agaayyutim itnautigimanikkaña sivuani, ‘Taamna David igñina Jesse-m iñuk quviasuutigigiga atuigisipluni pisuligikkamnik iluqaagun.’ ²³ Taavrumakña David-ñum kinuvianjiñiñ Agaayyun tikiutriruq Jesus-mik anniqsuqtiksramik Jew-ñuruanun, taatna ilaan akiqsruligmisun. ²⁴ Sivvani Jesus-ñum aggihhan John-ñumli quliaqtaugutiniñigai iluqaisa Jew-ñuruat mumiquplugich paptaaqtillugillu. ²⁵ Aasiñ John naatchiyasikami savaagmiñik ilaan nipliutiniñigai, ‘Kisuunasugivisitña? Uvaña taivruminauñitchuña nigugikkaqsi. Ilaapiaq aggigñiaqtuq kinupkun. Uvaña taivruma isigaiñi alugutaiqsksraulunaunniñ nalliummatinitchuña.’

²⁶ “Aniqatiumaan, Abraham kinuviağikkanasii suli iluqasi uvani taluqsriuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsuğiakun tuyuuruq uvaptiknun. ²⁷ Jew-ñuruat iñuuniaqtuut Jerusalem-mi suli sivulliuqtituummagmin ilitchuğiniñiñigaaat Jesus Anniqsuutaulha. Minguiqsiağvipayaami agliqirağigaich uqauttutinich sivuniksriqirit katrağvinmikni aglaan kaniqsisaitlugich. Patchisigikamitruñ Jesus ilinisa ilumun atuumapkağniğaiç sivuniksriqirit uqautigikkanich. ²⁸ Sumikunniñ patchisiksraitçaluanağmin agvisiksraitlugu iniginiğaaat Pilate tuqqtutiquplugu. ²⁹ Aasiñ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqauttutai maliguaqtañ atqağniğaaat kikiaktuutrivinmiñ inillakhuguasiiñ iluviğmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutim anitqiksinnigaa tuquligmiñ. ³¹ Iñugiaktuani uvluni Jesus sagviaqtuğniqsuq tamatkununa igliqatmiñun Jerusalem-mun Galilee-miñ. Pakma taapkua ilisimaraurut ilaagan iñugikkaptiknun Jew-ñuruanun. ³²⁻³³ Uvaguutuuq uqautigiptigiñ tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsrutitigikkaña sivulliaptiknun pakma atuumapkağniğaa uvaptiknun kinuvianjuruuanun anitqiksitnamiuñ Jesus iñuuligmun. Atakkii tugliani Psalm aglausimaruq itna,

‘Ilvich igñiğigikpiñ,

ugllovak aapağtuqtuña ilipnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutim anipkaqamiuñ Jesus tuqqtutiqikkumiñaiqlugu akiqsrup-saagniqsuq itna,

‘Aatchuqniagipsi ipqitchuaniglu nalupqinaitchuaniglu akiqs-ruutigikkamnik David-mun.’

Isaiah

³⁵ Taatnaqhuni atlamisuli Psalm-mi David-li nipliğniqsuq,

‘Savaktin ipqitchuaq aupkağumiñaitkiñ.’

Psalm 16:10

36 David-guug savautrigaluaqmiruaq Agaayyutmik iñuulikigmiñi. Tuqurpan iluviñniġaat piqasiutiplugu sivullianjiñun, timaa aasiñ tavrani aupluni. 37 Aglaan taimña Jesus Agaayyutim anjpkakkaña tuquliġmiñ awñaitchuq. 38 Ilauramaañ, iluqasi kanjqsiruksraurus ilumutuulikigmik quliaqtuaġikkamnik ilipsitñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqilhiñaugai killuqsautisi. Kiñaanñiñ tupiksriñiaġigmigun maligutaksraiñik Moses-ñum nalaunñasipkakkauyumiñaitchuq Agaayyutmi. 39 Aglaan kisupayaq ukpiqsriruaq ilaanik nalaunñasipkakkauruq ilaani. 40 Taatnamik qaunagititchi. Atuummiñitichumauq ilipsitñun taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

41 ‘Atañii, mitautiqaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuaġilugu piyaqquġniaqtusi.

Iñuupkaġlusi savaaqagisiruña ukpiġiyumiñaisapsitñik unniñ iñuum uqautiniagaluqpaasi.’ ”

Habakkuk 1:5

42 Paul-lu Barnabas-lu aniaqsiptomaknik katraġviatniñ iñuich aiyugaaqtuaqsiñiġaich utitqiquplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaagiquplutinj tamarrumuuna. 43 Kinuagun katimalhum iñugiaktuat Jew-ñuruat suli mumiksimaqtuat Jew-ñuruat ukpiġusiatnun maliaqsiñiġaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinjik pitchuksaagñiġaich ataramik tunnavigitquplugu Agaayyutim iluaqqutrisaa.

44 Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katinisut naalagiaqhutin Agaayyutim uqalhanik. 45 Tavralli Jew-ñuruat qiniqamisigin iñugiakpauraqtuat siqñalillapiaqhutin akikñaqlugich Paul-ñum uqautai uqagñiqiñuutiaqsiñiġaat. 46 Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqagñiqisuk taluqsranjillapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqalħa sivulliulugu uqautauruksrauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnalipsigun ayakkiksi iñuuliq Agaayyutitñaqtauruq. Taatnamik uninñiagipsi aullaġunuk tamatkununa Jew-ñunjtichuanun. 47 Taatnakii Agaayyutim urriqsuġaatiguk itnailiplugu, ‘Nalunaiqsagigikiñ qaumaruatun itquplutin Jew-ñunjtichuanun

anniqsuquplugich iñuich suniañanipayaaq nunam.’ ” *Isaiah 49:6*

48 Tavra Jew-ñunjtichuat tusaakamitruñ taamna quyaqaqsiñiqsut Agaayyutim uqalhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiñ taapkua piksraq-taauruat iñuuliqaquplugich Agaayyutitñaqtauruamik ukpiqsrilġiñiqsut. 49 Uvvaguug Agaayyutim uqalħa siaminniqsuq napmupayaq tamaani nunami. 50 Tavralli Jew-ñuruat akatchiñiqsut aġnanik kamagikkauruanik taluqsriuanik Agaayyutmik suli qaukhiñik taavrumani nunaaqqimi. Piyuaqtinniġaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiñ nunamikniñ. 51 Uqqiraqtik ipsunniġaak qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiñ aullaġniqsuk Iconium-mun. 52 Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antiochmi quviasunniqsut Ipqtichuam Irrutchim anjalatlugich.

14

Iconium-miilħak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlautilġiñiqsuk Jew-ñuruat katraġviatnun. Uqautrillautapiaġataġniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñunjtichuatlu ukpiqsrilġisutlugich. ² Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ñunjtichuanik. Ilinisaunniñ akikñaqtuliqsitkaich ukpiqsriuanik.

³ Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqs-rautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtuaħakni iħuaqutriħigmigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quvinqaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtinnigaa uqauttutaak ilumutuulħa. ⁴ Nunaaqqim iħui malguiguħniqsut, iħanjich iħuiich iħaliutiplutin Jew-ħuruanun atlatsuli tappiutiplutin uqqiraqtinun. ⁵ Kiisaimma Jew-ħunħichuat suli Jew-ħuruat sivulliuqti-tuummagmin sivunnigħniqput anallaħugukħugik unniiħ miħuqtuħugik uyaħanik. ⁶ Uqqiraqtik iħitchugikamitku taamna sivunniugun qimanħniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqqinħun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilgiħniqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miħhak

⁸ Tavraniuguq Lystra-mi qiniħniqsuk iħunħmik pilguirrituqaqtuamik isiganħmigun anilgataħimiħiħaglaan. Pisunħanħiħniqsuq aglaan aquppitħapluni. ⁹ Taamnaguuq naalaħniħniqsuq Paul-ħum uqauttutaiħun. Aasiħ iħitchugiplugu taavruma ukpiqsrilasiħaħa iħuaqsikkauħiksraħmigun Paul-ħum qiniħasiħiħaħa nalaagun ¹⁰ nipliutinigaa nipitusipluni, “Qikaħiħ.” Taamnaguuq anun maksriħniħniqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvvaguuq iħugiaktuam Paul-ħum savaaħikkaħa qiniħamiuħ Lycaonia-ħmiuraaqħutin niprallaħniqsut itnaħutin, “Agaayyutivut iħuguħniqsut aasiħ atqaħutin uvaptikun.” ¹² Atchiħniħaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiħ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. ¹³ Tavraniuguuq piqaħniqsuat agaayyuvinħmik anħuagħmiknun Zeus-mun silataani nunaaqqim. Aasiħ agaayuliqsi taamavrumuħa Zeus-mun tikiutriħniqsuq uumaruanik anusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iħuiħlu tavrani tunillaħuqaħsiħniqsut kamaksrisukħutin uqqiraqtinħnik.

¹⁴ Uvvaasiħ iħitchuħiħasiħkamitku taamna Barnabas-ħumlu Paul-ħumlu aliktuħniħaħ atnuħaatik aasiħ upaktuutiplutik itnaħutik tamatkunuħa, ¹⁵ “Ukuqsi, suvaata itnasiaħqpsi? Iħuħiħauruguk ilipsisuntuuq. Aggiquħanuruguk uqautityaħusi tusaayugaallautamik mumiqugaluħusi matkunakħa agaayyutinħuniħ iħuuruamun Agaayyutmun, iħiħtaanun qilamlu nunamlu taħiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qaħaniktuami iluqaisa iħuiich iħatchiħniħai sivunnitlasiplugich iħuuniahatigun. ¹⁷ Aglaan ataramik kaħiqsimapkaħniħaħa nakuuruħuħi savaallautaħmigun, sialuk tatpakmakħa qaitħugu suli niqksrat nautchiat piviksraħisigun qaisimaagħa, ilipsiħiasiiħ quviasuktitlusi.” ¹⁸ Taatnaiħiplugu uqautiuraħniħallaisa Barnabas-ħumlu Paul-ħumlu nutqaqtipqauraħniħaħ tunillaħiksraħatniħ inħmiknun.

¹⁹ Aasiħ iħanjich Jew-ħuruat Antioch-miħ Pisidia-miħtuamiħ suli Iconium-miħ tavranaħniħniqsut. Tavra piqatiksraħniħaqtuħutin iħugiaktuanik inħmiknun uyaħanik miħuqtulgiħniħaat Paul. Kaħiħniħaat anitħugu nunaaqqimiħ tuqunasukniħaħu. ²⁰ Aglaan ukpiqtuqaħitiħi katipmata avataanun Paul makitħuni utiħniqsuq nunaaqqimun, uvlaakuqmanaasiħ ilaalu Barnabas-lu aullalgitħutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miħtuamun Taapkuak Utilħak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuagħmakħik tusaayugaallautamik Derbe-mi iħugiaktuat ukpiqsrilgiħniqsut. Tavraasiħ utiħniqsuk Antioch-mun Pisidia-miħtuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaaħugich tunħaviqaqplugich Agaayyutmik, uqautiniħaħ itna,

“Uvagut iglutuqtuksaurugut iñugiaktuanik ihuilliugutinik isitlasiñiapiaguta anjaayugautaanun Agaayyutim.”²³ Tikitchagikamik ukpiqtuanjuranun nalunaiqsisiragnigaich ukpiqtuanjuruat qaukhiksranjitnik, sulii agaayyugaaqhutinij uisauraaghutinijlu tamarrumani uvlumi iniqsruutiniigaich Agaayyutmun qaunagitquplugich tunjavigikkanaatnun.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunanani Pamphylia-mun tikiññiqsuk. ²⁵ Tamatkunani Perga-milū tusaayugaallautaq uqautigiasilgiññigaak, tavrakñaasiiñ Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakña tiksiquhutik utiññiqsuk Antioch-mun aullaqqaagatagvijmikhun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanjuruat iniqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugik savautiñhakni inmiñun. Taavrumña utiññiqsuk naatchikamik savaagmiknik. ²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanjuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinnigaich iluqaanik Agaayyutim savaanjanik tumigiplugik sulii Jew-nunjitcheatunniñ ukpiliqsitlugich. ²⁸ Tavraniasiñ ukpiqtuaqatiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

15

Katimalhat Jerusalem-mi

¹ Kinuagun iñuich ilañich tikiññiqsut Antioch-mun. Iisautriaqsifiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitjutchiqsimaitchupsi timipsigun tuvraqlugich Moses-ñum tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtailiaqsifiqsuk ilinjitnik taavrumuuna. Taatnaqhutinij sivunniññiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksragigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukijnitlu tamatkunuuna Moses-ñum tillisaigun. ³ Taatnaqhutinij ukpiqtuanjuruqaatinijisa tuyuginigaich. Igligniqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutinij Jew-nunjitcheatunniñ muminñiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴ Aasiñ Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanjuruat piqasiqhutinij uqqiraqtinik sulii qaukhigñik paglanigaich. Taapkununa tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikña inmiktigun. ⁵ Aglaan ilañich ukpiqsiruat Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqhutinij, “Jew-nunjitcheat ukpiqsiruat nalunaitjutchiqsuksraupiaqtut uqautikkaulutinij tupigiraksraginiñlugu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶ Taatnaqhutinij uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukijnisalu katimaniqsut isummatigisuklugu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluqmata Peter makitluni nipliññiqsuq, “Aniqatiumaan! Iisimarusi inilgaan akunnapsitniñ Agaayyutim piksraqtaagipmaña uqagiaqupluna tusaayugaallautamik Jew-nunjitcheanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiñ Agaayyutim ilisimaligmigun iñuich isumanjitnik uqagigaa akuqtuiñ Jew-nunjitcheanik qaitchiplugich Ippitcheamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiñ uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinijllu atlakaagiisingitkaatigut. Killuqsautinjitnik natqutiniñai ukpiqgiagutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiun Agaayyun sulii Jew-nunjitcheat tupiksripkagniañlugich tillisinik sivulliptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpigigikput Agaayyutmun anniqsuliqput ihuaqutriñhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuq.”

12 Katimaruarguuq iñuksruiqhutin naalağniñiqsut Barnabas-numlu Paul-numlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuağnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim iñiqtağikkañagun inmikun akunğatni Jew-ñunjtichuat. 13 Uqağuiqmaknik James-num uqautiaqsiñiğai, “Aniaqatiumaan, naalaqsitja! 14 Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullağniipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtitchaqlugu Jew-ñunjtichuanin iñuksraqtaaqtuq ukpiqsriyumiñaqsiplugich. 15 Suli sivuniksriqirit uqautaantun immiutiha itnauvva aglausimaruamun, 16 ‘Aquagun Atanğuruaqaa utiğisiruqa.

Aasiili ikayuitqikkisiruqa David-nun kinuvianinik tupaağruktitun it-tuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkauruaq.

17 Iluqağmin atlatlu iñuich pakaaqağumuut Agaayyutmik, iluqağmin Jew-ñunjtichuat piksraqtaagikkatka uvanun.

18 Taatna Atanğuruaq uqaqsimaruq,

ilitchuğipkairuaq tamatkunin ja inilğaan.’

Amos 9:11, 12

19 “Aasiin uvanali sivunniutigiga uqumailliuqtitpakhasuqağnagich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksranisigun Jew-ñunjtichuat mumiksuat Agaayyutmun. 20 Aglaan aglaglugich uqutilavut qanusiq niqi tunillaumakpan aanguanun nigiqunillugu, suli qaayugnaqtualigmin atlatulikun piisimaaglugich, suli augiqsimailaanik nigrutitunillugich unniin auktunillugich. 21 Taimaknaqana Jew-ñuruapayaat ilisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisaurat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiplugich inunun katrağvinitni. Tavra.”

Tuyuqağhat Ukpiqtuanuruanun Jew-ñunjtichuanun

22 Tusaakamisigin uqqiraqtit suli qaukhiuruatlu iluqağmiglu ukpiqtuanuruat sivunniğniqsut anutinik piksraqukhutin Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutin Judas-mik taggisiquaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak inñuk sivulliuqtillautuniqsuak ukpiqtuaqatiumikni. 23 Taapkuñuuna tuyuutinich tuyuuniqsut, “Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukhiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaanğmik iluqaitnun Jew-ñunjtichuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-milu suli Cilicia-mi. 24 Tusaanigikput ilanitnun ilagikkaptiknun ihuillutaagniplusi akatlusi uqatigimikkun, taatna pitqulugich pinjtkaluaqtitlutin uvaptiknun. 25 Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqtuqutugut uqağiaqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitnun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-milu Paul-milu, 26 taapkuak inñuk suksraagiruak inuñigmiknik savautriğmikni Atannaptiknik Jesus Christ. 27 Judas-lu Silas-lu tuyuğiniağivut ilipsitnun. Uqautipsaagisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun. 28 Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisunilusi malilgunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkunin ja atumanapiaqtuanik: 29 niqinik tunillautigimaruanik aanguanun niginasi auktusunqaqasilu unniin qimisimaruamik nigrutmik niginasi, suli piisimaagusi qaayugnaqtualigmin atlatulikun. Taapkunakna qaunagigupsi pillautağniaqtusi. Tavra.”

30 Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkağniğaiç iluqaisa ukpiqtuat aasiin qaitchiplugich taapkunin ja aglanik. 31 Inuich agliqianikamisigik tuyuutinich quviatchaniqsut pitchuksaagigimikkun. 32 Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauğimikkun uqautriñiqsuk ukpiqtuanik

pitchuksaaqługich ukpiqsrihğmikkun sayyaksaaqługillu. ³³ Aasiin tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiunjitnik taikuuqhutin aullaqtinnigaich kinumun tuyugirinjitnun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunnigñiqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiñağniqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqsuk Atanğuruam uqałhiñik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avilhak

³⁶ Kinuvatigun Paul-ñum nipliutiniğaa Barnabas, “Kiata, utigvigilavuk nunaaqqiurapayaat Agaayyutim uqałhanik quliaqtuağvigikkavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kaniqsityağlugu qanuğli pisilaanaj.” ³⁷ Barnabas-ñum tuvaaqatigisunniğaa John Mark aullağumik. ³⁸ Aglaali Paul-ñum ihağinjitkaa aullautilha ikayunitlugikkii quliaqtuaqmaknik, unitlugikunniiñ Pamphylia-qsiulhakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiq-taililłapiagnaqsuk piqatigiinğiqhutikunniiñ. Barnabas-li tuvaaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullağniqsuq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaaqatiksraqhuni Silas-mik aullağniqsuq. Ukpiqtuaqatiutik iniqsrutiniğach Agaayyutmun qaunagitquplugik igliłhakni. ⁴¹ Igligniqsuk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiin Paul-ñum sayyaksaaqługich ukpiqtuanjuruat ukpigutinich.

16

Timothy-m Piqasiutilha Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglaugaluaqamik tikilğatağniqsuk Derbe-mun suli Lystramun. Tavraniğuuq ukpiqtuaqaaqmiñiqsuq atilinjmik Timothy-mik, aakanajtuuq ukpiqtuanjupmiñiqsuaq Jew-ñupluni aglaali aapanja Greek-ñupluni. ² Iluqağminj ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-milū uqautigillautagnağaat taamna Timothy. ³ Paul-ñum Timothy maliquniğaa injmigun. Taatnaqlugu nalunaitjutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ñuruat iñuuniaqtuat tamaani nalunjitmatruj taamna Timothy aapaqalha Jew-ñunitchuamik. ⁴ Apqusrautiligmikni nunaaqqiurani uqautiniğach ukpiqtuanjuruat tuvraqtaksranik, uqqiraqtit suli qaukłiich Jerusalem-mi sivunnikkañitnik ilinjitnun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutinj ukpiqtuanjuruat sayyikkauniqsut ukpiqsrihğmiktigun suli ilaniktuuğniqsut ukpiqtuağquuanik uvlugağipman.

Paul-ñum Qiñiqquuraalha Troas-mi

⁶ Taapkua igligniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ğmiut nunanaj. Ipiqtichuam Irrutchim piyummataisitmatinj tusaayugaallautamik Asia-muutrinjñiqsut. Ilinich taunuñanjinñiqsut. ⁷ Aasiin qallikamitruj Mysia-m killinja saqusukkaluağniqsut Bithynia-m tunaanun, aglaan Jesus-ñum Irrutchiğmigun taatnamuquninñigai. ⁸ Taatnaqhutinj nalğugniqsut Mysia-kun tasamuja Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiñiqquuraagñiqsuq Macedonia-ğmiunik qiñiñuaqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaagutin ikayugiaqtigut!” ¹⁰ Paul qiñiqquuraaqtitqaaqlugu itqanaiyaqtigapta aullaqtiqtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuqłuqput tusaayugaallautamik quliaqtuağiaqupluta iñunjun taakipkunuja.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuağulha

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalğuqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiin taavrumaknja uvlutqikman Neapolis-mun

tiksiqhuta. ¹² Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukligmun nunaaqqiatnun Macedonia-gmiut, iñugiaktuanik Rome-mağmiunik iñuqaqtuamun. Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut. ¹³ Minguiqsiagvium uvlua tikitman anipluta nunaaqqimiñ utlaurigut kuugum siñaanun iniqsrugiagasugiplugich. Aquvitnapta uqaaqtuutrirugut ağanik tavruraptuuq katiruanik. ¹⁴ İlanat naalaqtikput atiqagñiqsuuq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuanuniqsuq sunauraammağiksuanik ukiñhaanik, aggiqsuanumapluni nunaaqqianiñ Thyatira-m. Kamak-sriruanuniqsuq Agaayyutmik. Aasriñ Agaayyutim piyumiñaqsiпкагаа akuqtuñksrañanun Paul-ñum uqagikkaniñik. ¹⁵ Taamna ağanapptaakkaukami piqasiqhuni tupiqatiunñik ilaan aiyugaaqlugich itnaqhuni, “Ukpiqtaununasugigupsitña utlanttutitichi tuppamni itchaqtuagusi.” Kayunaiğñigai tukkiqlugichaasiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaulhak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut ilanatni iniqsrugviptiknun utlautiñaptikni kpaluuniksuaq niviaqsiğaksraq nalautkikput. İlaa tuంగాqtağniksuaq taatnatchikun sanñiqaligmigun sivuniksrqiopluni, aasiñ atqunaq maninmik piññautinikkaña atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna, “Ukua iñuich savaktai kamağniqsrauruam Agaayyutim.” ¹⁸ İñugiaktuani uvluni taamna niviaqsiğaksraq taatnağniqsuq. Uvvaasiñ Paul-ñum ağıuplugu kinjaqlugu irrusiq itnağniğaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguq tuంగాqtaq aniñiqsuq niviaqsiğaksramiñ.

¹⁹ Tavra pigirai ilitchuğikamin maninñañniutrin piqsigñiqman Paul-lu Silas-lu tiguniğach. Kaliksraqlugik katimmavinmutiniğach sivulliuqtinñun. ²⁰ Rome-mağmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniğach itnaqhutin, “Ukua iñuich Jew-ñuruat akatchirut iñuñnik nunaaqqipsitñi. ²¹ İlisautriplutin atuqtaksrirutit akikñaqlugich malinñakkavut. Rome-mağmiunurugut! İlinisa ilisauttutinich akuqtugumiñaitkivut unniñ tupigiyumiñaitkivut.” ²² İñugağruich tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-mağmiut analarutilgich tilisiñiqsut aliktuilugik atnugaaniknik Paul-ñumlu Silas-ñumlu aasi ipiğaqtuquplugik. ²³ İpiğaqtuqaaqlugik isiqtapkağniğach, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaqu-plugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillanñigik qamaniakligmun inimun, isiganiglu payanaiqsuusiqlugik uqumailanik qirunñik.

²⁵ Uvvaasiñ unnuaqpagugunnaqsipman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutik. Atlas isiqtauqatinñik naalağniñigach. ²⁶ Taimmaiñaq nuna iliqsraaqsiñiqsuq. Isiqsivium tunjavii auliyanñiqsut, talupayaat anmaqlugich suli kalimñigich isiqtapayaaniñ katakhutin. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ilitchuğiplugu talut anmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniplugich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqqtuchağumaqsiğniqsuq inmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ñum nipitusipluni nipliutiniğaa, “Aniyasaaqnak ilipnun! İluqata ittugut!” ²⁹ Isiqsiri qinñuagñiqsuq nannimik. Itchağlukami tatkivunja punniqsuq uullillağmi sivuğaaqnun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakña annisikamigik atlamun apiqsruğniğik, “Anutiik! Qanuğlunali anniqsuğayaqpiq?” ³¹ Taapkuak nipliutiniğaa, “Atanğuruakun Jesus Christ-kun ukpiqsriłutin anniqsuğisirutin tupiqatituummaqpiç.” ³² Agaayyutim uqalñinik quliaqtağvigaqsiñiğaaq atlallu ittuaq tuppqani.

³³ Unnuaqpaguqman isiqsirim igguaqsiñigik atniagñinik aasiñ ilaa tupiqatituummagmi paptaaqtikkaunigsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupigmiñuutiplugik nigipkañigik. Tupiqatigiich quviatchañiqsut ukpiğiagutriptlutinj Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaagutqikman Rome-magmiut aňalatinisa aikłiqsuqtitinj tiliñigaich anipkaquplugik taapkuak aňutik aullaqtitlugiglu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqautiniġaa itna, “Qaukłiich anitqugaatik Silas-lu. Aullałhiñaaguqtutik aniuraġniagitchik.” ³⁷ Aglaan Paul-ñum aikłiqsuqtit nipliutiniġai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvaġluutiqaqtilaaptiknik aglaan ipiġaqtuqhunuk iñuñnun qiniqtitlugu inillakmiplunuk isiqsivinjmun. Uvaguktuuq Rome-magmiunuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchuñiqpatiguk iriqqakun? Taatniitchumiñaiapiaqtuq! Rome-magmiut qaukłiich inmiknik uvuñagutinj anipkaġlisiguk!” ³⁸ Aikłiqsuqtit Rome-magmiut aňalatinitñun uqautiginiġaich Paul-ñum uqautai. Tusaakaminj Paul-lu Silas-lu Rome-magmiunuhakkuntuuq iqsitcañiqsut. ³⁹ Taatnaqhutinj uqapsaaġiagñiqsut ilinjñun. Anipkañigaich isiqsivinjmiñ aullaquplugik nunaaqqimiñ. ⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsivinjmiñ utlautiniqsuk Lydia-m kiñunganun. Tavrani ukpiqtuaqatiutik qiniłgiñiġaik sulı pitchuksaaqługich aasiñ unitługich.

17

Thessalonica-miitha

¹ Amphipolis-kuaqhutik sulı Apollonia-kun igliġniqsuk Thessalonica-mun piqagñiqsuamun Jew-ñuruat katraġviatnik. ² Piraġiliġmisun tavrurałġiñiġsuq iñuñni uqaqataupluniasiiñ. Piņasuni minġuiqsiagvium uvluani kanjısqipkautiginiġai Agaayyutim uqałhi, ³ sulı nalupqinaiyaġuñniġaa Anniqsuutim naglıksaaqhuni tuqputauruksrauħa sulı aňitqıksuksrauħa tuqułiġmiñ. Paul-ñum itnaġniġai, “Taamna Jesus uqaġikkaġa ilipsitñun Anniqsuutauruq.” ⁴ Iłanjich Jew-ñuruat ukpiqsriłilłapiaqhutinj ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiqsutuuq iñugiaktuat Greek-ñuruat agaayusriqisruuruat sulı qułliuruat aġnat. ⁵ Aglaan Jew-ñuruat siqłalıġniġsuq. Katitchiñiġsuq nalaunñaniurañitcheuanik iññukhutinj piqatiksragmiknik. Ilinisa nunaaqqim iñui akatkaqsiñigaich. Isiġiagñiġaat Jason-ñum tupqa pakakhutinj Paul-miġlu Silas-miġlu iñuñnuutisukługik. ⁶ Aglaan paqinjitñamisigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kaliksraġniġaich nunaaqqim aňalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasiplugik niplianiqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiġsuq iñuñnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaaqqiptiknuñniqsuk ⁷ aasiñ Jason-ñum tukkiqsimaplugik. Paaqłanjigaich tillisai umialġum Rome-mi, uqaqhutinj atlamik umialiqagñiplugu atiqaqtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaaqqimlu aňalatai akanniġaich uqaatchagutiłġmun. ⁹ Taatnamik aňalati Jason-lu atlallu annitchiqsinniġaich maniññik aasiñ aullaqtitlugich.

Berea-miithak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiunjknik Paul-lu Silas-lu aullaqtinigaich Berea-mun. Tavrani utlautilgiñiġsuq Jew-ñuruat katraġviatnun sivuanisun. ¹¹ Iñuich Berea-mi uqautisunñatlukpayaagñiqsut apkunakña Thessalonica-ġmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutinj uqałiq naalaqługu, sulı uvluġaġipman Agaayyutim uqałhi ilisaaġiniġaich ilitcheuġiniapiaqługu

tamanna Paul-ñum uqaǵikkaña ilumutuutilaanǵun. ¹² Iñugiaktuat tavrani ukpiqsrilǵiñiqsut, iñugiaktuat qulliuñuplutiñ Greek-ñuruat aǵnatlu añutitlu. ¹³ Aglaan Jew-ñuruat Thessalonica-mi tusaanǵaat Paul-ñum Agaayyutim uqałhiñik quliacqtuaqǵnipluguptuuq Berea-mi. Taatnamik tavruraqtǵiñiqsut akatchiaqsilǵitlutiñ iñuñnik isaałhiñaǵuqługich. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksriǵiñǵaat Paul aullaquplugu taunuña taǵium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñǵniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapkua aullautriruat Paul-mik taunuñautinnǵaat Athen-mun. Taapkuali Berea-ǵmiut utiǵniqsut. Paul-ñum uqautitquniǵik Silas-lu Timothy-lu inmiñuquplugik piyumiñaqsiqauraqpaknik.

Athen-miiłha

¹⁶ Paul taqqiǵiǵmiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatchallapiǵniqsuq qıñiqami iñugiaktuanik aanguanik nunaaqǵimi. ¹⁷ Paul uqaqatiqǵniqsuq Jew-ñuruaniglu katraǵviatni sulı Jew-ñuñitchuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasuli uvluǵaǵipman uqaqatiginiǵai nalautnamigich atautchimugviatni. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ñuruaniglu Stoic-ñuruaniglu ilisautriñitñik qapiqsigiutraqatiqǵniqsuq. Iñajich uqaǵniqsut, “Sumik una uqavaałakti uqaksraqtuva?” Iñajilliguuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaqaqpalliqsuq.” Taatnautiginiǵaarguuq Paul quliacqtuaqman Jesus-mik sulı añitqıñiǵmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutinǵaat Paul sivuǵaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaqługu, “Iłisimasukkaluaqtugut tamarrumiña nutaamik ilisauttutigikkapnik. ²⁰ Iłaña tusaakkapta atlayuaǵigikput. Iłitchuǵisukkikput qanuutautilaanña tamarruma.” ²¹ Tamaanili iluqaǵmiñ Athen-naǵmiut sulı avakñaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkaǵmikkun unniiñ uqaksraqtuutigiplugich.

²² Tavrani Paul qikaǵniqsuq sivuǵaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naǵmiut! Iłitchuǵigiga agaayyutinik ukpiqsrillapiadısi. ²³ Pisuktaułamni nunaaqqipsitñi qıñiǵitka agaayumaniǵvigikkasi. Paqıttuñña aanguaqtuǵviñmik aglaqaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniǵvigikkapsitñun nalugaluaqługu uqautiniǵipsi. ²⁴ Agaayyun iñiqtaqaqtuq nunamik sulı supayaanik imaǵikkañiñik. Atanguruuq qılanmiłu nunamiłu irviqañitchuq agaayyuvikpañni iñuich iñiqtañitñi. ²⁵ Unniñ tunñañitchuq iñuñnun qaitchiłiksrañatnun inuǵikkaǵmiñik atakkii iñupayaat qaitchigai iñuukǵmiglu aniǵniǵmiglu supayaaniglu. ²⁶ Iñuñmiñ atautchimiñ iñiqtaǵigaa iñupayaaq, taamna aggıǵvigiplugu iñuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivvani iñiqtaǵigaluaqñagich sivunniqsimagai qanutun sulı nani iñuich iñuutilaaksrañat. ²⁷ Agaayyutim inillañniǵaa taatnatun iñuich pakaǵikpatni paqıtauyumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisian iñuuniahutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutiñ aglaktipsi iñajisa uqaǵiǵaat itna, ‘Uvaguttuuq ilaan qıtunǵaǵiǵaatigut.’ ²⁹ Tavra qıtunǵaǵiniqmatigut isumaruksrañitchugut Agaayyutim irrusia atriqǵasukniǵluglu aanguanik manıññik kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniiñ uyaǵañnik piłiukkanik savayulhatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich naluplutiñ piłhatni Agaayyutim tautuiñǵaa iłhat aglaan pakma tillisiqǵaa iñupayaaq mumiqplugu killukun iłhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsaaqtuq uvlumik atanniǵaqsigumi nunam iñuanik nalaunñaruakikun tumigiplugu iñuk piksraqtaǵimakkani. Ilaan

nalupqinaiyaǵnigaa iñupayaanun anipkaqamiuñ piksraqtaagimakkani tuqqtutaulhaniñ.”

³² Tusaakamitruñ Paul-ñum uqaaqtuutaa anitqihikun tuqqtutauligmiñ ilañisa tipsisautiginigaa aglaan ilañilli nipligñiqsut, “Naalaqtaup-saagukkiptigiñ.” ³³ Tavra Paul-ñum uniññigai katimaruat. ³⁴ Ilañisa iñuich piqasiǵnigaa ukpiliqhutin. Piqasiqsai ilaqaǵniqsut Dionysius-mik, ilañnatniglu Areopaa-ñuruat aǵnamiglu atiliñmik Damaris-mik sulii atlanik.

18

Paul-ñum Corinth-miltha

¹ Taatnaamikami Paul aullaqñuni Athen-miñ Corinth-muñniqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ñuruamik atiqaaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi sulii aǵnaatnik Priscilla-mik. Tavrunaptuuq tikitqammigñiqsuq atakkii Rome-maǵmiut atañgata Claudius-ñum aqpiqiplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ñum qiriñigaiǵnigik. ³ Piññañniutiqaǵniqsut iñuuniutigiplugu palapkarriruaǵmik atriplugu Paul. Taatnaqñuni tukkuniqsuq taapkuñnuna. ⁴ Aasii minguiqsigaiǵipmata Jew-ñuruat katraǵviatni uqaqatiqaǵniqsuq Jew-ñuruaniǵlu Greek-niglu ukpiliqsinniaqñugich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullaǵniññaniñigaa quliaqtuatluñ tusaayugaallautamik Jew-ñuruaniñ uqaqtiqiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqñutin pigiiplugu, Paul-ñum ipsuñigaa qavia atnuǵaamiññiñ aasiiñ ilaan kanjipsipkaqsaqñugich qanuqñuni taat-naǵigmiñnik itnaqñuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsi patchisigiruksraurusi ilipsitñun. Uvanja patchisaiqsuna. Uvakñaniñaglaan Jew-ñunitchuanun quliaqtuaǵisiruna.” Taatnaqqaqñugich uniññigai. ⁷ Paul nayuutiqaqsiruq tupqani Jew-ñunitchuanun atiqaaqtuam Titus Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ñuruat katraǵviata inniqsuq. ⁸ Crispus, qaukñiq Jew-ñuruat katraǵviatni, ukpiqiaqutiniǵaa Agaayyun qitunǵaqtuummaǵmi. Sulii iñuigiatuat Corinth-aǵmiut tusaakamiñ uqaǵmik ukpisiqñigmiñniqsut sulii paptaaqñitlutin. ⁹ Unnuat ilañatni Paul qiriñiqñuuraǵniqsuq. Agaayyutim uqaqutiniǵaa itna, “Iqsisunjaqnak! Sivutmun uqaǵiñ! Qapiqtasunjaqnak! ¹⁰ Piqasiuamagkipiñ. Kia-unniññiñ iñuum aniyasaǵumiñaitkaatin atakkii uumani nunaaqñimi iñugikkatka iñuigiatut.” ¹¹ Ukiuq avvaǵmik ilaqaqsuqñugulu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iñuñnik Agaayyutim uqaqñanik.

¹² Gallio kavanaunupkaqñitlutin Greece-mi Jew-ñuruat katiplutin tigguglukuñugulu Paul uqaqsittaǵviñmuutiniǵaa ¹³ itnaqñutin, “Uuma iñuum ukpiliqsinniaǵai iñuich agaayutquplugich Agaayyutmun akikñaqñugulu maligutaksraq.” ¹⁴ Paul-aasiiñ niplihñiñaaǵuqtuǵlu Gallio-m uqaqutiniǵai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunñaitchuanamik tuvraqtak-srallu tupiqiññugich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalaǵniñiksraǵa anuqs-rusiluna ilipsitñun. ¹⁵ Aglaan pasikapsiuñ uqaqñitgum iñuillu atiniqñigun ilipsilun maligutaksraqsigun, ilipsitñik iluaqsatksraǵigiksi. Taatnatchisi-gun atanniqsuiyumiñaitchuna.” ¹⁶ Taatnaamikami anipkaǵniǵai uqaqsitaaǵviñmiñ. ¹⁷ Jew-ñuruat tigguglunñigaa Sosthenes, analataa Jew-ñuruat katraǵviata, ipiǵaqtuqñugulu sivuǵaani uqaqsittaǵvium. Aglaan Gallio-m suqutiqiññigai.

Paul-ŋum Utiŋa Antioch-mun

¹⁸ Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniññigai piqasiqhuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksiquhutiñ Syria-mun. Sivuani ayakisrağmi Cenchreae-miññağmi niaqqi salipkağniğaa pilğusiatitun Jew-ŋuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayyutmun. ¹⁹ Paul-kut tikiññiqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ŋuruat katrağviatnun tavrani uqaqatiqağniqsuq Jew-ŋuruanik. ²⁰ Ittuatluuraallaqaluağniğaat inmikni aglaan Paul añiñiññiqsuq. ²¹ Unitkaqsikamigich uqautiniğai, “Agaayyutim pitqutigikpagu utigiñhitchuñ ilipsitñun.” Aullalgiññiqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniññigik Priscilla-lu Aquila-lu tavruña. ²² Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniğiaqługich ukpiqtuanuruat tavrakñaasiñ aullağniqsuq Antioch-mun. ²³ Tavrani itkalualgitñami qanutuntai aullalgiññiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaagıaqługich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuałha Ephesus-mi

²⁴ Jew-ŋuruatliguuq ilañat atiqaqtuag Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiññiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguuq uqal-gurañuniqsuag kañiqsimmaagıksaunupluni Agaayyutim uqałhanik. ²⁵ İlisausiaqahuni Agaayyutikun aasiiñ piyummatiqallapiaqługu ilisaututiginigaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ŋum ilisimahiññağniğaa John Paptaaqıtichirim quliaqtuağihalu paptaaqıtichihalu. ²⁶ Uqautriaqsiñiqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ŋuruat katrağviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku agğisiññaak kiñuniğmiknun aasii ilisautipsaaqługu sukuitłukługu Agaayyutim annautrillatilaañanik iñuñnik. ²⁷ Apollos sivunniqman aullağukhuni Greece-mun ukpiqtuanuruat Ephesus-mi ikayuğniğaat aglakhutiñ ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaaqługich pağlatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuutaullapiağniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim ihuaqqutrihagan. ²⁸ Kañiqsiññaqsiplugu uqaqtuutrihigimigun akiilitlanigai Jew-ŋuruat aasiiñ uqaqatigiihigimikni Agaayyutim uqałhatniñ nalunaigaqługu taamna Jesus Christ-ñułha.

19

Paul-ŋum Ephesus-miñha

¹ Apollos-li Corinth-miititlugu Paul-li kukilukhuni kivataagun tikilğatağniqsuq Ephesus-mun. Tavraniuuq nalautchiñiqsuq ilañitñik ukpiqtuat. ² Apiqsruğniğai, “Akuqtuivisi İpqitchuamik İrrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiuniğaat, “Tusaañiññiqsugutunniñ İpqitchuamik İrrutchiqaqtilaañanik.” ³ Paul-ŋum apiqsruğniğai, “Qanuqhusimi paptaaqıtıpsı?” Taapkua kiuniğaat, “John-ŋum paptaaqıtichisaagun.” ⁴ Paul-ŋum itnağniğai, “John paptaaqıtichiruaq iñuñnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniğai Israel-aagmiut ukpiqsruksraulhat agğiqsksrauruamik kiñumigun, taavrumiña Jesus-mik.” ⁵ Tusaakamitruñ paptaaqıtitauniqsut atqagun Atanğuruam Jesus. ⁶ Aasiiñ Paul-ŋum aksikmagich argañmiñik İpqitchuam İrrutchim ukpiqtuanuruat aňalatkaqsiñigai. Uqaqsiñiqsut uqautchikun kañiqsiñatłaitchuakun sulı sivuniksriqipmiñiqsut. ⁷ Iñugiaktılaaqağniqsut qulit malğuiyurnamik iñuñnik.

8 Paul inniqsuq tavrani pinjasuni tatqiñi isaagaqhuni Jew-ñuruat katraġvitatnun. Uqaqatauniqsuq taluqsrautaiqhuni iñuñni Agaayyutim anjaayyuqautaanik ukpiqsriļiqsinniaqługich. 9 Aglaan ilañich taapkua pitħiġiļiļauņiqsut ukpiqsriņitłutin. Uqautiġiaqsiniġaat akilliliqługu agaayyutikuagiāq katimaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ñum uniñniġai maliktitluni ukpiqsriuranun inñmigun. Aasiiñ uvlugāġipman ilisautriaqsiniqsuq Tyrannus-ñum ilisautriviani. 10 Taamna atuummiñiġaa malġuñni ukiuñni. Taatnamik iluqatiñ iñuich Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitħuatlu iñuuniaqtuat Ephesus-ñum avataani tusaaniġaat Agaayyutim uqalħa.

Atuumaruaq Iġñiġutaiñun Sceva-m

11 Agaayyun iñiqtagañiqsuq quviqnaqtuanik tumigiplugu Paul. 12 Iñuich iniqsruñiġaat Paul qaitquplugich nasaġaurat atuanikmagich. Iļinisa tikiutiniġaich atniġñaqtuanun. Iļikamisigik nasaġaurat atniġñaqtuanun iħuaqsikkauniqsut suli irrusiqluich unitługich. 13 Iļañich Jew-ñuruat iñuuniaġniqsutunniñ irrusiqluiyaiplutin iñuñnik. Iļinich igliġaġumaatchañiqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuaġniġaat anitħiullaħiksraqtiñ irrusiqluñnik Jesus atqagun, nipliutruqługich itna, “Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ñum quliaqtuaġikkañagun.” 14 Sceva-m Jew-ñuruat qaukiat agaayuliqsiniisa tallimat malġuñnik iġñiġutai uuktuaqpaalukmiñiqsuttuq taatnatun. 15 Aglaan taapkua irrusiqluich nipliutiniġai, “Jesus ilisimagikput suli Paul ilisimapmiplugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” 16 Taatnaguūq nipliutiqqaaqługich iñuum irrusiqlulġum mitħiqiniġai piyukługich. Tatamnaqsillapiaqługu akiiliniġai. Taapkuaguūq taatnasiġaġniaqtuat pikiaġniqsut tupiġmiñ atniaqtat suli atnuġaigutrat. 17 Iluqāġmiñ Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitħuatlu Ephesus-mi tusaakamitruñ tamanna atuumaruaq iqsitħañiqsut. Taluqsriļiġniqsut atanguruam Jesus atqanik. 18 Iñugiaktuat ukpiqtuaġuqtuat uqāġiaqsiniġaat sagviqługu iñuñnun iñuuniaġaluāliqtin añatkukun. 19 Suli iñugiaktuat ilisaaqtuat añatkuuħiġnik katitlugich makpiġaat ikipkaġniġaich iluqaitñun qiñiġnaqsipługu. Kisiqipmatigik makpiġaat akisutilaanat 50,000 taalanuniqsut. 20 Taatnaiļipluni Agaayyutim uqalħa siaminniqsuq suli iñugiaktuat iñuich iļitħuqsriplutin sanñjanik.

Akataulħat Ephesus-mi

21 Kiñuagun Paul Ippitħuam Irrutħim sivulliutaagun sivunniġniqsuq Macedonia-kuāġukħuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumuñjaqqaāġluña igliqtuksraugisiruña Rome-mun,” itnaġniqsuq. 22 Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinñni tuyuġiniġik Macedonia-mun inñjaġmi Ephesus-mi uñataañiļu.

23 Taatnalħatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuāġiakun. 24 Iñuk suliuqti atiqāġniqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvinñqualiugniqsuq aanguanik atiqaqtuamik Artemis-mik maninñmiñ qatiqtaamiñ. Taatnaasii savaañata maninñħaktitpagaġniġai savaktit. 25 Taatnaqhuni tuqłuġniġai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik pinñualiuqtinik aasii nipliutiplugich, “Anjutiit, ilisimarusi taavruma savaapta maninñħaktillautagaġiġaatigut. 26 Ilipsi iļitħuġigiksi qanuġli taimña Paul nipliġaġilħa aanguat iñiqtauruat iñuktigun agaayyutaanñiñiplugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyurñnak

Asia-mi iñugiaktuat iñuich maligualaigaiç ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianagtuamun savaagikkapta piihiksrañanun. Taatnałhiñauñitçuq. Atuamaniaqpaluktuq taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpaurañan Artemis suuyumiñaiñiksraña suli taavruma aanguaqpauram pi-igukkaugisiñiksrañaptuq, taavruma aanguaqpauram putqatağvigikkañata iñupayaam Asia-mi unniñ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguq iñugiaktuat tusaakamitruñ tamanna qinnañniqsut aasiñ igiallaksahutin, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutauruaq siaminniqsuq iluqaanun nunaqqimun. Taapkua akilñiuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malğuk Macedonia-ğmiuk Paul-ñum igliqatik, aullautiniğaiç katimmavikpauragmiknun. ³⁰ Paul-tuugguq taamuñagukkaluagñiqsuq uqağiağuni katimaruanun aglaan ukpiqtuqaqatiunñ pitqunñiñiğaat. ³¹ İlanjalsi qaukliiç ilannañiñ qanniugñiğaat qinñiqtitqunñitlugu katimaruanun. ³² Taamapkua katimaniqtutilaagmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvagiiksinniqsut kañiqsimallapiasunjaqnaqu sumik kattutiqaqtilaaqtin. ³³ Jew-ñuruat Alexander saqinniğaat sivuğaatnun katimaruat uqağvinñun nipliutiksrağahunikii. Urriqaplugich uqaqniurağaluagñiqsuq iñunñun. ³⁴ İñuich ilitçuğikamitruñ Jew-ñutilaaña iluqağmıñ igialaniqsut malğunni sassagñiyunñaañni itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiisaimmatai nunaqqim añalataata nipaiqsilğataqamigich iñugiakpauraqtuata nipliutiniğai, “Ephesus-miut! İñupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqalha agaayyuvikpaurañanik kamanaqtuam aanguam atrilñanuruam atqaqtitlugu pakmakña qilañmiñ. ³⁶ Tamanna kia-unniñ piilaagilguitkaa. Taatnağusi nipaiqsuksraurusi, qanułaktitçhiñiğuiqitçhi. ³⁷ İññuk uvunautiniğisi ivayaqtunñitkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitñiñ unniñ uqaqanjitkaluaqtitlugik akikñağlugu aanguaqpauraqput. ³⁸ Demetrius-ñum suli savaktaiñ akikñautiqağumitruñ nalliat iñuich, ittut piviksrat uqaqsittaalğmun suli taatnatchimun nalunaiqsagaqtugut ataniğnik. Taapkunña iñuich tikiutitlagaich agvisitin. ³⁹ Aglaantuuq piqağniğupsi qanutchimik pigisukkapsitñik inillałhiñaupmiuq nalaullugu katimalhatni nunaqqim iñuiñ. ⁴⁰ Nuyuağnallapiaqtuami ittugut itnaipliğlugu akataułaptigun uglupak. Pisanjitchuuğutiksraitlugu igialaıqput qaisaksraitçugut agvisiksralautamik.” ⁴¹ Taatnaqqaaglugich ağıupkağniğaa katimalhat.

20

Macedonia-mun Greece-munlu

¹ Akataulğataanikmata iñuich Paul-ñum katinniğai ukpiqtuat. Tavra pitchuksaaqqaaglugich aullağniqsuq Macedonia-mun. ² İgiliğmiñi tamatkunani nunaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaağillapiaqhuni sivutmuqplugich. Aasiñ tikiłgitluni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piñasuni tatqıñi. Kınuağun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. İlitçuğiniğai Jew-ñuruat sivunniulhat piyaqquğuklugu. Taatnaqhuni igliğniqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum igñiña Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaqaqtiniğai. ⁵ Aullağniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqiłluta tavrani. ⁶ Kınuağun niğiqpagvikaam puvlañniğilaanik qaqqianik atumaanikman tiksıqsugut Philippi-miñ aasiñ tallimat

uvlut kinuatigun Troas-mi ilaliqlugich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiin nayuutipluta akunniqsaami.

Paul-ŋum Aqulliuplugu Troas-miitha

⁷ Sivulliuplugu uvluani akunniqsaam katirugut atautchimun nulauchtigviliqiniqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ŋum quliaqtuaŋviginiŋai katimaruat unnuaqpaguŋataqtitlugu. ⁸ Iñugiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmaviptikni. ⁹ Nukatpiaŋguuq atilik Eutyechus-mik aquppiñiqsuq igoŋum siñaani Paul uqaqtitlugu. Taamna Eutyechus siñiñnialilapiaqhuni kiisaimmatai siñiksaŋniqpuq. Taavrumakñaasii qulligiñiñ pinayuaqniñ iniatkaniñiqsuq nunamun. Iñaiñ tikitmatruñ tuquaninñiqsuq. ¹⁰ Paul-aasiñ atqaqhuni qulanñiqsiqamiñ iqtitaŋniŋaa nipliŋhuni, “Isumatuyaaqasi! Iñuuruqsuli.” ¹¹ Utianikami tatpakmuña autaŋniqsuq qaqqiamik niŋiplutiñaasiiñ. Aquagun Paul-ŋum uqautipaaŋniŋai uvluŋataqtitluguaglaan. Tavra aullaŋniqsuq. ¹² Iñuich taimña nukatpiaq aggisiñiŋaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat quviatchallapiŋniqsut.

Iglauŋhat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiñ ayupluta umiaqpañmun tiksiaqsugut Assos-mun. Taavrumani nunaqqimi ikisaŋumaplugu Paul sivuniqaqtuaq timautchukhuni. ¹⁴ Paul-ŋum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkaŋikput umiaqpañmun igliqtuiñaqhutaasiiñ Mitylene-mun. ¹⁵ Taavrumakña tiksilgitchugut uvlaakuagun tikitlugu Chios qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaqhuta, pinayuatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqaŋniqsuq nutqaŋuñitluni Ephesus-mun akuniitchuñitluni Asia-mi. Tikiluaguliŋniqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluani Pentecost-liqikpata Jew-nuruat niŋiqpagvikañata.

Paul-ŋum Uqaŋuqsaatha Ephesus-miut Qaukñitñun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ŋum qanniŋniŋai ukpiqtuanuruat qaukñiŋich Ephesus-mi katimaqatigisuklughich. ¹⁸ Taapkaa tikitmata nipliutiniŋai, “Iñisimagiksi iñuunialiga akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹ Atanguruuq Jesus savautigiga iluqnauqñu. Ilaatniŋu qulvisigun unniñ sakiñuŋutitigun Jew-nuruat nagliksaaqtitkaatña. ²⁰ Iñisimaplusi anniqqutitlaitkipsi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriñamni ilisautiplusi katimmavinñi suli kinunnapsitñi. ²¹ Jew-nuruatlu Jew-nuñitchuatlu atisiplughich alŋaqsruŋitka killuqsautiñitñiñ Agaayyutmun mumiquplughich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplughich. ²² Pakma Ipqitchuam Irrutchim piyumapkaqñu Jerusalem-mun aullaŋniqaqñu ilisimanñitkualuŋlugu qanuq irrutikkauñiksraŋa taamani. ²³ Aglaan ilisimatuaŋigiga una, iluqanñitni nunaaqñiñi Ipqitchuam Irrutchim kiligaŋigaañi isiqtaugisiñiñiñ nagliksaaqtitaugisiñiñiñ. ²⁴ Aglaan iñuuhiga pitluktuanuñitchuq uvamni. Naatchisuktuna savaamnik Atanguruam Jesus qaisañanik uvamnun, Ilaan uqaqupmaña tusaayugaallautamik Agaayyutmun iñuqaqtiginiplughich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuañaa ilipsitñi quliaqtuaŋiplugu Agaayyutim uqaŋha ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qiniñitqikkumiñiñiñ. ²⁶ Taatnaqñu kilikkipsi pakma, nalliŋi anniqsukkauyumiñiñiñiñ uqpiqsriñikun patchisauyumiñiñiñ, ²⁷ atakkii anniqqutiniñiñiñ uqaqtikapsi iluqaan

Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqs-riruapayaanun Ipqitchuam qaunaksraqsrirutigikkanji ilipsitñun. Munaqsrigugusi Agaayyutim iñuinñi pigiliutikkannañun iñiñmi tuqqutaulhagun. ²⁹ Nalunjitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñaqtuutun amaqqutitun tikitkisiłhat akunnapsitñun, aasii atniłutij ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsitñiñ iñuich sagviğisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñağutin iñmikkun. ³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqagilugu uvañnun qulvisigun alğaqsruiqsi piņasuni ukiuni uvlunjitñi unnuuqtuummaisa. Taatnamik munağitqugipsi. ³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqağaaasi suli qaitchilusi ikayuutmik pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvaña kaviunjitchuña iñuum manianik naagaqaa atnuğaanjiñik. ³⁴ Ijisimagiksi argamnik savaaqalığa piqagñiutigiplugich supayaamik tuvaaqatiumalu inuğikkaptiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuñiksrajanik sayaitchuanik itqagilugu Atanguruam Jesus-ñum uqauttuta itna, ‘Quvianatluqtuq aatchuiruni aachuusiaqalığmiñ.’”

³⁶ Paul-ñum uqaqtuutianikamigich sitquqatiginiğai iniqsruiğmun. ³⁷ Qianiqsut iqtilluq Paul kuniklugulu, ³⁸ aasiñ aliasruutigiplugu nipliħa qinıtikkumiñaiñiñipluni ilinjitñun. Tuvaaqatchiğniğaat ikityaqman umiaqpañmun.

21

Paul-ñum Iglauħa Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilinjitñiñ tiksiquhuta nalguqhuta ikaaqtuğut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tikitchugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakñaasiñ tiksilgitluta Patara-mun. ² Tavrani ilitchuğigikput umiaq ikağniğniqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuña ikipluta tiksilgitchugut. ³ Qiniqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uñalliñaañagun qikiqtam tiksigsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiñ taamna umiaqpak niuriñiaqhumi usiamiñik. ⁴ Paqitlugich ilanich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaami. Añalataagun Ipqitchuam Irrutchim iñiqtigaluağaat Paul Jerusalem-muqunjitlugu. ⁵ Aglaan tavrani irviksraqput nuñitman aullalgitchugut. Iluqagmij ukpiqtuat ilaqatituummağmij suli qitunğaqtuuummağmij malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiñ tagium siñaani sitquqhuta iniqsruqtugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpañmun ilinjiłli airut.

⁷ Tyre-miñ tikitchugut Ptolemas-mun. Taavrumani piqasilgitkivut aniqatiut nayuqługich uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malguğtuutigikkanat ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaañruat. ⁹ Taamna Philip paniqagñiqsuaq sisamanik niviaqsianik uñiñniğilaanik sivuniksriqirauplutituuq. ¹⁰ Inñanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik agğiğniqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasii utlakamisigut Paul-ñum tapsia tigukamiuñ isiganñi argañniłu qiliğniğai nipliqhuni, “Taatna Ipqitchuaq Irrusiq nipliqsuq taatnatun, Jew-nuruat Jerusalem-mi qiliqsruğisiğaat marruma tapsim iñua aasii Jew-ñunjitchuanun qaisağilugu.” ¹² Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsaagaluagikput utlautitqunjitlugu Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-ñum kiugaatigut,

“Suvaata qiaplusi sayaiǵniaqpsitnǵa? Uvaŋa itqanaigutianiksimagiga qiliqsrukkauiksraq Jerusalem-mi unniiñ tuqqutauiksraq piqusiǵluŋa Ataniǵmik Jesus-mik.”¹⁴ Nutqaqtilguitñaptigu nipliutiñhiñǵikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuul!”

¹⁵ Ipsaǵaluaqata paǵnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶ Ilaŋisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaqatchiǵaatigut Mnason-ŋum kinuŋanun nullanaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunuruuq ukpiqtuaǵuniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ŋum Tikiqattaŋa James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta quyaplutiŋ paǵlagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiñ Paul-ŋum piqasiǵaatigut qiñiǵiaqluǵu James, aasiñ ukpiqtuanuruatlu qaukñich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ŋum paǵliinjanikamigich tusaayugaaqtinnigai iluqaanik Agaayyutim iñiqtanjanik tumigipluǵu savaaǵikkani akunǵatni Jew-ŋuñitchuat. ²⁰ Naalaqtaunjanikamitruŋ quyaniǵaat Agaayyun nipliutipluǵu Paul itna, “Aniqatmaan, kanqisillaǵiñ piqatna iñugiallapiaqtuanik Jew-ŋuruanik ukpiqsruuaniktuuq aglaan ilinich piipkaitlutin Moses-ŋum maligutaksrajanik. ²¹ Iñuich uqautigigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaacqinjitñi suksraaqpluǵich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqutinipluǵich nalunaitñutchiqsuqunjitluǵich qitunǵaurǵikkaniñ naagaunniñ kamagitqunjitluǵich Jew-ŋuruat ilitqusiati. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisiǵaat aggiiñ. Qanuǵisiñiqpisami? ²³ Atuiruksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik aŋutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanǵaǵumiñaiñhat salipkaǵumiñaiñhatlu niaqunich. ²⁴ Taapkununa aŋutinun ilaliutilutin Jew-ŋuruat ilitqusiatiǵun salummaqsagutin suli akiliutiluǵich tunillaatiksraniñ nuyaitlasilugich. Taatnaǵuvich iluqaǵmiñ ilitchuǵinayaǵaat tanjiñha qanutchim tusaakkaǵmiñ ilipkun, sulipsuuq tupiksriñhiñ maligutaksrajanik Moses-ŋum. ²⁵ Aglaan Jew-ŋuñitchuat ukpiqtuaǵuqtuat ilitchuǵipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinjitñun niǵitqunjitkivut niqinigu tunillaaturuamik aanǵuanun aukmigu unniiñ qimisanik suli piisimaǵluǵich qaayugnaqtualigmiñ atlatuhikun.” ²⁶ Aasiñ Paul ilaliutiniqsuq aŋutinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsagatauniqsuq tuvraqluǵu Jew-ŋuruat ilitqusiatiǵun suli utlautipluni agaayyuvikpaŋmun uqautityaqluǵu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsagatiqitiŋ naanniaqtılaanjanik. Akunniqsaanjanikpan tunillaqsagumaniqsut.

Paul-ŋum Tigukkauŋa Agaayyuvikpaŋmi

²⁷ Tallimat malǵuk uvlut nuñitchautaatni ilaŋisa Jew-ŋuruat Asia-ǵmiunuruat qiñiǵniǵaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatignigaa iñugiaktuat iñuich, aasiñ tigguǵlukluǵu Paul. ²⁸ Iǵialaplutiŋ itna, “Israel-aagmiut! Ikayugitchi. Uuma iñuum ilisautriuam iñunjanik nanipayaaq akiknaqluǵich Israel-aagmiut suli akiknaqluǵu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniiñ akiknautipluni uumuuna agaayyuvikpaŋmun. Pakmaunniñ itqutrimalgitchuq Jew-ŋuñitchuaniñ uvuna qaayugnaqsipkaqluǵu ipqitchuaq ini.” ²⁹ (Taatna niplianiqsut atakkii sivuani qiñiqluǵu Paul nunaacqimi piqatiqatna Jew-ŋuñitchuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiñ itqutinasugniqluǵu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaqluǵu tigguǵluñniǵaat.) ³⁰ Taatnaqutiŋ iluqatiŋ iñuich nunaacqimi akatauniqsut. Iñuich atautchikun

aqpaqsruqhutin Paul tiggugluḡnigaat aasii kalikḡu agaayyuvikpaḡmiñ. Tavrauva aagaayyuvikpaum paani umiḡnigaich. ³¹ Taapkuva aupaḡhauriruat tuquḡhiḡaḡuqsamigaatlu Paul, imma kilinḡigaat Rome-maḡmiut aḡuyyiuqtinḡisa qaukḡiat iḡupayaat Jerusalem-mi akatauniḡluḡich. ³² Taavruma qaukḡium katitiḡluḡich aḡalati sulii aḡuyyiuqtini upaktuḡnigaai iḡugiakpauraqtuat iḡuich. Qiḡiqamitruḡ qaukḡiq aḡuyyiuqtituummaan anaumiḡḡnigaat Paul. ³³ Taavruma qaukḡium tikitḡamiuḡ Paul tiguniḡaa aasii tillisigiplugu qiliqsruquplugu malḡuiḡnik kalimḡnigaik. Tavraasiḡn apiqsruqtaaqsiḡnigaai itna, “Kiḡa una aḡun? Sumik savvaḡḡukpa?” ³⁴ Tamatkua iḡugiakpauraqtuat iḡialaaqsiḡiqsut atinḡitchuamik nipimik. Qaukḡium iḡitchuḡilḡuiḡnigaai sumik aḡvisiqhutin itnasiḡalhat. Taatnaqhuni tiliḡnigaai aḡuyyiuqtit Paul inaatnuutitquplugu. ³⁵ Tikiutikamitruḡ tutipqiḡun aḡuyyiuqtit aḡiyaḡaat Paul atakkii iḡuich qinnaktaliqpaitḡutin. ³⁶ Iḡuich malgutigaluḡniqsut iḡialaplutin, “Tuḡqutchiuḡ!”

Paul Uqapsaaḡutriruḡ Inḡimiḡnik

³⁷ Aḡuyyiuqtit itqutiḡhiḡaḡuqmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniḡaa qaukḡiq, “Uqaqatigillakkumiḡnigaai?” Taavruma apiqsruḡnigaai, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸ Ivrumiḡaḡnḡipich Egypt-miu qanaqammaiuraq akatchipluni akiliḡiqsuutmik, sivulliḡluḡich sisamanik kavluutiḡuḡnanik satkuliḡnik iḡuilaamun?” ³⁹ Paul-ḡum kiuniḡaa, “Jew-ḡuruḡa animaplunḡa Tarsus-mi Cilicia-miittuami, iḡugiḡluḡa taavrumanii nunaaqḡimi iḡuich iḡisimallautakḡatni. Nipliqsillaḡniḡa iḡuḡnun!” ⁴⁰ Tavra qaukḡium uqaquniḡaa. Paul-ḡuuḡ tutipqiḡun qikaqhuni urriqaniḡai iḡuich. Nipaiḡmata ilaan nipliutiniḡai Hebrew-tun itna,

22

¹ “Aniaqatiumaan sulii aapanuruasii, naalaḡniḡlaksiuḡ uqautiksraḡa patchisaiḡlapkun sivuḡḡapsitiḡi!” ² Taapkuaguḡ tusaagaqsikamitruḡ uqaḡḡu Hebrew-tun iḡuksruḡniḡiqsut. Paul-ḡum uqautipsaaḡnigaai itna, ³ “Uvaḡa Jew-ḡuruḡa. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluḡḡuḡa, uvaniasiḡn Jerusalem-mi iḡuguḡtuḡa. Gamaliel-mik iḡisautriqaḡtuḡa. Ilaan piḡlautaḡḡuḡu iḡisautigaḡa sivulliaḡta maligutaksraḡanik. Nalaunḡasuktuaḡuruḡapḡuuḡ Agaayyutikun iluḡapsisun uvaniittuatun uvlupak. ⁴ Nagliksaaḡtitkitka iḡuich tuḡunniḡaḡluḡich ukpiqsripmata Christ-mik, aḡutiniglu aḡnaniglu tigusiullakḡuḡa inillakḡaḡluḡich isiqsiviḡmun. ⁵ Qaukḡiat aḡayyuliqsit sulii iluḡaḡmiḡ sivulliuḡtiḡruat Jerusalem-mi nalupqinaiyaḡaat uqaḡtilaḡa iḡumutun. Iḡinḡiḡn aḡlaksraḡḡuḡa Jew-ḡuruḡat katraḡvianun Damascus-miittuanun, aullalḡitchuḡa tigusiḡaḡḡuḡa ukpiḡtanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaḡḡuḡa kalimḡnigaik qiliḡluḡich anasiḡḡuqsagviksraḡatnun.

Paul-ḡum Uqaḡha Mumiliḡmigun

⁶ “Uvluḡpaguḡtuami igliḡhamni qalliplugu Damascus taimmaiḡaq qaumanḡum pakmakḡa qaggutigaḡa. ⁷ Katakama nunamun tusaagiga nipi uvaḡnun itnaḡtuḡaḡ, ‘Saul, suvaata nanḡititpiḡa?’ ⁸ Apiqsruḡiga, ‘Ataniḡ, kisuuvich?’ Kiugaḡa, ‘Uvaḡa Jesus-ḡuruḡa Nazareth-miu nagliksaaḡtitaḡikkan.’ ⁹ Tuvaqatiuma qaumaniḡ qiḡiḡaluḡaḡaat aḡlaan nipaḡ uqautrima tusaḡnḡkat. ¹⁰ Apiqsruḡiga, ‘Ataniḡ, sutquviḡa?’ Atanḡum kiugaḡa, ‘Makillutin Damascus-muḡiḡ. Taamma taamani

uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’¹¹ Taavruma qaumaniqpauram qiñitlaiqsitigñiqmaña tuvaqaatiama tasiuqñuña Damascus-mun tikiutigaatña.

¹² “Taavrumani anjun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqhuni tupiksrruuaq maligutaksranik kamagikkauplunuñu Jew-ñuruanun Damascus-mi.¹³ Taavruma utlanñigaaña. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaña, ‘Aniaqaan Saul, qiñitlasitqigifiñ!’ Taimmaifiñaq qiñitlasitqiksuna.¹⁴ Nipliutigaaña, ‘Sivullipta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitchuqitquplugu pisuñi, qiñiquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipaa.¹⁵ Iñisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich iñupayaat qiñikkapnik suli tusaakkapnik.¹⁶ Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ñum Tuqłukkauħa Quliaqtuaquplugu Jew-ñunitchuanun

¹⁷ “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpanmi iniqsruħamni qiñiqquuraaqtuña,¹⁸ Agaayyutmun uqautipkaqñuña itna, ‘Qilamiksruqutin Jerusalem-miñ aullağiñ atakkii iñuich uvani akuqtugumiñaitkaat ilisimarauħiñ uvapkun.’¹⁹ Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiagaat katragvinñi isiqtaksraqtuğiga ukpiqsrruanik ilipnik ipigaqtuqługich.²⁰ Suli Stephen ilisimarigikka tuqquutaupman uvanaptuuq tavraniittuña iħuagiplugu tuqqutauħa unniñ qanaksipluña tuqquchiruut atnuğaanitñik.’²¹ ‘Aullağiñ tuyuğigisigikpiñ Jew-ñunitchuanun unjasiksuanun,’ Atanguruam nipliutigaaña.”

²² Iñuich naalağniñigaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iğialaksağniqsut nipitutilaagmikni, “Iğitchiun, tuqquchiuñ! Ilaa iñuuruksraunitchuq!”²³ Ilinich iğiallağmin atnuğamiknik isaaqtausiqhutin qavia silamun tinipkağniğaat.²⁴ Aasii Rome-mağmiut atangata iñugikkani tiliñigai Paul itqutitquplugu anuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipigaqtuquplugu ilitchuğiniağlugu suvaata Jew-ñuruat qinnallapiaqtilaanatnik.²⁵ Ilinisa qiliqsruanikmatni ipigaqtuğviksrağmiñun Paul-ñum nipliutiniğaa anuyyiuqtit qaukħat qikaqtuaq tavrani, “Ipiğauħiñauvisiuñ Rome-ñum iñugikkaña apiqsruqtağaluaqnaguunniñ savvağlukmañaan?”²⁶ Taavruma anuyyiuqtit anjalataata tusaakamiuñ ilaan qulliqpiaq nipliutiniğaa, “Qanuq savaaqapich? Taamna anjun Rome-ñum iñuginiğaa.”²⁷ Taatnaqhuni anuyyiuqtit qulliqpiañata Paul utlakħu apiqsruğniğaa, “Uqautiñña. Rome-ñum iñugivatin?” Paul-ñum anjiniğaa.²⁸ Qulliqpian nipliutiniğaa, “Uvanali tauqsiağikkaga Rome-mağmiuğuliksrağa maninmik.” “Aglaan uvaña animaruña Rome-mağmium iñugipluña,” Paul-ñum itnağniğaa.²⁹ Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ñum piiqsaağniqsut tavravua. Taamnaunniñ qulliqpiaq iqsitchanñiqsuq kanjqsikamiuñ Paul-ñum Rome-mağmiunutilaaña suli ilaan qiliqsruqtinniqamiuñ kalimñiğnik.

Paul-ñum Tikiutiqaħa Uqaqsittaagtitchirinun

³⁰ Taavrumaguuq anuyyiuqtit qulliqpianata kanjqsisunniğaa nalupqinaitłukħu sumik piqusiqluğnu Jew-ñuruanun patchisiqutiħa Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimñiğich piiqsinniğai aasii qaukñinisa agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaagtitchirit tiliñigai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrunautiniğaa aasii qikaqtitlugu sivuğaatnun.

23

¹ Paul-ñum qiniñquagañigai iriñruinaaqługich taapkua uqaqsit-taaqtitchirit aasii nipliqhuni, “Aniqatiumaan! Uumunaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauğrimmaagiutillautakun iñuuruanjuruña sivuğaani Agaayyutim.” ² Paul taatnaqman Ananias-ñum, qaukiat agaayuliqsit, tiliñigai tamatkua qikaqtuat qaninani Paul-ñum patiktiquplugu qangagun. ³ Paul-ñum nipliutiniğaa, “Ilvich ukpinñuqtiil! Agaayyutimtuuq nalupqinaigługu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksraqipluña tuvraqługu maligutaksraq naagasuli ilvich naviksimaagitin tilirikavich patiqupluña.” ⁴ Anutirguuq qanittuat Paul-mun nipliutiniğaat, “Agaayyutim qaukñjuruuq agaayuliqsaa uqamaqłuutigiñ.” ⁵ Paul-ñum kiuniğai, “Aniqatiumaan! Uvaña ilisimañiñiğiga sivulliuqtaupluni agaayuliqsautilaaña. Atakkii Agaayyutim makpiğaaniñi aglausimaruq itna, ‘Iłpsi uqamaqłuuti yumifaitkisi iñugikkapsi anjalatinich.’”

⁶ Paul-ñum ilitchuğikamigich ilañich katimaruat Sadducee-ñuruanjuhat suli ilañich Pharisee-ñuplutin ilaan nipliutiniğai taapkua uqaqsittaaqtitchirit, “Aniqatiumaan, uvaña Pharisee-ñuruña igñiğipluña Pharisee-ñuruam. Ittitauruña uqaqsittaagvinmi uvani piqutigiplugu niğiuqaqalığa tuquruat anitqiliksranatigun iñuuligmun.” ⁷ Taatnaguuuq Paul nipliqman tavrauvaa Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu uqaalatraaqsiñiqsut, aasiiñ katimaruat atinaiqhutin. ⁸ Atakkii Sadducee-ñuruatguuq uqaqhutin tuquruat iñuutqikkumifaitługich suli piñiñiplugu irrutchiñiglu isağuliniglu. Aglaali Pharisee-ñuruat ukpiqsriplutin iluqaitñik taapkuniña. ⁹ Taatnaqhutin katimaruat nipitusisaiñağniqsut. İlanich aglaliqirit Pharisee-ñuruanjuplutin qapiqtaililłapiğniqsut itnaqhutin, “Paqitchilguitchugut savvaqłuutaanik uuma iñuum. Isağulgum naagaqaa irrutchim ilumun uqautivalukkaa.” ¹⁰ Taapkua uqavaaľhat iglutuyunaiqman taamna anuyyiuqtit qulliqpianat isummigñiqsuq ilinjitñun siquminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni anuyyiuqtini tiliñigai taapkunuruña katimaruannun ivayaagıtquplugu Paul ilinjitñiñ aasii itqutilugu anuyyiuqtit inaatnun. ¹¹ Tamarrumani unnuami Atanguruam qikaqasiğługu Paul nipliutiniğaa, “Qapiqtaqnak! İlisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taatnatuntuuq Rome-mi ilisimaraugisirutin.”

Sivunniugun Tuqutchukługu Paul

¹² Uvlaagutqikman Jew-ñuruat katimakamın sivunniugniqsut. Nalupqinaiqsruqhutin akiqsruğniqsut, “Uvagut niğiyumifaitchugut unniñ imigumifaitchugut sumik Paul tuqunjanikkaluaqnagu.” ¹³ Sippaqaqługuguuq malğukipiaq taapkua inniqsut sivunniuuqtuat itna. ¹⁴ Aasii utlautiplutin agaayuliqsit qaukñjitiñun suli sivulliuqtigruatnun itnağniqsut, “Uvagut nalupqinaiqługu akiqsruqtugut qanutchimik niğiyumifaitłuta Paul tuqqutkaluaqnagu. ¹⁵ Taatnağusi, ilipsi uqaqsittaaqtitchirituummapsi tuyuqağitchi anuyyiuqtit qulliqpianatnun Paul tavrñautitqulugu liilaa apiqsruqtapsaanñuagukkugu. Uvagut tuqqutkisipmigikput sivuani tikiñiksranan uvuña.”

¹⁶ Aglaarguuq Paul-ñum uyuguan, ağnaungan igñiña, tusaaniğaa taamna sivunniukkanat. Taatnaqhuni anuyyiuqtit inaatnun isiqhuni utlanığaa Paul uqautityaqługu taavrumiña. ¹⁷ Paul-ñumaasii tuqługamıuñ anuyyiuqtit anjalataat nipliutiniğaa, “Anuyyiuqtit qulliqpianatnun taamñautıuñ una nukatpiaq, piqagñiqsuq uqaututiksraqmiñik

ilaanun.”¹⁸ Taavruma aṅalatiṃ taamuṅautiniḡaa qulliqpianatnun aṅuyyiuqtit itnaqhuni, “Paul-ḡum isiqtauruam tuḡluḡluṅa inḡaaṅa ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguuq uuma uqauttutiksraḡaḡaatin.”¹⁹ Taavruma aṅuyyiuqtit qulliqpianata tasirriutipluguguuq avuṅaḡtaaḡutiniḡaa aasiin apiqsruḡluḡu, “Sumik uqauttutiksraḡaḡpina?”²⁰ Taavruma nukatpam nipliutiniḡaa, “Jew-ḡuruat sivunniugtut inḡiḡukhutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaḡviniḡun apiqsruḡtapsaanḡuaḡukluḡu.”²¹ Aglaan aṅiqnagich atakkii malḡukipiaq inuich sippalik iriqsimaniagtut utaqḡiruat ilaanik apqutmi. Ilinich akiqsruḡtaanikhutin niḡitqikkumiḡaitlutin unniin imitqikkumiḡaitlutin tuḡqutkaluaḡnagu ilaa. Ilinich-amma itḡanaiqhutin utaqḡiḡaat ilvich aṅiḡiksrān.”²² Taavruma qulliqpam nipliutiniḡaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniin taamna ilitchuḡipkaḡniaḡnagu suli tamatkunina uqaḡtilaan uvamnun.” Taatnaḡḡaaḡluḡu taamna nukatpiaq aullaḡtinnigaa.

Paul-ḡum Tuyuulha Kavanauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuḡluḡniḡsuq malḡuḡnik aṅalatinitnik aṅuyyiuqtit uḡautiniḡik, “Itḡanaiyagitchik malḡuk kavluutik aṅuyyiuqtinik suli piṅasukipiaq qulinik tuttuḡpiraqtinik suli malḡuk kavluutik panaliraḡtinik Caesarea-muktuksranik. Itḡanaigumagitik anaḡapak aullatlasilugich.”²⁴ Suli itḡanaiyautilugu tuttuḡpannik Paul-ḡum usiaḡsiḡviksraṅiḡik tikiutiksraṅiḡik aniyāṅniusunḡaḡani kavanauruamun Felix-mun.”²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aglaṅniḡsuq taamuṅa itna,²⁶ “Claudius Lysias tuyuḡtuḡ uumiṅa kavanauruamun kamaṅaḡhuni Felix-mun, iluaḡqun!”²⁷ Una aṅun Jew-ḡuruat tiguplugu tuḡluḡhiḡaaḡuḡnikkaṅat aasiin piḡasiḡluṅa aṅuyyiuqtimnik annautikkaḡput, atakkii ilitchuḡigigaa ilaa Rome-miḡ kaṅiḡaḡha.²⁸ Kaṅiqsipsaaḡukluḡu sumik piḡhagun patchitchiḡluḡu uqaqsittaḡtitchirinḡitnun utlautigiga.²⁹ Ilitchuḡiruṅa ḡanutchimik piṅaisilaanḡanik tuḡurrutauyumiḡaḡtuamik unniin isiḡtauluni. Aglaan inḡin maligutaḡmikkun patchisiḡusimagaat.³⁰ Uvaṅa kilikkaukama Jew-ḡuruanun sivunniugutiniḡplugu tuḡqutḡhukluḡu piḡatchiasunḡaḡnagu tuyuḡigigaa ilipnun, tamatkuaptuuḡ patchisiḡutrai uḡautigitka tikiutitquplugich aḡvisinḡich akikṅaḡluḡu ilipnun.”

³¹ Aṅuyyiuqtit atuummiḡiḡaat tillisiḡiaḡtin. Aullautiniḡaat Paul tamar-rumani anaḡami tikiutiplugu Antipatris-munaglaan.³² Uvlutḡikman tamatkua pisukhutin aṅuyyiuqtit piruat utiḡniḡsut aglaan tuttuḡpiraq-tuat igligutituiḡaḡluḡu Paul.³³ Tikiutikamitruṅ Caesarea-mun kavanauruamun ḡaiḡniḡiḡaich aglaiḡlu Paul-lu.³⁴ Taavruma kavanam agliḡianikamigich apiqsruḡniḡaa Paul sumiṅupmagaan. Ilitchuḡikamiṅ taamakṅa Cilicia-ḡmiṅulha,³⁵ Felix-ḡum Paul uḡautiniḡaa, “Ilvich pasir-itin tikitpata naalaḡniḡisiḡiḡikpiḡ.” Aasii ilaan tillisiḡiniḡaa Herod-ḡum atanḡum inaani Paul ḡaunagitquplugu.

24

Jew-ḡuruat Paul-mik Pasitniḡhat

¹ Kinuatigun tallimat uvlut Ananias, ḡaukḡiat agaayuliḡsit, piḡasiḡhuni ilaṅitnik sivulliuḡtiḡruat suli maligutaksraliqirimik atilinḡmik Tertullus-mik tikiḡniḡisut Caesarea-mun. Aasii uḡaḡiḡaat akikṅautriṅ Paul-kun

taamna uqavaagutiksi.”²³ Taatnaqman Felix-ɲum tillisiginigaa aɲuyyiuqtit qaukɲiatnun Paul qaunaqitquplugu aglaan tigutaagisunjaqnaɲu, aasiin tillisigiplugu ilannaanɲinun piqaqtihinaaguuɲu inuɲigkanɲun.

Paul-ɲum Sivugaɲiutipkaɲa Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanjanikmiullu Felix Jew-ɲuruamik ilaqtalik Drusilla-mik tikiɲɲiqsuk aasii uqaqatigisukɲu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaaguktutq ukpiqsriɲkun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqaqaluaqman nalaunɲaruatikun, inɲmun aɲalalɲusiɲiksarakun, sulii atanniivium uvluagun tikitchuksarakun Felix isumallaagaqsiɲiqsuq. Aasii nipliɲhuni, “Aullahinaaguuqtutin pakma. Piviksranitqikkuma qanniɲisigikpiɲ.” ²⁶ Suli ilaan niɲugaɲigaluaɲnigaa Paul qaitchiɲasugalugu maninɲmik. Taatnaqɲu ilaan uqaqatigigaluaɲnigaa akulaiqɲu. ²⁷ Aglaan malɲuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inanɲiɲnigaa Felix kavanauɲhagun. Taatnaqɲuni Felix-ɲum iluaqnaɲukɲuni Jew-ɲuruanun isiqtagituiɲnigaa Paul.

25

Paul-ɲum Injaqaɲa Umialinɲmun Rome-mi

¹ Tavra Festus taamna piɲasunik uvlianikami tavrani nunamiɲi qaukɲiguqamiaglaan Caesarea-miɲ Jerusalem-muɲniqsuq. ² Tavrani Jew-ɲuruat qaukɲinich agaayuliqsɲinisa sulii sivulliuqtigruanisa tikiutinigaich ilinisa akikɲautigikkatinɲ Paul-kun. ³ Taamna kavanauruaq Festus apiɲiginigaat quyalitqulutinɲ Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilinich sivunniugaqahutinɲ tamaani apqutaani tuqqutɲukɲu. ⁴ Festus-ɲum kiunigai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvanjali sivuniqaqtunja utitqigukɲunja. ⁵ Qaukɲigikkasi Caesarea-muktiɲhinaugisi uvapkun akikɲaɲiaɲlugu tasamma inuk savvaɲluksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat piɲasuniɲu naagaqaa qulini uvluni. Utigɲiqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiyani aquppiɲuni tiliriɲiqsuq Paul tavrɲautitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ɲuruat agɲiqatauruat Jerusalem-miɲ qikaqɲutinɲ avataanun igɲulisullapiagɲigaat supayaatigun, ilumutuutillaallapiagɲugich pilguisaɲmiktigun. ⁸ Aglaan Paul uqautiginiqsuq inmiɲun itna, “Savvaɲluutaitɲunja akikɲaɲlugu Jew-ɲuruat maligutaksraɲa unniin agaayyuvikpak naagaqaa Rome-maɲmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ɲum quyalinɲiaɲlughich Jew-ɲuruat apiqsruɲnigaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiɲaqpich atannikkautyaɲutin sivuqɲamni taamani tamatkunuuna akikɲausiapkun?” ¹⁰ Paul-ɲum kiunigaa, “Qikaɲuktunja sivugaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglinɲa taakmani. Killuqsagumiɲaitkitka Jew-ɲuruat supayaakun, ilvittuuq taamna ilisimapiɲiɲ. ¹¹ Savvaɲluktanɲulunja piguma uvanɲun tuqurrutiksrauyumiɲaqtuamik inɲisruɲitɲunja annagugɲunja anasiɲɲuqsautmiɲ. Aglaan tamatkua akikɲautaat akikɲaqtima tanɲigilaukpan, kia-unniin qaisaksraɲinɲitkaɲa ilinɲinun aɲalataksraulunja. Taatnaqɲu Rome-maɲmiut umialganun utlautikksrapkun injaqaqtunja.” ¹² Tavra Festus-ɲum uqaqatigiqqaaɲlughich sivunniuqtini kiunigaa, “Rome-maɲmiut umialgatnun injaqaqtuatiin, taakmuɲa umialgamun aullagisirutin.”

Paul Sivugaɲiusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

13 Qavsich uvlut kinuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun paglatyaqługu Festus. 14 Ilinik qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusianjanik itna, “Anjun-samma uvani ittuq Felix unisaña isiqsiviniñmun. 15 Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-ñuruat qaukñijisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañisa akikñaqługu uvañnun tuqquutitqukkanat. 16 Aglaan kiugitka Rome-mağmiut taatnalguinñiplugich, uvagut uqaqsittaagtitalitkikput pasikkaauruaq iñuk uqapsaagaluqaqtinagu kigiñaaglugich taipkua pasirai. 17 Taatnaqługu taipkua pasirai tikitmata uvuña piñatchiasunjaqnagu uvlutqikman isivgiugukługu tilisiruña taamamna anjun sivuğanjutitquplugu. 18 Taapkua igluliqsuutiruat makitnaminj akikñautiksraiññiğaat savvağluutaanik niğigikkamnik. 19 Naagatai ilinjisa uqaksraqtuutigilhiñaagsiğaat ukpigusigimikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqagikkañagun iñuuplugu. 20 Uvaña nalupqisrukama qanuq ilitchuginiañiksrañatnik tamatkua, apiqsruğiga Paul ilaa piyummatiqagayaqmagaan Jerusalem-muliksrñagun tamatkunuuna uqaqsittaagiğuni tasamani. 21 Aglaan Paul-ñum injağikkaña ataniğmuutitqupluni Caesar-mun umialinñmun Rome-mi. Taatnaqłuña tiligiga qaunagitquplugu tuyuginiañhanunaglaan taakmuña umialinñnun.” 22 Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Taamamna anjun tusaayummiuqmiñiğiga.” “Uvlaakuğuppan tusaagisiñiğin,” Festus-ñum kiuniğaa.

23 Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuğaallaughutik savaktituummağmik. Isiqttut katimmaviniñmun piqasiqhutik qaukğinik anjuyyiuqtinik suli nunaaqqim sivulliuqtañnik. Festus-ñum tillisiginiğaa Paul tavrñautitquplugu 24 nipliçhuni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniğataurusii! Una anjun ittuq iluqagmin Jew-ñuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkañat uvañnun niplirautigiqlugu iñuuruksraunğinñiplugu. 25 Aglaan paqitchilğuitkiga qanutchimik tuqurrutiksrañanik. Aasii ilaa Caesar-mun injaqaqman sivunniutigiga tuyugisukługu taakmuña. 26 Aglaan nalupqinaitchuamik piitçuña agvisiksrañanik Paul-ñum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqługu sivuğanjutitpkagiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnun, Umialiik Agrippaa, ilitchuginiurapsaaqqaagługu aglaaksranikkasugaluña qanutchimik. 27 Uvamni nalaunñaitłuni tuyuqakisraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiqługu akikñautiksraitłuni ittuamik.”

26

Paul-ñum Uqapsaagutriħha Inmiñik Sivugaani Agrippa

1 Agrippa-m nipliutiniğaa Paul, “Ilvich uqautigilhiñaagtuqtin ilipkun.” Tavra Paul isakługich argañni aullağniñiğaa itna, 2 “Umialiik Agrippaa! Uvaña quviasullapiaqtuña uvlupak sivuqqapni uqağvitaqtitaullapkun tamarrumuuna iluqagmin Jew-ñuruat akikñautaatigun uvamnun. 3 Ilvich suvaluk ilisimmaagiksutin iluqaitñik Jew-ñuruat ilitqusiatnik suli uqaksraqtutigisuukkanitñik. Taatnaqługu injigikpiñ naalağnitqupluna qinñiğutin.

4 “Iluqagmin Jew-ñuruat ilisimagaat iluqaan iñuuniağiga, atakkii nutaullamniñaglaan iñuuniaqtuña iñumni nunamni suli Jerusalem-mi. 5 Uqalhiñaanururur ilisimakkaqtin uqautigisugluña piyuminj. Iñisimapmiut aullağniñhaniñaglaan ilagitilaamnik Pharisee-ñuruanun

tuvraiñiapiagaqtuat maligutaksranik pitluglugu atlaniñ. ⁶ Pakma qikaqtuŋa uvuŋa atanniqsaksrağukluŋa piqutigiplugu niğugaqaliğa Agaayutmun immiomanialhanik akiqsruutmiñik sivulliptiknun. ⁷ Iluqatiŋ qulit malğuiç qitunğagiich sivulliapta niğugaaattuug Agaayutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtin uvluğagipman. Umialiik, taavrumuuna niğugaqagñipluŋaptuuq patchisiquitigaatŋa Jew-ŋuruat. ⁸ Suvaata Jew-ŋuruasi ukpigilguitpisiuŋ Agaayutim anjpkaitlaħa iñuŋnik tuquŋaruaniñ?

⁹ “Uvanjaptuuq isumaqagaluqaqtuanaa piyumiñağniqtutilaaptun akikŋaqtuğuklugich iñuich Jesus Nazareth-mium maliguaqtai. ¹⁰ Taatnaiiplugu savaaqaqtuŋa Jerusalem-mi. Qaukŋititniñ agaayuliqsiniñ akuqtuiruŋa aŋalatchirrutiksramnik Agaayutim iñugiaktuat iñui isiqtakupkatlasiplugich. Tuqqutaksrağumtatigik ilaupmiraqtuŋa qaukğifni. ¹¹ Iñugiaktuani anisiŋuqsaglugich Jew-ŋuruat katrağviŋitni piilaagipkağniaqługu ukpigikkaŋat. Uvaŋa qinnausimavaitlugich aullaagaqtuŋaunniñ unjasikuamun nunaacqiñun tamatkua nanjitichuklugich.

Paul-ŋum Uqalħa Mumiligiŋmiguŋ

¹² “Taatnatchimik piqusiqluŋa Damascus-mun aullalgitçuanaa aŋalatchisaiguŋa sulitillisaiguŋa qaukŋiŋisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, igliħhamni uvluqpaguqtuami qauma siqinigiñiñ qaumatluŋniqsuaq qinigiğa. Puuqtigaatigut taapkualu igliqatitka qaumanğum pakmakŋa. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuag uvaŋnun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtitpiŋa? Ilipnun atniaqsiniqtutin akililiuqapŋa atriplugu natmaksigvik atniaqtitaqtuag akililiqsuikami iñumi anautanun.’ ¹⁵ Apiqsruğiga, ‘Ataniq, kisuuviç?’ Atanğum nipliutigaana, ‘Jesus-ŋuruŋa nagliksaaqtitağikkan. ¹⁶ Makittin! Sagviutigikiŋiñ nalunaigiaqługu savaktiksraqtaanulhiñ uvaŋnun. Uqautritqugikiŋiñ iñuŋnik iłitchugikkapnik uvapkun uglupak sulit iłitchugipkağumaakkamnik ilipnun aquaguŋ. ¹⁷ Uvaŋa annautigisigikiŋiñ Jew-ŋuruaniñ sulit Jew-ŋunjitçuaniñ tuyugipukiñ ilinjitñun. ¹⁸ Ilviç anmaqsruğisigitin irigikkaŋiç mumiksillugich taaqtuamiñ qaumaruamun sulit tuunğaum sanjianiñ taavrumuŋa Agaayutim sanjianun. Tunjaviñigutiŋ uvamnik natqigutigisigitka killuqsautiŋiç aasiisulit ilaliutiniaglutiŋ Agaayutim iñuŋiñun piksraqtaagikkaŋiñun.’

Paul-ŋum Quliaqtuaħa Savaagmiguŋ

¹⁹ “Umialiik Agrippaa! Taatnaqtuŋa savaaqaqtuŋa tupigiplugu qiniqtirrusiağa pakmakŋa. ²⁰ Quliaqtuaqtuŋa sivulliuŋplugu Damascus-mi Jerusalem-mlu, kiŋuagunsulit iluqaani Judea-mi akunğatniłu Jew-ŋunjitçuat. Uqautigitka iñupayaat mumiquplugich killuqsautiŋitniñ Agaayutmun aasiñ iñuuniagaqsitquplugich simmikkaunaruatitun. ²¹ Taamna pisigiplugu Jew-ŋuruat tigguglukluŋa agaayyuvikpaŋmi tuqunniuragaatŋa. ²² Uvlupaŋnunaglaan Agaayutim ikayuqluŋa qikaqtitkaana uqatlasipluŋa iluqapsitñun kamağniaŋitçuaniñunlu kamaŋaqtuanunlu. Tamanna uqagikkağa atrigiga uqautigikkaŋata sivuniksriqirit Moses-ŋumlu atuumagisiñiplugu ²³ taamna Christ-ŋuruuq nagliksaaqtuksrauniplugu, sulit sivulliuksraupluni anitqikuaniñ

tuqunaruapayaaniñ ilitchuǵipkaǵlugulu anniqsuǵiaq iluqaitñun Jew-nuruanunlu Jew-nuñitichuanunlu.”

²⁴ Taatnailiplugu Paul uqaqman Festus-ñum nipitusipluni nipliutiniǵaa, “Paul! Ilvich isumailaǵuqtutin. Iltpauraqsimaliqpich kinnanaaǵuigaatin.” ²⁵ Paul-ñum kiuniǵaa, “Kamanaqtuatiin Festus! Uvaña isumailaǵunitchuña. Uqautiqaqtuña ilumutuupluni ittuamik. ²⁶ Uqautiñhiñaǵiga umialinmun taluqsrautaigluña atakkii ilisimagaa Agaayyutim uqañhagun suli anniqsuqtimigun. Nalupqiginitchiga ilitchuǵiñha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuumanitchuq iriǵaqtuǵuni. ²⁷ Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaata? Ilisimagiga ukpiqsrasilaan tamatkuninja.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutiniǵaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuaǵuqtitqayauragikma.” ²⁹ Paul-ñum kiuniǵaa, “Agaayyutmun iniqsrutuña ilvich suli atlat naalaqtuat uvañnun uglupak maliguaqsuutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimñiqsuǵayaitchut.”

³⁰ Taatnaanikman Paul umialiglu kavanauraǵlu Bernice-lu suli atlallu makinniqsut ³¹ aasii aniñhiñaqhutiñ uqaqsiiñiqsut avatmun, “Manna añun piñitchuq sumik tuqurrutiksraǵmiñik unniñ isiqsiviñmi irrutiksraǵmiñik.” ³² Tavra Agrippa-m nipliutiniǵaa Festus, “Tamanna añun pituiǵayaǵniqsuaq injaqanjitpan Caesar-muguni.”

27

Paul-ñum Rome-muñniñla

¹ Sivunniugutañanikman tinilǵaqsigviksraqput Italy-mun qaiñniǵaich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun añalataatnun añuyyiuqtit taggisuqtuat añuyyiuqtaiñik Augustus-ñum. ² Umiaqpañmun Adramyttium-miknaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullañhiñaǵuǵniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ǵmiu Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ñum iluaqquitiplugu Paul ilannañi tavrani qiniǵiaqtikai qaitchitquplugulu inuǵikkañiñik. ⁴ Tavrakña aullalgitñapta anuǵim paǵǵaǵuutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamangagun tinilǵaqsiaqsirugut. ⁵ Siñiqsraqtuallakugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinniqsuq umiaqpañmik Alexandria-miñ igliǵniǵniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuña. ⁷ Tiksiuraaqhuta inuǵiaktuani uvluni atakkii anuqñiqpaitluni. Arguǵianniuqhuta tikilǵataqtugut akianun nunaaqqim Cnidus. Nigiqñuum igliqtitchumiñaiqmatigut nalǵuǵuta tiksiaqsirugut qamangagun qikiqtam Crete nañaaqqaalugu nuvuǵaq Salmone-mi. ⁸ Piyaqniulikun siñiqsraqtuqaalugu tikilǵataǵikput qamannillautǵvik qaniñaniittuaq nunaaqqian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut inuǵiaktuani. Nuyuaǵnaqsisaatigut ikaaqsañksrañanun taǵiuqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-nuruaat uvlua uisauraǵviat qañanikman. Taatnaqhuni Paul-ñum alǵaqsruǵniǵai taapkua ¹⁰ itnaqhuni, “Añutiit, ilitchuǵigiga aullalgitchupta uvakña iglaukiqput navianaǵisiplugu. Usiavutlu umiaqpaglu unniñ ilañisa inuich nuyuaǵnaǵisiruq piyaqquñksrañatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naalatluñniqsuq uqaǵikkañanun aquttaanunlu inuanunlu umiaqpaum nipliutaaniñ Paul-ñum. ¹² Taamna qamannirvik iluaqnañiñiqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu inuǵiatlukuat ayakkumaniqsut tavrakña tikitchaǵuklugu Phoenix piyumiñaguminj.

Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq uñallamullu nigiqpamullu, taamamna ukiuvigisukkaat.

Anniġuqpauraliq Taġiumi

¹³ Tavrani uñallaagiksilġataġniqman taapkua isumaniqsut sivun-
niukkaqtin atuumasukġugu. Kisat nuqinnigaich aasiiñ tiksiaqsiplutin
qikiqtam siñaagautlaniqtutilaagmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunjaqani
anugiqluk nigiqpaġniqsuq anuqqallaqhuni qikiqtam tunjaaniñ. ¹⁵ Anuġim
akiknaqmagu umiaqpak paalguigñigaat anuġi sivunigikkaġmiñun aasii
nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apposautilgitñapta mikiruurami qikiqtami
Cauda-mik atiligaami qamannilaurallaktugut. Aasii sakuugutiqaqhuta
ikiniagikput umiayauraq. ¹⁷ Taamna umiayauraq ikianilgiñaqman
taapkua iñuich akġunaanik nimiqsruaqsigaat umiaqpak. Nuyuaqhutin
ikkalġiħksraġmiknun Syrtis-mi tinilġautaiġniqsut tiktaulġimikni.
¹⁸ Anniqpauraq qasullanitchuq. Uvlaakuġuqman umiaqpak usiġsaagaat.
¹⁹ Uvlu tunjayaatniasii umiaqpaum suqutnai igitkaqsigaich. ²⁰ Uvluni
iñuġiaktuani siqiniq naagaqaa uvluġiat qinitchivut aasii anniqpauraq
qasullanitluni. Tavraknaasiiñ niġiugaġniagikput annaħksraqput.

²¹ Uvvaasiiñ akuni taapkua iñuich niġinjtmeta Paul-ġum qikaqhuni
aġutit sivuġaatnun nipliutigai, “Aġutiit, naalaġnigupsitħa ayasunjaqasi
Crete-miñ tamanna atuumanayaitchuqsuli, usiavutunniñ
iginnayaitkivut. ²² Aglaan pakma inġiġipsiġiñ, qapiqasi! Nallipsiunniñ
tammaiyumiñaitkaa iñuħħi, umiaqpak kisimi piyaqquġisiruq. ²³ Atakkii
marrumani unnuami makitaniqsuq saniqqamni isaġulga Agaayyutim
ukpiġikkaġma agaayumaagviguksuukkaġmalu, ²⁴ nipliutipluħa, ‘Paul,
iqsiñak! Tikitchuksraurutin Caesar-mun Rome-mi. Piqutigilutin
Agaayyutim annautigisigai iñupayaat usiaqsiqsuat uumani umiaqpaħmi.’
²⁵ Taatnaġusi aġutiit, nikaliqasi! Ukpiġiġiga Agaayyun taatnallapiagisiħa
uqagikkaħatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat ilaħatnun tipiniagaatigut.”

²⁷ Akimiaġuutailaġutaatigun unnuat tinjitaħħaptikni anuġimiñ
Mediterranean taġiunani, unnuaq qitiqquqman tinilġausiqirit
ilimatchaktut qalliagsipluħa nunamun. ²⁸ Taatnaqhutin kivitchiñiqsut
ititilaagutmik aasii ilitchuġiniġaat imġum ikkaġliħa iñuñħaqtun
isaħniqtun. Iġliqtaaqtuallakhuta uuktualgitmatruħ ilitchuġiniġaat
akimiaq isaħniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Ilinħ aniyatħaħniqsut
umiaqpak ikkalġiñħasugalugu iyagaħnun. Taatnaqhutin ninjitchiñiqsut
sisamanik kitchanik umiaqpaum aquaġun aasiiñ uvluqsiagsiplutin.
³⁰ Tinilġausiqirit qimakkumaatħaħniqsut umiaqpaħmiñ. Niplinħaqhutin
iluaqsruityaqtuqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ ninjitchiplutin
umiayauramik imiġmun. ³¹ Aglaan Paul-ġum nipliutinigai anuyyiuqtit
aħalataatlu itna, “Ukua tinilġausiqirit inġitpata ikimatuiñagutin
umiaqpaħmi ilipsi annakkumiñaitħusi.” ³² Taatnaqhutin taapkua
anuyyiuqtit kipputinigaaat umiayauraq aasii tinjtitlugu.

³³ Uvluq qaunuraagaqsiħman Paul-ġum niġitquaqsiñiġai,
“Akimiaġuutailami uvlumi utaqqirusi anuġaħħksraħanik niġigaluaqasi
sumik. ³⁴ Uvlupak niġillaqupiagipsi. Niġiruksraurusi iñuusugusi
piġupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiħksrapsiġun.”
³⁵ Taatnaqqaqħuġich Paul tiġusipluni qaqqiamik sivulliuplugu
inġisruqhuni Agaayyutmun sivuġaatni taapkua avguqħuġu taamna
qaqqiaq niġiaqsiñiqsuq. ³⁶ Taapkua iluqagħin piyumatħakħutin

nigiasipmiñiqsut. ³⁷ Iluqağminj iñugiaktılaanjat tavrani umiam usianj 276 inniqsut. ³⁸ Ilinich nigisuiğataanikaminj umiaqpak usiiqsaagaqsiñiğaat igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiaqpaiyalhat

³⁹ Uvluq qaupman tinilğausiqirit ilisağitlaiñiñiğaat nunam siñaa. Aglaan qamannirviksramik tautuñniqsut. Ilinich sivunniğñiqsut taiñurja siñiqłisitchağukługu umiaqpak piyumiñagumitruñ ikkalğisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqhutinj kitchat aklunaanich kipluğniğaiç tasamuja unikługich kitchat tağiumun sulı aklunaanjik aqutumınj qilğutaiqlugik. Kinuagun sivuğutrinj tinilğautaq nuqitlugu anuğimun tinjtquplugu umiaqpak sivukkiqsinniğaat nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalğiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiñ aqua piiyaqtaaqsiñiğaa qaim tutqatağvigiplugu. ⁴² Anjuyyiuqtıt tuqqtuchuaqsilğiñniğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ñum annıgıplugu Paul taatnasıgaquñiñniğai. Tiliñhiñniğai iñuich puuvratlaruat misıgağlugich tulaktıqataquplugich nunamun. ⁴⁴ Unniñ puktağusısuğlugich umiaqpaviñiğmik nunniacquplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

28

Malta-mi Qikiqtamiñhat

¹ Annaanigataqapta ilitchuğigikput taamna qikiqtaq atıqalħa Malta-mik. ² Malta-ğmiut iluaqquıtaqsıgaatıgıt tukkuğıksıtluta. Uvvaasiñ sialuguqhuni alappaaguqman taapkua ikniqsuutıgaatıgıt quyalıpluta. ³ Paul qirriqsuisaqmiuğlu ikniğmun. Nimıgıaq sagviğniqsuq, uunañan ikniğum iqiğsıtlugu aasiñ argaiñun nipitıqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuiñ qıñiqamitruñ nimıgıaq nivınaruıaq Paul-ñum argaiñı uqaaqsiñiqsut avatmun itna, “Una anjun ilumun iñuaquıtaunıqsuq. Annakkaluaqhuni tağiumiñ pakmapak tuquruksraunıqsuq savvaquutmiğun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktıgıniğaa taamna nimıgıaq ikniğmun piyaqqusıallasunıaqanı. ⁶ Taapkua qikiqtağmiut niğıugıaqsiñiğaat puviłıksraña naagaqaa tavrauıaa tuqulıłıksraña Paul-ñum. Takıruami qıñıñitñaminj sumik atlayuagnaqtuamik Paul-mi isummıgıtqıñniqsut itnaqhutinj, “İlaa agaayyutaıvalunıqsuq.”

⁷ Qanıñani tulagvıpta qikiqtam qaukğıgıkkana atilik Publius-mik nunautıqagnaıqsuq. Taavruma iñuum iluaqquıtıpluta tukkuqaqıtıkaatıgıt piñasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum aapaña atniğñaqniqsuq uunaqlukhuni sulı itiktalıqhuni aıvyulıñmik. Paul-ñum utlanıñiğaa qıñiğıaqługu aasıı agaayupluni patıklugu arganmiñik mamıtıtlugu. ⁹ Paul mamıtıçhipman taavruminja qikiqtam iñuiñ tavrıñautıaqsiñiğaiç atniğñaqtuapayaanı aasiñ Paul-ñum iluaqsiпкаqlugich iluqaitñik. ¹⁰ İñugiaktuanik aatchuutınik qaitçıgaatıgıt sulı aullañhiñaağıqapta umiaqpak usıllıgıñiğaat inuğıkkaptıknik iglaugıpta.

Malta-miñ Rome-muñhat

¹¹ Piñasuni tatqıñı tavrani itqaaqhuta aullalğıçugıt umiaqpakun atıqagnaıqsuakun Malğınñik Agaayyutınjuanı. Taamna umiaqpak Alexandria-ğmiutaq ukıunıqsuıaq taavrımanı qikiqtamı. ¹² Aullaanıkapta tikıçugıt nunaqqıanıun Syracuse-ñum tavraniasıñıñ nayuutıpluta piñasuni uvluni. ¹³ Aullalğıtñapta tikıçugıt

nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman uñallamiñ anuqligugñiqsuq. Tikitkikput malgũñni uvluni nunaaqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaaqqimi paqitchirugut ilañitñik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaañitigut nayaquplutinj akunniqsaami, aasiiñ tavrakña aullalgitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiññipluta. Aullañiqsut paagiahuta nunaaqqimun atiqaqtuamun Nullagvianik Appius-ñum aasii ilañisasuli nunaaqqimun atiqaqtuamun Pinasunik Tukcumavinjñik. Paul-ñum qiniqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapinjaisaaqhuni.

Paul-ñum Rome-miñha

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniqaqtitkaat inmigun anuyyiuqtimik munaqsriñiqlugu. ¹⁷ Aquagun pinasut uvlut Paul-ñum Jew-ñuruat qaukñijisa tavrani aiyugaagñigai katimaqatigisuklugich. Iñijich katianikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaan, uvaña pinjtkaluaqtitluna qanutchimik akikñaglugich iñugikkavut naagaqaa maliguaqtaksrañat sivullipta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruña Jerusalem-mi Rome-ñum kavanarjanun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-magmiut kavanarjata [Felix-ñum] apiqsruqtagaluaña, anipkaqluna pilitchukluna ilitchuginjñamitruñ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ñuruat akilñiutipmata anipkaqunjtuna, nunuripluna najaqviiqama injañigigaga Caesar-mun atanniqupluna, piitkaluaqluna qanutchimik akikñautiksramnik ilagikkamnun. ²⁰ Taatnaqluna injañigigaga qiniñgukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpigigaga niñigugagikñat taimña Israel-aagmiut Christ tikiumaaniñha aasii taamna pisigiplugu pituutaqatuna.” ²¹ Taapkua Jew-ñuruat kiuniñaat, “Akuqtuinjitchugutsuli aglañnik ilipkun Judea-miñ unniñ aniqatiuvut tikiutrinjitchut tusaayugaagñitichuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iñisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqalhat tamatkuninja ukpiqsriplutinj iliptun tikiumaaniñhanik Anniqsuqtin.”

²³ Tavrani nalunaiqsiniqsut kattutitqiliksrañanik Paul-ñum, aasiiñ taimña uvluq tikiuapman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ñum inaanun. Uvlaañaniñ unnugataqtitlugu ilaan kanjicsipkañigai Agaayyutim añaayquautaanik. Ilaan maliksuktinniñigai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraña Moses-ñum suli sivuniksriqirit aglaañitñik. ²⁴ Taatnañhani ilañich iñuich ukpiqsriñiqsuq uqaqikñajun, ilañilli iñuich arguaqtugñiqsuq. ²⁵ Taapkua katimaruat qasugñiqsuq atinñiqhutinj inmiknun Paul-ñum uqaqianikmaun una, “Ipqitchuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapstñun sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullañutin uqautityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagupsi kanjicsiyumiñaitchusi

suli qiniñgumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinjich pitchigiiñiqsuq, tusaasungitluninj supayaamik iritinlu siquplugich.

Utitiñgitchut Agaayyutmun mamitiksrañmikhun

atakkii qiniñlaitluninj tusaatlaitnutinlu kanjicsitlaitluninjlu,

Agaayyun uqaqtuq.’”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ñum uqapsaagñigai, “Iñitchuñiraksrañigiksi Agaayyutim tusaayugaallautanja tuyuñha Jew-ñunjtichuanun. Taipkuataimma

tusaagisigaat.”²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ηuruat aniñiqsut uqavaaqhutin inmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniagñiqsuq tavrani Rome-mi malğunni ukiunni, iniaqahuni inmigun inilğusiqsuqlugu, pağlaplugich iluqaisa qinğiaqtaqtini.

³¹ Quliaqtuagviginigai Agaayyutim anjauyqautaagun suli Atanguruakun Jesus-kun, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqtaitunilu.

Paul-ηum Tuyuutai Rome-magmiunun

¹ Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ηum. Agaayyutim piksraq-taagigaana quliaqtuağitquplugu tusraayugaallautaq ² akiqsruutigikkaña inilgaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpiğaanani. ³ Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iğñinagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piquitigiplugu iñukmiqnisauħa aniruuq kiñuviağiplugu David-ηum, ⁴ aasiñ piquitigiplugu agaayyut-miqnisauħalu. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuquħhaniñ uqautiniğai iñupayaat nalupqinañikun Jesus Iğñiğiñiplugu suli qaitchiñiplugu sanñiñi ilaanun. ⁵ Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iluaqquutigaana piksraqtaagipluñu uqqiraqtautqupluñu sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriħksrañatnun suli tupiksriħksrañatnun. Taamna savaagigiga Christ-mun. ⁶ Ilipsi ittuani Rome-mi tuquħkaupmiesri pigitquplusri Jesus Christ-mun. ⁷ Aglaktuñu uumiña tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuunun. Agaayyutim piqpagiplusri tuquħkağigaasri ipqillusri iñugisrukhusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qinñiqtilaħniğlisli iluaqqutriħiğmiñik suli qaitchiłusri qinñiñamik.

Quyatiq

⁸ Sivulliuplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigiplusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqağigaat kamañtuq ukpiqsriħiqsi. Taatnaqlugu quyagiga Agaayyun. ⁹ Agaayyun savautigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iğñinagun. Agaayyun ilisimaruq taiyuliğai ilipsitñik agaayupayaaqama. ¹⁰ Agaayurunu tikillaħniğuktuñu ilipsitñun. Atuummigişurug Agaayyutim pitqukpañu. ¹¹ Qinñiğullapiagipsi qaitchisukhusri irrutichim aachuutaanik sanñiksritquplusri. ¹² Itnaami, ikayuuiruksraurugut avatmun ukpiqsriħikun pigikkaptigun. Ukpiqsriħapsi ikayugisigaana suli ukpiqsriħiğma ikayugisipmigaasri. ¹³ Aniqatiumaan, ilisimatqugipsi uumiña. Iñugiaktuami agğiğumagaluağtuñu ilipsitñun quliaqtuağuktuñu, qinñitlasilunı ukpiqsriħuanik sayyiqsilaaqtuanik suli killiqirauruanik an-nautrauruanik atrilugu surağaliğai atlanı nunani, aglaan piñğitchaqtuñu. ¹⁴ Savautiraksrağigitka iluqaisa iñuich, ilisimaruatlu naluruatlu, puqıksuatlu puqıitchuatlu. ¹⁵ Taatnaqluñu quliaqtuağisrullapiagiga tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuunun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Sanñiqaqtuq

¹⁶ Nalupqisruutiginiğilapiagiga tusraayugaallautaq atakkii sanñigigaa Agaayyutim. Taavrumuuna sanñikun ilaan anniqsuğaa kisupayaaq ukpiqsriħuq [Christ-mik], sivulliuplugich Jew-ηuruat sulipsuuq Jew-ηunğitchuat. ¹⁷ Taavruma tusraayugaallautam sagviğñiğaa Agaayyutim nalaunñasripchaiħa iñuñnik inñiñi. Agaayyutim nalaunñasripchaiħa iñuñnik aullağniiruq suli isruklitchaaqhuni ukpiqsriħikun, aglausimaru-atun Agaayyutim makpiğaanıñi, “Iñuk nalaunñasripkakkauruq ukpiqsriħiğmıgun iñuğisuruq.”

Iluqatin Iñuich Killuliqiraurut

18 Agaayyutim sagvigñigaa qılanmiñ qanuq ilaan anasriññuqsaiñialha iluqaanik pigiitchuanik suli nalaunnaitchuanik iñuich atukkanatnik. Iriğaat ilumutuuruuq pigiiliqiligmiktigun. 19 Tamanna ilisimanaqtuuaq Agaayyutikum nalunaitkaluaqtuq iñuñnun takku Agaayyutim ilitchuğipkağniğaa ilinjitñun. 20 Taimakñaqarja Agaayyutim iñiğaluaqitnagich supayaat iñuich kanjısilğugaat Agaayyutim agaayyutauħa suli qıñitlaplugu sanñıraqtilaana kamañaqtuamik isruilaamik. Taatnaqhutin iñuich patchisiksraitçhut. 21 İlisimagaluagıluu Agaayyun kamagingitçhaat unniñ quyanğitçhaat. Isrumaħhat atugumiñaiqsuq suli isrumañich kanjısitlaiqhutin taaqsisinigai. 22 Uqavıgaaqhutin isrumatuniplutin isrumatunğıpiaqtut. 23 Suksrağaat kamañalħa Agaayyutim tuquyumiñaitçhuam, aasriñ simmiliutigaat taamna kamañalıq putqataqhutin atriñun qıññalıñnun tuquyumiñaqtuatun iñuktun tiñmiuratunlu niğrutitunlu nimigiaturunlu. 24 Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iñuich killiqisulħatnun. İlinich killuqsagtaurut malikğich pigiitçhuat kipigñiugutitin aasriñ atugağiplugich timigikkatin kanjunaqtuakun avatmun. 25 Simmiliutigaat Agaayyutim ilumutuulħa sagluuqtuamun suli putqatağvigıplugich savautıluğıllı sut iñuich iñıqtanjich. Aglaan putqatağvigıngığaat savautıluğı Agaayyun iñıqsıruuq supayaanik, taamna Agaayyun quyagırsragaluaqtın qarjavak. Taatnatuq. 26 Taatnağlıgich Agaayyutim iñuich pilitkai kanjunaqtuakun kimmutaatnun. Ağnat simmiliutiıplugu ilaqatigıilıq sayunalığmun atugağıplugich timitin atlanun ağnanun. 27 Taatnatun anıtıt nutqautıplugu ilaqatıqalıq ağnamik aglaan piqagunıqsut atlanik anıtınik. Anıtıt kanjunaqtuakun sayunaaqtıniktut atlanik anıtınik, aasriñ timigıkkagmiktigun akuqtıupmiñıqsut nalaullugu anasriññuqsautmik tamarrumuuna nalaunnaitçhuakun savaagmiktigun. 28 İñuich pigısrungıqmatruñ ilumutun ilitchuqsriħksraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugñaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutin pigiiliqisruktut atuqtaksrağingısağmiknik. 29 İmaukkaqsıñıqsut qanusripayaamik nalaunnaitçhuamik, pigiiliqilıgmıglu, kaviugutıilıgmıglu suli uumiksriğıgmıglu, piqagıliğıgmıglu, iñuaqtulıgmıglu, anıyalıgmıglu, sagluuqtualıgmıglu, suli isrummatınıkhutin pigiitçhuakun avatmun. 30 Sanırrutınıqsut nipliaplutin pigiitçhuamik atlatıgun, uumigiliutiıplugu Agaayyun, arguanaplutin, kamañagısrugıplutin suli uqavıkhutin inımtıgun, pakıkhutin savaaqalıksrağmiktıgun pigiitçhuamik, tupıksrıñıqıhutin anıyuaamıknik, 31 kanjısilğuitlutın, tunıqsimatılaitlutın, iluaqutrıñıqıhutin unniñ naglıksrıñıqıhutin atlanik iñunıknik. 32 Agaayyutim nipliutıginiğaa taatnatchich iñuich tuquruksraunıplugich. İñuich taamna ilisimagaluagaat aglaan sıvutmuutınıgaat pigiiliqilıq, sulipsuuq anıñıqsut nalaunıplugich tamatkua pigiiliqıruat taatnatchısigun.

2

Agaayyutim Atannıqsulħa

1 Tavrallı ilvich, kisuugaluağuvich, patchisiksraitçhutin, atannıqsuqtauruatın. Taatnamik atannıqsuqapkich atlat iñuich tuqutaksrağıqtutin ilıpnik, takku killıqipmiutin taıpkunatıtun. 2 Agaayyutim atannıñıgaı iluqanjich killıqıruat, aasriñ ilisimagıkput Agaayyutim atannıutaan nalaunñalħa. 3 Patchisıgırağısrı killulıqıruat

savaaqagaluannapsi nalaunnaitchuamik. Isrumavisi annakkisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim ihuaqputikkañasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluağaasri simmiquplugu ihuunialiqsi aglaan suksrağingitchiksi uuktugnağumiñaitchuaq ihuaqputriha. Kanjisiñgitpalukkiksi, Agaayyutim ihuaqputigaasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri ihuunialhapsitniñ. ⁵ Aglaan uummatisi siqquqtut iyağaqutun suli tigganarusri mumigunğitlusri. Taatnaqapsi anasriññuqsausriaksraqsi agliłaağiksi taivrumanı uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsugñiaqpagich ihupayaat nalaunnahıgmıgun. ⁶ Agaayyutim akiliğisigaa ihupayaaq savaanğun ihuunialhani. ⁷ İlanıch ihuıch savaaqaquat nakuuruanı anuqsrukun piññaguktut kamanautaanı kamakktımgılu suli tuquyumiñahıgmik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamik ihuunıgmik. ⁸ Aglaan atlat ihuıch inımgıuagtut ayaklıgu malığutchiñiksraqtıñ ilumutuuruamik. Taatnaqamın malikkaat nalaunnaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriññuqsagısıgai qinnautmıgun. ⁹ İlaan sakiqniıqtıtıkisigai naglıksaaqtıllugich piğılılıqıruat, Jew-ñunñaisa Jew-ñunğihñaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmıglu, kamakktımgılu suli qıñuiññamik tamatkua savaaqaquat nakuuruamik, Jew-ñuruanun sıvıllıulugu Jew-ñunğitçuanunlu. ¹¹ Uvıvatakku Agaayyutim atannıqsugısıgai ihuıch atisrılugich.

¹² İhuıch malığutaksraqaquat Agaayyutim qaisanjanik Moses-mun suli ihuıch taavrumına malığutaksraqanğitçuat iluqatın atırut killuqsaqamın. Tamatkua malığutaksraqanğitçuat killıqırauplutın piyaqquğniaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua malığutaksraqaquat killıqırauplutın atannıqsuıkkauıaqtut taavrumuuna malığutaksrakun. ¹³ Agaayyutim ihuıch nalaunnasrıpchangangıtçhai tusraakamıtrun malığutaksraq tupıgıgaluağnagu. Agaayyutim nalaunnasrıpchagagıgai inımiñ kisanık tupıksrıpmata malığutaksram nipliutaanik. ¹⁴ Jew-ñunğitçuat piqanğitçuat Agaayyutim malığutaksrıñik tupıgımatrun tillısa malığutaksram nalupqınaiyağaa malığutaksraqahat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq malığutaksraqanğitçhaluaqhutın aglausımaruamik. ¹⁵ Qıñıqtitağıpmıaat kanjısisılaaqtın malığutaksram tillısaanik ilıtçhuğıpkairuamik qauğrimmaağıutillautagmikni nalaunnaruamik nalaunnaitchuamıglu. İlaatni isrummataata patchıtçıgagıgaıch suli ilaatni ilısimaraqtut patchısaunğihñıplutın. ¹⁶ İluqatın nalunaqtuanıch ihuıch sagvıkkauıaqtut taivrumanı uvlumi Agaayyutim atannıqsuaqsıpagıch ihupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ilagıgaıch tusraayugallautam qulıaqtuağıkkagıma.

Jew-ñuruatlu Malığutaksraqılu

¹⁷ Qanuğmi ilvıch? İlvıch Jew-ñunıraqtutın, tunñaplutın malığutaksramun Moses-ñun aglagıkkana suli uqavıkhutın qanınnıplutın Agaayyutmi ¹⁸ suli ilısimanıplugu Agaayyutim pisulha suli ilıtçhuğıniplugu nakuunıqsrauruaq takku ilısaqsımaplutın malığutaksramik. ¹⁹ Nalupqısunğıpiaqtusrı sıvıllıqsıksraunıplusrı qıñıtılaitçhuani suli qaumaksraunıplusrı tamatkunani ittuani taagımi. ²⁰ Isrumaraqtutın alğaqsrulhiñnauplugich kınnañaruat ihuıch suli ilısautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusrı, piqaqapsı malığutaksramik, isrumaraqtusrı ilısimanıplugu supayaaq suli piqagıniplusrı iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ İısaıtrıraqtusrı atlanik ihunıñik. Suvaatamı ilısaıtrıñğıtıpsı ilıpsıtñik? Uqatırağıgısi atlat

tigliktuqungitlugich. Suvaatami tigligaqpsi? ²² Nipligaqtusri atlat sayunatqungitlugich, aglaan ilipsi atugaqpsi taatnatun? Ilipsi uumiksriplusi aanguanik, aglaan tigligaqpsi agaayyuviniñiñ? ²³ Uqavikkaluaqtusri piqağniplusi Agaayyutim maligutaksraña, aglaan kamagitlaitchiksi Agaayyun navikapsiun maligutaksraña. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaanñi itna, “Jew-ñungitchuat uqamağhuitigaaat Agaayyutim atqa pisigiplusi Jew-ñuruasri.”

²⁵ Jew-ñuruani nalunaitmiutchiqsimalipsi ikayuutigigaasri tupigigupsiun Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan tupigingitchupsiun Agaayyutim maligutaksraña atrinurusri Jew-ñungitchuatun, iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaitchuatitun. ²⁶ Jew-ñungitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuigumiñ maligutaksram atuqukkanañik atrinurut iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaruatitun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimailaat timimiktigun aglaan tupiksriuat maligutaksramik patchisiqutiniagaasri killiqirauniplusi nalunaitmiutchiqsimaruañi. Ilipsi Jew-ñuruani piqağaluaqtusri aglausimaruañik maligutaksramik aglaan navgugağigaasri. ²⁸ Iñuk Jew-ñungitchuq pisigiplugu nalunaitmiutaqalħa timimigun. Iñuk animakami Jew-ñupluni sulil malihiaqami Jew-ñuruat pilğusriñitñik ilagitlaitħaa Agaayyutim iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ñupiaqtuq kamaksritlaturuaq Agaayyutmik ataramik. Jew-ñupiaqtuq iñuuruq nalaunñaruakun sivugaani Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqagñiqsuq uummatmiñi savaagikkanağun Ipqitchuam Irrutchim. Aglausimaruaq maligutaksraq savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriaqagisiruq Agaayyutmiñ, iñungilaaniñ.

3

¹ Jew-ñuruatmi piqağniqpat sumik atlat iñuich pingingisañatnik? Aniqsugaiaqapat nalunaitmiutchiligmiktigun? ² Aa, Jew-ñuruat atqunaq piqaqtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñigai Jew-ñuruat uqağimiñik Moses-kun. ³ Ilumutuuruq ilañich Jew-ñuruat tuniqsimangilħat Agaayyutmun. Jew-ñuruat tuniqsimailħata nutqaqtitkisivaun Agaayyutim tuniqsimalħa? ⁴ Qañaa! Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnanğitchaluaqtitlugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanñi, “Agaayyuun, nalaunñasuurutinli uqağikkapkun.

Akimayumuutinli iñuichunniñ uqağaluaqmata nalaunñañiñiñiplutin.”
Psalm 51:4

⁵ Ilañich iñuich killukun uqağuurut itna, Uvagut killuqsagupta qiniqtinniağivut iñuich Agaayyutim nalaunñalħanik, uqaqhutin killiqiruni nakuuniplugu. Tarrasuli, uqağiniaqpsiun Agaayyun nalaunñangiñiñilugu anasriññuqsaqamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qañaa! Agaayyun nalaunñangiñiñiqpan, qanuqhuni atanniqsulħiauvagich nunam iñui? ⁷ Killiqiligma sagviqpagu Agaayyutim nalaunñalħa sulil nanğaqtilugu, suvaatami atannikkauniqpiq liilaa uvaña killuliqiruaq? ⁸ Taamna ilumutuuniqpan, Killuliqita iñuñun nanğapsaaqulugu Agaayyun. Iļisautringitchuñ taatnatchiñik saglunik, aglaan ilañisa iñuich pasirağigaatigut ilisautriñipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunñaruakun anasriññuqsagñiağai tamatkua iñuich.

Iluqatin Iñuich Nalaunñaruajitchuaq

⁹ Taatnaqhuta uvagut ihuatlukpisa Jew-ñungitchuaniñ? Qañaal! Uqaanik-tugut iñupayaat Jew-ñugaluagumin Jew-ñungitchaluagumin añalatiqahat killuqsautmun. ¹⁰ Agaayyutim Makpigaanani aglausimaruq, “Iñuitchuq nalaunnjaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayaanani.

¹¹ Iñuitchuq atautchimikunniñ kanjigsimaruamik.

Iñuitchuq pakkiaqaqtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatinj tunutkaat Agaayyun, iluqatinj tammaqhutinj killuqsautmi.

Nalliat savaaqangitchuq nakuuruamik, atautchimikunniñ. *Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20*

¹³ Iggianjich atriqaqtut anmaruanik iluvignik.

Atugaat uqatinj uqaqhutinj sagluuqtuanik, *Psalm 5:9*

uqahinjich atriqaqhutinj nimigiam tuqunanatun, *Psalm 140:3*

¹⁴ qaninjich immaukkaqhutinj uqapiñuutunik uqamaqñuutiniglu, *Psalm 10:7*

¹⁵ ataramik tuqqutchiñhiñaanuplutinj iñuñnik,

¹⁶ napmun aullaqaminj piyaqquiñiaqhutinj iñuñnik sulisakiñniyuqtitchiplutinj.

¹⁷ Iñitchuqingitchaat qanuq iñuuniañiksraqtinj qinñiññakun. *Isaiah 59:7-8*

¹⁸ Piitchuq taluqsriñigmik Agaayyutmik iluqanjitñi.” *Psalm 36:1*

¹⁹ Pakmapak iñisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraña qaisaña Moses-mun añalatchiruuq iñuñnik aatchuusriaqaqtuanik taavrumiña maligutaksramik. Tarra kiñapayaq patchisik-sraqağumiñaitchuq tupigingiñigmigun maligutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim patchisiquutigisigaa iñupayaq nunami atanniglugu. ²⁰ Taatnamik kiñannniñ nalaunnjasriyumiñaitchuq Agaayyutmi maligutchiñhiñaligmigun maligutaksram atuqukkanjanik, atakkii maligutaksram qinñiqtiñhiñagağigaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Iñuich Nalaunnjasripchat

²¹ Aglaan pakma Agaayyutim sagvigñigaa qanuq iñuich nalaunnjasripkaqtılaaña inñiñi, piqutiginaiglugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa inñilgaanimma aglausimaruakun maligutaksrakun sulisivuniksriqiritigun. ²² Agaayyutim iñuich nalaunnjasripkağniğai inñiñi ukpiqsriñhatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruuq iluqaitñi tunñaviqaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatinj iñuich atirut:

²³ atakkii iñupayaat killuqsagñiqsut, aasriñiñ ayuqługu Agaayyutim kamanautaa. ²⁴ Aglaan Agaayyutim iñuich nalaunnjasripchagağigai inñiñi ihuqaqutriñigmigun aatchuutauplugu. Nalaunnjasripchagai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. ²⁵ Tarra Agaayyutim qaitchaa igñiñi tuqqutquplugu aasriñiñ maqipkaqługu aña akiliqsaqługich killuqsautipayaanjich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna piñigaa qinñiqtitichuklugu nalaunnjaruañi natqigutriñigmigun killuqsautipayaanik, taputiplugich killuqsautinjitñik iñuich iñuuruat inñilgaan Christ tuqunajinñaan.

Agaayyutim anuqsrupluni anasriññuqsangitchai pisigiplugich killuqsautinjich. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagvigñigaa pakmapak nalaunnjatilaani sulis nalaunnjasripchaisilaani iñupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinniqman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunnjasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunnjasriaraqutugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsriñhum

nutqaqtitkaa iluqaan uqaviliq. ²⁸ Takku ilisimarugut iñuk nalaunjasripchakkautilaanjanik Agaayyutmi ukpiqsriħikun Jesus Christ-mun, maligutchiħiqmiguunģitchuaq maligutaksramik. ²⁹ Uvva Agaayyun Jew-nuruat kisimiñ Agaayyutigivatrun? Agaayyutiginģitmivatrun Jew-nunģitchuat? Ilumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-nunģitchuat. ³⁰ Agaayyutiqaħiħiaqtuq atautchimik. Agaayyutim inupayaat nalaunjasripkaģisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriħat, Jew-nuruat nalunaitmiutchiplutinj suli Jew-nunģitchuat nalunaitmiutchiñģitlutiñ. ³¹ Uvvami suksraunģiģñiaqpisigu maligutaksraña Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsriħikuģiaq? Qaņa! Ukpiqsriħum ilumun atuumapkaqtaģaa maligutaksram atuqukkaña.

4

Abraham-ñum Atrikusrautaulha

¹ Abraham, sivulliruaq Jew-nuruapayaanun, urrakusrautigilakput iñunmun ukpiqsriħiģmigun nalaunjasripkakkauruamun Agaayyutmi. ² Nalaunjasripkaģniģumi Agaayyutmi savaaģmigun tarra uqavi-ģaģutiksraqaģayaqtuq, aģlaan uqavitlaitchuq sivuģaani Agaayyutim. ³ Agaayyutim makpiģaanĩni aģlausimarug, “Abraham ukpiqsriħuq Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuģaa piqutigiplugu ukpiqsriħa nalaunjasripkakaupluni.” ⁴ Iñuk savakami akiliusiaqaģaqtuq. Akiliusiaña aatchuutaunģitchuq aģlaan akilikkauraqtuq savaaģmigun. ⁵ Iñuk nalaunjasritlaitchuq Agaayyutmi savaallautaģmigun, aģlaan iñuk ukpiqsrigumi Agaayyutmik nalaunjasripkairuamik agaayyutailaamik inģimiñ. Agaayyutim akuqtuģaģiģaa taavruma ukpiqsriħa aasrii nalaunjasripkaģlugu. ⁶ David-ñum uqautigipmiñiģaa iñuk ilumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunjasripkaqmagu savaallautaģmiguunģitchuaq. Itnaģniqsuq,

⁷ “Quvianamiurut tamatkua

nalaunjairrutinjich Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautinjich matupmagich.

⁸ Quvianamiuruq iñuk

atangum isrummatiginģisaña killuutiqaģlugu.” *Psalms 32:1-2*

⁹ Taamna quvianamiuħiq itpa kisiitñun tamatkununa nalunaitmiutchiqsimaranun? Naaģa! Itmiuq tamatkununa nalunaitmiutchiqsimailaanun. Uqautigianikkikput Abraham-

mun ukpiqsriħniplugu Agaayyutmik, aasriiñ piqutigiplugu ukpiqsriħa Agaayyutim akuqtuģniplugu nalaunjasripkakaupluni.

¹⁰ Agaayyutim akuqtuģniqpauñ Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiħan? Agaayyutim akuqtuģniģaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunaiññaan timimiñi. ¹¹ Abraham nalunaitmiutchikkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiħa

ilitchuqquatauniqsuq Agaayyutmun nalaunjasripkakaunjaniktillaña pisigiplugu ukpiqsriħa. Taatnaqlugu Abraham aapagigaat iluqatinj iñuich ukpiqsriħuat nalunaitmiutaiññaģmiñ suli akuqtukkauruat nalaunjasripkakauplutinj Agaayyutmi. ¹² Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluqaģmiñ nalunaitmiutchiqsimaruat timiħiħiamiktigun kiñuviaģinģitchai Abraham-ñum, aģlaan kisiisa tamatkua ilaan kiñuviaģiģai tunjaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiģaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpiqsriĭkun

¹³ Abraham kiñuviaġikkaniĭlu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqti-laaksrajanik nunamik. Aglaan akuqtunġitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu tupiksriĭhi maligutaksrajanik Moses-ŋum aglaaġikkjanik, aglaan akuqtuġaa akiqsruun Agaayyutim nalaunŋasripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsriĭhi. ¹⁴ Uvvaami iñuich akuqtuitĭlaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maliguaġigmiktigun atuqukkanat maligutaksram, tarra ukpiqsriĭq suutnaunayaiññiqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaunġilluni. ¹⁵ Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriñŋuqsaguutilaanja iñuñnik tupiksritĭaitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñaminŋ tupiksriñġirrutiksramik piitcut.

¹⁶ Taatnaqhutinŋ iñuich akuqtuġaġigaa Agaayyutim akiqsruutaa ukpiġutiqaqaminŋ, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiilluni iġuaqqutriġmigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqaġminŋ qitunġaġikkjanat Abraham-ŋum akuqtulhiñaugaat. Akiqsruun taamna inġiññiqsuq kisiitñun Jew-ŋuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpiġutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput.

¹⁷ Aglaksimalhatun Agaayyutim Makpiġaanjani, “Aapaġuqtitkapiñ iñugiaktuanun iñuñnun.” Abraham ukpiġigaa Agaayyun iñuupchaitĭlaruaq tuqunjaruanik suli taiyuiruaq sunik inġitchuanik ilipkaġugich.

¹⁸ Abraham ukpiqsriuruq niġiugaqaqhuni niġiunaġumiñaitchaluanŋaan aapagiliutinayaġniġlugu iñugiaktuanun iñuñnun, takku niplusriaqaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.”

¹⁹ Abraham-ŋum ukpiqsriĭha Agaayyutmik sayaiqsingñiqsuq isrumagaluanŋaġmi timini tuquniplugu, takku tallimakipiaġuyasripluni aasriisuli aġnaat Sarah qitunġitĭaitĭluni. ²⁰ Ukpiqsriĭhan uniñġiññiġaa. Ilaan arguaqtunġiññiġaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriĭha sayaktusriĭlaaġniqsuq, aasriiñ nangaġlugu Agaayyun.

²¹ Nalupqigingillapiāniġaa Agaayyutmun atuumapkaġniaqtilaanja akiqsruusriaġikkani.

²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuġniġaa Abraham nalaunŋasripkakauplugu inmiñi pisigiplugu ukpiqsriĭha.

²³ Aglaan tamatkua uqaġhich Agaayyutim Makpiġaanjani Abraham nalaunŋasripkakauniplugu ukpiqsriĭhagun aglakkaunġiññiqsut kisanik piqutigiplugu Abraham.

²⁴ Tamatkua uqaġhich aglakkaupmiñiqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmi-gaatigut nalaunŋasripkakaupluta ukpiqsriĭhtigun. Ukpiġigikput

Agaayyun anjpkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuquġimiñiñ. ²⁵ Jesus tuqukami akilġiñġai navġuġiġput aasriiñ anjpkakkaukami tuquġimiñ nalaunŋasripkaġniġaatigut Agaayyutmi.

5

Qiñuiġutikkauġiq Agaayyutmi

¹ Taatnamik nalaunŋasripkakaupluta Agaayyutmi ukpiqsriĭhtigun qiñuiġutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ.

² Ilaan anmaġniġaa utlautiġiksraqput Agaayyutmun aasriiñ pakma ilitchuqsriĭluta iġuaqutaanik. Quviasrukhuta quyaġikput Agaayyun ilaiutiġiksraqput kamanautaani ilaatinġun.

³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmigikput sakiqniuliptigun, ilisimaplugu sakiqniugutit anuqsrusripkaqhuta.

⁴ Anuqsruġiq tikiutriruq Agaayyutim iġuaksriĭhanik, aasriiñ ilaan iġuagimisigut niġiugaqaqtugut.

⁵ Aasriiñ niġiukkam qapiqtaqtin-nianġitchaatigut, takku Agaayyutim aatchuġaatigut Ipqit chuaq

Irrutchimik, aasriiñ taavrumuuna qiñiqtitkaatigut qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayuğumiñaiapiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqqutigai agaayyutailaani. ⁷ Nallipsaunniñ tuqqutisuñnianğitchaa anniqsuqağlugu atla iñuk. İlaatnisamma iñuum tuqqutinayağaluaqpalukka nakuuruuq iñuk, ⁸ aglaan Christ tuqqutigaatigut killuliqiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qiñiqtitkaa piqpaksrillapiañh uvaptiknik. ⁹ Nalaunñasripkakkaurugut Agaayyutmi augikkañagun Christ-ñum tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunğıpiaqtugut Christ-mun annautiniaqtilaaptiknik Agaayyutim qinnautaaniñ uvlumi atanniğviñmi. ¹⁰ Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qiñiugitigaatigut inmiñi tuqqutauñhagun iğñiğmi. Pakma Agaayyutim ilauraagiliutipmatigut nalupqinaitchuamik annautigisigaatigut iğñiğmi iñuuhagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigillapiağikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qiñiugitruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsauñ tikiumanisquq iñupayaanun takku iñuqqaq Adam killuqsauñtuq sulı pisigiplugu killuqsautaa tuquııq tikiuapmipiñumi iñupayaanun. İluqatin iñuich tuquruksrağugñiqsut takku iluqani iñuk killuutiniqtuq. ¹³ İñupayaat iñuuruat killuqsagñiqsut Moses-ñum akuqtunñiñjaanunniñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñğitchai killuqsautikun takku piqanğitlutiñsuli Agaayyutim maligutaksrañjanik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriñğitlumi Agaayyutim tillisaanik. İñupayaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksrauruttuq killuqsanğitchaluanñagmın taatnatun Adam tupiksriñğitmatun. Adam atriqağniqsuq Christ-mik agğiqsksrauruamik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuquııgmik pipkaipman Christ iñuuiqaqtitchiruq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiıılaaq aatchuutaa atriqañğitchuq Adam navguiñhatun. İluqatin iñuich tuqurut pisigiplugu atautchim iñuum navguiñhagun. Aglaan Agaayyutim akiıılaaq aatchuutaa iluaqputaagun atautchim iñuum Jesus Christ-ñum kamanatluktuanñuruq [navguiñhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiıılaaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaañiñ. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiñiq iluqaitñun tuqqutaksrağugñiplugich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiıılaaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunñasipkağniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagñiqsuq aasriiñ piqutigiplugu ilaan navguiñha tuquııq umialiktun anjalatchiaqsiruq iluqaitñik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalha atautchim iñuum Jesus Christ! İluqatin iñuich Agaayyutim nalaunñasripkakanı inmiñi kamañatuakun iluaqputriñğimigun anjalatchigisirut umialiktun iñuuniatıgmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguiñha Agaayyutim tuqqutaksrağugñigai iñupayaat. Taatnatuntuuq piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunñaruam savaaña Agaayyutim qaiññiğaik natqigutriñğilu killuqsautinik iñuuhıglu iñupayaanun [ukpiqsriuranun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñğitlumi Agaayyutmik, taatnaqhutin iñupayaat killuliqirıguqtut. Aglaan atautchim iñuum tuqigiplugu Agaayyun, taatnaqhutin iñupayaat nalaunñasripkakağisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñigaa maligutaksraña Moses-kun. Taavrumuuna iñuich ilitchuğirağigaa qanutun killuqsautilaaqtin navguiligmiktigun Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan killuqsan iñugiaksitmutluktuq. ²¹ Tarrali killuqsan aňalatchipluni tuqulhikun, aglaan Agaayyutim iħaaquta aňalatchiruq nalaunjaruaħikun tikiutluta iñuuligmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

6

Tuqunaruag Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

¹ Taamna taatniitman, killuligituiñiaqtuksrauvisa qiniqtitchağlugu qanutun Agaayyun iħaaqutriħiaqtilaaña? ² Qaňaa! Ukpigisrigupta Christ-mik tuqunaruğut killuğmun. Qanuğuta iñuuniaqtuiñiağisiñiqpisa killukun? ³ Puuyugniqpsi, iluqapta paptaakkaukapta Christ Jesus-ñum atqagun piqasriutirugut ilaan tuqulhanun. ⁴ Taatnağhuta paptaakkaukapta iluviqataurugut Christ-mi aasrii piqasriutipluta tuqulhanun. Aasriiñ Christ-tun aňipkakkauruatun tuqunaruaniñ kamanautiqaghuni saňñiağun Aapauruam, uvaguttuuq akuqtuirugut nutauruamik iñuuligmik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqasriutipluta Christ-ñum tuqulhanun paptaakkaukapta, taatnatun piqasriutigisipmiugut aňipkakkauħani iñuuniağuta. ⁶ Iħisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuligruaqpup kikiaktuutrauqataurut ilaani, saňñia killuqsautim piyaqququplugu, savaktaağruutqunğığuta killuğmun. ⁷ Kiñapayaaq tuquruag aňalatingiğuruuq killuqsautmun.

⁸ Ukpigigikput tuquqataukapta Christ-mi iñuuaqtaugisiñiğluta ilaani. ⁹ Iħisimagikput Christ aňipkakkauruag tuqunaruaniñ tuqutqikku-miñaiğiaħa. Tuqulhum aňalatlaiğñigaa. ¹⁰ Christ tuqukami tuquniqsuq atausriğmiaqhuni akiilisukħugu saňñia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutiñiaqhuni Agaayyutmun. ¹¹ Ilipsiħiasriiñ isrummatigiruksraurusri ilipsitñik tuqunaruatun ililusri saňñianun killuqsautim aasriiñ iñuulusri Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnağusri killuqsautmun aňalatitnagich timigikkasi maani nunami. Aňalatitnagu pisugruaħisitñun. ¹³ Atusruñaqnağich sulliñgi timigikkapsi savaktillugich nalaunñaitchuamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitñik Agaayyutmun iñuktitun aňipkakkauruatun tuqunaruaniñ suli pakma iñuuruatun Christ-mi. Aňalatitchiğin sulliñgi timipsi Agaayyutmun, aasriiñ atuğumausri nalaunjaruamik. ¹⁴ Killuqsautim aňalatlaiğñiağasri takku iñuunğıtħusri tupiksriħipsigun maligutaksramik aglaan iñuurusri Agaayyutim iħaaqutaagun.

Savaktaağruulħa Nalaunjaruaħigmun

¹⁵ Qanuğisiñiqpisa? Pakma iñuunğıqsugut tupiksriħiptigun maligutaksranik Moses-ñum qaisaňanik aglaan iñuurugut iħaaqutaagun Agaayyutim. Taamna pisigiplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qaňaa! Killuqsauktuksrauymañaitħugut. ¹⁶ Iħumun ilisimagiksi una, qaitñapsi ilipsitñik kisumun savaktaağrugutħusri taavrumuñja. Tupigiraksrağagigiksi taamna iñuk suli atanigigiksi. Tupiksriħipsi killuqsautmik tuqupkağisigaasri. Aglaan tupigikapsiun Agaayyun ilaan nalaunñasriħağagigaaasri iñmiñi. ¹⁷ Qaanıqsuami savaktaağrugikkañasri killuqsautim, killuğmik aňalatiqahusri. Aglaan quyanatquq Agaayyun, pillapiqahusri tupigigisri ilisauttutauruat ilipsitñun. ¹⁸ Aasriiñ

annaktitaun^{anik}husri killuqsautmiñ savaktaagruguqtusri pakma nalaun^{aru}aligmun. ¹⁹ Uqautigigiga savaktaagruiq uqalig^{nik} kanjisiñ^{aq}tanik takku kanjissim^{mag}iksituqplusri. Qaanjisuami qaisim^{ap}matun ilipsit^{nik} savaktaagrugipka^qhusri killuqsautmun suli killuliq^{ig}imun, taatnatuntuq pakma qaitchuksraurusri ilipsit^{nik} savaktaagrugipka^qusri iñuunia^{ig}mun nalaun^{aru}al^{ik}un iluqna^{uq}husri Agaayyutmun. ²⁰ Qaanjisuami savaktaagru^uñapsi killuqsautmun iñuunia^laitchusri nalaun^{aru}al^{ik}un. ²¹ Savaaqaqtusri pigiit^{ch}uanik aasriiñ taatnatchim iñuut^{ch}im pakma kannugilik^kapsi anniqsun^gitchaasri aglaan tikiut^riraqtuq tuqul^{ig}mik. ²² Aglaan pakma annaktitaun^{anik}tusri killuqsautmiñ savaktaagr^uliutiplusri Agaayyutmun. Iluqna^{uq}husri ilaanun savaaqa^tlasrirusri akuqtu^{iy}unaqtuam^{ik} Agaayyutmun aasrii^l Agaayyutim akilⁱñña^gasri isruitchuam^{ik} iñuul^{ig}mik. ²³ Kiña killuqs^aqtu^{aq} akuqtu^{ir}uq killuqsautim akilⁱutaan^{ik}—tuqul^{ig}mik. Aglaan Agaayyutim akilⁱaaq aatchuut^{ig}igaa isruitchua^q iñuul^{iq} tamatkun^uña atausri^ñuqatauranun Christ Jesus-mun atannaptik^{nun}.

7

Atrikusraun Ilaqatnikun

¹ Aniqatiut, iluqasri kanjissim^{ag}iksi maligutaksraq Moses-ñum aglaa^gikkaña. Iisim^{ap}migiksi maligutaksramun aⁿalal^{ha} iñuk iñuus^{ruga}añ^gmi. ² Uvvaami taamna urriqsru^utaupmiuq, a^gnaq nayuut^{ig}siruq maligutaksrakun aⁿutmikni iñuunia^qtutilaan^{ani}. Aglaan aⁿut^rin^ñ tuqukpan ila^qatnitqⁱñhiñ^{auruq} tuvraq^lugu maligutaksraq. ³ Aglaan ila^qatnikkumi atlamik aⁿutmik uifñi iñuun^ñaan, maligutaksram nipliut^{ig}igaa sayun^{aru}añ^uniplugu. Aglaan aⁿut^rin^ñ tuqukpan a^gnaq ila^qatnitqⁱñhiñ^{auruq}. Taatna^qhuni ila^qatnikkumi atlamik aⁿutmik uifñi tuq^uanikpan patchisaitchuq maligutaksramiñ.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsit^ñun. Christ tuqupman, tuq^uqatigiru^{atun} pigiksi, aasriiñ aglausimaru^{at} maligutaksrat aⁿalangi^gasri. Pakma pigiliutⁱpk^aqtusri atlamun. Pigiliutigaasri aⁿitqⁱksitauruam tuqul^{ig}miñ. Tarraasriiñ iñuuruksraurusri Agaayyutmun savautⁱlugu. ⁵ Qaanjisuami iñuus^{ruga}añ^ña^pta kanjⁱgruaqtakun pisu^gruaⁱpta aⁿalata^gigaa timigikka^qput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqaqtugut savaktaksra^gingⁱsapt^{nik} maliglugu maligutaksraña Agaayyutim. Suragaⁱpaya^apta tikiutigaatigut tuqul^{ig}mun. ⁶ Pakma patchisa^{ik}kaurugut maligutaksramiñ, aasriiñ tuqunaru^{atun} ilⁱluta maligutaksramun isi^qta^gi^{pl}uta qaanjisuami. Taatna^qhuta pakma savautingⁱtchikput Agaayyun utuq^qakun aglausimaru^{akun} maligutaksrakun, aglaan pakma savautia^qsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun iñuun^ña^pta nutauruam^{ik} iñuul^{ig}mik.

Maligutaksra^glu Killuqsauⁿlu

⁷ Isrumavaluktusri nipli^gñipluña killuqsauⁿlu maligutaksra^glu atinⁱplug^{ik} taapku^{ak}. Taatniingⁱtchuq. Aglaan maligutaksrakun kanjissig^{ig}a killuqsautim qanuuta^utilaan^{ña}. Nalunaya^gig^a kaviu^gutⁱq^{ik} maligutaksram nipliut^{ig}ingⁱtpagu nalaun^ñaiñⁱplugu itnautauru^{aq}, “Kaviu^qnak.” ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasru^qsipluni atuqtitka^qsipluña taavrumⁱña tillit^{mik} suli qanusripayaam^{ik} nalaun^ñaitchuam^{ik}. Aglaan maligutaksraitman killuqsauⁿ sañjiksraitchuq. ⁹ Iñuunia^gu^galua^qtuami maligutaksrai^laakun ilⁱtchu^gigalua^qnagu maligutaksraq. Aglaan

maligutaksram ilitchuǵipkaqmagu tilliñ tarakñaaglaan killuqsaun uummatqiaqsiruoq. Taatnaqluņa iñuutchnikun tuquruņa. ¹⁰ Tilliñ tikiutriruksraqtuag iñuuliǵmik uvañnun tikiutripiaqtuq tuquliǵmik. ¹¹ Killuqsautim kinniqluņa tillisikun tuqupkaǵaaña iñuutchnikun. ¹² Tarra aglausimaruaq maligutaksraq ipqitchuoq. Taatnatuntuuq tilliñ ipqitchuoq nalaunñapluni nakuuplunilu.

¹³ Itnautauniqpmami? Qanusrim nakuuruam tikiutiniqpaña tuquliǵmun? Qanaa! Killuqsautim atuqluǵu nakuuruaoq [tilliñ] tuqupkaǵaaña. Taamna atummiruoq uvañnun qiñiqqupluņa qanusriutilaañanik killuqsautim. Tilliñ qiñiqtitagigaa killuum pigiillapiaqtilaaña.

Añuyaktuiñaliq Killuqsautmik

¹⁴ Iñisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisauñha, aglaan uvaña animaruña kanjigruaqtaqaqluņa. Killuum añalataǵigaaña tigutaañupmatun. ¹⁵ Kanjqsitlaitchiga suraǵaligaa. Piñgitchitka nakuuruat pisukkatka, aasriñ suraǵaqluņa pigiitluanik uumigikkamnik. ¹⁶ Aasrii atuǵupkich atuǵunǵisatka uumigiplugich, añigigaa maligutaksram nakuutilaaña. ¹⁷ Nutauruam iñuutchima pipkanǵitchai tamatkua uumigikkatka. Aglaan ilitqusriǵruaǵma ilumni pipkaǵaǵigai. ¹⁸ Ii, iñisimagigaa ilitqusriǵruaq ilumni nakuunǵisilaaña, atakkii kanjigruaqtaqaqluņa uvamni. Suraǵaǵukkaluǵigaa nakuuruaoq aglaan suraǵalguitchiga. ¹⁹ Atunǵitchaǵigigaa nakuuruaoq atuǵukkaǵaa aasriñ atuqluǵu pigiitчуaoq atuǵunǵisaǵaa. ²⁰ Taatnaqluǵu atuǵuunigupkich atuǵunǵisatka, nutauruam iñuutchima atuqtinǵitchai tamatkua, aglaan ilitqusriǵruam ilumni atuqtitaǵigaaña tamatkuninja pigiitluanik.

²¹ Taatnaqluǵu ilitchuǵigigaa taamna ilumutuuliq, suraǵaqsaaqama nakuuruamik pigiitчуam nayuǵaǵigaaña. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluǵigaa Agaayyutim maligutaksraña, ²³ aglaan qiñigigaa atla maligutaksraq añalatchiruoq timimnik. Timima maligutaksrañan añuyakkaa akilliliqluǵu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq añalatchiruoq timimnik killuum maligutaksraǵigaa, taavrumaasrii añalatchiruam tigutaagiliutipluņa. ²⁴ Iñuiliuǵnaǵniaqpat! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisivaña taavrumakña timimiñ tikiutriruamiñ tuquliǵmun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaaña. Quyaǵigaa ilaa anniqsuǵluqmaña uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriñ isrumamni kamagisukkigaa Agaayyutim maligutaksraña, aglaan ilitqusriǵruaǵma tigutaagipkaǵaaña maligutaksrañanun killuum.

8

Añalatillutin Irrutchikun

¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksraǵutqikkumiñaitchai tamatkua atausriñuqatauruat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksrañan Irrutchim tikiutriruam iñuuliǵmik Christ Jesus-kun patchisaigaaña maligutaksramiñ tikiutriruamiñ killuǵmik sulit tuquliǵmik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaaǵilguisañanik. Maligutaksraq iñuk nalaunñasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniiñ, takku killiqiugaqtuanupluni kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyuǵigaa iǵñigikkani nunamun timiqalǵu iñuutqupluǵu uvaptiktun sulit akilliliutigitqupluǵu killuqsautmun. Taavrumuunaasriñ

Agaayyutim piyaqquqtaksrağugñigaa killuqsauñ anjalatchiruaq killukun pisuligruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkağaatigut nalaunnaplutiñ atuqukkanañatik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malingiqługu kanigruaqpup aglaan malikhugu Irrusriq. ⁵ Tamatkua anjalattuat irrusriğruamun iñuusruurut quyalinñiaqlugu irrusriğruaqlugu. Aglaan tamatkua anjalattuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyalinñiaqlugu Ipqitchuaq Irrusriq. ⁶ Iñuum isummataa anjalatmagu irrusriğruañan ittaqtuq tuquqıq, aglaan isummataa anjalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq iñuuiq suli qinñiñiaq. ⁷ Taamna ilumutuuruq takku iñuum isummataa anjalatpagu ilitqusriğruañan akitñiaqsimaagaa Agaayyun. Taamna tupiksrisingitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik; takku tupiksrilguiluni. ⁸ Tamatkua iñuich anjalattuat kanigruağmıknun quyalilguitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi anjalangitchaasri kanigruaqtapsi. Anjalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriañan Agaayyutim inniqpan ilipsitñi. Aglaan kiña iñuk piqangitpan Irrusrianiñ Christ-ñum pigingitchaa Christ-ñum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuqunapkağai, aglaan Christ itpan ilipsitñi Ipqitchuam Irrutchim qaitçigaaasri iñuuhıgmik takku Christ-ñum nalaunnapkağmıksri Agaayyutim. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusri añitqiksitchiruaq Jesusmik tuqunaruaniñ iñuukpan ilipsitñi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitñi qaitkisipmıgaa iñuuiq timipsitñun tuqusrağumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaan, anjalatitnata kanigruaqtamun. Iñuuniaqtuksraunğitchugut tumigıtqukkanağun killuqsautim. ¹³ Iñuuniağupsi kanigruapsıgun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtıchupsi nutqautitlasrıługu killiqıqıqsı tarra iñuuniaqtusri. ¹⁴ İlılgaagıllapiagı Agayyutim tamatkua sivullıuqtıttuat Ipqitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqpup irrusriğingitchaa tigutaaqsiuñhum iqsiñhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigıkkapta ilılgaağılıutıpchağaatıgıt Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplıtısrırugut, “Abba, Aapaan.” ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim ilıtçugıpkagaatıgıt nalupqınaiqlugu Agaayyutmun ilılgaağıtılaaptıknik. ¹⁷ Agaayyutim ilılgaağınıqpatıgıt tarra akuqtuıgisırugut ikayuusrianiñ piksrırrutaiñik uvaptıknun. Akuqtuıgisırugut tamatkunıña Agaayyutmiñ piqatıgilugu Christ. Aglaan naglıksaaqtuksraurugut atrıługu Christ naglıksaañha. Taatnaqqağuta piñnaktaaqagısisırugut kamanautmik atrıługu Christ.

Sivunnaptikni İttuaq Kamañan

¹⁸ Uvva pakma naglıksaaqsırugut. Aglaan naglıksaaıqpup pakma atrıqagumiñaitçhuq ilaan kamanautaanun sagviğñiakkañanun uvaptıknun. ¹⁹ İluqani Agaayyutim iñıqtanña utaqqıtılaılłapiagataqtuq Agaayyutim sagviñiksrañanik kisut qıtunğagıpiatılaañıñik. ²⁰ Suapayaq Agaayyutim iñıqtanña piunğıqsagumaruq, pisulıngısağmıgun aglaan Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli niğıuqağ ittuq: ²¹ İluqani Agaayyutim iñıqtanña anjalangıñiağaa piunğıqsitchırağaqtuam, aglaan piqatauyumiñaqsilugu kamañaqtuamun patchısaıñımun piqatıgilugıch Agaayyutim ilılgaañı. ²² İlisımagıkpup iluqaisa qanusrıpayaat Agaayyutim iñıqtanñı utaqqılhat uvunjanunaglaan iluıllıuğaluanğmıñ, atrıługu ağnaq aulııyautıkmıtan. ²³ Kisımiññıñıunğıtçhuat tamatkua iñıqtat utaqqırut

aglaan utaqqipmiuguttuuq ihuilliuḡaluanḡapta irrutchtigtun. Agaayyutim aatchuḡaatigtut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaigtutauplugu. Aasriiñ utaqqigikput Agaayyutmun qitunḡaḡiliutiapiaqtilaaksraqput. Utaqqigikput timigikkapta simmikkauliksrana. ²⁴ Taamna niḡiugisaḡikput anniqsukkau'apta. Qiñianiksimaniguptigu taqqikkaqput taamna niḡiugayuyumiñaiññayaqtuq. Iñuich niḡiutlaitchut qanutchimik pigiliutianikkaḡmiknik. ²⁵ Aglaan niḡiugaqtuḡutsuli qanutchimiktaimma piññaktaaḡianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriiñ kimmutigillapiaḡlugu.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaḡaatigtut pilguirrutiptigtun. Takku nalurugut qanuq agaayuliksraptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim inmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigilguisaptigtun. ²⁷ Agaayyutim qiñiḡaḡigai iñuich uummatinjich. Iñisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuaq Irrusriq uqapsaagutripłuni Agaayyutmun piqutigiplugich iñuḡikkañi tuvraqługu pisulha. ²⁸ Iñisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigiraḡigai nakuuliksranaḡatnun piqpaksriruut inmiñik, tamatkua ilaan tuḡłukkani tuvraqługu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim iñisimanigai tamatkua tuḡłukkani iñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaḡinigai atriqaquplugich iḡñiḡmisun. Taavrumuuna Jesus sivulligunḡisusq akunḡatni iñuḡaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaḡługich Agaayyutim piksraqtaaḡikkani tuḡłunigai, aasriiñ tamatkua tuḡłukkani nalaunḡasripkaḡai inmiñi. Tamatkua nalaunḡasripkakkani inmiñi piqatigigisigai kamanautmiñi.

Agaayyutim Piqpaksrilha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipliḡisitlavisa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigtut kia-unniññ akilliliqsugumiñaitchaatigtut. ³² Agaayyutim qaitługu iḡñi nagliksaaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigtut supayaamik akiilaḡługu. ³³ Kiami patchisigigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaaḡikkani? Agaayyutim kisimi nalaunḡasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipliḡisiva Agaayyutim iñui tuqqutaksraḡunilugich? Kiñaunniññ nipliḡumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqqutigai, aasriiñ anitqiksusq tuḡłunigmiñiñ. Pakma Agaayyutim taliqpian tunaaññ uqapsaagutigaatigtut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitkisivatigtut piqpaksrilhaniñ Christ-ḡum? Sakiqnām naaga ihuilliuḡhum naagaqaa nagliksaałhum naaga kakkaaqsiułhum naaga atnuḡaanililuhum naaga navianniuhum naagaqaa tuqułhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpiḡaanjñi, "Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich anallaḡłukkaatigtut ipnaisun tuqqutaksratun." *Psalms 44:22*

³⁷ Qañaa! Iluḡaisigun tamatkunuuna sakiqniḡutiptigtun Agaayyutim akimapakḡaatigtut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitługa sumun piiqsitchumiñaisilaaput piqpaktañaniñ Agaayyutim. Tuqłuhum unniññ iñuuhum unniññ israḡulḡich unniññ tuunḡaich unniññ sut pakma ittuat unniññ tikisaksrat unniññ sanḡich unniññ sut ittuat quliptikniłu atip-tikniłu naagaqaa sumunniññ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigtut Agaayyutim piqpaksrilhaniñ ittuamiññ Christ Jesus-mi atannaptikni.

¹ Atausrinñuqataupluna Christ-mun suli analatitqaqluna Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqiginitchiga qaugrimmaağiutillautamni uqahğa ilumutuuruamik. Saglungitchuna itna uqaqama, ² Iuillullapiağaqtuña suli alianniullapiağaqtuña piqutigiplugich Jew-ñuruat. ³ Uvvatuq ikayut-lalagich Jew-ñuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriñjuqsakkaulaña piigłunaunniñ Christ-miñ ikayugumiñağupkich anniqsuliksranañun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaginigai piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiññigaa ilinjitñun sivunniugutni suli maligutaksrana [Moses-kun] suli agaayumaagvik suli akiqsruutniļu. ⁵ Qitunğagigaich kamañuqtat sivullipta, aasriñ ilinjitñiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanaqtuq qanavak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautigingitchiga Agaayyutmun atunğıññilugich akiqsruutigikkani ilinjitñun. Atakkii kiñuvianich Israel-ñum ilanich Israel-aagmiupianungitchut. ⁷ Suli ilanijhiñaq Abraham-ñum kiñuviani ilumun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun nipliqsuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ.” ⁸ Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuviani Agaayyutim ilumun ililgaagingitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹ Agaayyutim akiqsruğniğaa Abraham itna, “Nalaullugu piviksraq utigisiruna aasri Sarah igñiqagisiruq.”

¹⁰ Taamnañhiñaungitchuq. Rebecca-m malgik igñak aapaqagtuk sivulliptiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹² Aglaan malguk igñak anigaluaqñagik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, “Aapiyanan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun nipligñiqsuq taavrumiña nukatpiağruk savaaqagaluqñagik nakuuruamik unniñ pigiitchuamiglu. Taavrumuuna ilitchugigikput, Agaayyutim piksraqtaaginigaa atausriq sivunniutigikkagmigon pisuligikkagmigonlu. Piksraqtaagiyumiñaitchaa iñuk savaaqahagan. ¹³ Agaayyutim uqalha itniinniqsuq, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraqtaagingitlugu Esau.”

¹⁴ Qanuğmi nipligisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunnaitpa? Taatniingitchuq! ¹⁵ Agaayyutim Moses nipliutigaa, “Qinñiqtitkisigiga iluaqqutrilğa kisumun iluaqqutisrukkamnun.

Qinñiqtitkisigiga ilunñuksriğiga kisumun ilunñugisrukkamnun.” *Exodus 33:19*

¹⁶ Taatnağumi Agaayyun piksraqtaaqagñianingitchuq iñuich pisuligikkaranatigun unniñ savautigisrukkaranatigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunñuksriğimigon. ¹⁷ Agaayyutim Uqalhan nipliutinigaa atanga Egypt-ñum, “Atanığutitkikpiñ qinñiqtitchuklugu sanñigikkaga ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautaugisiruq iluqaani nunami.” ¹⁸ Taatnaqhuni Agaayyutim qinñiqtitağigaa ilunñuksriği kimupayaaq qinñiqtitchukamiun. Suli pitchigilıqsitkai iñuich pitchigilıqsitçukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunñuksriğigan

¹⁹ Uvva nallipsi apiqsruğisigaana, “Agaayyutim analatpatigut suvaatami killuutiqağñivatigut? Kia akililıqsugisivaun pisulha?” ²⁰ Apiqsruqñak taatna. Ilvich iñuñhiñaurutin. Iñuñhiñam apiqsruqtaksrağingitchaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtanan uqautitlaitchaa, “Suvaata pilıuqpiña taatna?” ²¹ Utkutchiri savaaqagtuq qikumik pilıuñhiñauruq qanutchipayaamik pisukkumi. Taavrumakña qikumıñ utkusriñhiñauruq atautchimik piññaqutigilhiñagługu aasriñ ilaqataa

suaqluqaǵvigiplugu. ²² Agaayyun nalaunnaraqtuq suraǵapayaalıǵmıgıun. İlanıtñun iñuich ilaan qıñıqtıtchukka qinnautni [killuqsautıkun] suli sanñiñi. Qiniqqautnaqsıgıaluaqtıtlugich piyaqquqtaksraǵuqhutiñ anuqsrutiniǵai tamatkua iñuich. ²³ Atlas iñuich ilunñugisrukkanı ilaan anuqsrutiniǵai ilıtchuǵıtquplıgu uuktuǵnaǵumiñaitchuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautiniǵai piqaquplugich kamanautmiñik. ²⁴ Aasriiñ ilagıgaatıgıt taapkua. Agaayyutim tuǵlunǵıtchaatıgıt Jew-ñuruaniñ aglaan piksraqtaagıgaatıgıt Jew-ñunǵıtchuanıñ, ²⁵ tuvraqlıgu nipliutaa Hosea-m itna,

“Niplıǵısırıña, İñugıgıpsi taapkunıña atchiqsımagaluakkaǵmiñun İñuginǵıtchıpsi.

Aasriiñ qıñıqtıtksıgıga piqpaktaǵa tamatkunıña piqpagingısamnun.”

Hosea 2:23

²⁶ Hosea-msuli nipliutıgıgıaa,

“İñuginǵıtchıpsi, aglaan kiñuvaatıgıun atchikkaugısırıt itna,

İlilgaanı iñuuruam Agaayyutim.”

Hosea 2:1 ²⁷ Suli İsaiah-m

uqaıtıginiǵai İrael-aagmiut,

“İñugıallapiaqtut iñugıkanı İrael-ñum.

Atrıqaqtut qavianısun taǵium sıñaani.

Aglaan iñugıakıtchuat annıqsukkaugısıñıqsut.

İsaiah 10:22, 23

²⁸ Atanǵuruam qılamık anasriññuqsagısıgıai iñui nunam.”

İsaiah 28:22

²⁹ Tuvraqlıgu İsaiah-m nipliutaa,

“Atanǵum Sanñıpayaaqaqtuam iñugıakıtchuat sıvulliavut iñuupkanǵıtpagıch iluqapta piyaqqukkaunayaqtugıt Sodom-tun suli Gomorrahtun.”

İsaiah 1:9

İrael-aagmiutlu Tusraayugaallautaǵlu

³⁰ Qanuǵmi niplıǵısıñıqıpsa? İtniinniqsuq, Jew-ñunǵıtchuat nalaunñasriñıuraniñıñıtchuat Agaayyutmi, nalaunñasripkagıñıqsut ukpiqsriñıñıaqamıñ. ³¹ İrael-aagmiut malıǵutlugich malıǵutaksraq Moses-ñum aglakkanı nalaunñasriñıaǵıñıqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunñasriñıñıñıqsuq. ³² Suvaatataı? Tunñanǵıtılutiñ Agaayyutmun ukpiqsriñıǵımıktıgıun, aglaan nalaunñasriñıaǵıñıqsut tamatkunuuna savaagıkkagıktıgıun. Ukpiqsriñıǵıtıñamıñ atrıginiǵaıch iñuich putukıtqataqtuat putukkisautmun. ³³ Agaayyutim Uqałha aglaksımałhatun,

“İlıǵısıgıga Zion-mun iyaǵak iñuich putukkisautıksrañat.

Taamna iyaǵak paallaktıtçıñıaqtuq.

Kiña taimña tunñaruıaq Christ-mun, iyaǵaktun ittuumun,

qapiqpañayumiñaitchıuq.”

İsaiah 8:14; 28:16

10

¹ Anıqatıumaan, uummatimniñ kipıǵniuǵıtıgıgıga iluqatıñ Jew-ñuruat annıqsuquplugich. Taamna inıqsruıtıgıgıga Agaayyutmun.

² Niplıutıgıgaluaǵıtka piñıqıllapiaqhutiñ malıǵuałhat Jew-ñuruat Agaayyutmik, aglaan ilısımangıtchaat nalaullıgu tumıksraq.

³ İlısımangıtılutiñ Agaayyutmun iñuich nalaunñasripkhaǵuutilaanatnik ukpiqsriñıǵımıktıgıun, inımiknik nalaunñasriñıallanıqsut pisuhıgmıktıgıun, ilıñısa qaitchısunǵıtılutiñ inımiknik Agaayyutmun. [Taatnaqhutiñ nalaunñasriñıñıñıqsut.]

⁴ Christ kinilırvıgıgıaa malıǵutaksram, aasriiñ kiñapayaaq ukpiqsriıraq nalaunñasripkakkaıyumuıuq Agaayyutmi.

⁵ Kisupayaaq nalaunnasripkaḡukkumi Agaayyutmi tupiksriḡmigun Agaayyutim maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisuruq taapkonuuna.”
⁶ Aglaan uqaḡhum nipliutiginigaa nalaunnasripkakkauḡiq ukpiqsriḡlikun itnaiḡiplugu. “Isumaniaqnak, Kiña mayuḡisiva ḡilañmun (ami atqautityaḡlugu Christ)?
⁷ Suli nipliḡñiaqnak, Kiña atqagisiva samuḡa natqitchuamun aḡmaḡnimun (ami mayuutityaḡlugu Christ tuḡuḡaruaniñ)?
⁸ Itnauvva nipliḡsimaruq, Agaayyutim uqaḡhan qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.” Taamnatarra iḡisauttun quliaqtuaḡikkaqput.
⁹ Ilvich qannapkun nalupqinaḡḡlugu uqaḡupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpiḡigupku uummatipni Agaayyutmun aḡitqiksilha Jesus tuḡuḡhaniñ, ilvich annakkisirutin.
¹⁰ Ukpiqsrigupta uummatiptikniñ nalaunnasripchaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaḡaḡaptigun Jesus-mik ukpiḡiplugu anniqsukkaaurugut.
¹¹ Agaayyutim uqaḡha itnaḡniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriḡluni tunḡaruḡaḡ ilaanun qapiḡpanayumiñaitchuq.”
¹² Agaayyutim Uqaḡhan taputigaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaḡiñḡiñḡiḡisuk Jew-ḡuruḡlu Jew-ḡunḡitchuaḡlu. Taamna ataniḡ ataniḡigaat iluqatin aasriñ qaitchipḡluni iñugiaktuanik ikayuutunik iluqaitñun tunḡaruḡanun iñmiñun.
¹³ Agaayyutim uqaḡha itnaqhuni, “Atangum anniqsuḡisigaa kiñapayaaq tuḡuḡtuḡaḡ anniqsuḡupluni.”

¹⁴ Qanuḡutin tuḡuḡaḡisivat ilaanun ukpiḡingisaḡmiknun? Suli qanuḡutin ukpiqsrigisivat ilaanik tusraamaisaḡmiknik? Suli qanuḡ tusraagisivat quliaqtuaḡtaitchumin.
¹⁵ Qanuḡutin quliaqtuaḡisivat tuyuḡingitpatin? Aglausimaruq itna, “Qanutun quvianaqtigiva quliaqtuaḡtit aggiutripmata tusraayugaallautamik.”
¹⁶ Aglaan iluqagmin akuqtungitchaat tusraayugaallautaq. Isaiah nipliḡsimaniqsuq, “Ataniḡ, kisut ukpiqsriḡvat uqauttutigikkaptiknik?”
¹⁷ Taatnamik iñuich ukpiqsriḡiqsut tusraa’amitruḡ tusraayugaallautaq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuaḡipmagu uqaḡiq Christ-kun.
¹⁸ Aglaan apiqsruqtuḡa, tusraangñiñiḡpat tusraayugaallautamik? Iḡmun ilinisa tusraagaat. Agaayyutim uqaḡha itniittuq,

“Uqaḡiq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuaḡaqtut nanipayaaq.”

Psalm 19:4

¹⁹ Apiqsruḡitchuḡa, Israel-aagmiut kaḡiqsiñḡiñiḡpat? Ii, kaḡiqsirut. Sivulliupluni Moses uqaḡtuḡ Agaayyun uqaḡniḡlugu itna,

“Uvaḡa iñuksraqtaagñisapkun siḡñaliqsitkisigipsi.

Uvaḡa kaḡiqsimaitchuatigun uumitchaktitkisigipsi.”

Deuteronomy 32:21

²⁰ Tugḡliḡḡlugu, Agaayyun nipliḡniqsuq Isaiah-kun taluqsrautaiqsitlugu,

“Paḡitkaatḡa tamatkua apiqsruqtangitchuat ikayuqulutinj.

Saḡviqsuḡa tamatkunuḡa pakaaqangitchuanun uvamnik.”

Isaiah 65:1

²¹ Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautiginiḡai Isaiah-kun itnaqhuni,

“Uvlupayaaqman piñhiñaanuruḡa akuqtuḡuḡlughich tamatkua iñuich

tupiktaitḡutin paaqsanaruḡat uvamnik.”

Isaiah 65:2

11

¹ Apiqsrulgitchuña. Agaayyutim ayaḥniqpagitmi iḥugikkani? Qaḥaa! Uvaḥa Israel-aagmiḥnuruḥa. Uvaḥa kiḥuviagigaḥa Abraham-ḥum, ilagigaatḥa sivulliaqatua Benjamin-mik. ² Agaayyutim ayaksimaitchai Israel-aagmiut piksraqtaagikkani inilḥaan. Iḥisimagiksi uqaḥha Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan iniqsruḥha Agaayyutmun akitḥaqlugich iḥugikkaḥi Israel. Elijah nipliqsuq, ³ “Iḥisa tuqulḡataḡaich sivuniksriqiritin, suli siqumitlugich tunillaḡviich. Uvaḥa kisima sivuniksriqiriniḥ kiḥiḥḥuqtuḥa. Pakmaasriiḥ tuqunniagaqsiḥmigaatḥa.” ⁴ Aglaan qanuq kiuniqpaun Elijah? Agaayyutim nipliutinigaa, “Kisiḥḥuḡitichutin. Piqaqtuḥa 7,000 iḥuḥnik Israel-mi putqatangitchuanik atriḥanun Baal-ḥum.” ⁵ Pakma taatniitmiuq. Iḥugiakkitchuanik Israel-aagmiuqaqmiuq Agaayyutim piksraqtaaniḥ iḥuaqqutriḥḡmigun. ⁶ Tarraami, anniqsukkaupmata Agaayyutim iḥuaqutaagun anniqsukkaungitchut savaaqahḡmiktigun. Anniqsukkaulḥiḥauniqpata savaagmiktigun tarra anniqsuḡiaq Agaayyutim iḥuaqutaagun ilumun suungiḥiḥayaqtuq. ⁷ Taamna taatna atuummiḥiqsuq, Israel-aagmiut piḥḥaktaaginiḥiḥiḡaat pakaagikkaqtin. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagikkaḥiḥiḥiḡaat [ilaan nalaunḡasripchaqamigich inḥimiḥi]. Atlataasrii siqquqsipkaḡniḡaich uummatitin suli naalaḡniḡiḡhutin Agaayyutmik. ⁸ Aglausimaruq Agaayyutim uqaḥhani itna, “Agaayyutim isrumalḡuiliqsinnigai aasrii kaḥiqsitlaiḡhutin.

Taatnaḡhutin qiniḥitlaiḡḥiqsut irimiktigun
suli tusraatlaiḡhutin siutmiktigun.

Taamna atuummiḥiqsuq uvluvanḥnunaglaan.” *Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10*

⁹ David-tuuq nipliḡḥiqsuq,

“Niḡiḡpaḡḡmikni napitaulutin naniqtillich.

Paasraaqḥtillutin anasriḥḥuqsakkaulich.

¹⁰ Irigikkaḥich taaqsilutin qiniḥitlaiḡḡlich.

Tunugikkaḥich pilḡuiliḡlich sakuuḡḡmikniḥ.”

Psalms 69:22, 23

¹¹ Apiqsrulgitchuña, Jew-ḥuruat ayakmatruḥ Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaqquqtinniqpagich? Qaḥaa! Aglaan navḡuḥhata tikiutipkaḡniḡaa anniqsuḡiaq Jew-ḥuḡitichuanun. Taamna atuummiḥiqsuq Jew-ḥuruat siḡḥaliquplugich. ¹² Tarra Jew-ḥuruat navḡuḥhata tikiutipkaḡniḡaa ikayuusriaksraq nunam iḥuiḥun suli Jew-ḥuruat ayaiḥhata Christ-mik tikiutipugu anniqsuḡiaq Jew-ḥuḡitichuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluḡaisa Jew-ḥuruat taputraukpata inḥiḥiḥi Agaayyutim piksraqtaagikkaḥiḥi.

Agaayyutim Qiḥiḡtitkaa Iḥuḥuksriḥi Jew-ḥuḡitichuanun

¹³ Pakma uqaqtuḥa ilipsitḥun Jew-ḥuḡitichuanun. Uqqiraqtigigaḥa Jesus-ḥum Jew-ḥuḡitichuanun, aasrii savautriḥamni savaktuḥa pisuqtilaaqluḥa. ¹⁴ Niḡiḡagaqtuḥa iḥugikkatka siḡḥaliquplugich. Taavrumuunaasriiḥ ikayuḡayaqpalukkitka anniqsuḥiksraḥatnun. ¹⁵ Jew-ḥuruat tunutmatruḥ Agaayyun, ilaa ilauraaniktuq atlanik iḥuḥnik. Aasriiḥ sua itkisiva taimanigu Agaayyutim akuqtuqpagich Jew-ḥuruat? Taapkua iḥugiliutitqikkisigai Agaayyutim, iḥuktitun anitqikkauratitun tuqunaruaniḥ. ¹⁶ Sivulliq qaḡqiaksraq qaisauniqpan Agaayyutmun, tarra iluḡani qaḡqiaq ipqikkauruq. Suli kaḥigikkaḥi napaaqtum

ipqitpata, taatnatuntuuq akigugikkanji napaaqtum ipqitmiut. ¹⁷ Iļanĵich akiqqut napaaqtugiksuamiñ piyakkaurut aasrii akigua atlakkam napaaqtum iliþlugu sivulligmun napaaqtumun. Iļipsi Jew-ņunġitchuani atlakkagtatun akiqqutun ittusri. Pakmaasriiñ sayaqaaqsirusri iñuupmiþlursi sivulligmiñ napaaqtumiñ atriqaqtuamiñ taapkunanitun Jew-ņuruatitun. ¹⁸ Taatnaqhusri uqaviksuksraunġitchusri tamatkunuuna akiqqutigun piyaqtautigun. Uqaviutiksraitchusri. Suvaata? Iļipsi iñuupkanġitchiksi kanĵia napaaqtum, aglaan kanĵian uumapkaġaasri. ¹⁹ Nipliħhiñ aunisuknaqtusri, “Akiqqut piyakkaurut iļaliutitlasriþluta napaaqtuanun.” ²⁰ Taamna iļumutuuruq. Aglaan akiqqut piyakkaurut Jew-ņuruat ukpiqsriñġiħhatigun. Taatnaqhusri iļaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsriþlursi. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqqi itingĩñiġpagich nagguvatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ņunġitchuasrii. ²² Taatnaqhusri iļitchuġigiksi Agaayyutim iļuaqutriħhalu taluqnaħhalu. Agaayyutim anasriñġuqsagaġigai tamatkua maligutchiñġitchuat iñmiñik. Aglaan iļuaqutigaasri iñuuniaqtuiñaqapsi iļuaqutaagun. Taatnanġisuaġupsu kipikkaugisipmirusri napaaqtumiñ. ²³ Jew-ņuruat ukpiqsritġiaqsikpata Agaayyutmik akuqtutġikkisigai. Agaayyutim pitlallapiaħhuni iļiħhiñagai kiñumun inaatnun. ²⁴ Iļipsi Jew-ņunġitchuani atriqaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ iļaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiguunġitchaluaqtauaq napaaqtullautami. Jew-ņuruat atriqaqtut akiqqumik nausuuruamik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinaiglugu iļitqikkisigai napaaqtunġatnun.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iļunņuksriħhi Iļuqaitñun Iñuñnun

²⁵ Aniqatiumaan, kanġiqsitquġipsi uumiņa nalunaqħhuni iļumutuuruamik, kamasraaqunġitlursi isrumatuniļusri. Iļumutuuruuq una: iļaħhiñanġich Israel-aagmiut tikkanasriagaluaqtut. Aglaan taamna simmiġiñiaqtuq iluqatin piksraqtaanġuruat Jew-ņunġitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatin Israel-aagmiut anniqsugisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalħhani, “Annigsuqti agġigisiruq Zion-miñ.

Piigisigaa iluqaan agaayyutaiħiq kiñuvianġiñiñ Jacob-ņum.

²⁷ Tarra piigupkich killuqsautinġich

tanġiġiñagiga sivunniugutiga taipkununġa iñuñnun.” *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34*

²⁸ Jew-ņuruat ayañniġaat akuqtunġitlugu tusraayugaallautaq. Taatnaqħutin akitñaqtuligñiġaat Agaayyun piqutigiþlursi. Aglaan Jew-ņuruat Agaayyutim iñuġigai piksraqtaagiplugich. Piqpagigai piqutigiþlugu ak-iqsruutni sivullianġitñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, sulii Jacob-mun]. ²⁹ Agaayyutim isrummitqitlaitchuq iñuktigun tuqłukkaġmigun sulii aatchuutigun qaisaġmigun ilinġitñun. ³⁰ Iļaatniimma iļipsi Jew-ņunġitchuani ayakkaqsu tupigisrunġitlugu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri iļunņuksriħhiġmik taapkua iñuich tupiksriñġiħhatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-ņuruat tupiksriñġitchut Agaayyutmik. Atriþlugu Agaayyutim naglikstriħha iļipsisitñik, ilinġitnik nagligisipmiġigai. ³² Takku Agaayyutim iļisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunġisilaanġatlu pitchiġiħhatlu. Piqutigiþlugich ilaan qiñiqtitħħkaa iļunņuksriħhi iļuqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³ Ii, Agaayyutim umialgutai uuktuḡnaḡumiñaitchut.

Puqiutaalu kanjicsimalhalu isruitchuḡ.

Kia-unniñ inuum kanjicsipchagumiñaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñ kanjicsiyumiñaitchaa tumaa.

³⁴ “Kia ilisimavaun isrummataa Atanḡum?

Kia qaitchiñhiñauvaun alḡaqsruutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵ “Kia-unniñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitak-
sranjanik Agaayyutmun.”

Job

41:11

³⁶ Ii, Agaayyutim iniqtaḡigaa suapayaaḡ.

Suli suapayaaḡ ittuiñḡaḡtuḡ, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qanavak taimuḡa. Taatnatuḡ.

12*Qaiillusri Agaayyutmun*

¹ Taatnaḡhusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qiniqtinjanikmatigut ilunḡuksriḡiḡmiñik injicsruaḡipsi timigikkasri inuuruanjulugich tunillautigiquplugich ilaanun, ipqilluni suli quyaqnaḡuni ilaani. Taam-natarra savautriḡksraqsi ittuḡ Agaayyutikuagiakun. ² Atrinrusruḡaqasri inuunin marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnaḡupsi kanjicsitlasriñiaḡiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Suli ilisimatlasriñiaḡiksi nakuuruḡaḡ, quyaqnaḡtuḡaḡ Agaayyutmi suli nalaunḡaruḡaḡ.

³ Agaayyutim iluaqutaagun nipliutiksraqaḡtuḡaḡ kisupayaa-mun akunnapsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagillutin ilipni. Qiniqtuksraurutin ilipnun qanuḡ itilaapiqnik. Isrummatigiun qanutun ukpiqsriḡiḡaḡtilaan aatchuusriaḡikkan Agaayyutmiñ.

⁴ Atausriukattaaqhuta timiqaḡtuḡut aasriñ taamna timi inuḡiaktuamik sulliñiaḡhuni. Tamatkua timim sulliñi atlakaḡiisigun atuḡaḡtuḡ.

⁵ Taatnatuntuuḡ uvagut inuḡiaktuḡut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriḡuqhuta timauruḡut, aasriñ sulliñiḡuqhuta timimi. ⁶ Iluqata atlakaḡiñik aatchuusriaḡaḡtuḡut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iluaqutriḡiḡmigun. Kiña aatchuusriaḡaḡumi sivuniksriḡiḡmik, atuḡliun taamna ukpiqsriḡiḡmigun pigikkaḡmigun. ⁷ Kiña aatchuusriaḡaḡumi savautriḡiḡmik, savagli. Kiña aatchuusriaḡaḡniḡumi ilisautriḡiḡmik, tarra ilisautriḡi.

⁸ Kiña aatchuusriaḡaḡniḡumi pitchuksaḡiḡmik, pitchuksaḡili. Kiña aatchuusriaḡaḡniḡumi aatchuiḡiḡmik atlanun, aatchuḡli naliilaḡlugu. Kiña aatchuusriaḡaḡniḡumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtaiḡmiñi. Kiña aatchuusriaḡaḡniḡumi nagliksriḡiḡmik, taavruma atuḡliun quviatchauḡiguni.

⁹ Piḡpaksriḡiḡsi ilumutuuruksrauruḡ. Uumigisiun tamanna pigiitchuaḡ, piḡpagiluguasriñ nakuuruḡaḡ. ¹⁰ Piḡpakkutilusri avatmun aniqatigi-

isun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitñiñ. ¹¹ Iqiasrusruḡaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piḡiqillapiḡusri irrutchipsigun savautilugu Atanḡuruḡaḡ. ¹² Quviasrugusri takku piḡaḡtusri niḡiukkamik. Anuqsru-

lusri ihuilliḡiq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Ikayuḡlugich Agaayyu-tim inuḡisruḡaḡtuḡ. Tukkiqsuḡlugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴ Apiqsruḡsiun Agaayyun nagligitqulugich tamatkua naglik-saaqtitchiruat ilipsitñik, injicsruutilugich aasriñ apiqsruutisruḡaḡnaḡich

Agaayyutmun anasriññuqsauqlugich. ¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat. ¹⁶ Iñuuniaqatigiiyusrilusri. Kamanagnaisrunaqasri ilipsitñik, aasrii ilauraagilugich tamatkua suungñiñasrugiruat. Iñisimatluñniasrunaqasri supayauranik. ¹⁷ Kia iñuum pimaqlukpasri akisagniasrunaqasri killukun. Iñuuniağitchi iñuñni iħuağnaqtuakun. ¹⁸ Piyumiññağniqtutilaapsitñi iñuuniağitchi qinũuirrutillugich kisupayaat. ¹⁹ Iħauramaañ, akisaqtuğniasrunaqasri atlanik nalaunğıtpasri, aglaan Agaayyutim akisağligich. Aglausimaruq, “Uvañja akisağisiruñja. Uvañjauruñja anasriññuqsairagaqtuaq [nalaunñaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.” ²⁰ Aglaan, Agaayyutim uqalħa itnatun, “Pimaqluktigikkan niğisukpan niğipchaglugu, imiğukpan imiqtillogu.

Taatnağuvich kanñutçhakniagiñ katitchipmatun ikualaruanik aumanik taavruma niaquanun.” *Proverbs 25:21, 22*

²¹ Ki, pigiiçhuamun akiilipkaqtaqnak, aglaan akiilũuñ pigiiçhuaq nakuurakun.

13

Tupigiraksrat Kavamam Maligutaksrañi

¹ Iluqasri tupigiraksrağigisi kavamam añalatai. Kiñañniñ añalatchitłaitchuq Agaayyutim qaitchiñğisuaqmani saññimik añalatchiłiksrañanun, suli kiñañniñ añalatchitłaitchuq marrumani nunami saññiqanğisuağuni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia iñuum akililũuqniktuam kavamamik akililũisimagaa Agaayyutim inillakkañja. Taatnaqami tikiutrirraqtuq anasriññuqsautmik inmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunñaruakun sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimiñ tamatkua iñuumaqłuktuat. Sivuuğagisrunğıtchupku añalatchisiquaqtuaq savaağıuñ nalaunñaruq aasriili añalatim quyagyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigigaa ikayuquplutin. Aglaan atuğuvich nalaunñaitchuamik iqsiviksran tarra. Añalati saññiquaqtuq anasriññuqsaitłasriplugu. Taamna Agaayyutim savaktigigaa anasriññuqsaitłasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniña atuqtuanik nalaunñaitchuamik. ⁵ Taatnağusri tupigiraksrağigisri kavamat pisigiplugik taapkuak: anasriññuqsakkauyumiñaitchumuusri, suli iñisimalusri qauğrimmaagiutillautapsitñi tupiksriuni nalaunñatilaanjanik. ⁶ Tarra akiilũiruksraupiaqmıusri tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim savaağıpmatruñ savaaqtin. ⁷ Akilũisitchi iluqaitñun añalatirrutiquaqtuanun niğgiuqsruutipayaapnik, akilũiglugich iluqaisa tax-sinik akilũğñatuaq, taluğilugich taluğiraksrauruat suli kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiliq Atlanik

⁸ Akiqsruumisruñaqnagich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpagiraksrağigitin atlat. Iñuk piqpaksriuruq atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik maligutaksramik. ⁹ Maligutaksrami aglausimaruq, “Killuqsagumiñaitchutin sayuñahikun. Iñuağumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuqtuksraunğıtchutin iñuuniaqatvich suuraiñiñ.” Iluqatin taapkuat tillisaurut suli iluqatin atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.”

10 Piqqaktam atniatlaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqqaksriñiq atriqaqtuq tupiksripmatun iluqaanik maliğutaksramik.

11 Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunñaruakun makunani uvluni. Atakkii annautrauligviksraqput, Christ-mun qılanmuutikpatigut, qallitluktug pakma ukpiqsriqqaalaptikniñ. Taamna ittuq itigviksrakun iñiqtuatun siñignigmiñ. 12 Unnuaq nuñuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautiraksragigikput killiqiliqput pigikkaña taaqtuam suli tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriłuta nakuuruamik. 13 Ki, iñuuniaqta nalaullugu atriługich iñuich pigikkañi uvlum. Uvagut piruksraunğitchugut nağğunaqtuakun nigihikun suli taanñalikun. Ittuksraunğitchuq sayuñalıq suvalulıglu, naaga anuyalıq siqñatualıglu. 14 Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqağitchi atanğuruamik Jesus Christ-mik, anjalatisruñaqasri kaviuğutaiñun kanıgruapsi.

14

Upyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

1 Akuqtuğumagiksi sayailıuqtuq ukpiqsriñigmigun uqavaaqatigisrunaqnagu ukpigikkañanik. 2 İlanıch iñuich ukpiqsriut nigihiiñauñiplutıñ qanusripayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsrihat sayaitmata ilinıch ukpiqsriut nigihiiñauñiplutıñ naurialhiñanik. 3 Taamna nigihiiñauñiruaq qanusripayaamik niqimik isrumaruksraunğitchuq nakuutluñniłuni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuq taatna isrumaruksraunğitmiuq niqituqtuq nalaunğiniñilugu, takku Agaayyutim akuqtuğnigaa. 4 Atannigñiaqtaksraingitchiñ atlam savaktaa. Qaukhan sivunnigisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaunğitmagaan. İlaa nalaunñaruamik savaaqatlagisruq takku Agaayyutim nalaunñaruamik savaaqatlapkağisigaa.

5 İñuk isrumaruq atausriq uvluq nakuutluñniplugu atlanıñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigai uvlupayaat atiplugich. İñullaak isrummatmiktigun nalupqisrunğiglik nalaunñaruamik savaaqatilaagmiknik. 6 İñuk isrumaruq atausriq uvluq pitluktuanıplugu atlanıñ uvluniñ kamakkutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq nigiruam qanusripayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipłuni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq nigiruam naurianik kisiitnik kamagipmigaa Agaayyun quyyavigiplugu. 7 Nalliqputunniñ iñuutlaitchuq inmiñun unniñ tuqutlaitchuq inmiñun. 8 Uvagut iñuunñapta iñuurugut quyalisukhıgu Atanıq, suli tuqugupta tuquniaqmiugut Atanıkun. İñuu'apta suli tuqu'apta pigigaatigut Atanğum. 9 Taatnaqñuni Christ tuquruq aasrii anıpkakkaupluni tuquligmiñ. İñuutqısuq atanıgitqupluni iluqaitñun tuquruanun iñuuruanunlu. 10 Suvaatami atanniqsuiñiağaqpich anıqatipnik nakuutluñniplutun ilaaniñ? Uvagut qıchaqsagumarugut sivuğani Agaayyutim, aasrii ilaan atanniguta iluqata. 11 Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani,

“Nalupqinailsilañatun iñuutilaagma, nipliqsuq Atanıq, kiñapayaat putkisirut sivuqamnun,

aasriiñ iñupayaat kamagisigaatña.”

Isaiah 45:23

12 Atausriukattaaguta kiggutiksraqaqtuksraugisigikput Agaayyun [savaagikkaptıgun].

Atlat Killuqsagtinagich

¹³ Taatnamik nutqautiraksragigikput atanniqsuutihqput avatmun. Aglaan isrummatigiraksragigikput putukkirviuruksraungihqput sulii aniqatiptiknik killuqsagtitchiraagingihksraqputlu. ¹⁴ Itluᅇa atannamni Jesus-mi ilisimagiga niqipayaam nakuulha. Aglaan iᅇuum nalaunᅇaigumiuᅇ taamna tarra ilaani nalaunᅇaitchuq. ¹⁵ Atniᅇᅇiᅇupku aniqatin niᅇikkapkun tuvrangiᅇᅇiᅇiᅇᅇ tumaa piᅇpaktam. Piyaᅇqquq-taᅇnagu ukpiᅇsriᅇha niᅇikkapkun nalaunᅇagingitpagu. Itᅇaᅇilugu una, Christ-ᅇum tuᅇᅇutipmigaa aniqatin. ¹⁶ Uᅇautigipkaᅇnagu atlanun pigiᅇᅇiᅇilugu nakuuruᅇaq ilipni. ¹⁷ Aᅇaᅇuᅇaᅇtaani Agaᅇyᅇutim niᅇilu imiᅇlu suksraungitchuk, aglaan nalaunᅇasripkakkauᅇikun Agaᅇyᅇutmi ᅇiᅇuiᅇᅇiᅇaᅇtᅇugut quvianaᅇaᅇhᅇtalu Ipᅇitchuakun Irrutchikun. ¹⁸ Kiᅇapayaᅇaq savautriruaᅇ Christ-mik taatna quyaᅇnaᅇtᅇuᅇ Agaᅇyᅇutmi, sulii iᅇuagigisigaat atlat iᅇuich. ¹⁹ Ki, pisuᅇtilaᅇptikni iᅇuuniaᅇta ᅇiᅇuiᅇᅇiᅇakun sulii sayyillaᅇᅇutiluta avatmun ukpiᅇsriᅇikun. ²⁰ Niᅇiᅇpkun niᅇimik suksraungisᅇitnagu savaaᅇa Agaᅇyᅇutim. Niᅇiruni iluᅇaitᅇnik niᅇinik nakuuruᅇ, aglaan nalaunᅇaitchuᅇ kiᅇa iᅇuk killuqsagtinapku. ²¹ Nalaunᅇaruᅇ niᅇitunᅇitchuni taanᅇanᅇitchuniᅇu sulii piᅇᅇitchuni ᅇanutchipayaamik killuqsautigiyumiᅇakkaᅇanik aniqatvich. ²² Ukpiᅇsriᅇiᅇiᅇiᅇ ᅇanupayaᅇaq inniᅇpan, nalupᅇinaisirruᅇ akuᅇtᅇuyunaᅇha Agaᅇyᅇutmi. Iᅇuᅇguuᅇ quvianaᅇiuruᅇ patchisigingitchuaᅇ iᅇmiᅇnik iᅇuagikkaᅇmigun. ²³ Aglaan iᅇuk nalupᅇisruᅇtᅇuᅇaq patchisauruᅇ niᅇigumi, takku ukpiᅇsriᅇikuangitchuᅇ. Supayaᅇaq ukpiᅇsriᅇikuunᅇitchuaᅇ, tarra killuqsautauruᅇ.

15

Maliglugu Jesus Christ-ᅇum Urrakusrautaa

¹ Uvaguᅇ sayakturuani ukpiᅇsriᅇiᅇaptigun ikayugᅇniaᅇtaksragigivut tamatᅇua sayaitchuᅇat piᅇᅇuirrutinᅇisigun, quyaᅇliᅇiasruᅇnaᅇaᅇta uvaptiknik. ² Atausriukattaᅇᅇuᅇta quyaᅇliᅇiaᅇᅇlavut iᅇuuniaᅇativot nakuuᅇiksraᅇatnun, sayyillaᅇᅇniaᅇᅇlugich ukpiᅇsriᅇiᅇhat. ³ Taatnatuntuuᅇ Christ iᅇuuniaᅇami quyaᅇliᅇianᅇiᅇᅇiᅇᅇsuᅇ iᅇmiᅇun. Itna Agaᅇyᅇutim uᅇaᅇᅇum niᅇliutiginigaa, “Iᅇuich pisaanᅇpᅇatin, Agaᅇyᅇuun, atniaᅇaᅇᅇigaatᅇa.” ⁴ Qanusripayaᅇaq aglausimaruaᅇ ᅇaanᅇisᅇuami aglausimaruᅇ ilisautisruᅇhᅇta niᅇiugaᅇupluta anuᅇsrulikunlu piᅇchuᅇsaᅇᅇutigunlu agᅇᅇiᅇaᅇtᅇuᅇaq uᅇaᅇhaniᅇ Agaᅇyᅇutim. ⁵ Anuᅇsruiᅇᅇlu piᅇchuᅇsaᅇᅇunlu agᅇᅇiᅇaᅇtᅇuk Agaᅇyᅇutmiᅇ. Agaᅇyᅇuruᅇa Agaᅇyᅇutmun iᅇuuniaᅇatigitᅇuplusri ᅇiᅇuiᅇᅇiᅇakun maliᅇᅇapsitᅇi Christ Jesus-mik. ⁶ Taatnaᅇᅇpsi iluᅇasri piᅇatigiᅇsitkisirusri, aasriᅇᅇ atautchisun kamaksruᅇisigiksi Agaᅇyᅇun aapagikkaᅇa atannapta Jesus Christ.

Iluᅇaᅇmiᅇ Iᅇuich Quyyagisigaat Agaᅇyᅇun

⁷ Christ akuᅇtᅇuᅇaasri. Taatnatuntuuᅇ akuᅇtᅇutiruksraurusri. Taavru-muuna ᅇiᅇiᅇitᅇkisigiksi kamanautaa Agaᅇyᅇutim. ⁸ Uᅇautigipsi, Christ savaktigiliutigaat Jew-ᅇuruat ᅇiᅇiᅇtᅇitᅇaᅇᅇᅇlugich ilumutuulᅇat Agaᅇyᅇutim akiᅇsrutaiᅇ Jew-ᅇuruat sivullianᅇitᅇun ⁹ sulii Jew-ᅇunᅇitchuᅇat ᅇaitᅇitᅇuplugich nanᅇautmik Agaᅇyᅇutmun ilunᅇuksriᅇhagun. Aglausimaruᅇ Agaᅇyᅇutim uᅇaᅇhani, “Quyyagisigipiᅇiᅇ akunᅇatni Jew-ᅇunᅇitchuᅇat.

Atuᅇisiruᅇa quyyatinik atigikkaᅇnun.” 2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰ Uqaliq nipligñiqsuqsuli,

“Ilipsi Jew-ñungitchuani,

quviasruqatiqagitchi Agaayyutim iñuiñik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹ Uqaliq niplitqñiqsuq,

“Iluqasri Jew-ñungitchuani quyyasriñ ataniq.

Iluqasri iñuñni atuğitchi quyyatinik ilaanun.”

Psalms 117:1

¹² Isaiah nipliqmiñiqsuq,

“Kiñuviaña Jesse-m agğigisiruq anjalatchityağuni Jew-ñungitchuanik.

Ilaa pisigilugu Jew-ñungitchuat piqagisirut niğiukkamik.” *Isaiah 11:10*

¹³ Iniqsruqtuña Agaayyutmun qaitchiraqtuamun niğiukkamik immiqu-plusri quvianapayaamik suli qñuiññamik tunñallapsigun ilaani, aasriñ sanñiagun Ipqitchuam Irrutchim niğiugaqsi ulipkaulagisiruq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴ Aniqatiumaan, nalupqigingitchiga imaqaqisi nakuuruamik. Iisimagiga piqaqisi kaniqsimmatipayaamik aasrii ilisautritlasriplusri avatmun. ¹⁵ Aglaan aglaagigitka ilisauttutigikkatka ilipsitñun itqagitquplugich. Aglaktuña taluqsrautaiqluña Agaayyutim iluaqquataagun qaisañagun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-ñum savaktigitqugaña Jew-ñungitchuanun. Ilaan ilisautritqugaña tusraayugaallautaq tamatkunuña tunillautigitquplugich akuqtuyunağlugich Agaayyutmun, ipqiqsillugich Ipqitchuam Irrutchim. ¹⁷ Taatnaqlugu savaqatauniqama Christ-mun uqaviutigitlagiga savautriğiga pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautigigisigiga kisian Christ iñiqsiruq uvapkun sivulliutlasripluña Jew-ñungitchuanik tupiksritlasriplugich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli ilitchuqutitigun ¹⁹ suli quvinqaqtuatigun suli sanñiagun Ipqitchuam Irrutchim. Quliaqtuağigiga iluqaallapiaq tusraayugaallautaq

Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan.

²⁰ Ataramik quliaqtuağisrukkiga tusraayugaallautaq nunami iñuñnun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvvataku nappaiñağungitchuña savaamik atlam iñuum aullağniñanikkañanik. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqałhani,

“Tamatkua sivuani uqautraungitchuat ilaanik qñiğisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kaniqsigisirut.” *Isaiah 52:15*

52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvuñanunaglaan nutqaqtitakkauruña tikiññiałlamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuağviksraiguti'ama makunani nunaaqqiñi suli iñugiaktuani ukiuni tikitchukkaluaqapsi.

²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriñ aquagun ikayułhiñaugipsitña iglauniğuma. ²⁵ Pakma aullağniñaqtuña Jerusalem-mun ikayuğiağlugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpisruruat Agaayyutmik Macedonia-miñ Greece-miñ quviasruñniqsut qaitchiplutij manijñik ikayuqsaqługich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapkua piyumaagñiqsut takku akiqsruummipługich Jew-ñuruat. Jew-ñungitchuat akuqtuiñiqsut irrutchikun ikayuusriñatnik Jew-ñuruat. Taatnaqhutin ikayutaksrağigaich Jew-ñuruat suurağmiktigun. ²⁸ Qaisaksrağigitka inuqsraqtuanun Jerusalem-mi maniich aatchuutigikkañich ilinjitñun. Taatnaqqağluña aullağisiruña Spain-mun, aasrii igliłlamni apqusraallakkisigipsi

nayuqtuallagiagusri. ²⁹ Iisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiñiga Christ-ñum kamañaqtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaan, pisigilugu ataniq Jesus suli Ipqitchuaq Irrusriq piqpakkutipkakkanasri avatmun, injigipsi ikayuqupluna savaamni itqağiluna agaayullapsitñi Agaayyutmun. ³¹ Agaayuyumausri annaumaquluna ukpiqsriñgitchuani Judea-mi. Agaayuyumausripsuuq taamna ikayuun tikiutiniakkaga Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasrugluna ikayuusriaqagağluna nutaqtirrutmik ilipsitñi, Agaayyutim pitqukpana. ³³ Agaayyutimtuq qaitchirağaqtuam qiñuiññamik nayugumalisi iluqasri. Taatnatuq.

16

Paul Tuyuqtuq Nayaanjanik Ukpiqsriruanun

¹ Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iħuagiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cencreae-mi. ² Akuqtuğumagiksi Agaayyutim iñuiñi akuqtuiruksrauħhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaan a suli iñugiaktuat iñuich.

³ Tuyuqtuna nayaanjanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Suginğiqługu iñuukitk annautimagaatna. Taatnaqługik quyallapiagikka, suli iluqatin ukpiqsriruat agaayyuviniñi Jew-ñungitchuat quyagillapiagaittuq. ⁵ Tuyuqtuna nayaanjanik ukpiqtuanjuranun katirağaqtuanun tupqakni. Tuyuqtuna nayaanjanik ilannamnun Epäenetus-mun sivulliuruamun nunañani Asia-m maliguaqługu Christ. ⁶ Tuyuqtuna nayaanjanik Mary-mun sakuuktuamun akunipsitñi. ⁷ Tuyuqtuna nayaanjanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kamañaqtuagigaik ukpiqsriruanñuqqaqtuak sivumni. ⁸ Tuyuqtuna nayaanjanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuna nayaanjanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, suli piqpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuqtuna nayaanjanik Apelles-mun; uuktuakkau'ami [ukpiqsriñigmiñi] qiniqtitkaa ilumutun piqpaksrilhi Christ-mik. Tuyuqtuna nayaanjanik iluqaitñun qitungaiñun Aristobolus-ñum. ¹¹ Tuyuqtuna nayaanjanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitñun qitungaiñun Narcissus-ñum pigikkanun Atangum. ¹² Tuyuqtuna nayaanjanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak agnak savaktauruak Ataniğmun. Tuyuqtuna nayaanjanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Ataniğmun. ¹³ Tuyuqtuna nayaanjanik Rufus-mun ukpiqsriruanjullautaqtuamun atanikun, suli aakananun; taamna aakaupmiuq uvanun. ¹⁴ Tuyuqtuna nayaanjanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinjitñiittuanun. ¹⁵ Tuyuqtuna nayaanjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim iñuiñun taraniittuanun. ¹⁶ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutitkikun. Iluqagmin ukpiqtuanjuran a Christ-ñum tuyugaasri nayaanjanik.

Iłammiuğutit

¹⁷ Aniqatiut, qaunagipiaqugipsi iñun akilligikiitchirağaqtuamik suli iħuilliuqtitchiruanik atlanik ukpiqsriħhatigun. Akillililqisimagaat ilumutun

ilisauttun ilisauttusriaqsi. Piisimaagitchi ilinjitiñ. ¹⁸ Taatnatchich iñuich savautriñgitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriñhiñaqtut injmiknik pisuhgmiktigun. Uqallautağutitigun uqayusraağutitigunlu kin-nitchiñiağaiç iñuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹ Iluqağminj ukpiqs-riruat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnaqluņa quviasrullapiaqtuņa ilipsigun. Ilisimallautaqugipsi nakuuruuq suli piisimaaqugipsi pigi-itchuamiñ. ²⁰ Taatnağupsi Agaayyutim tikiutruruam qinñuiññamik qilamik akiilillapiağisigaa tuunğaq. Ihuuqutaan atannapta Jesus-ñum nayuğlisi.

²¹ Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaanjanik, ukuptuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvaņa Tertius, aglaktuņa uumiņa tuyuutaanik Paul-ñum. Tuyuqtuņa nayaanjanik ilipsitiñun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-ñumlu tukkuğikkağma iluqağminjlu ukpiqtuanuruat tuyuğasri nayaanjanik. Taatnatuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaanjanik. Erastus ilirakuviuruq uvani nunaaqçimi. ²⁴ [Ihuuqutaa atannapta Jesus Christ nayuğlisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayutigli Nang'aunlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaagiksitlagaasri ukpiqsriñipsitiñi tusraayugaallautakun quliaqtuagikkapkun. Taamna tus-raayugaallautaq Christ-kun kanjicsiñaitchuaq taimani, ²⁶ aglaan pakma ilitchuqnaqsiruuq suli nalunaiqluğu ilitchuğipkakkauruq iluqaitñun iñunun ukpiliquplugich aglaanjisigun sivuniksriqirit tuvraqluğu tillisaagun is-ruitchuam Agaayyutim. ²⁷ Kisianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamanaun qan'avak taimuņa Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aġmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aglaqatiqaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim piksraqtaagīgaaŋa uqqiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ² Tuyuqtuŋa ukuniŋa tuyuutinik ilipsitñun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanuruanun Agaayyutmun. Iñugiliutigaasri Agaayyutim ipqiqsipkaqhusri Christ Jesus-kun, ilaġiplugich iñupayaat nanipayaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Ataniġikkaŋatnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħaqqutillaŋniagġlisi suli tutqiksġlusri.

Ikayuusriasi Ukpiqapsi Christ-mun

⁴ Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii iħaqqutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵ Piqatauħaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunal-lapiaq supayaakun, uqautriħipayaapsigun suli ilitħuġiħapsigun. ⁶ Uqaliq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitñi, atakkii iñuutħisi atlaŋŋuħutin, ⁷ piqaqhusri qanusripayaamik aatħuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqiħipsitñi sagviħiksraŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸ Ilaan qau-naginiaġasri ukpiqsriħapsigun isruanunaglaan, patchisaillusriasriiñ ag-giqpan ataniqput Jesus Christ atanniityaġuni iñupayaanik. ⁹ Agaayyun tuniqsamaruq tuħuqtigikkaqsi piqatautquplusi iġniġmiñun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atiŋirrutinich Ukpiqsriuat

¹⁰ Aniqatiumaan, inġiġipsi saŋŋiqalħagun atanipta Jesus Christ anġusrimaaquplusri avgummataiġusriħu suli atausiŋŋuqatigiħuqplusri isrummatipsitñi suraġaħapsitñiħu. ¹¹ Aniqatiumaan, ilaŋisa iñuich Chloe-ŋum ilaiñ nalupqinaiqħuq uqautigaatŋa qapiqsigiutraġniplusi [tillisaipsigun uvamniñ]. ¹² Nipliutigikkaŋat uvamnun itnauvva, ilasi uqaqtut “Paul-kuaqtuŋa,” atlat “Apollon-kuaqtuŋa” naagaqaa “Cephas-kuaqtuŋa” naagaqaa “Christ-kuaqtuŋa.” ¹³ Qanuq pivisi? Christ avgumayumiñaitħuq! Uvaŋa Paul, aasriiñ kikiaktuutrauyumiñaitħuŋa pisigilusri. Uvvasuli, paptaakkaunġitchusri maliguaqsiutisukħusri uvamnun! ¹⁴ Paptaaġikka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiñ quyagiga Agaayyun paptaaġiŋiġiġa atlamik nallipsitñik. ¹⁵ Kiñaaniiñasii nipliġumiñaitħuq paptaakkauniluni attapkun maliguaqsiutisuguni uvamnun. ¹⁶ Aa, paptaaġigaluaqmiiŋa tupiqatiŋiħik Stephanas-ŋum, aglaan atlakun naluruŋa kimik paptaaġitniħimnik. ¹⁷ Atakkii Christ tiliŋitchaana paptaaqsityaquluŋa aglaan quliaqtuagitquplugu tusraayugaaġiksuaq. Quliaqtuagigupku tusraayugaaġiksuaq puqiutaagun iñuum, ilipsi aglakmatun, tarra Christ-ŋum tuquħa sannigutami ilumun saŋŋiqagumiñaitħuq.

Agaayyutim Qiñiġnaqtitkaa Saŋŋiñi Puqiutniħu Christ-kun

¹⁸ Quliaqtuagaħiq tuquħagun Christ-ŋum pisigiplugich iñuich killuqsautinich suutnaunġitħuq tamatkunuŋa tammaummiruanun, aglaan taamna quliaqtuagaħiq saŋŋiġigaa Agaayyutim uvaptiknun

anniqsuumaagtuanun. 19 Atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpigaanji itna,

“Puqiutaat isrumaturuat piyaqqugisigiga,

suli piqsillugich kanjqsimałhat ilisimaniraađuuruat.” *Isaiah 29:14*

20 Taamna taatniinniıpan suniađniıpat isrumaturuat iñuich? Suniađniıpat puqiksaat ilisautrit? Suniađniıpat tamatkua qapiqsailiralguruat? Agaayyutim nalupqinaıđuugaa puqiutaat nunam iñuiñ puqiıllapiłhat. 21 Agaayyun ilumun isrumaturuaq ilisimaniqsuq nunam iñuiñun ilitchuđiyumiñaisilaađmiñik inımiñ puqiutmiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniđniđaa anniqsuđiaqługich iñuich ukpiđikpatruñ tusraayugaađiksuaq. Taamna tusraayugaađiksuaq suuknaunđitchuq iñuñiñun nunam. 22 Jew-ñuruat inıđuurut nalupqinaıđutitquplutiñ quviqnaqtuanik, Jew-ñuñitchuatli kiggutiqatlasrukhuñ puqiutmiktigun. 23 Aglaan uvagut, quliaqtuađigikput Christ kikiaktuutrauplugu. Taatnasriq quliaqtuaqalıq Jew-ñuruanun piñaiłutađiniđaat aglaali Jew-ñunđitchuanun kinnaunıđautaunıqsuq. 24 Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiriñqitkaa sanıjiñi puqiutniłu tamatkunıña Agaayyutim tuqłukkaniñun, Jew-ñugaluñıñađmiñ suli Jew-ñunđitchaluñıñađmiñ, 25 atakkii kinnaunıđutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñuñniñ, suli sayaiłha Agaayyutim sanıjiqatlutlug iñuñniñ. 26 Anıqatiumaan, isrummatigisiuñ qanusriutilaaqsi tuqłukkaukapsi ukpiqsriıruatquplusri, iñugiaktuat akunnapsitñi isrumaturuanunđitchut anıalatchisiqanıđitłutiñlu umialguruañunđitłutiñlu. 27 Agaayyutim piksraqtaađiniđai puqiıtchuanı nunam qanuđviiıquplugich isrumatuniraaqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqatug sayaitchuanıñik nunam kanıutchtaktitchaqługich sayakturuat. 28 Aasriisuli piksraqtaađiniđai iñuich kamananıđitchuat marrumani nunami nađđugıkkauruatlu suunđillađuqtitchaqługich kamananıraađuuruat iñuich. 29 Taatnamik kiñaanıñi iñuk uqavigaađumiñaiñiıqsuq Agaayyutim sivuđaañi. 30 Agaayyutim atausriñınuqasiıtipkađasri Christ Jesus-mun, puqiutıđugtuq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiriñqitkaa puqiutni Christ tuqupman piqutigiıpluta anniqsuđiaqhuta. Tumigiıplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunıasriıpkagaatıgıt suli iñugiliıtipkađaatıgıt Agaayyutim ipqıqhuta suli tasuđaatıgıt killuqsautaiqhuta. 31 Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpigaanıani, itna, “Iñuum uqavigaađukkumi kamaksruđliuñ atanıđum iñiqtaña.”

2

Tusraayugaađiksuaq Christ-kun Sannıđutami

1 Anıqatiumaan, uvaña tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuađigiga Agaayyutim tusraayugaađiksuaña nalupqinaıđıgu atusunıqnaña uqalıđnik kanjqsitłaisapsitñik. 2 Sivunniqsunı nayuutiłłamni ilipsitñi quliaqtuaqagıklunı Jesus Christ-łhiñamik tuqqutaułhanıglu sannıđutami. 3 Ilipsitñi itnama sayaitchunı, iqsiplunıalu suli uuliksiplunı. 4 Quliaqtuaqama maliksuaqusaanıđitchipsi iñuich puqiutaatıgıun, aglaan uvapkuadıgu Ipqıtchuan Irrutchim uqautıgaasri nalupqinaıđıgu sanıjiñi. 5 Quliaqtuaqtunı taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sanıjiagun puqiutıgıñısanıatıgıun iñuich.

Agaayyutim Puqiutaa

⁶ Iļisautrisuugaluagmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitchuanun ukpiqsriļiġmikni. Aglaan tamanna isrumattun ingitchuq ukpiñaitchuaniiñ naagaqaa suvulliuqtaiñiñ nunam suksraunġiġñiaqtuaniñ. ⁷ Aglaan isrumattun uqautiġikkaqput Agaayyutim nalunaqtuaq isrumattutigigaa iñuich nunam kanjqsitļaisaņat. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuanimma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñiaġnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliataunniiñ marruma nunam aņalataisa kanjqsimangitchaat, takku kanjqsimanigumitruņ kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautiqagtuag atriplugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiġaaņani taapkunuuna kanjqsitļaitchuatigun, itna, “Sut iñuum tautuksimaisaņi unniñ tusraamaisaņi unniñ isrummatigitļaisaņi, taapkua Agaayyutim itqanaiyaġai tamatkunuņa piqpagirimiñun.” *Isaiah 64:4*

¹⁰ Aglaan Agaayyutim satqummiġñiġai uvaptiknun Ipqitchuakun Irrutchiġmigun. Ipqitchuam Irrutchim iļisimagai supayaat, suvaluk nalunapiġataqtuat Agaayyutim piġikkaņi. ¹¹ Atakkii kia-unniñ iļisimangitchaa isrummataa atlam iñuum. Kisimi iñuum irrusrian iļisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniñ iļisimangitchaa piġikkaņi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. ¹² Ukpiqsriruaġuqapta akuqtuiñġitchugut irrusrianik nunam iñuiñ, aglaan Agaayyutim Irrusria agġiġñiqsuq uvaptiknun iļitchuġitqupluta iluqaitñik Agaayyutim akiļaanik aatchuutaiñik uvaptiknun. ¹³ Uqaqapta Agaayyutim nalunaqtuaņanik uqangitchuqut iñuich puqiutaatigun aglaan iļisaisriaptigun Irrutchimiñ, aasriñ Ipqitchuam Irrutchim satqummiġñiġai iļumutuuruat nalupqinaiqļugich iñunun piqagtuānun Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴ Iñuum piqangitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunņaviqagtuamlu isrumattutmiñun kanjqsitļaitchaisut Agaayyutim Irrusrian satqummikkaņi. Tamatkua isrumatuitchuaņurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttusripkagñiġai. ¹⁵ Iñuum puttusripkairiqagtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kanjqsitļasriagigai supayaat, aglaan atlat iñuich atanniiyumiñaitchut ilaanik atakkii kanjqsitļaitchaisut ilaatun. ¹⁶ Atakkii Isaiah-unniñ sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna, “Kiami iļisimavaņ isrummataa Agaayyutim, suli kia iļisautitlavaņ?” *Isaiah 40:13*
Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqagtuqut iļisimapluta isrummataānik Christ-ņum.

3

Agaayyutim Savaktaaġrui

¹ Aniqatiumaņ, uqautriļguitchuņa ilipsitñun uqautripmatun iñunmun irrutchikuagiaqtuāmun. Uqaqatigiqqaagapsi iñuuniagāqtusri puqiutipsigun iñuktun kanjġruaqaqtuānun suli aniqammiurātun ukpiqsriļiġmiñi. ² Iļisauttutiga miluħiñatun ittuq niqipiatun ingitļuni takku isilġaġuqsimaitļusrisuli kanjqsitļaitļusriļu. Pakmaunniñ piyumiñairgaqtusri, ³ takku ukpiqsriruaņugaluāņapsi kanjġruaqaqaqtusrisuli iñuuniāqhusriļu iñuktun iļisimangitchuātun Christ-mik. Killuqsrisiqagapsi avatmun uqavaaġutilusriļu kanjġruaqaqaqtusri suli aullasriqagtusri

iñugruifiñatun. ⁴ Tarra ilari nipliqsuq, “Paul-kuaqtunja,” suli ilañatsuli “Apollos-kuaqtunjali.” Taatnağupsi kanjigruaqtaqağniqsusisuli. ⁵ Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvañalu savaktaulhiñaqtuguk aasrii tumigiplunuk ukpiqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksraptiknik iñullaañupluta. ⁶ Quliaqtuaqama iñuktun nautchirriiruatun ittunja, Apollos-suli iñuktun imaqtiğiruatun ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkağagigaa ukpiqsriłiqsi. ⁷ Iñuk nautchirriiruaq iñuglu imaqtiğiruaq qulliungitçhuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairaqtuq. ⁸ Uvva iñuk nautchirriiruaq suli iñuk imaqtiğiruaq atiruk savautriłhakni, aasriiñ inmiknullaa akuqtuigisiruk akiññaaktaaksrağmiknik savaallaamiktigun. ⁹ Agaayyutim piqatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsili Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupiğipmigaasri. ¹⁰ Isrumaturuatun tuppiuqtitun, malikługu iħaaqputaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsriłipsitñun. Atlat nappairut qaananon taavruma nappaviliutauruam, aglaan iñullaa qaunagiruksauruq qanuq nappaisilaagmiñik. ¹¹ Taamna nappaviliutauruq ilipsitñi Jesus Christ-nuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk ilirinianğitçhuq atlamik naagaqaa pitłuktuumik nappaviniñmik taavrumakña nappaviliutauruamiñ. ¹² Kiña iñuk nappaitłaruq taavrumunja nappaviniñmun atuğlugich akisuruat sut maqutłaitçhuat naagaqaa atuğlugich akiisuurat sut maquyaruat. ¹³ Iñupayaam savaaña satqummiğñaiaqtuq nalupqinaiağługu uvluañi atanniiviksram. Taavrumani uvlumi iñullaam savaaña uuktuakkaugisiruq iknikun ilitçhuğipkağługu qanutçhiutılaaña. ¹⁴ Tarra ikniğum ikingitpagu iñuum nappakña nappaviliutauruamun akuqtuigisiruq akiliusiaksrağmiñik. ¹⁵ Iknigum ikiniacpagu iñuum nappakña nappaviliutauruamun taavruma savaaña suksraunğigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniğmiñ. ¹⁶ Nalupqinaitçhuamik puttusqrimarusri Agaayyutim iñuutılaañanik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpañatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷ Kia iñuum piyaqquğumiñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpaña, Agaayyutim suksraunğigñaiağmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaña ipqitçhuanuruq. Ilipsiasriiñ Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri.

¹⁸ Kiñaunniñ sagluqinani inmiñik. Kiñapayaaq akunnapsitñi isrumatuniraaguyuyumi marrumani nunami ilitçhuğiqqaagliñ naluluqtılaani puqiutinikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹ Atakkii puqiutaat ukpinaitçhuat suñiłaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpiğaanani aglausimaruq, “Añurağigai isrumatuniraaqtuat iñuich pitqıksuğautaatigun.” ²⁰ Aasrii aglaksimapmiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraaguruat isrummatinich suksraunğisilaañat.” ²¹ Taatnamik uqaviutiqaçasri iñuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— ²² Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalulu suli nuna, iñuulıglu suli tuqułıq, pakmalu ittuat suli tikitçhumaqtuat aquagun—iluqaisa pigigisi. ²³ Aglaan ilipsi Christ-nun pigigaasri, Christ-aasriiñ Agaayyutim pigigaa.

4

1 Taatnamik iñuich isrummatigiraksrağigaaŋitug savaktauniłuta Christ-mun suli Agaayyutmun quliaqtuaquniłuta nalunaqhutinj ilumutuuruaniñik. 2 Aasriiñ niğiuğinaqtuq iñuum savaktauruam tuniqsimaruksrautilaana savaamiñi. 3 Qanutchiupluña savaktauvik? Suginğipiagiga sivunniğagupsitña unniñ atlat iñuich pikpatña. Sivunniğanğitchuñauñniñ uvamnik. 4 Iłisimagiga killuliqinğiğiga, aglaan taamna nalupqinaigutaunğitchuq patchisailaaniłuna. Taamna atanniqsuiñiaqtuq uvamnik, ilaa Atanğuruuq Agaayyun. 5 Taatnamik uqaqasri iñuk patchisauniługu sivuani atanğum agğiviksrañan. Sagviğisigai iluqaisa iriqsimaruañi taaqtuam suli salapqiglugich iñuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taranasriiñ Agaayyutim iñullaa nanğagisigaa.

6 Aniçatiumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqagtuna. Iłitchitqugipsi uvaptikniñ kamasraağniktuksraunğiñniplusri iñuñmik nakuqsitługlugu atlamiñ iñuñmiñ akunnapsitñi, tuvrağlugich iłisauttigikkaña aglausimaruuq Agaayyutim makpigaaniñi. 7 Naaga nakuutlukkanagivich atłaniñ? Supayaaq pigikkan aatchuusriagigiñ Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtuağiniğupku suvaata uqavigaapich piññaaktaagipmatun iłiplugu? 8 Isrummatiqagñiqsursi piqaaniñniplusri supayaamik. Aatai, umialunivisi! Isrummatiqagñiqsursi aņalatiun iłiplusri kamanatluñniplusri uvaptikniñ iłisautriłiptikniñlu. Ki aņalatchisitchi. Taatnaaniñniğupsi uvaguttuuq aņalatchiqataultrasriłhiñaupmiugut ilipsitñi. 9 Ilaatni isumaraqtuna Agaayyutmun inillañnipluta uqçiraqtauruaguut nikanagtuaun iłipluta. Irrutikkaurugut savvaqłuktitun tuqçutauyas-riruatuun iñupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutipluta israğuliñnun iñuñnunlu atunim. 10 Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun iłisimmatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nanğagniapayukmiragigaasri, aglaan uvagut nağğugikkaurugut. 11 Pakmanunaglaan niğisuksiurugut imiğuksiuplatalu, atnuğaaluktuqmiugut, aņallaqłuktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, 12 iñuuniurağniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqłuttraukapta piłiusriaaqurağivut; nagliksaatitaukapta iğlutuğagivut; 13 sañutmatigut iłuaqutiragivut. Pakmanunaglaan iñuich iłigaatigut suaqłuqağiatun nunam, suli iñupayaam igitchivigirağigaaŋitug puyaagrupayaamik liilaa.

14 Kannusraaqsanğitchipsi aglakama tamatkuniña, aglaan isilğiqsuğukkipi piçpaksriptomun çitunğamnik. 15 Iłisautriqağniğupsiunniñ Christ-kun kisilğunaitchuanik piqałhiñiaqtusri atauchimik iñuñmik ittuamik aapaupmatun ilipsitñun. Christ Jesus-kun aapagiliutigipsitña ukpiqsriaqsikapsi quliaqtuaqqaqama tusraayugaagiksuamik Christ Jesus-mik ilipsitñun. 16 Taatnamik pitchuk-saagipsi tuvraqupluña. 17 Ikayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsitñun, iğniğipmatun piçpagikkağa suli tuniqsimaruuq Agaayyutikun. Itqaqtin-ñağasri qanuq iñuuniakłamnik Christ Jesus-kun suli iłisautigikkamnik ukpiçtuanuruaunun agaayyuvinñi naniliqaa. 18 Iłasri arguaņauraagtut tikiññaangiñiñasruçipluña ilipsitñun. 19 Aglaan akuniisruñaqnaña tikiññaigipsi, Agaayyutim pisuligikpau. Iłitchuğiniağitka arguaņaruat iñuich qanuq uqağuułilaanatnik saññiqaqmagaanatniglu Agaayyutmiñ. 20 Agaayyutim iñuk aņalatnamiuñ uqautchiłhiñakuunğitchuq aglaan ilaan saññiağun. 21 Susukpisimi? Utlautitquvisikña tatapsağiağusri, naagaqaa piçpaksriłikun piisaangiłikunlu?

5

Atlatuŋhat Ukpiqsriruat

¹ Uqautigipmigaat sayuŋaliq akunnapsitŋi iŋuk atugaqaqqsimanipŋlugu aapami nuliaŋanik. Jew-ŋuŋgitchuatunniŋiŋ ilitqusrigigingitchaat taatnasriq atlatuŋiq. ² Suvaata arguaŋavisi? Aliasruutiqaqtuksraugaluqaqtusri ilipsitŋik. Anitchiuŋ taamna iŋuk atlatuqtuaq akunnapsitŋiŋ. ³ Uvaŋa nayuutingitchaluaŋŋagma ilipsitŋi timipkun, nayuutiruŋa irrutchipkun. Atannianikkiga taamna iŋuk killiqiri. Atanniŋiga nayuutiqaqmatun ilipŋuŋa ilipsitŋi. ⁴ Katigupsi atqagun atannapta Jesus Christ-ŋum nayuutiniaqtuŋa ilipsitŋi irrutchipkun. ⁵ Saŋŋiagun atannapta Jesus Christ-ŋum qaisaksragigiksi taamna aŋun tuuŋgagmun piyaqquŋiŋiaqtuamun taavruma timaanik. Aasriŋi killiqirim irrusria anniqsuŋisiruq uvlumi atanipput atanniiŋiaqpan iŋupayaanik. ⁶ Uqavigaaliqsi nakuuŋgitchuq. Iŋitchuŋisruknaŋigiksi mikiruoram puvlaksautim puvlaktitchitŋa iluqaan qaqqiaksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitŋi iŋuŋiaksitmuguurut. ⁷ Piiqsitchiuŋ utuqqaq puvlaksautipayaaq, ililusri nutaatun akutqammiaq puvlaksautilaatun. Iŋumunaasriiŋ nutaanuaniktusri killuqsautaiqhusri, atakkii Christ-ŋum—ipnaiyaatun tunillaqtukkaaruatun—tuqutigaatigut piqsaqŋugich killuqsautivut. ⁸ Iŋuukiptikni nutaami niŋiŋaigŋlakput liilaa qaqqiaq utuqqaauruamik puvlaksautilik. Taamna utuqqaq puvlaksau atriqaqtuq pigiiŋigmik pigiiŋiqiŋigimigu. Aglaan niŋillaqput qaqqiaq puvlaksautaitchuaq. Taatnasriq qaqqiaq atriqaqtuq nakuuŋigmik ilumutuŋigimigu. ⁹ Aglausimaruaŋa tuyuutimni ilipsitŋun piqsarqsuutitqungitŋusri atlatuqtini iŋuŋni. ¹⁰ Avuusruniŋiŋiŋigupsi atlatuqtini marrumani nunami naaga siŋŋaturauni naaga tigligagurauni naagalu putqataqtauni agaayyutiŋuanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakŋa nunamiŋ. ¹¹ Aglaan uqaqtuŋa iŋuŋnik akunnapsitŋi uqautriruanik aniqataunipŋlutij ukpiqsriŋikun. Piqsarqsuutiyumiŋaitchusri taatnatchimi iŋuŋmi killuliqikpan sayuŋalikun naagaqaa siŋŋaturaukpan naagaqaa putqataqpan agaayyutaungitchuanun naagaqaa uqamaqŋuutrisuukpan naagaqaa taanŋaqtuakpan naagaqaa tigliktuqtuakpan. Sumiunniŋiŋ niŋiqatigiraksragingitchiksi taatnasriq iŋuk. ¹²⁻¹³ Suniaŋugich atanniqsuŋniaqpiq tamatkua ukpiqtuanungitchuat? Agaayyutim kisimi atanniŋisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksragigisi tamatkua ukpiqsriruaquqtuat. Agaayyutim Makpiŋaanani aglaksimapmatun, “Anitchiuŋ killuliqiri iŋuk akunnapsitŋiŋ.”

6

Uqaqsittaagvinmuutinagich Ukpiqtuaqatisri

¹ Nalliŋsi-samma akitŋaumatiaqŋigumi ukpiqtuaqatmiŋik, atanisquqtinuktuksraungitchuq iŋuŋnun ukpiqtuanungitchuanun. Aglaan sivulliuqtinuktuksrauruq akunŋatni ukpiqtuanuruat ikayuqtitqulun. ² Iŋitchuŋiraksragigiksi Agaayyutim iŋuiŋun atanniiŋiaqtilaanich nunam iŋui. Aasriŋi atanniiŋiaŋigupsi iŋuŋnik marrumani nunami, iluaqsruilguruksaurusri atingirritipsitŋik akunnapsitŋi pakmani. ³ Naluniqpisusuli atanniqsuiŋiaqtilaaptiknik israŋulijnik taimanigu? Nalupqinaitchuamik iluaqsruitlanasugigipsi uqavaagutipsitŋik iŋuuniaŋipsitŋi. ⁴ Taatnamik, uqavaagutiqaŋigupsi iluaqsrugaksranik atanniqsuqtiksraqtuksraungitchusri iŋuŋmik piqatiqangitchuamik

ukpiqtuanuruamik. ⁵ Kannusraagnaqsagaluagipsi. Usriuvva iñuqaqtuq akunnapsitñi isrumaturuamik iħuqsruitlapluni uqavaagutaitñik ukpiqsriuat. ⁶ Aglaan ukpiqtuanuruat uqaqsittaagvinmuutrirraqtut aniqatiumiknik uqavaagutmiktigun aasriiñ iħuqsruqtinniagağigaat atanniqsuqtimun ukpiqtuanungitchuat sivuğaani.

⁷ Uqaqsittaqaqpsi akitñaummatipsigun qiniqtittaqtusri akiilipkaanikhusri pigiitчуamun. Iglutuqsium iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri. ⁸ Aglaan ilipsi killukuaqtaqmiusri saglutağaqługich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpiqsriħikun. ⁹ Nalupqinaitчуamik ilisimagisi iñuich nalaunnjasiñgitchuat sivuğaani Agaayyutim anjaayugautaanukkumiñaisilaañat. Ukpiqsagasri, iñuich sayunaruat naaga putqataqtuat agaayyutinñuanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliqiruat atugağiplugich iyaalugruich anjutitlu timiqaqtuat inmiktitun, ¹⁰ naaga tigligaqtaut naaga siqñaturuat naaga taanñaqtit naaga uqamaqłutrisuuruat naaga ivayaqtuirit —taatnatchich iñuich qilañmukkumiñaitchut Agaayyutim anjaayugautaanun. ¹¹ Qaanisuumi ilasri taatnasriugaluqmiruat, aglaan pakma salummakkaurusri killuqsautipsitñi ipqiqsitlusriħu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtuğasri nalaunnjasripkakkauplusri sivuğaani, atakkii Jesus tuqunaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriiñ Irrusrian Agaayyutipta ukpiliqsitkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nanğausriaqagumiñaqsilugu

¹² Iñuich itnağaqtuq, “Suragağnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.” [Taamna ilumutuugaluqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuuruanungitchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun anjalatitkumiñaitmiñja. ¹³ Itnağaqmiut, “Niқиksraq ittuq pisigiplugu aqiağuq, aasriiñ aqiağuq pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva Agaayyutim suksraunğiqsinniağik iluqaaknik. Timivut iñiqtanungitchut pisigiplugu atlatuħiq. Aglaan timiqaqtugut savaktiksrauplugich Ataniğmun, aasriiñ ilaa ataniğigaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim anipkağniğaa ataniq Jesus tuqułiğmiñ, taatnatuntuuq anipkağniaqmigaatigut sanñimigun. ¹⁵ Nalupqinaitчуamik ilitchuqsrissuknaqtusri timigikkasri Christ-mun pigitilaanitñik; timisri ilağipmatun itkai. Tiguniaqpigu ilaħa Christ-ñum aasriiñ ilaliutipkağlugu akiisumun? Anñaupiağataq! ¹⁶ Iisimasruknağiksi anun ilaliutiruaq inmiñik akiisumun atausriñnuqasriutitilaanja timikun, atakkii Agaayyutim Makpiğaanani aglausimaruq, itna, “Malğuuruak atausriñnuqasiutiniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali iñuk ilaliutiruaq ataniğmun atausriñnuqasiutiniaqtuq ilaani irrutchikun. ¹⁸ Supayaamiunniñ killuqsagnasri atlatuħikun! Anun atniiyumiñaitchuq timimiñik killiqikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan iñuk atlaliqikami killuqsagaqtuq akitñaqlugu timini. ¹⁹ Puuyusrunqasri timigikkasi agaayyuvikpagitilaanitñik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuagikkaqsi Agaayyutmiñ. Ilipsitñik pigiñgitchusri. [Taatnaqlugu piħhiñangitchiksi supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akiliğniğaa iñuuligmiñik tasuqamisigut. Taatnamik atuglugu timigikkaqsi savautisriun Agaayyun. Iñuilli marrumani nunami nanğagumagaat.

¹ Pakma isrummatigilavut apiqsruutigikkasi tuyuutipsitñi uvañnun, itna, nakuuruq añun nuliangitchumi. ² Aglaan iñuk ikłitchakpaluktuq atlatuligmun. Taatnaqñuni añutillaa piqaqtuksrauruq inñi nuliağmiñik, suli ağnallaa inñi uimiñik. ³ Añutim quyalimaagaksrağigaa nuliani. Taatnatuntuuq ağnam irrutiraksrağigaa uñi. ⁴ Nulianjuruam piginiraksrağingitchaa timini; uñjantuuq pigipmigaa. Taatnatuntuuq uñjuruam piginiyumiñaitchaa timini, aglaan nuliañan pigipmigaa. ⁵ Pisungirrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqagtitchağlugu agaayumaaliksrapsitñun. Agaayulhum aquagun pisukkutitgitchumautik, tuungamkii ikłigutchaksagnağaatik pisigilugu aňalalguñiqtik iliptiknik. ⁶ Taamna tillisiginğitchiga. Tarra, iñuk tuvaaqatinigukpan piñiñauruq. ⁷ Uvvatuq iñupayaaq illi tuvaaqatailluni uvaktun. Aglaan iñullaa aatchuusriaqaqtuq Agaayyutmiñ, ilañich tuvaaqatinikkumiñaqhutin, atlatsuli tuvaaqataillutin.

⁸ Taatnamik uqautigitka ilaqataitchuut suli uilğagnaat, nakuutluktug ilañich tuvaaqataisaagumij uvaptun. ⁹ Aglaan aňalalguitchumij inñmiknik ilaqatniktuksraurut. Atakkii iluatluktug tuvaaqatniktuni nagriağipkağiğmiñ timim pisugruañaniñ. ¹⁰ Tuvaaqatigiñun tillisiquaqtuñ a tanigmiñ (taamna tilliñ ingitchuq uvañniñ), itna, nulianjuruuq avitchumiñaitchuq uimiñiñ. ¹¹ Aglaan avinnigumi, tuvaaqataillağli naagaqaa ilammiutqigli uimiñun. Taatnatuntuuq uñjuruam avitaksrağingitchaa nuliani. ¹² Uvañali atlanun uqallaksaaqsirunja, aasriñ ataniğmitñaqtaungitchuq, ukpiqsriruapayaam nuliaqagnigumi ukpiqtuañungitchuamik avitaksrağingitchaa ağnaqtin, iñuuniaqatigiyummiuğlugu piñiqpani. ¹³ Taatnatuntuuq, ağnam uiqagumi ukpiqtuañungitchuamik avitaksrağingitchaa uñi, iñuuniaqatigiyummiuğlugu piñiqpani. ¹⁴ Ukpiqsriñgitchuaq añun akuqtuğnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu ağnaqtin, sulipsuuq ukpiqsriñgitchuaq ağnaq akuqtuğnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu añutrin. Tamatkua taatniingitpata ililgaasri innayaqtut ililgaañisitun ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuğnaqtittaqtut Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriruuaq aakarinj naaga aaparin. ¹⁵ Aglaan ukpiqsriñgitchuaq tuvaaqatauruuq avitchuaqsikpan, taatna piłi. Taatna pianikpan, ukpiqsriruuaq añun naaga ağnaq pituummiñgitchuq tuvaaqatmiñun. Tuvaaqatigiik avitkumik tutqiu tiqaglik atakkii Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qinñiñakun. ¹⁶ Nulianjuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiuñ uñ ukpiqsriruuañuğniaqmañaan tumigilutin? Naagaqaa, uñjuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiuñ anniqsuitlapmañaaqpich nuliapnik?

Iñuuniağitchi Tuvrağlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷ Aglaan iñullaa iñuuruksrauruq tuvrağlugu Agaayyutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami innigumi ukpiqsriruuağumami. Taamna pitqurrutauruuaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuañjuruñanun nanipayaaq. ¹⁸ Uvva iñuk nalunaitñutchiqsimagumi tuvrağlugu Jew-ñupluni atuiragilhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunaitñutchinğami. Uvvaasiñ iñuk nalunaitñutaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitñutchiqsinniangilli. ¹⁹ Nalunaitñutaliglu nalunaitñutailağli suliquataungitchuk Agaayyutmi. Suliquatauluktug kamaksriruni Agaayyutim tillisaiñik. ²⁰ Iñupayaaq ituksrauruq qanutchipayaami innigumi Agaayyutim tuqłuqmani. ²¹ Ukpiqtuağuguvich savaktaagruuqini

suliquutigínagu savaktaagrúuñhiñ. Aglaan piviqagñigúvich savaktaagrúungítutin, ki pituigiñ. ²² Christ-ñum Atanguruam killuqsautaiğñigaa iñupayaaq ukpiqsirruağúqman, savaktaagrúuruuq naaga savaktaagrúungítchuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaagrúugiliutigaa Christ-ñum ukpiqsirruağúqman, atakkii Christ-ñum savaktaagrúuruuq savaktaagrúungítchuağlu tasuğñigik. ²³ Christ-ñum tauqsigñiğasri akilütiplusri tuqukami pisigiplusri. Tarraasriñ ilaa kamagiraksragigiksi; iñunñun savaktaagrúuliutiragaqnasri. ²⁴ Aniqatiumaan, iñupayaaq illi qanusripayaami innigumi ukpiqsirruağúqami. Taatna savautiliun Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilğağnaatigun

²⁵ Pakma, tillisaitchuna pigiplugich tamatkua ilaqatniksimaitchuat, aglaan qaisaqagítka isrummatiksranatnik. Ukpigiraksrauruña atakkii atangum qaisaqagaaña ilunjuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiqniukiput isrumaruña nalaunñanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna iligmisun. ²⁷ Ilaqatiqagúvich avinniaqsaanak. Tuvaagataitçuvich tuvaagataisaagiñ. ²⁸ Aglaan tuvaagatinikkuvich killuqsangítçutin, suli iñuk ilaqatniksimaitchuaq ilaqatnikkumi killuqsangítçuu. Aglaan tamatkua ilaqatiqatçuat isrumaaluutiqağniaqtut uumani iñuuniagími, asrii taavrumakña isrumaaluutiksramiñ piisitchukkipsi. ²⁹ Aniqatiumaan, una itnauttutigigiga. Pivigikkaçput savautrihaptiknun Ataniğmik sivikipiaçtuq. Uvakñaniñaglaan taatnaçlugu tamatkua ilaqatiqatçuat savautilitruñ Ataniq tuvaagataitçuatun ililutin, ³⁰ tamatkualu qulviuçtuat qulviungítçuatun ililutin, tamatkualu iglaçtuat quviasrunğitçuatun ililutin, tamatkualu tauqsiquçtuat sunik pigingítçuatun ililugich, ³¹ tamatkualu piqaçtuat sunik nunami piqangítçuatun ililutin. Takku manna nuna suuraçtuummağmi piigisiruq. ³² Isrumaaluutiqaçungítçipsi. Tuvaagataitçhuaq anun isrumahiñağuruuq qanuğlugu savautrihiksragmiñik Atanguruamik, ataramik quyalisukhugu. ³³ Aglaali ilaqatiqatçuaq anun isrumaaluutiqağuruuq suuranñik nunam quyalisukhugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktusrauruq iluqaaknik nuliagmiñik Atanguruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaagataitçhuaq ağnaq naaga niviaqsiaq isrumahiñağuruuq qanuğlugu savautrihiksragmiñik Atanguruamik iluqaanik timimiñik irrutçhiğmiñiglu. Aglaali uiqaçtuuq ağnaq isrumaaluutiqağuruuq suuranñik nunam quyalisukhugu uini. ³⁵ Uçautigipsi tamatkunña ikayuqsaqhusri. Atanniqsuğniangítçhiga iñuuniakiqsi. Iñuuniaquçipsi nalaunñaruakun savautillaatçlugu Atanguruuq pisuçtilaapsisun aviktuumangigusri iluqnauçsimalusi Ataniğmun.

³⁶ Anutim isrummatigisugnağagigaa killuliqinasugaluni ilaqatniktaagingitñamiun nuliaksrautni nutauñhani. Ikğigituiñagumiuñ katchuutilik pisukkağmisun. Ilaqatiğiisihiq killuqsautaungítçuu. ³⁷ Aglaan anutim sivunniugugnağagigaa isrummatmiñi ilaqatniktusraungihhi savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnauguni. Kimmutiqatlaigñigumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitçluni, taamna anun pillautatçuu. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruuq ağnaksrautmiñun nalauttuq, suli anun ilaqatningítçhuaq pillautatluktuq. ³⁹ Nulianuruuq qiliqsimaruuq uimiñun iñuuniqtutillaanani uimi. Uinuruuq tuqukpan nulianuruuq ilaqatnitqihhiñauruuq kisupayaamik pigisukkağmiñik, aglaan uiniñtiutña

ukpiqsriruauuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna aḡnaq quviasruḡniatluktuq kisimḡiuqtuagumi. Uqautigisukkipsi taavrumiḡa atakkii piqaqmiuḡa Agaayyutim Irrusrianik.

8

Niqi Tunilla tauruaq Aaḡuanun

¹ Pakmaasriiḡ aglaḡniaqtuḡa niqikun tunilla tauruakun aaḡuanun. It-naḡuurut, “Iḡisimarugut supayaamik.” Iḡuk iḡisimanasrugiruaq supayaanik kamanagulhiḡiaqtuq. Aglaan iḡuum piqpaksriruam atlanik iḡuḡnik sayyillaagagigai ukpiqsrilhatigun. ² Kiḡapayaaq iḡisimanasrugigumi supayaanik iḡisimangitchaasuli iḡisimaraksraḡaluani. ³ Aglaan iḡuk piqpaksriruaq Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuḡaa.

⁴ Uvvaasriiḡ, nalaunḡava niḡiḡiaḡupta niqimik tunilla tauruamik aaḡuanun? Iḡisimagikput aaḡuam suunḡipialha, atakkii atautchiḡiamik ilumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniḡiḡuvva itkaluaqpata agaayyutiḡuanik qilaḡmi nunamiḡu—ilumun iḡugiallapiiaqtut sut iḡuich taiyukkanich “ataḡuruat,” aasriiḡ kamakkutiqaḡaich—⁶ aglaali iḡisimarugut atautchisualuḡmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iḡiḡtaḡikkanaḡatnik, sulii ilaa pisiplugu iḡuurugut. Iḡisimapiuḡut atautchisualuḡmik Ataniḡmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iḡiḡsitquḡaa supayauramik sulii ilaagun iḡuurugut.

⁷ Aglaali ilaḡisa ukpiqtuanuruat kaniḡisitlaitchaat taamna. Iḡuḡiḡtutilaamiktutun isrumasuuruat agaayyutiḡuḡat pipianunasrugalugich. Uvvaasriiḡ niḡikamiḡ niqimik tunilla tauruamik aaḡuanun tutqiiḡiḡiaḡsiraqtut qauḡrimmaḡiutillautagḡmikni atakkii iḡisimagaat nalaunḡangiḡiḡiplugu niḡiḡiksratiḡ taavrumiḡa niqimik. ⁸ Aglaan niḡiḡhum nakuḡsilaḡtanḡitchaatigut Agaayyutmi. Suutaunḡitchuq niḡiḡialuḡupta niqimik niḡiḡitḡhuptalu. ⁹ Pakmaasriiḡ iḡisimagiksi niḡiḡilajiqsi qanusripayaamik niḡisukkapsitḡik, aglaan qau-natḡiaḡiksursraurusri taatna pigupsi. Putukkisitchiviaqtusri ukpiqsriru-aqatipsitḡik sayaiḡluqtuanik ukpiqsrilḡimiktigun. ¹⁰ Atakkii sayaiḡluqtuam ukpiqtuanuruam qiiḡipatin niḡiḡlutin aaḡuaqtuḡvium agaayyuviani iḡisimaruatin aaḡuat pipianunḡisilaanḡatnik, niḡiaḡsiviaqmiuḡtuuq tutqisaagaluḡḡaḡmi qauḡrimmaḡiutillautagḡmiḡi. ¹¹ Tarra taamna sayaiḡluqtuḡaḡ aniqatin piyaḡqukkauḡisiruḡ killuliqiḡimigun atakkii iḡisimaniavaaḡhakhutin. Aglaan Christ-ḡum tuḡqutipmigaaptuḡ taamna aniqatin. ¹² Killuḡsaḡuvich taatna akitḡaḡlugich aniqatiutin, taamna sayaiḡluqtuḡaḡ ukpiqtuanuruḡaḡ, killuḡsaḡmiutin akitḡaḡlugu Christ. Taatnaḡuvich ilitḡuḡiyumiḡiḡaitḡut qauḡrimmaḡiutillautagḡmikni nalaunḡaruamik nalaunḡaitchuamiglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanuruḡaḡatiga isrumakpan killuḡsaḡniḡluni niḡigumi niqimik tunilla tauruamik aaḡuanun, niḡitqikkumiḡiḡaitḡigataamna niqi killuḡsaḡtitagḡniḡpauḡ aniqatiga.

9

Uqqiraqtim Anjalatchisaagun

¹ Suvaata ilapsi uqautigivatruḡ uqqiraqtaupiangiḡiḡipluḡa Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniḡsimaraitchuḡa iḡuḡnun. Qiḡiḡisimagiga Ataniḡmik Jesus Christ. Sulii ukpiqsriruḡuḡtusri savautriḡipkun Ataniḡmik. ² Atlat uqagaluḡḡaisa uqqiraqtaunḡiḡiḡipluḡa

Christ-mun, ilisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtuaigigiga tusraayugaallautaq ilipsitñun, taatnaqlugu ukpigigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyagaa uqqiraqtauliga Atanigmun. ³ Taimmaasriiñ iñuich nalupqisruutigipmatña una kiggutiga: ⁴ nigilhiñaunginiñiqpik imigluñalu savautriñlamni ilipsitñik? ⁵ Nalaunñapmiuq uvaptiknun tuvaaqasiqpatigut nulianjuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli aniqatinjisunlu Cephas-tunlu? ⁶ Naaga kisimñuk Barnabas-lu savaktuksrauniqpiñuk iñuuniutiksraptnik? ⁷ Savaktuksraungitchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtuaigigikput tusraayugaallautaq nanipayaaq. Anuyyiuqti akiliiuksraungitchuq anuyyiuqtaullağmi. Iñuk nautchirriqsuaq asirrivinmun nigiyugaqaqtuq nigigisipluni asrianñik. Munaqsriptuq nigiyugaqaqtuq imigisipluni miluatnik munaqsrami. ⁸ Taavruminja iñuich nigiyugaqağuurut. Moses-ñum maligutaksraqtuq uqaqmıuq taavruminja, amağaa? ⁹ Aglausimaruq itna Moses-ñum maligutaksrami, “Siggugutitugñiangitchiñ qangã qimuktım tutmaqpaun mukkaaksraq.” Agaayun nipliğami taatna isrumaaluuatigangitchuq qimuktinik. ¹⁰ Agaayyutim ilmutupiaq uqautigigaatigut. Aa, uqaliq aglaanuruq pisigipluta, itna, “Iñuk una nunniuqtuq suli iñuk salummaqtuq mukkaaksranik nigiyugaqaqtuk piññaliksrãgmiknik savaagmikniñ.” ¹¹ Uvagut nautchirriqiritun nautchiipmatun nautchiaksranñik quliaqtuaqapta tusraayugaallautamik akunnapsitñun, isrumavisi iniqsruvaallanñipluta iniqapsi ikayuqupluta iñuuniutiksraptnik? ¹² Atlas iñuich nigiyugaqağumin iñuuniutiksrağmiknik ilipsitñiñ, nalaunñatlukkayağaluaqtuq nigiyugaqağupta iñuuniutiksraptnik ilipsitñiñ. Aglaan iniqsrutlaitchipsi ikayuqupluta. Iglutugivut iñugiaktuat sut, atakkii nutqaqtitchisungitchugut iñunñik ukpiqsriñhatniñ tusraayugaallautañanik Christ-ñum. ¹³ Iisimagisi iñuich savaaqaqtuat Agaayyutim agaayyuvikpañani niqiksrağuurut agaayyuvikpañmiñ, suli savaktaut tunillağvinmi akuqtuisuurut niqiksrağmiknik ilanjanik tunillaauruam. ¹⁴ Taatnatuntuuq Atanguruam tillisiqagãi tamatkua quliaqtuaqaqtuat tusraayugaallautamik akuqtuitquplugich iñuuniutiksranñatnik iñunñiñ ukpiqsriiriguqtuaniñ. ¹⁵ Aglaan sugingitlukkiga tuqugaluaguma akuqtuigaluagnaña sumik ilipsitñiñ. Uqaviutigigiga savautriñiga Christ-mik akiññasrunağña. ¹⁶ Quliaqtuaqagaluagnañunniñ tusraayugaallautamik uqaviugaalguitchuna uvapkun. Quliaqtuağiñha tusraayugaallautam savaagigiga. Atuqtaksrağipiagiga. Quliaqtuaqangitchuma, nakliun uvaña. ¹⁷ Quliaqtuaqagñiguma piksraqtaagilugu, nigiuqtuksrauruna akiññaktaaksramik. Aglaan piksraqtaagingitchiga savaaq uvamnı, aasriiñ savaagilhiñagiga savaaq Agaayyutim qaisaña uvamnun savaquplugu. ¹⁸ Aasriiñ sua akiññaktaaginiaqpiğ? Uvvauna akiññaktaaksrağã, quliaqtuağigupku tusraayugaagiksuaq iñuich inuqnanğitchuq aatchuñiksranñat iñuuniutiksramnik. Nigiugitlagaluagiga iñuich aatchuñiksranñat. Aglaan iniqsrungitchuna sumik quliaqtuaqagama tusraayugaallautamik.

¹⁹ Uvva ataniqsimaraitchaluanñagãma iñunñun savaktaagrupkaqtuna uvamnı iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsriuraguquplugich Christ-mik uvapkun. ²⁰ Taimma uqautrikama Agaayyutim uqalhanik Jew-ñuruanun ukpiqsritqugaluagitka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiunja Jew-ñuruatun. Nayuutikama iñunñi maligutcheruani

Jew-ηuruat maligutaksrajanik (anjalatingigaluaqtuna Jew-ηuruat maligutaksrajanik) iñuuniaqtuna iñuktun anjalatittuatun maligutaksramun ukpiqsritqugaluaqługich Christ-mik. ²¹ Taatnatuntuuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkununa Jew-ηungitchuanun iñuuniağaqtuna Jew-ηungitchuatun ukpiqsritqugaluaqługich Christ-mik. Maligutaksram anjalangisanatun itpalukkaluaqtuna, ilumutun maligutichillapiaqtuna Agaayyutim maligutaksraiñik, tupiksripluna Christ-ηum maligutaksrajanik. ²² Uqautrikama Agaayyutim uqałhanik ukpiqsriruanun sayaitchuanun ukpiqsriłigmikni iñuupmiuna sayaitchuatun, ilinich ukpiqsriruağquplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniağusriqaqman ilaatun iñuuniağaqtuna qanusripayaakun ilanich ukpiqsriruağquplugich. ²³ Taatna iluqaanik pisuuruna pisigiplugu tusraayugaallataq ilanjiutisukłuna piliutaanik Agaayyutim akiqsruutigikkanjanik.

²⁴ Iisimarusri aqpaliutraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullağaqtut, aglaan atausriq akiññaguuruq. Iñuuniahipsitñi Christ-mun pisuğnisilaağitchi akiññatlasriłusri aqpaqsruqtitun. ²⁵ Iluqatin anaktaqtit qaunagillautaqut timimiknik ilisaqhutinlu atqunaq akiññaktaaqagukhutij niaquutmik piungiqsaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsriruağut iñuuniallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinnaktaaksraqput piungigumiñaitchuq. ²⁶ Tarra, ittuna aqpaqsruqtitun akimasaqhuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaqhuni qakiqtautraqtatmiñiñ. ²⁷ Anaktaqtim anjalattağigaa timini, aglaan piñğiqsitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatłaitchumi. Taatnatuntuuq anjalagusriñiaqtuna uvamnik, atakkii piñğiqsitauviaqtuna savautriłimniñ Christ-mik quliaqtuangitchumali atlanun iñunun.

10

Kilgutauruaq Akitñaqługu Aanğuaqtuliq

¹ Aniqatiumaan! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iglauullağminj nuviyam qulanjiutinigai suli iluqatin ikaagñigaat tağiuq. ² Nuviyam qulanjiutipmatinj suli ikaaqamitruj tağiuq iluqağminj paptakkaupmatun liilaa piut maliguaqtauliksrağmiknun Moses-mik. ³ Aasriisuli iluqağminj niqıqagñiqsut pamarrutinijñik Agaayyutim quviqnaqtuakun. ⁴ Iluqağminjsuli imigniqsut imigmik Agaayyutim pamarrutaanik quviqnaqtuakun uyagañmiñ. Taamna uyagak nayuutiniqsuq ilinijñi nanipayaaq itmata, aasriiñ taamna uyagaauruaq Christ-ηuruq. ⁵ Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyaliñğitchaat. Taatnaqługasriiñ suksraunğigñigai suviksraılaami. ⁶ Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriksraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaqunğıtłuta pigiitichuanun sivulliapta pilğusiatitun. ⁷ Unniñ aanguaqtuqtaunasri taipchua ilanjisitun, atakkii aglausimaruaq Agaayyutim makpiğaanijñi, "Iñuich aqvittut niğiqpagviksramun, aasriiñ makitnaminj ağğiaqsiraqtut." ⁸ Sulipsuuq atlatuqtautqunğıtchaatigut taipchua ilanjisitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹ Unniñ uuktuaqtaksrağingitchikput Atanğuruq, ilanich taipchua taatnaqmatun tuqputauruat tuqunalinjnun nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰ Unniñ uqapiluktuksraunğıtchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilanich

taipchua uqapilukmatun. Taatnaqhutin isragulgum piyaqquirim tuqqutkai. ¹¹ Tarra iluqatin tamatkua atuumarut ilinjitnun, uvaptiknun atrikusrautigiquplugich, suli aglausimarut algaqsruutiksraupluti uvagut killuqsaqitqungitluta, iñuuruagut aqulliqsaagaqatuami uvluni. ¹² Uvvaasriin kiñapayaaq isrumanigumi makitaniluni payañailuni, qaunatqiağıllapiağı puukaliksrāgmifiin, atakkii anjiqusrāaqsiuviaqmiqu nutqaqtitauluni tupiksrihigmiifiin Agaayyutmik [atrilugich taipchua iñuich injilgaan]. ¹³ Qanupayaaq anjiqusrāaqsiuniguvich, taatnatchikuntuuq iluqatin iñuich anjiqusrāaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruum anjiqusrāaqsiupkagumiñaitchaatin qaanjigluu akiyalguisan. Qakugupayaaq ukpiqsrihiin uuktuakkaukpan Agaayyutim annagviqatinniağaatin akimayumiñaqsilutin.

Niğiqpagviat Aanğuatigun naagaqaa Atangum Nullautchiğvia

¹⁴ Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaan, piisimaagitchi aanguaqtuhigmiin. ¹⁵ Kanjigsilgurusri uqautigikkamnik. Isivgiuqsun ilipsitnik uqautigikkaga ilumutuupmagaan. ¹⁶ Isrummatigilugu Atangum nullautchiğvia, imipayaaqapta qallutmiin quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-nun auñanik maqipkakkanjanik sannigutami uvaptiknun. Suli avguqaptigu qaqqiaq niğıplugu qinigtikikput ilaliqsruutiqput iñunni Christ tuqqutikkanifi. ¹⁷ Tarra nigikapta atautchimiin qaqqiamiin, uvagut atausriñuqqtaturugut atautchisun timitun iñugiakkaluaqhuta. ¹⁸ Isrummatigilugich Israel-aagmiut pilgusiñat, tamatkua nigisuuruat nigrutinik tunillautauruanik tunillagvinmi, tamatkua piqatigiiksut Agaayyutmun atakkii nigigaat tunillaun atautchikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? Iisautisukkipsi tamatkua aanguat suli niqit tunillautauruat aangunanun suungitchut. ²⁰ Una uqautigigiga, Jew-nungitchuat tunillaqtuguurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹ Imigumiñaitchusri qallutaaniin atangum imillapsi qallutaatniin tuungaiyaat. Niğiyumiñaitmuisri atangum nigğivianiin nigillapsi nigğiviatniin tuungaiyaat. ²² Sanjatchaktittağigikput ataniq taatnaqapta taapkuñnina. Sanjiltuktaununasrugivisa ilaaniin?

Kamaksrihig Agaayyutmik Surağatipayaakun

²³ Ilasri-samma uqaqtut, “Surağagnaqtuq qanupayaaq surağaguktuni.” Aagaluq, aglaan ilañich nakuungitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. Ilumutuuruq surağahifiñauhiqput supayaamik, aglaan ilañich sayyillaagutaungitchut atlanun ukpiqsriuranun. ²⁴ Kiña ukpiqsriuruq inmiguasqani, aglaan ikayuutiniagli atlanik iñunnik. ²⁵ Niğğisiun niqipiapayaaq tunirauruq tunniuuqaivinmi, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiin niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisunaqnagu qauğrimmaagitiullautapsitni nalaunñapmagaan niğihiqsi. ²⁶ [Apiqsruqtuutigiymuñaitchiksi] atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanani, “Nuna Atangum pigigaa suli suapayaaq nunamiittuq.” ²⁷ Kia ukpiqtuanungitchuam aiyugaaqpasri niğğityaqulusri tupigmiinun niğğisiun manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiin niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisunaqnagu qauğrimmaagitiullautapsitni nalaunñapmagaan niğihiqsi. ²⁸ Aglaan iñuum uqautikpasri taamna niqi tunillautigimanilugu aanguanun, niğiñiaqnagu niqi pisigilugu taamna iñuk kiliktigikkan.

Ami isrumaviaqtuq qauğrimmaagiutillautagmiñi nigihiksraña taavruma niqim nalaunñaiñilugu, ²⁹ ilipnun nalaunñanasrugialuaqtitlugu. Tarra suvaata nigihihñauliğa qanusripayaamik aňalanniaqpauñ atlam iñuum nalupqisruutmigun? ³⁰ Quyaanikkiga Agaayyun piqutigiplugu nikiksrağa. Taatnamik kia uqautinaja killuqsagñiluna nigigupku taamna niqi. ³¹ Itnatun ittuq, nigiguvich imiguvillu naagaqaa surağapayaagupsi kamakkutiqaqsuñ Agaayyun supayaatigun. ³² Tarra, sakiqniugutigipkaqnagu kia iñuum tupiksrihiksrañanun Agaayyutmik, Jew-ñugaluaqpata Jew-ñungitchaluaqpata naagaunniñ ukpiqtuanjuruñugaluaqpata Agaayyutmun. ³³ Taatnatuntuq surağapayaaqama quyalihñurağitka iñupayaat supayaakun. Uvapkuangiqsuñ anniqsugugluña uvamnik kisima, aglaan ikayuğniaqtuñña iñuñnik iñugiaktuanik anniqsuqugaluaqlugich.

11

¹ Uvvaasriiñ, iñuuniağitchi uvaptun tuvraihñiaqmatun Christ-mik.

Ağnat Matuqaqtaksrağigaich Niaqutinj Agaayuligimikni

² Aniqatiumaan, nangagipsi itqaumakapsitña qanuq iñuuniaqtilaapkun Christ-mun supayaatigun, tupigiplugich ilisauttitit qaisatka ilipsitñun. ³ Aglaan kanjqsitqugipsi Christ qaukhiğigaa aňutipayaam. Taatnatuntuq ağnam qaukhiğigaa uigikkani, itna Agaayyun qaukhiupmatun Christ-mun. ⁴ Añun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qihñiqtingitchaa Christ qaukhiğitilaañnik inmiñun. ⁵ Suli ağnaq agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuilaaglugu niaquni qihñiqtingitlugu uñi qaukhiğitilaañnik inmiñun kannusrağaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶ Taatnaqluñña uqaqtuñña: nuliañuruam nulusrunğitchumiuñ niaquni nuyaiqsaksrağigaa. Aglaan kannunaqpan nuliañuruam saliyumigich nutchani matuqagliuñ niaquni. ⁷ Añutim maturaksrağihñitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iñiqtagigaa atrinutquplugu inmiñun aasriiñ sagviquplugu kamanautni. Aglaan nuliañuruam qihñiqtitkaa kamanautaa uimi qaukhiupkaqamiuñ. ⁸ Añunliasrii iñiqtaungitchuq ağnamiñ, aglaan ağnaq iñiqtauruq aňutmiñ. ⁹ Suli Agaayyun iñiqsiñğitchuq aňutmik piqutigiplugu ağnaq, aglaan Agaayyun iñiqsiruq ağnamik piqutigiplugu aňun. ¹⁰ Taatnaqhuni ağnam maturaksrağigaa niaquni agaayukami qihñiqtiyağlugu kamaksrihi aňutmiñik. Ağnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich israğulgich. ¹¹ Ağnağlu aňunlu ikayuqtigiiksuksrauniqsuk avatmun, Agaayyun tillisiqaqmatun iliniknun. ¹² Aa, sivulliq ağnaq iñiqtauruq aňutmiñ, aasriiñ aňutipayaaq taimakñaaglaan anipmiraqtuq ağnamiñ. Aglaan itqaumasuñ Agaayyutim iñiqtaqalha iñupayaanik supayaaniglu. ¹³ Nalaunñatilaaqsiuñ ilipsitñik. Nalaunñava ağnaq agaayugumi Agaayyutmun matuilaaglugu niaquni? ¹⁴ Ilisimarusri iñupayaaq isrumapmiuq aňutim nuyaqtusriuruam kannunaqtilaañnik. ¹⁵ Aglaan ağnam nuyaqtulhi piññaqnautigigaa. Ağnam nuyañi qaisaurut ilaanun matuksrauplutin. ¹⁶ Kiñapayaaq uqavaagumakpan taavrumuuna, ilisimaliuñ una: uvagut piksraitçugut atlamik pilğusrimik, aasriiñ iluqatinj ukpiqtuanjuruat nani-payaaq pipmigaat taatnatun.

Atanğum Nullautchigvia

¹⁷ Uvvasuli, katirağikapsi agaayyuvigisrukluğlu ikayuuttutitlaitçusri aglaan atniagutiraqtusri avatmun. Pitqusigiitlusri, taatnaqluñña

nanġanġitchipsi. ¹⁸ Sivulliuplugu, tusraaruġa agaayyiaqapsi avgummatiqaqagtusriguuq, aasrii taamna ukpiġitlagiga. ¹⁹ Avgummatiqaqapsi akunnapsitni nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanjuruatilaana. ²⁰ Katiragikapsi atauchimun Atanġum nullautchigvianik niġinġitchusri. ²¹ Uqagtuna taavrumiġa atakkii iñullaa niġiruq iġmi niqautmiñik utaqqisunjaqani atlanik. Ilasri anjilaaqhutinġ niġisunjaġmiġ suli atlat imiġasriraqtut. ²² Suvisi! Kiñuniqanġitpisi niġġiviksrapstniġ imiġviksrapstniġlu? Nakuġnġitchuq suunijilaaqanġiġiqsi ukpiqtuanjuranik tutqisaaqġugillu tamatkua suilliuqtuat? Qanuq uqagñiaqpiġ ilipsitniun? Quyaginiaqpiġu taamna? Naagga, quyaginiaġnġitchipsi.

²³⁻²⁴ Uumiġa Atanġuruam ilisautigaana uqagikamnik ilipsitniun. Tamarrumani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyatigiqqaqġugu Agaayyutmun avguġaa nipliġhuni, “Una qaqqiaq timigigiga siquptauruaq ilipsitniun. Niġiraġigupsiuġ una qaqqiaq itqakkutigiyumagiksi tuquġiga piqtugiplusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautchianikamiġ tiguniġaa qallun nipliġhuni, “Una qallutim imana augigiga. Auga maqitauniqpan ilipsitniun taimma nutaaq sivunniugun aullaġniñiaqtuq. Imiġaġigupsi uumakġa qallutmiñ itqakkutigiyumagiksi tuquġiga piqtugiplusri.” ²⁶ Tarra niġiraġigupsiuġ taamna qaqqiaq suli imiġlugu qallutmiñ taavrumuuna quliaqtuaġiksi tusraayugaaġiksuaq Atanġum tuquġhagun aggitqinñiaħhanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq niġiruaq qaqqiananik imiqtuaġlu qallutaaniñ Atanġum kamakkutiqasrunjaqnagu atriqaqtuq iñuktitun taimani suksraqanġitchuanik Ataniġmik. ²⁸ Uvva itqagisrunniqipsiuġ Atanġum tuquġha taatna? Ki, iñullaa isivġiugli iġmiñik niġigaluaqnagu qaqqiaq imiqsigaluaqaniġlu qallutmiñ. ²⁹ Uvva iñuksamna niġivaluktuq imiqpalukhuniġlu ilitchuġigaluaqnagu Atanġum tuquġha uvaptiknun. Agaayyutim atanniġisigaa taatnasriq iñuk. ³⁰ Taatnaqhutinġ iñugiaktuat akunnapsitni sayaiqsut atniġñaliqhutinġlu, suli ilanġich tuquanikhutinġ. ³¹ Aglaan isivġiuqqaagupta uvaptiknik tarra Agaayyutim anasriñjuqsagumiñaitchaatigut taatnatun. ³² Atanġum atannisuqmatigut alġaqsruġaġigaatigut qanuq iñuuniaqtilaaksraptiknik anasriñjuqsagunġitluta piqatigilugich nunam iñunġi.

³³ Taatnaġusri, aniqatiumaan, katinigupsi niġiqatautyagusri Atanġum nullautchigvianun utaqqisilaayumausi. ³⁴ Kisupayaaq niġisunġigumi niġiruksrauqqaqtuq kiñuniġmiñi, Agaayyutimli anasriñjuqsautaitchumagaasri. Isilġiqsuġisigipsi atlanik utlakkupsi.

12

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

¹ Aniġatiumaan! Pakma kanjicsipkautiginiagigaa qanuq Ipqitchuam Irrutchim savaana iñuich iñuuniaħhatni. Kanjicsitquġipsi taamna nalupqinaġlugu. ² Iisimagiksi qanuq iñuuniaqtilaaqsi Jew-ġunġiñġapsi. Killukuagutipkakkaurusri putqataġvigitquplugich uqatlaħlaħaat aanġuat. ³ Taatnaqġuna kanjicsitquġipsi una, kiñaanmiñ iñuk anjalatiquaqtuq Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumiñaitchuq itna, “Jesus suksraunġiqsuali.” Taatnatuntuuq kiñaanmiñ nipliġumiñaitmiuq, “Jesus Atanġuruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaqukpani kisian.

⁴ Uvvaasriñ, iñuich atlaakaġiñik aatchuusriaqatut aglaan atiruam Irrutchim qaisaġigai iluqaitniġ. ⁵ Iñuich savautrirut atlaakaġiisigun,

aglaan Ataniq atiruq iluqaitñun. ⁶ Iñuich aatchuusriaqaqtut atlakaagiñik savautriñigmiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim iñuich savatlapkağai iluqaitñik savaanik aatchuusriağikkağmiktigun. ⁷ Ipqitchuam Irrutchim iñuk savatlapkağmañ qanusripayaamik, ilaan ukpiqsrirurapayaat ikayuusriaqaqtittagaigai taavrumakña. ⁸ Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkağaa iñuk isrumatulikun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk uqatlapkağluğ kuñiqsimalikun, ⁹ atlasuli ukpiqsrisiqatlapkağluğ, atlasuli mamititchitlapkağluğ iñuñnik. ¹⁰ Atiruam Irrutchim atla iñuk savatlapkağaa quvinaqtuanik, atlasuli sivuniksriqirautlapkağluğ Agaayyutmun, atlasuli puttuqsrisiqatlapkağluğ nalliakun nakuuruakunlu pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkağluğ atlakaagiñik uqautchiñik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautlapkağluğ nalunaqtuanik uqautchiñik. ¹¹ Aglaan tamatkua iluqaisa savaagiğai atautchiusuam Irrutchim, autaağluğich iñupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñiğich

¹² Iñuum timaa iñugiaktuanik israğutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atautchisun timitun iñugiallapiagałuanñapta atlakaagiñkhutalu, atakkii iluqata atausriññuqataurugut Christ-mi. ¹³ İlavut Jew-ñurut suli atlat Jew-ñungitłutin. İlavut savaktaagruurur suli atlat savaktaagruungitłutin. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriññuqtittagaigatigut timimun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriiñ ilaan aatchuğaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴ Atakkii iñuum timaa atautchiñhiñamik israğutaqangitchuq, aglaan iñugiaktut sulliñiği. ¹⁵ Iñuum isigaña uqaqpiaqtuq itna, “Uvaña argaungitłuna, tarra timim sulliñiğingitchaaña.” Taatnatchim niplillautim ilagipkañaigumiñaitchaa timimi. ¹⁶ Suli iñuum siutaa nipligpiaqtuq itna, “Uvaña iraungitłuna, tarra sulliñiğingitchaaña timim.” Taatnatchim niplillautim ilagipkañaigumiñaitchaa timimi. ¹⁷ Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitchuq. ¹⁸ Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñiği iniksrañitñun, inñi quyagikkağmigon. ¹⁹ Timi atautchimik israğutahhiñaukpan, timiqağayaipiaqtuq, amağaa? ²⁰ Uvva iñugiaktuanik israğutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq. ²¹ Uvva iñuum iraa nipligumiñaitchuq arganñiñun itna, “Sumun atuğumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipligumiñaitchuq isiganñiñun, “Inuğingitichikpiñ.” ²² Aglaan, taapkua ilañi timim qinñiqaqtuat sayailłuhutin inuqnapiaqtut. ²³ Suli tamatkua timim sulliñiñi isrummatigikavut qinñiğiksuañungitługich qaunatiqagitłuaqsirağigivut, suli ilaviñiğich atlat qinñiğaksrağingisañich maturagigivut. ²⁴ Qinñiğiksuat ilaviñiği timipta qaunagiraksraungitçhut taatnatun. İlumun, Agaayyutim atlakaagiñich israğutapayaañi timim iñiqtagiğai, uvaptiknun qaunatiqagitquplugich qinñiğiksuañungitçhuat. ²⁵ Taatna Agaayyutim iñiqtagiğai timivut atingirrituqaqungitługich akungatni israğutauruat aglaan ikayuutitquplugich avatmun. ²⁶ Atausriq ilauruaq timimi iluangitpan, iluqatin ilauruat nagliksaaqataurat. Taatnatun atausriq ilauruaq kamagikkaupman, iluqatin quviatchagaqtut.

²⁷ Iluqasri timigigaasi Christ-ŋum, aasriiñ iñullaañplusri sulliñigigaasri taavruma timim. ²⁸ Akunğatniñ ukpiqtuanjuruaniñ Agaayyun piksraq-taqaqtuq atlakaagiiñik savaktiksranik, sivulliq uqğiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqirinik Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkoa savaaqatlaruanik quviqnaqtuanik, tamatku-niñalu mamititchitlaruanik atlanik, ikayuiruksraniglu atlanik, sivulliuq-tautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹ Iluqağmij uqğiraqtaunğitchut Agaayyutmun unniñ sivuniksriqi-raunğitchut unniñ ilisautraunğitchut unniñ savaktaunğitchut quviqnaq-tuanik. ³⁰ Iluqağmij mamititchiraunğitchut atniğnaqtuanik unniñ uqat-laitchut atlakaagiiñik uqautchiñik unniñ uyyuqtautlaitchut nalunaq-tuanik uqautchiñik. ³¹ Tarraasriiñ kipiğniupiağitchi nakuutluktuanik aatchuusriaqagugusri.

13

Piqpakkutiliq Pakma ilisautiniagipsi nakuutluktuanik iñuuniałiksrapstiiñik.

¹ Uqatlaniguma atlakaagiiisitun iñuktitun unniñ israğuliktitun, aglaan piqpaksritłaiñiñiguma iñuñnik, uqahiga atriqaqtuq qukiğnaqsiplugu avilūqtaqtuatun. ² Uqatlaniguma sanñiqaqłunja sivuniksriqiritun unniñ kanjqsitłalugillu iluqaisa nalunaqtuat unniñ ilisimatłalunja supayaanik, sulı ukpiqquitiqagñiguma nuktatłalugich iñğich, aglaan piqpaksritłaiñiñiguma iñuñnik, sumun atuğumiñai piaqtunja. ³ Aatchuutiginigupkich supayaurat pigikkatka iñuñnun inuqsraqtuanun unniñ aatchuutigilugu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksritłaiñiñiguma iñuñnik akilıusriaksraitchunja.

⁴ Piqpaksrirusaq iñuk anuqsrutriruq, iluaqqutriruq, tunjiliñgunğitchuq, uqavigaagangitchuq, ⁵ sulı arguanangitchuq unniñ anallaqłuitłaitchuq. Piqpaksrirusaq iñuk iñmiguutłaitchuq, uumitchayaitchuq, itqaksritłaitchuq akitñiaqtuqtimiñik nalaunñaitchuakun. ⁶ Piqpaksrirusaq iñuk quviasrutłaitchuq iñuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalaunñarualiqipmata. ⁷ Piqpaksrirusaq iñuk manimmilguruq, aasriiñ ukpiqsriraqtuq sulı niğiugaqtuq sulı iglutuilguruq.

⁸ İlaatnigu iñuich sivuniksriqitłaiğisirut sulı uqatłaiğisirut uqautchiñik nalunaqtuanik sulı kanjqsimmataat isukłitkisiruq, aglaan piqpaksriñiq isrukłitchumiñaitchuq. ⁹ İlisimatiqputlu sivuniksriqiliqputlu naamanğitchuk. Taatnamik isukłitkisiruk. ¹⁰ İlisimatiq naamasimaruakpan, aatchuusriat piiğisirut. ¹¹ Uvvaami ililgaanukama uqağaqtuñja isrummatiqaqłunja sulı sivunniuguuplunjalı ililgaatun. İñuguqama iñuunianğiqsunja ililgaam iñuuniałhatun. ¹² Pakma qiiñitłaitchugut nalupqinaiglugı tautukmatun salumaitchuatun tağğaqtuutmun, aglaan taivrumanı qiiñiğisirugut nalupqinaıllapiağlugı. Pakma ilitchuğigiga ilaviñauralıñnaq, aglaan taimanigu ilisimmağiksipiagısigiga Agaayyun, atrilugu Agaayyun ilisimallapiaqmatun uvañnik. ¹³ Tarra, supayaat naamasriñhatnunaglaan iñuich ukpiqsrimaniaqtutsulı niğiugaqagutıñsulı piqpaksriłutıñsulı, aglaan taapkunakñja piñasruniñ kamağniqsrauruq piqpaksriñiqput atlanik.

14

İlisauttutipsaat Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutinjigun

¹ Taatnamik pisuqtilaagvigiñun piqpaksriñiqsi atlanik iñuñnik. Uvvasulı kimmutiqallapiağitchi Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik,

suvaluk uqaqtautlasriiptiknik Agaayyutmun. ² Iñuk uqağumi uqautchikun nalunaqtuakun uqałhiñaqtuq Agaayyutmun. Iñuich kanjisiyumiñaitchut uqağikkañanik, atakkii Ipqitchuam Irrutchim uqaqtittagigaa nalunaqtuanik sunik. ³ Aglaali iñuk uqaqtauruaq Agaayyutmun kanjisiñaqtuakun uqautchikun sayyillaagıruq iñuich ukpiğutiñiñik pitchuksaaqługıllu arakługıllu. ⁴ Iñuk uqaqtuag uqautchikun nalunaqtuakun ikayugıqtuq inmiñuñhiñaq, aglaali iñuk uqaqtauruaq Agaayyutmun kanjisiñaqtuakun uqałkun sayyillaagıai ukpiqtuanıruuat ukpiğutiñitñi. ⁵ Uqatlatqunayağaluağipsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutigitlukkiga uqaqtautquplusri Agaayyutmun. Iñuk uqaqtauruaq Agaayyutmun kamanatluktuq taavrumakña uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuımik mumiutrigangısuaqpan. Iñuqaqpan taatnatchimik sayyillaatlagısıgai ukpiqtuanıruuat ukpiğutaat.

⁶ Aniqatiut, uqautisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkananik uvamnun sulı qanuq ilitchuğipkautaanik uvamnun, sulı uqautisukkipsi Agaayyutim ilumutuulhanik ilisautilusılu. Uqaqsiñiguma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaqpiq? Uqaqtuksaurunı kanjisiñaqsilugu. ⁷ Uvva atrikusraun. Iñuich atuqtuuraqmata supluaqtuğnaqtuanik unniñ nuqaqtiliñnik atuqtuurayıllağmıñ nalausrunıaqnagu, iñuich naalağnıruat ilisağiyumiñaitchaat igñña atuutim. ⁸ Sulipsuuq anıyaktuani, qalğıuqtaun nalupqinaqtuamik nipliğman anıyuyıuqtit tupisralatıaitchut anıyaksahıgmun. ⁹ Taatnatuntuuq, uqağıpsı nalunaqtuakun uqautchikun, qanuğutiñ iñuich ilisimaniqaqpatrun sumik uqaqtilaaqsi? Silałhiñamun uqaqmatun piñiaqtusri. ¹⁰ Nalupqinaıtchuq inıugiaktuat atlakaagıich uqautchich nunamiitlaañat, aasriñ iluqatiñ kanjisiñaqtut. ¹¹ Aglaan kanjisiñıaitchupku inıuum uqausria avakñaqtauniaqtunı taavrumunı uqaqtuamun, sulı ilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmutıqaqapsı piłiqıplusri Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, kimmutıqağıtchi nakuutluktuanik aatchuusrianik. Taavrumuuna ukpiqtuanıruuat sayyillaakkaurut ukpiğutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqağıuruaq nalunaqtuagmıgun uqautchikun agaayuruksauruq uuyuuılasruglugu uqağikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusriğikkağa agaayuruq, aglaan kanjisiñığıtchıga qanuq uqaqtilaağa. ¹⁵ Uvvaasriñ qanuğniagıniqpiq? Agaayuniaqtunı uqautchikun nalunaqtuakun irrutchıpkun, sulı agaayuniaqmıunı kanjisiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniagıtunı uqautchikun nalunaqtuakun irrutchıpkun, sulı atuğniagımiunı kanjisiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quıyagıvıch Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilisaqsımaıtchuat Amen-nağumiñaitkaat quıyyatıgıkkıaqsi, atakkii nalurıt sumik uqaqtilaapsıtñik. ¹⁷ Ilipsı quıyyavıgıllautağuknağaluağıksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqanıangıtchut. ¹⁸ Quıyagıga Agaayyutıga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitłukługu iluqasri uqatlaıqısi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuanıruanı iqataukama uqağummatıqatluktunı tallımałhiñanik uqałğnik kanjisiñaqtuanik, ilisauttıtağukłunı atlanun, uqaqsiğımiñ 10,000-niñ uqałğniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Anıqatıumañ, isrummatıqaqasri ilıłgaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaıgun, aglaan ilıtqusrıqağıtchi anıqammiuratun

pigiłiqitlaitchuatun; isrummatipsisitni ititchi inuguaniksamaruatitun.

²¹ Agaayyutim Makpigaanani Ataniq itnagniqsuq,

“Tuyugigisigaluağitka avaknaqtuat inummun uqautriñaqtuat nalunaqtuati-
gun uqausrigmiktigun ukununa inunun,

aglaansuli inugikkağma naalağniyumiñaitchaatja.” *Isaiah 28:11, 12*

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quviqnaqtuanurut ukpiqs-
ruruanğitchuanun aglaali sivuniksriqun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun
ikayuruq ukpiqsriuruanuruanik. ²³ Uvvaasriin ilisaqsimaitchuat

unniiñ ukpiqtuanuruanğitchuat isiqpata agaayyuvimun iluqapsi
uqautriñjapsi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliqaqtut
isumailauniplusri, amağaa? ²⁴ Aglaan iluqasri uqagupsi Agaayyutmun
kanjicsiñaqtuakun uqautchikun aasiiñ inuk ukpiqsriuruanğitchuaq
naagaqaa ilisaqsimaitchuag isiguni ilitchuğiniağaa killiqirautilaani,
suli atanniqsukkauniaqtuq tusraakkağmigun. ²⁵ Taavruma inuum
nalunaqtuat isrummatinji satqummiğñaqtut. Pulluni agaayyuviginiagaa
Agaayyun, aasrii uqausigilugu Agaayyun ilumun akunnapsitni innilugu.

Atisriñiq Agaayyuvimmi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqagisivisa? Katirağikapsi atautchimun,
inuk atuutiqatlaluni, atlasuli ilisautritlaluni, atlasuli quliaqtuatlaluni
Agaayyutim sagvikkaninik inmiñun, atlasuli uqatlaluni nalunaqtuanik
uqautchiniñik, atla uyyuugtugilugu taavruminja uqautauruamik,
aglaan iluqatin tamatkua atuumalich sayyillaagutiksraulutin
ukpiqtuanuruanun. ²⁷ Iluqasri uqagnağupsi nalunaqtuakun

uqautchikun, malğukunmiñ piñasrut uqaglich, aasriin atausriullaalutin,
atausriqsuli uyyuugtugilugu. ²⁸ Aglaan uyyuugtiksraitpan, kiña inuk
uqaguuruuq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaağli agaayyiaqapsi
uqalhiñağluni isrumamiñi inmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa
piñasrut sivuniksriqirit uqaglich, aasrii atlat isivgiuqtaulutin sumik
uqaqtılaanjanik. ³⁰ Aasriin Agaayyun sagviutrikpan ilumutuuruamik
inunmun aquppiriamun tamaani agaayyuvimmi, sivulliq uqaqqaqtuag
qasruğli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautauhiñaurusri Agaayyutmun
atausriullaalusri ilitchitqulugich avatmiñ pitchuksaağiqulugillu avatmun.

³² Inuk uqaksriusriaqqtuag Agaayyutmiñ anjalatagitlaruq inmiñik
irrutchiğmigun [aasriin utaqtuugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim
atuumapkatlaitchaa aupiññiq katimahipsitni atakkii nanipayaaq
Agaayyun itman qinuiññaqqtuq atiugautmglu.

Tamatkunatun ukpiqtuanuruanun atlani inipayaani pilğusiatitun
taatnatuntuuq piruksraupmisi. ³⁴ Ağnasri nipisaaqtuk-

sraupmiut katimahipsitni. Atakkii uqaquraunğitchut sulii
qaukhiyummataitchuksaurut. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim
maligutaksranani. ³⁵ Iqsimasrukumin sumiksamna, apiqsruğlisigin uitin
kiñunigmikni. Atakkii kanjunaqtuq ağnam uqaliksranja katimarağikapsi
agaayyuvimmi. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqalha aullağniñğinñiqsuq
ilipsitniñ naagaqaa ilipsitniññiñiq tikiuamanginñiqsuq! ³⁷ Kiñapayaaq

inuk isrummatigigumi inmiñun sivuniksriqirauniluni naagaqaa aatchu-
usriaqagniluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjicsimaraksrağigai
tamatkua aglaatka ilipsitniun Agaayyutmun tillisiginilugich. ³⁸ Tarra
suliquiginasiun taatnasriq inuk suksraqanğitchuaq aglagikkamnik.

³⁹ Taatnamik, aniqatiumaan, piliqiqutigillapiaqsun uqaqtausruiq

Agaayyutmun, suli nutqaqtitnagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich suli iluatmun anjalataaglugich.

15

Anjikkakauḥa Christ-ḡum

¹ Aniqatiumaan, itqumatqugiga ilipsitñun quliaqtualiga tusraayugaagiksuaq ilipsitñun. Taimñauruq tusraayugaagiksuaq taimani akuqtuaagikkaqsi suli tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniagtusri ukpigituiñaḡupsiuḡ taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuaagikkaqa ilipsitñun. Aglaan ukpigiḡitchupsiuḡ ukpiqsriḡiqsi suungitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkanjanik Atangum uvamnun; kanjqsiraksraḡigisi taapkua qulliuruat ilisauttutit, Christ-ḡum tuquḥa pisigiḡlugich killuutivut maligutlugu aglausimaruaq Agaayyutim Makpiḡaanani. ⁴ Suli ilisautianikkipsi Christ-ḡum iluvikkauḥhanik aasriiñ anjikkakauḥhanik piñayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruaq Agaayyutim makpiḡaanani. ⁵ Anjitiqqaaqhuni Christ tautuktittuq inmiñnik Peter-mun, sulipsuuq qulit malḡunñun maliguaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagviḡñiqsuq iñugiatlukkhuḡin 500-miñ aniqatigiiñun katimapakḡlugich, iñugianjqsranjich iñuuplutiḡsuli ilanjich tuquaniksimagaluaqhutiḡ. ⁷ Tuḡliḡiplugu sagviḡsuq James-mun, aasriisuli iluqanjitñun uqqiraqtaunuranun. ⁸ Aquagun taavruma sagviḡmiuqtuuq uvamnun, kia-unniiñ niḡiugiḡitchaluakkaḡa Ataniḡmun uqqiraqtaugisiñilunja. ⁹ Taatnaḡlunja kamanaiññiqsrauruḡa uqqiraqtipayaaniñ. Nalliummatingitchunjaunmiñ tairaksraulunja uqqiraqtimik, atakkii nagliksaagitchimaplunja iñunñ ukpiqtuanjuranik Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piḡpagivagitlunja simmiḡñiḡaa iñuḥḡa iluaqquḡitrimigun. Ilaan iluaqquḡitriḡapiḥa piñilaungitchuq uvamnun. Sakuutluktunja iluqanjitñiñ aglaan uvapkuiñaq piñiḡitchunja atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun iluaqquḡitriḡmigun. ¹¹ Uvvaasriiñ uvanjalalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtuaḡigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpiḡikkaqsi.

Anjikkakauḥat Tuqunaruat

¹² Quliaqtuaḡuuruḡut Agaayyutmun anjipkaḡniplugu Christ tuqunaruaniñ. Suvaatami ilasri uqaḡuuvat tamatkua tuquaniktuat anjipkaḡumiñaiññiḡlugich tuquḡimikniñ? ¹³ Anjipkaḡnianiḡiññiḡpata tuquaniktuat, tarra ilumutuungitmiñiqsuq Christ-ḡum anjipkakkkausrimaḥa. ¹⁴ Aasriiñ Christ anjipkakkkausrimaiññiḡpan, quliaqtuaḡiḡput atuḡumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiḡqutisri tanjiḡilutiḡ. ¹⁵ Aa, iñuich ilitchuḡinigaatigut uqaḡniḡluta tanjiḡilaamik, atakkii uqaḡigikput Agaayyutmun anjipkaḡniḡniplugu Christ tuquḡimiiñ, aglaan tamanna ilumutuanayaitchuq tuqunaruat anjipkakkauyumiñaitpata. ¹⁶ Tuqunaruat anjipkaḡnianiḡiññiḡpata, tarra Christ anjipkakkauḡmitmiñiqsuq. ¹⁷ Christ anjipkakkauḡniññiḡpan, ukpiqsriḡiqsi Christ-mik tanjiḡiññiḡsuq aasriiñ suksraunḡiqsuyumaaqtusrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸ Suli Christ anjipkakkauḡniññiḡpan tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriḡuḡlutiḡ Christ-mik suksraunḡiqsutuuq. ¹⁹ Ukpisriḡniḡupta Christ-mik anniḡsuqsimaḡpatigut pakmapaḥiñaq iñuḥḡaptikni nagliḡnagñiqsraqtugut iluqanjitñiñ atlaniñ iñunñiñ.

20 Aglaan pakma Christ anjpkakkaupiaqtuq tuqułigmiñ. Ilaa anjpkakkaquqaagñiqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anjpkaiñiağniługu tuqujaruapayaanik ukpiqsriruanik Christ-mik. 21 Iñuk iluqani tuqusrağumaruq atautchim iñuum savaagikkağun. Taatnatuntuuq iñuk tuqujaruaraq iñuutlasriñiaqtuq piqutigilugu atlam iñuum savaagikkağa. 22 Atakkii Adam-kun iluqatiñ tuquruksraurut, taatnatun iluqatiñ Christ-kun iñugutqikkisirut. 23 Aglaan iñupayauraq anjpkakkaugisiruq nalaunjaruakun piviksrallaamigun, Christ sivulliupluni anjpkakkauruq, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-ñum pigikkani iñugutqiksitkisigai. 24 Taavruma aquagun isrukłitchaaq tikitpan, Christ-ñum qaiñiñiağaa anjaayuqautini Agaayyutmun Aapauruamun akiilianikkumigich iluqaisa anjalatchisiqaqtuat suli iluqaisa sanñiqutiqaqtuapayaat sanñiqaqtuatlu. 25 Christ atanğuruksrauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanitiñ Christ-ñum uumiksiriraiñiñ. 26 Tuqułiq akiilikkauniaqtuq aqulliuluni uumiksiri. 27 “Agaayyutim Christ anjalatchipkağaa supayaanik.” Itnağnisuq Agaayyutim Makpiğaanani. Taatnaqami Agaayyun ilagautingitchuq inmiñik, aglaan iligai supayaat ataanun Christ. 28 Agaayyutim taatnaanikkumiun, ilaaptuuq igñiña Agaayyutim ataniqsimapkağniaqmıuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamağniqsrauniaqtuq supayauramiñ.

29 Suniaqpat tamatkua paptaakkauruat pisigiplugich tuqujaruat? Tuqujaruat anjpkakkauyumiñaiapiaqata, suvaata iñuich paptaaqtinniaqpat pisigiplugich tuqujaruat? 30 Iłumun anjpkagañiałiq piitpan suvaatami anayannıuqpiq ataramik quliaqtuağikapku tusraayugaagiksuaq? 31 Aniqatiut! Kigiñiğvıgırağigıgıgı tuqqun uvlugağipman. Tusraayugaagıksuakun ukpiqsriıuagağniqsusri, suli taatnaqłunja quviasuutigıgıpsi Christ Jesus-kun atannaptıgun. 32 Ephesus-mi anuyakkaluagağupkich iñuich atriqaqtuat liılaa iqsiñiaqtuatun niğrutıtun, sumik piññakkumiñaitpik taatnałapkun? Tuqujaruat anjpkagañianğitpata, tarra

“Niğisa imiqtuagağutalu,

atakkii uvlaakun tuquniaqmıugut.”

Isaiah 22:13

33 Kinnipkaqasri iñunun uqaqaqtuanun uumiña anjpkakkaulıkun. “Piqasiqsuutigıpsi piğiıtchuanik piqatnaanik taatnaiğisısusri ilinısıtun.” 34 Isrummitqıññaqsiğasri killuliqıtqıñğıgıusri. Iłasri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqağıgıgıgı kannıtchaqagaluahusri.

Qanuq Anjpkagañiaqpsa?

35 Iñuk apiqsruqpiaqmıuq, “Qanuğutiñ tuqujaruat anjpkagañiaqpat? Qanutchimik timiqagañiaqpat agğıgıumiñ?” 36 Isrummatuiñiaqpat ilipni! Nautchirriıkavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriağugłutiñ tuquqqaagaluqaqatiñ nunami. 37 Aasrii nautchiaksraq nautchirriutıkkann qıññaqanğitchuq nauriatun nauniaqtuatun nautchiaksramiñ. Nautchirriırutin mukkaaksrağugımaaqtuamik naagaqaa nauruksrauruamik. 38 Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriağugłıtıchuğaa itqukkani, suli nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiuğımsun. 39 Taatnatuntuuq, iluqatiñ uumaruapayaat atłakaagıiñik timiqaqıtut, iñuich atauchiıñamik timiqaqıtut, niğrutısuli atłakaagıiñik timiqaqımiut, qaluıtsuli atłakaurut, tiñmiatsuli

atlakaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuug qilanjmiittuat atlakaanik timiqagmiut nunamiittuaniñ. Piññaqnautaat qilanjmiittuat atlauruq piññaqnautaatniñ nunamiittuat. ⁴¹ Siqinñum qaumanğa atlauruq qaumanganiñ tatqim, suli uvluġiat atlakaagimik qaumaniqatut qivliqaulakamiñ qilajmi. Uvluġiallaa atlakaagimik qaumaniqatut atlamiñ uvluġianiñ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anjpkakkaukpata tuqunaruat. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriutauruatun nunamun. Tuqusruurut iluvikkauplutiñ. Aglaan anjpkakkauniaġupta tuquġiġmiñ timiqagñiaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ Iñuum timaa iluvikkaukami piññaqnaitchuq sanñiitluni. Aglaan Agaayyutim anjpkagñiaġumiuj piññaqnaġniaqtuq sanñiqaguni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakñaqtaurur, aglaan anjpkagupta timivut qilakñaqtauniaqtut. Timiqaqapta tuqusruuruamik uvani nunami, ilisimarugut timiqagisiñipluta tuquyumiñaitchuamik qilajmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiġaanani itna, “Iñuqqaq Adam iñuusriġuġniqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusriġuġniqsuq qaitchiruaq iñuukġimik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivulliunġitchuq. Nunakñaqtam timaa sivulliuruq, aasriiġi aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ Iñuqqaq nunakñaqtauruq iñiqtauruq maġġananiñ nunam, tugliaasriiñ iñuk qilakñaqtaupluni. ⁴⁸ Iñupayaaji nunam ittut iñuqqaatun iñiqtauruatun maġġamiñ. Iñupayaaq pigikkañja Agaayyutim ittuq taavrumatun qilakñaqtauruatun. ⁴⁹ Pakma atriqatugut iñuktun nunakñaqtauruatun. Taimanigu atriljutiniaqtugut iñuktun qilakñaqtauruatun. ⁵⁰ Aniqatiumaan! Taamnauruq uqautigikkaġa, iñuum nunami timiqaqtuam uiviñiqaqhuni auqaqhunilu piññaaktaagiyumiñaitchaa anjaayuaqtaaa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuuruq auraġaqhuni itchumiñaitchuq piunġiġangitchuami auraġatlailluni.

⁵¹ Naalaġnillagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna — iluqata tuqunianġitçugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurapiaq, sukatluglugu siqunġipaksaġniñaniñ irim, aqulligmi qalġuqtaqpan. Qalġuqtaun nipliġsaġluqqaqtuq iluqatiñ tuqunaruat anjpkagñiaqtut tuqquťqikkumiñaiġutiñ, aasriiñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchuusriaqagñiaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Iñupayaam timaa simmiqsitaksraġigaa atakkii nunakñaqtauruq timi tuqusruuruq auraġaqhuni, aglaan taimanigu nutauruq timikput tuquyumiñaitchuq auraġatlailluni. Una atriqatut iñuk mattaqmatun utuqqaġuqtuanik atnuġaanik suli atiaqsipmatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriiñ timi auraġaġuuruq simmausiġpan auraġatlaillaamik timimik suli timi tuqusruuruq simmausiġluni tuqquťlaillaamik, tarani tanġiñiaqtuq aglausimaruq Agaayyutim Makpiġaanani, itna, “Tuquġiq akiiliraullapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquġiiq, tarakñaaġlaan tuqupkaġumiñaiġitin iñuich.

Aatai tuquġiiq, tarakñaaġlaan atniaġumiñaiġitin iñuich.” *Hosea 13:14*

⁵⁶ Tuquġhum atniatlagaatigut killuqsaqapta, suli killuqsaan sanñiqutiqaqtuq maligutaksratigun anjalatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapkaġaatigut atannaptigun Jesus Christkun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payanaiġitchi ukpiqrsiġipsitñi, tuniqsimatitchi suli savautriġusri Ataniġmik ataramik pisuqtilaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriġiqsi Ataniġmik inġiġha suillaamun.

16

Iiraksraq Ukpiqsriruanun

¹ Pakma aglañniaqtuñña iiraksrakun iñuifun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanjuruat atlakaagiiñi nunaacqiiñi Galatia-mi qanuqhutin iiraqsiiñhat maniiñik, aasriiñ pitqugipsi taatnatupiaq; ² Minguiqsiağvipayaani atausriullaalusri tugvaitqugipsi ilaviñganik manium akiññaaktaagikkapsi aggiñiañhamnunaglaan; tutquqtuilaayumausri qanutun pitlakkapsisun. Taatnağpsi iiraksraq inuqnaqsiiñgitchumauq aggiğuma. ³ Aasriiñ aggiğuma tuyuğiniağitka aatchuutisri piqasiglugich tuyuutinik ukpiqtuanjuruunun Jerusalem-mi iñuktigun nalupqinaigikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullaiksraqaptuuq, ilinisa maliiññaupmigaatña.

Paul-ñum Sivunniugutai

⁵ Utlañniağipsi Macedonia-kuaqqaagluna; atakkii apqusraağniağiga Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiağipsi naagaqaa ukiiluna ilipsitñi, aasriiñ aullağniağitchuma aatchuñhiññaugipsitña inuğikkamnii iglauiksramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumangitchipsi akkuvaurañhiññaq apqusraañhiññağusri, aglaan nayuqtuatluuraallagukkaluağipsi, Atangum pitqukpaña. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtuñña Pentecost-liqiniañhatnunaglaan, ⁹ atakkii kamañnaqtuam savaaqagviksralautam añmautigaaña, naagasuli iñugiaktut akiliiñiqsuqtitka.

¹⁰ Timothy aggiğiiñqan, qaunagiyumagiksi tutqiksauliksrañagun ilipsitñiittuallañhani, atakkii savautriruq Ataniğmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniñña nagğugingilliñ. Aullaqsacpan ilipsitñiñ ikayuğumagiksi iglauñhani quviasuguni, ilaali utiğasrauğumuq uvañnun. Niğiuğigiga tikiiksraña piqatiqaglugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatitigun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaaqsrupiağaluagnigiga utlaquplusri piqasriğlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitçhaa aullaiksrani pakma. Utlañniağasri piviksranikkumi.

Uqautipsaağutit

¹³ Qaunagititchi pigiitçuamiñ, makittaagigusri ukpiqs-riipsitñi, qapiñaiñlusri supayaani. Saññisitchi tuniqsimalusri Ataniğmun. ¹⁴ Supayaaq savaagilugu piqutigilugu piqpaksriiğisi. ¹⁵ Aniqatiumaan, iñisimasruknağisi tupiqatini Stephanas-ñum. Ilinich ukpiqsriqqaagtuanjuruat nunami taggisilinmi Achaia-mik, aasrii iluqnauxsmapiağataqhutin ikayuñiğmiknun ukpiqsriuanik atlanik. ¹⁶ Pitçhaqsaağipsi tupigitquplugich iñuich taatniittuat suli kisupayaaq ikayuqtauruaq ukpiqsriruanun. ¹⁷ Quviasruutigigitka aggiñhat Stephanas-ñum Fortunatus-ñumlu Achaicus-ñumlu, atakkii ilinisa ikayuğaatña uvaniingitñapsi. ¹⁸ Nutaqtiglugi irrusriğa ilinisa quviatchaktitkaatña ilipsisuntuuq. Isummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuanjuruat iñuuniaqtuat Asia-mi tuyuğasri nayaaññanik. Aquila-mlu Priscilla-mlu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruat tupiğmikni pağliuğasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatin aniqatigiich tuyuğasri nayaaññanik. Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitçuakun piqpakkutilikun.

²¹ Pağlatit Paul-miñ. Uvaña aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiñaliqaa piqpaksriñgitchuaq atanguruamik, Atangum atanniğisigaa aggitqikkumi.

Aa, Aggigiñ, Ataniiq. ²³ Uvvatuq iluaqutrisaan Atanguruam Jesus-ñum
nayuǵlisi. ²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitñik Christ
Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-agmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aasriiñ uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuħhagun Agaayyutim. Aglaktuŋa ilipsitñun ukpiqtuanuruanun Corinth-mi suli ukpiqtuanuruapayaanun iñuuniaqtuanun nunaŋani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqutisrimaallaŋniaglisli suli tutqiksillusri.

Paul-ŋum Quyagaa Agaayyun

³ Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum. Ilaa aapauruq ilunŋuksriruaq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araaqtuiħiħiħaŋuruaq uvaptiknik. ⁴ Araaqtuqtigigikput iluqaitñi iħuilliuġutigikkaptikni, uvagutsuli araaqtuiyumiħaqsipłuta tamatkuniŋa iħuilliuġutiqaqtuanik taavrumiŋa araaqtuutmik akuqtuaġikkaptiknik Agaayyutmiñ. ⁵ Ilumun nagliksaallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiqaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶ Iħuilliuġaluaŋŋapta tusraayugaaġiksuaq pisigiplugu, Agaayyutim araksimaagaasri uvaptigun annautisukhusri killiqiħipsitñiñ. Arakkau'apta arautiqaġniaqmiusripsuuq akuqtuġupsiuŋ anuqsruħikun atunim iħuilliuġutiħiq uvagut iġlutukkaptiknik. ⁷ Niġiugaġikkaqput ilipsigun payaŋaitchuq. Iħisimagikput nagliksaagñiġupsi uvaptiktun Agaayyutim arauttutiqaqtinniagaasri uvaptiktun.

⁸ Aniqatiumaan, nalutqunġitchiptigiñ iħuilliuqtitaupłaptigun nunaŋani Asia-m. Iħuilliuqtitauvagitłuta qaaniġługu iġlutuiħiksraqput nalupqigiliutipluguunniñ iñuutilaaksraqput. ⁹ Iħitchuġigaluaġikput tikiummiñasugalugu tuqquviksraqput, aglaan taamna atuumaruq tunŋatqunġitłuta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun anipkaitłaruamun tuqunaruani. ¹⁰ Tuquruksraġuġaluaqapta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñiapiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutigingitchikput ilaanun annautisrimaħiksraqput. ¹¹ Iħipsi ikayuqtuksraurusri iniqsruutiluta. Tarrali iñugiaktuat iñuich quyyatiksraqaġisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich iniqsruħhat iñugiaktuat iñuich.

Paul-ŋum Simmiġñiġaa Sivunniugutini

¹² Quviasruutigigikput una suli qaugrimmaagıutillautapta uqautigaatigut uuma ilumutuutilaanani, savaaġigivut nanipayaaq suli pakma ilipsitñi ipqıħikun suli ilumutuulikun Agaayyutmiqnisaauruakun. Tunŋanġitchugut puqıutaatnun iñuich aglaan tunŋarugut Agaayyutim iħuaqqutripluni ikayuutaanun. ¹³ Tarra tuyuutivut aġliqaġikkasri kaŋiqsiħaitchuanunġitchut; kinnisunġitchipsigiñ uqaġikkaptigun. Niġiugaġigiga kaŋiqsitłasriħiksraqsi iħaatnigun, ¹⁴ takku kaŋiqsitłasriħauragałuaqmigiksi-samma pakma. Iħaatnimi nanġautiqatłaniagıptigut suli nanġaġisipmiġiptigiñ uvluani Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupqisruutiqaŋitchuŋa taavrumiŋa. Taatnamik tik-iqattaaqaagıkkipsi, piqaqplusri ikayuusriamık tapillugik quviasruutmiġlu. ¹⁶ Tikiqattaagıkkipsi apqusraaġuma sivutmunlu

nunanjanun Macedonia-m utitmunlu nunananiñ Macedonia-m, ilipsitñun itqanaiyautitqupluna iglauhiksramnun Judea-mun. ¹⁷ Taatna piyumakama, isrummitqigaqtaununiqpiq? Isrumavaluktusriunniñ sivunnigağasrugaluña iñunjsun nunam, anjaqqaagluña tarani suli naagaqtauasluña.

¹⁸ Agaayyun tuniqsimaruq uqagikkağmigun. Taatnatuntuuq uqautivut ilipsitñun nalupqinaitchaqtut. Agaayyutim ilisimagai isrummitqitlaisilaqputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvanalu quliaqtaugutigigikput Igñiña Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. Ilaa ingitchut iñuktun piñgigaqtaun anjqqaaghuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniagnaiplogu. Agaayyutim anjigutimagaatigut pisigiplugu Christ-ñum savaaña uvaptiknun. ²⁰ Iluqaitñikkii akiqsruutai Agaayyutim atuumapkağniğai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmaun Agaayyutim savaagikkaña Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqutaupkağigaatigut ilipsilu Christ-kun, suli uqsruqtighuta savaktautqupluta, ²² nalunaitñutalighuta pigiliutipiaqhuta inmiñun aasriiñ iliplugu Irrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutingingiqługu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Aggigukkaluanjağmaunniñ Corinth-mun aggiñgitchuña. Agaayyun ilisimaruq ilumutułhanik uqagikkağma ilipsitñun. Utingitchuña Corinth-mun atniummatiqaqunğıtusri. ²⁴ Atanniqsungitchipsigiñ ukpiqsriłipsigun, aglaan savaqatigisrukkipi quviasruutiqaquplusri, atakkii ilisimarugut nalupqisruutiqangisilaapsitñik ukpiqsriłapsigun.

2

¹ Sivunnigsuña utlatqigunğıtusri aliatchaktitchaktuagusri. ² Aliatchaktisrimanigupsi kia quviasraağniaqpaña avataagun ilipsi isrumatuyaaktitapsi. ³ Aglaktuña pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqunğıtuña ilipsitñun quviasraaqtiksramnun. Nalupqisruutingingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtialaaqsi. ⁴ Aglakama ilipsitñun ihuillullapiağataqtuña isrumatuyaakluña uummatimni qianjağma. Aliatchaqunğıtchipi aglaan ilisimatqugipsi atqunapiaq piqpaksriğiga ilipsitñik.

Natqigutriłiq Killiqirimun

⁵ Aglaan nallipsi ihuilliuqtitchiruam isrumaaluktingitchaaña, aglaan isrumaaluktitkaasri. Ihuilliuqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶ Taamna iñuk tatapsausriaqaaniktuq. Apainuruq anjigutiplusri taamna inillakapsiun. ⁷ Pakma natqigutiraksrağigiksi araaqtuglugu taamna iñuk. Taatnağupsiun annautiniagiksi pilguillullapiağimiñiñ aasriiñ qapingitchumuugli. ⁸ Taatnaqluña injipsi tuniqsimasriłaaquplugu piqpaksriłiqsi ilaanik. ⁹ Taavrumuuna aglaktuña ilipsitñun, atakkii uuktuagukhusri ilitchugisrukluña tupiksrisuupmagaapsi supayaakun. ¹⁰ Natqigutrigupsi taavrumiña iñunmik, natqigutipmigigaptuuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutrirusrauniğuma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuğani Christ-ñum. ¹¹ Natqigutiguptigu taamna iñuk tuunğaq akimaniangitchuq sukununniñ uvaptikniñ. Takku nalunğıtmigivut ilaan qanuq surağautai.

Paul Tutqiksiñgitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuağityaqluğu tusraayugaağiksuaq Christ-kun, Atangum piviksriññaanja quliaqtuaqupluna. ¹³ Aglaan tutqik-siñgitchuna irrutchipkun, atakkii paqingitlugu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikluna tarakña Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tiprağiksautun napmunliqaa quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tiprağiksuatun Christ-kun akungatni tamatkua anniqsuumaagtuat suli tammaummiruat. ¹⁶ Tamatkununa tammaummiruanun tipiqagtugut tuqułıgmik, aglaan tamatkununa anniqsuumaagtuatunun tipiqagtugut iñuulıgmik. Kiñaaasriiñ nalliummativa taavrumuna savaamun? ¹⁷ Kisimij tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaqtuat pinñağutaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivuğaañi Agaayyutim. Uvagut ingitchugut iñugiaktuatitun quliaqtuaqtuatitun Agaayyutim uqalhanik piññañniutiginiañhiñaglugu.

3

Savaktai Nutaam Sivunniugutim

¹ Uqaviksaaqsilgipisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutinin akuqtuyunaqsiluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuğitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanñuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqitkiksi tuyuutauhiqsi Christ-miñ aglaağikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaanğitchut agloutmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaanğitluni aglagviksramun piñiamun uyağañmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutigingillapiağivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuğaañi Agaayyutim. ⁵ Itnautigingitchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqaqtirrutaagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piqaqtitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniugun ingitchuq utuqqauruatuatun sivunniugutitun aglausimaruatun uyağañmun suli tuqupkairaqtuatun kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitchiraqtuq iñuulıgmik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq maligutaksraq titiqtuqsimaruaq aglaatigun uyağañmun, aasrii Agaayyutim qaumanga sagviqsuq qaitñamiun Moses-mun. Kigiñaña Moses-ñum qaummağikpagitluni Israel-aagmiut qiñilguitchaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piiqsuq. Maligutaksraq tuqupkaisuuruuaq qaummağillapiaqman qanutunkiaq qaummağitlukkisiva maatna savautriñiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹ Uvvaasiñ utuqqagtaq sivunniugun tikiutriruaq tuqqutaksraququtmik iñunñun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanautiqatlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutriruaq nalaunñasripkañıgmik iñunñun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqangıgñıqsuq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuuaq qaumaniqpaurakun piiqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itchağataqtuuaq kamanautiqatlullapiaqtuq.

12 Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niğiugaq iqsisaillaiaqtugut quliaqtualiksrapitgun. 13 Moses-tun ingitchugut. Taalutchiğniğaa kigiñani uqautri'ami Israel-aagmiunun takku tautuqungitlugu qaumangum piigñialhanunaglaan. 14 Aglaan kanjqsitlaisimarut isrummatmiktigun siqquqsipkaqlugich. Uvluvanunaglaan irinjich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpiğaaniñiñ utuqqaich sivunniugutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitlagaa. 15 Uvluvanunaglaan agliqipmata maligutaksramik Moses-ñum aglaanjanik isrumanjich taalutaqaqtutsuli. 16 Aglaan iñuk mumikami Ataniğmun kanjqsisuuruq taalutaiqsitmatun. 17 Taimña Atanguruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriana Atangum ittuq patchisairvik. 18 Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qiñigikput kamanautaa Atangum. Atlanjuğusaiñaqtugut ilitlasripluta ilaatun, suli Atangum Irrusrian ilisaiñaqtitkaatigut ilaatun akiñuktitlasriplugu kamanautaa Atangum.

4

Akisuruat Suurat Utkusriliani Qikumiñ

1 Agaayyutim qaitchigaatigut savautriğimik quliaqtuaqupluta naglikkutaagun. Taatnamik nikatchaktangitchugut. 2 Tununñanikkivut iriraqtuutitlu kanjunaqtuatlu. Pisaasruğmigautaitchugut. Anjalangitchikput uqalħa Agaayyutim kinnitñiñiağutigilugu. Taatna pitlaitchugut. Iisauttutigikput ilumutuuruaq kanjqsisifaaqsipługu, sivuğani Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni ilisimagaat ilumutuutilaapput. 3 Tusraayugaagiksuaq uqağikkaqput iriqsimakpan, iriqsimalħiñaqtuq tamatkunuja tammaummiranun. 4 Tuungaum anjalatchiruam mar-rumiña nunamik qiñitlaisitkai ukpiqsriñgitchuat kanjqsipkatłaiqlugillu tusraayugaagiksuaq, aasriiñ ayaupkaqtitauruatun ittu. Ilaan tautuqunjtikai kamanautaanik Christ-ñum atrigikkaña Agaayyutim. 5 Quliaqtuağitlaitchikput uvaptiknik, aglaan quliaqtuağigikput Jesus Christ Atanguniplugu, aasrii savaktigigiptigut Jesus pisigiplugu. 6 Agaayyun nipliqsamaruq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik ilitchugitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qiñiqapta kigiñanjanik Christ-ñum.

7 Aglaan Agaayyun qaitchiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iñulħiñauruanun, atriplugu iñuich tuvvaqsiraqtut akisuru-anik suuranik ilulilianun qikumiñ. Iñupayaaq qiñiqtakrağigaa taamna kamañaqtuaq sanji uvaptikniittuaq agaayyutmiqnisautilaanjanik, uvaptikniñ pisunaqani. 8 Iñuilliuqtitaugaluagupta qanusripayaakun akiilipkaqtatłaitchugut, qanuğviiqsitaugaluagupta nikaliğatłaitchugut, 9 nagliksaaqtitaugaluagupta Agaayyutim suksraatłaitchaatigut; atniaqsi-ugaluagupta tuqqutaungitchugut. 10 Ataramik anayanniuqtuağaluagtugut iñuich tuqqutçukmatigut Jesus-tun aasrii tautunnaqsitquplugu iñuulħa Jesus-ñum timiptigun. 11 Iñuunialłaptikni ataramik anayanniuqtuağhuta tuqqutauğmun pisigiplugu Jesus, taututlatquplugu inuuruanulħa Jesus-ñum uumuuna tuqurağaqtuakun timiptigun. 12 Anayanniuqtuaqtugut tuquliğmiñ pisigiplugu quliaqtualiqput piqaquplusri isruitchuamik iñuulħimik. 13 Aglausimaruq Agaayyutim uqalħani, “Uqağaqtugut takku ukpiqsriillaiaqhuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriłhum uqağaqtuguttuuq ukpiqsripluta. 14 Ilitchuğiplugu Agaayyun anjipkairuq Ataniğmik Jesus-mik, ilaan anjipkağisipmigaatiguttuuq Jesus-tun,

aggiutiluta piqatigilusri sivuḡaanun Agaayyutim. ¹⁵ Iluqaan tamanna iglutukkaḡa ikayuutigigisigiksi. Iñugiaksilaqhutin iñuich tusraarut iluaqutaagun Agaayyutim aasrii iñugiaktuat iñuich quyagillapiaḡñaḡaat piqutigiplugu kamanautaa Agaayyutim.

Iñuuniatiq Ukpiqsriḡikun

¹⁶ Nalupqigingitlugu tamanna nikaliḡangitchugut. Timivut piungitmukkaluaqtuq irrutchiqput nutaqtikkauruq uvluḡaḡipman. ¹⁷ Tamatkua ihuilliuḡutivut pakma sivikisuurami iñhiñaqtut. Itqanaiyaḡaatigut akuqtuquplugich Agaayyutim kamaḡñaqsrat isuksraitlutin quvianani nakuutlullapiaqtuat ihuilliuḡutiptikniñ. ¹⁸ Qiñiqtuiñangitchivut sut qiñitlakkavut aglaan sut qiñitlaisavut; atakkii sut qiñiḡnaqtuat piiḡñaqtut, aasrii qiñiḡnaitchuat taimuḡa inniaqtut.

5

¹ Iisimagikput palapkaaqpuput irvigikkaqpuput marrumani nunami piungiqpan, taamnaami timikput, kiñuniksraqaḡñaqtugut Agaayyutmi, iñiqtaungitchuamik arganmik, isuksraitchuamik qilañmi. ² Pakma imñiqtauliḡuurugut, inuḡrugiplugu timinitqiguta pakmakñaqtauruamik atrilugu atnuḡaatchiaqmatun. ³ Atnuḡaakkaugisirugut timimik nutaamik atnuḡailaḡumiñaiḡuta. ⁴ Iñuunḡapta uumani palapkaaḡmi iñuñhiñaupluta, imñiqtauliḡuurugut uqumailiuḡutiqaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiiqsugut nutaami timimi pakmakñaqtauruamiñ. Atuummikpan tuquyumiñaqtuat timi simmiḡisiruq tuquyumiñaitchuamik iñuuligmik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyaḡaatigut taivrumuḡa. Ilaan nalupqinainanikkaa uvaptiknun taatniinniañha aatchuqamisigut Irrutchiḡmiñik. ⁶ Taatnamik qapinḡataitchuurugut. Iisimagikput iñuuniañlaptikni uumani timimi piisaallaiqpuput Ataniḡmiñ. ⁷ Atakkii iñuuniaqtugut ukpiqsriḡikun qiñiḡitchaluanḡapta ilaanik. ⁸ Qapinḡataitchugut, aglaan piitchumallapiaqtugut timigikkaptikñiñ aasrii anilaqaqsimaqatigisruliḡlugu Ataniḡ. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluḡupta maani timiptikni naagaqaa taiñani piiḡaluḡupta timimiñ. ¹⁰ Iluqata sivuḡanjutiruksraurugut aquppiutacpananun Christ-ḡum atanguruam. Atausriuttaḡutin iñuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik maliḡullugu savaaḡikkaqtin iñuunḡaḡminḡ timigikkaḡmiktigun nunami.

Savautriraut Ilauraḡiliutigipkakkaulikun

¹¹ Uvva ilitchuḡimagikput tatamnaqtilaḡa Atanḡum. Taatnaqhuta pitchuksaḡivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim iisimagaa qanusriutilaapiaqpuput. Taatnatuntuuq niḡiugaḡigiga ilitchuqsrianiḡiqsi taavrumiḡa qauḡrimmaaḡiutillautapsigun. ¹² Piñiangitchugut akuqtuyunaqsitqigikhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqaḡugipsi tamatkunḡa kamagitqusraañhiñaqtuanun qiñiḡnaqtuakun, suksraqangitchuanun uummatmiutaḡmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauḡrimmaaḡiññiluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qauḡrimmaaḡinḡiḡupta piqutigilhiñaiḡipsi. ¹⁴ Piqpaksriñhan Christ-ḡum analatkaatigut, atakkii iisimagikput nalupqinaiḡlugu atausriḡ tuquruḡ piqutigiplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatinḡ tuqupmiraqtut. ¹⁵ Ilaa tuquruḡ pisigiplugich iñupayaurat, aasriiñ

tamatkua iñuuruat in̄miktigulhiñaq iñuutqun̄giq̄lugich aglaan ilaanun tuqutriruamun iñupayaanik aasrii an̄jpkakkaupluni tuquliḡmiñ.

¹⁶ Tarra uvakñaniñaglaan isrummatiqan̄ḡisugut iñuñmik ilaan qaalhiñañagun nunam iñuisun. Qaan̄jqsuami isrummatigaluaqmisaqput Christ iñulhiñaan̄iplugu, aglaan pakma isrummatiginḡiḡikput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaq pigiliutipkaqtuaq Christ-mun nutaaḡuq̄aqtuq. Iñgruan̄j p̄iisut. Iñuunialiq̄suq nutaakun. ¹⁸ Iluqatin̄ tamatkua aḡḡisut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkaq̄aatigut in̄miñun Jesus Christ-kun, aasriiñ aatchuqhuta savaamik quluaqtuaq̄itquplugu ilaan ilauraaliutipkaq̄is̄iñiplugich iñuich in̄miñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkaq̄ai nunam iñui in̄miñun Christ-kun, patchisiq̄utin̄giq̄lugich navguutin̄jisigun. Aasriiñ quluaqtuaq̄itqugaatigut iñuich q̄iñuiññaksriiññiplugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uq̄qiraq̄-taurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atuḡaatigut uq̄autitqulusri. In̄jiḡipiaḡipsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, “Ilauraaliutitq̄iḡitchi Agaayyutmun.” ²¹ Agaayyutim Christ killuutañlaapiaq irrutigin̄igaa killuq̄saq̄tautun pisigipluta. Taamna nalaun̄j asripkakkaurugut Agaayyutmi.

6

¹ Uvagut savaqatiḡiñ̄haptikni Agaayyutmi in̄jiḡipsi akuqtuqun̄gitlugu Agaayyutim iluaq̄q̄taa suññillaq̄uq̄lugu. ² Atakkii ilaa nipliq̄suq aglausi-maruumi uq̄aliḡmi, “Piviksraq nalautitman tusraaḡipsi.

Ann̄iq̄suq̄viksraq tikitman ikayuḡipsi.”

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvluva ann̄iq̄suq̄viksram pakma tikitchuq. ³ Kisumununn̄iñ iñuñmun patchisiq̄titqun̄ḡitchugut killukuaḡnipluta savaaq̄ah̄iptikni. Taatnamik in̄llaiñḡitchugut putukkisautiksran̄janik iñuum apq̄utik-sran̄jani. ⁴ Aglaan surağalipayaaptigun q̄iñiq̄tittugut savaktaupluta Agaayyutmun iḡlutuiñkunlu, ih̄uill̄iuḡutikunlu, akiyalgunaitchua-tigunlu, sakiq̄naqtuatigunlu, ⁵ ip̄iḡaqtuq̄siuh̄ikunlu, isiq̄tauñkunlu, añalaḡl̄ksiuñkunlu, sakuuh̄ikunlu, siñiḡuiq̄saunḡiñkunlu, niğ̄isun̄nakunlu. ⁶ Q̄iñiq̄titkikput ip̄q̄iñkunlu, il̄isimalikunlu Agaayyutmik, anuq̄sr̄uh̄ikunlu, ih̄uaq̄q̄triñkunlu, Ip̄q̄itchuakun Irrutchikunlu, il̄umutun piq̄pak-sriñkunlu, ⁷ uq̄aq̄ah̄ikunlu il̄umutuuruamik, sul̄i san̄jiagun Agaayyutim. An̄juyaitiq̄aqtun̄ja tugluaḡiplugulu nalaun̄jaruakun. ⁸ Q̄iñiq̄titkikput kam-agikkauñkunlu, kan̄ñutchtaitauñkunlu, uq̄aḡitchiuh̄ikunlu piḡiitchuakun nakuuruakunlu. Saglutun̄iḡakkaupluta uq̄aq̄aluan̄ñapta il̄umutuuruamik, ⁹ nalunaqtuatun il̄ipluta il̄isimanağaluan̄ñapta, tuq̄uq̄asruatun il̄ipluta iñuusrugağaluan̄ñapta, anasriññuq̄saq̄siugaluan̄ñapta tuq̄q̄utaun̄ḡitchugut, ¹⁰ isrumaaluktitaugaluan̄ñapta quviasrugaq̄tugut, inuq̄sralliuqtuatun il̄ipluta umialiguq̄titchigaluan̄ñapta iñugiaktuanik, suill̄iuḡutuatun il̄ipluta piq̄aq̄aluan̄ñapta supayaamik.

¹¹ Aatai ilauraamañ Corinth-mi, nunummisinḡitchipsi uq̄autriñksraptiknik ilipsitñun. Ummativut an̄maḡivut ilipsitñun. ¹² Piq̄paksriñq̄put ilipsitñik inuqtuumman̄ḡitchuq. Aglaan piq̄paksriñisi uvaptiknik inuqtuummasruruq. ¹³ Aglaan pakma an̄maqsigik uummat̄isri uvaptikn̄un. Uq̄autiḡipsi uvañja il̄ilgaaḡiruutun il̄ipl̄usri.

Agaayyuvikpaña Iñuuruam Agaayyutim

14 Piqasriqsuutinasri ukpiqsriñgitchuatigun takku nalaunjaruaiglu killiqiiglu piqatigiilguitchuk. Qaumaruaqtuug piqatigalguitemiug taaqtuamik. 15 Qanuugutik atausriñjuugumiñaqpak Christ-lu Belial-lu (itnautauruaq tuungamik)? Qanuugutik ukpiqsri ruuaq piqasriqsuutiyumiñaqpa ukpiqsriñgitchuakun? 16 Agaayyutim agaayyuvikpaña piqasriutiyumiñaitchuq aanguanjitfik. Agaayyuvikpagigaatigutkii iñuuruam Agaayyutim, ilaan nipliñhatun,

“Irviginiagitka ilinich iñuuniaqatigilugillu.

Agaayyutiginiagaatña, suli ilinich iñuginiagitka.

17 Taamna pisigilugu, piigitchi akungatniñ,
avittitchi ilinjitniñ, nipliqsuq Ataniq.

Iłksiatinasri qaayuğnaqtuaniñ.

Taatnağupsi akuqtuğisigipsi.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

18 Aapagigisigipsitña aasriiñ igñigigisigipsi panigilusriļu,

nipliqsuq Ataniq Sanñipayaqaqtuaq.”

2 Samuel 7:14

7

1 Piqpagikkamaan, piqagñiqapta tamatkuniña akiqsruutauruanik ipqisqaqta uvaptiknik qaayuğnaqtuapayaamiñ timiptigun irrutchiptigunlu. Quyalilakput Agaayyun supayaakun atakkii taluğigikput.

Paul Quviasruktuq

2 Anmautitigut uummatipsigun. Atnianğitchivut iñuich. Killukuaqtitchiñgitchugut iñuñnik. Ivayaqtuiñgitemiugut kisumikunniñ iñuñmik. 3 Uqautigingitchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaqammig uqautimagipsi piqpaginipusri uummatiptikniñ. Piqatigiksuguk iñuñhaptikni unniñ tuquñhaptikni. 4 Nalupqisruutigingipiağipsi. Pikkutigipiağipsi. Arautiqallapiaqtuña. Iluqaagun ihuilliuğutiptigun quviasrullapiaqtuña.

5 Tikiñjanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuqsiñgitchugut. Ihuilliuqtitaurugut qanusripayaakun —nagliksaatitluta ukpiqsriñgitchuanun iqsipkaqhutalu qamuuna. 6 Aglaan Agaayyutim arakhguuruam tamatkuniña nikatchaktitauruanik tutqiksipkağaatigut Titus aggiqman. 7 Arakkaurugut agğihagan suli arausriaqahagan ilipsitniñ. Ilaan uqautigaatigut kimmutiqahapsigun tautugukhña, aliasruutiqahapsigunlu suli piyummatiqahapsigun uvamnik.

Taatnaqhña quviasrutluktuña pakma sivuanigñiñ. 8 Aglaktigun tuyuutipkun isrumaalutchaktitkaluağniqapsi, nunuurautigingitchiga. Saiñgisuutiligaluagiga tuyuutma ihuilliuqtitaurallañniqmasri. 9 Tarraasrii quviasruutigingitchaluağiga alianniuhapsigun, aglaan quviasruktuña isrumaaluhapsi simmiğniqmasri. Alianniuhapsi pisuhignigaa Agaayyutim ilipsitñun. Uvagut atnianğitchipsi sukunniñ. 10 Alianniugtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsuliksrañanun.

Taamna nunuurautaitchuq. Aglaan alianaña nunam tikiutriraqtuq tuquğimik. 11 Alianniugtusri nalautlugu alianniugutigitqukkarña Agaayyutim. Taavruma piliqipkağagigaasri nalupqigingiqsitlugu killukuangisilaaqsi, uumigilqsitlugu killuq, iqsigipkağlugu, inuğrugiliutipkağlugu ikayuutihksrağa, isrummiqsitlusriunniñ anasriñjuqsatlasriplugu taamna killuliqiruaq. Qanusripayaakun tautuktikiksi patchisaunğihqsi tamatkuunuuna savaapsigun.

12 Tarraasriiñ tuyuqtuña aglaamnik pisigisruñaqnaqu taamna

iñuk killukuaqtuaq naagaunniñ iñuk atniummiruaq, aglaan sivuğaani Agaayyutim iłitchuqnaqugiga qanutun piqpakstriqaliqsi uvaptiknik. ¹³ Taatnaqhuta taavrumuuna arakkigtigut. Aasriñ kisan arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasrunniqman, atakkii irrutchigmigun nutaqtikkaupluni iluqapsitniñ. ¹⁴ Takku nangagipsi supayaatigun ilaanun, aasriñ qapınapakngitchipsitıa. Uqautigikkavut supayaat ilipsitñun ilumutuuruut, aasriñ taatnatun nangautigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuuruuttuuq. ¹⁵ Aasrii ilaan piqpagiliutillapiapsaagaasri itqaqamiuñ tupiksriyummatiqaliqsi, suli pagla'apsiuñ kamaksrihikunlu taluqsrihikunlu. ¹⁶ Quviasruutigillapiağiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

8

Ukpiqtuanıruuat Aatchuiłhat

¹ Uvvaasriñ aniqatiut, iłitchuqsritqugipsi ihuaqqutrisaanik Agaayyutim qaisanjanik ukpiqtuanıruuanun Macedonia-mi. ² İhuıllıuqpauragaluıñagmıñ inuqsriullapiağaluaqhutinlu quviatchauğillapiaqtut, taatnaqhutinıaasıñ tıgummataıpiagıniqsut suoramiknik. ³ Piyumiñaqtutilaağmikni aatchuğuurut, sipitluguunniñ uqautigaluaqtıtınatıñ. Uqagıyumiñağiga taamna. ⁴ Uqapsaaqtuiñağaatıgıt ikayuutitlasrisrukhtıñ savaakun Agaayyutim iñuiñi. ⁵ Aatchuutıqagtut niğiuğingısaptıgıñ, sivulliuplugu qaitıltıñ inmiknik Agaayyutmun uvaptiknıñunlu Agaayyutim pisulıhagun. ⁶ Uvvaasriñ tiliuğikput Titus aullağniınjanıksımapmauñ naatchaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitni. ⁷ Aasriñ pillautagıniqapsi supayaakun — ukpiqsrihikunlu, uqautıñıapsıgıñunlu, ilısimalıkunlu, piyummatıqalıkunlu, piqpaksriıñapsıgıñunlu uvaptiknik — taatnamik tıgummataıtqugipsi aatchuihikun. ⁸ Tiliuqıñıgıtchuıa aatchuqulusri. Uktuağukkıga piqpaksriıqısi ilumutuupıaqmaıñaan aatchuğummatıqalıpsıgıñ, ⁹ takku iłitchuğıgıksi ihuaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ıñun. Sumik ayuqsranğitchaluaqhuni, piqutıgıplusri unıtchai umialgutini ikayuğıaqhusri inuqsriulıhagun. ¹⁰ Uvva uqautıgısrıkkıga aatchuihıpsıgıñ. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsıñun aullağniıkkıqası ukiutqıq, takku sivulliuplusri aatchuihikunlu piyummatıqalıkunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchıñun naannıaıhanunaglaan aullağniıkkıqası uqıutqıq piyummatıqagapsi, aatchuğusri pisuqtılaapsitni pigıkkapsitniñ. ¹² Aatchuğıpsı piyummatıpsıgıñ taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigıkkapsitniñ, aasriñ pıgıngısapsitniñ. ¹³ Nunurisunğıtchipsi aatchuiğımun qağavriuraaqtıllugıch atlat aatchuihikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuiyumiñaqtusri inuqsraqtuanik. Aquvatıgıñunli sippakuuqtualıgımıñ ikayuğısıgaasripsıñun inuqsralıgıpsı. İñupayaağlı piqagıñunlu inuğıkkagmıñik. ¹⁵ Aglausımaruatun uqalığni itna, “İñuk katıchıvaaıhaktuaq sippakuutlatchuq, aasriñ iñuk katıchıvaaıhıngıtchıuaq inuqsraqangıtchuq.”

Titus Pıqatıñılı

¹⁶ Quyagıgıga Agaayyun qaitchıruaq Titus-mun piyummatmik piyummatıgıkkaptun ilipsitñun. ¹⁷ İlumutun Titus-ıñun akuqtuğaa pıchıksaağutvtut. Utlagıpiagağaaasri. Sivunniqsuq taavrumıñıa

inmiñik. ¹⁸ Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqasriqlugu nangautiqaqtuamik iluqaitñi ukpiqtuanuruani quliaqtualhagun tusraayugaagiksuumik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanuruat piksraqtaaginigaat iglauqatigitqupluta ilaanun tikiutigtuptigin taapkuua aatchuutit maniich. Savaqaallaptigun taavrumuuna kamasruḡikput Atanguruuq Agaayyun aasriiñ ilisimanaqsiplugu ikayuiyumaliqput. ²⁰ Qaunatqiaḡiguktugut kisumununniiñ iñuḡmun pasritqungitluta aḡalaḡaptigun taapkunija mikturuanik aatchuutinin. ²¹ Piyummatiqagtugut nalaunḡaruakun, kisian Atanguruam qiiñihani ingitchuaq aglaantuuq qiiñihatni iñuich. ²² Piqasriqhutik taapkuak iññuk tuyuqaqmiuguttuuq aniqatiptiknik. Uuktuagaaluaqaptigu akulaiqlugu ilitchuḡigikput ukpiḡnaqtuanutilaana. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpiḡiliutiapiaqhusri. ²³ Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuiḡaptikni ilipsitñik. Nallipsipsuuq apiqsruutigikpagik atlak aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuanuruat, aasriiñ kamasruḡaak kamanautaa Christ-ḡum. ²⁴ Taatnamik qiiñiqitichumagiksi ukpiqtuanuruapayaanun piqpakstriapiaḡisi uqqiraqtinik sulii nalaunḡaḡha nangaqapsi taapkununa.

9

Iirat Ukpiqtuaqatinun

¹ Iitchuḡigiga aglaktuksraunḡisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim iñui. ² Atakkii ilisimagiga ikayuiyumaliḡisi. Uqautigillautaqsimagipsi ukpiqtuanuruun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanuruasii Achaia-mi itqaniaḡniḡusri aatchuutilaapsigun uqutqik. Piyumalaalipsigun iñugiaktuat aḡalataurur aatchuisukhutin. ³ Aasriiñ aullaqtitkitka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuiḡiksrapsigun. Uqautigillautagaḡipsi itqanaitkisiñiḡusri. Aasriiñ taamna piilaanutqungitchiga. ⁴ Aasriiñ Macedonia-ḡmiut agḡiqpata maligluḡa iitchuḡigumitruḡ itqanañḡisilaaqsi, kannutchakpiaqtugut, ilipsipsuuq, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaḡhusriḡu uqagillautaqhusriḡu. ⁵ Tarra isrummiḡsuḡa aniqatiuvut pitchuksaagukḡugich tikitquplusri sivuani agḡiḡiksrapta. Iñijisa itqanaiyagisigaat akiqsruutigikkaḡsi, sulii aatchuḡummatiqaqugipsi nunurausruḡaḡasi.

⁶ Itqaglugu una, iññuk nautchirriiruaq iñugiapiangitchuanik nautchiaksranik katitchiñiaqtuq iñugiapiangitchuanik, aasriipsuuq iññuk nautchirriiruaq iñugiaktuanik katitchiñiaqtuq iñugiallapiaqtuanik. ⁷ Iñnullaa aatchuḡli sivunniutaagun isrummatmi, tigrammatigalugu pisuḡaqani sulii nunurikkausruḡaqani. Agaayyutim piqpagigaa iññuk aatchuḡuuruuq quviasrukhuuni. ⁸ Aasriiñ Agaayyutim aatchuḡumiñagaasri sipillugu inuḡikkaḡsi, ataramik sippakuuqtualigusri. Aasriiñ aatchuutiksraqatlasrigisirusri savaallautapayaanun. ⁹ Aglausimaruatun Agaayyutim uqalhani, “Nunniuqti siamitmatun, iññuk aatchuiñiqsuq suuraḡmiñik siqñataitluni inuqsraqtuunun.

Taapkuua itqagigisigaat ilaan iluaqquataa taimuḡa.” *Psalms 112:9*

¹⁰ Agaayyun aatchuḡuuruq nautchiaksranik nautchirriiruamun qaqqiamiglu niḡiksranik. Taatnatun ilaan iññugiaksiñiaḡai suurat piḡikkasri aasriiñ aatchuutitlasriyumagiksi atlanun inuqsraqtuunun. ¹¹ Inuqsrangigñiaqtusri supayaakun tigrammataiḡipsigun. Tarra savaaptigun iññuich quyyatiqagñiaḡaat Agaayyun. ¹² Savaapsi

ikayuǵaluaǵniǵai inuqsriuǵluqtuat Agaayyutim iñuñj, aglaan taavrumuunaptuuq iñugiaktuat quyyatiqallapiǵniǵaat Agaayyun. 13 Savaapsigun nalupqinaǵniǵiǵiksi ukpiqsriǵiqsi Christ-kun, aasriǵi iñuich ikayuusriaqatut nangǵaǵisigaat Agaayyun tupiksriǵiǵisigun tusraayugaǵiksuaamik suli tigumataiǵapsigun ilinjitñun suli iluqanjitñun atlanun iñuñnun. 14 Aasriiñ iniqsruutiniǵaasri piqatigisrukhusri pisigiplugu kamañqtuaq iluaqqutaa Agaayyutim qaisañja ilipsitñun. 15 Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

10

Paul Patchisaiññiruq Savautriǵiǵimiñi

1 Uvañja Paul. Inǵiǵipsi Christ-ñum aggañǵiǵimigun piisaangǵiǵimigunlu. Taluqsraliǵuunigipsitña piqatau'ama ilipsitñi, aglaan piqataungitñama ilipsitñi taluqsraiññipluñja tuyuqtuutipkun. 2 Nunuriyumifñaitchipsitña taluqsraitquluñja nayuutiguma ilipsitñi. Sivunniqsunja ak-illiqsuǵukluǵich tamatkua uqatutuat iñuuniusriqǵaǵnipluta nunam iñuisun. 3 Iñuuniǵaluaññapta timigikkaptigun añuyangitichugut nunam iñuisun. 4 Añuyautivut añuyautingitichai nunam iñuiñ, aglaan atuǵikput Agaayyutim sanñiqpaurañja akiilipluǵich iluqaisa tamatkua akilǵiqsuutiruat [tusraayugaǵiksuaamun]. 5 Piyaaqquqtaǵivut uqavaaǵutipayaat niaquqtusriǵhatlu iñuich takku taatnatichich iñuich sappugaturut atlanun ilitchuǵiliksraññatniñ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritlasripluǵich Christ-mik. 6 Anasriññuqsaiññiñaaǵuqtugut tupiksruutaitchuanik, ilitchuqsripqaurǵupta tupiksriyumalipsitñik ilipsitñik.

7 Qiñiññiññaqtusri sunik qaalñiñakun. Kiñapayaaq ukpiqsriññiǵumi piginiñluni Christ-ñum isrummatigitiǵigilñu. Piǵinigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ñum. 8 Uqavigaaǵutigillakkaluaǵupkuunniñ sanñiqutiqaǵiǵi Agaayyutim qaisañja uvaptiknun kanñusruutigiyumifñaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritquplusri Christ-kun. Taavruma sanñiqutiqaǵiñhum piyaqquqtaqtitchumiñaitchaasri. 9 Iqsisaagunǵitchipi tuyuqtuutipkun. 10 Ilañich iñuich uqǵaǵniqsut, "Tuyuutmiñi uqalguruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqǵaǵuuniqsuq sayaitchuatun, uqautriñhasuli suilatan itluni." 11 Taatnatichich iñuich isrummatigilitruñ una, aglaan savaaǵisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inñapta naagaqaa piññapta. 12 Ilaliqsuutiyumanǵitichugut tamatkununja iñuñnun unniñ atriñiummatiluta uqǵaǵuuranun nakuuniraaqhutinj. Uuktuutiqaǵiññaqtut inñmiknun naipiqtuutiplitinjlu. Kanñiqsisaiññiqtiñ qiniñitkaat uuktuutigiaqsi'aminj avatmun naipiqtuutiaqsi'aminju. 13 Uqavigaalǵagunǵitichugut uvaptigun aglaan uqaviutigilñiññaugikput savaaksriusriqput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritlasrirusri savaaptigun. 14 Qaanñalautranǵitichugut uqaqapta ilaǵiniplusri savaaptikni. Takku tikiutiqqaagikput tusraayugaǵiksuaq Christ-kun ilipsitñun. 15 Uqaviutigingitichikput atlat iñuich savaañjat. Aglaan niǵiugaǵigikput una, ukpiqsriǵiqsi sanñisikpan siamitlasrigisigikput tusraayugaǵiksuaq avanitchiapsitñun itlanun. 16 Quliaqtuaqatlasrirugut tusraayugaǵiksuaamik nunaaqqiñi atlani. Uqavigaaǵutigisrunǵitichikput savaaǵianikkañjat atlat iñuich nautchiiviñmikni. 17 Iñuk uqavigaaǵniǵumi, uqavigaaǵutiqaǵi Agaayyutmik kisanik. 18 Agaayyutim akuqtuumatlaitchaa iñuk

uqavigaaqtuaq inmiñik nakuuniraaghuni aglaan ilaan akuqtuğisigaa iñuk nakuugikkani.

11

Paul-lu Uqqiraqtinñuaqtuallu

¹ Uvvatuaq Agaayyutikun anuqsrutuuraallaksitñja kinnanaaqtuatun itkaluağniğuma. Anuqsrutillañniapiaqsitñja! ² Takku siqñagipiağipsi Agaayyun siqñagsripmatun ilipsitñik. Atrigaqtusri ipqitchuatun ilaqaatnikkumaaqtuatun qaiññiakkaptun atautchimun ilaqaatiksramun, taamna Christ-ñuruq. ³ Nuyuaqqtigipsi isrummatisi qaayugnaqsiviaqtut sulikillukuagutipkakkauviaqtusri ilumutuuruamiñ piqpaksriñiğmiñ Christmun, atripluğu nimigiğaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruğmigautmigun. ⁴ Uvvaami iñuk agğiguni quliaqtuagaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuağingisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaagiksuamiglu akuqtuağianikkapsitñiñ, pitchigiğisiruatuun irrusriqaqtusri. ⁵ Kiñulliqpianuğniñasrugiruña tamatkunakñja qaukñinasrugiplutin uqqiraqtauruaniñ. ⁶ İlisasimaruatun uqaqtaulguitchaluağuma, ilisimaruña sumik uqaqtilaamnik. Qiñiqtitkikput taamna nalupqinaiqługu ilipsitñun supayaakun. ⁷ Killuqsautauñiqpa uvañnun atmuktiqama kivigukhusri quliaqtuağnirağaluña tusraayugaagiksuanjanik Agaayyutim akiilaaqluña? ⁸ İvayaqtuiruña atlaniñ ukpiqtuanuruaniñ akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriñiksraptiknun ilipsitñik. ⁹ Nayuutillaamni ilipsitñi, inuqsriuliqama iluñliuqtitchiñğitchuña kisumikunniñ. Aniqatiut agğiqamiñ Macedonia-miñ qaitchaat inuğikkapayaaga. Supayaakun akiyausrungitchuña ilipsitñun. Qaunatqiağikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqağupmatun ilumutupiaq taatnatuntuuq uqağipmigiga ilumutuuruuq. Kia-unniñ iñuum nunañani Achaia-m nutqaqtitchumiñaitchaa uqavigaagutiqahiga quliaqtuaqama akiilaaqluña. ¹¹ Suvaata quliaqtuaqpik akiilaaqluña? Piqpagingiññivisi? Agaayyun ilisimaruq piqpagillapiaqtilaapsitñik.

¹² Savaagikkağa savaagituiñagisigiga, [amiami quliaqtuaqtuiñagluña akiilaaqluña]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavigaaqtuat savaaqağniplutin Agaayyutim savaañjanik, tuvrapiaqlugu uvagut surağalıqput. ¹³ Taatnatchich iñuich tanjilaakun uqqiraqtaurut. Kinnitñiñniałikun savaaqaqtut, qinñagmikkun atlaññuğuurut iliplutin uqqiraqtaısun Christ-ñum. ¹⁴ Taatnaluasru! Uvvatakku tuunğaq inmiñik qinñaniktağupmiuq israğulgatun qaumam. ¹⁵ Taatnamik quviğusruutiksraunğitchuq tuunğaum savaktai qinñaniktaqpata nalaunñaruahum savaktaisun. İsruksrautaat taimanıgu nalliusri-aqağisiruq maligullugu savaañjat.

Paul-ñum Nagliksaağutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶ Uqautitqigłapsi, isrummatiginasritñja kinnanaaqtuatun inniluna. Kinnanaağniğaluğupsitñja akuqtuqsitñja taatna, uqavigaaqtual-lakkumuunali mikiruoramikunniñ. ¹⁷ Uqautigikkağa tamanna pitqutigingitchaluağaa Atanğum Agaayyutim. Uqavigaaqama kinnanaaqtuatun ittuna. ¹⁸ Qiñiqhugich iñugiaktuut uqavigaagutiqağuułhat nunakñaqtanik sunik, uvañnaptuuq uqavigumiñaqmiuña. ¹⁹ Takku anuqsrutiragisiri quviagipluguunniñ kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagillapiaqhusri. ²⁰ İlatchiğupmiusri iñuum savaktaagrugipmasri,

aqsaktuagmasriġu kinniplusri, nunuriragaqmasriġu savautitqupluni, kamanagniraaqman, suksraungiqmasriunniiñ patiktuqmatun kigiñapsigun. ²¹ Isrumasragnaqtusrilū sayaitchuanunipluta suli taatnatun anjalatchiñgiñnipluta. Kanñunaagniaqpisa! Kiñapayaaq taluqsraitluni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuñ—uqaguraaqtuñasuli kinnanaaqtuatun. ²² Ilinich Hebrew-ñuniqpat? Uvanjaptuuq. Ilinich Israel-aagmiñuniqpat? Uvanjaptuuq. Kinjuviaginiqpagich Abraham-ñum? Uvanjaptuuq. ²³ Ilinich savaktigivagich Christ-ñum? Uvanjaptuuq, aglaan savaktillautautluktun ilinitchiñ —uqagugaaqtunñasuli kinnanaaqtuatun. Savaaqatlukmiuñ sakuullapiaqluñ, isiqtakatautlukmiuñ, ipiqaqtuqsiumiuñ atqunaq, tuqqutitqayaqtaqluñ iñugiaktuami. ²⁴ Tallimaniaglaan ipiqaqtuqsiruñ Jew-ñuruaniñ, malgukipiani ipiqaqsagnigni inullakugu atautchimik. ²⁵ Piñasruniaglaan anau-miksiuruñ anautanik, atautchimi miġuqtukkaupluñ uyağanik, piñasruniaglaan umiaqpaiyaqtautipluñ, unnuaglu uvluglu naaplugik tiktaupluñ tağiumi, ²⁶ akulaiqlugu iglauħamni navianaqtuakuaqluñ uliqpanniñ tigliñniaqtiniñlu, navianaqtuakuaqluñ Jew-ñuqatimniñ Jew-ñungitchuaniñlu, navianaqtuakuaqluñ nunaaqqiñi suviksraillaamilu tağiumi, navianaqtuakuaqluñ tamatkunakñ taniğilaakun aniqatauruaniñ, ²⁷ minguqtaagugataqluñ sakiqnağlu iglutuqlugu, akulaiqlugu siñiktuangiqqluñ, nigisuksiupluñ imiguksiupluñalu, iñugiaktuami niqik-srailliuqluñ, atnuğailliuqluñ itriğruami. ²⁸ Avataatigun tamatkua sut kigiñniğvigiragigiga uvlugağipman isrumaaluutiqağiga ukpiqtuanurunan. ²⁹ Nalliqsi sayaitman ukpiqsriğmigun, uvanjaptuuq ikpigipmiragigiga sayailliuħa. Nalliqsi killuqsagtitaupman qiniqautisruugitka taatnaqtitchiruat. ³⁰ Uqavigaaqtuksrauguma, uqavigaagutitqagnaqtun tamatkuniñ qiniqtitaniñik sayairrutma. ³¹ Agaayyun Aapagikkañ Atannapta Jesus Christ-ñum, iñuich kamaksruqtaksragikkañat qanjavak taimuñ, ilisimaruq sagluuqtuangañisilaamnik. ³² Damascus-miitnama, kavanajata umialgum atiqatuum Aretas-mik qaunaksriġiqsuğaa nunaaqqa Damascus-ñum tigurautqupluñ. ³³ Aglaan ikipluñ aguupmanmun atqaqtitkaatñ igalikun katchimi aasriñ annaktitluñ ilaaniñ.

12

Paul-ñum Qiñiqquurañi suli Agaayyutim Sagviqsitanj

¹ Uqavigaaqtuapsaallaktuksrauruñ sunnautiginğitchaluanñaan. Aglaan uqautiginiagitka qiñiqquuraat sut Atanguruam sagviqsitanj. ² Iļisimagiga anun ittuq Christ-kun. Akimiaguutailat ukiut pianikmata mayuutrauruq piñayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ³ Suli ilisimagiga taamna anun mayuutrautillaanjanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ⁴ Aasriñ taamna anun aullautikkaukami pakmuñ, tusraaruq sunik uqagilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iñuum uqautigiraksraingisanjñik atlanun. ⁵ Uqavigaagutigiğyumiñagaluagiga pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagumiñaitchuñ uvapkun, kisanik sayairrutipkun. ⁶ Aasriñ uqavigaatlagaluqqluñ, kinnanaqtun itchunğitluñ, uqagnaqtun ilumun ittuamnik. Pakmaaglaan uqangiqsuñ taatna. Ilisitiñ isrumagitluqunğitchiga avataagun qiniñkaqsi naagaqaa

tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷ Suli atchiksuaqupluḡa tamatkunuuna quviqnaqtuatigun sagviqsautigun uvaḡnun, kakitlaḡnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlaḡnaq uqqiraqtigigaa tuuḡaam. Ilaan naḡniḡaḡa kamasraaqungitluḡa uvamnik. ⁸ Piḡasruniaglaan ikayuqtisriuḡaluaqtuḡa Agaayyutmun, taamna pilguirrutiga piiquplugu uvaḡniñ. ⁹ Uqautilhiḡaḡaḡa, “Iḡuaqqutriḡa naamaruq ilipnun, takku saḡḡiga naamasrisuuruq sayaiḡliuqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaaḡiga pilguirrutiga, Christ-ḡumli saḡḡia itchumuḡuq uvaḡni. ¹⁰ Taatnaḡluḡa Christ piqtigiplugu quviasruguuruḡa sayaiḡliuḡiḡmi, pisaayugautauḡiḡmiḡu, sakiqniḡiḡmiḡu, nagliqsaaqtitauḡiḡmiḡu, iḡuḡliuqtitauḡiḡmiḡu, takku sayaiḡliuḡiqama sayakturuḡa.

Paul-ḡum Isrumaaluutigigai Ukpigtuanuruat Corinth-mi

¹¹ Uqaqtuḡa kinnuqtun uqautikapsi tamatkunija, aglaan ilipsi uqaqusraaqḡuḡa taatnatun. Ilipsi uqaḡiraksraḡaluapsitḡa nakuuruakun. Atakkii kiḡnulliqpianuḡuḡa ingitmiuḡa tamatkunakḡa uqqiraqtillau-taungitchapsitḡiñ, suungitchaluaḡḡaḡma. ¹² Iḡitchuqutai uqqiraqtip-iaqtuam savaḡnurut akunnapsitḡi anuqsrukun, iḡitchuqutitigunlu quviqnaqtuatigunlu suli saḡḡipluni savaatigun. ¹³ Qanuḡhusri piviagḡiḡiñiñivisi atlatun ukpigtuanuruatun naḡjitaqangitḡama ilipsitḡiñ iḡuunutuḡsrapkun? Natqigusrimaallaḡniaqsitḡa killukuagaḡsrugigupsitḡa.

¹⁴ Piḡayuatni tikitqattaalhiḡaḡuqtuḡa ilipsitḡun. Akiyayumiḡaichuḡa ilipsitḡi, takku pakaaqangitchuḡa sunik pigikkapsitḡi aglaan ilipsi, taatnatun iḡilḡaat sunnaḡniutriruksraungitchut aḡayuqaamiknik, aglaan aḡayuqaat piraksraḡigaich iḡilḡaatḡ. ¹⁵ Quyyatigipiagiga ikayuutikiga supayaakun qaisimaaḡluḡalu ilipsitḡun. Uvvami piḡpagiliutillapiagḡiḡupsu taatnatun, piḡpagiraksraḡigipsitḡnaptuuq. ¹⁶ Iḡisimagaluaḡhusri, natmaungitchuḡa ilipsitḡi, aglaan iḡlasri uqaqtut iḡiḡniḡluḡa pisaasruqtuatum manniugitḡiḡniḡniḡniḡniḡluḡa ilipsitḡiñ kinnisipkun. ¹⁷ Ivayaqtuḡniḡpisi nalliatigun iḡuktigun tuyuḡiraḡakkapkun ilipsitḡun? ¹⁸ Pitchuksaaḡiga Titus utlaquplusri, suli piqasriḡuḡu aniqatmik iḡisimakkapsitḡiñ. Titus-ḡum ivayaqtungitchaasri, takku isrummatiqagtuguk iḡuunniusriqaḡhunuk atiruamik. ¹⁹ Tuyuutiḡa isrumapkaḡuknaḡaasriḡu kiuniaḡniḡluḡich akitḡaḡutiḡich iḡisautriḡuḡat. Uqaqtugut sivuḡaani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piḡpagikkamaḡ, iḡuqaḡun savaḡgikkaptigun makitammaḡiksitḡugikput ukpiqsriḡiqsi. ²⁰ Anayasruutigigiga utlakkupsi iḡuunniakiaḡiḡiñiḡasrugilusri alḡaqsruutigikkapkun suli itmiḡluḡa niḡiugingisapsigun. Anayasruktuḡa uqavaaḡasrugalusri, siḡḡakkutiqaḡasrugalusri, qiniḡusri, iḡliktulusri, piḡiḡtchuakun uqautikkutilusri, saḡurrutilusri, qutchigihikun niaquḡtusriḡusri, atausrimummataiḡusriḡu. ²¹ Anayasruktuḡasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillaḡiaḡtiḡksraḡa sivuqqapsitḡi, takku qirratiginiḡitka iḡugiaktuat killuqsaaḡniḡuḡat sivuani isrummitqḡiḡiḡiḡasruḡaḡatiḡ uvuḡanunaglaan qaayugḡaḡuḡamiñ, sayuḡaḡiḡmiñḡu, suli timim pisuḡnautaaḡiñ malinḡuḡutipluḡiḡ.

13

Aquḡliich Kiliktuutit Iḡammiuḡutitlu

¹ Uvva piḡatchiḡitka utlauḡiḡma ilipsitḡun. Itqaḡilugu, “Kiḡaunniñ iḡuk pasikkutiqaḡpan iḡuḡmun iḡisimariqaḡtuksrauruḡ

malgũᅇnik naaga piᅇasrunik nalupqisrunᅇitchuanik ilumutuulᅇhagun patchisim.”² Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriiᅇ kiligukkipsi aglaktigun nayuutingiᅇᅇamni. Uqautianiksima'apsi taimmani uqautigitiᅇiᅇiaᅇiga iluqaᅇitᅇun killuliᅇiruanun sivuani: utlautitqikkuma qaᅇanayaᅇuᅇtiumiᅇiᅇaitchut.³ Nalupqinaᅇiᅇgukkiksi Christ-ᅇum uqaᅇuulᅇha uvapkun. Nalupqinaᅇiᅇgumiᅇiaᅇiksi umuuna, Christ-ᅇum silᅇiqsuqmasri sayaitchuanᅇungitchuq, aglaan saᅇᅇiqapiaqtuq ilipsitᅇi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iᅇuutqiksitkaa Agaayyutim saᅇᅇimigun. Taatnatuntuq sayaitchaluaqtugut ilaaton, aglaan ilitchuᅇipkaᅇipsi iᅇuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim saᅇᅇiaᅇun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaaqitchi uuktuᅇusri ilipsitᅇik iᅇuugaluqaᅇmaᅇapsi ukpiqsriᅇikun. Iᅇisimaᅇitᅇipisiᅇun Jesus Christ itilaᅇa ilipsitᅇi? Qiᅇiᅇnaqtinniaᅇiksi agaayyutikuᅇaᅇups—ukpiᅇᅇuaᅇiᅇsuᅇaᅇups. ⁶ Aglaan uvvatuq ilitchuᅇisriᅇun agaayyutikuᅇaᅇtilaaqput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqaᅇungitᅇusri piᅇiᅇtchuamik. Qiᅇiᅇtlutqungitchikput nalaunᅇaniᅇuta. Aglaan savaaᅇiraksraᅇiᅇiksi nalaunᅇaruaq, inuqtuutigaluqaᅇmatun ilirugutunniᅇi. ⁸ Takku akilᅇiᅇiqsunᅇitchikput ilumutuuruuq aglaan savahiᅇiaqtugut pisigiplugu ilumutuuruuq. ⁹ Quviasrugaqtugut sayaitᅇapta aasriiᅇ saᅇᅇisi'apsi. Inᅇisruutigipsi nalaunᅇasripkatqᅇiᅇksraᅇsigun agaayyutikuᅇakipsigun. ¹⁰ Taatnaᅇᅇuaᅇaᅇ aglakkitka tamatkua nayuutingitᅇiᅇama ilipsitᅇi. Utlautianikkuma suammatisrunᅇitᅇusri atuqaᅇku saᅇᅇiqutiqaᅇiq Agaayyutim qaᅇisaᅇa uvaᅇᅇun. Taavrumuuna saᅇᅇiqutiqaᅇikun makitatqugipsi, piyaᅇquqtaᅇungitchipsi taavrumuuna. ¹¹ Aniqatiumaᅇaᅇ, aqulliᅇplugu, uvvatuq Agaayyutim malᅇuaᅇᅇlisi. Iᅇuaqsruᅇᅇugich piᅇutisri kamagilugillu pitchuksaᅇuᅇitka, aᅇiᅇutᅇilusri avatmun qiᅇiᅇiᅇiᅇaᅇaᅇtilusriᅇu, Agaayyutimli piᅇpaksriᅇuam uvaptiknik qiᅇiᅇiᅇiᅇaᅇaᅇtitchiruamlu nayuᅇumagaasri. ¹² Paᅇlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piᅇpakkutᅇikun. ¹³ Agaayyutim iᅇupayaᅇaᅇiᅇiᅇ nayaᅇᅇᅇanik tuyuᅇaasri. ¹⁴ Uvvatuq iᅇuaqtrisaan Atanᅇuruam Jesus Christ-ᅇum, sulᅇ piᅇpaksriᅇhan Agaayyutim, sulᅇ piᅇataulᅇhan Ipqitchuam Irrutchim nayuᅇᅇlisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunġitchuŋa iñuich pisulhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam anjpkakkaŋan Jesus Christ tuqunaruaniñ pik-sraqtaagigaanċa tuyuġipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ² Aglaktuŋa taavru-miŋa tuyuutmik ukpiqtuanuruapayaanun Galatia-mi. Ukpiqtuanuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaanġanik. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aa-pagikkapta suli Jesus Christ atannapta iħuaqqustillanġiaġlisi suli tutqik-sillusi. ⁴ Jesus qaitchuq iŋmiñik piqutigiplugich killuqsautilvut an-nautisukhuta marrumakġa pigiitchuamiñ iñuuniaġiptikniñ maliġutlugu pisulħa Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagi-lakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiiñauruq

⁶ Uvaŋa kaŋiqsiñiaġukkiga una, Suvaatatai ayaktiġniqpiŋsiunġ Jesus akuq-tuinġanikapsi sivuani anniqsuqtiksrauplugu. Iħuaqqutriħiġmigun tuqħuġaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaġnirusi atlamun tusaayugaagiksuaun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaagiksuaamik piitchuq! Aglaan ilaŋisa iñuich alapititkaasi atlanġuqtatġiaġluġu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuaġutigipsi tusaayugaagiksuaamik nalaunġaruakun. Aglaan ilaŋisa iñuich uqautiġaasi atlanġuqħuġu. Uvagut naagaqaa isaġulgum qilaŋmiñ uqagiguptiġu atlanġuġlugu nalaunġanġitchuq. Agaayyutim piyaqquġliġich quliaqtuaqatuaat atlanġuqħuġu. ⁹ Uqautiġitqinġiaġiga uqautiġikkaġa sivuani, Quliaqtuaqaiġput tusraayugaagiksuaamik nalaunġaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iñuich quliaqtuaġiġaat atlanġuqħuġu. Agaayyutim suksraunġiqsinniaġai taatnatchich iñuich qanapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuaġikapku tusraayugaagiksuaq quliaqtuatlaitchuŋa quyalisulħiñiaġlugich iñuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaqħuġuasiñ pisuqtılaaptun quyalisulħiñiaġiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitħinġianġitchuŋa iñunġik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtiġuqtılaanċa

¹¹ Aniqatiumaan, ilitchuġitquġipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaġikkaġa iñunġniñ iŋitchuq. ¹² Atakkii akuqtunġitħiga iñunġniñ, naagaqaa kia-unniñ ilisauntingitkaanċa, aglaan akuqtuġiġa tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmaŋa. ¹³ Tusaagiksi qanusutilaagċa iñuk iñuunġaġma Jew-ŋuruat ilitqusiatiġun. Pisuqtılaaptun nagliksaaqtitarka ukpiqtuanuruat Agaayyutmun suli piyaqquġniaqħuġich ilunġuktaitħuŋa. ¹⁴ Kamaksritħukħuŋa Jew-ŋuruat ilitqusiatiġnik iñuġiaktuaniñ iñuunqatiumniñ, piyummatigillapiaqħuġu ilitqusiatiġ sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim iħuaqqutriħiġmigun piksraqtaagigaanċa savautitqupluni anigaluqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuunasuġigaa sagviiħiksrani iġniġmiñik uvamnun quliaqtuaġitquplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-ŋunġitchuanun. Taatnaqħuŋa ikayuqtisiunġitchuŋa iñunġniñ. ¹⁷ Jerusalem-munġitchuŋa taapkununċa uqqiraqtaunġaniktuanun sivumni aglaan qilamiksullapiaqħuŋa Arabia-mukħuŋa. Kiŋuagunaasii utilitħuŋa Damaskus-mun.

¹⁸ Jerusalem-mukħuŋa piŋasut ukiut aquatiġun qinġiaqħuġu Peter nayuutipluŋaasiñ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiñinġitkita atlat

uqqiraqtit kisan James, nukatchiagikkana Atanguruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuanunitchut. Sivugaani Agaayyutim uqaqtuna ilumutuuruamik. ²¹ Kinuagan Syria-muktuna Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuanuruat Judea-mi ilisimanjtkaatna kigiñapkun. ²³ Ilinisa tusaadhiñaagaatna itna, "Taamna inuk naglikxaaqtitigikkaqput sivuani piyaqqugñiaqñugulu ukpiqquvtut aglaan pakma quliaqtuağiliutinigaa ukpiqqun inmiñik." ²⁴ Aasiin ilinisa nangagaat Agaayyun piqtigipluna.

2

Paul-ñum Akuqtukkauha Atlanun Uqqiraqtinun

¹ Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utilgitchuna piqasiqluna Barnabas-mik, sulii aullautripluna Titus-mik. ² Aullaqtuna Agaayyutim aullatqiqupmana. Sivulliuqtauruat ukpiqtuanuruani suk-sraagitñitqungitkitka quliaqtuağianikkammik sulii quliaqtuağiniakkammik. Taatnamik ilitchuğipkağitka tusaayugaagiksuamik quliaqtuağikkammik katimmatillakmatna. ³ Kia-unniin nunuriñianjtkaa tuvaagaatiga Titus nalunaitjutchiqulugu Jew-ñunjtikaluaqtitlugu. ⁴ Ilanisa ukpiqsriññaqtit Titus taatnaquniğaat. Iliutiniqsut nalunautchiplutin naipiq-tuğniadhiñaqhuta. Ilitchuğisukkaat patchisailiqput Jesus Christ-kun Jew-ñuruat maligutaksrañitñi. Aasriin savaktaagrugiliutitqiqugaatigut Moses-ñum maligutaksrañitñun. ⁵ Taatnaqugaluaqtitluta malinñuğutingitchugut takku inuunnaquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuag. ⁶ Tamatkua kamagikkauplutin sivulliuqtauruat ilarağainitchut sumik quliaqtuağikkammun. Taamna nipliuttutigigiga atakkii uvamnun taapka sivulliuqtauruat itmiut atlatun inuktinun. Sivugaani Agaayyutim kiñaunniin nakuutlunjtichuq atlanin inunñi. ⁷ Aglaali ilitchuğigaat Agaayyutmun uvanalu Peter-lu quliaqtuaqñiqupuk tusaayugaagiksuamik, uvanu Jew-ñunjtichuanun aasiili Peter Jew-ñuruanun. ⁸ Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ñuruanun, sulii uqqiraqtiguqtitluna Jew-ñunjtichuanun. ⁹ James-lu Peter-lu sulii John, kamagikkauplutin sivulliuqtauruat, ilitchuğigaat Agaayyutim qaitchiha uvamnun uumina savaaqaligmik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvanalu Barnabas-lu. Tarra anjgutirugut quliaqtuatlasiplunuk tusaayugaagiksuamik Jew-ñunjtichuanun aasiili ilinich Jew-ñuruanun. ¹⁰ Injhiñağniqsut itqagitquplugich inuqsraqhutin ukpiqsriuruaat Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigisuugaluakkağa atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqiksruğaa Peter Antioch-mi

¹¹ Aquagun Peter Antioch-mukman akililigiğiga inuğiaktuat ukpiqsriuruaat takkuatni atakkii killukuagñiqsuq. ¹² Itnauvva Peter killukuagtuq. Peter Antioch-mun aggianikman niğiqatausuugaluagñiqsuq ukpiqsriuranuplutin Jew-ñunjtichuani. Aglaan ilanich James-kuayaat tikimata Peter-m iqsigiliutinigai inuich isumaqatuaat inunñun nalunaitmiutchiğugich. Taatnamik Peter piigñiqsuq inmiñik Jew-ñunjtichuani niğiqatiginaiğugillu. ¹³ Atlat Jew-ñuplutin ukpiqsriuruaat ilaliutiniqsut Peter-mun niğiqataunaiğhutin Jew-ñunjtichuani taimmaasriin ukpiññaqtiguğhutin. Unniin Barnabas malinñuğutipmiñiqsuq Peter-mun. ¹⁴ Ilitchuğikapku inuunianjhat tuvrağlugu ilumutuuruana tusaayugaagiksuam uqaatigiga Peter sivugaatni iluqanisa, "Jew-ñugaluqatutin aglaan inuunnaqtutin Jew-ñunjtichuatun. Suvaatami

nunurivigich Jew-ḡuḡitchuat maligutchtitquplugich Jew-ḡuruat atuiḡhatnik?”

Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuḡitchuatlu Anniqsuqtaurut Ukpiqsriḡikun

¹⁵ Iḡmutuullapiaqtuq Jew-ḡuḡluta animaliqput, makunati-tuunḡilaq Jew-ḡuḡitchuatun killuqsagtun. ¹⁶ Agaayyutim nalaunḡasripkaḡumiḡaitkaatigut inḡiḡi tupiksriḡhiḡaḡupta maligutaksramik, aglaan nalaunḡasripkaḡniḡaḡatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupḡinaḡigigikput. Taatnaḡhuta ukpiḡigikputtuuq Jesus Christ, aasiḡi ukpiqsriḡhiḡaḡupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunḡasripkaḡniḡaḡatigut. Agaayyutim nalaunḡasripkaḡumiḡaitkaa kiḡapayaaq nalaunḡasuktuaq Agaayyutmi tupiksriḡhiḡaḡhagun maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunḡavigiguptigu Christ ilaanun nalaunḡasripkaḡuluta sivuḡaani Agaayyutim, iḡtchuḡiraupmiugut killuqsagtaunipluta atriplugich iluḡaisa Jew-ḡuḡitchuat. Taamna ḡiḡiḡitpa Christ-tuuq killuqsagtauniplugu? Naagapiḡataq, taamna iḡmutuunḡitchuq. ¹⁸ Aglaan una iḡmutuuruq, uḡautigiqḡaaḡapku maligutaksraq iḡuaniḡiḡiplugu aasiḡi aquagun uḡautigiqḡiḡiplugu nakuuniplugu, taatnaḡama navḡuiriguḡtuna. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuḡḡaruḡa maligutaksramun. Pakma iḡuutlasiruḡa Agaayyutim iḡuutḡutaagun. Christ-mi kikiaktuu-tiḡatauruatun piḡuḡa. ²⁰ Taatnamik uvaḡaunḡiqsuq iḡuuruuq, aglaan pakma Christ iḡuuruq uvamni. Iḡuuhḡamni timipkun iḡuullapiaḡtuna ukpiqsriḡhapkun Iḡḡiḡanik Agaayyutim. Piḡpagiḡaḡa sulḡi ḡaitchipluni iḡuuhḡmiḡiḡik piḡutigipluḡa. ²¹ Ayanḡitkiga Agaayyutim iḡuagḡutriḡha. Iḡuk nalaunḡasritḡasiḡiḡpan Agaayyutmi tupiksriḡhiḡaḡiḡmigun maligutaksranik, Christ-ḡum tuḡuḡha inuḡḡanḡitchuq.

3

Maligutaksrat naagaaḡa Ukpiqsriḡiḡ

¹ Galatia-ḡmisi, kinnauruasii! Kia anḡatkuagpasri? Quliaḡtuagutigipsi nalupḡinaḡlapiagḡu tuḡuḡhagun Jesus Christ-ḡum sannigutam. ² Iḡtchuḡisruḡtuna uumiḡa ilipsitḡiḡi, akuḡtuḡpisiun Iḡḡitchuag Irrusriḡ tupiksriḡipsigun maligutaksramik? Naagga! Tusraḡiksi tusraayugaḡiksi uḡ ukpiḡiplugulu, taatnaḡhusi akuḡtuḡiksi Iḡḡitchuag Irrusriḡ. ³ Aullaḡniḡqaaḡḡu Agaayyutikuḡiḡi Iḡḡitchuakun Irrutḡikun, suvaata sivutmuḡkpsi pakma sanḡipsigun? Taamna kinniqutaullapiaḡtuḡ! ⁴ Nagliksaḡutiḡaḡtusri pisigiplugu tusraayugaḡiksuaq. Suḡlaamun itpat? Ukpiqsriḡiḡi atugumiḡaitpa? Taatniḡlaitchuḡ! ⁵ Agaayyun ḡaitchiva ilipsitḡun Iḡḡitchuamik Irrutḡimik tupiksriḡkapsi maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim ḡaitchigaasri Iḡḡitchuamik Irrutḡimik savakhuni quviḡḡaḡuanik akunnapsitḡi atakkii tusraakapsi tusraayugaḡiksuaḡ ukpiqsriḡrusri. ⁶ Abraham-tuuq ukpiqsriḡiḡsuq Agaayyutmik. Taatnaḡḡu Agaayyutim akuḡtuḡniḡa nalaunḡaruḡiplugu. ⁷ Taavrumuuna iḡtchuḡitlagiksi aullaḡvipiaḡḡilaanḡat Abraham-mik—iḡuich ukpiqsriḡruat Agaayyutmik tunḡavigiplugulu. Tamatkua aullaḡvigiaḡat Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksriḡutiginigaa aglausimaruat uḡaḡhatigun nalaunḡasripkaḡniḡniḡplugich iḡuich ukpiqsriḡhatigun. Taatnaḡḡu Agaayyutim ḡuliaḡtuagutiginigaa Abraham tusraayugaallautamik

inilgaan, itnaqhuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqagisiruq ilipkun.”⁹ Abraham ukpiqsriñiqsuq taavrumiña. Taatnaqhuniasii ikayuusriaqagtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriuat Abraham-tun ikayuusriaqagisiruq piqataulutinj ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatin iñuich niñiugaqaqtuat nalaunnaruañusrukhitinj sivuğaani Agaayyutim tupiksriñhiñahigmiktigun maligutaksramik nuyuağnaqtuami piyaqquğvinjmi ittut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñgitchuaq supayaamik aglausimaruanik makpigaañiñi maligutaksram piyaqqukkaugisiruq piqutigiplugu tupiksriñgihhi.”¹¹ Taamna nalupqinaitchuq kiñaunniiñ iñuk nalaunnasripkağumiñaitchuq sivuğaani Agaayyutim tupiksriñunipsuuq maligutaksramik, takku uqautikkaurugut Agaayyutim uqalhiñi, itna, “Iñuk nalaunnaruaq sivuğaani Agaayyutim iñuugisiruq ukpiqsriñikun.”¹² Aglaan iñuk tupiksriuaq maligutaksramik [Moses-ñum qaisañamik] tunñaviqanğitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim uqalhani itna, “Iñuk tupiksriuaq maligutaksram iniqsruağipayaakkanjanik iñuugisiruq.”¹³ Tupigiyumiñaitkaptigu maligutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuqutqupluta, aglaan Christ-ñum tasuğaatigut Agaayyutim atanniñhaniñ inañiutiñigimigun uvaptiknun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Iñuk naktitauruaq napaagtumun taamna taiyuaniqñuutitchiuruq.”¹⁴ Taatnaqlugu Jesus Christ-kun taamna ikayuusriaq tikiuaniqsuq Jew-ñuñitchuapayaanun Agaayyutim akiqsruutigikkanja Abraham-mun. Iñupayaaq tunñaviqalhiñaqtuuaq Christ-mik akuqtuigisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim akiqsruutigikkanjanik.

Maligutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniqatiumaan, uvva urrakusraun iñuñmikñaqtaq, iññuk akiqsruutipmaknik aglautiplutik suli nalupqinaiyausriqñuq avatmun, nalliaknikunniiñ suksraağumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuuaq sivunniugun naagaqaa atlanñuğumiñaitlugu.¹⁶ Agaayyun akiqsruutiqağniqsuq Abraham-mun kinuvianjiñunlu. Agaayyun nipliñgitchuq itna, “Kinuvianun” iñugiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kinuviapnun” atausriuramun. Taamna atausriq Christ ittuq.¹⁷ Una itnautigikkağa, Agaayyutim maligutaksraña qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinainaniqqaatitlugu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniugutaa Abraham-mun nalupqinaiyausiqqaatitlugu suksraakkauyumiñaitchuq, atrilugu iñuum anjigutaa nalupqinaiyaqsimaruaq suksraakkauyumiñaitmatun.¹⁸ Uvva Agaayyutim aatchuğniaqpatigut akiqsruutigikkanjanik tupiksriñhiñağupta maligutaksramik? Qañaa, taatniingitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun akiqsruutmigin.

¹⁹ Supayaaq tunñaviqaqpan ukpiqsriñigmun, suvaata maligutaksraqqapisa? Maligutaksraq illatauniqsuq aquagun tikkuagutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraña Moses-ñum iñuich maligutaksrağigaat agğigñiañhanunaglaan kinuvianuruam akiqsruutauruam. Israğulgich qaiññigaat maligutaksraq akunniğutauruamun, aasriili tikiutinigaa iñuñnun.²⁰ Aglaan akunniğutauruaq inuqnanğitchuq atausriñhiñaq iñuk itman. Aasriiñ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaqa?

²¹ Uvvaasriiñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniingipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitłaniqpagich iñuich iñuukigmik, ilumun nalaunñatlanayaqtugut Agaayyutim sivuğaani maligutchiłhaptigun taavrumiña maligutaksramik. ²² Aglaan taatniingitchuq. Agaayyutim uqalhan uqautiniğaa iñupayaaq tigutaanuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuğunıqsuq akiqsruutigikkagmiñik iñunñun piqutigiplugich ukpiqsriłhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunıñaa tamatkununa tunñaviqaqtuanun ilaanuñhiñaq.

²³ Taamna ukpiqqun tikitchaluaqnagu tigutaaginiğaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiññiñalhanunaglaan. ²⁴ Maligutaksram ataniğiniğaatigut aggigñiñalhanunaglaan Christ-ñum. Tarra Christ aggiqman tunñavigiaqsigikput Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğaatigut nalaunñasripluta ukpiqsriłhaptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriiñ pakmapak ukpigumiñaqsikapta Christ-mik ataniqanaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik igñigiliutigaaasri Agaayyutim tunñavigikapsiun Christ Jesus ukpiqsriłipsigun. ²⁷ Iluqasri paptakkaukapsi atausriñnuqataurusri Christ-mi, savaktaagruunilua. ²⁸ Atlagiñaiqsut Jew-ñuruatlu Greek-ñuruatlu, savaktaagruunilua patchisaitchuatlu, anutitlu agnatlu. Iluqasri atausriñnuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, piginiqpasri Christ-ñum Abraham-ñum kinuviağipmigaasri, sulipsuuq piññaktaaginiaqmigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkaña.

4

¹ Ilallaglagu uumiña itna, igñiq paitchaktaaksrautilik ililgaanunñagmiñi atlakaunğitchuq savaktaagruunmiñ, iñuqağaluanñaisa suurat inmiñun. ² Ililgaanunñagmiñi qaunaksriqaqtuq analatiaqhuniñu tikiññiñalhanunaglaan piviksram aapanan inillakkaña. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Ililgaanunñapta silam analarrutaisa analatmigaatigut piguğaluaqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyuğigaa igñigikkani. Christ animaruq agnakun maligutaksrakuaqplugu. ⁵ Agaayyutim tuyuğigaa tasuğuklugich analatittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim igñigitqugaatigut ilaanun. ⁶ Ilumun Agaayyutim igñigigaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyuğiniğaa Irrusria Igñigmi uummatiptiknun, taamnaasriiñ tuqluqhuni, “Abba, Aapaan.” ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisulhagun savaktaagruunıqsutin, aglaan Agaayyutim igñigigaatin, aasiñ igñiginiqpatin tarra paitchaktaaksrautiligugniqsutin.

Paul-ñum Isrumaalutiginigai Galatia-gmiut

⁸ Inilgaan ilitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagruurusri tamatkununa ilitqusriñun agaayyutaunğitchanun. ⁹ Aglaan ilitchuğigiksi Agaayyun —naagauvva ilumun Agaayyutim ilisimagaasri— suvaatami utigukpisi sayaitlutin atugumiñaitlutinlu analarrutaiñun silam? Savaktaagruutiqigukpisi tamatkununa tigutaanulusri? ¹⁰ Qaunaksrugisi uvlut, tatqich, ukiutlu surağagviich! ¹¹ Naviasruutigipsi savahñağasrugaluña piilaamun.

¹² Aniqatiumaan, inıqsrugipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niğugaqaqasri anniqsuğiakrapsitñik tupiksriłipsigun maligutaksramik,]

atakkii ilinjaruŋa ilipsisun, [amiami tiliŋgitchipsi maligutchiqplusri Jew-nuruat maligutaksranitnik]. Innaŋma ilipsitni pimaqluktangitchipsitŋa. Suvaatami pimaqluktagukpisiŋa pakma? ¹³ Itqagingitpisiuŋami atniŋnaŋiŋa pilguirrutiaqŋa quliaqtuaqama tusraayugaagiksuumik ilipsitnun sivulligmi? ¹⁴ Atniŋnautiga itkaluanŋaan uuktuagutauruatun ilipsitnun iŋgluaŋingitchipsitŋa naŋgugingitluŋalu, aglaan akuqtugipsitna isragulgatun Agaayyutim, naagaunniŋ Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiŋagnigupsi iraiŋayaqtusri aasriiŋ iriliutilugik uvaŋnun. Itqallagagigiga. Suvaata isrummatigivisitŋa atlanjuqlugu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksrririguŋniqik ilipsitnun uqautikapsi ilumutuuruamik? ¹⁷ Tamatkua atlat iŋuich maliguaqtigiliutisukkaasri, aglaan taamna nakuungitchuq. Tamatkua akililiqsuqugaasri uvamnik maliquplutin ilinich kisimin. ¹⁸ Nakuugaluaqtuq isrummatigillau-tagaitni aglaan kisian ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutilhamnihiŋnaungillaq ilipsitni. ¹⁹ Ililgaanuruasri! Isrumaalutigillapiagipsi igŋisuktuatun nanjirrutiaqmatun. Kipiŋniqtuŋa ilumun Christ-nun Irrusria naamasitquplugu ilipsitni. ²⁰ Uvatuq nayuutilaŋa ilipsitni pakma atlanjuqlugulu uqausriŋa ilipsitnun. Qanuqsausiupiallaktuŋa ikayuutauniksrapkun ilipsitnun.

Atrikusauŋ Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Iasri aŋalatitqiguktut maligutaksramun. Uqautisritŋa, tusraatlaitpisiuŋ sumik Agaayyutim uqaqtilaŋa maligutaksram makpiŋaŋani? ²² Aglausimaruq Abraham malgunnik igŋiŋaŋniplugu, ilaqataa savaktaagrukun agnakun aasri ilaqataa patchisaitchuakun agnakun. ²³ Igŋiŋa savaktaagrukun agnakun aniruq iŋuich piqsriatigun. Aglaan igŋiŋa patchisaitchuakun agnakun aniruq Agaayyutim akiqsruutaagun. ²⁴ Taapkuŋniŋa atrikusautiaqtuŋa. Tarra taapkuak agnak ittuk malguktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruq maligutaksrauruq Agaayyutim qaisaŋa iggiŋmiŋ atilinmiŋ Sinai-mik. Iŋuich iŋuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaagruatitun. Aasriiŋ agnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuq iggisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atriaqmiuq marrumiŋa nunaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iŋuich savaktaagruur atakkii aŋalatitlutin maligutaksramun. ²⁶ Iglua sivunniugutauruq patchisailaahuruq Agaayyutim qaisaŋa Christ-kun. Aasriiŋ agnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. Taamna Sarah atriaqmiuq Jerusalem-mik qilaŋmiittuamik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna iŋuich patchisaitchut atakkii aŋalatitlutin Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruq Agaayyutim uqahani:

“Quviasrugiŋ agnaaq qitunŋitlitchuatin!

Atugiŋ quvianakun nipitusilutin,

igŋisuktuam atniŋnaŋanik iglutunŋitchuatin!

Atakkii agnaq suksraakkauruq qitunŋaqatluŋniaqtuq
taavrumakŋa ilaqatiaqquamiŋ.”

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaan, pakma aŋalatinaiqsusri maligutaksramun. Ililgaagiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piqutigiŋplugu Agaayyutim akiqsruutaa. ²⁹ Aglaan inilgaan igŋiŋ aniruq pisuhatigun iŋuich piyuaqliŋiŋisuuq igŋiŋmik aniruamik Agaayyutim Irrutchiŋmigunlu

pisuŕhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqalŕa uqaqaqpa? “Aullaqtirruŕ savaktaagrük agnaq iĝñinalu, takku savaktaagrük agnam iĝñina paitchaktaaqatauruk-sraungitchuq iĝñinani patchisaitchuam agnam.” ³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaan, ililgaagingitchaatigut savaktaagrük agnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam agnam.

5

¹ Christ-ŕum patchisaikkaĝigaatigut. Taatnaĝusri makitavigisriun payanaiĝusri iŕuk patchisaiqsimaruatun, savaktaagrugiliutitqinñiaqasri maligutaksramun!

Iñuuniaĝitchi Atanĝiqsimaruatun

² Naalaĝnisitchil! Uvaŕa Paul ilitchuĝitquĝipsi uumiŕa: nalunaitŕutchiqsitkupsi Jew-ŕuruatun nalaunŕapkaĝniaĝasugalusri sivuĝaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqtingiññiqsusri. ³ Kilitqilĝitchiga kisupayaaq iŕuk nalunaitŕutchiqsittuaq: Taamna iŕuk tupiksriŕuk-srauruq iluqaitñik maligutaksranik. ⁴ Nalaunŕasipkaqtausukkupsi Agaayyutim sivuĝaani tupiksriŕipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri sulii piinanihusri iluqaqutaaniñ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niĝiugaĝigikput Agaayyutmun nalaunŕasipkaĝisihiqput inmiñi ukpiqsriŕiptigun. Taamna utaqqigikput ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunŕavigikaptigu Jesus Christ kisan iŕuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaiŕhalu suutaungitchuq, aglaan ukpiqsriŕiq savaaqaqtuag piqpaqsriŕikun.

⁷ Pillaŕutaĝaluaqtusri tupiksriŕiŕusri ilumutuuruamik. Kia nutqaqtipasri agaayyutikuagiakipsitñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuqluqtigikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹ Qaunatiagigilugu ilisauttun naalaĝnikkaqsi, takku itnaqsimaruq “Mikiruoram puvlaksautim puvlagataqtittagigaa iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰ Nalupqisuutingitchiga Atanikun isrummatiqagñiaqtilaaqsi uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiñnuqsagñiaĝaa iŕuk avatvaqtitchiruaq ilipsitñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-ŕuruat piyuaĝugaaqpatŕa? Quliaqtuaĝingigiga iŕuum nalunaitŕutchiruksrauŕha. Taamna ilumun inniqpan iluŕliuĝutiqaĝayaitchuŕa iŕuŕnik quliaqtuaqama Christ-ŕum tuquŕhanik sannigutami. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilipsitñik igruiglich inmiknik.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaaasri. Taatnamik killuliqitqinñiaqasri kaŕiĝruaqtapsigun, aglaan piqpaqkutihikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraŕa iŕuukapsi uumuuna, “Piqpapiyumiagñi iŕuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁵ Aglaan atniaĝutigupsi pisaanŕjatiagsiŕuŕu avatmun, qaunatiagigitchi! Piyaaquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaŕa Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaŕa Kaŕiĝruaqtam

¹⁶ Uumiŕa uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun analatitchiun iŕuukiqsi. Taatnaĝusri malinŕuĝutiyumiñaitchusri kipiĝniugutaiŕun kaŕiĝruaqtam. ¹⁷ Takku kaŕiĝruaqtam kipiĝniugutai akitñaummatirut kipiĝniugutaiŕun Ipqitchuam Irrutchim, sulii kipiĝniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñaummatirut kipiĝniugutaiŕun kaŕiĝruaqtam. Taapkuak igluliuĝutiruk avatmun. Taatnamik patchisaiŕiĝitchusri pitlailugich sut

pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aṅalatitnapsi, aṅalatiqanḡiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kanjigruaqtam malinṅnuraqtitkaatigut sayunajigmun ilaqatiqaḡaluagumi, atlatuligmun ilaqataitkaluaḡumilu, qaayugṅajigmunlu, aṅalalguiligmunlu, uumikkutiligmunlu, sanmisiligmunlu, siqṅiatualigmunlu, qatmiksaahigmunlu, uqavaaḡuuhigmunlu, avgumahigmunlu, inṅmikuagutmunlu, ²¹ piṅatuhigmunlu, iṅuaqtuhigmunlu, imiliguuhigmunlu, pivaahautigiplugu quviasruṅniahigmunlu suli atlanik taatnatun ittuanun. Uqautianikkaluagmigiḡipsi sivuani, aasriiṅ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiṅaitchut Agaayyutim aṅaayyqautaani. ²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piḡpaksripkaḡaatigut quviatchaḡigimiglu, tutqutmiglu, manimilgutmiglu, iṅuaqquṅtriligmiglu, nakuuhigmiglu, tuniqsimmatriligmiglu, ²³ piisaanḡiligmiglu suli aṅalataalḡuḡimik inṅmun. Iṅuk iṅuuruuq tamatkunuuna taluqsraḡumiṅaitchuq maligutaksramik. ²⁴ Aasrii tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutiniḡaat kanjigruaqtaq pisugruaḡutituummaan kipiqniugutituummaanlu. ²⁵ Iṅuuniaḡvigiguptigu Ipqitchuag Irrusriq, ki aṅalatitta Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamanagṅiluta isrumaruksraunḡitchugut uvaptiknun, qinnaguk-saaḡutingiḡuta avatmun siqṅakkutingiḡutalu.

6

Ikayuutititchi Avatmun

¹ Aniqatiumaan! Iḡaksi aṅuraukpan killukuahikun ilipsi aṅalatittuani Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksraḡigiksi taamna iṅuk piisaanḡilikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitṅun, atakkii aṅiqusraaqtitpiaḡmusri. ² Ikayuutititchi avatmun sakiḡniuhigmun iligupsi, akiyautilusri avatmun uqumaiḡliuḡutipsigun. Taatnaḡupsi tupigillapiaḡniaḡiksi maligutaksraq Christ-ṅum qaisaṅa. ³ Kiṅapayaaq iṅuk isrumagumi nakuutluṅniḡluni atlaniṅ, suunḡiṅnaḡmi, kinnilḡapiaqtuq inṅmiṅun. ⁴ Iṅullaa naiḡiqtuḡli inṅmiṅun Agaayyutim sivuḡaani suraḡaḡi nakuupmagaan. Suraḡaḡi nakuuniḡpan isrumakkutigillautaḡniaḡtuq inṅmiṅik. Kamasraaḡumiṅaitchuḡaasriiṅ nakuutluṅniḡluni atlaniṅ. ⁵ Atakkii iṅullaa isivḡikkauniaḡtuq iṅuuniaḡhigmigun.

⁶ Iṅuk ilisautikkauruq Agaayyutim uqahṅiṅik qaitchiruksraupmiuq ilisauriruumun suuraḡmiṅiṅ. ⁷ Ukpiqsasri, kia-unniṅiṅ Agaayyun mitautigiyumiṅaitchaa, atakkii iṅuk akuḡtuiṅiaḡtuq taatnatun aatchuiḡmisun, atrilugu nunaliqiri katitchiṅiaḡtuq qanutchiṅik nauitchikkaḡmiṅik. ⁸ Taatnamik iṅuk tunṅaviqaḡumi inṅmiṅun akuḡtuiṅiaḡtuq piyaḡquḡimik isruitchuamik, aglaan iṅuk aṅalatiqaḡumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuḡtuiṅiaḡtuq iṅuuhigmik isruitchuamik. ⁹ Aasrii miṅuutaiḡlakput nakuurualiḡiḡiḡ, takku qapiṅaitchupta Agaayyutim akilṅiiviksraṅani akuḡtuiṅiaḡtugut. ¹⁰ Taatnaḡhuta, piviksraqaḡtilaaptiktun ikayuḡlavut iṅupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqatauruat.

Aqulliich Kiliktuutitlu Paḡlatitlu

¹¹ Takkua, aglaich aglaatka aṅipiaqtut. Taatnaḡlugu ilitchuḡitlasrigisi uvamnun aglaaḡitilaanḡitṅik. ¹² Iṅugiaktuat Jew-ṅuplutinṅ ukpiqsriuat isrumatqugaasri nalaunṅaniḡlutinṅ tupigikamitruṅ maligutaksraq. Aglaan

nuyuaġniqsut piyuaqsiuniagaŕugalutiŋ malikkumiŋ Christ-mik kikiak-tuutikkauruamik. Taatnaqhutiŋ nunurigaasri nalunaitŋutchiqplusri. ¹³ Nalunaitŋutchiqurriruut malingitmigaat maliġutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitŋutchiġiksraqsi kamasraaġutigihhiġaġuklugu nalunaitŋutaŋa timipsi. ¹⁴ Aglaan uqavigaaġutiqaqtuŋa kisanik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ŋum. Christ-ŋum tuqułhagun kikiaktuutriviŋmi kaŋigruaqtat tuquŋaruq uvamni, suli pakma kaŋigruaqtam aŋalatlaiqłuŋa. ¹⁵ Tunŋavigikaptigu Christ Jesus kisan iŋuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaiłhalu suutaunġitchuq, aglaan iŋuum anniqsuqsimalha nutaamun iŋuuliġmun Christ-kun. ¹⁶ Iluqagmin aŋalatauruat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaagigai tamatkua iŋuich, Israel-aagmiupiagquługich. Tamatkua Agaayyutim qiŋuiŋŋaŋalu ilunŋuktanalu pigigaat.

¹⁷ Uvakŋaniŋaglaan kia-unniŋ iŋuum pimaqłutitqiŋġilluŋa, takku qilġut timimni qiŋiqtitkaat savaktaaġruupluŋa Ataniġmun Jesus-mun.

¹⁸ Aniġatiumaan, ihuaqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ŋum nayuġumagaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

¹ Uvaŋa Paul, uqqiraqtigigaaŋa Jesus Christ-ŋum pisuŋhagun Agaayyutim. Tuyugigitka ukua tuyuutit iŋuiŋun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruanun Christ Jesus-kun. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iŋuaqqutillaŋniaglisi suli tutqiksillusi.

Quviasaagŋusiat Christ-miŋ

³ Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitŋik ikayuutinik pakmakŋaqtauruanik. ⁴ Agaayyutim piksraqtaagigaatigut Christ-kun sivuani imma iŋiqsigaluaqani nunamik. Piqpaksriŋigmigun piksraqtaagigaatigut ipqitqupluta patchisaiŋlutala sivuagŋmiŋi. ⁵ Agaayyutim sivunniutimagaa tiguagŋkhuta iŋmiŋun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisuŋigmigun. ⁶ Nangaglakput Agaayyun atakkii iŋuaqutriŋiqsuq uvaptiknik piqpagipluta Iŋŋigmigun piqpagikkaŋigmigun. ⁷ Christ-ŋum tasuŋnigaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqquitipluta, suli Agaayyutim natqigutigaatigut killuqsautiptiknik uuktuŋnaŋumiŋaitchuakun iŋuaqutriŋigmigun. ⁸ Taatnaqami atqunallapiaq iŋuaqutriŋiqsuq uvaptiknik. ⁹ Agaayyutim isrumatupiaŋataqtuam suli kaŋiqsimaplugich supayaat sagviŋaa nalunaqtuaq sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum tanjigaa pakmapak. ¹⁰ Agaayyutim sivunniutimagaa, piviksraq nalautitpan, iŋiqtapayaat qilaŋmiŋu nunamiŋu atauchimuqplugich Christ-mi Atanguruami supayaami. ¹¹ Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqaŋaqtuq supayaamik maliŋutlugu sivunniutigikkaŋigmigun. ¹² Sivulligigaatigut iŋuich niŋiugaqaqtuat Christ-mik. Piksraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamaŋaŋhanik iŋuuniallaptigun. ¹³ Ilipsipsuuq taatnatun piruksraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruuq tusraayugaagiksuaq anniqsuŋiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ uqaliq Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkaŋigmigun iŋugiliutitilaaqsi, iŋuktun nalunaitchiqmatun suuragmiŋik ilisimanaqsiqpaqŋugich pigitilaanaitŋik. ¹⁴ Taamna Irrusigiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaanik akiqsruutigikkaŋmiŋik uvaptiknun suli piqaŋniaqtilaaptiknik taimanigu supayaanik akiqsruutigikkaŋiŋik. Taatnaŋuta nangaglakput kamaŋaqtuaq Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayutha

¹⁵ Tusraagiga ukpiqsriŋiqsi Atanguruamik Jesus-mik piqpaksriŋiqsiŋu iluqaitŋik iŋuiŋik Agaayyutim. ¹⁶ Taatnaqŋa nutqautiŋitichiga quyyatiqaliŋa ilipsitŋik, itqagiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷ Iniqsruqtuŋa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamaŋaqtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtilisi ilisimatlasriŋugu suli kaŋiqsitlasriŋugu pisuŋha. ¹⁸ Iniqsruqmiuŋa ilaanun aŋmaqplugich isummatisri qiriŋuqplugu qaumanŋa, suli kaŋiqsiqpaqplusri niŋiukkamik ilaan qaisanik uvaptiknun tuqŋuutmigun suli ilitchuŋipkaqplusri inuŋaiŋhanik kamaŋautim Agaayyutim

iñuiñ paitchaktaagikkañatnik. ¹⁹ Iniqsruqmijña Agaayyutmun ilitchuğipkaquplusri uuktugñağumiñaitchuamik sanñjanik ikayuqupluta ukpiqsriruanjuruagut. ²⁰ Taavrumuuna kamanallapiaqtuakun sanñjagun Agaayyutim anipkağniğaa Christ tuqułiğmiñ, aquvitiitluguasriiñ ilaan taliqpinmiñun qılañmi. ²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa qaukhiuplugu taapkunujña anjalatchisiqapayaaqtuanun sanñjiaqtuanunlu sulı atanipayaanunlu. Kiñaunniiñ sanñjiaqlukkumiñaitchuq Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa taivrumani tikitchuksrami. ²² Agaayyutim Christ anjalatchipkağaa supayaanıglu iñupayaanıglu nanipayaaq. Sulı Agaayyutim Christ qaukliguqtitkaa ukpiqtuanjuruapayaanun, niaquq anjalatchikmatun timimik. ²³ Takku ukpiqsriruapayaaq Christ-ñum timigigai. Tamatkua naamapkağaat Christ-ñum timaa atakkii Christ-ñum naamapkağai supayaaq nanipayaaq.

2

Tuqułiğmiñ Iñuulıgmun

¹ İluğasri tuquñaruatun iñuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksritlailusri Agaayyutmik killuqsaqhusriļu. Taatnamik Agaayyutim iñuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ² Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigiitchuamik anjalatchirrutimik silami, maliklugu iñuuniagusia nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsuli tamatkunani iñuñni tupiksriñgitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata iñuuniagaluqtuani kimmutiğruañagun timipta, quyaliplugich pisukkanı timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iñuktun tupiksriñgitchuat Agaayyutmik uvagut piyaqquğniagaluqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunñuktanña kamañtuq sulı piqpagillapiagniğaatigut. ⁵ Tuquñagaluaqtıluta killuğmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. İhuaqutaagun anniqsukkaurusri. ⁶ Anıtqiksitkaatigut tuquñaruaniñ piqataupluta Christ-mi sulı aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ñum qılañmi. ⁷ Taivrumani tikitchuksrami Agaayyutim qiniqtitchukkaa uktugñağumiñaitchuqaq İhuaqutriñi uvaptiknun aasriiñ ilisimanaqsisukkaa qanutun piqpaksrillapiaqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸ İhuaqutaagun anniqsukkaurusri tumigiplugu ukpiqsriñiq. Annıqsutlaitchusri ilipsitñik. Aatchuusriagigiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñaunniiñ annautriñhiñanıgmı inımiñik savaallautaqağıgmıgun taamna iñuk uqavıgaagutıqağayaqtuq. Aglaan annautraungitchusri savaallautaqağapsıgun. ¹⁰ Agaayyutim nutaagıqtitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualıqtıqupluta. Agaayyutim sıvunniğniğaa inilğaanımma iñuuruksraupluta taatna.

Atausriñjuqatigıñiq Christ-mi

¹¹ İtqağisıuñ inilğaan anilıqsi Jew-ñungitlusri. Jew-ñuruat nalunaitmiutchiğniqsuat timimiknik qaahıñakun taiyuutiqağniqsut ilipsitñik nalunaitmiutailaanik. ¹² İtqaumalugu taimani atausriñjuqatigıñaitkiksi Christ. Avakñaqtaurusri nunaqataungitlusri İsrail-aagmıunun, piqatautlasrimaiññapsi Agaayyutim sıvunniugıtigıkkanañik iñuñmiñun sulı iñuunianñapsi niğıugaitlusri sulı naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, İlaatni unasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallıpkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ñum aunña maqıpkakkauruaq tuqqutimatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniñiñiaqatıgıt

Christ-kun. Jew-ḡnuruatlu Jew-ḡnungit̄chuatlu atingit̄mata uumikkutīplutīn
 Christ-ḡnum atausrīḡnutlasipkaḡai, siqumit̄kaa avgutauruam
 katchīḡa tuqukami sannigutami. ¹⁵ Suutaunḡiqsit̄kaa Jew-ḡnuruat
 maliḡutaksraḡa tillisituammaan. Atausrīḡnuqt̄tik̄ Jew-ḡnuruat Jew-
 ḡnungit̄chuaḡlu malḡuugaluahaknī. Taavrumuuna qīñuīññaqat̄lasripkairuq.
¹⁶ Tuqulīgmigun sannigutami Christ-ḡnum uumikkutīḡil̄hak tuq̄qut̄kaa
 il̄auraaḡīksit̄lugik̄ iluqaaknik̄ Agaayyutmun. ¹⁷ Christ aḡiq̄suq
 quliaqt̄uaḡiaqhuni qīñuīññaamik̄ ilipsit̄ñun Jew-ḡnungit̄chuanun
 uḡasrikkaluaqt̄uanun Jew-ḡnuruanunlu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra
 tumigiplugu Christ iluqam̄nuk tikit̄lasrigik̄puk̄ Aapauruaq̄ atautchikun
 Ip̄qit̄chuakun Irrut̄chikun. ¹⁹ Taat̄naq̄husrī avak̄ḡaqt̄aunḡiq̄susrī
 iglaan̄uplusrīlu, aglaan̄ nunaq̄at̄gilit̄utigaasrī Agaayyutim̄ iñuīñī suli
 Agaayyutim̄ tupiq̄at̄gilit̄utigaasrī. ²⁰ Nappakkaurusrī liilaa turvīḡat̄nun
 uq̄qiraqt̄it̄ sivuniksrīqirit̄lu. Jesus Christ pīit̄chuīll̄apiaḡaqt̄uq̄ uyaḡaḡigaa
 taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makit̄atauruakun iluqani
 tupiq̄ ipiq̄q̄iq̄sauruq̄ payan̄ait̄luni, aasrīñ̄ agaayyuvik̄paguqsaīñ̄aqt̄uq̄
 iñīq̄taupluni piq̄ut̄igiplugu Atan̄ḡuruaq̄. ²² Ilaagun̄ ill̄ataupm̄iusrī
 tupp̄iamun̄ Agaayyutim̄ irvigik̄kan̄anun̄ ilaan̄ Ip̄qit̄chuakun Irrusrīagun.

3

Paul-ḡnum Savautigai Jew-ḡnungit̄chuat

¹ Uvaḡa, Paul, tigutaan̄uruḡa pisigiplugu Christ Jesus, quli-
 aqt̄uaqt̄un̄akiī tusraayugaaḡīksuamik̄ Christ-kun̄ ilipsit̄ñun̄ Jew-
 ḡnungit̄chuanun. ² Tusraan̄aniguk̄naḡiksī Agaayyutmun̄ tilisit̄ilaaḡa
 quliaqt̄uaq̄uplun̄a ilipsit̄ñun̄ Jew-ḡnungit̄chuanun̄ Agaayyutim̄
 il̄uaq̄q̄utrisaanik̄. ³ Aglallaksimagaluaqt̄un̄a sivuanī Jew-ḡnungit̄chuasī
 iñuḡiliutīñapsit̄nik̄ Agaayyutmun̄ Christ-kun. Agaayyutim̄ sagvīḡñ̄igaa
 taamnā nalunaqt̄uaq̄ uvamnun. ⁴ Aasrīī aḡliq̄igupsiḡiḡ̄ aglaat̄ka
 putt̄uqsrīñ̄iaḡiksī qan̄utun̄ kan̄iq̄sis̄iaq̄tilaaḡā nalunaqt̄uanik̄ Christ-
 kun. ⁵ Taimak̄ḡaqaḡā kīñ̄uviaḡīich̄ sivupt̄ik̄nī ilisiman̄ḡitchut̄
 taavrumīḡā nalunaqt̄uamik̄ sivunniuḡut̄mik̄, pakmaasrīñ̄ Agaayyutim̄
 sagvīḡaā ip̄qit̄chuanun̄ uq̄qiraqt̄aīñun̄ sivuniksrīqiraun̄īñunlu
 Ip̄qit̄chuakun̄ Irrusrīagun. ⁶ Uvvaasrīñ̄ nalunaqt̄uaq̄ una, Jew-
 ḡnungit̄chuatt̄uq̄ akuqt̄uit̄lasrīpl̄ugich̄ pait̄chaktaaksraut̄mik̄ Agaayyutim̄
 akiqsruut̄igik̄kan̄anik̄ iñun̄mīñun̄, piq̄atchiut̄it̄lasrīpl̄ugich̄ timaanun̄
 Christ-ḡnum, piq̄ataut̄lasrīpl̄ugill̄ū akiqsruutaanī Christ Jesus-ḡnum. Jew-
 ḡnungit̄chuat̄ piḡiliutīḡaat̄ iluqaan̄ tamannā uk̄piḡiliut̄ikamit̄ruḡ̄ tusraayu-
 gaaḡīksuaq̄ Christ-kun̄ it̄tuaq̄. ⁷ Agaayyutim̄ savaktiksraqt̄aaḡigaaḡā
 uq̄aut̄rit̄q̄uplun̄a marrumīḡā tusaayugaallaut̄amik̄ il̄uaq̄q̄ut̄ikamīñā
 uvamnun̄ annaut̄iplun̄a san̄ḡimigun. ⁸ Kamanaīñ̄iq̄srauruḡā iluq̄ait̄ñ̄īñ̄
 iñuīñ̄īñ̄ Agaayyutim̄. Aglaansulī qait̄kaā il̄uaq̄q̄ut̄rīñ̄ī uvamnun̄
 quliaqt̄uaḡit̄q̄upl̄ugich̄ inun̄aīpiaqhutīn̄ ik̄ayuusrīaksrīrrut̄aī Christ-ḡnum
 Jew-ḡnungit̄chuanun, ⁹ sulī iñ̄upayaat̄ kan̄iq̄sit̄q̄upl̄ugich̄ nalunaqt̄uanik̄
 sivunniuḡut̄mīñ̄ik̄. Agaayyutim̄ iñ̄iq̄siruam̄ supayaanīk̄ Christ Jesus-
 kun̄ iriq̄simaaḡñ̄igaā sivunniuḡut̄nī aullaḡnīil̄ḡatah̄anīñ̄aglaan̄ nunam̄
 uvun̄anun̄aglaan. ¹⁰ Pakmā tumigipl̄ugich̄ uk̄piqt̄uan̄uruat̄ Agaayyutim̄
 sagvīḡukkāā sivunniuḡut̄nī tamat̄kunun̄ā an̄alatchis̄iaq̄at̄uanun̄
 san̄ḡiqaqhutīn̄lū q̄ilaḡmīittuanun. Taavrumuunā kan̄iq̄sīñ̄iaḡaat̄
 isrumat̄ul̄hā Agaayyutim̄ at̄lauplunī iñ̄ugiakt̄uat̄igun. ¹¹ Taimak̄ḡaqaḡā
 Agaayyutim̄ sivunniut̄iginīḡaā sivunniuḡut̄nī atuumaḡkaḡnīḡnīpl̄ugu

Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplusu ukpiqsrihquput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutaiilla taluqsrautaiglutalu. ¹³ Nagliksaaqtuna pisigiplusu quliaqtuaigga tusaayugaagiksuamik ilipsitnun. Taatnaqluna injigpsi qapiqtaqungitlusri. Nagliksaaqutrigga ilipsitnik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriha Christ-nun

¹⁴ Tamanna pisigiplusu sitquqluna agaayuraqtuna Aapanjanun [Atannapta Jesus Christ-nun], ¹⁵ Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilarjamiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuna Agaayyutmun inunaiillapiaqhuni kamanautiqagtuumun sayyiquplusri irrutchipsitni ilaan Irrutchigmigun. ¹⁷ Agaayuraqmuna Christ nayuutitquplusu uummatipsitni ukpiqsrihikun, suli iluqasri inuukisri kanjiniquplugich payanaiiglugich piqpaksrihani. ¹⁸ Agaayuraqtuna taatnatun kanjitsitlasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu qanutun iraqtutilaanjanik, taktilaanjaniglu, ititilaanjaniglu, qutchiksilaanjaniglu piqpaksrihan Christ-nun. ¹⁹ Agaayuraqtuna ilitchugitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksrihanik Christ-nun. Taamna piqpaksrihik kamanapaitluni ilitchugimmaagiksiyumiñaitkikput iluqaan. Iluqagmi iluqnauhan Agaayyutim immiumaagniaagaa inuukisri inuqsranaiiglugu.

²⁰ Agaayyun inunaiillapiaqhuni sanjiaqtuq, aasriin ilaan savaaqaha ataramik qaanjiummatiruq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniin isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlaruq supayaanik uvaptikni urrautaitluni sanjimigun. ²¹ Ukpigtuanuruapayaat nangaglitruq Agaayyun Christ Jesus-kun qanapak taimuna. Taatnatuq.

4

Atausiuliq Christ-kun Aatauchisun Timitun

¹ Isiqsivimittuna atakkii pigipluna Atanguruam. Agaayyutim tuqlugaasri. Taatnamik pitchuksaaigipsi inuutquplusri maligullugu Agaayyutim inuutqurrutaanun ilipsitnun, ² atchigusri ataramik piisaangillusri, manimmisilusri avatmun suli akuqtuutilusri piq-pakkutigiihikun. ³ Pisuqtulaapsiktun atausriñuumaagitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriñuqtittusri qinuiñiakun. ⁴ Agaayyutim tuqlugaatigut piqatigiiqupluta ukpiqsriurani, taatnamik timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutiruq uvaptikni, iluqata nigiyuganikhuta atautchiiñamik, ⁵ ataniqagtugut atautchimik, ukpiqsrihiquagtugut atautchimik, paptaaqsihiquagtugut atautchimik, ⁶ Agaayyutiqagtugut atautchimik Aapauruamik inupayaamun, qaukligikkanjat supayaat suli savaktuaq supayaakun suli inuuruuq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta aatchuusriaqagtugut aatchuutinik maligutlugu iluqaqutrisaa Christ-nun. ⁸ Taatnaqlugu Agaayyutim nipliutigigaa uqaiigmifi,

“Mayugniqsuq pakmuna

aullatripluni tigutaagikkaninik uumiksrin,

suli gaitchiruq aatchuutinik inunun.”

Psalm 68:18

⁹ Nipliqami “Mayugniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautaruq uvva, mayuqsanaiñnagmi atqaqqaqtuq atchinñiqsrapiaqatanun nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaqtuq atausiñauruq mayuqtuaq qutchinñiqsramun qilarjmun qaaniglugich, pakmaasiin Christ

nayuutitlasripluni nanipayaaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchirug aatchuutinik iñunun,” ilanjich uqqiraqtiksrauplugich, ilanjich sivuniksriqiriksrauplugich, ilanjich quliaqtuagtiksrauplugich, ilanjich agaayuliqsiksrauplugich ilisautriksrauplugillu. ¹² Christ qaitchirug aatchuutinik itqanaiyağiaqlugich Agaayyutim iñuiñ savaaksrañat ikayuilikun, makitammaağihksrañatnun ukpiqsriuat timigikkaña Christ-ñum, ¹³ atausriñjuumaagviksraptiknunağlaan ukpiqsrihikun suli ilisimapiagağaviksraptiknunağlaan Iğñinjanik Agaayyutim suli iluqnaugviksraptiknunağlaan iñuguğuta Christ-ñum iluqnaulhanun. ¹⁴ Tarra inñaiğñiaqtugut ililgauratun maliksuaguruuatun. Umiatun tinjitaruatun qanutnamunliqaa anuqlukun, taatnatun anjalatingiğñiaqtugut killukun ilisauttutinjtñun kinnitñinñiaqtit iñuich. Pisaasruhiğmiktigun killukuaqtitchiñiaqtut ukpiqsriuanik iñugungitchuaniksuli Christ-ñum iluqnaulhanun. ¹⁵ Ağlaan ataramik ilisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriñ piqpakktigiigupta avatmun qiniqtitlugu surağallaptigun, ilisaiñagisirugut Christ-tun ittuatun qaukiğikkanañatitun ukpiqsriuat. ¹⁶ Iluqaan timi anjalatiqatquq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriurapayaat anjalatiqatut Christ-mun qaukñiuruamun. Timi tigummisiqatquq napyaatigun, ilinjisallaa savaaqaqhutin naupkagiğlugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun ilisaiñaguguta Christ-tun piqpakktilikun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamik Atanğuruam uqautritqugaaña qapinaiqluna tarakñaniñaglaan iñuuniusriqaqunğıtlusri Jew-ñungitchuatitun. Isrummatinich suuyumiñaitchut. ¹⁸ Isrumañich taqsiplutin aasriñ kanjisiqluitchut. Nalupiallaktut uqayunaitlutinlu. Taatnaqhutin ilaliutiyumiñaitchut iñuuhigmun Agaayyutim qaisañanun. ¹⁹ Sugingiqługu qanuq iñuunialiqtin qaisağiplutin inmiknik pisugruağutaanun timim savaağiplugu qaayugnaqtuapayaaq urrautailaakun.

²⁰ Ağlaan ilipsi, ilinğitchiksi Christ taatna. ²¹ Ilumutun tusraagiksi kanjisiplugu qanuq Christ-mun iñuuniaqutitilaqsi. ²² Iitkiksi iñuuniaqutitilaqsi sivanisun. Taatnamik piiqsaksrağigiksi iñuunialigruaq piungiqsitchiruaq kinnitñikhuni pisugruağutaagan timim. ²³ Iitkiksi nutaagtuksrauiqsi isrummatipsitñi Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴ suli atitquiqsi nutaauruamik iñunmik atipmatun atnuğamik. Agaayyun iñiqsiruq taavrumiña iñunmik ittuamik inmisun ilumutun nalaunñarualikunlu ipqihikunlu.

²⁵ Taatnaqlugu sagluqsrunağumuusi. Ilumutuuruami uqautuksraurusi avatmun, takku ukpiqsriuranupluta atausriurugut timaani Christ-ñum. ²⁶ Qinnañniğupsi killuqsautiginiaqasiñ. Siqiniq nipipkağniaqagu qinnaksimañaqpich. ²⁷ Tuunğagmun akilipkağniaqasri. ²⁸ Iñuk tigligaqtuaq tigliganğigli, ağlaan sakkağli atuğlugich argañni sagluqsrunaqani, aatchuutiksranikkumuusq inuqsriuqtuanun. ²⁹ Uqautigiyumiñaitchiksi atniummatiksraq ağlaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitñik ikayuusriaqagumuut. ³⁰ Aliatchaktitağniaqasiñ Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipqitchuam Irvutchim nalunaitmiutchiğasri Agaayyutmun, tasuñiaqtuam ilipsitñik irrutrumani uvlumi. ³¹ Uumisugruağutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktağusi. Nipaalasrunaqasi uqamaqluutisunjaqasiñ,

suli qanusripayaamik pigiitchualiqisun̄aqasi. ³² Aglaan iħuaqqutilusri piqpakutilusilu avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmigaasri Christ-kun.

5

Iñuuniaġitchi Qaumami

¹ Taatnamik tuvraqsiun̄ Agaayyutim suraġalħa takku piqpagiplusri ililgaagigaasri. ² Piqpakutiqaġitchi atlanun iñun̄nun maliguaġlugu Christ-ñum tuvraaksriutaa. Piqpagipluta qaiññiqsuq in̄miñik Agaayyutmun tuqpluni killuqsautaiġukhuta. Taatna pikami quyalin̄igaa Agaayyun taipkunatun ikipkaiplutin̄ tunillaqtuqtuaton.

³ Agaayyutim iñugipmasri atliqiruksraunġitchusri qaayuḡnaqtualiqilusri. Kaviuqtuksraunġitchusri. Nalliatunniin̄ nalaun̄nangitchuq ipqisitulutin̄ iñugiliutipkaqtuani Agaayyutmun.

⁴ Uqautiqaqtuksraunġitchusri kan̄unaqtuanik suunġilaaniglu asriħqutiniglu. Tamatkua nalaun̄nangitchut ilipsitñi. Aglaan quyaraksraġigiksi Agaayyun. ⁵ Nalupqigin̄iqsiun̄ una, Kiñaliqaa sayun̄aqaqtuaq in̄iqagumiñaitchuq an̄aayuqautaakni Christ-ñum Agaayyutimlu naagaqaa iñuk qaayuḡnaqtualiqiruaq naagaunniin̄ kaviuqtauruaq. (Iñuk kaviuqtauruaq ilumutun agaayyutin̄ñualiqirauruq.)

⁶ Kisumununniin̄ iñun̄mun kinnipkaqasri imailaakun uqautin̄iñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisiruaq iñun̄nun tupiksriñgitchuanun ilaanik. ⁷ Taatnamik piqasriqsuutinasri ilin̄itñi.

⁸ Ilaatniimma ilipsipsuuq taaqtuamiitkaluaqmiruani, aglaan pakma qaumaġuqtusri Atanġuruakun. Taatnamik qaumautuiñagumausi iñuuniaġipsitñi. ⁹ Pisigiplugu qauma Agaayyutmiñ iñuuniaġipsitñi nakuurualiqirusri nalaun̄narualiqiplusriilu ilumutuurualiqiplusriilu.

¹⁰ Iłitchuġituifnaqsiun̄ akuqtuyunaqtuaq Atanġuruamun. ¹¹ Piqasriqsuutinasri iñun̄nun pigiitchualiqiruanun taaqtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kan̄unaqtuq uqautigisraqtuniunniin̄ iñuich nalunautchiplutin̄ pigiitchualiqutin̄iñik.

¹³ Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitchualiqutin̄ich tarra qin̄iġnaġaqtut. Tarra qanusripayaaq qin̄iġnaqtuaq qaumamiittuq. ¹⁴ Taatnaqlugu nipligñiqsuq, itna, “Siñin̄iaqpat! Itiġnaqsigaatin.

Makittin̄ akunġatniñ tuqun̄aruaniñ.

Christ-ñumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaunatqiaġillapiaḡlugu qanuq iñuuniaqtilaaqsi, inġiġusri iñuktun isrumatuitchuaton aglaan iñuktun isrumaturuaton ililusri.

¹⁶ Savaaqallautaqaġniaġusri piviqan̄n̄psi, atakkii iñuurugut uvluġiitchuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik inġiġitchi iñuktun isrumatuitchuaton aglaan kan̄iqsimmaaḡiksilugu pisulħa Atanġuruam. ¹⁸ Imiliqasri taan̄n̄aġmik atakkii qih̄uġniaġaasri, aglaan an̄alatittitichi Ipqitchuamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkaḡniaġaasri Agaayyutmik].

¹⁹ Uqaġusri avatmun quyyatinik atuutin̄iglu Iłitqusriġiksuam aatchuutaifnik, atuġusri iġñallautamik uummatipsitñiñ Ataniġmun. ²⁰ Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Apauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaaqatigiich

²¹ Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsriħiqsi Christ-mik. ²² Nulianuruasii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanġuruamik. ²³ Uinjuruuq qaukħigigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukħigigaa ukpiqtuanjuruat. Ukpiqtuanjuruat timigikkañi Christ-ñum, aasriiñ ilinich anniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atriħu lu ukpiqtuanjuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianuruat kamaksriħich uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinjuruasrii, piqpakrsisitchi nuliapsitñik, Christ-tuntuuq piqpak-sriruatun ukpiqtuanjuruani tuqutrikami ilinitchi ipqiqsityağukħugich Agaayyutmun uqalħigun, suli salummaqamiqich iğguutiksraqtuğrikaagun imiğmik. ²⁷ Christ-ñum inmiñuktitchukkai ukpiqtuanjuruat kamanaqsilugich piññaqnaqsilugillu, taqsraqtaillugich imulunaurailugillu suli salummağlugillu qanusripayaamiñ pigiħisauruamiñ. Ukpiqsiruat ipqitchuksraurut patchisaillutin. ²⁸ Uinjuruat piqpagiraksragigaich nuliatin timimiktun ililugich. Takku anun piqpakrsiruaq nuliagmiñik piqpakrsiruaq inmiñik. ²⁹ Piitchuq anutmik uumiksriuramik timimiñik. Aglaan niğipchağagigaa qaunagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-ñum qaunagipmigi ukpiqtuanjuruat. ³⁰ Takku uvagulla ilaviñiğigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpiğaanani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, anutim unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutiluni nuliagmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” ³² Taamna uqalħa Agaayyutim sagviğñigaa kamanaqhuni nalunaqtuanjuruuq, aglaan kanjigsigiga taavruma uqalħum uqagitilaanġa Christ-mik ukpiqtuanjuruani glu. ³³ Aglaan uqagipmigaasri, anutillaam piqpagiraksragigaa nuliani piqpagipmatun inmiñik, suli nulianuruam kamagilugu uifi.

6

Iyaalugruillu Anġayuqaallu

¹ Iħilgaanġuruasii, tupigisigik anġayuqaasi Atanikun. Taamna nalaunġaruq. ² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliupluni tillisauruq ak-iqsruutilik, itna—³ “Piħlautaun itchumu uq ilipnun suli utuqqualiğatagutin iħnuuyumuutin nunami.”

Exodus 20:12

⁴ Aapauruasii, uumisuktualiqsitnagich qitunğasi, aglaan iħnukkuksaqsigin natqiksruutilugich suli isilğiqsuğlugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktauruasii, tupiktausritchi tamatkununġa qaukħigikkapsitñun nunami taluqsriħikun kamaksriħikunlu, savautilla utapiagħugich qan-utitanġailħusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriħlautağusi ataramik, aasriiñ quyalitñinġiaqasri qaukħipsi takkuatniħiħnaq, aglaan savaktinġisun Christ-ñum savaaqagitchi pisulħanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷ Tarraasriiñ savagitchi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniğmun, iħnuñnik savautriħiğitmatun. ⁸ Iħsimatquğipsi kisupayaam akilħusriaqagñiaħhanik atisriħu lu Ataniğmiñ savaallau-tağmigun, savaktaagruugaluanġağmi unniñ qaukħugaluuanġağmi. ⁹ Qaukħuruasii, taatnatuntuuq irrutisigin savaktisri atisilugich. Aniqsraaqtusruħağnagich, iħsimalugu Ataniqahiqsptuuq qilħanmi akilħisuiħiaqtuaq atunim.

Anġuyautnaġa Agaayyutim

10 Aqulliqsaami, sayaqagitchi ukpiqsriipsigun Agaayyutmik suli tunjasrimaipsigun sanjanun. 11 Atilugu iluqaan anuyautnaña Agaayyutim, makitalguyumuusri qayuktitağlugich pisaasrugmigautai tuungaum. 12 Anuyangitchivut iñuich timiqaqtuat, aglaan anuyaktugut ak-illiliqğugich sanjiiñiglu pigiilqilhum atanguruatlu pigiitchuat anjalatchiruat iñunjik marrumani nunami, suli akilliliqğugich irrusriqñuillu silami. 13 Tarraasriiñ atuqsiun anuyautnaq Agaayyutim qaisimaakkaña. Pigiitchuam uvlua tikitpan makitalguyumuusri sayaktulusri. Aasriiñ anuyaguigupsi makitasrugaagisirusri. 14 Makitatitchi itqanaiyağusri. Tapsiuraagiksılsı ilumutuuruamik, satqagutilusri nalaunjaruağmik. 15 Kamiktummaagıksuatun ilılsı quliaqtuağilugu tusraayugaallautaña qıñuiñıñaqautriñhum. 16 Ataramik atuqsiun samğuaña ukpiqsriñhum qamititchitlaruaq ikualaruanik qagruñik pigiitchuam. 17 Atilugu nasrautaa anniqsugiam, suli tigulugu Agaayyutim uqalha aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuaq savikpaktun anuyalıpsitñi. 18 Iluqaisa tamatkua atilugich iniqsrulikpayaapsitñi ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim. Qaunagituiñagıusri qapiqtasunıaqasri iniqsruttriipsigun ukpiqsriuanik nanıpyaaq. 19 Uvvasuli agaayutiluna Agaayyutmun aatchuquluna uqaksramnik quliaqtuaqulunıalu kanıqsiñıaqtıllıgu nalunaqtuanıanik tusraayugaagıksuam taluqsrautailaakun. 20 Uqqiraqtıgıgaaña Agaayyutim isıqtaunıağmaunniñ. Agaayutitchi quliaqtuaquluna tusraayugaagıksuamik taluqsrautailaakun uqalıksraptun.

Pağlasuiqsaagıtıt

21 Aglaan ilisimatqupmigipsi qanuğitilaamnik. Tychicus-ñum piqpagikkaqput anıqatvut tunıqsımaplunı savautrirıuaq Atanığmun uqautiniagaasri supayaanik uvapkun. 22 Pisigıplugu taamna tuyugıgıga ilıpsitñun ilısimatquplusri qanuğitilaaptıknik, suli ilaanun pıchuksaaquplusri.

23 Agaayyutımtuq Aapauruam suli Atanığuruam Jesus Christ qıñuiñıñıaqtıllısi piqpakkutiqaqtıllısrılu avatmun ukpiqsriñıkun. 24 Uvvatuq Agaayyutim ilıhaqqutrisaa illı iluqanıñun piqpaksrıruanun Atannaptıknik Jesus Christ-mik tunıqsımaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-agmiunun

¹ Uvaŋa Paul aglaqatiqaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiin savautriplunuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitn̄un ukpiqsirruanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qaukhiŋruat ikayuqtitlu taamani. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkamnuk ihuaqqutillaŋniaŋlisi suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Agliqiruksrat Tuyuutmiñik

³ Iniqsruutipayaqaqpsi Agaayyutigai quyaraŋigiga ⁴⁻⁵ akuqtuiliŋiqsi tusaayugaamik savaaqaqtitlugu ilipsitni suli ilipsigun tusaayugaagatah̄apsitniñiŋlaan. Taatnaqtuŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsruutrikama ilipsitnik. ⁶ Nalupqigin̄illapiaŋigiga una, Agaayyutim aullaŋniikkani ilipsitni naatkisigaa agŋiiksraŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷ Piqpagillapiaŋigipsi. Nalaunŋaruamik quviasuutiqaŋumiñaqtuŋa nalupqigin̄itlusilu, atakkii ikayuŋipsitŋa isiqtauh̄amniŋu uqapsaaŋutrih̄amniŋu uqaqsitaaŋviŋmi tusaayugaaŋiksuaam ilumutuuruanaŋhanik. Piqutigiplugu ikayuutitliŋiqsi uvamn̄ik akuqtuqasiutirusi Agaayyutim piŋiutaanik. ⁸ Agaayyutim ilisimagaa qanutun kimmutiqallapiaŋiŋa ilipsitnik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksr̄ipmatun ilipsitnik. ⁹⁻¹⁰ Uvva iniqsruutigipsi piqpaksr̄itmuquplusi kaŋiqsiaŋisaiñiŋa quplugu Agaayyun. Piksraŋtaaqagumuusri nakuuniqsrauruamik. Taatna pigupsi ipqiñiŋiaqtusi patchisaiŋlusilu Jesus Christ agqippan. ¹¹ Uvvasuliuna pitlaniaŋiksi ilumutuullapiaqhuni nakuuruuq savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitlapkakaŋa, iñuichaasiin kamaksruaqsilugu suli naŋaaqsilugu Agaayyun.

Iñuuliŋ Christ-ŋuruq

¹² Aniqatiumaan, ilisimatqugipsi uumiŋa, atuumaruat uvamnun isiqtaunŋaŋma siamittitkaat tusaayugaaŋiksuaq. ¹³ Iluqatin̄ anuyyiuqtai Caesar-m atlatlu iñuich maaniittuat ilisimagaat isiqsiviŋmihiŋa Christ-mik savautrih̄apkun. ¹⁴ Aasiisuli isiqsiviŋmihiŋma iñuŋiatluktuat aniqatiutka tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniŋmun. Taatnaqhutin̄ taluqsraitmuksaiñiŋaqtut uqagih̄iksraŋaŋun Agaayyutim iqsiñiŋillapiaqhutin̄lu. ¹⁵ Aatai, ilisimagitka ilaŋisa quliaqtuaqat̄hat Christ-mik atakkii killuŋigaaŋa suli uqaalaplutin̄lu. Aglaan atlat quliaqtuaŋigaaŋat Christ ihuatluiksraŋatnun iñuich. ¹⁶ Taapkuali quliaqtuaŋigaaŋat Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaat Atanguruamun tuq̄lukkauhiŋa uqagitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷ Atlatli iñuich siq̄ñakutiqaqtut, atakkii quliaqtuaŋigamitruŋ Christ ipqiñiŋitchut aglaan killuŋipluŋa isumaplutin̄ ihuiliŋiŋitichukluŋa isiqtauh̄amni. ¹⁸ Sun̄itchuq. Ipqitkisiŋnaan naagaqaa siq̄ñakutaŋisiŋnaan taatnaunniin̄ quliaqtuaŋigaaŋat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiaŋaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuiñiŋisiruŋa. Ilisimagiga iniqsruutrih̄apsigun uvamn̄ik suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ikayuutaagun isiqsiviŋmiñ anitq̄ih̄iksraŋa. ²⁰ Niŋiugaqallapiaqtuŋa suraŋakipayaapkun qapiqpanapkaŋumiñaitchiga Christ, pitlukuŋu uqaqsitaaŋviksraŋa tikitpan. Sumipayaq, suvaluk pakma, uqaguktuŋa Christ-kun taluqsrautaigluŋa suli kamaksruqugiga iñuŋnun Christ uvapkun, iñuutuiñiŋuma naagaqaa

tuqugisiñiguma. ²¹ Atakkii, iñuuguma Christ-ñuruq, aasiiñ tuquguma quviatchakkisiruḡa. ²² Iñuuniaqtuiñaḡuma savautipsaatlukkisigiga Christ. Aglaan nalugiga nalliaknik piksraqtaaqaliksrāḡa. ²³ Qanuḡviiqsuḡa, Unitchukkaluaḡiga manna nuna piqatauluḡaasiiñ Christ-mi, taamnaasriiñ nakuḡitlukkayaḡaluḡiga. ²⁴ Aglaan iłitchuḡigiga ilipsitñun inuḡitilaḡasuli. ²⁵ Nalupqiginjıtuḡu iłisimagiga iñuuniapsaaḡuraallaḡiksrāḡa iluḡapsitñi, taatnaḡluḡa ikayutlasigipsi ukpiqsriḡiqsi nakuqsitluuraḡupluḡu quviasuutigitluaqsipmıluḡu. ²⁶ Atakkii iñuutluuraḡuma suli utiḡvigitqılḡiññiḡupsi nangautiksraqaḡiksi Christ Jesus suli quyyatigilugu.

²⁷ Supayaaḡ atuumaniaqtuqunniiñ, uvluḡaḡikpan iñuuniaḡumausi kamagiyumiñaqsıluḡu tusaayugaallautam Christ-kun pitqutaa. Utlakkumiñaḡniḡupsi naagaḡaa uḡasikkisiñiguma tusaayumagiga atipiḡataḡusri iñuutilaapsitñik atausriḡ sivuniḡiplugu una. Tusaayumapmıgiga qanutun sakuuktilaaḡsi piqutigilugu ukpiqsriḡiq kanjıaqtuḡaḡ tusaayugaḡiḡsuami. ²⁸ Tusaasukkigaptuuḡ uumiksripsitñun iqsipkanjıḡiqsi. Taavrumuuna iłitchuḡigisigaat akiitkaqsıḡıḡıñ aglaan ilipsi annaumaḡiqsi. Agaayyutim itikisigaa taamna. ²⁹ Agaayyutim iḡuaqutigaasi ukpiqsritıasiplusi Christ-mik suli nagliksaatlasıplusi piqutigiplugu. ³⁰ Iluḡata anjuyaḡatigiḡksisimarugut. Iłisimagiksi taamna, atakkii qıñiḡiksi qanuḡ nagliksaaḡiḡa qaanjıqsuami suli tusaaplugu nagliksaaḡiḡasuli pakmapakunniiñ.

2

Christ Atchiksipkakkauruḡ suli Kamanaqsipkakkauruḡ

¹ Uvvaasiiñ akuqturusi uḡaḡhiñik sayyiqsigıkanjıñik ukpiqsriḡipsi naagaḡaa uḡaḡhiñik araaqtuḡtigıkanjıñik ilipsitñik. Aasiiñ nakuuruḡ iłisimaruni İpqıitchuamun İrrutchimun atausriñḡuḡaptıknik suli piḡpaksritıasiḡaptıknik iḡuaqutritıasiḡaptıknıḡlu avatmun. ² İlumun, quviatchaktıkaanḡa atausriñḡuḡapsi. İsummatıḡaḡupsi atautchimik suli piḡpakkutıḡupsi avatmun kinilitkisirusi atautchimun. ³ Uḡaviutiḡasunḡaḡasi ilipsitñik suli inillaktasunḡaḡasi kamaḡaqsitluḡusi atlanıñ, aglaan isummatıḡilugıch atlat kamaḡatluḡlugıch ilipsitñiñ. ⁴ İlipsitñuḡhiñḡaḡ piññaktaḡaḡniasunḡaḡasi aglaantuuḡ atlanun.

⁵ İsumalusi Christ Jesus isumapmatun.

⁶ Jesus Agaayyutauruḡ.

Aglaan kimmutıḡanjıtuḡaḡ atrıñuniḡuni Agaayyutmi.

⁷ Naagaunniiñ qutçıḡvıḡıḡaluakkani suksraallakkaa suḡḡıllapiaḡhuni inḡmiñun.

Ilaa anıruḡ nunamun atrıḡaḡhuni iñunmik.

⁸ Atchıksitıullapiaḡhuni inḡmiñun iñupayaaniñ anıḡniḡaunniiñ tuḡuḡıḡ— tavrakii tuḡuruḡ atrıliutiḡlunı savvaḡluktıtun sannıḡutami!

⁹ Taavrumuunnaḡluḡu Agaayyutim kamaḡaqsıḡkaḡaa aasiiñ aatçuḡluḡu atıḡmik kamaḡatluḡtuamik atıḡpayaaniñ.

¹⁰ İluḡatıñ Agaayyutim inıḡtanıñ kamaksruḡniḡaḡat Jesus itkisıñḡaḡmıñ qılanḡmi nunamılu suli tuḡusıḡaluḡanḡaḡmıñ.

¹¹ İluḡatıñsuli quliḡiniḡaḡat Jesus Christ kisimi atanıḡunıluḡu. Taatnaḡpatruḡ Agaayyun Aapauruḡaḡ nangḡaḡtauniaḡtuḡu.

Ukpiqsrıruat İttut Qaumatum Nunam İñuiñun

12 İlauramaan, tupigisuuluğniğipsitña sivuani piqataukama. Pakmaasiñ unasikkaluanñagma ilipsitñiñ tupigitqillañniaqsitña. Uvlugağikpan sakuuktuiñağusi taluqsriñikun sivuuqatigağusi iñuusitchi annauraurau itñuutqusiañatitun anniqsuliksrapsitñunaglaan, 13 atakkii Agaayyun sayyiqsuqtigigiksi piyummasiqhusi suli savakkumasiqhusilu quyalikkauliksrağmiñun. 14 Suragañipayaapsigun uqapilusunagaasi naagaqaa qapiqtailisunagaasi. 15-16 Ilipsili patchisaitchumuusi Agaayyutim qitungağiliutikkañasi, iñuuniaqhusi akunğatni qaayuğniqiruatu killuliqiruatu ittuami taaqtuatu. Uvlugirraağikmatun qilañmi iñuuniağumuusi akunğatni iñuich quliaqtuagutilugich ilinich Agaayyutim uqahifiñik iñuupkaitlaruanik. Taatnagupsi quyagisiruñ piqutigilusi Christ agğiqpan, ilisimagiga sakuuğigma imailağuni ingiñha. 17 Aglaan, tuqquataugisigaluanğammaunniñ quyañhiñauruñ. Uvvasuli quviasuqatigigipsi iluqasi aatchuutigikkapsigun uvamnun ukpiqsriñikun, atakkii aatchuqapsitña inuğikkamnik taatnatun savautrillapiaqtusi Agaayyutmik. 18 Taatnaglugu ilipsipsuug quyayumuusi quviasuqatigilunalu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

19 Atanğuruakun tuyuğiyumaaqsigiga qilamipayaaq Timothy ilipsitñun. Aasiñ utiğumiñağniqpan quviatchaktinniğaana uqautiaqsikpana qanuq iñuuniañapsitñik Agaayyutikun. 20 Atakkii piitchuñ atriñanik ilaan qaunakkiagağiksiksrapsitñik. 21 Iluqatin atlat isumaaluutigigaat suliksraqtin, ilinich suqutiksriñitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. 22 Aglaan Timothy ilitchuğianiksimagiksi tunñavigiplugu ilaa, atakkii ilaan iluqnaugvigiplugu quliaqtuagañi tusaayugaağiksuumamik atriplugu iğniq ikayuiruaq aapamiñik. 23 Taatnamik tuyuğilhiñaagugiga qilamillapiaq ilitchuğianikkuma qanuq uqaqsittaalamni inillakpatña. 24 Aglaan tunñavigillapiağiga Agaayyun uvamnik qilamipayaaq tikiñhiñaagukisrağa Philippi-mun.

25 Utiqtitaksrağigiga Epaphroditus tuyuğigaluakkaqsi ikayuqupluñ inuqsriulamni. Ilaalu uvañalu aniqatigiiksillapiaqtuguk savaqatigikhunuk akilñiqsuqğugich uumiksirit Agaayyutmik. 26 Aipkatqiaqsiga aisulicmipman ilipsitñun suli iluilliuğutigiplugu tusaalqisi atniğñağniplugu. 27 Atniğñallapiaqmipñun ilu tuquqayallapiaqhuni. Aglaan Agaayyutim nagligiplugu sayyitqikkaa, ilaa naglikripsimatun uvamnik. Taatnaglugu tuquniğumi ilanayağaa alianniukiga pakma. 28 Taatnamik qilamipayaaq ilaa aipkağukkaluagiga. Utitqikpan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayağaaasi aasiñ iluilliqiğiga uqiglipsağayalgitchuq. 29 Taatnaglugu pağlayumagiksi quviasuutigillapiağlugu Agaayyutikun. Kamakutiqağlugich iñuich ilaatun ittuat, 30 atakkii sugingiqğlugu iñuulhi savakhuni uvamnun tuquqayaqhuniunniñ. Savautigaasi ikayuqñuñ ilipsi piyumiñaisapsitñik.

3

İlumun Nalaunñaruağiq

1 Aqulliulugu, ilauramaan, uqautigisukkağa una: Quviasuutigisiun Atanğuruuq Agaayyun. Alğaqsruutinñuligumiñaitchipsi tamatkunıñ tuyuutimnik ilipsitñun sivuani, atakkii tusaatqilgitchupsıun annaumapkağaaasi. Itnauvva: 2 qaunakkiagağitchi tamatkunakña

iñuñniñ pigiitchuaniñ siqupsilhiñaqtuaniñ timimik qipmisun iliplugich. Ilinich ilisautrirraqtut nalunaitñutaqaqtuksrauniplusi timipsitñi qitungağillapiagaatigut Agaayyutim pisigisrunaqnagu tivavut ilumun qitungağillapiagaatigut Agaayyutim pisigisrunaqnagu tivavut nalunaitñutichigñilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrusionik ikayuqtiliqhuta sulii nangagikput Christ Jesus iñuugutiqaqtitchiruaq nutaamik. Ukpigsriyumiñaitchugut qaahhiñakun annautiniagnałuta. ⁴ Aglaan uqaviutigikpatrun anniqsuliqtin tupiksriłutin qaahhiñakun tavra uqaviutigitlukkayağiga, itna, ⁵ nalunaitñutchikkauruñ tuvraqługich Jew-ñuruat atuiragilhat tallimat pinasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanullapiagtun añilpkun, iñuquqatauplun Benjamin-nağmiuni, auga avuılaaq Hebrew-piağataq. Tupiksriñun tillisipayaanjitñik Jew-ñuruat maligutaksrañata Pharisee-ñuplun. ⁶ Piyummatiqaqpaitlun iñuılliuqtitchirunanniiñ ukpiqtunuruanik. Iñuk nalaunñaruahhiñaupman tupigilugich maligutaksrat kia-unniñ patchisigiyumiñaitkaa. ⁷ Suragañpayaatka kamanallapiagałuaqtuatunniñ uvamni sivuani — pakmapak ayaligitka atakkii anniqsuliksraann tunñavigisukkiga Christ kisan. ⁸⁻⁹ Ilumun ayaktuiñaligitka. Supayaat tamatkua sapluñiñağaatñ ilitchuğiliksrañaniñ Christ Jesus-ñum. Pakma ilitchuğisullapiagağiga ilaa Atanigiliutikisrañagun. Suapayaasulii isummatigiliutigiga sumun atuğumiñaitlugu pakmaaglaan inuğitlukkiga piqaliksrağa Christ-mik piqasiutilun ilaani. Tavrakñaaglaan isumatiginaiqsun uvamnik nalaunñasiyumiñağlun sivuğani Agaayyutim tupigiuraahhiñaglugu maligutaksrañ, aglaan tunñavigiliutigiga Christ kisan anniqsuqtiksrağa. ¹⁰ Pakma ilitchuğisukkiga Christ sulii sanñia anjipkairuağ ilaanik tuquğimiñ, sulii nagliksaaqtitulun ilaaton, tuquyumalun ilaaton. ¹¹ Nalupqiginitchiga iñuukiga Christ-kun anjittikkisiplun tuquğimiñ.

Aqpaqruliq Akimasaqtuni

¹² Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianinñilun Christ-mi naagaqaa ataramik iñuutlasilun Christ-tupağataq. Aglaan sakuuktunñasulii Christ-tun ilisaiñağuklun iñuuniagaumiñaqsiplunalu ilaaton. ¹³ Ilauramaan, ilisimarun taatnailinñisilaamniksulii. Atausiq pisullapiagağiga, piiguğuklugu itchuukiga aglaan ilisuklun Christ qanuğ itqukpana. ¹⁴ Christ-ñum ilitchuğipkağaan qanuğ piqasiutihksrapkun inñmigun. Atriplugu aqpaqrupqtuağ sakuullapiaqhuni piñiñaktaaksrağmiñ unvanaptuug sakuullapiaqmiun ilisuklun ilaaton. Agaayyutim inñmiñik tuquğaan taatna iñuuniaguplun. ¹⁵ Iluqata nauñaniksimaruağut ukpigsriłiptigun piqasiutipluta Christ-mi taatnaptuug isummatiqagta atautchimik Christ-kun. Aglaantuug atlakun isummatiqagupsi Agaayyutim kanjipsipkağisigaasi taavrumiñ. ¹⁶ Pakma una inuqnaqtuğ. Sivutmuktuiñaqta piqatigilugu Christ aullağvigianikkaptigun.

¹⁷ Ilauramaan, iñuuniagitchi iñuuniakaptun ilisaagağusi tamatkunakñ maligutchiruaniiñ iñuuniakamnii. ¹⁸ Atakkii piqaqtuğ atlanik maligutchisunñitchanik Christ-mik—uqautigianikkamnii ilipsitñun aasiñ aliannuqtitulun isummatigiasikapkich —akillilqsuiruat Christ-ñum tuqułhanik. Piqasiutiniuraqmiñatñlu ilaanun. ¹⁹ Timitin aanguağiliutiplugich agaayyutitun. Kamagiliutiplugichunniñ savaatin kanñugiraksrağaluatin, aasiñ aqulliqsaanatni uvlut piqatauyumiñaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigilhiñağlugu iñuuniakiqtin maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptiknun atlaullapiagtuğ. Isummatigirağigikput

Agaayyun nayuqtigiplugu, niġiugaqaqhuta anniqsuutrimik kisianiñ ilaaniñ, aasiiñ taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. ²¹ Ilaan simmiġisigai sayaitchuatlu tuquraġaqtuatlu timivut atriliutilugich inġmi kamañaqtuamun tuquyumiñaitchuamun timimiñun. Taatnaġumiñallapiaqmipluniġlu atakkii anjalatchipluni supayaanik tavra piuq.

4

¹ Ilauramaan nakuagillapiaġipsi suli inuġiplugu piqatauġksraġa ilipsitñi. Quviatchaktitkipsitġa suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnaqhusi napammaaġigitchi Atanikun itqagilugu qanutun uvamnun piqpagiġiqsi.

Alġaqsruutit

² Uqautisukkikka aġnak atiqaqtuak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami iñuulġmi Christ-kun qanaaġumiñaitlutik suli ilannaġiiksitqikhutik.

³ Iannamaan tuniqsimaplutin, inġimigikpiñ ikayuquplugik taapkuak aġnak savaaqaqtuak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaaġisuumik piqatigipluġa sulipsuuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqagigai iluqaisa atqich aglausimaruat makpiġaanġun iñuulhum.

⁴ Nipliutigianiksimakkaġa sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigisiuġ ataramik iñuulukiġsi Christ-mi. ⁵ Ki, iñuich ilitchuġilitruġ Christ ilipsitñi iluaqqutriġapsigun iluqaitñun iñuġnun inġmiguaniġapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitñi. ⁶ Taatnaġusi isumaaluutiqaġumiñaitchusi sumik, aglaan inġiqsruutigilhiñiaqsiuġ. Uvva, inġiqsruġapsitñi uqautilugu Agaayyun inuġikkapsitñik suli quyalugu ataramik kiggusiaqaqapsi. ⁷ Agaayyutim tutqiksitisigai isummatisi atakkii taamna qiñuiñnaq kamanatluktuanuruq kanġiqsiġiġmiñ. Agaayyutim uummatisi qiñuisaaqtitkisigai isumatuiñaqtilusi Christ-mik tunġagupsi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulliuplugu, isummatigigupsiuġ ilumutuuruuq kamañaqtuaġlu nalaunaruuġlu ipqitchuaġlu iluaqnaqtuaġlu, suli isummatigigupsigich nakuuruat atlani, suli itqagilugu quyasuġlugu Agaayyun nanġaġlugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvamniñ ilisaqaqtusi Christ-mik akuqtuaġiplugu ilaa iñuulipsitñun, tusaaplugu suli qiñiqġlugu qanuq tunġaġiġa Atanġuruami supayaatigun. Iġisimagupsiuġ ilaa miñġuiqsiagvigelugulu uvaptun, Agaayyun qiñuiqsiitchiruuq uvaptiknik nayuutigisiruq ilipsitñi.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰ Quviasullapiaqtuġa ikayutqikapsitġa ikayuqqaqġuġa sivuani. Taatnaqġlugu nanġaġukkiga Ataniq. Iġumun ikayuanikkaluaġipsitġa aasiiñ ilitchuġigigai piviqanġiġiqsi ikayuiġksrapsitñik uvamnuk taimakġaaglaan. ¹¹ Uqautiġinġitkiga taamna pisigilugu inuqsruiġiġa. Iġitchuġa pisuiqsimaatlasripluġa piqagisiġnaġma anġiruamik naagaqaa mikiruamik. ¹² Iġisimagigai iñuuniaġiq inuqsruiqġuġa naagaqaa susuksiinġitġuġa. Iġitchuġipmiġigai iñuuniaġiq ukpiqsruiġkun susuksiinġitkuma naagaqaa niġisukkuma. ¹³ Iñuuniaġhiñauruġa supayaakun ikayuqsiġluġa Christ-mik sanġisipkairuamik ukpiqsruiġimnik.

¹⁴ Naagasuli iluaqquġigipsitġa ikayuqġuġa iluilliuġamni. ¹⁵ Ilauramaan Philippi-mi, ilisimallapiaġiksi quliaqtuaġiġa tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakġaasiiñ aullautiplugu atlanun nunaaqqiñun.

Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanjuruasi qaitchirusi manijnik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶ Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inugikkamnik akulaiqlugu. ¹⁷ Uvvaasiiñ niñiungillapiaqtunja atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitñiñ. Aglaan niñiugigigiga Agaayyutmun piliusiaqaliksrapstñik iluaqutritñapsigun uvamnik. ¹⁸ Ilisimatquplusi akuqtugitka tuyuutipayaaasi Epaphroditus-kun. Inuqsrangillapiaqtunja sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiagaa taamna. ¹⁹ Aasiiñ Agaayyutigikkagma qaitchigisigaasi inñugiaksillapiaqlugu supayaamik inugikkapsitñik Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimunjaaglaan. Taatnatuq.

Pağlasuiqsaagutit

²¹ Nayaanñagitkaguq iluqaisa ukpiqsriruat inñuqatauruaq Christ-mi, taatnatuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuğaasi nayaanñamik. ²² Iluqatin ukpiqsriruat tuyuqmigaasi nayaanñamik pitlukhutin tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-ñum iluaqputaa nayuutiyumauq iluqapsitñi.

Paul-ηum Tuyuutai Colossae-ḡmiunun

¹ Uvaṇa Paul. Uqqiraqtigigaana Jesus Christ-ηum pisulhagun Agaayyutim. Aglaqatiqaqtuna aniqatiptiknik Timothy-mik. ² Tuyugigikpuk una tuyuun Agaayyutim iñunjiñun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta iħuaqquṭillañniaḡlisi suli tutqiksillusi.

Quyyatit Agaayuhḡmi

³ Quyagikpuk Agaayyun aapagikkaṇa atannapta Jesus Christ-ηum agaayyutitapayaqaṇpsi, ⁴ takku ukpiqsirusri Christ Jesus-mik suli piq-paksriplusriħu iluqaitñik ukpiqsriruanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun suli taatnaqhunuk quyagikpuk Agaayyun. ⁵ Piqpaksriñiqsursri ukpiqs-riruanik piqutigiplugu niḡiugaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq qilañmi. Taamna niḡiugaq pigiliutiqqaagiksi tusraakapsiun ilumutuuruuq tusraayugaallataq. ⁶ Tusraayugaallataq quliaqtuagikkauruq ilipsitñun iñunmunlu nanipayaaq. Aglaan tusraaqqaqaṇpsiun tusraayugaallataq simmiaqsiñiḡaa iñuuniaħhat iñuich suli iñuuniaħiqsipsuuq, aasriñ ilitchuḡigiksi iħuaqquṭriħa Agaayyutim kañiqsiplugu ilumutun. ⁷ Tusraagiksi tusraayugaallataq tumigiplugu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun piqpagikkaqpuq, atakkii tuniqsimaruaq savaqatigigikpuk Christ-kun. ⁸ Epaphras-ηum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpaksripkaḡniplursi atlanik iñunjik.

⁹ Taatnamik taimakṇa uvlumiñ tusraalḡataħaptikniñaglaan taavrumiṇa agaayyutituiñagipsiḡiñ. Iniqsruutigiptiḡiñ Agaayyutmun kañiqsiṇkallapiaquplusri Agaayyutim pisulhanik, suli isrumatusipkaquplusri kañiqsiṇkaquplusriħu ilitqusriḡiksuaḡmigun, ¹⁰ suli agaayyutiplusri agaayyutikuakiṇsi Agaayyutmi quyaqnaquplugulu, ataramik savaallataqaquplusri suli ilitchuḡisaiñaquplugu Agaayyun, ¹¹ suli agaayyutigiplugu Agaayyutmun sayaksritquplusri kamañquakun sañjiagun, iḡlututlaquplugu sakiqnapayaaq anuqsrukun quviasuutikunlu, ¹² suli agaayyutiplusri quyyatiqaquplusri ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsriruanun iñuuranun Agaayyutmi, iñuupmatun qaumami. ¹³ Agaayyutim annautiniḡaatigut sañjianiñ taaqtuam, aasrii tikiutiṇpluta aṇaayuqautaanun piqpagiraḡmi iḡñiḡmi. ¹⁴ Taavruma Iḡñiṇan Agaayyutim satuḡniḡaatigut Agaayyutmun natqigutitquplugich itqaumayumiñaiḡlugich killuqsautipayaavut.

Christ Kamañniqsrauruq

¹⁵ Christ atrigigaa qiniḡnaitchuam Agaayyutim inñaniktuam supayaaq iñiḡtaugaluaqitnagu. ¹⁶ Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iñiḡtaurut qilañmiittuat suli nunami, supayaat qiniḡnaqtuat qiniḡnaitchuatu suli aṇalatit sañjiqaqhutin marrumani nunami siłamiħu. Agaayyutim iñiḡniḡai supayaurat ilaagun supayaanun kamañksruquplugu ilaa. ¹⁷ Christ inñaniktuq sivuani iñiḡtaupayaqaqtuam. Suapayaaq itchugaaqtuq Christ-kun. ¹⁸ Christ niaquḡigaa timim; taamna timi ukpiqtuanuruapayañuruq. Christ-ηum iñuuliqaqtitkai ukpiqtuanuruat aṇipkaqqaqaṇsimapluni tuqunaruaniñ iñuupluni taimuṇa. Taatnaqhuni Christ pitñiqsrauruq supayaani. ¹⁹ Agaayyun sivunniḡniḡiqsuq iluqnaḡuni

iñuusukhuni ataramik igñigmiñi. ²⁰ Agaayyutim ilauraagiiqsitqugai inñiñun kisupayaat nunami silamiittuallu Christ-kun piiqtuakun Agaayyutim qin-nautaanik maqipkaqamun auni tuqupluni sannigutami.

²¹ Ilipsi, itkaluaqtuani unjasriktusri Agaayyutmiñ iñuuniaqhusri killuqsautipsitñi, uumigiplugu Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ñum ilauraagiiksinnigaaasri Agaayyutmun tuquhigmigun sannigutami, aasriñ tikiutriruq ilipsitñik Agaayyutim sivuqaanun killuqsautaiqhusri pasiñagumiñaiqhusriñu. ²³ Tikiññiaqtusri taimuñ ukpiqsrituiñagupsi payanaiqusri nuktinnaqumiñaiqusri suli tigummitqiaqikkupsiuñ niñiugikkaqsi tusraakapsiuñaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuanuraqtuq iñupayaanun nanipayaaq. Aasiñ uvañ Paul uqqiraqtigigañ uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpisrivanik

²⁴ Quviasuktun a iglutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqti-taukama timipkun Christ nagliksaaqmatun piuna. Taatnamik quviasuktun naarrusiqaqkich Christ-ñum nagliksaaqniñi pisigiplugich ukpiqsriqiruanuruat, tamatkua timigikkañi. ²⁵ Aullaqniikamaaglaan savautriñigmik Agaayyutim uqqiraqtautqugañ ukpiqsriupayaanun. Taatnamik tiligañ quliaqtuaqutitquplusri tusraayugaagiksuaupayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuanuruq Agaayyutim iriqsimakkañ imakñaqañ inilgaasaaq. Aglaan pakma sagvigñigaa ukpiqsriuanun. ²⁷ Agaayyutim ilitchuqitqugai qanutun kamañqitigiplutin nalunaqtuat iñupayaanun, taputiplugich Jew-ñungitchuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuuruq ilipsitñi Jew-ñungitchuani, aasiñ niñiuganiktitlusri iñuuhiksrapitñik Agaayyutim kamañuani. ²⁸ Taamna Christ quliaqtuaqigikput iñupayaanun, algaqsruqlugu suli ilisautiplugu kisupayaq ilisimatilaaptiktun. Iñupayaq ukpiqsriuaqugugikput Christ-kun ililuni iñuquqtuun. ²⁹ Tarra taamna sakuugutigigiga pisuqtilaamni, sanñiqaqñun Christ-ñum sayyutaanik savaktuamik uvamni.

2

¹ Ilisimatqugipsikii qanutupiaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkunñalu Laodicea-miittuanun suli iluqanitñun qiniqsimaitchuanun uvamnik. ² Agaayyutimtuq pitchuksaallañniagligich piqatigiiñhatigun piqpakkutilikun, suli nalupqiginaiglugu kanjqsillaqtaqtilligich nalunaqtuananik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-ñuruq. ³ Christ-ñum kisimi kanjqsimapkaqai iñuich Agaayyutmik, iluqananik ilisimaraksrañatnik Agaayyutikun. ⁴ Uqautigipsi taavrumuñ, kiñanniiñ kinnipkaqniaqani uqallautaqtuun uqautilusri saglunik. ⁵ Unasrikkaluññaqma ilipsitñiñ piqatauruñ irrutchipkun. Iñisimagiga atausiñuqisi suli ukpiqsriñiqsi payanaiqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasuktun.

Iñuullapiagatañ Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpisriaqsirusri Christ Jesus-mik ataniqmik, ki iñuuniagitchi tunñaviqahiñaglugu ilaa, kanñiqusri Christ-mi nappagusiñ ukpiqsriñapsigun, ukpiqsriñiqsi sanñisisaiñaglugu ilisauttusriapsigun ulipkaualusiñ quyaligmik. ⁸ Qaunagititchi, kimun-unniiñ alapisaaqtinnasri ilisauttitigun suli imailaatigun iñipchaqtitauruqatigun. Taatnatchich iñuich ilisauttutitigun iñuknitñaqtaurur suli ittun anjalarrutaiñ

silam, unniisuli ilisauttutinich Christ-mitnjaqtaungitchut. ⁹ Uvvatakkuluqagmi Agaayyun iñuuruq inuqsranaiqhuni Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰ Uvvasuli atausrinñuqatigikapsiun Christ ilipsipsuug piqamiusri iñuuligmik Agaayyutinjaqtauruamik ilipsitñi. Christ kamañañiqsraupluni atanguruq aňalatipayaaniñ suli sanñiñiñ. ¹¹ Aasriisuli atausrinñuqataukapsi Christ-mun, nalunaitñutchiqsaurusri liilaa. Nalunaitñutchiqsauñgitchusri timipsitñi maligutlugu Jew-ñuruat pilhusikaanjat aglaan nalunaitñutchiqsaurusri uummatipsitñi. Christ-ñum nutaqtitkaasri piiqlugu kanjigruaqaqsi ilipsitñiñ. ¹² Paptaakkaukapsi kanjigruaqaqsi iluviqatauruq Christ-mi, aasriñ sanñian Agaayyutim anjipkağasri nutaamun iñuuligmun takku tunñaplusri sanñiruamun Agaayyutmun anjitiqiktichiruamun Christ-mik iñuuligmun. ¹³ Ilipsi tuqunagaluaqtuani killuqsautipsigun iñuuniaqhusri timim kimmutaagun, aglaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iñuuligmik piqatautlasrigaasri Christ-mi. Suli natqigutigaaasri iluqaitñik killuqsautipsitñik. ¹⁴ Suliasriñ piigaa aglausimaruq akikñajtauruq uvaptiknun. Aglausimaruam uqautigigaa maligutchiñgiiñqput Agaayyutim iñuuniaqurrutaiñik, akikñajtiqutlugu uvaptiknun. Agaayyutim tiguniğaa taamna aglausimaruq aasriñ kikiaktuutiplugu liilaa sannigutami. Taavrumuuna piigai killuqsautivut. ¹⁵ Aasriisuli Christ tuqukami akimaniqsuq iluqaitñiñ aňalatipayaaniñ nanipayaaq suli sanñiñiñ silam. Christ-ñum qiiñiqtinigaa kisupayaamun sanñiqatluktilaani ilinjitñiñ.

¹⁶ Anñua kisumununniiñ atanniqsinniaqasri nigikkapsigun naagaqaa imikkapsigun unniñ nigiqpagvikaapsigun naagaqaa nigiqpagvikaatigun tatqilittikman naagaqaa minguiqsiağviksigun. ¹⁷ Taatnatchich iñuuniaqurrutit Christ-ñum tagğagigai. Tikkuagutaułhiñañiqsut Christ-mun ilaan aggiğñiañhanunaglaan. ¹⁸ Uqautipkağniaqasri killuqsagñiñusri. Taatnatchich iñuich atchiksuatun iliplutin putlatuniqsut israğulinñun ataramik uqagiplugich qiiñiquuraakkatin. Qutchigillapiaqtut inmiknik atakkii iñuknitñaqtaupluni isrummataat. ¹⁹ Taatnatchich iñuich inñajiqsuñjurut Christ-mi. Christ niaquuruq liilaa ukpiqsirruat timigigai. Iluqagminj ataruat niaqumun napyaatigun nukiktigunlu aglisuurut atautchikun, Agaayyutim aglipkaqlugich.

Tuqułiğlu Iñuuliglu Piqatigiplugu Christ

²⁰ Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik aňalatinajiqsuksraurusri tamatkunñu aňalarrutaiñun sanñiñunlu silam. Suvaatami tupigivisigik iñuuniaqurrutit, itnaqsimaruat, ²¹ “Nigiñiaqnağ taamna, uuktuagnaqnağ, aktuğniaqnağ.” ²² Iluqatinj tamatkua iñuuniaqurrutit atuğumiñaitchut, atakkii iñuich piłiagigaiç. Tamatkua iñuuniaqurrutit tunñaviqalhiñañiqsut iñuich tillisñitñun ilisauttutinñitñunlu. ²³ Itkaluaqhutinj nalaunñaruatun iñuich putqataqtitlapugich suli ilitqusiqaqhutinj atchiksuatun suli anasiññuqsagtitlugich timinich pigiplugich killuqsautinich, aglaan tamatkua iñuuniaqurrutit sumun atuğumiñaitchut. Tupiksriñhatigun tamatkua iñuuniaqurrutit iñuum piigumiñaitchaa piigiitçuaq kimmutaa timim.

3

¹ Anjitiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitñi, kipiñniugutigituiñaqsigik pakmaniittuat, Christ-ñum irviani,

aquvititaupluni taliqpiani Agaayyutim. ² Isrummatigituiñaġlugu iñuuliqsi Agaayyutmi. Isrummatigisunatnagich nunam pigikkanj. ³ Ilipsi tuquruatun iñuktun ittuanu atuiñġiqsusri atuġuugaluakkapsitñik. Pakma nutaamik iñuuliqaqtusri piqatigiplugu Christ iriqsimaruq Agaayyutmi. ⁴ Christ iñuuligikkaput qinñiqnaqsikpan ilipsipsuq qinñiqnaqsiqatiginiagiksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utqqauruaq Iñuuliq Nutauruaġlu

⁵ Taatnamik tuqqutichigik iluqaisa kanġruaqnitnaqtauruaq ilipsitñi. Isrummatigisitchi ilipsitñik tuquruatun kimmutaiġlugu qanusripayaq sayunajiq, qanusripayaq qaayugnaqtuaq, kimmutiġniqluk, suli kaviuġutihq. Amiami, iñuk kaviuġtauruaq atlat sulliñauranjitñik aanguaqtuqturuq. ⁶ Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautagai iñuich tupiksriñġitmata ilaanik. ⁷ Sivuaniquanja killiqisruugaluaqmirusri taatnatun iñuuniaqapsi killuġmi. ⁸ Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qinigun, kipinjuqsriġiq, uqaġniqluutriġiq, qaayugnaqtuanik uqaqaliq, ⁹ suli sagluqqutingiġusri avatmun. Atakkii anjalataġingigaaasri iñuuniaġruapsi savaaqtuummaġmi, mattaqmatun atnuġaagruaq. ¹⁰ Pakma iñuuniaġiqsi nutaagtuq, atipmatun atnuġaatchiamik. Agaayyutmun nutaqtillusri ilitqulusri ilaatun. Tarraasriiñ ilitchuġipsaaġniaqtusri Agaayyutmik iñiqsirigikkapsitñik. ¹¹ Iñuich nutaagūqamin Christ-kun Jew-ñunġitchuatu Jew-ñuruatu, nalunaitñutchiqsittuatu timimikni nalunaitñutchiñġitchuatu, sumiknaqtuatu satkuligiruatu Scythians-tun, savaktaagruuatu savaktaagruunġitchuatu atlagiñġiqsut. Christ qaukiullapiaqtuq tamatkunakna iluqaitñiñ suli iñuupluni iluqaitñi iñugikkaġmiñi.

¹² Agaayyutim piksraqtaagigaaasri piqpapiplusri. Taatnamik iñuk atipmatun atnuġaatchiamik ilipsi piqpakkutisitchi avatmun, ihuaqquutilusri, atchigusri, agganajillusri suli iġlutuutilusri. ¹³ Anuqsrutilusri avatmun suli natqigutisrimaagusri nalliqsi uqaqtuyaaqpan akitñagusri. Natqigutirilusri atrilugu Agaayyun natqigutripmatun ilipsitñik. ¹⁴ Una pitluktuq iluqaitñiñ, piqpakkutituiñaġitchi avatmun. Atakkii piqpaksriñhum atausriñnumapcallapiagai iñupayaat. ¹⁵ Ki qinñiññanjan Christ-ñum anjalataaglisigik uummatisri isrummatisi. Agaayyutim iluqasri atausriñnuqtitkaasri iñuuaqtigiiquplusri qinñiññiqaagusri avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqagitchi. ¹⁶ Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ñum ilisauttutai suli ikayuutilusri avatmun kanjisiñksranatigun ilisauttutit, pitchuksaagutigilugu avatmun puqilukun, atuġusri psalms-nik atuutiniglu suli quyyatiqaglusri Agaayyutmun piqutigilugu ihuaqputaa. ¹⁷ Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqaġupsi, atuumaruksrauruq atqagun atangum Jesus-ñum quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Iñuuniaqatigiiġiq Nutauruakun Iñuulikun

¹⁸ Aġnuruasii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunjaruq Agaayyutmi. ¹⁹ Uinuruasii, piqpagilugich nuliasri agganairrutilugich. ²⁰ Ilaalgruuruasii, tupigilugich anayuqaasri supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Aapauruasii, uumitchaqusaasunajnaqgich qitunġasri, atakkii qapinasiviaqtut kamaksrigaluaġimikniñ ilipsitñik.

²² Savaktaagruuruasii, tupigilugich qaukisi supayaatigun. Quyalitñinjasruñaqasri qauklipsitñik takkuatniñhiñaq, aglaan

savautisigik qanutitangillusri taluġilugu Agaayyun. ²³ Savautrigupsi iñuñnik savaaġiyumagiksi pisuqtilaapsitñi, atakkii savautriġlapiagtusri Agaayyutmik savautri'apsi iñuñnik. ²⁴ Itqaġisiuñ akiliusriaksraqsi Agaayyutmiñ aqisruutigikkana iñuñmiñun. Qanusripayaakun savautillapiagiksi Ataniq Christ ilaahhiñaq. ²⁵ Aglaan kiña taimña nalaunñaitchualiqiruaq akuqtuigisiruq anasriñjuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisripluġich iñuich.

4

¹ Savaktiqaqtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiiñ itqaġilugu ataniqaqtilaaqsi qilañmi.

Alġaqsruutit

² Injqsruqtuifñagitchi suli ataramik quyamaaġlugu Agaayyun. ³ Uvva, tigutaanuruña piqutigiplugu quliaqtuaqaġiġa tusraayugaaġiksuamik. Taatnamik itqaġiluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta piviksramik quliaqtuaqaġiksraptiknik tusraayugaallautamik Christ-ñum nalunaqtuanagan. ⁴ Agaayutiluña quliaqtuatlahiksrapkun tusaayugaaġiksuamik iñuñnun kanjqsifñaqsilugu. Taamna piraksraġikkaġa. ⁵ Iñuuniaġusri puqiksaalikun akunġatni ukpinañaitchuat atullautaglugu pivik pisuqtilaapsitñi. ⁶ Uqatigisi ataramik quyaqnaqtitchiuñ iñupayaanun suli ilisimayumausili qanuq kiggutiqahiksrapstñik kisupayaamun nalaullugu.

Paġlasuiqsaagutit

⁷ Tychicus piqpagiplugu aniqatigigiga Christ-kun tuniqsamaruaq uqqiragti suli savaqatiga Agaayyutikun. Ilaan uqautigisigaasri iluqaitñik atuumaruanik uvamnun. ⁸ Taatnaqġlugu tuyuġigiga ilisimatquplusri qanuq itilaaptiknik suli pitchuksaaquplusri. ⁹ Tuyuġipmigiga Onesimus tuniqsamaruaq piqpagiplugu aniqatvut Christ-kun. Ilaa ilaġigiksi. Uqautigisigaasri atuumapayaqaqtuamik uvani.

¹⁰ Aristarchus-ñum tigutaanquqatigikkaġma suli Mark-ñum, uyugunjan Barnabas-ñum, tuyuġaasri nayaanñamik. Uqautianikkipsi qanuq piħksrañjanik Mark-ñum agġiqpan. Tutqiksitchumagiksi. ¹¹ Joshua taiyuutiqaqtuaq Justus-mik tuyuqmiuq nayaanñamik. Taapkua piñasut kisitñik Jew-ñuruat savaqatigigitka piqutigiplugu añaayugautaa Agaayyutim. Ilinisa ikayullapiagaañna araaqtuqġunjal. ¹² Epaphras-ñum nunaqatipsi suli savaktaan Jesus Christ-ñum tuyuqmigaasri nayaanñamik. Ilaan agaayyutigaasri Agaayyutmun ikayuquplusri sanñilusri suli nalaunñalusri ukpiqsriħipsigun. Agaayyutipmigaasri ilisimatquplugu Agaayyutim pisuutaa supayaatigun. ¹³ Ilisimapiagiga qanutun injqsruutriħa piqutigiplusri ukpiqsriuratl u iñuuruat nunaaqqinñi atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-miġlu. ¹⁴ Luke piqpagikkaauruaq taakti Demas-lu tuyuqtuk nayaanñamik.

¹⁵ Nayaanñaagukkitka ukpiqtuanuruapayaat nunaaqqiani Laodicea-ñum suli aġnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuanuruatl katiraġaqtuat taavruma tupqani. ¹⁶ Aġliqiaġianikkupsiuñ una tuyuutiga ilipsitñun tuyuġiyumagiksi ukpiqtuanuruanun Laodicea-mi aġliqitqulugu agaayyuvinmikni. Aasiħi aġliqiyumagiksipsuuq tuyuun Laodicea-ġmiunun agaayyuvipsitñi. ¹⁷ Uqautiyumagiksi Archippus, “Naallapiagun savaaq atanġum tillisigikkana savaquplugu.”

18 Uvaᅇa Paul argamnik aglakkiga nayaanᅇaᅇa, “Puuyuᅇniaqnasriᅇ pituksimaliᅇa isiqsiviᅇmi.” Agaayyutimtuq iᅇuaqqutilisi.

Paul-ηum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ġmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñ lu suli Timothy-miñ ukpiqtuanuruanun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkanj Agaayyutim Apaauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ηum. Uvvatuq ihuaqutmik suli qinuiññamik qaitchilisi.

Iñuuniaħhatlu Ukpiġusriatlu

² Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraġigikput, ataramik agaayullaptikni itqagiplusri. ³ Agaayyutmun uqaqaqtitluta itqagigikput, qanutun ukpiqs-rillapialiqsi, piqpaksrillapialiqsi, niġiugaqallapialiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim piqpaksrilha ilipsitñik nalunġitchikput inmiñun piksraqtaagiplusri. ⁵ Uvvatakkus tusaayugaallautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipihñakuungitchuaq aglaan sanñikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutuulħa nalupqigingiqħuġu, taatna tikiutigikput. Iisimagiksi qanuq iñuuniaħiqput ihuaħiksrapstñun ittuvaq ilipsitñitna. ⁶ Ilipsi uvaptiknun suli Ataniġmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigaluanħaan, uqaliq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuġiksi, ⁷ itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraqħusri. ⁸ Uvvatakkus siaminnigiksi Ataniġmun uqalħa iluqaitñun nunañiñun Macedonia-mi Greece-ηumlu, aasriiñ tusaayugaallautaq ukpiġutiqaġnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaq, uvaptiknununniñ ilaraksraqħuġu. ⁹ Iñuich iluqagmin uqaġigaat qanuq ilipsitñun akuqtuħiqput taamunħa tikitħapta, suli qanuq mumiħiqsi aanguanñ Agaayyutmun, Agaayyun iñuuruaq ilumunlu ittuvaq savautisrukħuġu. ¹⁰ Uqaġipmigaat taqqisilaaqsi Iġñigikkanjanik Agaayyutim qilanmiñ, Jesus-mik, Ilaan anitqiksitaġikkanjanik tuquħiġmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ηum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaaniñ tikitchuksramiñ.

2

Paul-ηum Savaħa Thessalonica-mi

¹ Aniqatiumaan! Ilipsipsuuq ilitchuġianikkaqsi tikiumaħiqput ilipsitñun suħlaakun inġiħha. ² Iisimarusri qanutun nagliksaanjaniktilaaptiknik suli kanħunakun anjalakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsimaagaatigut quliaqtuaqupluta tusaayugaallautamik ilipsitñun iglutuħaptikni atqunaq akilħiliqsuutmik. ³ Uvvatakkus ilipsitñik quliaqtuaqtitluta kinniqitqusraanġitchiptiġiñ, unniñ qaayugħnaqtuakun pitqusraanġitchiptiġiñ, naagaqaa kisumik pisaasruġmigaġnangitchugut. ⁴ Aglaan Agaayyutim pitquħagun ataramik uqaqaqtugut, takku Ilaan piksraqtaagigaatigut tusaayugaallautamik quliaqtuaqupluta. Iñunħik quyalitñiħniħummatatichugut aglaan Agaayyutmik iñuuniaħapta naiħiqtuqtaanik. ⁵ Tikiumanġiħqput uqayusrahikun nalupqigingitchiksi naagaqaa kaviħiq matummiñiaħluġu—Agaayyun ilisimarigigikput. ⁶⁻⁷ Ilipsitñiñ unniñ atlaniñ quyaġitchiuniaħniħangitchugut. Nangauħħiñaugaluaqtugut ilipsitñun atakkii Christ-ηum uqħiraqtigipluta, aglaan ilipsitñi ittugut agganaiħhuta aakauruam qaunaksriħha qitunħamiñik

atriplugu. ⁸ Piqpagivagitlusri Agaayyutim uqalhiñagingisanagun aglaan iñuullaptigunlu piqasriqsuhiksraqsı itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piqpaknallapiaqhusri. ⁹ Aniqatiumaan! İlumun itqagigiksi qanuq savaliqput sakuukhuta! Unnuaqtuummaan savaktugut, ilipsitñi akiyauyumangitluta Agaayyutim tusraayugaallautanja ilipsitñun uqauti'aptigu. ¹⁰ İlisimarusrı, Agaayyutim ilisimapmiuq, irrutchiqput ilipsitñik ukpiqtuanuruanik ipqisilaanja nalaunñapluniļu patchisaitluniļu. ¹¹ İlisimagiksi pitchuksaagihıqput ilipsitñik atriplugu aapa nakuuruuq qitungamiñik pitchuksaagipmatun. ¹² Pitchuksaagipsi arakhusri itqugaluahusri iñuunialigıtqukkanağun Agaayyutim tuqluumaripsi anjaayuqautmiñi sulı kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³ Agaayyutim uqalha tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtugiksi iñunmiñ pipmatuungıtchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqaligıplugu, taatniillapiaqmıpluniļu. Uvvatakkı akunnapsitñi ukpiqsri ruani Agaayyun savaaqtuq. Taatnaqlugu uvaguttuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim ukpiqtuanuruanısun Judeami ilinjisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savaut-tusriaqatusri. İlipsipsuuq taatnatun piyuaqsiuğimik nunaqatipsitñiñ iglutuqtusri Jew-nuruaniñ tasrapkua iglutuipmatun, ¹⁵ tuqqutchiruanıñ Atanıgmik Jesus-mik sulı sivuniksriqirinik, tasrapkua uvañalu ilakkalu piyuaqmıgaatıgıt. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisıivat! İñunıni uumiksriñuplutıñ! ¹⁶ Uqautriñiksraptikniñunniñ Jew-nungıtchuanun annıqsulıksrañatnik nutqaqtinnıağaluğaatıgıt. Taatnatchich killuğmik ataramik inıqtaqaqtut Agaayyutim qinnautaanun tikiññialıgmiknunaglaan.

Paul-ñum Tikıtıqkkummiulha İlijitñun

¹⁷ Aniqatiumaan! Uvagut piisaallalaptikni ilipsitñiñ sivikisuurami, qanutun piitchıvisi qıñıtıqkkumagaluahusri. İsrumaptıgun nayuğaluagıpsi. ¹⁸ İlipsitñun utıtqıgıkkaluahuta, uvaña Paul utıtqıññıallakkaluagtunja. Aglaan Tuungauım pirailıgaatıgıt. ¹⁹ Aglaan ilipsi kisıpsi niğıugaqagıvıgıpsi, quvıanağıplusrı, sulı akımañikun uqautıgıtlaplusrı Atannapta Jesus-ñum sıvuğaaıni agıqpan. ²⁰ İlumutun kamanautıgıpsi quvıanağıplusrı.

3

¹ Aasriñ iglutulguiqaptıgı, ittuallaliksraptıgun Athen-mi sıvunniqsugut ² tuyuğıhani Timothy anıqatvut savaqatıgıkkaput Agaayyutıkun qulıaqtuaqalıgmı tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyuğıgıqput sayııquplusrı sulı ukpiqsriñıqsı ikayucuplugu, ³ nallıqsıunniñ utıqungıtıgı makunıña piyuaqsiuğimik piqusrıgıni. Taatnatchich piyuaqqutıt Agaayyutim pisulıgıgai uvaptıknun. Taatna ilıtchugıanıkkıksı. ⁴ Uvvatakkı innaptikni ilipsitñi sıvuani uqautıgıpsi taatna piyuaqsiugısiñıpluta, aasriñ kanıqsıanıñapsısun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ İglutuutilguiqama ukpiqsriñıqsı kanıqsısulıgı, taatnaqlugu Timothy tuyuğıgıga. Pıñıksraqtunja Tuungagımun killuqsıaqtinnıağasugalusrı, iluqanısrıi savaaqput sulıaamun innasugalugu.

⁶ Pakma Timothy ilipsitñiñ uvaptıknun utıqman, tusraayugaagıksaanı ukpiqsriñapsıgun sulı piqakutıpsıgun tıkiutrıplıni, uqautıgaatıgıt ataramı uvaptıknı itqacsrıñıplısrıpsısuuq sulı atqunaq qıñıgıñıpluta uvaguttuq ilipsitñik qıñıgımatun. ⁷ Aniqatiumaan! Taatnaqhuta

iluqaani ihuilliuhaptikni suli nagliksaaqsiuhaptikni ilipsigun piyummasri laakkaurugut. Ilipsi ukpiqsrihapsi sayyillaagaatigut. ⁸ Pakma iñuugisipiaqtugut ilitchugianikapta makitatilaapsitñiksuli payanaigusri iñuuniahapsitñi Agaayyutikun. ⁹ Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchihiñaaquqtugut, quyalugu quvianagipkakkajagun sivuqqamiñi ilipsi pigiplusri. ¹⁰ Unnuaqtuummaan iniqsrullapiaqigikput qifitqigukhusri aasriñ inuqnaqtuanik ukpiqsrihapsitñi qaitchipsaagusri.

¹¹ Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam inimiñik suli Atannapta Jesus-ñum tikisilisigut ilipsitñun. ¹² Uvvatuq Atangum Jesus-ñum piqpakkutri avatmun suli iñunun iluqaitñun naupkallañnia gumigaa, piqpaksrihiquput ilipsitñik atrilugu. ¹³ Taatnağupsi sayyigisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuqaani patchisaigusri suli ipqillusri qakugu Atannigikkaqput Jesus aggiqpan piqasriguni iñunnik pigikkağmiñik.

4

Iñuuniahiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

¹ Aniqatiumaan! Uvvasuli uvaptikniñ ilinñanikkaqsi qanuq iñuuniahiksraqsi Agaayyutmi quyaqnağlugu, ilumun iñuuniahiğianikkapsisun. Pakma Atanguruam Jesus-ñum atqagun inigipsi uqapsaaqhusri atuitquplusri pitluglugu. ² Uvvatakku ilisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitñun Atanguruam Jesus-ñum anjalatchihagun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitñun pitqutigigaa, ipqillusri piisimaagusri sayunahigmiñ. ⁴ Atausriukattaagusri anjutit ilitchugiraksragigiksi qanuq ilaqatiksraliksragsi ipqihkun nalaullugu, ⁵ itna killukun kimiksrihikuunğitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutin. ⁶ Tarra kia-unniñ killukuanğillinğ aasiñ saglutağlugu aniqatni atlatuağilugu nuliaña. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alğaqsrullapiaqhusri, Ataniğmun anasriñnuqsautiqagisiñiplugich tamatkua taatnaiiplugu nalaunğitchuat. ⁷ Agaayyutim tuqlunğitchaatigut iñuuniaqupluta qaayugnaqtuakun aglaan ipqihkun. ⁸ Taatnağuni kia tamatkua ilisauttutit ayaummiyumigich iñunnik ayaksimangitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitñik Ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹ Taamna aglanğitchumaunniñ nakuuruq piqpaksrihapsigun ukpiqtu-aqatiupsitñik. Uvvatakku ilipsi Agaayyutmiñ ilisauttusriaqaaniksimaplusri, qanuq piqpakkutihiksrapsigun avatmun. ¹⁰ Suli taatnaiiplugu aniqatiupayaapsitñun iluqaani Macedonia-mi irrusriğianiklugu. Aniqatiumaan, taatnağlugu inigipsi atuitquplusri pitluglugu. ¹¹ Sivunniutilugu iñuuniahiksraqsi iñuksruigusri, iñuich atlat ilaksianğiglugich suli iñuuniutiksraqsi piññaktaaginiağlugu, maliglugu uqautianihiquput ilipsitñun. ¹² Taatnağupsi iluağitchiuliq tamatkunakña ukpiqsriñğitchuaniñ piññaktaagigisigiksi, suli kisumun inuğikkapsigun tunñaaqsiyumiañitchusri.

Atangum Aggihiksraña

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuuhigmik ukpiqs-riruatiğun tuquruatiğun alianniugaqsisrunağasri tamatkunatitun niğugaitchuatiğun iñuuhigmik isruitchuamik. ¹⁴ Ukpiğigikput Jesus tuqulğaaqhuni anitqilha. Taatnatuntuuq, ukpiğigikput Agaayyutmun aggiutipkağisiñhat Jesus-mun tamatkua tuquruat ilaanik ukpiqsriplutin. ¹⁵ Tamarrumiña Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut iñuuruani taivrurami uvlumi Atangum aggiñhani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiñaitchivut. ¹⁶ Nipituruaq tilliñ itkisiruaq, suli qaukñiat

isragulgich nipliqqan suli Agaayyutim qalguqtautaa nipliqqan Ataniq inmiñik pakmakña qılanmiñ atqagisiruq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriplutin inuuhgmun aniqqaagisirut. ¹⁷ Tarakña uvagulli inuuruani taivrumanı tatpaunautraunıaqıtugut piqatigilugich nuvıyanun paaglugı Atanıq silami, aasriñ Atanıgmi ataramik iqataugaqsıluta. ¹⁸ Taatnağusri avatmun tamatkunuuna uqalıqtıgıun arautısıtıchi.

5

Itqanaigitchi Atangum Aggıksrananun

¹ Anıqatıumaan! Atuummiruksrat aglakıksranat ilıpsıtñun inuq-nangıtıchuq. ² Uvvatakku ilıpsı kanıqsımmağıksıanıkkıksı Atangum uvlua aggıqsuksraq nıgııngısıllusrı atrıluđu tıglıñıaqtı unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuağnaiqsuq.” Taatna inuıch nıpinıkpata, taimmaıñaq piyaqqulhum tıktıksıgı annakkumıñaiğlugıch, itna lıilaa aulıyautıkkanaıun ağnaq iğñıñıksrananun. ⁴ Anıqatıumaan! Aglaan taamna nalungıgıksı, sulı Atangum uvlua nıgııngıllagumıñaiğasrı tıglıñıaqtı atrıluđu. ⁵ İluqasrı inuñni qaumami inuuniaqtusrı, savaasrı sagvıplutin. Uvagut taagmi inuunıanğıtıchugut irıgaqtulıkun. ⁶ Taatnağuta atlatıtun sıñıktuangıqsa, iqııguta qauğrımaağıksa. ⁷ Takku unnuami inuıch sıñıgaqtut, unniñ unnuamik imılıgıvıqaqtut. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik irvıqaqtuani qauğrımaağıruksraurugut. Satqagutıruksraurugut ukpiqsrııgımik sulı piqpaksrııgımik sulı nasrautiluta nıgııgaqağıksramik annıqsulıksraptıknık. ⁹ Agaayyutim tıgusrıağıngıtıchaatıgıt qınnaıtnı ıglutuqulugu aglaan annıqsugıaq piññaktaagıtıqıplugu uumuuna Atannaptıgun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqıtıgıpluta, inmiñi inuuniaqatıgısrıkhuta qakugu aggıqpan, inuugaluanıapta naagaqaa tuqugaluanıapta. ¹¹ Taatnağusrı araaqtuıtıtıchi avatmun sayyılłaağıtılusrı tunıqsımatlasrılusrı taatna pakma pisuupmatun.

Aquıllııch İlısautıtıtı sulı İlammiuğıtıtı

¹² Anıqatıumaan, inıgıpsı kamagıtıqıplugıch tamatkua savaaqaqtuat akunnapsıtñı, tamatkua Atangum tıgusrıağıkkanaı sıvullıuqtatıqıplugıllı alğaqsrıtıqıplugıllı. ¹³ Kamagııraağlugıch tamatkua savaagıkkanaıat piqpaksrııhatlı piqıtıgıluđu. Akunnapsıtñı qıñııgısrımaağusrı. ¹⁴ Anıqatıumaan, iqıasruuruat alğaqsrıqsıgı, qapınasrıruat pıtıchuksaağlugıch, sayıtıchuat ikayuglugıch, iluqaisa anuqsrıutilugıch, ¹⁵ kanıqsımalugu akısaqtunğıñıksraqsı pıgıtıchuamun pıgııllıluđu, aglaan ataramik savaaqağıksraqsı nakuuruamik avatmun sulı inupayaamun. ¹⁶ Ataramik quvıatıchaugıusrı, ¹⁷ inıgıluđu agaayulusrı, ¹⁸ qanusrıpayaaıı irvıqanıapsı quyalusrı. Taatnatun Agaayyutim pıtıqugaasrı inuunıağıpsıtñı Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqatınnıasrunaqnagu İpqıtıchuam İrrutıchım savaagıkkanaı, qamıtıchıñıaqmatun iknıgımik. ²⁰ Sıvunıksrıqırıt uqalıhıch ayaumasrunaqnagıch. ²¹ Sua iluqaan naıpillugu, qanusrıq nakuuruaq akuqtıuağıluđu piññaktağıluguluđu, ²² qanusrıpayaaııñ pıgıtıchuamıñ pıısımaağusrı.

²³ Agaayyutımtıuq qıñııñıamık qatıchırıgıkkapta ipqıqsagumıgaasrı inmiñun iluqnağusrı, sulı qaunagıyummıgaasrı ırrutıchısılı inuısrısılı tımsılı patchısılılugıch Atannapta Jesus Christ-nım aggıñıksrananun. ²⁴ Taatna İlaan tuqıuqtıgıkkapsı inııqtağıtılagaa, takku tunıqsımaruq.

²⁵ Aniqatiumaan! Iniksruutiyumigiptigut. ²⁶ Paġlalugich aniqatiut iluqaisa kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. ²⁷ Tillisigillapiagiga Atanguruam anjalatchisaagun taapkua tuyuutit agliqihksranat aniqatiunun iluqaitnun. ²⁸ Atannapta Jesus Christ-um iluaqqutrisaan nayugumigaasri.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ġmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanjuranun ittuanun Thessalonica-mi pigikkani Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ qaitchilisi iluaqutmik suli qiñuiññamik.

Atanniivikaraq Christ Aggiquan

³ Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyaraksragigikput. Nalaunjaruq uvaptikni taatnagupta, takku ukpiqsriñiqsi atqunaq nautmuktuq, suli piqpakkutiliqsi aglitmuktuq avatmun atausriukat-taaqhusri. ⁴ Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuanjuraninun uqautigigipsi nangaqhusri qanuq sivutmuutiplugu iglutuiñiqsi suli ukpiqsriñiqsi tumigaluanjaan piyuaqsiuñiq suli nagliksooqtitauñiq apqusraakkaqsi. ⁵ Iluqatij tamatkua nalupqinaiyagaat Agaayyutim sivunniutaa piqaut-lasriplusr i arjaayqautaani nagliksooqsugaluannapsi. ⁶ Uvvataku Agaayyun atanniiluni nalaunjaruakun, ilaan nagliksooqtitkisiyai tamatkua nagliksooqtitigikkasri. ⁷ Ilipsi nagliksooqtuani ilaan pitlutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilanmiñ isragulinmiñnik kamañaqtuamiñnik piqasriñuni iknikun. ⁸ Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñgitchuq tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptiknik ikniġmik anasriññuqsagisigai. ⁹ Tamatkua piyaqquġvinmun isruilaamun anasriññuqsakkaugisirut, Atangum sivuġaaniñ suli sanñianiñ kamañaqtuamiñ piiglugich, ¹⁰ qakugu taivrumani uvlumi aggiquan, kamagikkaulkisraq iñupayaamiñiñ unniñ kamagikkaullapialikisraq ukpiqsriurapayaaniñ akuqtuġiaġlugu. Ilipsisuuq ukpiqsriñapsigun uqagikkaptiknik akunġugisirusri. ¹¹ Taatnaqhuta iniqsruutiraġigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitqplusri iñuuniagvigitqukanjagun. Uvvatuq ilaan sanñimigun kimmutri iluqaan ilualikramun pisuiqsimaatlasriñun, savaaqsi ukpiqsriñapsigun tanjiglugu. ¹² Taatnañapsigun Jesus-ŋum Atannapta atigikkana ilipsitñiñ kamagikkaugisiruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-ŋum iluaqutrisaagun.

2

Iñuk Pigiilaq

¹ Aniqatiumaan! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-ŋum agġlikisraña suli uvagut katitauhiksraqput ilaanun injigipsi, ² isrummatri qanuġviigaqtitqunġitlugu qaġanaġlugu unniñ akatautqunġitlusri Atangum uvlua tikiuumaaninilugu. Taamna uqautauvaluktuaq sivuniksriqirit ilanatigun unniñ kia quliaqtuagivalukkanja unniñ iñuich uqagivalunñigaaatigut taavruminja tuyuutiptikni aglanñipluta.

³ Tamarrumuuna kimun-unniñ iñunmun kinnipkaġumiñaitchusri, takku taimña uvlug tikitchumiñaitchuq kisanik Agaayyutim igluliuġviksrautaa aqulliq atuumagaluaqnagu suli Iñuk Pigiilaq sivuniqaqtuaq tammaġvinmun sagviġaluaqnagu. ⁴ Taavruma Iñuunm supayaaq iñuich agaayyutiqaġniahat suli isrummatipayaanjat

agaayyutikuagiakun igluligisiyaa. Inmiñik inillakkisiruq iluqaanun qulliguni unniñi Agaayyutim agaayyuvikpananun isiguni suli aquvilluni agaayyutauniluni. ⁵ Itqagingitpisiun tamarrumija iluqaanik uqautianiliqsi ilipsitñi nayuuti'ama? ⁶ Aglaan taamna pakma pirailiriquqtuq ilisimaanikkaqsi. Piviksraq nalauullugu taimña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq. ⁷ Pigiirrun quviquaqsipulugu aullañinjaniktuq, aglaan atuummiruaksraq atuummiyumiñaitchuq kisanik tamarruma tiggummisaa piigaluaqtitnagu. ⁸ Tarakña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq, aasrii Atangum Jesus-ñum qanigmi anigñinjanik tuqqutkisigaa piyaqquqlugu sagviligmigun kamaqaqsilugu aggigumi. ⁹ Iñuk Pigiilaq tikitkisiruq sanñilik Tuungagmiñ qanusripayaanik quviquaqtuanik iñiqtaqaguni, tanjigilaanik qinñiqtitçhiluni kamagiraksranitñiglu. ¹⁰ Taavruma qanusripayaamik pigiilamik kinnigisigai. Ilinich akuqtuñigiligmiktigun suli piqpaqsriñigiligmiktigun ilumutuuruamik anniqsuhksragmiknun piyaqqugisirut. ¹¹ Taatnaqlugich Agaayyutim sanñisilugu killukuañiksranat ilipkaqsigaa, tanjigilaamik ukpiqsritlasrilugich. ¹² Taatnaqutin ukpiqsriñgitchuapayaat ilumutuuligmik quvianaqaqñaqtuat killukun piyaqqugisirut.

Piksraqtaanurusri Anniqsuhksramun

¹³ Aniqatiumaan! Atangum piqpagikkañasri, uvagut Agaayyun ataramik quyagiraksraqigikput piquitigilusri. Uvvataku Agaayyutim piksraqtaaqigqaagaasri anniqsuhksramun Ipqitçhuam Irrutçhim sanñiagan suli ukpiqsriñapsigun ilumutuuligmik Agaayyutun iñugitquplusri. ¹⁴ Taavrumuña piksraqtaaqigaañasri tusraayugaallautaq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsitñun. Atannapta Jesus Christ-ñum quvianañani piksraqsi piññaqtaqitquplugu, Agaayyutim tuqlugaasri. ¹⁵ Aniqatiumaan! Taatnaqusri makitaagitchi payañagisri, suli tamatkununa ilumutuuruuanun ilisauttutigikkaptiknun ilipsitñun iluqaakkun uqañaptigunlu suli aglaptigun tunñalusri. ¹⁶ Uvva Atannapta Jesus Christ-ñum inmiñik suli Agaayyutim Aapapta piqpagipluta suli ihuaqutriñigmigun isruilaamik araqtuutmik suli niñigugallautamik qaitçhigaatigut. ¹⁷ Ilaantuuq aragligich uummatirsi sanñisilusri atuñiksrapsigun nipiqañiksrapsigunlu iluqaanik nakuuruamik.

3

Iniqsruutiyumiipitigut

¹ Aniqatiumaan! Suliuvva iniqsruutiyumiipitigut Atangum uqañha uvapitigun sivutmun igliñiksranagan sukasriñuni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ² Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiipitigut annausimatquluta iñunñiñ pigiitçuapayaaniñ. Uvvataku iñuich ilinich tusraayugaallautaq ukpiñgitchaant. ³ Aglaan Atanguruuq tuniqsimaruuq. Ilaan sanñipkaqsigaañasri pigiitçuamiñ annausrimalusri. ⁴ Atangum nalupqisrunqisitkaatigut ilipsigun atuigisiñipsitñik sivutmun uqaqigikkaptiknik ilipsitñun. ⁵ Atanguruamtuuq Agaayyun piqpagipkallaññaqñiun suli Christ-ñum anuqsruitiqaqtillaññaqñlisi.

Savaktuksraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ñum atqagan tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatiupayaaniñ iñuuniaqtuaninñ iqiasruuñkun maliqutçhiñgitchuaniñlu ilisauttutinik qaisaptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruksrauliqsi

uvaptiktitun nalupqigingitchiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasruk-taungitchugut. ⁸Nalailaamik akuqtuirilhiñaungitchugut, aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrungihikun kimununniiñ sakuugutiqaqhuta. ⁹Inilhiñaugaluahuta iñuuniutiksrapitnik injingitchugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaaq savagutlaitpan nigiruksraungitchuq. ¹¹Taatna tusraarugut iñuñnik iqiasruuruanik akunnapsitñi ilaqağniplusrı suniurasrunaqatin aglaan iñuich atlat sulhatnun illagautniaqhutin. ¹²Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli algaqsruğivut iñuuniurallautaquplugich, nalaullugu iñuuniutiksrağniaquplugich. ¹³Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iñiqtuutraqtaksrağingitchiksi.

¹⁴Taamani maligutchisungitchuamik uqautiptiknik ukunani aglanı, nalunaisitchumigiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisrunaqnagu, ilaali kanjusruligumuq. ¹⁵Uumigiritun irrutisrunaqnagu, aglaan aniqatitun algaqsruğlugu.

Uqautipsaağutit

¹⁶Uvvatuq Atanğum kanjuruam qinuiññaña ataramik sukupayaaq qaitchilisi qinuiññamik. Atanğumtuq iluqasri nayuglisi. ¹⁷Uvaña Paul aglakkitka nayaanñat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqutaat uvaña tuyuutipayaagma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ñum ihuaqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraq-taağigaaŋa uqqiraqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ŋum niğiugağikkapta. ² Timothii! Ukpıqs-riñikun ilumun iğñiğigikpiñ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ŋum Atannapta qaitchiłisi iluaqutmik, ilunŋusriñiğmik suli qinuiññamik.

Alğaqsruutai Akitñaqługich Tanjiğilaakun İlisauttit

³ Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiñ ilvich uqautipmatun apqus-raallamni Macedonia-mun. İñuich ilaŋich taamani uqağiğnik tanjiğitchuanik ilisaurirut, aasriiñ iñiqtıgıgıch nutqaqtıtaksrağigitin. ⁴ Uqautilugich suqutigingitqulugich unipchaalianiglu kaŋŋiuğimikniglu takisipiagatağıgıch takku taatnatchich uqaatchagusrimağimun irrutaunıñıaqtut, pitłaitchut sayyılłaağutaulutin ukpiqquımun. ⁵ Taavruma tillisim iñuñnik piqpsaksriyumapkağayağaaŋin, takku ipqitłutin ilisimaplugu qauğrimmağiutillautapni nalaunŋaruaglu nalaunŋaitchuaglu suli piqaqhutin ukpiqsriñiğmik ilumutuuruamık. ⁶ İñuich ilaŋich ulapnaaraqtut Agaayyutim tumigitqukkanıñ tanjiğilaanun uqavaağutinun. ⁷ İliniç Agaayyutim pitqutaıgun ilisautrauyummiuğaluaqtut, aglaan uqałatin iŋmin kaŋiqsitłaitchaat tamarrumuuna uqağikkagmikkun nalupqısrungılłapiaqhutin.

⁸ Agaayyutim malıgutaksraŋa nakuułha ilisimagikput, kia-unniñ atuppagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹ Itqağipmiłlaan ilumun malıgutaksrat iñiqtauruaq iñuñnun nakuuruanun ingitchuq, aglaan navguirininun suli tupıguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiqirininun, tamatkunıŋa ukpingitichuanun unniñ agaayyiaq-taitchuanun, iñuñnun tuqquatchiullaktuanun aapamiknik unniñ aakamiknik naagaqaa iñuaqtuqtinun, ¹⁰ tamatkunıŋa atlatuqtuanun, killuliqiruanun atugağıplugich iyaalugruich aŋutitlu timiqaqtuat inmiktigun, tigliktuqtinun iñuñnik, tamatkunıŋa saglutiruanun unniñ ilisamararağaqtuuanun tanjiğilaakun naagaqaa ilisauttutinun ilumutuuruuanun qanusripayaanik akitñaummatiruanik. Taatnatchiñun malıgutaksraq iñiqtauruq. ¹¹ Taatnasriq ilisauttun Agaayyutim uqałhiñi paqıtauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusraayugaallataq Agaayyutmiñ kamaŋaqtuamiñ quvianaqtuamiñ uqautıgiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim İlunŋuktanagun

¹² Christ Jesus Atanıqput quyagıga savaapkun sayyiqsigıkkaga. İlaa quyagıga piksraqtaagıpmaŋa tuniqsimanıpluŋa aasrii savaktıgılıu-tipluŋa. ¹³ Qaanıqsuami uvaŋnun uqautıgıgaluaqtıluni piğiilıplugu suli piyuaqlugu unniñ piñiğıqlugu, Agaayyutim naglıginiğaaŋa takku ukpiqsriñiğikun taatnaqama sutilaamnik nalupluŋa. ¹⁴ Taatnaqhuni Atannapta iluaqutiluğniğaaŋa atqunaq ukpiqsritłasripluŋa suli piqpsaksritłasripluŋa Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq akuqtuyunaqtuq ukpiğnaqhuni, Taamna Christ Jesus nunamun agğısuq killiqirininun annıqsuıtyaqhuni, taputıpluŋa tamatkunakŋa piğiitłuktuami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim naglıginiğaaŋa, pitłunıqsrugaluaqtılunıŋa

killiqiriniñ, uumiña piqusriqlugu qiniqtitchitqupluna Christ Jesus-ñum anuqsrułhanik. Iłitchuqqutauyumiñaqtuna anuqsrułhanun iluqaitñun ukpiligumaagtuanun Ilaanun aasriiñ iñuutlasriłutin isruitchuamun. 17 Taavrumuna Umialinmun isruılaamun, piungigangitchuamun sulı qiniğnaitchalaqtuamun, Agaayyutmun kisanun —Ilaanun piipkaun sulı kamanaun illı taimuna isruılaamun. Amen.

18 Timothii Iğniin! Tillisigkpiñ tunñasimatquplutin savautriłipni Agaayyutmik. Taamna tillisriağa Agaayyutim uqagigigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriqutit sayyillaagutiyumigitin anuyalıqni pigiitchuamik. 19 Ukpıqsriłhiñ pigituiñaqlugu sulı qauğrimmaağiutillautaqağutin. Iñuich ilañich ayanñigaat qauğrimmaağiutillautaqağ aasriiñ ukpıqsriłıqtin piyaqquqlugu. 20 Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirauritruk, Tuungam sanñjanun pilitakka, ilinjik ilısaacaqplugik nutqautriłiksrañaknun uqamaqıutriqagimiknik.

2

Ukpiqtuat Agaayumaagvigiliksrañat

1 Sivullıuplugu agaayyutiqağniałapsitñi apıqsruutitqugipsi inıqsruutilugich sulı quyyatigilugich Agaayyutmun iñupayaat 2 sulı umialgıllu sulı atlat anjalatchirupayaat, iñuuniakaqagumuugutli sułıutailaakun qıñuurrutrimaahıkunlu sulı agaayyutiqammaağihıkunlu ihuatun iñuuniahıkunlu. 3 Taamna nakuuruq sulı quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, 4 anniqsuqurıruami iñuñnik iluqaitñik sulı ilıtchuqsritquruami ilumutuulıgmik. 5 Uvvatakkı atautchimik Agaayyutiqaqtuq sulı atautchimik akunniğutauruamik Agaayyunlu iñuıllu akunğatni, taamna iñuk Christ Jesus-ñuruq, 6 qaitchuaq inmiñik iñupayaat satuqsaqługich. Taamna ilıtchuqqatauruq Agaayyutim iñuich iluqaisa anniqsuquplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksriırutaagun. 7 Taatnaqlugu uvaña tuyuuruña Agaayyutmik naluruanun uqaqtıguqluna sulı ilısautriguqluna, ukpıqsriłhum sulı ilumutuulhum uqaıttutaa uqağitquplugu. Sagluuqtaunğitchuna, ilumutuuruamik uqaqtuna.

8 Anıtit nanıpayaaq inıqsrutlaqugitka, anıtit iluqnauqsımaaqtuat Agaayyutmun inıqsrułıkun pullutin, patchisailaakun uumısuutailakunlu uqavaagutailaakunlu. 9 Ağnat itqugitka atnuğaanıisigun iruqnaıllugich sulı isrumaıgalgulugich, atnuğaaqtutlalugich ihuaqnaqlugu, nıaqumik piññaqnaqsanıñahıq pigitlusrunaqnagu unniñ manıññiñ sulianik sulı atnuğaanik akısuruanik, 10 aglaan ağnat agaayyutiqammaağıksuat savaallautaqağlıch. 11 Ağnat iñuksruisaaıkun atchıksualgułıkunlu ilısaqtuksraurıt. 12 Uvaña ağnat ilısaıtritqunğitchitka unniñ anıtit qarğullugich aglaan iñuksruisaaqtuksraurıt. 13 Takku Adam Eve-miñ iñıqtaulğaaqsımaruq. 14 Adam kinnikkaunğitchuq, aglaan ağnaq kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanik tupiksriñğitłuni. 15 Aglaan ağnaq ukpıqsriłıgmik piqpaktamıglu sulı ipqılıgmik piaqtauyulıkun piqagumi qıtunğıulıgmıgun anniqsuğısıruq.

3

Qaukliutiksraq Ukpiqtuanıruani

¹ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq, Iñuk sivulliuqtauliḡmik agaayyuvini mi piqagukkumi, savaallautaq kimigigaa. ² Qaukhiq agaayyuvini mi ittuksrauruq patchisaiilluni, atautchimik ilaqatiqaguni, qauḡrimmaagiguni, inmiñun aḡalalguluni, iruqnailluni, tukkuḡinñaguni, suli ilisautriñhiñaanuluni. ³ Taamna imiqtuqtauyumiñaitchuq unniññ piaqluktailluni, aglaan agganaiilluni suli qinuiilluni, maninmik piqagugruasruḡaqani, ⁴ ilaan kiñunni iluatun aḡalalgulugu suli qitungamiñun kamaksriḡikun tupigipkaḡuni. ⁵ Uvvataku aḡutim qitungani aḡalalguitchumigich, qanuḡuni ukpiqtuanjuruani agaayyuvini mi aḡalatchilḡugisiva? ⁶ Taatnasriḡ Agaayyutmun mumikpaaluktauyumiñaitchuq. Kamagiliutiluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunḡaq pipmatun. ⁷ Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsriḡuanḡitchuanun kamagiuraatlasriḡuni. Taatniinḡisuagumi kanḡusaagutauniaqtuq ukpiqtuanjuruani aasiññ Tuunḡaḡmun pisagipkaḡuni.

Ikayuqtaulikisraḡ Ukpiqtuanjuruani

⁸ Ikayuqtittuuq agaayyuvini mi iñuuniusriḡiksuksraurut, ilumutuulutiñ, imiqtuqtausruḡaqatiñ, naagaqaa killukun piqagugruaḡutaiillutiñ. ⁹ Ilinich ataramik ukpiqsriḡuksraurut arguaqtuutaigutiñ qauḡrimmaagiuḡtillautagmikni ilisauttutiniḡ iluqaitñik Agaayyutim iñuiñ ukpiḡikkañitñik. ¹⁰ Tamatkua naipilḡaaqtaksraurut, aasrii uuktuaḡun pitlḡuksimaagñiqpatruñ, tarrali ikayuñhiñaurut. ¹¹ Ilaqatiunḡittuuq iñuuniusriḡiksuksraupmiut uqaksraḡsiuqtausruḡaqatiñ. Ittuksraurut qauḡrimmaagigutiñ supayaakun qanutitanaiillutiñ. ¹² Ikayuqtit agaayyuvini mi atautchiñhiñamik ilaqatiqauktuksraurut, qitungamiñik kiñuniḡimiñik iluatun aḡalatchilḡaraunuluni. ¹³ Tamatkua savaaqallautatuat ikayuqtauplutiñ inmiknun kamagikkauḡiksramik piññaktaaqagaqtuq, uqagaḡiksramik taluḡsrautaiḡhuni ukpiqsriḡikun Christ Jesus-kun piḡikkaptiḡun piqatiḡiḡisitluta.

Kamanaqtuaḡ Kanḡisilḡunaitchuaḡ

¹⁴ Aglañhamni ukuniña tuyuutiniḡ utlautiyummiisḡuḡa qinḡiḡiaḡutin akuniisruḡaqnagu. ¹⁵ Aglaan piḡallanḡiññiḡuma ukua aglaich ilisimapakḡisigaatin qanuq iñuusriḡisriḡaqtuksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatiñiñ, ukpiqtuanjuruagḡikkañiñ iñuuruam Agaayyutim, aasriññ tamatkua ilaan ayagigai tunḡaviḡiplugich ilumutuulḡhum. ¹⁶ Kia-unniññ ukpiḡusripta nalunaqtuaḡa kamanaqtuaḡ arguaḡiyumiñaitchaa suli piiḡaḡiyumiñaitchaa, Agaayyun sagviḡsuaḡ timinikhuni,

Agaayyutim Irrusian nalaunḡasriḡkaḡḡuḡu,
israḡulḡich qinḡiḡiaḡiplugu,
quliaqtuaḡiplugu nunaaqqipayaani,
iñuich nunami ukpiḡiplugu,
suli qilaḡmun mayuutikkaupluni.

4

Ilisautrit Tanḡiḡilaakun

¹ Ipqitchuaḡ Irrusriḡ uqaqtuq nalupqinaiqḡugu iñuich ilanich ukpiḡutaḡiññiaḡniḡiplugich kiñuvaatigun, tupiksriḡiḡutiñ irrutchiñik sagluuqtuanik suli maliḡuaḡlutiñ tuunḡaich ilisauttutiñitñik. ² Taatnatchich ilisauttutit uqagiraḡiḡaich iñuich kinniññiaqtuq

sagluuqtuaqhutinj, tammaiplugu kanjqsitlahaqtinj nalaunnaruamiglu nalaunnaitchuamiglu qaugrimmaagiutillautagmikni. ³ Taatnatchich iñuich ilisautrirarqtut ilaqatnihiq suli nigihiq niqit ilanitnik naggunaqlugu. Aglaan Agaayyutim niqiksrat iñiqtagigai niqiksrauplugich injiqsrulhum quyaksrihikun aquagun tamatkununa ukpiqsiruanun suli ilitchugiruanun ilumutuuhigmik. ⁴ Suapayaaq Agaayyutim iñiqtagimakkarna nakuuruanuruq. Naggugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyaalum injiqsrutaagun iñunun akuqtuumaagtaksrauruq. ⁵ Uvvataku Agaayyutim uqalhan suli agaayulhum akuqtuyunaqsiпкаgagigai.

Christ Jesus-ñum Savaktillautana

⁶ Tamatkunina ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqagupkich, Christ Jesus-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaahiqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsrihulhum uqauttutaiñiñ suli ilisauttutmiñ ilumutun ilvich maliguakkaqniñ. ⁷ Aglaan tamatkunakna uqaqtuaniñ agaayyiaq-tailaakun piisimaagumuutin, ingitchuaniñ uqautiknagutin. Ilipnun ayuqqiqsahiq agaayyutiqammaagihikun iñuuhigmik irvigilugu. ⁸ Pisuqsahiq timipkun piñnautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaagihiq piñnautauruq supayaakun, takku iñuuhigmik akiqsruutmik piqaqtuq pakma suli sivuniñmi. ⁹ Taamna nipliun ilumutuuruuq akuqtuqtaksraq suli ukpigiraksraq iluqnaqlugu. ¹⁰ Taatnaqhuta sakkigirugut sakuukhuta, takku nigiuqaqtu inillaktisrimaaglugu Agaayyutim iñuuruamun iñuich iluqatin Anniqsuqtiksranatnun, pitlugugich tamatkua ukpiqsiruat.

¹¹ Tamatkunina tililugich ilisautiyumigitin. ¹² Kimununniiñ piinilaqipkasruñaqnak nutaunilutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun iñuuniahlapkun piqpaktapkun ukpiqsrihlapkun suli ipqihlapkun atriñiaqtaksragugutin. ¹³ Aggihlammunaglaan piviqaqtillogu agliqqutrihiq, quliaqtuahi q suli ilisautrihiq iñunnik Agaayyutim uqalhaniñ piyummatiqaglugu. ¹⁴ Suqtigingisruñaqnaqu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun qaisauruq sivuniksriqiruakun qaukñijich ukpiqtuanuruat patikmatigik argaktinj ilipnun. ¹⁵ Tamatkua atuyusraqlugich, tamatkunuuna sakuugutin, aasrihi iñuich iluqagmin qinighumagaat nauhiñ. ¹⁶ Ilipnun suli ilisauttutipnun munaqqutiqaqutin, tamatkua sivutmun atuqlugich, taatnaguvich anniqsugisirutin suli tamatkua tusraaritin.

5

Nigiuqaqagviulhat Ukpigtuat

¹ Anutmik utuqqauruamik nipliatrisruñaqnak, aglaan uqap-saagummatiqaglugu ilaa aapaptun ililugu. Anutit nutauruat aniqatiuptun irrutilugich, ² agnat utuqqauruat aakaptun suli agnat nutauruat agnauniuptun ipqitчуahikun.

³ Ikayuiyumañhiñ kamaksrihikun uilgañnaanik ilailaanik urriqsuglugu. ⁴ Aglaan uilgañnaaq qitungaqaqpan unniñ tutitchiaqaqpan, tamatkua agaayyutikuahum atuqtaksranñi anayuqaamiktigun sivulliluglu ilisaksragigaat. Taatnaghigmiktigun anayuqaatin suli taataatin utiqitichivigigisigaich, taatnihiq Agaayyutmi quyanuqtuq. ⁵ Agnaq qaunaksriksraipiaqtuq uilgañnaapianuruq Agaayyutim tunñapluni agaayuruqtuq injiqsrughuni ikayuñnaghigmigun unnuaqtummaan. ⁶ Aglaan uilgañnaanjugaluqhuni qalñjaruq injimiñ killukun quvianamun, iñunuragñiallagmi tuqumaanjaniktuq. ⁷ Taatna tiliyumigitin, iñuumli

taavrumuuna upyaktungitchumigai. ⁸ Aglaan kisum iñuum ilani qaunakkutaitchumigich, suvaluk ilani inmi kiñuniñmiñi, taavruma ukpiqsriñiq ayyaumigaa ukpiqsriñiqitchuamiñ pigiilitlukkuni.

⁹ Uilgañnaaq ilalutiniaqnagu atiqagviatnun ikayuñnaqtuat kisanik piñasrukupiaq ukiuq qaanjñiqpagu, suli taamna atautchiñhiñami ilaqatniksamaruksrauruq, ¹⁰ uqautigitchiillautakiñna savaallautatigun piqaguni, qitunğamiñnik ikuatun iñuguktitchianiksimaaguni, iglaanik kiñuniñmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganjñnik igguimaluni, ihuilliuqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqagsimaluni. ¹¹ Aglaan uilgañnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilaginiaqnagich, takku ilinjisa kimmutaata ilaqatnitqigulikun Christ-miñ tunutikisiyai, ¹² taavrumuuna navguñigimiktigun akiqsruutiqqaagmiknik Ilaanun patchisiñigutin. ¹³ Tamatkua suli suuviñigigaligmik siñiqsralikun tupiñni ilitchigisirut naagasuli ilitchiñhat uqaksraqsiuñgmik suli qaunagingirrutiqalhat atlamik pigiitluktug sunik uqaksraqingisañgmiknik uqautiqaqhutinj. ¹⁴ Taatnaqlugu uilgañnaat nutautluktuat ilaqatnitqigugitka qitunğıuglugich kiñuniñmiknik qaunaksraganlugich. Taatnağumiñ piviisinnayağaiç uumiksriut uqautiqaliksrañatniñ uvaptigun pigiililugu. ¹⁵ Uvvatakkun uilgañnaat ilanjich sannitmuaniñkut maliklugu Tuunğaq. ¹⁶ Aglaan kiña ağnaq ukpiqtuanjuruuq kiñuniñmiñi uilgañnaaqagñigumi qaunagiraksraqigaa, taamnaasrii ukpiqtuanjuranun natmausrunaqani, aasriiñ ukpiqtuanjuruat uilgañnaanik ilaitchuanik qaunaksritlalatinj.

¹⁷ Qaukñiich anjalatchiruat ukpiqtuanjuranik isrummatigiraksraurut akiliusriaqaqtuksraupiağlugich malğuguglugu, suvaluk tamatkua quliaqtaqtuat suli ilisautriruat sakuukhutinj. ¹⁸ Uvvatakkun Agaayyutim uqalhi uqaqtut, “Savaktuam anjnutim qanğa qiliqsruğumiñaitchiksi savanjan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksrani piraksraqipmigaa.” ¹⁹ Agvisiksraqsiugutinun naalağnisrunaqnak qaukñiuruuq akitñaglugu kisanik ilisimaritigun malğukkun naagaqaa piñasrutigun tikiutraukpan. ²⁰ Tamatkua killuqsartaqtuat iñiqtiğutiqağumigitin takkuatni iñuich iluqağmiñ, tamatkuali atlat taluqsriğumuut killiqihiksraqmikun. ²¹ Sivugaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum suli israğulgich piksraqtaagikkañi uvaña tiligikpiñ tupigitquplugich tamatkua ilisauttit. Isivgiñgmik suli ihuaksriñgiñgmik kisumun sulipayaqni qinñiqtichisunjanak. ²² Kisumik Atanğuruam savañanun qilamiksruħikun patiglugu argapanik inillairagasrunaqnak, unniñ killuqsautinjitñun piqasriqsuutisrunaqnak, ipqihiksran qaunagilugu.

²³ Tarakñaağlaan imiñhiñamik imiqasrunaqnak aglaan iluvich ikayuhksrananun misruğugtullaalutin atniğñaqtuiñağuułapkun. ²⁴ Iñuich ilanjisa killuqsautinjich sagvirut aasriiñ ilisimanaqhutin atannikkau-galuaqnatin. Aglaan atlat killuqsautinjich aquağun sagviğisirut. ²⁵ Taatnatuntuuq savaallautat sagvirut suli ingitchaluanjağmiñ sagvilutin iriqsimaanikkumiñaitchut.

6

¹ Kisupayaat tigutaanuplutinj savaktauruat isrummatigiraksraqigaiç savagvisinj piguglugich taluqcutiqallapiaglugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa suli uvagut ilisauttutvut uqautigingitchumigaa pigiililugu. ² Tamatkua savaktit savautriqaqtuat ukpiqtuanik nagguuqtaksraqingitchaiç, takku ilinjisa aniqatigigaiç. Taatnasrunaqatinj

savautraksrağigaich ihuatluglugu sakuugutin, takku piññaktuat savaanajatiñ ukpiqtuağigaich piqpapiglugich. Uqautigilugich ilisauttutigillapiağumigitin tamatkua.

Tañğitchuat İlisauttutit suli İlumutuuruat Umialgutit

³ Kiña iñuk ilisauttinik atlakkamik ilisauttutiqagñiqpan, Atannapta Jesus Christ-ñum uqautaiñik ilumun suli ukpigvipsa ilisauttutaiñik agaayyutiqammaağihkun maligurrutingitpan, ⁴ taatnasriq kamagiliutiraqtuq inmiñik sumik ilisimangitmiuq. Taamna ikayuu-taungitchuamik qapiqsigihkun suli uqavaağumalikun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siğñakutrahigmik, avgumaliğmik, atniyuumaliğmik suli ilimasruhigmik killukun tikiutiriraqtuq. ⁵ Ataramik qapiqsigiutragummatinikhutin iñuñni isrummatinjich savallautangiqsuani ilumutuuhigmik piqanğiqhutin, ilinjisa isrummatigiliutiplugu agaayyutiqammaağihq piññallaksautauplugu.

⁶ İlumun agaayyutiqammaağihum iñuk piññaktillapiağagigaa apaigigumigich pigikkani. ⁷ Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitçugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitçugut. ⁸ Taatnağlugu atnuğaaqauraqsiñağupta suli niqiqaqsiñağupta, apaigiraksrağigivut. ⁹ Aglaan tamatkua umialgusrisuktuat anjiquusraaqtittaqtut aasrii pisağipkaqhutin naniğianjñun. Napitittaqtut iñugiaktuanun kinniççutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuñnik suksraunğivñmun. ¹⁰ Uvvatakku kimmutiqağiq manijmik pigiitçuat qanutchipayaurat kanjigigai. İlanjich piqagugrualiqamij tamarrumiña ulapnaaraqtut ukpiqsriğimiñ aasriiñ injiknun isrumaaqpautiksriuçhutin.

İlisauttutit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitñiñ piisimağiñ. Nalaunjarualiq, agaayyutiqammaağih, ukpiqsriğiq, piqpaksriğiq, anuqsruhiq suli agganajihq, taapkua sakuugutigilugich. ¹² Pisuqtılaaqni ukpiqsrihikun piqqautrağiñ, aasiili iñuuhigmik isruitchuamik piññaktaağutin. Uvvatakku taavrumuña iñuuhigmun Agaayyutim tuğluğaaatin uqauti'apkich nalupqinaiqhutin iñuich ukpiqsriillapiaqtilaapnik. ¹³ Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautağaa. İlinj uvanjı ilisimarauruk, taatnaçhutin tiligikpiñ, ¹⁴ taivrumunjağlaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviğviksrajan uvluanun tilliñ tupigilugu, ipqisillugu suli patchisaisillugu. ¹⁵ İlaan sagviñha tikiutikkaugisiruq, Agaayyutim piviksriutaagun nalaullugu Anjalatim, kisimi umialgich Umialgat suli atanğich Atanğat kamañaçhuni. ¹⁶ İlaa kisimi tuquyumiñaitçuaq, İlaa qaumami iñuñhiñam tikitchumiñaisañani iñuuruaq, iñuum qinğinqaqsimaitchaa, iñuñhiñauluni qinğinağumiñaitçuni. Agaayyutmun kamañaun suli sanjı isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Alğaqsruğumiutin tamatkua umialguruat suratigun mattumani iñuuhigmı kamañağniaqunğillugich, taatnatchiñun suuranun piunğillaaruanun tunnatqunğillugich, ağlaan Agaayyutmun iluaqqutriğmigun qaitçhirigikkaptiknun supayaamik quviagiraksrap-tiknik. ¹⁸ Tillisiqaglugich nakuuruamik savaaqaqulugich, savaallautanik umialgutiqaqulugich, iluaqqutriğikun atlat piqasriqsuliksrajan itqanaırrutilugu. ¹⁹ Taatnağuminj suuraçsrağmiknik injiknun

tugvaigisirut, tunᅇaviksramiknik piigumiñaitchuamik, aasrii ilinjich piññaktaaqatlalutin iñuuligmik ilumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsirruratauruaq qaunagillau-
tagumigiñ. Piisimaagutin uqaqahigmiñ agaayyiaqtailaakun sulii uqaksraq-
tuhigmiñ isilgailkun. Iñuich ilanjisa uqaqaquat taatna isrummatigiraqtut
inmiknun isrumaturuanuplutin, aglaan taatniingitchut. ²¹ Iñuich ilanjisa
isrumattun piññaktaaginigaluaqlugu, aglaan taatnahigmiktigun ukpiqsriiq
tammairagigaat. Agaayyutimtuq iluaqqutrihhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaŋa Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisulhagun. Tilirauruŋa quliacquagitquplugu akiqsruutauruaq iñuulikun pigiagutikkaptigun piqasriutillaaptigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuŋa Timothy-mun, piqpagiplugu igñigipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta ihuaqquutilisiñ ilunŋugilutin suli qifñuirrusrimaagutin.

Quyyatit suli Pitchuksaağutit

³ Uvaŋa quyagiga Agaayyun savautragikkağa qauğrimmaagiutillautakun, sivulliatkaptuuq pipmatun. Quyaragigiga itqağiplutin ataramik iniqsrułhamni unnuaqtuummaan. ⁴ Itqağiplugich qulvisin, qifñigummiullapiagikpiñ atqunaq, uvaŋaptuuq imaqałiksramnun quvianamik. ⁵ Itqağigiga ilumutuuruuq ukpiqsrisigikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisigikkaŋa aanaruapich Lois-ŋum suli aakavich Eunice-ŋum. Arguağingitchiga taatnaptuuq ukpiqsrisiqalıñ. ⁶ Taatnaqlugu itqaagtuutigikpiñ makititquplugu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun iliqiıhapkun argamnik. ⁷ Uvvataku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qaisaŋan uvaptiknun iqsisaiğaatigut, aglaan saŋjiksritchaatigut piqpakktumglu suli inmun anjalalguligmik.

⁸ Taatnağutin kanjuginagu ilisimaraulhiñ Atannaptigun, unniñ kanjuginaja uvaŋa İlaan isiqtaŋa, aglaan nagliksaalhiñaanjulutin piqutigilugu tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqaqtitchiıhagun ilipnik. ⁹ İlaan anniqsuğaatigut suli tuqluğaatigut inmiñun iñugisrukhta, pisigisruŋaŋnagu savaavut, aglaan pisigiplugu İlaan sivunniutini suli ihuaqquťni. Sivuaniiomma ihuaqquťianiñniğaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰ aglaan pakma ilitchuğipkağaatigut taavrumiŋa ihuaqquťmik tumigiplugu sagviıha Annisquťtipta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkağaa saŋjia tuqułhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun İlaan sagviğaa iñuuliklu tuquyumiñailiğlu. ¹¹ Agaayyutim nalunaikkagigaŋa uqautigitquplugu tusraayugaallautaq, uqqiraqtauluŋa suli ilisautrauluna. ¹² Taatnaqlugu tamanna piqutigiplugu uvaŋa nagliksautiqaqtuŋa tamatkuniŋa. Aglaan kanjuginğitchiga, nalunğitlugu kisumun tunŋalıga, suli uvaŋa nalupqigingitchiga İlaan qaunaksriłksraŋa savaamnuk taivrumuŋaaglaan uvluanun atanniivium. ¹³ Ukpıqquťaiğñiaqnağich ilumutuuruat uqalıhich ilisauttutitka ilipnun atriraksriuqlugich, payanaigvigilugu ukpiqsriłiq suli piqpaktaq pigiagutikkaqput piqasriuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagilugich nakuuruat ilisauttutit qaunaksraqsirruraturuat ilipnun saŋjigikkaŋagun Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵ İlisimağıñ, iluqatin piqatipta Asia-miıtuat malingiğaatŋa unniñ unitchaatŋa, taapkuaksuli Phygelus-ŋumlu suli Hermogenes-ŋum. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqquťigumigai tupiqatai Onesiphorus-ŋum, takku ikayugağigaŋa iñugiaktuami. İlaan kanjugisruŋaŋnagu iliga isiqsiviñmi. ¹⁷ Rome-mun tikıpqauraqami pakkiutiniğaaŋa paqılğatałamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq nagligillaŋniğliuŋ taivrumani uvluañi atanniivium. İlipsi ilisimallapiagiksi atqunaq ilaanun savautiğiga Ephotos-mi.

2

Christ Jesus-ŋum Anuyaktillautana

¹ Ilvich, igñiin, sanñjivigigumagiñ iluaqputaa Christ Jesus-ŋum. ² Uqałhich tusraakkatin uvañniñ uqautigi'apkich sivuğaatanı iñugiaktuat ilisimarit qaaniqsitchumigitin iñuñnun ilisautritlaruanun atlaniktuuq. ³ Iglutuğlugu nagliksaałhiñaanuiksran qanutitanaitchuatun anuyaktaatun Christ Jesus-ŋum. ⁴ Anuyakti anuyaktauligmiñi ilłakkattaagusrimmataitchuq iñuuniałiğruağmiñun, aglaan ilaan quyaliummatiqagağigaa qaukligikkani tiliuqtigiplugu. ⁵ Suli aqpaliutraqti aqpaliutrałigmiñi akimalguitchuq kisanik tupiksriłuni maligutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktuag piññaqqaagtusrauraqtuq nauruanıñ katitchiłigmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanguruam ikayuğisigaatin kanjisiłiksranatigun supayaat.

⁸ Itqagiun Jesus Christ anipchakkauruaq tuqułigmiñ, kanñjiviqaquatuaq David-mik, quliaqtuağikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvataku uqaqalłapkun tusraayugallautamik nagliksaaqtitauruna suli pituqakkauruna liilaa savvaqłukkataqti. Aglaan Agaayyutim uqałha piññaılutaitchuq. ¹⁰ Taatnaqluna iglutuğiga suapayaaq Agaayyutim piksraqtaanjı piqutigiplugich, ilinittuuq anniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun iñuutquplugiılu isruitchuami kamanautaani. ¹¹ Uvvauna ilumutuuruuq nipliun,

Uvagut tuquqataugupta Ilaagun

iñuutqikkisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagut iglutuisuiñağupta

anılatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagut Ilaa piılaağiguptigu,

Ilaantuug piılaağigisipmigaatigut.

¹³ Tuniqsimmatrıñğitchugutunniñ

Ilaa tuniqsimmatrıraqtuq,

takku piılaağiyumiñaitchuq inmiñik.

Savakti Ilaagikkauruaq

¹⁴ Itqaaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik alğaqsullapiağlugich Agaayyutim sivuğaani anuyautiqaqunğıllugich nipliutitigun. Taatnasrıq ikayuutaunğıtchuq iñuñnun tusraaruanun, aglaan ukpiqqutaığutauraqtuq. ¹⁵ Pisuqtilaaqni piññaaktağiniağlugu iluagikkaułıq Agaayyutim qıññanani atrıluuq savakti kanñrusruutaitchuuaq savaağmigun, nalautlugu ilisautriruaq uqałhanik Agaayyutim ilumutuulhan.

¹⁶ Uqaqatiginagich agaayyiaqtailaat iñuich kinnauruat uqaqamin. Taatnasrıq unurrutauruq ayuuqtaaliksranatnun iñuich Agaayyutmiñ.

¹⁷ Taatnatchich ilisauttutaat atrıraqtuq killıgruamik nunjuuqtuağlugu uviñga timim cancer-tun. Malğuk taatnatchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. ¹⁸ Taapkuak ukpiqsrısaıqhutik, ukpiqqutaiqsitchirik ilanjitñik ukpiqtuat nıpiqalıgmikkun anıtqıłiksraqput atumaaninıplıgu.

¹⁹ Aglaan tunñaviksriugana Agaayyutim ilumutuuruuq atlanñuqtangitchuq. Taatnaqhuni aglaksımaaqtuq, itna, "Atanguruam ilisimagai tamatkua ilaan pigikkani," suli itna, "Kisupayaaq nıpiqagumi Atanguruamun piginıliuni killulıqısrıuıqsurauruq." ²⁰ Tupıq anırıuaq piqagaqtuq puggutani utkusrıññik atlaagaıñik. İlanjich piılanıuraqtut manıñmiñ qatıqtaamiñ naagaqaa kaviqsaamiñ, atlat suli qırınmiñlı qıkumiñlı.

Akisuruat utkusiich puggatallu atuqlugich tuyuǵmiaqaqamin kisanik aasriiñ akiññiqsrat ataramik atuqlugich ilañich suaqluqaǵvigiugich. ²¹ Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitchumi iluqaaniñ killuǵmiñ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqiqsitaugisiruq aasriiñ qaukñan atutulugu, itqanaigusrimaaglugu atuliksrani savaallautapayaamun.

²² Nutaułhum kimmutai qimaummiugaqtaksraqigitin, aglaan piññaktaaginiaǵlugu nalaunñaruatiq, ukpiqsriñiq, piqpaktaq suli qiñuiññaq, tapiǵugutin tamatkununa ilumun tuqluǵaqtuanun Agaayyutmun ikayuquplutin. ²³ Aglaan uqaksraqtutiqasruñaqasri kinnaqtun nalukkapsigun. Iisimagiñ taatnatchim isruqaǵaǵilha uqaallatrakiǵmik. ²⁴ Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraunǵitchuq. Ilaa iluqaqutriruksrauruq iluqaifñik, nakuuluni suli anuqsruluni ilisautriñuluni, ²⁵ agǵañailuni nalǵuqsruiyumi iǵlugirimiñik. Itpiaqtuq Agaayyutim mumigvigaqtitchiñiksrānanun ilitchuqsriłutin ilumutuuruamik. ²⁶ Aasrii qauǵrimmatinitiqñiaqsut kaniqsiaqatqilikon, annagutin nigatchiananiñ Tuunǵaum, tigulaluakkani tupigitqupluni.

3

Uvlut Aqulliich

¹ Aglaan kaniqsisriñ una. Aqulligñi uvluni sakiqnaǵutit ilinñiaqtut. ² Iñuich ilitlukkisirut inmiknułhiñaq, pisugruaǵutinigutin, uqavilǵutin, arguñasriłutin, uqaǵniǵluligutin, tupiktaigutin añayuqaamniknik, quyyataigutin, ukpiqsrisaigutin, ³ iluqaqutrisaigutin, ilunñukkutaigutin, saglutusrilutin, tatamnaqsilutin, suli iqsiñiaqsilutin, ilinñisa nakuuruuq uumigiliutilugu, ⁴ ilinñich ataaguñitauǵugutin, isrumamikni sivutmuusruusriłutin, suunasrugiliutilapiaǵutin, quviasruñiallitlugutin agaayyutiqałiksramikniñ, ⁵ ukpiǵusriq qiñiǵnautigilñiñiaǵniǵlugu, aglaan ayaksimapmiłaan ilumutuuruuq. Taatnatchiñiñ inñuñiñ piisimaǵumuutin. ⁶ Taatnatchich ilañich siñiqsraǵimiktigun payariraqtut piyaruanik aǵnanik pigiililapiaqtuanik suli iǵliǵutikkauliqsuanik qanusripayaatigun kimmuñitigun. ⁷ Taatnatchich aǵnat ilinñiuraǵniallaǵmiñ ataramik ilitchuqsriñitlaiqsuat ilumutuuiǵmik. ⁸ Taipchuak Jannes-lu Jambres-lu akilñiłitupmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipchua inñuich akilñiupmiut ilumutuuruamun, isrummatinñich pigiililutin, ukpiqsriññualiqhutin Agaayyutikon. ⁹ Aglaan taatnatchich ayuuǵumiñaitchut, takku kisupayaam kaniqsimaiñhat qiñiǵisigaat, ipchunñaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

Iisauttutit Aqulliich

¹⁰ Aglaan ilvich maliguaqkaǵiginiñ ilisauttutiga, qanusriuhiga, suli piyummatiga inñuuhigmi. Tuvraǵniakkaǵiginiñ ukpiqsriñiga, anuqsruhiga, piqpaktaǵa, suli iǵlutuiñiga, ¹¹ piyuaqsiuhiga, suli nagliksaaqsiuhiga ukpiqsriñhapkun. Iisimaanikiñ iluqaan atuummiruq uvañnun Antioch-mi, Iconium-milū, suli Lystra-mi, tatamnaqsipługu nagliksaaqsiuhiq iǵlutukkaǵa. Aglaan tamatkunakña iluqaifñiñ Atanguruam annautikkaǵigaaña. ¹² Iñuich agaayyutikuǵaktuapayaat Christ Jesus-mi piqataulutin piyuaqsiugisirut. ¹³ Tamatkuali killukuaqtuat pinñaqatit pigiilitmugutin kinnitñikun atlanik, suli kinnilutin inmiknun. ¹⁴ Aglaan ilvich ilisauttusriagianikkan ilumutuuruuq

payanaiglugu sivutmuutigumigiñ. Iisimagiñ kisuniñ iisauttusriagiñhagun, ¹⁵ suli iisauttusriagiñhatigun iilaalugruuliqniñaglaan Agaayyutim uqalhi. Tamatkua kanjicspachhiñaugaatin anniqsuqtikigmun ukpiqsriñlikun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvatakk uqalipayaaq Agaayyutim Makpigaanani ittuq ilaan anigniliutaagun, suli anniqsuutauruq iisautriruni, iñiqtigiruni, nalguqsruiruni, suli algaqsruiruni nalaunjaruañiksramun, ¹⁷ iñugli agaayyutikuaqtuaq naamasriplugu paqnamallautlasriplugu qanusripayaamun savaallautamun.

4

¹ Tiligikpiñ sivugaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum Atanniuruksrauruam iñupayaanik iñukuuruanik unniñ tuqunjaruanik, suli piqutigiplugu aggitqihiksrañalu añaayyuqautaal: ² tililapiagiñkpiñ quliacqtuaqitquplugu tusraayugaallataq, uqaginiapiaglugu piviksrañagun naagaqaa piviksraitmatun inñaan, iñitchuqipkañniutigilugu, algaqsruutigilugu, pitchuksaagutigilugu, suli anuqsruipayaakun iisauttutigilugu. ³ Uvvatakku piviksraq tikiumagisiruq iñuich naalañnisungihiksrañat ilumutuuruamun iisauttutmun, iglitulugitun inñin pisuhigmikkun, katichiñialigutin iisautriksrañmiknik tusraasrukkañhiñaigmiktigun. ⁴ Iinich naalañnitlukkummataigutin Agaayyutim ilumutuulhanun, aglaan naalagulitluglugh utuqqaqtat unipchaaliat. ⁵ Ilvilliasriñ qauqrimmaagiksksraurutin qanusripayaami irviqanñaqpich, iglutuglugu nagliksaaqsiuñiq, quliacqtuaqilugu tusraayugaallataq, suli tanjiglugu savaaksrapayaana savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvanjaliuvva tikiummigiga tuqqutauñiksrağa Agaayyutmik piqusriqluñ. Aullañiksrağa marrumakña iñuuhigmiñ tikiummiruq. ⁷ Atriplugu aqpalitraqti nunjitchiruaq, uvanjaptuuq iñuuhlamni ukpiqsriñiq Agaayyutikun pigituiñağiga. ⁸ Pakma akiññaktaksrağma niaqugutiksrañan nalaunjaruañhum taqqigaana, Agaayyutim nalaunjaruam Atangum qaisaña uvanñun taivrumani uvlumi, uvanñuñhiñaungitchuaq aglaan iluqaitñun aggitqihiksrañanik inugruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uggisigilugu utlakumigikma. ¹⁰ Uvvatakk Demas-ñum marrumiña nunamik kimmutiqatluliqhuni unitchaana. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrii Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayugaana. Tuvaqaqatigiyumigiñ Mark ikayuqtiksrağa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyugigiga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu aggiaqsiyuvich saagağumigiñ quppigağa unisağa Troas-mi Carpus-mun, makpigaatlu suvaluk qisinqiñ piliugat aglaktuğvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtim atqunaq navianniuqtitkaana. Atangum utiqitichivigigisigaa atniutaigun. ¹⁵ Ilvittuuq qaunakkutiqağumuutin ilaagun, takku iñuaksriñigillapiakikun akilliliqsugai uqauttutivut. ¹⁶ Sivujanjutiqaalhamni Rome-ñum añalataiñun tapqitchuñ, iluqatin unitchaatña. Agaayyutimtuq akitñautailañniagligich taipchua. ¹⁷ Aglaan Atangum nayuqluñ sayyiqsugaana uqautigianitlasriplugu inuñaiğlugu iluqatin Jew-ñungitchuat tusraarakrañat. Uvaña annautikkauruñ tuqqutauviksrağaluamniñ. ¹⁸ Suli Atanguruam annautiniagaana iluqaaniñ pigiitchuamiñ, annautiluñ pakmaniittuamun añaayyuqautmiñun. Nangauñ illi ilaanun qanjavak isruilaamun. Amen!

Aqulliich Iłammiuġutit

¹⁹ Tuyuqtuġa iħuaqquṡmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupiqataiñun Onesiphorus-ġum. ²⁰ Erastus Corinth-mi ittuiñuqtuq, suli unitchiġa Trophimus Miletus-mun atniġñaliqman.

²¹ Agġiħuaġniuraġumuutin ukiuġraguqtitnagu. Eubulus-ġum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaanġaġaatin, atlallu aniqatiut.

²² Atanġuruamtuq piqasriqsuġlisin irrutchipkun. Agaayyutimtuq iħuaqqutilisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

¹ Tuyuutit ukua aggiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqiraqtigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraq-taağigaŋa ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliquplugich suli ilisauttitiqağlugich ilumutuungagun ukpiğusripta, ² tunŋaviqaqtuakun niğjugaqalikun isruitchuamik iñuuliğmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruğniğaatigut taavrumiŋa iñuuliğmik sivuani aullağniñhan piviksraurum. ³ Aasrii nalaullapiaqługu piviksraq sagviğaa taamna tusraayugaagiksuağmigun. Taatnaqtuksrağuqłuŋa savaaksritchaŋa, uvaŋaasrii uqağiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. ⁴ Titus, aglaktuŋa ilipnun iğñaurapiamnun ukpiqsriñkun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iħuaqqtikun qñuiññiqsimaagumigaatin.

Titus-ŋum Savaŋa Crete-mi

⁵ Uvaŋa unitchikiñ Crete-mun iħuaqsruquplugich sut iħuaqsrugaksrauruat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanuruat qaukħiksrañitñik nunaaqqipayaani. Tillisitka itqağilugich, ⁶ qaukħiksraqtaanuruuq patchisaitchuksrauruq, anun atautchimik ilaqatiqağuni, suli qitunğai ukpiqsriñulutiŋ uqautausruŋaqatiŋ pitchiğiillugich tupiktaiħkun. ⁷ Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaanani analatçhiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuhigmigausruŋaqani, uumitchaktanğiğuni unniiñ imiliğaqtausruŋaqani, qinnaktasruŋaqani unniiñ killukun piqağugruasruŋaqani. ⁸ Ilaa tukkuğinñaqsuksrauruq, piqpaksiñuluni nakuuruamik, inmiñun anlalguluni, nalaunjaluni, ipqilluni, suli alğaqsrutmik tuvrairuanuluni. ⁹ Uqaqtiksraqtaam payanairvigiraksraqigaa uqaututini ukpiğiraksrauruuq suli iviqtisrimaagtuuq ilisauttutmun. Taatna ilitqusriqağumi ilaa pitchuksaagilgugisiruq atlanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, suli qñiqtilgugisiyaa tanğiğiliqutaat akilliiruat uqaliğmun.

¹⁰ Uvvatakkun iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhutiŋ atlanik nipiqağimikkun kinniqihikun, suvaluk taapkua ilisautriuat iñuk nalunaitñutchiqsuksrauplugu annautrauniaqpan. ¹¹ Ilisauttutaat nutqaqtitaksraqipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich anayuqaagiich ilisautriğimikkun ilisauttutingiğilaaksrağmiknik killukun piqağugruaqhutiŋ. ¹² Crete-tagmiut ilaŋat sivuniksriqiraat nipliğñiqsuq, Crete-tagmiurguuq ataramik sagluturuaniplugich, niğrugaaqłuktun inniplugich, suli iqiasruuplutiŋ niğitlaturaunuplugich. ¹³ Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnağlugich iħualiksrañatnun ilvich iñiqtiğumigitin ipiksilugu, ilinjiñli sayakturuamik ukpiğusriñikkumuut, ¹⁴ itlungiğutiŋ Jew-nuruat unipchaalianitñunlu ilisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuuliğmik. ¹⁵ Supayaaq ipqitçuq iñuñni ipqitçumaruani, aglaan ipqitçuaniqitçuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriñgitchuani, takku ilinisa isrummatinich suli qauğrimmaagiutillautaniç qaayugnaqsianiksimplutiŋ. ¹⁶ Ilinich ilitçuqsrimanigaluaqhutiŋ Agaayyutmik, aglaan iñuuniaħhata piillaagigaa, ilinich uumiktanikhutiŋ, tupiktaiqhutiŋ, iñiqtaqağumiñaiqhutiŋ nakuuruamik.

2

Nalaunn̄aruat Iļisauttitit

¹ Aglaan ilvich iļisauttutigiraksraġigīñ iļisauttutiksraq iļumutuurautigun uqahiqtigun. ² Uqautilugich utuqqanaaġuqtuat anjtit qauġrimmaaġiqulugich, isrumaugalgulutin, ilinjitñik anjalalġusritqulugich. Iļumutuġuġutin ukpiqsriļiġmikkun, piqpaktaġmikkun, suli iġlutuilġusriļiġmiktigun. ³ Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaaġuqtuat aġnat ukpiqtuam irrusrianik piqaqulugich, sagluturuanjtuqunġiļugich, naagaqaa tigutarriutitqunġiļugich taanġaġmun, iļisautritqulugich nakuuruakun, ⁴ atriraksrallautāġuġutin nutautluktuanun aġnanun piqpakstriksraġatigun iļaqatiumiknik suli qitunġaġmiknik, ⁵ inmiknun anjalalġusriļutin ipqiļikun suli iļaqatausruqsilutin kiñunigmi, tupiqsritlasriļutin anjutiumiknik. Agaayyutimli uqalħa iñuich suunijlaġinġitchumigaat. ⁶ Taatnatuntuuq pitchuksaāġlugich nukatpiat anjalallautahksraġatnun inmiknik. ⁷ Ilviļlu supayaatigun atriraksrallautāġuġutin savaallautakun. Iļumutuġullapiāġutin suli piyummatiqāġutin iļisautriļiqni. ⁸ Uqautriļutin naġġuksruġnaġumiñaitchuakun, akilļiļiqsuqtitin kanġusrutlasriļugich, piġiitchuakun nipiksraillutin uvaptigun. ⁹ Uqautilugich savaktaāġruich tupiksritqulugich anjaayuaġmiknik suli quyalilugich sukupayaaq. Ilinjich kiumakliqsuksraunġitchut ¹⁰ unniñ tigliktuġvigraksraġinġitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksraġigaat nakuuħiqtin suli qanutitanaiħiqtin kamagikkauħksraġanun iļisauttitim Agaayyutikun Anniqsuqtiptigun suraġahipayaaġmikni.

¹¹ Uvvatakkun Agaayyutim iħaqqutaa iļisimanaqsiruaq iñupayaat anniqsuliksraġatnun. ¹² Taavrumuuna iħaqqutmigun Agaayyutim iļisautigaatigut agaayyutailaakuaqunġitluta suli nunakuahum kimmutaaguaqunġitluta, iñuutqupluta uvaptiknik anjalalġusriļuta, nalaunn̄aluta, agaayyutiqāġuta pakma uumani nunami, ¹³ taqqiħaptikni quvianaqtuamun uvluanun niġiugaġikkapta, kamanautaa kamaanaqtuam Agaayyutipta Anniqsuqtipta Jesus Christ-ġum sagviqpan. ¹⁴ Ilaa qaitchuaq inmiñik piqutigipluta, annautisraqhuta piġiitchuapayaamiñ suli piġiagutitqupluta inmiñuħhiñaq, ipqiġuta, piyummatiniguta nakuuruakun. ¹⁵ Tamatkua iļisauttutigiymigitin, atuġlugich anjalatchiñiqni, pitchuksaāġiļiqni suli alġaqsruħhatni tusraarivich. Nalliatnun-unniñ piinijlaġipkasruġaqnak.

3

Ukpiqtuam Agaayyutikuaġiatiksraġa

¹ Itqaaqtuutilugich iñugikkatin maliġutchiħiksraġatigun anjalatinik suli qaukliġñik, tupiksriħikun ilinjitñik, itqanairrutitqulugu savaallautapayaaq. ² Uqautilugich piġiilakun uqautiksritqunġiļugich, aglaan qiñuiyusrimaāġlugich, iļauraaqnaġlugich, suli ataramik agganairrutriħikun irrutriqulugich iñupayaanik. ³ Uvvaptuqtakku qaanikkaptikni kinniqipluta, tupiktaitluta, nalaunn̄aisimarugut, savaksiqsimaplugu kimiksriħiq quvianaġikkanġigun killuum qanusripayaatigun, iñuuniaqhuta uumiktakun suli siqñaktakun uumikkutipluta avatmun. ⁴ Aglaan Agaayyutim Anniqsuqtipta agġiqami piqpakstriħimigun suli iħaqqutriħimigun anniqsuġaatigut. ⁵ Uvagut savaaqallautahaptiguunġitchuaq aglaan ilaan nagliksriħimigun

anitqiksitkaatigut salummakkaukapta imiǵmik aasriiñ Ipqitchuakun Irrutchikun qaitchipluta nutaamik iñuulǵmik. ⁶ Uvvatakku Agaayyutim agliplugu qaitchigaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun Anniqsuqtiptigun, ⁷ taavrumuuna iluaqqutaagun uvagut nalaunǵasripkaqhuta Agaayyutmi, suli piññaaktaǵilugu isruitchuaq iñuuliq niǵiugaǵikkakput.

⁸ Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaña ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupqisruutaǵutin, iñuilli ukpiqsruuat Agaayyutmik ataramik kipiǵiyumuut piviqaqtiliksraǵagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunǵarut suli ikayuutiksraurut iñuñni. ⁹ Aglaan piisimaǵvigilugu isilǵaiǵikun uqaksraqtuhq, immakǵaqtatigun atiqtigun kanǵiuhq, aivvatrahq, suli akimaniutraliǵmiñ maliǵuksratigun qaisauruatigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaungitchut unniñ pitluktuanǵitchut. ¹⁰ Malǵuǵuǵluguunniñ alǵaqsruutiqaǵumigiñ iñuk akatchiruaq avgumaliǵmik ilamiñi, suqutigitqisruǵaqnagu malinǵuǵutillanǵitpan. ¹¹ Uvvatakku ilisimagiñ taatnasriq iñuk iluaqsruutaungitchuq suli killuqsautaiñ kaniqsimapkaǵaǵigaat nalaunǵihagun.

Ilisauttit Aqulliich

¹² Qakugu tuyuǵiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallaksapiǵumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuña ukiisukluña tarani. ¹³ Ikayuǵniallapiǵumiikkiñ Zenas, maliǵutaksraliqirilu suli Apollos aullaǵniakhakni iglauiksraǵmikhun, suli supayaamik inuñaiyallapiǵlugik. ¹⁴ Iisautilugich iñugikkavut piviqaqtitchiǵiksraǵatigun savaallautamik, aasiñ piqaqtitchilutin atlat inuǵikkanitñik iqaisruktuasruǵaqatin.

¹⁵ Iluqaǵmiñ piqasriqsuqtima nayaanǵaǵaatin. Nayaanǵaqmigivut ukpiqtuaqatiuvut. Agaayyutim iluaqqutaan iluqasri nayuǵumigaasri.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹ Uvaŋa Paul tigutaanuruaŋa piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiñ Timothy aniqatigikkapput uvamniittuqtuuq. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ² suli Apphia-munlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu aŋuyyiuqtauatiptiknun, ukpiqtuaŋuruanunlu katisruuruanun tupipnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta Atanguruamlu Jesus Christ-ŋum iluaqutiqpaglisi tutqitutiqaqtillusilu.

Philemon-ŋum Piqaksriħhalu Ukpiqsriħhalu

⁴ Quyagiga Agaayyutiga itqaģiplutin iniqsruqama, ⁵ tusraaplunŋa piqaksrisilaapnik iluqaitñik Agaayyutim iñuiñik suli ukpiqsrisilaapnik Atanigikkaptiknik Jesus. ⁶ Piqatigiilıqput ilipsitñi ukpiqsriuanuruani piģuqtuksrauruq ilitchuģitlasriħsri ikayuutipayaanik pigikkapsitñik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqatmaan, quviatchaigikma arautiqaqłunlu piqpakku-tiħapku, atakkii ilisimagiga quviatchaiħhiñ iluqaitñik Agaayyutim iñuiñik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸ Taatnamik inıģvigillagukkikiñ sumik piraksrapnik tiliħhiñaugaluaqhutin, aniqatigiplotin Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ŋum piqpaksriħhagun tilisunģitħikiñ, aglaan uvaŋa aŋayuqaaqtuami, isiqtapluŋa pisigiplugu Jesus Christ inıģvigisrukkikiñ. ¹⁰ Tarra iniqsruģikiñ piģiplugu Onesimus iģñiģiliutikkaga ukpiqsriħman Christ-mik qiliqsimaħhamni pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimña ikayuutaunģitħaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtıģuqtuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹² Utıģmun tuyuģisraaqsigiga. Akuqtullaŋniaģumagiñ irrusriñıģutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtıģisrukkaluaģiga uvaŋni illugu. Savautinayaģaana iniksraģaluapni qiliqsimaħhamni piqutigiplugu tusraayugaaģiksuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiñaiapiaqtuŋa apiqsrukkaluaqnak. Nakuurualıqiñ piyummatıģillapiaģlugu nunuripkasruŋaqnak uvaŋnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaģniqsuq ilipniñ, ilipnun utitlasripluni iñıģlugu. ¹⁶ Uvakŋaniñaglaan savaktaaģruuħhiñaugıqsuq ilipnun aglaan nakuqsitłukuq savaktaaģruñmiñ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piqpaknaqsıruq aniqatıģiliutipluni uvaŋnun aglaan pitłukługuunniñ ilipnun, takku Agaayyutim piģiliuti pmıģaa iliptuntuuq. ¹⁷ Isrummatıģıģupŋa piqatnaaģıpiagłunŋa, paģlayumagiñ utiģpan uvaktun ilıģlugu. ¹⁸ Suli qitkutiksriñıģpan suuraŋnik taimani qımakami suli niģģıuqsrumaqaqpatin akiilıuti yumagiñ uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuŋa argamnik itna, Uvaŋa Paul akilıģñiapiagiģikiñ. Itqaaqtuutingitħikiñ qanutun niģģıuqsruutiqaqłilaaqnik uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallaŋniaŋŋa pisıģilugu Atanıq, quviatchaksagłunŋa aniqatıģıplunŋa Atanguruakun.

²¹ Aglaktuŋa uumiŋa ilipnun nalupqıģiñģitługu tupiksrisuuħhiñ ilisimagaluŋŋaan savaaqatłunŋiaħhiñ iniqsruaģıkkamniñ. ²² Aasriipsuuq niģıuqaqtuŋa qıñıtılasıģıħimnik ilipsitñik iniqsruħapsıgun. Taatnaqhutin itqanaıyaģumuutin iniksramnik.

İlammiuģutit

²³ Epaphras-*num* tigutaan^uqatigikkağma pisigiplugu Christ Jesus tuyuğaatin nayaanñağmiñik. ²⁴ Mark-*numlu*, Aristarchus-*numlu*, Demas-*numlu*, Luke-*numlu* savaqatiuma tuyuqmigaatin nayaanñanik. ²⁵ Uvvatuq iluaqutrisaan Atannapta Jesus Christ-*num* irvigiliun irrusriqsi.

Tuyuun Hebrew-ᵿuruanun

Agaayyutim Uqaᵿha Uqaqtigiplugu Igñiñi

¹ Injilᵿanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliptiknun sivuniksriqiritigun akulaiᵿᵿugu atlakaagiikᵿugich. ² Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaatigut Igñigmigun, nalunaiqsagmigun paitchaktaaqplugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñiᵿnikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiñiᵿnaitchuq. Aglaanpakma kamaun qausaiñaqtuq Igñiᵿuruakun Agaayyutillapiatun itluni. Igñiᵿuruam tigummiugaᵿaa supayaaq uqaliᵿmigun sanᵿiqaqtuatigun. Piinjanikamigich iñuich killuᵿsautaat, aquvinniqsuq taliᵿᵿianun kamaᵿniᵿsram pakmani.

Iᵿñiq Kamanatluktuq Isaᵿuliᵿmiñ

⁴ Taatnaᵿhuni kamanatluksipluni israᵿuliᵿmiñ Agaayyutim atchiᵿñiᵿaa kamanatluktuamik atigmik ilinᵿa atinᵿiñi. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatunniñ israᵿulᵿich nipliutisrimaitchaa, itna, “Ilvich Igñiᵿigikpiñ.

Uvlupak nalupᵿinaigikpiñ iᵿniᵿiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalms 2:7*

Naagasuli itnaᵿsimaitchuq israᵿuliᵿmun, “Aapaugisiruᵿa ilaanun aasrii uvaᵿa Igñiᵿilugu.” *2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13*

⁶ Aasriipsuuq, tuyuᵿiyasripmagu Igñiᵿuruuq aᵿalatiqatini iñuᵿnun marrumani nunami nipliᵿniᵿsuq, itna, “Iluᵿatinᵿ Agaayyutim israᵿulᵿiñ purvigilitruᵿ.” *Deuteronomy 32:43*

⁷ Suli uqautigigai israᵿulᵿich, itna, “Israᵿulᵿich anuᵿiᵿuᵿtinnigai, savaktiniasriiñ ikularuaᵿuᵿtitlugich.” *Psalms 104:4*

⁸ Aglaan Igñiᵿuruamun uqaqtuq, “Agaayyuun, aᵿalatchirauᵿisirutin taimuᵿa. Aᵿalatkisigiñ aᵿaayyuᵿautiñ nalaunᵿakikun.

⁹ Quviagigiñ nalaunᵿaruaiᵿ aasrii uumigiplugu nalaunᵿaitchuaiᵿ. Taatnaᵿhuni Atanᵿum, Agaayyutivich, piksraqtaagiᵿaatin qaitchiᵿlutin pitlukuamik kamakkutmiglu quvianamiglu tamatkunakᵿapayaaq piqatipniñ.” *Psalms 45:6-7*

¹⁰ Itnasuli uqaqtuq ilaagun, “Ataniiq, aullaᵿniisaqqaᵿataᵿimi iñiᵿiñ nunalu qilaglu argapnik.

¹¹ Tamatkua piungigñiaqtut, aglaan ilvich itchaᵿataqtutin. Iluᵿatinᵿ tamatkua utuᵿqᵿuᵿniaqtut aasriiñ atnuᵿaaluktun suungigutin.

¹² Uligaatun imuniagitin aasrii simmiᵿutinᵿ atnuᵿaaluktun.

Aglaan ilvich atlanᵿuᵿumiñaitchutin suli ukiutin isrukᵿitchumiñaitchut.” *Psalms 102:25-27*

¹³ Aasrii nalliatnun israᵿulᵿich uᵿautriᵿlaksimaitchuq itna, “Aquvittin taliᵿᵿinᵿa tunᵿaani aᵿalatchiqasiutilutinasrii uvamnik akiilᵿlapiagiñakhatnunaglaan iluᵿaitᵿnik uumigirivich.” *Psalms 110:1*

14 Israǵulgich savaktaulhiñaqut irrusriuplutiñ. Tiliraurut ikayuqu-plugich tamatkua annautrauniaqtuanik.

2

Kamanaqtuaq Anniqsuǵiaq

¹ Qiñiǵikput Iǵñiǵuruam kamanatluha israǵuliñiñ. Taatnaǵuta piliqiaqtuksaurugut qaunatqiaǵiǵlugich tusraakkavut. Tupigiguptigik tamatkua taggivaqtaǵumiñaitchugut ilumutuuruamiñ. ² Uqalıpayaaq israǵulgich uqautigikkañat payañaitchuanuruq. Aasriiñ kiñapayaaq navguiruaq maligutaksramik tupiksriñgitluniļu nalliusriaqǵisiruq anasriññuqsautmik. ³ Taatniitpan qanuǵuta annañniaqpisa anasiññuqsaviksraptikniñ suksraǵiñitchuptigu anniqsuǵiaq? Atanǵum Jesus uqautigiqqaǵaa taamna anniqsuǵiaq. Aasriiñ tamatkua tusraaqqaaqtuat uqalıǵmik qaaniqsitkaat nalupqinaiqǵugu uvaptiknun ilumutuuniplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimpakǵniǵai atlakaǵiisigun quviqnaqhutiñ savaatigun, suli Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun pisuǵimigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkauruat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaǵiñgitchai israǵulgich añalatiksraulugich nunami tikitchaǵumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqalıhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiuñ iñulhiñaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagitlaniqpiuñ iñuum iǵñiñ?

⁷ Sivikitchuami kamanaitluktitauraallakkaluaqǵugu israǵuliñiñ, niaquusriǵniǵiñ kamanautmik kamakkutmiglu,

⁸ suli inillakkiñ añalataǵitlasriplugu supayaaq.”

Psalm 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluaqtitlugu Agaayyutmun inillañniplugu iñuk añalatchirauplugu supayaamik, pakma qıñiñgitchikputsuli iñuum añalatchitlapiaqtilaanja supayaamik. ⁹ Aglaali qıñiǵikput Jesus “sivikitchuami kamanaitlullaklugu israǵuliñiñ.” Agaayyutim iluaqutmigun tuqupkaǵniǵaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqǵugu niaquusriǵniǵaa kamanautmik kamakkutmiglu.

¹⁰ Agaayyutim añalanniǵai supayaat, suli supayaat sagviǵniǵaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiuñ iǵñi nagliksaahikun tikiutitquplugich iñugiaktuat iǵñiǵich qılanmun. Taamna iǵñiq aullaǵniiriǵuǵniǵaa anniqsuǵiñatnun. ¹¹ Taamna ipqiǵisitchiruaq iñuñnik Agaayyutmun suli tamatkua ipqiǵisitauruat iluqatiñ aapaqǵniqsut atauchiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ñum kannuǵiñgitchaa taiyuǵisrañat ukpiqsriuat aniqatiumiñik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“Iñitchuǵipkautigigisigipniñ aniqatiumnun;

nangǵisigipniñ akunǵatni ukpiqtuanuruat.”

Psalm 22:22

¹³ Itnaqhunisuli,

“Tunñavigigisigiga Ataniq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittunja ililgaani Agaayyutim qaisañiñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

¹⁴ Taapkua ililgaat timiqagtut auaqahutinlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timiqaqhuni ilinjisitun. Tuqukami sannigutamim timimigun piyaqquutlas-riñigaa tuqupkaitlaruaq iñuñnik, taamna tuungaaq. ¹⁵ Jesus-ñum annautis-rañigai tamatkua iñuich tigutaanuruat iñuuniqtutillaagmikni iqsiñhatigun tuquligmik. ¹⁶ Atakkii Jesus-ñum isrumaaluutiginğitchai israğulğich, aglaan ikayuğugai iñuich kiñuviagikkañi Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksrauruq aniqatiunñisun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunñuksripluni tuniqsimaruanuplunilu agaayuliqsiqpaguqtuq ilinjitñun. Jesus-ñum tuquligmigun piigñigai iñuich killuqsautinğich qinñuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuuq nagliksaaqtuq uuktuaqsiukami. Taatnamik ikayulgunigai tamatkua ukpiqsirruat uuktuaqsiupmata ilaatun.

3

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksrağigiksi Jesus tilirauruaq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiqpauruq ukpigikkaqput payañaitlugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaagiriminñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruaq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñnik. ³ Taamna iñuk nappairuaq tupigmik kamakkusriaqatluktuq tupigmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautrillautatluguaqtuq Agaayyutim iñuiñnik Jesus savautrillautatluktuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkagigaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruuq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktaulñhiñaqhuni. Moses nipliqsimaruuq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruuq igñiğupluni añalatchiruaq iluqaanik tupigmik. Iluqata ukpiqsirruani Agaayyutmik, uvagut tupigigaatigut Agaayyutim ukpiqsrisiağupta niğiugaqağuptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiagvinqagtut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq, “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa, ⁸ siqquqsilaagñiaqasigik isrummatigikkasri, taipchunatatun akilliliqsuiruatun Agaayyutmik uvlumi taivrurmani suviksraillaami. ⁹ Aapaapsi uuktuaqiağatağaatña arguağipluñ qinñigaluaqğugich savaatka. ¹⁰ Taatnaqñuñ malğukipiani ukiuni uumitchautriruñ taipchuninñu iñuqatigiñnik, aasriñ uqaqñuñ, ‘Pigisupayaakkanat killuuruq. Kanjqsimaitchaat ilitqusriğa.’ ¹¹ Tarra akiqsruqtuñ uvanñun uumitchağamni, itna, ‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.’” *Psalm 95:7-11* ¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqağikkañu. Taatnamik qaunatqiağiutisitchi avatmun. Avallangitchumuusriñi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsauñ ukpiqquataiğilugu uummatipsitñi. ¹³ Aglaan pitchuksaağutisritchi avatmun taiyuğnanñuansuli “Uvluvanñmik” suli tusraatlanñapsi Agaayyutim nipaanic tupiksritlanñapsilu.

Tupiksriñgitchupsi nalliysi siqquqsiviaqtuq ilaatni killuqsautmun sagluqipkağuni. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-ñum ukpiqsimaurağniagupta ukpiqsriñhaptiktun aullağniñhaniñaglaan tuniqsimalutalu payanağuta isruanunaglaan. ¹⁵ Itnaqsimaruaq,

“Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa siqquqsilağniaqasigik isrummatigikkasi taipchunatitun akilñliqsuiruatun uvlumi taivrumani suviksrailaami.”

Psalm 95:7-8

¹⁶ Kisut tusraaniqpatruñ Agaayyutim nipaa akilñliqsuipmata ilaanik? Aa, iluqatin taipchuanurut iñuich Moses-ñum annisikkañi Egypt-miñ. ¹⁷ Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malğukipiani ukiuni? Aa, iluqatin taipchuanuniqsut killuqsagtaqtuat tuquplutiñaaSriñ suviksrailaami. ¹⁸ Agaayyun akiqsruğniqsuq inmiñun, “Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiağvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatin taipchuanurut tupiksriñgitchuat Agaayyutmik. ¹⁹ Tarra ilitchuğigikput ukpiqsriñgisilaanaj, taatnaqhutiñaaSriñ tikitchumiñaiñiqsut kinilirviksrağmikhun, taavrumuñ a nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkannun ilinjitñun.

4

¹ Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiağviksrakun itchugaaqtuq. Anayasuktuaqta nalliysi tikiñgitchiaqtuq taavrumuñ a minguiqsiağvinmun. ² Takku iñuktitun suviksrailaami inilğaallapiaq uvaguttuq tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuakun. Aqlaan tusraakkanata anniqsunğiññigai, takku Agaayyun ukpiğingitlugu. ³ Uvagut ukpiqsriruani minguiqsiaqataurugut Agaayyutmi nipliutaatun, “Akiqsruqtuñ a uvamnun uumitchaalamni,

‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiağvigitqukkamnun.’”

Psalm 95:11

Itnağniqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlugich inğatalkhaniñaglaan nunam.

⁴ Aglausimaruaq samma taavrumuuna tallimat malğuuataatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiaqtuq savaağmiñiñ tallimat malğuuataatni uvlut.”

⁵ Tusraakkaptitun sivuani itnalgitchuq, “Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiağvigitqukkamnun.”

⁶ Tarraasriñ taipchua tusraaqqaqtuat tusraayugaagiksuamik isingitchut Agaayyutim minguiqsiağvianun ukpiqsriñğihigmiktigun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut minguiqsiaqatauliksraptikhun Agaayyutmi.

⁷ Agaayyun inillaitqiksuq atlamik uvlumik taiplugu “Uvluvanmik.” Inuğiaktuat ukiut pianikmata uqautigitqikkaa tumigiplugu David, uqaliqtigun tusraakkaptigun itna,

“Uvluvak tusraagupsiuñ Agaayyutim nipaa

siqquqsilağniaqasigik isrummatigikkasi.”

Psalm 95:7-8

⁸ Tarra Joshua-mtuuq iñui Agaayyutim minguiqsiaqtinniqpagich, Agaayyutim uqagitqikkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiağvinmun.

¹⁰ Atakkii kiñapayaaq isiqtuag Agaayyutim minguiqsiağvianun, nutqaqmiaq savaağmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaağmiñiñtuuq.

¹¹ Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiağvianun Agaayyutim. Tupiksriñgitchuksraungitchugut atrilugich sivulliavut suviksrailaami isingitchuat

taavrumuŋa minguiqsiagvinmun ukpiqqutaiŋmiktigun. ¹² Uvvatakku uqalŋa Agaayyutim uumaruq sanŋillaŋiaqhuŋi. Qamuŋaagatlaruq iŋuum iŋuusrianunlu irrusrianunlu suli isivgiuqlugu isrummataalu kimmutaalu, atriplugu ipillapiaqtuaq avatmulik avguiraqtuq saunŋiŋik sagviraŋuq patqa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuŋaani qanusripayauraq uumaruaq iriqsimangitchuq, aglaan supayaaq sagviruq qinŋinaqhuŋi irraknun ilaan isivgiuqiyumaaqtuam uvaptiknik savaaptikniglu.

Jesus Kamanaqtuaq Agaayuliqsiqpak

¹⁴ Taatnamik, ki ukpiŋilakput payaŋaiguta Jesus, Agaayyutim Igŋiŋa, kamanaqtuaq agaayuliqsiqpagikkaqput. Ilaa apqusaananiŋniqsuq qilaktigun sivuŋaanun Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayuliqsiqpakput isumaaluqatautlaruq ilisimapluni qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa anŋiqusaasqsiupmiuq uvaptiktun supayaatigun, aglaan killuqsangitluni. ¹⁶ Taatnamik sivuŋaniutisa ihuaqutriaqtuamun Agaayyutmun nalupqisrunŋiguta, ilisimalugu Agaayyun ilunŋuktaqtuq ihuaqutriginiakkaqput ikayuŋnaqsiraŋigupta.

5

¹ Iŋisimaŋapsisun Agaayyutim aglausimaruamiŋ uqalhaniŋ, qaukŋipayaŋat agaayuliqsiŋ piksraqtaanuragŋniqsuq akunŋatniŋ iŋuich savautitquplugu Agaayyun pisigiŋlugich iŋuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutunik tunillaŋutiniglu killuqsautiŋitŋun Israel-aagmiut. ² Ilaa iŋuŋhiŋaupluni iŋmiŋik ilisimaruq sayaisilaagmiŋik. Taatnaqhuŋi agganairrutitagai tamatkua killuqsaktuq pisagaluaqatiŋ. ³ Ilumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tunillaŋutinik killuqsautmiŋun pitrigalualagmi killuqsautiŋitŋun Israel-aagmiunjuqatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauŋik kamakutiŋaqtuq. Aasriiŋ kiŋaunniŋ iŋuk agaayuliqsiqpautlaitchuq iŋmigun; piksraqtaanuruksrauruq Agaayyutmiŋ Aaron piksraqtaanupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamaŋaŋiaqsangitmiuq iŋmiŋik agaayuliqsiqpanŋun qaukŋiguqsaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliuti-plugu,

“Ilvich Igŋiŋigikpiŋ.

Uvluvak nalupqinaigikpiŋ igŋiŋigiplutin takkuatni iŋupayaat.” *Psalms* 2:7

⁶ Uqagipmigaaptuuq atlamiimma,

“Ilvich agaayuliqsigigikpiŋ Melchizedek-tun iliplugu,

aasriiŋ agaayuliqsaugisirutin isruitchuamun.” *Psalms* 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuquŋigmiŋ. Kiggusriaqagŋniqsuq taluqsriplunikii Agaayyutmik. ⁸ Igŋiŋigaluanŋagmi nagliksaaqtuq atriplugich iŋuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami ilinŋiŋiqsuq tupiksriŋigmik. ⁹ Pakma tuquanikami Jesus naamasiruq, aasriiŋ anniqsuŋlasiruq iŋuŋnik taimuŋa tupiksriuruapayaŋik ilaanik. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiŋuq agaayuliqsiqpanmik Melchizedek-tun iliplugu.

Kiliktuutit Qapiqunŋiluta

¹¹ Uqautiksraukkaŋaluaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiŋnaqtuq kaŋiqsiŋkautigiliksraŋa taamna ilipsitŋun, takku tusraasrunŋitchusri alapisaacpaitlusri. ¹² Pakma ilisautriŋugumiŋaqsigaluaqtusri

aglaan ilisautriqaqtuksraurusrisuli ilisautripsaaqtuksrauruamik ilipsitñik sivulliqsigun ilisauttutauruatigun Agaayyutim uqalhiñi. Aniqammiuratun miluktuqtuksrausrugaagniqsusri niqipiatutlailusri. ¹³ Kisupayaag miluktuqtuaq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik ilitchuğingitchaasuli atlakaagiiksilaarjak nalaunnjaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaa itñuguaniksamaruat. Taatnatun iñuum ilisağullapiaqtuam uqalhanik Agaayyutim kanjqsitlasisaiñagagigai sakiqnaqtuat suli puttusritlasrirağigaa sum nalaunnatilaanja killuqsaututilaanalu.

6

¹ Taatnaguta uqautigingiglavut sivulliich qaganaqtuat ilisauttutauruat Christ-kun. Iñuguğnaqsigaatigut. Ilisautriñiqisa sivulliuplutinj ilisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaañiñiñ tuqułhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriñikun, ² suli ilisautriłuni paptaagidiqtigun suli inillailuni argañnik iñunñun, suli ilisautriłuni añitqilhatigun tuqunjaruanik atanniñikunlu isuitchuakun. Taapkua ilisauttutigigai aniqammiurat. ³ Aasriiñ qulvaqtaaqta ilisauttutinin iñuguaniktuanun iñunñun, ami Agaayyutim pisuğigikpaun.

⁴ Iñuk ukpiqsriruağuaniktuaq kanjqsipkakkauñanikami Agaayyutim qaumanagun, uuktuanjanikamiļu aatchuutauruamik qilañmiñ, piqasriutianikamiļu Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuanjanikamiñlu nakuulha uqalhan Agaayyutim suli sanñiqalha Agaayyutim añalatchisaan, ⁶ tarra —taatnasiq ukpiqsriruağuaniktuaq taggivağumi maliguagaluaiğmiñiñ Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgitmatun pigaa Iğñinja Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuqułha. ⁷ Iñuk ukpiqsrimaaqtuaq Christ-mik ikayuusiaqatquq nunatun qanakkusiaqatquatuun silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkununja nunaliqiraunlu. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraungiqsitauroq nunatun naurirağatquatuun kakitlağnaqtuanik ikikkaugisiranik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsunğitchuq.

⁹ Piqpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisunğitchugut itilaapsitñik nunagiksuatun aasriiñ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunnjaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuillapialiqsi Agaayyutim iñuiñik piqtutigiplugu piqpaksriñiqsi ilaanik. ¹¹ Suli kaviuğigikput atausriullaalusri ikayuñiñapiaqplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnagupsi iñuuniqtutilaapsitñi nalupqinaiñiağiksi niğiuqagaliqsi. ¹² Savautrituiñiaqugipsigiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchi atlanun ukpiqsriruanun akuqtuiruanun ukpiqsriñikun anuqsruhikunlu Agaayyutim akiqsruutigikkanjanik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiñ Abraham atuğniğaa atini takku atqitchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnağniqsuq, “Nalupqinaitchuamik quviasaapiagnağikipiñ aatchuğutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqqilğataqami anuqsruhikun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkanjanik. ¹⁶ Iñuittuuq akiqsruğupmiut atuqlugu iñuum atqa kamanatluktuaraq injmikiñ. Anjigutauram nalupqinaiğagigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavaagutiksraq piiqlugu. ¹⁷ Uvvali

Agaayyutim nalupqinaigukkaa tamatkununa akiqsrukkagmiñun atlanñugumiñaisilaana sivunniutini aasriiñ nalupqinaiglugu atuqlugu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunñavigigikput Agaayyun atuqamiun akiqsruutini nalupqinaiyautiniñu, atakkii uqalha atlanñutlaitluni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuksaallapiagaatigut tigummitqiañiguplugu niñiugaq qaisauruaq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niñiugaqikkaqput kitchatun iñuutchipsitñun ittuq aullatlaitluniñu sanñipluniñu. Taamna niñiugaq kisaqsimaruaq qilañmi sivuñaanillañiaq Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqiiñiqsrauruam iluani. Kisaliqiri isiqtuq taruna piqutigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaayuliqsiqpaguqtuaq atriplugu taimña Melchizedek.

7

Agaayuliqsi Melchizedek

¹ Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsaupluniñu kamañniqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunniñaa Abraham utiqtuuaq akiñliqqaaglugich umialgich. Agaayyutiniñaa ikayuusriaqaquplugu. ² Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuñniñaa quliññugutaanik utqutipayaakkañmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliplugu itnautauruq Umialga Nalaunñaruathum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiññam. ³ Iñuich naluniñgaich añayuqaak sivullianjillu unniñ sumi annisilaana tuqqtulaañalu. Atriginiñaa Iññina Agaayyutim agaayuliqsiusugaaqhuni qañapak taimuna.

⁴ Isrummatigisriun qanutun kamañqtilaana taavruma añutim, unniikii Abraham-ñum sivulliagikkapta kamañautiqaqtuam aatchuñniñaa quliññugutaanik utqutikkañmi. ⁵ Aasrii Abraham kinuviaqañniqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqlugu maligutaksraq Moses-ñum aglaana Israel-aagmiupayaat quliññugutikuruksrauniqsut taapkununa Levi-tkuayaanun agaayuliqsiñuqtuanun. Taatnaqtuksrauniqsut iluqatin Israel-aagmiupayaat qitunñagigaluaqtitlutin Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanunñiñagmi akuqtuiñiqsuq quliññugutmik Abraham-miñ. Iniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqaqtuaq. ⁷ Iñuk qaitchiruaq ikayuusriaksramik kamañatluqtuq iñunmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilumutuuruq. ⁸ Aasrii Levi-tkuayaat akuqtuiraq tut quliññugutinik aasriiñ ilisimarugut tuqqtulaañatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq quliññugutinik, aasriiñ uqagimaitchuq tuquniñlugu. ⁹ Uqautigillaglagu taatnatun, Levi kinuviaqtuummañmi kiñuagun akuqtuisuugaluaqhuni quliññugutinik, ilaan quliññugutikuniñaa Melchizedek-mun atakkii sivullianan Abraham-ñum taimmani taputiplugu. ¹⁰ Takku Levi anigaluaqtitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliagmi Abraham-ñum Melchizedek-ñum paaqmaun.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsut maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtuummaitñik añaalatchiñhatigun agaayuliqsit savautriñhatnik Agaayyutmik. Uvva savaañat tamatkua agaayuliqsit anniqsuiññiaullapiagniqpan naamasilugu, suvaata inuqsrañniqpa atlakauramik agaayuliqsimik aggiqsuksramik atrilugu Melchizedek kinuviañingisana Aaron-ñum? ¹² Tarra Aaron-ñum kinuvianji

agaayuliqsauruksraungisut, atakkii nutaaq agaayuliqsi aggiqsuq, Melchizedek-tun ittuag. Taatnamik maligutaksraq anjalatchiruaq savautrihanik nutaam agaayuliqsiqpaum simmiqsuksraunigsuq. ¹³ Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsiqpauruq uqautigikkaput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanungitchuq, nalliatunniin sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutiñ tunillaqtuñvimi. ¹⁴ Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kanjiaha Judah-miñ. Moses-ñum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuag

¹⁵ Uvvasuli nalupqinaipsaagniqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman. ¹⁶ Christ agaayuliqsiqungitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ñum aglakkanatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiqtuq sanjiagun iñuulhum simmiqumiñaitchuam. ¹⁷ Agaayyutim uqathan nipliutiginiḡaa Christ-kun,

“Agaayuliqsaurutin qanapak taimuḡa atriplugu Melchizedek.”

Psalm 110:4

¹⁸ Aasiñi sivulliq tilliñ atuḡumiñaiqsuq takku sayaitluni lu sumun ikayuutauyumiñaitluni lu. ¹⁹ Maligutaksram nalaunḡasripkaḡumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutlukuamim niḡiuganiktugut nalaunḡasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qal-lilaḡniaqtugut Agaayyutmun.

²⁰⁻²¹ Agaayyutim nalupqinaigñiḡaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiqtuq nalupqinaiyautilaakun. Aasriñi Jesus agaayuliqsiqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Atanḡuruam akiqsruutigigaa isrummitqikkumiñaitluni, itna, Agaayuliqsaurutin taimuḡa.”

Psalm 110:4

²² Taapkunuuna uqaiqtigun Jesus nalupqinaigutigigaa nakuutlukuam sivunniḡutum. ²³ Sulipsuuq, iluqatiñ sivulliich agaayuliqsit nayuuti-tuiñatlaiñiqsut savaḡmikni atakkii tuqulhum piiqsittaḡiḡai. ²⁴ Aglaan Jesus agaayuliqsauruq nayuutituiñaqtuq taimuḡa. ²⁵ Taatnaqhuni annautitlapiḡaḡiḡai qanumipayaaq tamatkua iñuich utlautiruat Agaayyutmun inḡmigun, ataramik iñuuruq inḡisruutipluni ilinḡitnik.

²⁶ Tarra taatnasriḡ agaayuliqsiqpak inuḡigikput ipqitchuaq taqsraq-taitchuaḡlu pigiirrutaitchuaḡlu piisimaaqtuaḡlu killuliqiriniñ, aasriñ kamaḡsipskakkaupluni qilañmi. ²⁷ Inuḡingitchaa tunillaqtuliksrani uvluḡaḡipman taipkunatitun qaukḡinisitun agaayuliqsit qaitchisuuru-atitun tunillaqtuutmik, sivulliuplugu inḡin killuqsautmiknun suliasriñ Israel-aaqatmin killuqsautinḡun. Aglaan Jesus tuqukami sannigutami tunillautigiruuq inḡiñi atausriḡmiaqḡu. ²⁸ Moses-ñum maligutaksraqun sayaitchuat iñuich agaayuliqsit qaukḡiḡuḡuurt. Aglaan taamna maligutaksraq inuḡnaiqsuq Agaayyutim iḡni agaayuliqsiqpaḡuḡtitmauḡ nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiqpaugisiruq taimuḡa naamaḡpluni supayaakun.

8

Agaayuliqsiqpaḡa Sivunniḡutum Nutauruam lu Nakuutlukuam lu

1 Tarra una uqautigikkaqput, naalaǵniǵlaksiuŋ, piqaqtugut taatnatchimik agaayuliqsiqpaŋmik aquvittuamik taliqpianun aquppiutaqpaŋan kamanaktuam Agaayyutim qilaŋmi. 2 Savautriruq agaayuliqsiqpaupluni inimi ipqiŋiŋiqsauruami agaayyuvipiamiittuami [qilaŋmi], iŋuum nappanǵisaŋani aglaan Atanǵum inmiŋik nappakkanani. 3 Qaukhipayaŋat agaayuliqsit qaitchisuuruksaurut aatchuutinik tunillautiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqpakputtuq aatchuutiqaqtuksauruq Agaayyutmun. 4 Uvvaami Jesus nunami itchugaaǵumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqaqtuq qaitchisuuruanik aatchuutinik tunillautiniglu tuvraǵlugu maliǵutaksraq. 5 Agaayuliqsiqayaat savaqaǵaqtut agaayyuvikpaŋmi nunami atrinulhiŋaqtuami taǵǵalhiŋauruamiǵu tuvraǵlugu agaayyuvikpapiaq qilaŋmiittuami. Moses nappaqsaaqsilǵataqmauŋ tupiq agaayyuvikpaksramun Agaayyutim uqautiniǵaa, “Qaunatqiaǵigutin nappaǵumagiŋ tupiq tuvraǵlugu iliktigutaa ilisauttusriaǵikkan iŋgimi.” 6 Aglaan pakma Christ-ŋum akuqtuǵaa kamanatluktuq savautriŋiq atlaniŋ agaayuliqsiniŋ savautriruaniŋ nunami. Taatnamik Jesus-ŋum akunniǵutauruam atausiŋuqtikai Agaayyunlu iŋuiǵlu nakuutluktuakun sivunniǵutikun. Taamna nakuutluktuq sivunniǵun tunŋavigigaa Agaayyutim tuniqsimaǵhanun, tupiksriǵhanuunilaq iŋuich. 7 Uvvaami sivulliǵ sivunniǵun patchisaŋiŋiŋqpan, atlanik inuqnaǵayaitchuq. 8 Agaayyutim quyagingiŋiŋǵai iŋugikkani aasriiŋ itnaqhuni, “Taimanigu sivunniǵutiqaǵisiruŋa nutaamik iŋuiŋun Israel-ŋum Judah-mlu. 9 Itchumiŋaitchuq atrinatuŋ sivunniǵutim qaisaptun aapaŋitŋun uvlumi taivrurmani tasrirriutikapkich aullautityaǵlughich Egypt-miŋ. Tupigingitmatruŋ sivunniǵutiga taatnaǵlughich suksraaǵitka, niqliqsuq Ataniq. 10 Una sivunniǵun inillaŋniǵigiga Israel-aaǵmiupayaanun taivrurmani uvlumi, niqliqsuq Ataniq. 11 Iǵisigiga maliǵutaksraǵa iŋuŋma isrummatinjitŋun aglaglugulu uummatinjitŋun, atrilugu iŋuk aglakmatun kaliikkamun. 12 Ilinisa kamagigisigaatŋa kisima agaayyutauluŋa aasriiŋ ilinich iŋuginiaǵitka. 13 Taivrurmanigu kiŋaunniŋ ilisautriyumiŋaiaipiaqtuq nunaqatmiŋik aniqatmiŋiglu itnaǵuni, ‘Iitchuǵiuŋ Atanǵuruq.’ Atakkii kisupayaam ilisimapiaǵisigaŋa kamanaiŋiŋiqsramiŋaglaan kamanǵniqsramun. 14 Takku ilunŋugigisigitka tupigingitchaluaqtitluŋa. Suli itqagitqikkumiŋaigitka killuqsautinich.” *Jeremiah 31:31-34* 15 Agaayyutim uqautigikamiuŋ nutaaq sivunniǵun tarra uqautiginigaa sivunniǵutiǵruuq utuqqaliruanuŋplugu. Supayaq atuǵnaǵumiŋaiqman utuqqalipluni piǵaqtuq.

9

Nunamitŋaqtauruaǵlu Qilaŋmitŋaqtauruaǵlu Agaayumaaǵvik

1 Aasriiǵi sivulliǵ sivunniǵun atuqtaksraqaqtuq agaayuliqsitlu iŋuiǵlu savautriŋiksraŋatigun Agaayyutmik sulii Agaayyutim irviagun

nunamiittuakun. ² Taamna Agaayyutim irvia malġunġnik iniaqqtuq. Sivulligmi inimi kialuuraqaġvicaqḥuni niġġivicaqḥuni lu ipqitchuanik qaqqialigaanik, taiyuutiqaqḥuniasrii ipqitchuamik inimik. ³⁻⁴ Tuglian talukuyaam tunuani inauraq taiyuutiqaġniqsuq inimik ipqiñniqsauruamik piqaqtuq ikipkaiviliamik tipraġiksautinun piliaq kaviqsaamik maninġmik suli ipqitchuamik suluutmik iluqani qaalgiaaq kaviqsaamik maninġmik. Iuani ipqitchuam suluutim ilulik piliaq kaviqsaamik maninġmik imalik Manna-mik suli ayauppijananik Aaron-ġum akutuqpalitlaruamik suli uyaqqak aglaqatquak maligutaksramik. ⁵ Qaanani suluutim matuan israġullak tuglauqsimauraaġniġaak Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natqigutrisimaġvia killuqsautinik. Aglaan tamatkua sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶ Uqautitqiglagu, Agaayyutim irvia malġunġnik iniaqqtuq. Uvlugaġipman agaayuliqsit isiġaġniqsut siġalligmun inimun savautityaqḥugu Agaayyun atuumaragaḥhatigun. ⁷ Aglaan kisimi qaukhat agaayuliqsit isilhiñauraqniqsuq ilulligmun inimun aasriiñ atausriġmiaqḥugu ukiugaġipman saagaqḥuni auġmik qaisaksraġmiñik killuqsautmiñun suli killuqsautaatnun Israel-aaqatmi killuqsatquaat naluhġmiktigun. ⁸ Taavrumuuna Ipqitchuam Irrutchim kanjicsipkaġaatigut apqun inimun ipqiñniqsauruamun anmangisilaanjanik uvaptiknun napaniqtutilaanani siġallium inim. ⁹ Taamna siġalliq ini atrikusrautauruq iñuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit ikipkaqḥugich tunillautit nalaunġasripkatlaitchaat iñuk Agaayyutmi; iñuum aatchuutaiñ patchisailaaqtikum iñaitchaat qauġrimmaġiutillautanani. ¹⁰ Tamatkua atuqtaksrat anjalatchilhiñaqut niqinigu imimigu suli iġġuutiksraqtuġvikaanik. Iñuich tupiksriuksrauniqsut tamatkuninġa qaahinġakun atuqtaksranik inillanġiañhanunaglaan nutaanuruam nakuutluktuum sivunniugutim.

¹¹ Aglaali Christ agġianiktuq. Ilaan agaayuliqsicpaġigaa sivunniugutim nutaanuruam nakuutluktuum. Christ savautirraqtuq kamanatluktuumi lu nakuutluktuumi lu agaayyuvikpañmi nunakñaqtaunġitchuami suli nappanġisanatni iñuich. ¹² Christ isiqtuq ipqiñniqsauruamun inimun saagasunġaqani auñatnik niġrutit, aglaan isiqami tunillaqtuutiginigaa auni piqutigipluta atausriġmiaqḥugu. Taatnaqami anniqsuutigaatigut taimunġa. ¹³ Atakkii taimani iñuk qaayugnaqsiruaq killuliqihġmigun. Ilaa ipqiqsitqigaqtuq agaayuliqsim siqillautipmaga atuqḥugu auñat niġrutit suli kulavauram ikipkaqtam aġranġa. ¹⁴ Tarra, nalupqinaitlullapiaqtuq auñanun Christ-ġum salummaqtilaanġa qauġrimmaġiutillautaptiknik savaanġiñ kanjigruaqtam, atakkii tunillautigiruq inmiñik killuutaitluni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaqhuta savautriñhiñaaġuqtugut Agaayyutmik iñuuruamik.

¹⁵ Tuqukami Christ akunniġutiġuġniqsuq Agaayyutmi lu iñuñmi lu suli sanġiaqatitlugu nutaaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ġum tasutlasigai iñuich tuquruksraurat piqutigiplugu tupiksriñġihat maligutaksramik sivulligmi sivunniugutiġruami. Tasuġniġai iñuich Agaayyutim piksraqtaagikkani akuqtuitquplugich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami iñuuhġmik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun Agaayyutim inillakkañ atriqaqtuq sivunniugutmik iñuum aglagikkañanik iñuunġaġmi. Tuqanakpan iñuich ilisimarautlaruksaurut tuquñhanik taavruma iñuum aglaktuum

sivunniugutmik. ¹⁷ Takku iñuum sivunniugutaani sanñiqutaitchuq iñuunñaan taavrumiña aglaktuag. Aglaan aglaktuam tuqułhan aquagun sivunniuguta sanñinigaquqtarra. ¹⁸ Taatnatuntuuq sivulliq sivunniugun sanñiqaqmiuq tuqułhatigulñiñaq niğrutit auñatigunlu. ¹⁹ Moses-ñum uqaqtiqqaqamigich iñuich tillisipayaat maligutaksram tiguniğai auñat nuğğaiç ilaplugu imiğmik sulı kaviqsaaq ipnaim mitqualu hyssop-ñum akiguanıglu, aasrii siqillaklugich makpıgaat iluqaisalu iñuich, ²⁰ nipliçhuni ilinjitñun, “Taavruma augum nalupqinaıgaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkaña ilipsitñun.” ²¹ Taatnatunsuli Moses-ñum siqillañıgaa auk ipqitçuamun inımun taputiplugich sut atuğuuruat savautrıligmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maligutaksrañaguaçhuni supayaaqayaç salummakkausruuruç aukun. Agaayyun natqıgutriyumiñaitçuq killuutinik auk maçıpkagałuaqnaçu.

Christ-ñum Tunillaqtułhan Piıgai Killuqsautit

²³ Taatnaçhuni Moses-ñum ipqıqsaksrağırağniğaa siqillaıtuqalğagan auñmik ipqitçuamun inımun tuvrautauruamun qılañmiittuamun. Aglaan nakuutluçhuni tunillaun inuqnaqtuq inımun ipqitçuamun qılañmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ isingitçuq ipqitçuamun inımun savaağıkkarıatnun iñuich, tuvrautauñiñaqtuamun ilumutuuruamun ipqitçuamun inımun. Aglaan Christ isianıktuq qılañmun sivuğaallarıanun Agaayyutim akunniğutçiutaupluni pisigipluta. ²⁵ Qaukhata agaayuliqsit Israel-aagmiunuruat isiğuuruq ipqiñniqsramun inımun ukiutağagaıpman saagaaçhuni auñanik niğrutim. Aglaan Christ aatchuutıgilğataqtuksraunğitçuq inmiñik akulaıqługu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutıgitqıgaqtuksraugumi nagliksaatqıgaqtuksraunayaqtuq inıqtaułhaniñaglaan nunam. Aglaan pakma Christ sagviğniqsuq atausrıgmiaçługu piıgiaçługu killuqsaun tunillaıtuqıpluni inmiñik. ²⁷ Inupayaq tuquruksrauruq atautçimi, aasriiñ aquagun taavruma atannıkkauluni. ²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausrıgmiaçługu piıgiaçlugich killuutinıç iñupayaat. Sagvitqıkkısiuruq tuglıani, piıgiasruñaqnaçu killuqsaun aglaan annautıyağlugich utaqqıruat ilaanik

10

¹ Malıgutaksraña sivunniugutıgruam tikkuatñiñağniqsuq naamasıruamun tunillaıtaanun Christ-ñum, tağğalıñiñaçlugich ilumutuuruam. Ukiuğagaıpman piqtıgıplugich iñuich agaayuliqsit aatchuğuurut tunillaıtinik. Aglaan tamatkua tunillaıtit killuutaıqsitıñiñıqsut iñunıç tunillaıtuqtuanik. ² Tunillaıtit killuutaıgıtlakpata iñuich nutqautianıkkayağaat tunillaıtuçı inılğaanımma. Atakkii iñuich ukpiqtıanuruat salummaqtınnıçpata atausrıgmiaçługu itqagaıtqıkkayaıtkaiç killuutıtın qauğrimmaagaıutillaıtağmikni. ³ Aglaan tamatkua tunillaıtauruat itqagtırrutauruat killuutinıtñun ukiuğagaıpman. ⁴ Takku auñat niğrutit piıgiyumiñaitçuq killuutmik. ⁵ Taatnaçhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna,

“[Agaayyutmaan,] Piqagukkumiñaitçutin tunillaıtinik aatchuutinıglu aglaan timıqaqtıllıgu uvamnik tunillaıtıgıtulugu.

⁶ İkipkaçługich aatchuutit tunillaıtitlu killuutaıgıtıksrat quyalısaunğitçut ilıpni.

⁷ Aasriiñ nipliçsunı, ‘Agaayyutmaan, aggiçsunı savaağıtyaçługu pisułhiñ,

aglaksimaħhatun makpiġaani uvapkun.’”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnaġniqsuq, “Piqaġukkumiñaitchutin tuniġlautinik aatchuutiniglu, ikipkaqġugich aatchuutit tuniġlautitlu killuutaigutiksrat quyalisaunġitchut ilipni,” injanjugaluanjaisa maligutaksrakun. ⁹ Tugliani niqliqsuq, “Agaayyutmaan, agġiqsuġa savaaġityaqġugu pisuħiñ.” Taatnaqami Christ-ġum suksraaġniġaa sivulliq sivunniugun tuniġlautituummaisa aasrii inillakġugu nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-ġum tupiginiġaa Agaayyutim pisuħa. Tuniġlautigikamiun timini pisigiplugich killuutit ipqiġsaġaatigut nalaunġapkaqhuta Agaayyutmi atausriġmiaqġugu.

¹¹ Aasriiġi agaayuliġsipayaaq savautriraqtuq uvluġaġipman qaitchipġuni atlanġutlailaanik tuniġlautinik killuutaigiyumiñaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tuniġlautmik killuutinun, aqvittuq taliqġianun Agaayyutim minguiġsiaġiaqhuni savaaġmiñiñ taimuġa, ¹³ taimakġaniñaglaan utaqġipġuni tarani uumigirini akiilġiħksraġatnunaglaan.

¹⁴ Takku atautchikun tuniġlautikun killuutaigñiġai taimuġa tamatkua ipqiġsitauroat. ¹⁵ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalupqinaigñiġaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillanġniagġiga Israel-aagmiupayaanun taimani uvlumi, niqliqsuq Ataniq.

ġligisigġiga maligutaksraġa iñuġma isrummatinġitñun aglaglugulu uummatinġitñun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Niqliqsuqsuli, itna,

“Killuqsautinġich nalaunġairrutinġillu itqaġitqikkumiñaitmigitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqġugich tuniġlautiksrat pisigilugich killuutit inuqnaġumiñaiqsut.

Qallilaaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiumaanġ! Pakma taluqsrautairrutiaqqtugut isiħksraptiknun Agaayyutim sivuġaanun, atakkii Jesus-ġum tuniġlautiginigaa auni.

²⁰ Christ-ġum anmautinigaaatigut nutauruamik apqutmik sivuġaanun Agaayyutim. Agaayuliġsiqġpaktun qallilaaqtuaton Agaayyutmun amunatġhiananun talukuyaam, uvaguttuq qallilaaqtasipmigikput

Agaayyun timaagun Jesus-ġum aatchuutigikkanaġun tuqupġuni. ²¹ Suli kamaqaqtuamik agaayuliġsiqġaqtugut Jesus-mik atanguruamik

Agaayyutim tupqani, amiami ukpiqsriruanun. ²² Taatnaġuta qallilaaqta Agaayyutmun ilumutuġuġlugu uumman nalupqisruutaillapiagġlugu

ukpiqsriħqput, atakkii Christ-ġum siqillaaqamisigut auħmiñik salummaġai qauġrimmaagiuatillautavut killuqsautiptikniñ suli iġġuqhuta imiġmik

ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiaġiġlakput niġiugaq uqautigikkaqput qanuġliqaanġiġuta takku Agaayyun akiqsruiruaq tuniġsimaruq.

²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaagutilutalu piqġpakkutiħksraptiknun savaallautaqahksraptiknunlu. ²⁵ Katiragaqta atautchimun qapiqtanġiġuta,

atrisuġaqnagich ilanġich iñuich katiraganaiqsuat. ġlitħuġigiksi Atangum agġitqinñialħa. Taatnaqġugu pitchuksaagutiymaagut avatmun

qapiqtanġiġuta ukpiqsriħiptikni.

²⁶ Uvvaami kanġiqsiqaaġuġta ilumutuħiġmik aasriiñ killuqsaqtuiniġuġta ukpiqsriñiġuta Christ-mik, piitħuq niġiugamik uvaptiknun. Atakkii

atlamik tuniġlautmik qaisaksramik killuutiptiknun piifñiaqtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iñuuniagġuta niġiugiraksraġigikput iqsiñiaqtuq atanniiviksraq,

ittuatun ikualaruatun piyaqquiñiaqtuatun uumiksriuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iñuk suksraqangitchumi Moses-ñum maligutaksrajanik, taamna iñuk tuquruksrauruq ilunñuktaiłaakun ilisimariqałhiñiaqpan malğunjik unniñ piñasrunik. ²⁹ Aglaan iñuk suksraqangitchumi Iğñinjanik Agaayyutim suksraqangitlunilu aunanik Christ-ñum ipqiqsitigikkağmiñik, Agaayyutim taamna iñuk anasriññuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanñatigaa Ipqitchuaq Irrusriq iħuaqqutriruaq ilaanik. ³⁰ Iisimagikput kisuutilaanja nipliqsuam itna ipqitchuani makpiğaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisağisigiga.” Uqaqmiñiqsuq itna, “Atanguruam atannigisigai iñugikkani.” ³¹ Iqsiñallapiağataqtuq anasriññuqsakkauruni Agaayyutmiñ iñuuruamiñ.

³² Itqallaksigik taipchua uvlut kanjisiqqaqapsi ilumutuuruamik ukpiqsriuanñuqhusri. Iglutuğniğiksi sakiqniuliğ atqunallapiaq. ³³ İlaatni pisaanñatigikkaurusri atniagsiuplusri lu iñuich takkuatni, İlaatnisuli piqataulñiñağuqhusriunniñ tamatkunani taatna ayalatauruun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaaqatiqagūurusri isiqtauruanik ikayuğlugich suli quviatchauğikhusrı ivayaqtukkaugaluagapsi suurapsitñik, ilitchuğiplugu ilipsi suuraqaliksraqsi nakuutluktuanik nuñuyumiñaitchuanik qılañmi. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsrairrutiqagitchi Ataniğmun. Kamanaqtuamik akiliusriaqagnaqtusri nikaitkupsi. ³⁶ Aglaan anuqsrutiqagtusraurusri tupiksriłaagusri pisulhanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuağiniğiksi ilaan akiqsruutigikkana. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuami makpiğaani, “Pivikisuurami agğiqsağumaruaq agğisirisuq.

Piñatchiağumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunñasripkakağa iñuugisiruq ukpiqsriħagan.

Aglaan quyagiyumiñaitchiga iñuk

tunuttuaq uvamniñ ukpiqsriñaiqhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvagut, ilaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutin piyaqqukkauna-aqtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaqtuani annautikkau-
plutin).

11

Urrakusrautai Ukpisriħum

¹ Iñuum ukpiqsrikami nalupqisruutigingigagigaa niğiuğagikkani. Nalupqigingigagigaa atuumaruksraq qiniğnaqsigaluaqnagu. ² Sivullıavut taimani iñuuniagağniqsut taavrumuuna ukpiqsriħikun. Taatnağlugich uqagillautakkaurut. ³ Ukpisriħikun kanjisiğikput Agaayyutim iñiqsıtılaanjanunamik siqiniğmiglu uvlugianiglu uqagimigun. Taavrumuuna kanjisiğikputtuuq iñiqsıtılaanjanunamik qiniğnaqtuanik sanñiagun iñuich ilitchuğingisanatnik isrummatigikkağmikkun. ⁴ Ukpisriħikun Abel aatchuutiqaqtuq Agaayyutmun nakuutluktuanik tunillaumik Cainmiñ. Agaayyutim akuqtuğniğaa Abel-ñum tunillaumtaa uqagiplugu nalaunñatılaanjanunamik. Abel tuqugaluaqtitlugu ilitchitlarugutsuli ukpiqsriħianiñ. ⁵ Ukpisriħikun Enoch aullautikkaunıqsuq marrumakñja iñuunıağmiñ tuquruksraunğitluni. Taatnağluğ iñuich paqingiñniğaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkaugaluagtitnagu uqałhum uqautigigaa ilumutun quyalitñiktaunıniplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsriñgitchumi quyalitñikkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqaguktuq Agaayyutmik ukpiqsriurksrauruq itilaanjanik suli akilıutiqaqtilaanjanik tamatkununa piliqillapiaqhutin

pakaaqagtuanun inmiñik. ⁷ Ukpiqsriñikun Noah-m kiliktuusriagigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq qiniñnaqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqpalirug annautiksranatnik qitungami. Umiaqpiñigmigun sagviqsinnigaa ukpiqsriñigihathat nunam iñui, aasriiñ taavrumuuna patchisiquatinigai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriñha Agaayyutim akuqtuñigaa nalaunnasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsriñikun Abraham tupiksriñiqsuq Agaayyutim tuqluqmani. Aullañiqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksrağmiñun paitchaktaaksrautmik, nalugaluannaan napmun aullaqtilaani. ⁹ Ukpiqsriñikun iglaanuruq nunami akiqsruutigikkanani Agaayyutim, irviqaqhuni palapkaaqpanni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim akiqsruutauruamik Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niñiugaqağniqsuq nunaaqqiqañmik payanaitchuanik nappavilijmik, Agaayyutim inmiñik nappakkananik maligutlugu sivunniugutni. ¹¹ Ukpiqsriñikun Sarah akuqtuiruq sayaksramik sinaiyauñiksrağmiñun kiñuviaksramik. Iğñiruq aaquagaluannagmi, takku ukpiğiniğaa Agaayyun pitlaruanuplugu akiqsruqtuag. ¹² Tarraasriiñ atausriq anun Abraham tuqunaruatun inmiñi iligaluaqtuag kiñuvianiñniqsuq iñugiakhutin uvluğianjusun qilaum suli qavianatun tağium siñaan kisitchuğnaitchuatun.

¹³ Tamatkua iñuich iluqağmiñ ukpiğigaat Agaayyun, aasriiñ tuqurut akuqtuigaluaqatin akiqsruutauruamik. Aglaan qiniñlugich immasraağruk sivuniğmi quviatchaktitaurut. Piilaagingitchaat avaknaqtautilaaqatin iglaanutilaaqatinlu marrumani nunami. ¹⁴ Iñupayaat uqaqamiñ iglaanutilaağmiknik marrumani nunami nalupqinaigaat pakaaqaqiqtin kiñuniksrautmiknik. ¹⁵ Iñuich taipkua isrumagisruunigumitruñ taimña nuna unisaqtin utilhiñaugaluağniqsut pisukkumin. ¹⁶ Aglaan ilinich kimmutiqaqtut nakuutluktuamik kiñuniksramik qilañmi. Agaayyutim itqanaiyautigaa nunaaqqiq ilinjitñun, atakkii kanñugingitchaa Agaayyutiginiluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpiqsriñikun Abraham tunillautilağhiñaağniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uktuqaqmani aatchuutigigisipmanaan iğñituluni, taamna akuqtuagikkana Agaayyutim akiqsruutaagun. ¹⁸ Piñhiñniqsuq ukpiğiplugu Agaayyutim akiqsruutaa iğniğmigun itnaqhuni, "Isaac-kun kiñuviaqağniaqtutin." ¹⁹ Ukpiğiniğaa Agaayyutmun anipkağniañksraña Isaac tuqunaruaniñ. Abraham-ñum akuqtuagitqikkaa Isaac iligaluaqtuag tuqunaruatun liilaa. ²⁰ Ukpiqsriñikun Isaac-ñum piñiusriaaqtitmigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkağisilñha akiqsruutigikkani sivuniksrami. ²¹ Ukpiqsriñikun Jacob tuquaqsikami piñiusriaaqtitmigik atausriullaaplugik iğñak Joseph-ñum. Aasriiñ putluni agaayumaagvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiagmi. ²² Ukpiqsriñikun Joseph-ñum uqautiginigaa aullahiksranat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaagiliksranatigun sauniğmi.

²³ Ukpiqsriñikun Moses-ñum anayuaakkiñ iriqsimaniğaaak piñasruni tatqini aniqqaqman. Qiniqamitku piññaqnalha iyaalugruam iqsiñgitchuk umialgum tillisaiñik tuqutquplugich anugaurat aniqammurat. ²⁴ Ukpiqsriñikun Moses iñuguanikami taiguqunağniqsuq iñuñun iğniñjanik Pharaoh-m panian. ²⁵ Piksraqtaagigaa anallaqquatauñksrani iñuiñi Agaayyutim, atakkii quviagingiğniğaa iñuuniñiq qağanaqtuag

akisuruvaqtuummaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶ Isrummatiginigaa nagliksaaiiksraña Christ-ñum kamanatluklugu piqañhaniñ akisuruapayaanñiñ Egypt-ñum, takku ukpিয়াগ্নিসুৎ Agaayyutmun akiligñiañipluni sivuniksrami. ²⁷ Ukpiaqsriñkun Moses-ñum aullagviginigaa Egypt iqsigingitlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq ilipluni qiniqtuatun Agaayyutmik qiniñnaitchuamik. Taamna qiniñquuraaq siimasraagutiginigaa. ²⁸ Ukpiaqsriñkun Moses-ñum inillanñigaa niñiqpagvikaaq taiyuutigaqtuaq Apqusraagtitauiñmik. Ukpigigaa Agaayyun uqaqman iñuich tigusritquplugich ipnaiyaat añañnik siqillautiksrañitñik tupqisa taluñitñun. Agaayyutim ilaksiatqungitchai piyaqquiraumun Israel-aagmiut añañkiiich. ²⁹ Ukpiaqsriñkun Israel-aagmiut ikaagñigaaq tagiuq atiqagtuaq Red Sea-mik paliumaruakun nunakuaqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaagsağaluagñiqsut, aglaan iluqatin ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpiaqsriñkun Israel-aagmiut kaivraagñigaich katchiñi Jericho-m tallimat malñunni uvluni. Taatnaqhutiñ katchich katagaalanisqut. ³¹ Ukpiaqsriñkun Rahab akiisuk tukkuğiniğaaq nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqhuni piyaqquingitchuq piqatigilugich Jericho-ğmiut ukpiaqsriñgitchuat Agaayyutmik.

³² Sumiksulitai uqapsaagisivik? Pivikitchuq uqautigisağupkich Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqirailu Agaayyutim. ³³ Ukpiaqsriñkun taipkua akimaraqtut umialinñiñ, nalañnarualiqiplutiñ, akuqtuipłutiñ akiqsruutigikkañanik Agaayyutim, umitlaplugich qaniñich lion-nat, ³⁴ qamitlaplugu ikualapiaqtuaq ikniq, annakhutiñ savikpakun tuqqutauñiğmiñ, sayaitchuat sayaktusriplugich, sapiğñaqsiplugich añañkiiğmi akiililasiplugich añañaktiñich atlat nunat, ³⁵ unniñ ağnat akuqtuipłutiñ tuqñaruaamiknik añañqiksitaupmata. Atlat iñuich nañititaunisqut tuquñhiñaaguhutiñ ayaklugu annagviksraqtiñ, niñiugaqaqhutiñ añañqiliksrağmiknik nakuutlukuamun iñuuligmun tuquanikkuminiñ. ³⁶ Atlattuuq nagliksaaqmiñisqut mitautigitchiupłutiñ ipiğaqtuqsuipłutiñlu qiliqğugillu isiqtaupkağlugich, ³⁷ uyağañniglu miłtuqtuqsuipłutiñ, uluaqtuğlugich aviklugillu, uuktuqaqsuipłutiñ, tuqqutaupłutiñ savikpakun, qipiplutiñ atnuğaaqhutiñ ipnaich añañitñik tuttuñuraisalu, piilliuqhutiñ, iñuilliuqtitaupłutiñ, atniaqsuipłutiñ, ³⁸ qipiplutiñ suviksrailaami iñgiñi, iñuuniaqhutiñ sisini nunamił uyağañniñmi. Iñuñ nunam naliginğitchaich tamatkua!

³⁹ Iluqatin tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinaigutriruat ukpiaqsriñiğmiknik uqağillautaqğugich. Aglaan nalliat akuqtuiniğitchuq iñuunñağmiñ Agaayyutim akiqsruutigikkañanik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutlukuamik uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tikiññaiaqaptigit añaayyuqataanun Agaayyutim.

12

Agaayyun Aapakput

¹ Taipkumatitun ukpiaqsriñruatitun ilisimariqaqtuguttuuq avatanjutrivanik uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqağihñiaugaat ukpiaqsriñiqput. Aqpaliutraqtun piigługu unaviqutağikkañani, ki, piiglağlavut qilampiaq killupayaat unaviqutağikkavut maliguta Ataniğmik. Aqpaliutraqta iglutuñiñkun tikiññaiahanunaglaan

kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput Jesus aullañniiraalu naamasriraalu ukpiqsriñapta, [atakkii tunñavigigaa Agaayyun iluqnauqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuuaq akiliusriaksrani suksragingitkaa kannunaqtuuaq tuquhiq sannigutami. Aasriiñ aquvittuq Agaayyutim taliqpian tunjaanun anjalatchiqataupluni. ³ Jesus iglutuipmiñiqsuq qanusripayaanik akililiugutinjitñik killuliqirit. Isrummatigiraksragigiksi Jesus piyuaqsugupsi taatnatun, mingugangitchumuusriñi qapinasrirağangigusri maliguallapsitñi Christ-mik.

⁴ Killuqsauñ ayyauqtugaluagiksi, aglaan ayyauqtungitchiksi pigiitchuaq tuquñapsitñunaglaan. ⁵ Puuyuguknağiksi Agaayyutim pitchuksaagilha ilip-sitñun itna liilaa uqagipmatun qitunğamun,

“Iğñiñ, suksragiñigigñiaqnagu nalğusruutaa Atangum unniñ qapinasriñak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atangum nalğusruğagigai tamatkua piqpagikkani,

suli annauksraqugich iñupayaat igñigiliutikkani.” *Proverbs 3:11, 12*

⁷ Iglutuqtaksragigiksi nalğusruutaa Agaayyutim. Anjalattağigaasri igñigikkağmisun. Qanusriuva una igñiguruuaq aapauruum anasriñuqsatlaisaᅇa? ⁸ Agaayyutim igñipayaaq ataramik iñukkuksağniğaa taatnatun. Ilipsi nalğusruqsimaitchupsi aapailapsisun ilumutun igñigiliutipkaqsimaiñiqsusri ilaanun. ⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalğusruğaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksrirusrauruguttuq Aapanatnik irrutchipsa pitluglugu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruitchuamun iñuuhigmun.

¹⁰ Sivikisuurami aapapta nalğusruğagigaatigut nalaunᅇanasrugikamitruᅇ. Aglaali Agaayyutim nalğusruğagigaatigut piññagviksraptiknun ipqiqatigisrukhta inᅇmisun. ¹¹ Iluqani nalğusruun quvianaitchuuruq atniğnaqmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaiguuruq qanuq nalğusruun nakuutilaᅇa Agaayyutim qitunğagikkaniñun, tupiksriğimiktigun iñuguqtut atuitlasiruat nalaunᅇaruamik suli iñuuniaqtuat qiniuiññakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigin niviᅇasriuat argasri suli sayaitchuat niusri; qapinasriñasri. ¹³ Qaiqsisigin apqutiksraᅇat isigapsi. Aasriiñ sayaitlutin ukpiqsriuat pisrulguitchuatun puukağumiñaitchut atniğutin, aglaan mamititaulutin sanᅇisitqinñiaqtut.

Ilisauttit suli Kiliktuutit

¹⁴ Qiniuiññaqautrisitichi iñupayaanun, iluqnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuuniangitchuam taatnatun qiniñtasriyumiñaitchaa Ataniq.

¹⁵ Qaunatiqagigitchi kiñauñniñ iñuk suliqutiksringigñiaqani iluaqqaanik Agaayyutim. Qaunagingitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun miqutchisuuruat isrumagiñiqsitusri, atriplugu kanigruuaq maqupkairuaq nauriamik.

¹⁶ Naagaunniñ iñuk atlatuqtauvi-aqtuq agaayyiaqtaitluni Esau-tun inilğaanimma. Esau tuniriruq paitchaktaaksrautigaluagmiñik anayukkiuhigmigun atautchimun niğniğmun. ¹⁷ Ilisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ᅇum piññiaağquamiᅇ piññaktaaksrautni itigautiruq. Satuqsagağaluğaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiñᅇaniᅇniqsuq.

¹⁸ Ilipsiasriñ, tikisimaitchusri iñgimun aksinñaitchuamun atriplugu iñgiq atilik Sinai-mik. Israel-aagmiat imani qiniğniğaat iñgiq ikualaruuaq ikniğmik. Kiñuagun taaqsiniqsuq anuqhiğullapiaqhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatrananik qalğuqtautim suli nipitullapiaqtuanik

nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitlutinj uqapsaaqtut nipimun uqautitqiqungitlutinj. ²⁰ Agaayyutim tiliñigai, “Niğrutimunniñ aksikpagu iñgiq miłuqtukkauniaqtuq uyağajnik.” Aglaan iñuich tatamiłallaktut. ²¹ Iñgim qifiqsalha tatamnallapiağataqtuq. Moses-unniñ uqagñisuuq, “Atqunallapiağ iqsitchakluja uuliksiruja.” ²² Aglaan tikiñjaniktusri Agaayyutim nayuutihanun tikitmatun iñgimun atilijmun Zion-mik, suli nunaaqqiqpananun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, suli israğulijnun kisiññağumiñaitchuanun. ²³ Tikitchusri katiqpagviatnun anayukiuplutinj iğñijnñi Agaayyutim atinjich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunlu iñupayaat irrusrijitñunlu nalaunjaruat iñuich tuquruat naamasripkakauplutinj pakmani. ²⁴ Utlautipmuisri Jesus-mun akunnigutauruamun aatchuqtuamun nutauruamik sivunniugutmik iñun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkağniğaa auni sannigutami. Aunja Abel-ñum tuqputauruag uqautiqalhiñaqtuq akisautmik, aglaan aunja Christ-ñum uqautiqaqtuq natqigutrijigmik.

²⁵ Naalağnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiññiqsut anasriñnuqsasqisuligmiñ ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilinjitñik maani nunami. Agaayyutim anasriñjutlułallakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. ²⁶ Injilğaan Agaayyutim iliqsraqtilhiñagaa nuna uqaqami iñgimi atilijmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akiqsruqtuq nipliçhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniağiga nunaññaunğitchuaq aglaan taputiniaqmigigaptuuq qilak.” ²⁷ Taavruma uqałhum “atausripsaami” nalupqinaillapiağaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtağikkani atlanjuqtikisiñiplugu. Aasriñ kisimi iliqsraqtitangitchuaq itchumaagisipiaqtuq. ²⁸ Taatnağuta akuqtuiñaqtugut isruitchuamik kiñunigmik iliqsraqtitangitchuamik Agaayyutim anayyuqutaani. Aasriñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunağuta kamaksriçhikun taluqsriçhikunlu, ²⁹ atakkii Agaayyutigikkaqput suunğiirağaqtuatun ikniqtun ittuq.

13

Aqulliich Alğaqsrutit

¹ Piqpakkutititichi ataramik aniqatigiillapsigun Christ-kun. ² Suksrağingitchuksraurusi tukkuğijnñaligmik takku ilanjich iñuich tuyuğmiaqagñisut israğulijnik nalunñaisa israğulgutilaanjitñik. ³ Itqumasrigik tamatkua isiqsivinjmittuat isiqsivinjmiitqatigipmatun ililugich, tamatkualu anallaqluksiuruat nagliksaaqatigipmatun timipni ililugich. ⁴ Katchuusrimağiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunğapsitñi. İlaqatigiiksuaq katchuusrimağiqtik ipqisittaksrağigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atannigisigai atunim iñuich sayunjaruatlu atlatuqtuatlu. ⁵ Kimmutiqatlusrunağasri manijnmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsimaruuq,

“Unitchumiñaitchikpiñ

unniñ suksrağumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶ Taatnamik nalupqisrunğitluta nipliçhiñaurugut, “Atanğuruag ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchunja iñuum qanugaanajunniñ.”

Psalms 118:6-7

7 Itqaumasigik aňalatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqalhanik Agaayyutim. Ukpigutiqağitchi taipchunatatun iñuuniałigmikni sulı isrummatigilugu qanuq tuqułhat. 8 Jesus Christ atlanjutlaitchuq ikpaksrađlu, uvlupalu, taimuňalu. 9 Iñuñmun avallaktitnasri atlakaagiisigun atlanauqtuanuplutıñ ilısauttutıñisigun malıngıquplusrı Agaayyutim ilımutuulhanik. Nakuuruq sayyikkaugupsi ukpiqsriłipsitñi Agaayyutim ihuaqutaagun; sayyigumiñaitchusrı ukpiqsriłipsitñi malıktuiñagupsigik iñuuniaqutit tunıllautitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tunıllautitigun annıqsuutiginiangıtchaich iñuich iñuuniaquuat tamatkunuuna. 10 Uvaguttuq tunıllautıqaqtugut. Taamna Jesus tuquruuq sannıgutami. Tuqułhagun Jesus-ñun pilıusrıaqaqtugut. Aglaan agaayulıqsit savautrisugaaquuat ipqıtchuami inimi maani nunami niđđıvıgıtılaitchaat tunıllautıgıkkaput. [Taamna itnautauruq, tamatkua annıqsukkaunıruat tupıksrııđıgmıktıgıñ iñuuniaqutıñıq pıqataulguıtchıt uvaptıknı.] 11 Ukiuđagıpman qaukhiata agaayulıqsit qamuñautırađıgıaa auñat niđrutıt ipqıñıñıqsramun inımun tunıllautıgısaqlugıch iñuich killıqsautaiquplugıch, aasrıñ tuquñaruat niđrutıt timıñıch ikıpkauıtılgıch sılataani nullaaqtuđvıum. 12 Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmıuq sannıgutami sılataani nunaaqđım, tunıllautıgısaqamıuñ auni iñuich killıqsautaiquplugıch. 13 Taatnađutaasrıñ ilaanukta sılataaniıttuamun nunaaqđım, iglutıuıtıqađuta iñuich nađđıquqsruqpıatıgıt pısigılgıu ilaa. 14 Pııtchugıt kiñunıpiamık maani nunami, aglaan niđıuktugıt kiñunıksramık ısruıtchuamık qılanımi, aasrıñ utaqqıgıkpıt ukpiqsrıłıknı. 15 Pısigılgıu Jesus-ñun savaađıkkana uvaptıknun, nanđaqısimaađlakpıt Agaayyun quyalıgu atarallapıamık. Quyyatıvıt asrıađıksaatıtun ittıt aatchuıtıgıkkavıt Agaayyutmun tunıllaqtuıtıgıplugıch. 16 Nakuurualıqısisaađıgıtchı ikayuuıtılusrı tamatkunıñu inuqsraqtuanun. Taatnatchıch qaisauruat Agaayyutim quyađıllapıađai. 17 Tupıgısigık iñuich aňalatıgıkkasrı aňalatıllusrı ilıñıtñun, atakkıı kıggıtıqaqtaksrađıgaat Agaayyun pısigılusrı. Taatnaqhıtıñ qaunaksrırut iñuuniałıpsıtñık. Tupıgıgıpsıgıñ savaaqıñ quvatchađıutıgıniagaat, aglaan sakıqıñıuqtıtkıpsıgıñ pıññautıgıyumiñaitchıksı. 18 Qauđrımmaađıutıllautıqaqtugıt patchısaitchuamık iñuunıallautıgıkhıta supayaakun. Taatnamık agaayutıllanıaqtıgıt. 19 Suvaluk agaayutqugıpsı utıqtıtıaułıksramnıñ ilıpsıtñun qılamıpayaaq.

Agaayulıq

20 Agaayuruña Agaayyutmun aatchıruamun qıñıuiññamık. Jesus tuqkamı sannıgutami kamañasıplıni munaqsrıguqtıq uvaptıknun, ipñauñn ittıaguut, sulı maqıpkıaqamıuñ auni nalupqıñıađıñıgıaa nıtaaq ısuksrııtchıuq sıvunıñıuđıtaurıuq. Pıqıtıgıplıgu taamna Agaayyun añıtqıksıtchırıuq atannaptıknık Jesus-mık tuquñaruaniñ. 21 Aasrıñ pakma Agaayyutim ikayugılsıtıuq pıtlasılusrı pısuđıgıkkıñanık supayaakun. Savagılsıuq ilıpsıtñı akuqtıyunaqtıuamık inımiñun Jesus Christ-kun. Kamakkuıtıqađısigıkpıt pakma qanapıglı. Amen.

Aqıllııch İlamııuđıtıt

22 Anıqatıumaan, inıqsruađıpsı naalađnıtquplugıch uqalıtka pıtchıksaađıtauplugıch ilıpsıtñun tuyuıtıgıkkatka ukunani naıtchuani tuyuıtıñı. 23 İlisımatqugıpsı anıqatıgıkkapıt Timothy patchısıaıqsıtıaułhanık ısıqtıauvıñmıñ. Agđıpqıauraqpan ilıuqarıuk qıñıgıađıgıpsı.

²⁴ Tuyuġivut nayaanġaġmik iluqaisa aġalatigikkasri ukpiq-
tuaġnuruapayaatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuq̄migaasri
iġammiuġutillautamik. ²⁵ Agaayyutimtuq tugluaġlisi iġuaqqutillautaġmigun.

James-ηum Tuyuutai

¹ Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanguruamlu. Tuyuqtuŋa nayaanŋaġmik iluqaitñun siaminŋaruanun ukpiqtuanun nani-payaaq.

Ukpiġunlu Puqiuunlu

² Aniqatiumaan, atlakaagiich uuktuagutit tikitpasi quvi-atchauġillapiagitchi. ³ Iisimagiksi ukpiqsriġiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusriġaaġagigaa. ⁴ Sivutmuulguġhum savaani pianikpagu ilipsi piġuqniaqtusri naamapmilusiġu, susruksiungigusiġu. ⁵ Nalliqsi kaniqsimaitkumi suvaata uuktuagsiutlaaġmiñik, ki, inġigliuŋ Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq iñupayaanun iglikkuttutaitluni suli suakatautaitluniġu. ⁶⁻⁷ Taamna iñuk inġisruġli arguaqputaiglugu. Ilaa inġisruġumi aasiñ ukpiqsriŋitchumi Agaayyutmik akuqtuiyumiñaitchuq isumatuġimik ataniġmiñ. Iñuk nalupqisuktuag atriqaqtuq anjalatchiquatun taġiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸ Taamna iñuk sivunnilġuitchuaq tuniqsimaruanuŋitchuq suraġakipayaaġmiñi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriuŋitchuatlu

⁹ Ilaippauraq mattumani nunami quviasuktuksrauruq Agaayyutim kamaŋsipkaqmani, ¹⁰ suli inuqsriuŋitchuaq quviasullapiagli Agaayyutim atchiksipkaqmani. Inuqsriuŋitchuaq tunŋaviqaqtuag umialgutmiñun nauriatun ittuq; ¹¹ Upiŋgaami uunaqtaqman siqiŋġum pannaqġukkai ivgich. Nauriat katakhutiŋ, qiñiyunaġaluaqtuq piungigagtut. Taitñatun umialik tuqulliñiaqtuq iñuunŋuraġniallagmi.

Uuktuagsiuiġlu Aniqusaaqsiuiġlu

¹² Quvianamiuruq iñuk malinŋuġutraŋitchuaq uuktuagsiukami atakkii payanaittuniñagumi akuqtuigisuruq akiññaktaksraġmiñik iñuuiġmik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piqpagirimiñun. ¹³ Kisupayaaq aniqusaaqsiukami taavrumuuna uuktuagsiuiġkun patchisigirak-sraġiŋitchaa Agaayyun itnaġuni, “Uvaŋa aniqusaaqsiuruŋa Agaayyutmiñ.” Agaayyutim killukuaqtaŋitchuam aniqusaatlaitchaatigut killuqsaquluta. Agaayyun-unniñ aniqusaaqsiukami malinŋuġutratlaitchuq. ¹⁴ Aglaan kisupayaaq aniqusaaqsiuraqtuq kaviuġuksaaqtaukami napitaukamilu kimmutmiñun. ¹⁵ Tarra, iñuum kimmuŋmi piġiitchuam killuliqisuupkaġaa, aasiñ ilaan killuqsautaan tikiutiŋplugu tuquġimun. Taatnañhaiñag ittuq.

¹⁶ Kimun killukuagutipkaqasi, aniqatiumaan piqpagikkamaan! Agaayyun patchisiginasiuŋ aniqusaaqsiugupsi. ¹⁷ Iluqani nakuuruapayaaq pakmakŋaqtauruq Agaayyutmiñ. Ilaa simmiqsagumiñaitchuq taġġatun siqiñiq nipipman. Agaayyun aniqusaaqsiutlaitchuq uvaptiktun, aglaan iñuich simmiġagtut payanakhutiŋ. ¹⁸ Pisuiġmigun Agaayyutim nutaagutitkaatigut uqalġkun ilumutuuruakun sivullitqupluta akunġatni iñiqtaġikkani, iluqnauqhuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalaġniruatuŋ Tupiksriuruatuŋ

¹⁹ Isummatigilugu una, piqpagiplusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanailli naalaġniġksraġmiñun uqaqpaniġksraġmiñunlu qinnaktaŋiġksraġmiñunlu. ²⁰ Atakkii iñuk qinnaktaqami savakku-miñaitchuq nalaunŋaruamik pisuġhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik

piiqsillapiaglugu iluqaan nalaunnaitchuaq. Aglaan atchilikun uqalha Agaayyutim akuqtuqlugu inillakkanja uummatipsitñun. Ilaan uqalhan anniqsutlagaatin.

²² Tusaalhifaqasi Agaayyutim uqalhiñik aglaan tupigilugich. Ukpiqsaqasi ilipsitñik naalagñiñhiñalikun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalagñiñhiñiaqtuaq Agaayyutim uqalhiñik aasiññ tupiksriñitluni iñuktun taggaaqtuuraaqtuatun ittuq qiniñiaqtuaqhuni inmiñun. ²⁴ Qiniñiaqtuaqaaqhuni inmiñun aullaqamiasiiñ piigugagigaa qanuq qiniñiaqtaalaani. ²⁵ Agaayyutim uqalha nalaunnjaruaq maligutaksrauruq. Tupiksriñitluni taavrumiñja maligutaksramik patchisaigutauruq. Iñuum pakkiagitiñiaqamiñ—piiguqtasunjaqnagu tusaakkani aglaan atuqlugu—taamna iñuk quviasukkisiruq suragapayaagmiñi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuanunasugigumi anjalalguifñamiñ uqani ilaa sagluqsruutiruq inmiñik, ukpiqtuanñuanjuruq. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqautigaatigut qanuq ukpiqsriñitluni iñuuniañkisanja ittusrautilaanjanik, ikayuqlugich ikayuqnaqtuat ilaippauruqtaummaisauilgañnaqtuummaisalu, sulit qaunagiluni inmiñik ilitqusiqaliksragmiññ ukpiqsriñitluni.

2

Irrutriñasi Iñuñnik Atlakaagiiqlugich

¹ Aniqatiumaan, ukpiqsriñitluni Jesus Christ-mik kamañuqtuamik irrutriñasi iñuñnik atlakaagiiqlugich qiniññhiñiañatigun. ² Uvvaasiñ una atrikusaun, Ukuagguuq iññuk, ilaqataa inuqsriñitluniñiqsuq ilaqataasrii inuqsriñitluni. Taamnaguñ inuqsriñitluni atnugaallauqaqhuni qitiqligutiqaqmiiq kaviqsaamik, taamnaliasiiñ inuqsriñitluni atnugaagiiñitluni. Taamna atnugaallaulik isiqniqpan katimapkañusi, ³ ilipsiasiiñ irrutillauguglugu itnagañagiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.” Aasiñ inuqsriñitluni isiqniqpan, ilipsi nipliutilugu, “Qikaññ tavrani, naagaqaa talum saniñgaani ayapigviñjuraññ.” ⁴ Taatnagañpsi tavra atlakaagiiksitañisi iñuich isummatipsitñi naliaqlugich iñuich inmiguugutiqaqhusikii. ⁵ Naalagñisitchi, aniqatiumaan piqpañuqtuasi! Agaayyun piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriñitluni ilichuñipkaiñuqtuqlugich agaayyutitñiaqtuauruamik iñuññik, amii? Ilaan aqisruutiginigaa tamatkunja piqpagiriñitluni, amii? ⁶ Inuqsriñitluni ataramik suksrañitkaat inuqsriñitluni. Taatniittusi. Inuqsriñitluni iluñiñuqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutipkaqtañasi uqaqsittaagviñmun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriñitluni Christ-ñum atqa uqautigirañigaa pigiiñitluni, amii?

⁸ Atugñigupkich Agaayyutim uqalhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu iñuñiaqatin ililugu iliptun.” Taatnagañpsi piññautagisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi iñuñnik atlakaagiiksillugich qiniññhiñiañatigun killuqsagtusitavra, taavrumuuna patchisiñiktusi maligutaksraq navikapsiñ. ¹⁰ Kisupayaaq navigigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navgipmatun iluqaan maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun nipliñuq, “Sayunayumiñaitchutin” nipliñhunisuli, “Iñuagumiñaitchutin.” Taatnamik sayunaitkaluaguvich aglaan iñuaguvich navgiriñuqmiutin. ¹² Taatnamik iñuñiañitchi tuvraglugu maligutaksraq patchisañitluni suksrañitluni ilipsitñik, ilisimalugu Agaayyutim

atanniqsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniqsuigaqsigumi iñupayaanik ilaan anasriññuqsagisigai nagliktaiguni nagliktaitchuat atlanik, aglaan nagligigisigai nagliktaqaqtuat. Agaayyutim nagliktaña nakuutlukisiruq ataniñiksrañaniñ.

Ukpiğunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaan, iñuk nipliğumi ukpiqsrisiqagñiluni qñiñiqtitmiñagulu ikayuñiksrağmigun atlanik, ukpiqsriñha suuyumiñaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsriñhum anniqsuğumiñaitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaun aniqatigiisigun atnuğaksrailliuqtuanik niqiksrailliuqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiliasiiñ uqautillautagñiqpagich itna, “Iñuuniurallautagitchi, qiqisiasunaqasi, niğillautagmīlusi,” aatchuuraqmiñagillu inuğikkanitñik—taatnasiq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpiqsrisiqahñiaqtuni savaaqagmīñaniñlu taamna ukpiqsrisaunillapiaqtuq. Taatnasriq ukpiqsriñiq suksraitchuq, iñuktun tuqunaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iñuk nipliğaqtuq akikñaqtuipłuni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiqagtutin aglaali uvaña savaaqagtunja.” Kiikaa, iłitchuğipkanña ukpiqsrisipnik savaaqatlaitchuanik aglaan urriqsutlasigikpiñ ukpiqsrisimnik savaaqagtitamnik. ¹⁹ Ilvich ukpiğiviuñ Agaayyutim atausiutilaaña? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuunğaiç ukpiğipmigaat taamna —iqsiliqpaitłutin uulillagaluaqtut, aglaan anniqsunjtmiut. ²⁰ Iłitchuğiraksrağiginiñ kanjicsimaitchuatiin, ukpiqsriñiq savaaqanjtkumi suuyumiñaitchuq. ²¹ Kiata, isummatigillaksağlakput sivulliağikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunñasipkakanña savaaqahagun. Abraham-li qñiñiqtitkaa ukpiqsriñi inillakamiun iğñiñi Isaac tunillağvñmun tuqutlasiplugu. ²² Tavra iłitchigiginiñ una: ukpiqsriñiglu savaaqahiglu tugliłiutiruk. Abraham-ñum tupiğipmaga Agaayyun nalupqinaigñiğaa ukpiqsriñiqapiaqtulaaña. ²³ Pakma iłitchuğigikput uqalhan Agaayyutim ilumutuulha nipliuttutaupman, “Abraham ukpiğiplugu Agaayyun aasiłi tupiksripman Agaayyutim nalaunñasipkagaa.” Taatnaqhuni taiyuutiqagtut ilauraanjanik Agaayyutim. ²⁴ Kanjicsigikput una, iñuk nalaunñasipkakkautilaaña Agaayyutmi ukpiqsriñi qñiñiqtitnamiun surağahipayaağmigun, ukpiğutiqałhiñakuunjtchuaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-ñum akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaqtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunñasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitñikhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra iłitchuğigikput una, Iñuum ukpiqsriñha suuyumiñaitchuq savaaqagtinjsuağumiun; ittuq tuqunaruatun irrusriq piinjanikman timimiñ.

3

Uqam Irrusia

¹ Ilauraamaan, iñugiaktuasii ilisautrauniasunaqasi piviksraqağaluagupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut ilisautrauruani atannigisigaatigut pitługlugu atlaniñ. ² Iluqata kinniqiraqtugut atlakaagiikun. Iñuk kinniqiraganitñami surağahipayaağmigun taamna quyalitñiktuq Agaayyutmik. Taavruma iñuum aňalatlagaa timini iluqaan. ³ Uvvaukua atrikusautit, Iñuum aňalarrutchigumiun qunñich qanñisigun taavruma aňalatlagaa iluqaan. ⁴ Umiaqpaitsuli aňalatchigaqtut mikiruuramiñ aquutmiñ igliğvigisukkanagan aquttim. ⁵ Taatnatuntuuq uqaq,

mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaaqpaauraqtuq. Uvvasuliuna, Ikninuluuram iknaktittagigaa nuna napaaqtuqtuummaan. ⁶ Uqapput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mikigaluaqhuni saqviutruruq isummatipayaanik pigiitchuanik iñuum pigikkañiñik uummatmiñi. Uqalipayaapta pigiitchuat qilhuqtagagigaa piqatigiñiq akungatni iñuich, tuungaumkii taatnaqtitluta. ⁷ Iñuich taimakñaaglaan nuyuiqsairagtut atlakaagiiñik niqrutinik: anñutiniglu tiñmianiglu paamguqtuaniglu tagium anñutaiñiglu. ⁸ Aglaan iñupayaam aňalalguikka uqani. Uqaq aňalatchuñnaitchuq. Iñupayaam isummataa immaukkaqtuq iñugiaktuanik pigiitchuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹ Uqaptinik quyaragigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuq uqaptinik uqamaqluutigivut iñuuniaqatiuvut iñiqtañaruat Agaayyutim atrinñatun. ¹⁰ Taavrumakña atautchimiñ qaniñmiñ quyaliq naagaqaa uqapiñuñiq aniraqtuq. Iñauraamaañ, kisimi quyaliq aniraqatkuksauruq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imigiñlañlu atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatuntuq nunañiagich nauriyumiñaitchut paunñanik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpiñiñik. Tarakña ilitchuñigikput una, kisimi quyaliq aniraqatkuksauruq qaniñmiñ.

Puqiuñ Pakmakñaqtauruq

¹³ Akunnapsitñi-samma piqaqpakiaq kañiqsimaagikkasugiruamik? Taatnatchimik iñuñmik piqaqpan, kiikaa urriqsuutigiliuñ kañiqsisiaqtilaani surağalipayaağmigun iñuuniaallautañigmigunlu. ¹⁴ Aglaan piqagtusi uumiksriñigmik ilipsitñi killuqsriñigmiglu kamañiañigmiglu. Piqağupsi taatnatchiñik kamaşağutiginañu kañiqsimaqisi atakkii taatnağupsi akikñaqtuğiksi ilumutuupluni ittuq. ¹⁵ Taatnasiq isumatuliq pakmakñaqtaunitchuq aglaan iñukmitñaqtauruq, agaayyutitñaqtaunitchuq, tuunğaqñaqtauruq. ¹⁶ Ukpisriruut killuqutipmata avatmun kamaşağutigiplugulu isumatuliqtin, sanmisiliq atlaakağiisigun ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan iñuk isumatuliğmik pakmakñaqtamik piqaqtuq ipqitchuq, qiiñuisağunnaqmipñuniñu, aggañaitmipñuniñu, uqautisunnaqmii; ilunñuktaupmipñuni, aasiñ iñuich ikayuusiaqagvigiplugu; tunñaviupluni ukpiññaqtaunñitmiuq. ¹⁸ Kiisaimmalu qiiñuisitchiñiaqtuat ukpqsriuanik quviagisivaat iñuñiq taatnasiq quyalisauruq Agaayyutmun, atrilugich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittağmiknik.

4

Iñannaqaliq Nunam Iñuiñik

¹ Suvaatakiq qiniğagivisi uqaalaplusiñu avatmun? Atakkii ataramik piññañniaqhusi sunik pigiyumiñaisapsitñik. Taatnağupsi pisuiqsimayumiñaitchusi, aasiñ sanmisiliq itchağatağisuruq. ² Kimmutiqaqhusi pisuiqsimanñitñapsi iñuaqtuğuktitkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaqtaaqñiñapsi uqaalapkağasi qiniqtitlusilu. Naagauvva suqanitchusi atakkii inñiqsrunñitlusi Agaayyutmiñ. ³ Inñiqsruurağniñallapsi sumik akuqtuññaitmisi killukun isumatiqaqhusikii. Suli akuqtuğumakkaqsi inñiqsrukun atuğniñhiñiaqlugu inñiqsuğniñapsitñun. ⁴ Ukpqsriirit! Sayuñaruqtitun, ilipsi iñuuniañitchusi tuvrağlugu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiplugu iñuich ilitqusiñiñhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kañiqsimaqpiisunñ taamna? Kisupayaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusiñiñigmik

Agaayyutmun akilliliutiraqtuq. ⁵ Isumavisi tanjigillugich aglausimaruat injilgaanomma itna, “Ipqitchuaq Irrusriq Agaayyutim iliniga uvaptiknun, taavruma siqñagiqluta pigitqupluta Agaayyutmun kisanun”? ⁶ Aglaan Agaayyutim ihuaqquataa kamanatluktuq taavrumakna siqñaktamiñ sayyiraqtuq uvaptiknik akimmataupluni kamagiagutiligimiñ. Taatnamik Agaayyutim uqagikkañani aglausimaruq, “Agaayyutim akilliliqsimagai tamatkua kamagiagutiruat inmiknik, aglaan qaitchiraqtuq ihuaqquamik tamatkuniña atchiksuanik sivuğagmiñi.” *Proverbs 3:34*

⁷ Taatnamik iluqnaugusi qaillusi Agaayyutmun. Ayyauğlugu tuంగాq aniqusaqsuiksitiñi qimakkumaugli ilipsitiñi. ⁸ Qallilaagusi Agaayyutmun ilaaptuq ilipsitiñun qallilaagisipmiuq. Ukpisrirusii, Agaayyutim killuqsautisi piipagich tavra ipqigai isummatisi salummaqmiplugu iñuunialiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitlasitqikkiksi iluqnaullapiagusi. Ukpinquaqtunaiğitchi. ⁹ Ihulliuğutigilugich iñuunialigikkasi, nunuurağilugich qulvulusiunniñ. Quviannihiqsi simmiqsillugu alianamun. ¹⁰ Itqagilugu, Agaayyutim nayuutiha nanipayaaq ittuaq. Agaayyutimli kamanaqsiqpağumagaasi atchikkupsi.

Kiliktuun Qanuqinnirağaqtitçilikun Aniqatmik

¹¹ İauraamaan, sanurrutiñaiğitchi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksrikami akiknaqlugu aniqatni naipiqtuipłuni ilaanik, taamna ilumun uqautiksriraqtuq akiknaqlugu Agaayyutim maligutaksraña. Taatnasiq iñuk tupiksritłaitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik atakkii ilisimatlukkasunaiqtuq Agaayyutim taatnaqami. Taimmaasiñ ilipsi, nagguksriłapsigun maligutaksramik atuirauñiqsaqhusi taavrumiña aglaan ataniguqtaqtusi. ¹² Aglaan iñuich tupiksriuksraurut Agaayyutmik. İlaa kisimi maligutaksramik iñiqsiruq, sulı ilaa kisimi atanğuruq sanñiqaqhuni anniqsuitłapluni naagaqaa piyaqquitłapluni. Kisuunasugivichmi ataniguqtaqavich ilipnik iñuunaiqatiupnun?

Kiliktuun Uqavigaagnikun

¹³ Atanji nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaaqqimukkisirugut. Tavrani ittuallakkisirugut ukiumi tauqsigñiaguta maniññanñiagaqsilutaasiñ.” ¹⁴ İlisimanitkaluağiksiunniñ uvlaakuksraq! İñuuiqsi suuva? İttuq puyulhiñatun. Sagvillakkaluaqami mikiruurami apyuillagaqtuq. ¹⁵ Aglaan itnaqtuksrağaluaqtuasii, “Pisuligikpaun Atanğum iñuugisirugut aasiñ savaqsiluta sunik.” ¹⁶ Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitiñik nalupqisunjitpaitłusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigiitchuq. ¹⁷ İñuum ilisimagaluağlugu atugaksrani nakuuruq aasiñ atunitiñamun killuqsaqtapiaqtuq.

5

Kiliktuun Umialinmun

¹ Atanji, inuqsriunitchuasii! Alianniugitchi immakii ihulliuğutiksrat tikitchağumarut ilipsitiñun. ² Umialgutisi suksraunğiqhutin piunğiqsut, qupilğut nigigaich atnugaallausi. ³ Maniutisi kaviqsaat qatiqtaatlu qaiqtut. Taavruma qalhum ilitchuğipkağaa atuiñğiqsi umialgutipsitiñik ikayuutiginilugich inuqsraliıqtuanun. Siqñatuakipsi suunğiqsinniaqmigaasi atriplugu ikniq. Atakkii tutquqsituiñaqtsi

umialgutinin isuanunaglaan iñuuniaħipsi. ⁴ Akiħiqsuuranħitmigisi savaktisi. Akiññaktaaksrañich niħiugikkañich ilinħitñun qaitħaitmigisi. Tusaasigik uqaallatinħich akikñaqhusi! Savaktisi kappianħapmata Atanguruamun Sanħipayaaqatuumun tusaaraħigai aasiñ ikayuħugich. ⁵ Inuqsriunħitchuasi, nunami quviasuutighiħiħagisi umialgutisi, aliasunħisaagusi inuqsriusunħaqasi. Iñuuniaħipsitñi iħliktuarusi quyaliplugu kisian kimmutigikkaqsi. Taatnaħipsigun ilapsaaħagħigisi akikñautiksrat ilipsitñun uvluani atanniuviksram, atriplugich qunħich uqsraqsaqmata tuqgutchiħiksram uvluanun. ⁶ Suksraunħiqsursi iñuaqtuqmisi nalaunħaruamik iñunħmik, aasiñ ilaan akitñaaqtunħitmigaasi.

Anuqsruħiglu Agaayutighlu

⁷ Ĥauraamaan, taatnamik anuqsrusiħusi Agaayyutim Atanguruam agħiħksrañanunaglaan. Atrikusautim uuma kanħiqsipkaħisigaasi: Kiñaliqaa asiaħniaħukami utaqqiraħigaa upinħaallapiaq. Taimmaasiñ siqinħum siħamlu naupkaqmagich asiaħniagaqsiraqtuq. Taatna iñuk asirħruk-sramun utaqqiraqtuq nikasunħaiħuni. ⁸ Taatnatuntuuq ilipsi anuqs-rusiħusi. Nikatchautinagu niħiugaqsi, Atanguruam agħiħksrañ qalliuraaqmipkaħlugu. ⁹ Ĥauraamaan! Uqapiħuutinası avatmun, Agaayyutimli atanniqsunħitchumagaasi. Atanħi, Agaayyun atanniqsuħti tikiyasiuraqtuq. ¹⁰ Ĥauraamaan, iħsaħitħi sivuniksriħiriniñ qanuq iħlutuiħhatnik sakiq-namik iħlutuitħasiħusi anuqsrusiħusiħu. Ilinħittuuq tiliraarut uqaħtiksrauplu-tin Agaayyutmun. ¹¹ Uqatigiraħigivut iñuich quvianaqħugich iħlutuiruat anuqsrusiplutin. Itqagħilugu Job, iñuuniaqami tuniqsimaruħaq Agaayyut-mun anuqsrusipluni. Taatnatuntuuq sivulliapta qinħnaqatitkaat uvaptik-nun iñuuniaħhatigun tuqulħhatigunlu Agaayyutim iħunħuktaqatilaanħa nagħlik-srisilaanħalu ilinħitñun. Taamna iħsimagħput.

¹² Uvvasuliuna iħauramaan, akiqsruħupsi sumik kiikaa uqagħikkapsiksun atuqsunħ. Ataramik uqagħusi iħumutuuruamik. Supayaamik uqagħupsi saglusunħaqasi. Taatnanħitkupsi Agaayyutim atanniħisipiħagaasi.

¹³ Kisupayaaq akunnapsitñi iħuħliħuħumi ki agaayuli. Kisupayaaq quviasukkumi atuħli quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaq akunnapsitñi atniħñagumi tuqħuħi qaukħiħitñik ukpiħtuanħuruat. Ilinħisaasiñ inħiqsruutilitruñ uqsruħlugulu atqagun Atanguruam. ¹⁵ Atniħñaqtuħaq una iħuaqsikkaħisirisuħ inħiqsruqpata ukpiħsriħikun. Atanħum iħuaqsipkaħisigaa. Aasiħsuli taamna atniħñaqtuħaq killuqsagħniqpan Agaayyutim natqigutighisipħmigaa. ¹⁶ Taatnamik, quliagħisigik killuqsautisi inħiqsruutilusiħu avatmun; taavruma mamitħkisigaasi. Iñuk atuiruaq quyalisauruamik Agaayyutmun inħiqsruqami inħiqsruħħa savaaqatlapiaqtuq. ¹⁷ Itqagħilugu Elijah! Ilaaptuuq iñugaluaq uvaptiktun aasiñ inuqsraqami inħiqsruħtuksrauruħtuħuq kisupayaatun. Inħiqsruqman Agaayyutmun sialuqunħitħlugu, sialunħitħuq nunami ukiuni piñasuni avvaħmik iħaplugich. ¹⁸ Aasiñ aquagun inħiqsruqman Agaayyutmun sialuqupħlugu sialulħitħuq, nuna nauritqiaqsiħitħuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayuħukkaatigut.

¹⁹ Ĥauraamaan, iħari tupiksriñaiqpan iħumutuħiħmik aasiñ ukpiħsriruam ikayuħpaunħ tupiksritqitħasipkaħlugu Agaayyutmik, ²⁰ iħitħuħiyumausi uumuuna, taavruma ukpiħsriruam ikayuħumiunħ piqataunħaiqsuaq Agaayyutmi utiqħtitħisigaa tupiksriñaiħaluaħhaniñ Agaayyutmik. Taat-natun ikayuħaa iñuuyumalitqħisitħlugu iñuħiħmik agaayyutitħaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruħ iñuħialħapiaqtuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

¹ Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaan̄a Jesus Christ-ŋum. Aglaktun̄a ukunin̄a tuyuutinik piksraqtaan̄iŋun Agaayyutim un̄utauplutin̄ siamituanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-mi, Cappadocia-mi, Asia-mi, Bithynia-mi, ² piksraqtaan̄iŋun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqiqsakkaniŋun Ipqitchuam Irrutchim tupiksritcuplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitcuplugillu aun̄agun. Ihaaquataa qiŋuiŋŋan̄alu nausaiŋaglik ilipsitŋi.

Iŋuuruuq Niŋiugaq

³ Quyyan illi Agaayyutmun Aapan̄anun Atannapta Jesus Christ. In̄un̄juktaqpakigmigun anitqiksitkaatigut iŋuuruamun niŋiugamun anitqil̄hagun Jesus Christ tuquigmiŋ ⁴ suli paitchaktaaksrautmun piungiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniŋ piugangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qil̄an̄mi. ⁵ Ilipsi qaunagikkaurusri san̄jiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriŋiqsi anniqsugiamun sagviŋŋiaqtuamun aqulligmi pivin̄mi. ⁶ Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷ Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriŋiqsi uuktuakkauruq iglutuitlapman̄aan. Manik kaviqsaaq piungigaaqtuag uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriŋiqsi akisuruan̄utluktuaq kaviqsaamiŋ manin̄miŋuuktuakkauruksrauruq. Ukpiqsriŋiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nangautmik kamanautmik kamagikkauligmiglu sagvigataqpan Jesus Christ. ⁸ Qiŋiqsimaitchaluann̄aan piqpagigiksi. Pakmaunniŋ qiŋiŋitchaluaqlugu ukpiŋigiksi quviasrullapiaqhusri quviaaqpauramik uqaŋilgunaitchuamik. ⁹ Takku ilisimarusri aatchuusriaŋiniaqtilaan̄apsitŋik annautiksran̄anik iŋuutchipi, tan̄jutauluni ukpiŋikkapsitŋun. ¹⁰ Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim ihaaqutrisaanik aatchuusriaŋikkapsitŋik pakaaqallapiaqmiut ilitchuginiaqlugu. ¹¹ Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtimat̄in̄ nagliksaaŋksran̄anik Christ-ŋum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaaŋhan, ilin̄ich ilitchugisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaan̄anik. ¹² Agaayyutim ilitchugipkaŋniŋai savautriŋisilaan̄at in̄miknik aglaan ilipsitŋik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqaqtauruq ilipsitŋun taipchunuuna quliaqtaugikkaŋatigun tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq tuyuuruuq qil̄an̄miŋ; israŋulgitunniŋ inuŋrugipmigaat kan̄iqsisuklugu tamanna.

Iŋuuniaŋksraq Ipqiŋluni

¹³ Taatnamik paqnammaagiksilugich isrummatisri, qauŋrimmaagikkitchi niŋiugusri ihaaqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsitŋun sagvigataqpan Jesus Christ. ¹⁴ Atriŋlugu tupiktauruuq ililgaaq, atrin̄uniasruŋaqasri pigiitчуanun kimmutiqaŋuullapsitŋun iŋuuniaqapsi nalun̄n̄apsi tusraayugaagiksuaq. ¹⁵ Aglaan iŋuuniaŋitchi ipqiŋlusri iŋuuniaŋapsitŋi atrilugu ilaa tuqluqtigikkaqsi ipqitchuaq killuqsautaitlun̄il̄u. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqaŋhani aglausimaruq itna, "Ipqitchuksraurusri, takku uvaŋa ipqitchuan̄uruŋa." ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuruamik in̄un̄mik atlakaagiŋksitasun̄aqnagich savaan̄jisigun. Iŋuuniaŋitchi

talusriihikun ilaanik irvigiuraallaħani marruma nunam.
 18 Iisimagiksi tasukkauiqsi tanjigilaaniñ iñuuniaħatñiñ sivulliapsi.
 Tasukkaungitchusri piungigagtuatigun sutigun, ami manikun qatigtaakun
 unniñ kaviqsasukun, 19 aglaan akisuruakun aunagun Christ-nun
 [tuni]laqtauruam] ipnaiyaatun patchisaitchuatun taqraqtaitchuatunlu.
 20 Ilaa piksraqtaanjuruuaq iñigaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkauruq
 makunani aqulligñi pivinñi pisigiplusri. 21 Christ-kun ukpigigiksi
 Agaayyun anipkairuaq ilaanik tuquhigmiñ qaitchiplugu kamanautmik,
 ukpiqsritquplusri niğiugaqaqplusri lu Agaayyutmik.

22 Pakmaasriiñ ipqiqsitnapsiun iñuusriqsi tupiksriihikun ilumutuuruamik
 tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq piqpaksritlasirusri aniqatiupsitñik.
 Taatnamik piqpakkutisritchi piliqillapiagusri [ipqitchuamiñ]
 uummatmiñ. 23 Qitunğagiliutigaasri Agaayyutim tuqutlaitchuam
 anitqiksimakapsi nautchiaksrakuungitchuaq piungigagtuakun aglaan
 piungigangitchuakun, ami uqalħagun Agaayyutim iñuuruakunlu
 isukhitlaitchuakunlu. 24 Takku Agaayyutim uqalħa aglausimaruq, itna,

“Iñupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,
 suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq naurianatun ivgum.
 Ivik pannaqlugaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piigaqtuq.

25 Aglaan uqalħa Atanguruam itkisiruaq qanavak taimuħa.” *Isaiah*
 40:6-8

Taamna uqalħi tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkauruq ilipsitñun.

2

1 Taatnaqlugu piiqsitaksragigiksi iluqaan pigiihq, kinnitñihiglu,
 ukpinjuaqtaunuhiglu, siqñahiglu, pigiitchuakun uqautiksisuuhiglu.
 2 Atrilugu aniqammiuraq miluguktuatun kimmutiqağitchi Agaayyutim
 ipqitluni uqalħanik, ilipsili taavrumuuna nauyumuusri. 3 Takku
 uuktuagiksi Atanguruam nakuulħa.

Iñuuruuaq Uyağak Piksraqtaanjuruatlu

4 Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyağanmun ayakkanatnun iñuich,
 aglaan piksraqtaagikkanaunun Agaayyutim akisuruagiplugu. 5 Suli
 atrinurusri iñuuruatun uyağaktitun. Atangum atugumagaasri nappağumiun
 qinignaitchuuaq irrutchikun agaayyuvikpanni. Aasrii Agaayyutim
 ipqitchuatuun agaayuliqsaisun tuni]laqtutlaniaqtusri tuni]lautinik
 irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutmi
 tumigilugu Jesus Christ. 6 Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim
 uqalħani, itnaqhuni,

“Piksraqtaaqtuħa akisuruamik uyağanmik
 qaukhiutquplugu tunjavik Zion-mi,
 aasrii iñuum tunjavigyumiun ilaa
 qapiqpanayumifaitchuq.”

Isaiah 28:16

7 Ilipsitñunaasrii ukpiqsriruanun ilaa akisuruanaunuruaq, aglaan
 tamatkunua ukpiqsriñgitchuanun

“Taamna uyağak tuppirt ayakkanat,
 taamna uyağak piitchiullapiagaqtuq tuppirauni.”

Psalms 118:22

8 Suli

“Taavruma uyağaum putukkinniaga iñuich.

Taamna uyağak paallaktitchirağaqtuq ilinjitñik.”

Isaiah 8:14

Takku in̄miknik putukkisaqtut tupiksriñgitlutin uqaliǵmik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan ilipsi in̄uksraqtaanurusri, agaayulitsigiplusri umialgum, sulı ipqitchuanuplusri takku Agaayyutim in̄ugiplusri. Piksraqtaanurusri quliaqtuaǵitquplugich quviqnaqtuat savaanji Agaayyutim tuq̄luqtigikkapsi taaqtuamiñ quviqnaqtuamun qaumamiñun. ¹⁰ İlaatniimma qaaniqsuami in̄uningipiagaluakkañasri, aglaan pakma in̄ugiliutigaasri Agaayyutim, sulı akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtuǵiksi nagliktaña.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaan, avakñaqtauñhiñaqtusri iglaanuplusri lu mattumani nunami. Taatnamik siimasaǵipsi piisimaaquplusri timim pisugruaǵutaaniñ añuyaktuamiñ akil̄il̄iqsuq̄lugich in̄uutchisi. ¹² Nalaunñaruakun in̄uuniaǵitchi akunǵatni ukpiqsriñgitchuat. İlaatni uqamaq̄luutigumisi pigiitchuakun savaktiǵuǵniłusri, qiniǵumagaich nakuuruat savaasi aasriñ kamaksruǵlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiumakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq kamakkutiqaǵusri in̄upayaanik sanñiqutiqaqtuanik, Rome-maǵmiut umialigigaluaqpatruñ ¹⁴ naagalu kavanaugaluapata tillisiaqaqtuat ilaaniñ anasriññuqsuq̄lugich savaaqaqtuat pigitchuakun sulı nangaquplugich tamatkua savaaqaqtuat nalaunñaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuhigigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piin̄il̄iqil̄hat naluruat in̄uich. ¹⁶ In̄uuniaǵitchi patchisaitchuatitun in̄uktitun, aglaan atuqnagu patchisaiñiqsi mattutiginiaǵlugu pigiitchuamun, aglaan in̄uuniaǵitchi savaktiñisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich in̄upayaat, piqpagilugich ukpiqtuanuruaqatisri, taluǵilugu Agaayyun, kamakkutiqaǵlugu umialik.

Urrakutaulha Christ-ñum Nagliksaathan

¹⁸ Savaktauruasrii, tupiksrisitchi atannapsitñik taluǵipiaḡlugich, kisiitñun tamatkunuja iluatmun añalatipsitñun pisuñaqasri, aglaantuuq tamatkunuja atanguturuanun. ¹⁹ In̄uk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qauǵrimmaǵiutillaugañmigun iglutuigumi nan̄innamik nalaunñaitchualiqingitchaluaqhuniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaaǵiirrutin ipiqaqtuqsuguvich kamakkutmik piksraitcutin Agaayyutmiñ iglutuǵaluaǵupkuunniñ nan̄innaq. Aglaan iglutuǵupku nan̄innaq anuqsrułikon nalaunñarualiqiñjaqpich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Taavrumuja ilipsi tuq̄lukkaurusri. Christ-tuuq nagliksaaqtuq piqutigiplusri. Unitchiruq tuvraaksrapsitñik maliglugich tuvliǵañniñi.

²² “İlaa killuqsatlaitchuq.

Kinnitñiñniutmik uqatlaitchuq.”

Isaiah 53:9

²³ Uqamaq̄luutikkaukama uqamaq̄luutmik kiumakñiñgitchuq. Nagliksaaqami aniqsraaqtuiñgitchuq. Aglaan tunñaviqaqtuq ilaanik atanniisuuramik nalaunñaruakun.

²⁴ İlaan akiyaǵigai killuutivut timimigun tuq̄upluni sannigutami tuq̄utqupluta sanñianun killuqsautim aasrii in̄uutqupluta nalaunñaruatikon. İlaan ipiqaqtuǵniñigun mamititaurusri.

²⁵ İlipsi atriqaqtusri ipnaisun killukuaḡaktuatun, aglaan pakma utiqsi-marusri munaqsrimun sulı qaunaksraanun in̄uutchipsi.

3

Il̄aqatigiich

¹ Taatnatullapiaq nuliaᅇurusrii kamaksrisitchi uipsitñik. Il̄añchaasiñ ukpiqsriñgitpata uqaliᅇmik mumiksitauviaqtut nuliamañ iñuuniallautahatigun ² ilinᅇa qin̄iᅇumitruᅇ ipqin̄ñiaiqsi taluqsriᅇiqsilu iñuuniallapsitñi. ³ Qin̄iyunaqusriqsuqasri qaalhiñakun, nutchiqil̄apsigun naagaqaa kaviqsaanik manin̄ñik uyamitqualiqsul̄ikun suli atnuᅇaaᅇiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnal̄iqsi ititchiuᅇ iriqsimaqtuakun qamuuna uummatipsigun, piunḡiᅇanḡitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaanḡitchuan̄upluni qin̄iññiaqaghuniᅇ. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruᅇ qin̄il̄hani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuᅇ taipchua ipqitchuat aᅇnat ukpiqsriᅇuat Agaayyutmik iñuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutiᅇ qamuuna kamigiplugich uis̄iᅇ, ⁶ Sarah-tun tupiksriᅇuatun Abraham-mik taipᅇugu aᅇaayuaᅇmiñik. Iipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqaḡupsi iqsitchanḡitchupsil̄u tupaᅇanaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuᅇ uin̄urusii iñuuniaqatigisiḡiᅇ nulasri kan̄iqsimaugaᅇl̄usri aᅇnat sayaktuit̄luktuan̄utilaᅇatnik aᅇutiniñ suli paitchaktaaqatigiplugich il̄uaqutaanik iñuul̄hum. Taatnaᅇupsi piññil̄utaitkisuruᅇ in̄iqsruᅇiqsi.

Nagliksaaᅇiq Piqutigiplugu Nalaun̄aruatiᅇ

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiᅇa, iluᅇasri atunim isrumaᅇaᅇitchi, kan̄iqsiqutiniuraᅇusri avatmun, piᅇpakkutilusri aniqatigiisun, ilun̄nukkutilusri, il̄uaqqutilusriᅇ atchil̄ikun. ⁹ Akisaqtuᅇnagich piᅇiit̄chuakun atniiyummatmiglu naagaqaa uᅇamaᅇuutmiglu uᅇamaᅇuutrigikkasri, aglaali in̄iᅇusri tamatkua ikayuusriaq̄aqulugich il̄isimalugu tuᅇl̄ukkauᅇiqsi in̄iqsruutraksraᅇiplugich, aasriñ taatnaᅇupsi ikayuusriaq̄aᅇisipmuisri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiᅇaᅇaniñi, “Iñuk piᅇpaksriᅇuaᅇ iñuul̄iᅇmik

suli uvlil̄l̄autaḡuktuaᅇ quviasruxhuni
qaunagiliuᅇ qan̄iᅇikkani uᅇaᅇiksraᅇaniñ piᅇiit̄chuamik
suli qaqᅇuᅇni uᅇaᅇiksraᅇakniñ sagluuqtuanik.

¹¹ Savanḡiᅇ piᅇiit̄chuanik aglaan savagli nakuuruanik.

Pakaᅇgiliuᅇ qin̄iññiaq piᅇgiliutiniapiᅇglugu.

¹² Atakkii irrak Atanḡuruam qaunaksriᅇuk in̄uᅇnik nalaun̄aruaniᅇ,
suli siuttak naalaᅇniruk in̄iqsruᅇhatnun,
aglaan kigiñᅇan Atanḡuruam akill̄il̄iqsimagai tamatkua
savaaq̄aqtuat piᅇiit̄chuamik.”

Psal̄m 34:12-16

¹³ Aasriñ kia atniᅇisiñiqpasri nakuuruanik savaaqaḡupsi. ¹⁴ Aglaan nagliksaaᅇupsi pisigilugu nalaun̄aruᅇaᅇ quvianamiuᅇisirusri. Iqsiginagu iñuich tatamnaqsiraᅇaᅇhat, unniñ il̄uill̄iᅇuᅇtiginagich tamatkua. ¹⁵ Kamagisriᅇuᅇ Atanḡuruᅇaᅇ Christ uummatipsitñi, Atan̄iᅇikkaqsi. Itqanairutilugu ataramik kiggutiᅇaᅇiksraᅇiqsi iñuum apiqsruᅇpasri niᅇiᅇugakun piᅇikkapsigun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaanḡiᅇikun taluqsriᅇikunlu, ataramik patchisaisillugich qauᅇrimmaᅇiutillautasri. Taimmali kisut uᅇamaᅇuutigikpasri savaaq̄aᅇniᅇusri piᅇiit̄chuamik, ilin̄ich kan̄nutchal̄hiᅇaᅇumuut il̄itchuᅇilutiᅇ iñuuniallaut̄apsitñik Christ-kun. ¹⁷ Tarra il̄uatlukuᅇ, Agaayyutim pisul̄iᅇikpaᅇuᅇ, nagliksaaᅇutigipusiᅇuᅇ savaaq̄allaut̄aᅇiqsi uumakᅇa savaaq̄aᅇiᅇmiñ piᅇiit̄chuamik. ¹⁸ Christ-tuuᅇ nagliksaaᅇmiuᅇ. Ilaa tuᅇun̄aruᅇ pisigiplugich killuᅇsautit

atausriġmiaqługu, nalaunnaruq iñuk pisigiplugich nalaunnaitchuat tikiutisrukhuta Agaayyutmun. Timaa ilaan tuqquataugaluqtuq aglaan irrusia iñuuruqsuli. ¹⁹ Aasriiñ irrusriupluni ilaan utlanigaa irrutichich tigutaqsiuvinmiittuat quliaqtuaġiaqhuni tusraayugaaġiksuumik. ²⁰ Taipchua irrusrich tupiksriñġitchut Agaayyutmik inġilgaanimma uvlunjiñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkaġmigun utaqqikamigich isrummitqiquplugich Noah umiaqpalipkaqługu. Ikituurat iñuich, tallimat piñasruuplutin, annautikkaurut umiaqpanmi uliqpakman. ²¹ Taamna atrinuruq paptaaġutmun pakma anniqsuutigikkapsitñun. Paptaaġutigun iñuk salummakkaunġitchuq puyanjanik timim, aglaan iñuk inġisruqtuq Agaayyutmun salummaquplugu qauġrimmaaġiutillautani killuqsautipayaaniñ, pisigiplugu anġitqilħa Jesus Christ-ġum, ²² qilħmuktuaq aquppipluni taliqpian tunjaani Agaayyutim. Israġulgillu sanġiqutiqaquatlu sanġiqaquatlu atanigaaat ilaa.

4

Atlanġuqtuaq Iñuuniatiq

¹ Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunnaruq, isrumaqaqtuksraupmiusri Christ isrumapmatun itqanaiñlusu nagliksaaġutigiraksraupkan nalaunnaruq. Atakkii kiñapayaaq nagliksaaġumi timimigun nutqautipmigaag killuliqiliq. ² Taamna iñuk iñuunianġiqsuq pisuliġruakun tuquniaġiġmiñunaglaan, aglaan pisulħagun Agaayyutim. ³ Taimma qaanianiktuami iñuuniapaaniktusri pisuulħatitun ukpiqsriñġitchuat iñuuniqaqpsi suvaalħalikun, pisugruaġutilikun, imilivaaħalikun, aliasrunġiñialikun, piqłuktalikun taanġaqhuni, qaayugnaqtuakunlu aanguaqtulikun. ⁴ Pakma ukpiqsriñġitchuat atlagiġaasri ilaliqsuutingiqapsi inġitñun qilħuqtaiħatni, aasriiñ uqamaqłuutigiġaqsipłusri. ⁵ Aglaan inġich kiggutiksraqaqtuksraugisirut savaaġmiktigun ilaanun atanniiħhiñaaġuqtuamun iñuuruaniġlu tuqunaruaniġlu. ⁶ Tarra taamna piqutigiplugu Christ quliaqtuaġniqsuq tusraayugaallautamik taipchunuja tuquaniktuanun taimani inġiñli annautrautquplugittuuq. Atannikkauyumiñaaqsipługich inġupayaatuntuuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaquniġai irrutchiġmiktigun Agaayyutitun iñuuruatun.

Añalatchiñlautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksrañat qalluurallapiaqtuq. Taatnaġusri qauġrimmaaġigitchi qaunatqiaġiġusriñu aasriiñ inġisrutlasriñusri. ⁸ Pitłuktaksraq una supayaamiñ, piñiqillapiaġusri piqpakutisritchi avatmun, atakkii piqpaksiñħum maturagigai inġiġallapiaqtuat killuqsautit. ⁹ Tukkiqsuutisritchi avatmun uqapiñuutailaakun. ¹⁰ Innullaanupłusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnaġusri savautisritchi avatmun savaktillautaulusri atullautaglugich atlakaaġiich aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqaġli taavruma uqaġikkañagun, suli kiñapayaaq savautriġumi, ki savagli sayaksrirtutaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkauyumuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkañja kamañun añalatchisiñu taimunja isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaaġi Ukpiqtuanupluni

12 Piqpagikkamaan, tupaņasari ukpiqsriḥiqsi uuktuaqsiukpan sakiqnaqtuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuaḡinagu niḡiunaiḡaakun taamna atuumakpan ilipsitñun. 13 Aglaan quviatchauḡigitchi piqasiutinilusri Christ-mun nagliksaaḡhagun quviatchallapiaḡumuusri quyalusri kamanautaa sagviqpan. 14 Pisaanḡatchiugupsi pisigilugu atqa Christ-ḡum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kamanautaan, nayuḡaatin. 15 Sumiunniñ nalliqsi nagliksaaḡani iñuaqtuqtauluni, unniñ tiglinḡiaqtauluni, unniñ savvaḡluktauluni, unniñ naipiqtuqtauluni iñuich sutilaanḡatnik. 16 Aglaan kisupayaaq nagliksaaqtikkaugumi pisigilugu ukpiqsriḡha Christ-mik kannusruutiginiḡliun, aglaan kamaksruḡliun Agaayyun ilisimananiḡmigun Christ-mun iñugitilaḡmiñik. 17 Pakma atanniñḡhum aullaḡniiviksraḡa tikichuq, aasrii Agaayyutim iñuḡi atanniqsukkauqqaqtuksraurut. Tarra atanniqsuqqaḡniqpatigut, qanutchimik isruksraḡaḡisivat tamatkua tupiksriḡitchuat tusraayugaallautamik Agaayyutikun?

18 “Nalaunḡaruat iñuich annaḡiksraḡat qaḡananiññiḡpan, sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatu killuliqiritlu?” *Proverbs 11:31*

19 Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkaauruat pisuḡhagun Agaayyutim nakuurualiqilich. Qaisimaapiaqtaksraḡaḡaich iñuutichisḡ iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruamun ataramik.

5

Munaqsraḡi Agaayyutim

1 Pakma silḡiqsuḡniḡitka qaukḡiuruat akunnapsitñi, uvaḡaptuuq qaukḡiupluḡa. Qiñiqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliaqtuaḡiplugu, piqatauyumaḡḡuḡaptuuq kamanautaanun sagviqsḡumaruamun. 2 Qaunagilugich iñugikkaḡi Agaayyutim, munaqsraḡikkasri akunnapsitñiittuat, [Agaayyutim atuqkkaḡa ilipsitñun]. Nunurausruḡaḡasri aglaan piyummatigipiḡlugu, piñḡaḡniasruḡaḡasri aglaan savautiyumaapiḡlugu. 3 Atanḡuniaḡvigisruḡaḡnagich Agaayyutim iñugikkaḡi qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitichi munaqsranun. 4 Aasrii qaukḡiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri niaḡuḡutaanik kamanautim akiñḡaktaatun piunḡiḡaḡumiñaitchuamik. 5 Taatnatuntuuq, nukatpianḡurusrii kamakkutiugaḡitchi qaukḡiuruanik. Iluḡasri kamaḡasruḡisruḡaḡasri savauttutilusri atchiksuaḡikun, atakkii “Agaayyutim ayaksimaḡai kamaḡasruḡiruat aglaan ikayuqsimaḡai atchiksuaḡtuat.”

Proverbs 3:34

6 Taatnamik atchiksimaḡitchi ilipsitñi ataatni sayakturuat argaiñ Agaayyutim, ilaanli kamaḡaqsipkaḡumagaasri piviksraḡ nalautitpan. 7 Igillugu iluqaan isrumaaluutigikkaḡsi ilaanun aasrii tutqiksilusri, takku ilaan qaunagigisigaasri. 8 Qauḡrimmaḡigitchi qaunatqiaḡigusri. Uumiksriksi Tuunḡaḡ ataramik ukpiḡutaiqsitchiñiaqtuq ilipsitñik, qalinḡuularuatun lion-tun kukiḡluktuatun sumunliḡaa niqiksraḡsiuḡhuni. 9 Taatnamik akilḡiqsuqsḡiun payaḡaḡvigilugu ukpiqsriḡiqsi, ilisimalugu aniqatiusri nanipayaaq nagliksaaḡhattuuq ilipsisun. 10 Aasriiñ nagliksaaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim iluaqutipayaaqtuam tuḡluqtigikkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamaḡautigikkaḡmiñun, naamasriḡkaḡniḡaasri, nalupqinaḡusri ukpiqsriḡipsitñi, sayaktusriḡusri

suli payaŋaigusri. ¹¹ Ilaanun illi kamanaun saŋŋiŋu qaŋavak taimuŋa. Taatna.

Iłammiuġutit

¹² Aglaktuŋa naigliplugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniqsimapluni aniqataulha. Pitchuksaagukkipi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim ihuaqutigillapiaħhamik. Iħisimalugu taamna ihuaqqun tuniqsimavigisiuŋ. ¹³ Ukpiqtuaŋuruattuuq Babylon-mi ittuat piksraqtaaŋuruat ilipsisun, tuyuqmigaasri nayaarŋamik, suli Mark-ŋum iġŋiġipmatun itaġma. ¹⁴ Paġlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. Qiŋuiŋŋaq illi iluqapsitŋi ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigiplunaju Jesus Christ-ñum. Tuyuqtunja ukuninja iñunñun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqs-rilǵimik uvaptiktun nalaunnaruañhagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Ilitchuǵisaiñaqsiunñtuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iluaqquitiqaǵitchi atqunaq qinñiññamiglu.

Agaayyutim Tuqñuutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun sanñiagun qaitchiññaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaǵilǵikun tumigiplugu ilitchuqsriñiptigun ilaanik tuqñuqtigikkaptiknik ilanñiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauñǵimiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruanik akisruutinik. Ukpigigupsigik akisruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanñgruaqtanñisigun, aasrii piqatautlasrilusri Agaayyutim irrusriani ilaatun ililusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi illatigisriun ukpiqsriñapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiglugu ilitchuǵimmaǵilǵimik, ⁶ suli ilitchuǵimmaǵilǵiq tapiglugu inñmun añalalǵuñiq, inñmun añalalǵuñiq tapiglugu anuqsruñiq, anuqsruñiq tapiglugu agaayyutiqammaǵilǵimik, ⁷ suli agaayyutiqammaǵilǵiq tapiglugu piqpaksriñiq aniqatinik, suli piqpaksriñiq aniqatinik tapiglugu piqpaktamik iñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigij nausaiñaqtusri taapkunuuna, imailaatun inñitchusri asriringitchuatunlu, aasriiñ ilitchuqsrisaiññaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq iñuk piqanñiññigumi tamatkuninja irrusriksranik irigiitchuq qinñitlaitñuni. Puuyuqmigaa salummakkautilaani killuqsautigruaǵimiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiumaan, sakuugitchi pisuqtilaagusri tuqñukkauñiqsi piksraqtaañuñiqsilu nalupqinaiqsillugu, atakkii taatna piyupsi paasraaǵuminiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusri kamañaqtuamik paǵlatmik isigupsi isruitchuamun añayyuqutaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqñuñu itqautisraǵataǵipsi tamatkuninja, ilisimagaluǵisiunñiñ payañiǵvigiplugulu Agaayyutim ilumutuuruña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunnaruaǵigiga iñuuniqtutulaamni maani nunami itqaqñitagukhusri sunik tamatkuninja. ¹⁴ Ilisimagiga timikuliksraǵma tikitchaqturañha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqñuñu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiñaitka ilipsitñun itqaqitquplugich tamatkua ataramik tuqanikkaluǵuma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqutauruaq

¹⁶ Quliaqtaugitñitchipi unipchaalanñisigun iñuich ilitchuǵipkaisaqapta agǵiññiñhanik Atannapta Jesus Christ kamañaqtuakun sanñiqpauragmigon. Uvagut qinñillapiaqsimagikput kamañaqtuag qaummaǵinñiña. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakutmik kamañautmigu, taavruma nipim nipilutipmagu kamañagniqsraurum supayaanñiñ nipliñhuni, “Taraamna piqpagikkaǵa Iǵñiña quyalimaatqigillapiakkaǵa.” ¹⁸ Aasrii

taimani tusraagikput taamna nipi nipliqsuaq qilajmiñ piqatigiplugu Jesus iñgimi taivrumani Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹ Uvaguttuug nalupqisruutigingipsaaqikput uqautigikkañat Agaayyutim sivuniksriqirinisa inilgaanimma. Piilautaqtusri naalaqnitqiaqikkupsigin uqallich, takku uqalich kanjipsipkaqaaasri aggitqinñiaqtilaanjanik Jesus-ñum atriplugu nangum qaumapkaiha taaqtuaq ini qausragataqñinanunaglaan uvlum suli nuilgataqñinanunaglaan uvlugianjan uvlaam. ²⁰ Sivulliulugu iitchugiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim inmiktuifnaq kanjipsipkaqumiñaitchaa sivuniksriqutauruaq Agaayyutim uqalhaniñ. ²¹ Atakkii iñuich sivuniksriqingitchut sumiunniñ pisuhigmiktigun, aglaan Agaayyun uqaqniqsut iñunmigun anjalatkaqsiptomatin Ipqitchuam Irrutchim.

2

Ilsautrit Tanjigilaakun

¹ Inilgaanimma tanjigilaakun sivuniksriqirit iñukpalligñiqsut akungatni iñuich [Israel-mi]; taatnatun tanjigilaakun ilsautrit iñukpalligñiaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñiaqtut nalunautchilutin tanjigilaanik ilsauttititnik suksraungitauyumiñiaqtuanik, piilaaqilugunniñ Atanguruuq tuquruuq annautisuklugich. Aasrii pisigiplugu piilaaqalhat Atanigmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ² Suli iñugiallapiaqtuat piqasriqsuutigisirut

pigiillapiaqtuatigun kanjunaqhutin iñuuniahatigun, aasrii iñunun uqamaqñuutigipkaaqsilugu ilumutuuruaq pisigiplugich ilinich. ³ Pitlatuligmiktigun maniññanñaqñigigisigaasri, ilsautilusri uqautilusri lu ilumutuungitchuanik. Agaayyutim atanniqsuirinata pasriñigai taimakñaaglaan, aasriiñ siñiktuangitchuq piyaqqulhiñaaququgich ilinich.

⁴ Takku isragulgich killuqsaqmata Agaayyutim anasriññuqsaqmigai igitlugich nagliksaaqñimun qiliqsruiplugillu taaqniqsrami tik-iññiahanunaglaan uvluan atanniuviksram. ⁵ Suli Agaayyutim piyaqquqmigai iñuich iñuuruat taimani uvlunñi Noah-m, ipipkaqlugich agaayyutaitchuat nunami uliqpanmun kamanaqtuamun. Noah quliaqtuagaqtuq iñunun nalaunñasriruksrauniplugich sivuqaaani Agaayyutim, aasrii Agaayyutim annautigai Noah-lu tallimat malguk iñuillu. ⁶ Suli Agaayyutim patchisiqutinigai iluqaisa iñuich iñuuruat nunaqqiqpaanñi Sodom-milu Gomorra-milu, aasriiñ aqralipkaqataqlugik iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiqaqniqsuq qanuq suksraungigñiaqtilaanjanik iluqaitñik agaayyutailaanik. ⁷ Suli Agaayyutim annautipmigaa nalaunñaruuq Lot, qinupkakkauruq atqunaq qaayugnaqtuakun iñuuniahatigun killuliqirit iñuich. ⁸ Atakkii taamna nalaunñaruuq iñuk iñuuniaqami akungatni tamatkua killiqiruat iñuich uvlugagipman, iluilluqtitauruq qiniququgillu tusraaplugillu pigiitchuat savaanich. ⁹ Taatnaqhuni Atangum ilisimagaa qanuq annautiñiksranñi agaayyutiqaqtuanik uuktuagusriantñiñ suli qanuq tigmunñiksranñat nalaunñaitchuat iñuich uvluanunaglaan atanniuviksram anasriññuqsagviksranñatnun. ¹⁰ Agaayyutim anasriññuqsagisiñigai suvaluk tamatkua iñuich anjalatagipkaqtuat timim kimmutigruanñinun qaayugnaqtuanunlu, suli suksraqangitchuat Agaayyutim anjalatchisaanik. Tamatkua ilsautrit tanjigilaakun aanarut arguanaplutin. Sivuuqagingitchaat uqamaqñuutiqaqiksraqtin qinignaitchuanik sanjiqaqtuanik qilajmi. ¹¹ Isragulgitunniñ kamanatluktuat sanjikun

sayaktuħkunlu tamatkunakŋa uqamaqħuutigitlaitchaich taapkua nayuqtigikkani Atanguruam. ¹² Aglaali tamatkua ilisautrit atriqaqtut isrumatlailaaton niġrutitun, aŋalatitautun aullasiġmiknun, aniruautun aŋuniasakrauplutinj tuqqtaksrauplutinjlu. Uqagaurut pigiiliplugich sunik kanjicsimanġisaġmiknik. Aasrii piyaqquġisirut isrumatlailaaton niġrutitun. ¹³ Taamna akiljusriagisigisaat nagliksaaqsiupkaiħiġmiktigun atlanik iħuŋnik. Ilinisa kimmutigiragisaat pisuħiġruaqtinj uvlugaluamiunniħi. Kannusraagutaħhiħaqtut ilipsitħun niġiqataukamiŋ ilipsitħi, taqsaqtatun suli qilgulikun akunnapsitħi, quviasruutigiplugu ukpiqsaiħiqtinj. ¹⁴ Qiħiqamitruŋ aġnaq ikħitchakhutinj sayuŋayumarut nutqaum-misilguitlugu taatnasriq killuqsaun. Ikħisaagħniġaich pitchiġiaqtuat iħuich killuliqiħiksraŋatnun. Ilinisa uummatinjich aŋalatiqagħniqsut kaviuqtauħiġmun. Ilinjich taiyuaniqħuutikkaurut, suksraunġisagumaagtut. ¹⁵ Suksraagħniġaat nalaunŋaruakuaġiaq aasriħ ulapnaaplutinj. Iħuuniaqaqsirut iħuktun atiliktun Balaam iġħiŋa Bosor-m, piqaksriruaq akiljutaanik killuliqiħum. ¹⁶ Aglaan suakatakauruq killuliqiħiġmigun. Uqatlaailaam natmaksivian nipliutiplugu iħuun nipaautun nutqaqtinnigaa sivuniksriqiri kinniġisagaluqtauaq. ¹⁷ Tamatkua ilisautrit atriqaqtut nivviatun imġilaamik suli taktugayauratun aŋalataŋatun anuġiqħuum. Tamatkua iħuich Agaayyutim itqanaiyautiniġai iniksraŋatnik taaqtuam taagħniqsraŋani isruksraitchuami. ¹⁸ Ilinjich uqagamiŋ nipitusriplutinj uqagagatut sumun atuġumiħaiħaatigun. Ikħisaagħuugaich pisugruagutaagun timim pivaaħaħikunlu tamatkua salummaqtitlutinj annaqqammisuat tamatkunakŋa killukun iħuuniaqtuaniħi. ¹⁹ Ilinisa akiqsruqtuġuugaich iħuich atanniqsuqtiksraihniplugich ilinjich savaktaagruŋŋaġmiŋ qaayugħnaqtuamun, atakkii iħuk aŋalattitaqtuq qanusripayaamun akiħiraġaqtimiħun. ²⁰ Iħuich annaaniħniqsut qaayugħnautaitħiħ nunam iħuħi ilitchuqsriħiġmiktigun atannaptiknik Anniqsuqtiptikniġlu Jesus Christ-mik. Uvvaami ilinjich ilħakkataagutitqikkumiŋ tamatkunaj akillipkaġutinjlu, isruksraŋat pigiitħlukkisiruq aullaġniħiħiġmikniħi. ²¹ Iħichuġigaluaqqaqħu uħuuniaħiq nalaunŋaruahikun, iħuatlukayaġniqsuq ilinjitħi naluugagumitruŋ taamna iħuuniaħiq uumakŋa tunutħiħiġmikniħi ipqitchuamik tillitmik qaisauruamik ilinjitħun. ²² Uvva atuumapkaġaat taimħa nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqiraġigaa iħmi miġiakkani,” suli “Kuniaq iġġuanikkaŋat utiġaqtuq maġġaġmun maġġiluktaġiaqhuni.”

3

Akiqsruutaa Atangum Aggigħiħan

¹ Piqpagikkamaanj, ukua tuyuutit tugliġigaiħ tuyuutma ilipsitħun. Taapkuħnuuna tuyuutipkun itiqsaġukkipsi itqaqtillugich tamatkua uqautigikkatka iħuuniaqplusri ipqitchuakun. ² Ilipsitħun itqagitqugitka sivuniksriqutauruat ipqitchuatigun sivuniksriqiritigun suli tillisauruat uvaptiknun atannaptikniħlu anniqsuqtiptikniħlu uqqriraqtitigun. ³ Kanjicsiraksraġigiksi una sivulliulugu, mitautiksriuat tikitkisirut ilipsitħun aqulligħi uvluni aŋalattituaat pisuħiġruaġmiknun. Mitautiginiagħasri ⁴ uqagħutinj, “Jesus-ħum akiqsruutigigaa aggitqinħiħi. Naamimi imma? Taimakŋaqanaj aapaavut [Christ-kun] tuqugaluaqtut, aglaan sua iluqani tamarra atlanŋunġitħuq aullaġniħgataħhaniħaglaan nunam iħiqtauħan.” ⁵ Aglaan itqagiyummataillapiagħaat una, Iħilħaan Agaayyutim iħiġaa uqalħagun qilak suli nuna, aasrii nuna nunagħuqħu imiġmiħ suli imikun,

6 suli tamarrumuuna imikun nunaqqaag piyaqquqlugu uliqpaktitlugu.

7 Taatnatuntuuq qilaillu nunalu pakma ittuat qaunaksriqaqtut Agaayyutim uqalʔhagun piyaqqugñialʔhanunaglaan ikniġmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsugisigai iñuich agaayyutaitchuat aasriiñ piyaqquġlugich.

8 Aglaan piqpagikkamaan, puuyumanagu una, isrumaraqtugut atausriq uvlug pivikisilaanjanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtilaanjanik, aglaan Ataniġmi atiruk. 9 Atangum sukaisaagutigingitchaa immiumasraqamiuñ akiqsruutigikkani, iñuich ilañich sukaiññiġiaġaluagāqtut. Aglaan anuqsrutigaasri, atakkii piyummatigingitchaa kiñañniñ piyaqququlugu, aglaan iluqaisa mumiqugaluagāi killuqsautmikniñ Agaayyutmun. 10 Aglaan uvlua Atanguruam tikitkisirug niġiilautiluni agġilʔhatun tigliñniaqtim. Taivrumani qilaich piġisirut qukiġñiaqtuamik tusraġnaqhutiñ suli qaummatit qilañmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtug supayaatlu nunamiittuat. 11 Iluqagmiñ tamatkua sut piyaqqugumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iñuuniaġiaqtuksrauniqipisi? Iñuuniaqtuksraurusri ipqillapiagūsri suli agaayyutikuagūsri supayaakun, 12 utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtug suli pisuqtilaapsitñi tikiumapkaġnaġiaġniaglugu taimña uvlug. Taivrumani uvlumi ikniġum uunallapiaqtuam qilaich piyaqquġisigai suli qaummatit aukkisigai. 13 Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkani, itnaami, niġiugaqaqtugut nutaanik qilañnik suli nutaamik nunamik iñuuviksrañatnik nalaunñasripkakauplutiñ iñuich tupiksriuat Agaayyutmik.

14 Taatnamik piqpagikkamaan, utaqqisiuñ taamna uvlug. Pisuqtilaapsitñi iñuuniaġitchi taqsraqtailaakun puuyiluktautailaakun sivuġaani Agaayyutim suli qiñuiññakun. 15 Isrummatigisiuñ anuqsrullapiatʔha atannapta kañiqsimalugu anniqsuquriʔha uvaptiknik. Taatnatuntuuq piqpagiplugu aniqatiupta Paul-ñum aglakmigaasri puqititukun Agaayyutim qaisañagun. 16 Iluqañitñi tuyuqtuutmiñi uqautigipmigi tamatkua sut. Uqañiñ ilañich kañiqsilgunaitchaluaqtut. Aasriiñ iñuich naluruat payañaiqsimaitchuatlu qipititchiñiqsut Paul-ñum tuyuqtuutaiñik suliunniñ atlanik uqalʔhiñik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqqugñiaġai.

17 Ilipsiasriiñ piqpagikkamaan, tamatkua sut ilitchuġikkasri sivuani qaunatiġiaġisigik. Taatnanġitchupsi sivullikkauviaqmisi killukuagutiñisigun malġutchiñġitchuat. Aasriiñ qaunagiyumagiksi paallangiliksraqsı payañaiqsimmavigikkapsitñi. 18 Aglaan nauraiñagitchi iluqaqturisaagun ilitchuġimmaġisaisaiñaglugu Ataniqput anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Ilaanun illi kamaun pakma suli qañavak taimuñ. Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-ηum

Uqaliq Iñuunaqtuag

¹ Aglaktuņa ilipsitñun Jesus-mik taiyuutilinmik uqaliǵmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuliǵmik inniqsuamik aullaǵniñiǵmiñaglaan. Taamna tusaagikput qiniqlugulu sulitautuklugulu aksiapluguunniñ. ² Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuliǵmik tautuñnaqsipman qiniǵuraaqsiñiaǵikput. Sagviqqaqman inmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitñaqtauruakun iñuulikun inniqsuakun aapami aullaǵniñiǵmiñ. ³ Tamanna qiniikkaqput sulitusaaplugu uqaliǵipmigikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluaqhusi piqatigilugik Aapauruaǵlu sulit Iǵniñalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatiqaqmatun iliniknik. ⁴ Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuliǵmik ilitchuǵitquplugu Jesus. Taatnaǵuta quviatchallapiaǵisirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵ Uvvauna uqaliq uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Iǵniñaniñ aasiñ quliatuagigikput ilipsitñun, itnaiñiplugu, Agaayyun qaumaupluni sulit ilaani taaqtuanitchuq suuramikunniñ. ⁶ Iñuk uqaqami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsagtautugalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruǵaqtuq piqataunitluni Agaayyutmi killulicituiñaqhuniki. Taatnaiñiplugu atrinjurugut iñuktitun taaqtuami pisuktuatitun. ⁷ Iñuuniaǵupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiiksilluta avatmun, taatnaiñiplugu atrinjurugut iñuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiñ salummaǵaatigut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Iǵniña Jesus tuqutaupluni maqipkaǵlugu augikkani uvaptiknun. ⁸ Nipliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagagtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanitchuqut Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹ Quliaǵikaptigu Agaayyutmun killuqsagñiluta ilaana natqigitiniaǵaatigut nalaunñaiñipayaaptiknik, atakkii ilaana tuniqsimaruq nalaunñaruñupluni suraǵaǵipayaagmiñi. ¹⁰ Agaayyun nipliqsuq killuqsagñipluta aglaan nipliakapta killuqsatlaitluta uqaliǵigikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiñ Agaayyutim uqalħagun iñuuniañitluta.

2

Christ Uqapsaagutrikput

¹ Ilauraamaañ, aglaaqsirunja ilipsitñun killuqsaqunjitkaluaqhusi. Aglaan kiñapayaaq killuqsaqnikpan piqaqtugut uqapsaagutriksraptiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsaqsimaitchuaq. ² Taamna tuqukami sannigutami aatchuutigiruaq inmiñik piqutigipluta, taavrumuunnaqługu piiǵai killuutivut sulit killuqsautinich iluqatin iñuich nanipayaaq.

³ Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukku-miñaitchuqut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴ Iñuk nipliqman ilisimaniplugu Agaayyun aglaan tupiginitlugu ilaana tillisaa sagluqsruǵaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanitchuq ilumutuuruamik. ⁵ Kisupayaaq tupiksripman Agaayyutim nipliutaanik ilaana piqpagiraǵigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruiruq Agaayyutitñaqtauruamik piqpaksriñiǵmik. Tupiksriguptaasiñ Agaayyutmik nalupqinaigikput atausinñuqtillaaqput

ilaani. ⁶ Kisupayaaq nipliqaami iñuuniaǵniłuni atausinñuqatigimaaqlugu Agaayyun iñuuniaqtuksauruq ataramik Jesus Christ-ñum iñuuniałhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷ Iłauraamaan, tuyuqañitchuñ a ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqaǵmik inñaniktuamik taimakñaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakqaqi tusaalłapsitñiñaglaan. ⁸ Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkaǵa ilipsitñun nutaanupmiuq. Iñuich ilitchuǵigaat taatnasiq piqpaqsriñiq Christ-ñum iñuuniałhagun ilipsiłuami iñuuniałapsigun, atakkii taaqtuaq qaaniqsaiñaqtuq aasiñ ilumun qauma qaummaǵiksiruq. ⁹ Iñuk nipliakami qaumamiinniłuni uumiksriuraagutigalugu ukpiqtuaqatiumiñik tavra kanjǵruaqtan a simmiñitchuq—taaqtuamiittuq sivuanisun. Iñuuniagaqsilgitchaqtuq killuliqipluni. ¹⁰ Aglaan iñuum nakuǵikamigich ukpiqtuaqatiuni qaumamiittuq, iñuuniałhani sumunniñ paasaatittaǵumiñaitchaa. ¹¹ Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtuaqatiumiñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taǵmi. Kiisaimmatai qanutnamuqausiksraigǵivuuq atakkii taaqtuam qiniłguilipługu.

¹² Qitunǵamaan, taatnaqñuñ a glaktuñ a iluqapsitñun,

atakkii Agaayyutim natqigutigai
pigiilqutisi Jesus Christ savaaqalagun.

¹³ Aglaktuñ a ilipsitñun utuqqanaanun
atakkii ilisimaanikługu Agaayyun
taimña inñaniktuuaq aullaǵniłhaniñaglaan.

Aglaktuñ a ilipsitñun nukatpianun
atakkii akiilǵiksi Tuunǵaq pigiitchuapayaam aullaǵniiraa.

¹⁴ Aglaktuñ a ilipsitñun, ililgaanun,
atakkii ilisimaanikługu Aapauruaq.

Aglaktuñ a ilipsitñun utuqqanaanun ilisimaaniktuanun
taivrumiñ a inñaniktuamik aullaǵniłhaniñaglaan.

Aglaktuñ a ilipsitñun nukatpianun sanñiruanun
tuniqsimaruanun Agaayyutim uqałhanun ittuanun ilipsitñi.

Taavrumuuna akiilǵiksi pigiitchuapayaq,
Tuunǵauruq taamna.

¹⁵ Kaviuǵinagich suuramik unniñ ilitqusiat nunam iñuñisa. Atakkii iñuum kaviuǵikpagu taamna ilitqusiq piqpagiyumiñaitkaa Agaayyun.

¹⁶ Suami taavruma ilitqutchim ilagivaun? Kanjǵruaqtam kaviuǵikkañ a, sut iñuich qiniikkañisa piññaktaǵisukługu, sulii supayaat mattumani nunami iñuich kamasaaǵutigikkañich—taatnasiq iłuaqnañitkaluaqtuq Agaayyutim irrusiani. ¹⁷ Taamna ilitqusiat iñuñisa nunam sulii kaviuǵikkañiłlu piǵumaagtut. Aglaan iñuk tupiksriuruq Agaayyutim piśułhanik iñuutuiñaqtuq Agaayyutmi.

Akilliıqsuqti Christ-mun

¹⁸ Iłauraamaan, piviksram isua tikitchumaaqtuq. Tusaamagiksi akilliıqsuqtaa Christ agǵiqsaǵumaniplugu. Aasiñ ilitchuǵigikput iñuǵiaktuat akilliıqsuqtai Christ agǵianiksimanipługich. Taatnamik ilisimarugut piviksram isua qallisilaanik. ¹⁹ Tamatkua akilliıqsuqtai Christ unniñ piqataugaluaqtuat uvaptikni ilaliutillapianitkaluanñagmin, taatnaqhutin aullaǵniqsut uvaptikniñ. Tuniqsimagaluaǵumini Agaayyutmun akilliıqsuñayaitchut Christ-mik, aasiñ nayuǵayaǵaatigut. Unitñamisigut nalupqinaisitkaat sumiunniñ piqataunñiqtin uvaptikni. ²⁰ Aglaan

iluqasi, ilumutuuliq ilisimagiksi, atakki Christ-ñum qaitchiñigaasi ilitqusiñmiñik. ²¹ Aglaktunja ilipsitñun naluruagilusi ilumutuuruahigmik aglaan ilisimagiga ilitchuñianikkaluahiqsi taavrumina aasiiñ ilisimapmigiksi sagluturuuq ilaaginjtkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali sagluturuunijqpa? Kisupayaaq piilaqaqtuaq Jesus-mik Christ-ñuniplugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim tuyugikkaña anniqsuutiksrauplugu uvaptiknun). Taatnaqtuaq taamna akililiqsuqtauruq Christ-mik, aasiiñ ayyaklugik Apauruaqlu Iğñinjal. ²³ Kiñapayaaq piilaqaqtuaq Iğñiguruamik piqatauyumiñaitchuq taavruma Aapanani; kisupayaaqaasiiñ uqaqtuaq ukpiğiniługu Iğñiguruuq taamna piqataullapiaqtuq taavruma Aapanani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiqsrituiñagitchi tupiksriłusriłu tusaakkapsitñik aullağniñhaniñ ukpiqsriçqaahapsi. Taatnağupsi atausinjuumaniaqtusi Iğñigmilü Apauruamilü. ²⁵ Itqağlugu Christ nipliutigikkaña uvaptiknun, “Piqatauhapsigun Apami qaitchigisigipsi iñuuhigmik Agaayyutitjaqtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktunja ilipsitñun tamatkunuuna uqaqtuanik ilisautrauniplutin. Ilumun akililiqsuqtaurut Christ-mik qanuğviiqsitchiñiaqhutin ilipsitñik. ²⁷ Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñiqsuq Irrusiğmiñik nayuutiruamik ilipsitñi. Taatnamik ilipsi inuqsranjitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-ñum Irrusian ilisautigaasi supayaanik, aasiiñ ilitchuğipkautaa ilumutuuruq. Iñuuniaqatigiigitchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitungamaan, iñuuniaqatigiigitchi ilaani. Taatnağupta tatavrualanayaitchugut tikitpan suli kanjusukkayaitchugut sivuğaani aggiqpan. ²⁹ Ilisimaplugu Christ-ñum killuqsaqsimailaanulha nalupqiginjtchiksi taamna nalaunjarualiqiruaq Agaayyutmun qitungağitilaanja.

3

Agaayyutim Qitungai

¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivaitluta! Piqpaksriñha uvaptiknun kamanagpaitluni taiyuutiqağaatigut qitungağmiñik, ilumun ilaan qitungağillapiagaatigut. Aglaan iñuich akitñiaqtuiruat Agaayyutmik kanjqsinjtkaatigut atakkii Apauruaq ilitchuğimaitlugu. ² Ilauraamaan, Agaayyutim qitungağiliutianikkaatigut. Ilisimanjtikikputsuli qanutchiuluta ilihksraqput, aglaan sagviqpan ilaaton iligisirugut, atakkii ilaa qinigiisigikput kanjqsilugulu irrusipianja. ³ Taatnamik, kisupayaaq niğiuqaqtuaq Christ-ñum sagviłksranjanik ipqiññiurağaqtuq atakkii ilisimaplugu Christ-ñum ipqisilaanja.

⁴ Iñupayaaq killuqsuqtaaq atuiruq atiruamik tupiksritlaitchuam atuğagikkañiñik. Iñuk killuqsuqami ayairuqtuq Agaayyutmik navgipluni iñuuniaqurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-ñum iñuğulha piigityaqhuni killuqsautipayaanik. Killuqsuğumiñaitchuq atakkii killuutaitluni. ⁶ Taatnamik, kisupayaaq atausinjuqatausimaruuq Christ-mi killuqsuqtañitchuq. Aglaan killuqsuqtuam kanjqsimaitchaa ilitchuğisimaitlugu Christ qananniiñ. ⁷ Ilauraamaan, iñuñmun ukpiqsuqtitnasi. Iñuk atuiruq nalaunjaruamik nalaunjaruanjuruq Christ-tun killuqsuqsimailaanjuruatun. ⁸ Iñuk killuqsuqtaqtuaq tuunqaqtauruq atakkii Tuunqaq killuliqiniqsuq aullağniñhaniñaglaan. Pakma Iğñina Agaayyutim aggiğniqsuq piyaqquğiaqlugu iluqaan Tuunqaum savaagikkaña. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitungağiliutikkaña

killuqsaaqtanjitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaaqługu iñuuhigmiñik. Iñuk taamna killuqsaaqtağumiñaitchuq atakkii Agaayyutitñaqtauruq. ¹⁰ Tavrakii ilisimagiksi atlaakağiiksilaanajak qitungaiñ Agaayyutim suli qitungaiñ Tuunğaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsaaqtaqtuq suli piqpaksrinjitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitñaqtaunjitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqalhi Agaayyutim inniqsuat aullağniñhaniñaglaan tusaamakkap-silu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Ilisimagikput Cain piqpaksrinjiluni Abel-mik nukatchiağmiñik, taatnaqługu iñuaqtağigaa atakkii tuunğaqñaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqutpaun? Ilaan savaağikkañi pigiitlunij. Aglaan Abel nalaunñaniqsuq taatnamik ilaan savaağikkañi nakuuplutinj. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³ Ukpiqtuaqatmaan, quviğusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut ilisimagikput annautrautilaapput. Akilliqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksrinjitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunaruqsuli piqataunjitluni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksriruaq ukpiqtuaqatiumiñik tuunğaqñaqtauruq, ilaa iñuaqtuqtaupluni uummatmiñi. Ilisimapmigiksi iñuaqtuqti piqagumiñaiñiñiplugu iñuuhigmik Agaayyutitñaqtauruamik. ¹⁶ Christ tuqutikamisigut taavrumuunnaqługu kañiqsipkağaatigut piqpaksriñhum suutilaanjanik. Taatnaqhuta tuqutisugaaqtaksrağipmivut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷ Uvvaasiñ iñuk umialgutiqagumi inuqsriunjitluni suni aasrii ilitchuğiplugu aniqatiuni inuqsriuqtuq suli ikayunjitkumiun inuqsriuqtuq, ilumun piqpaksrinjitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸ Ilauraamaan, piqpaksriñata uqalhiñakun aglaan piqpaksrisa savaağikkaptigunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaapput ilumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta ihuilliutitkaqsikpatigut tunjaruksaurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktug uummatiptikniñ, aasiñ ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹ Ilauraamaan, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrutiqagtugut sivugaani Agaayyutim, ²² aasiñ qanumipayaaq iniqsruğupta supayaanik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruağikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqługu quyagikkaña. ²³ Aasiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunjaluta Iğniğmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴ Iluqagmij tupiksriruat Agaayyutim tillisaiñik atasinñuqatigimağaat Agaayyun, aasiñ Agaayyun piqataupluni ilinjitñi. Nalupqiginjitchikput Agaayyutim nayuutiñha uvaptikni atakkii qaitługu irrusiñi uvaptiknun.

4

Irrusia Agaayyutim suli Tanjigilaaq Irrusiq

¹ Ilauraamaan, iñugiaktuat tanjigilqiruat ilisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunnaviginagu iñupayaaq uqaqtuq Agaayyutim irrusiagun nipliğnipluni, aglaan uuktağługu Agaayyutitñaqtaugaluaqmagaan. ² Uumuuna nalupqiginjitchiksi Agaayyutim irrusia, Iñupayaaq

nalupqinaiqhuni uqaqatuaq Jesus Christ timiqatilaanjanik piqatqutq Agaayyutitjaqtauruamik irrutchimik. ³ Kisupayaaq uqaqangitchuaq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqangitchuq Agaayyutitjaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusigigaa akililiqsuqtauruam Christ-mun. Tusaanigiksi taavruma agqisaqumalha naagaunniin ilaa imma nayuutianiktug inuyni nanipayaaq.

⁴ Ilauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiin akiilianikkisi tamatkua tanjigiliqirit, atakkii Agaayyun ittuaq ilipsitni kamanatluktuanuruq tanjigiliqirinini. ⁵ Tanjigiliqirit tuungaqaqtaurur. Taatnakii uqaqigaat sutigun akitnaqtuiruat Agaayyutmik. Inuittuq tuungaqaqtaupmiruat naalagnipmiragigaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalagnigaatigut. Uqautigikkaqput suunillapiagaluatqut inuyni qitungaginisanini Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuqiniagivut inuich malikpatrun ilumutuuliq naagaqaa malikpatrun killiqiliq.

Agaayyun Piqaksriihuruq

⁷ Ilauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqaksriihigmik aasiin kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqatqutq qitungagigaa Agaayyutim ilisimaanikhunilu ilaanik. ⁸ Inuk piqaksriinitchuaq ilitchuqrisimaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqaksriihuruq. ⁹ Agaayyutim urriqsugnigaa qanutunaglaan piqaksrisilaani uvaptiknik tuyugikamiun nunamun Ignituaaluni atrinilaq inuutqupluta ilaagun. ¹⁰ Qanuutaupiaqtilaana piqaksriihum uvva, taimani uvagut piqpaginikaluaqikput Agaayyun, aglaan Ilaan urriqsugnigaa piqaksriihi uvaptiknik tuyugikamiun Ignituaaluni piquplugich killuqsautivut tuquligmigun qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹¹ Ilauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvaguttuq piqpakkutiruksauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹² Inuum sumiunniin Agaayyun qiniganitchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun inuuruq uvaptikni aasiin ilisautipluta piqaksritqupluta atlanik ilaa piqaksripmatun inuynik.

¹³ Nalupqiginitchikput atausinjuqatigitilaana Agaayyun suli ilaa inuutilaanjanik uvaptikni, atakkii ilaan irrusiini inillaklugu uvaptiknun. ¹⁴ Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqagniqsuq Ignituamiinik anniqsuqtiksrauplugu inupayaanun, aasiin qinigikput ilisimarauplatalu.

¹⁵ Kisupayaaq uqautigumiun nalupqinaigilugu Jesus Igniginiilugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun inuuruq ilaani aasiin ilaa atausinjuumapluni Agaayyutmi. ¹⁶ Uvagut ilitchuqigikput ukpigiplugulu piqpaktaana Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqaksriruaq atausinjuqsimaruq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷ Taatnatun inuuniaqapta piqaksrirugut Agaayyun piqaksripmatun, aasiin attaqsraultiqagumiinaitchugut uvluani atanniihum, atakkii inuuliqput atrigigaa inuuniahan Christ-nun mattumani nunami. ¹⁸ Inuk piqaksriruaq attaqsragumiinaitchuq. Piqaksrigupta Agaayyun piqaksripmatun ilaa talugiyumiinaitchikput. Inuk iqsiruaq ilaanik piqaksriinitchuqsuli Agaayyun piqaksripmatun, atakkii iqsisiqatquqsuli Agaayyutmun anasiinjuqsagisiinipluni.

¹⁹ Piqqagigikput, atakkii Agaayyutim piqqagiqqaagaatigut. ²⁰ Iñuk nipliġumi piqqaksriñluni Agaayyutmik aasiiñ uumiksriñluni ukpiqtu-aqatmiñik ilaa sagluruq. Itniittuq: iñuk piqqaksriñitñami ukpiq-tuaqatiumiñik qiñitlakkagmiñik piqqaksritłasiyumiñaitchuq Agaayyutmik qiñitlaisagmiñik. ²¹ Tillisiusiaqput Christ-miñ [aasiiñ taatnatun ilaan iñuuniaqugaatigut], iñuk piqqaksrikami Agaayyutmik piqqaksriruksraup-miuqtuuq ukpiqtuaqatiumiñik.

5

Akimaruañjurut

¹ Iñupayaq ukpiqsriřuaq Jesus Christ-ñutilaanjanik Agaayyutim qitungaġigaa. Taatnaqhuta piqqaksrigupta Aapaptiknik piqqaksriruguttuuq ukpiqtuaqatiuptiknik. ² Piqqaksrikapta Agaayyutmik tupiksrikaptalu tillisaiñik ilisimanaqtuq piqqaksriñiqput Agaayyutim qitungaiñik. ³ Piqqaksrikapta Agaayyutmik uvagut tupiksriřugut tillisaiñik, aasiiñ tupiksriñiqput tillisaiñik sakiqnañitchuq, ⁴ atakkii qitungapayaana Agaayyutim akimatlasiruq nunam iñuñisa ilitqusianiñ. Aasiiñ akimatlasirugut ukpiqsrituiñaliptigun [Jesus-mik]. ⁵ Kiñaasiiñ akimatlasiva tuunġaqnaqtauruaniñ suli pigiitchuam kaviuġikkapayaanañaniñ? Iñuk taamna kisimi ukpiqsriřuaq añutim Jesus-ñum Iġñiġutilaanjanik Agaayyutmun.

Iłisimarauruat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiiñ nalupqiñitichikput ilaa Agaayyutmun Iġñiġitilaana atakkii piqaqtut piņasunik ilisimarauruanik. Jesus paptaakkaupman imiġmik suli maqipkaġaluaqtitnagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipliġniqsuq qilañmiñ Jesus Iġñiġiniplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq ilumutuuruuq ilisimaraupmiuq taavruma ilumun Iġñiġitilaanjanik. Ilaa ilisimarauruq imikunlu aukunlu suli Agaayyutim irrusiagun, aasiiñ taapkua piņasut atirut ilisimarauiġmikni. ⁹ Iñuich ilisimaraupmata akuqtuġaġigivut, naagaqaa Agaayyutim ilisimaraunulha ukpiqnatluktuuq atakkii piņasuuraugun nipliqsuq ilumutuuplugu Jesus Iġñiġitilaanjanik. ¹⁰ Kisupayaq ukpiqsriřuaq Agaayyutim uqałhanik Iġñiġmigun ilisimagaa uummatmiñi taavruma ilumutuutilaana. Kisupayaam ukpiqsriñitchuam taavrumiña ilumutuuiġmik uqaġipiġaa Agaayyun saglutuniplugu, atakkii tunñañitluni Agaayyutim ilisimaraulhanun Iġñiġmigun. ¹¹ Agaayyutim ilisimapkaġaatigut taavrumiña itnaqhuni: Agaayyutim qaisana uvaptiknun iñuuiq Agaayyutitñaqtauruq, aasiiñ taatnasiq iñuuiq Iġñiñaniittuq. ¹² Kisupayaq iñuuqatiqaqtuuq Iġñiñjanik Agaayyutim iñuuiqaqtuuq ilaani Agaayyutitñaqtauruamik. Kisupayaq iñuuqatiqañitchuq Iġñiġuruamik iñuuyumiñaitchuġġuuq.

Iñuuiq Isuitchuq

¹³ Tuyuqtuna taapkuniña ilipsitñun ukpiqtuanun Iġñiñagan Agaayyutim nalupqinaitquplusi piqaaniktilaapsitñik iñuuiġmik Agaayyutitñaqtauruamik. ¹⁴ Una pisigiplugu ukpiġillapiġikput Agaayyun iniqsruqapta supayaamik pisulhagan tusaaraġilha uvaptiknik. ¹⁵ Iłitchuġipluguasiiñ tusaaraġilha iniqsruyayaqaapta tavra ilisimapiġikput qaisaqaaniłha uvaptiknun iniqsruaġikkaptiknik ilaaniñ. ¹⁶ Kisupayaam qiñiġumiuq ukpiqtuaqatni killuqsagługu taamna tuqułiġmuunjitkalanñaan, ki iniqsruutiliunġ Agaayyutmun. Taatnaġuni

ukpiqtuaqataa iñuugisuruq, atakkii killuqsautai tuquhigmuunittlutin. Aglaan killuqsaliq itmiuqtuuq tuquhigmun ittuq, aasiiñ uqautigipsi iniqsruutigittunittlugu taamna Agaayyutmun. ¹⁷ Iluqani killuliqiliq killuqsautauruq, aglaan killuqsautipayaat tuquhigmun ingitmiut.

¹⁸ Iñisimagikput kiñapayaaq qitunġagiliutikkaña Agaayyutim killuqsaaqsitl̄aisilaaña atakkii Iġñinan Agaayyutim tugluaqsimaragigaa, aasiiñ Tuunġaum atniġumiñaitchaa kinniyumiñaitlugulu. ¹⁹ Iñisimagikput qitunġagitilaaqput Agaayyutmun, aasiiñ iñisimagikputtuuq atlat iñuich mattumani nunami pigitilaan̄at Tuunġagmun sul̄i ilaan kinniplugich ilin̄ich. ²⁰ Iñisimagikputtuuq Iġñiġikkañan Agaayyutim aggianiñha, aasiiñ ilaan kan̄iqsipkaġaatigut ilaanik ilumutuuruamik. Atausiññuqsimarugut ilaanun ilumutuuruamun, Iġñinanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa Agaayyutauullapiaqtuq sul̄i iñuuhuruq isuitchuaq. ²¹ Iñauraamaan̄, agaayyutiqaqasi agaayyutin̄uanik.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ḡum

¹ Uvaḡa John ukpiqtuanuruat qaukḡinich, tuyuqtuḡa aḡnamun Agaayyutim piksraqtaagikkaḡanun suli qitungaḡiñun piqpagikkamnun ilumun. Uvaḡaḡhiḡaḡjichuḡa piqpaksriruḡaḡa, aḡlaantuḡuq iluqatiḡ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Piqutigiplugu ilumutuuruḡuq uvaptikni ittuḡuq suli itkisipluni qaḡapak taimuḡa. ³ Uvvatuḡ Agaayyutim Aapauruam suli Jesus Christ Aapam Iḡñiḡaḡ iḡuaqquḡtillaḡniḡiḡilisik suli iluḡḡugilusik tutqiksilutiglu ilumutuuruakun suli piqpaksriḡikun.

Ilumutuuliḡlu Piqakkunlu

⁴ Uvaḡa quviatchallapiaqtuḡa atakkii ilitchuḡigiga ilaḡich qitungavich iḡuuniaḡhat ilumutuuruakun, maligutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵ Aasiḡiñ, aḡnaaq, aḡlaḡjichuḡa nutaamik tillitmik ilipnun aḡlaan taavrumiḡa pigikkaptiknik aullaḡniḡhaniḡaḡlaan. Inḡiḡkpiñ uumiḡa, uvagut piqpakutiruksraurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksriḡiḡ uqautigikkaḡa itnautauruḡ: Iḡuuniaqtuksraurusi tupiksriḡikun Agaayyutim tillisaiḡnik tusaakkapsitḡnik aullaḡniḡhaniḡaḡlaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iḡuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷ Iḡuḡiaktuat kinnirit tikitchut iḡupayaanun uqaqaquat nalupqinaiḡhutin Jesus Christ-mik timiḡaḡiñiḡiplugu. Taatnatchich iḡuich kinniraurut suli akilḡilḡisquḡtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagisitchi ilinḡiḡiñ. Tavra tammaḡjichumaiksi savaagikkaḡsi aasiḡiñ Agaayyutim akilḡigisigaasi inuḡaḡḡlugu. ⁹ Kisupayaḡ simmiuruḡ ilisauttutaiḡnik Christ-ḡum piqataunḡichuḡ Agaayyutmi. Taamnaasiḡiñ tupiksriḡuḡ ilisauttutaiḡnik Christ-ḡum piqatauruḡ Aapauruamiḡu suli Iḡñiḡuruami. ¹⁰ Kiḡaliḡaa utlautikpan ilipsitḡun quliaqtuḡaḡaḡilluni Christ-ḡum ilisauttutaiḡnik tukkuliḡḡagu tupiqnun naagaḡaa ilaliḡagu. ¹¹ Atakkii kisupayaam paḡlagumiuḡ kinniri piqasiḡniḡaa piḡiḡtchuakun savaaḡaḡun.

Aqulliich Iḡammiuḡutit

¹² Uqaksrauḡkaḡaluaqtuḡa aḡlaan uqautigisuḡitkitka ukunuuna tuyuutitigun, aḡlaan taamuḡaḡtuḡa ilipnun uqaqatigilutinaasii. Quviasuutigillapiḡaḡaḡikpuk. ¹³ Qitungaḡisa aḡnam aniḡatvich Agaayyutim piksraqtaagikkaḡiñ tuyuḡaatin nayaḡaḡaḡmik.

Pinjayuk Tuyuutai John-ηum

¹ Uvaŋa John ukpiqtuanjuruat qaukŋich, tuyuqtuŋa uumuŋa Gaiusmun piqpagipiakkamnun. ² Iŋauraamaan, agaayyutigikpiñ supayaaq iŋuaqplugu ilipni atniġŋaŋjŋitlutinlu. Iŋisimagiga iŋuaqtilaan irrutchipkun. ³ Quviasuqpaaraqtuŋa iŋaŋich aniaqatiut tikitchuat uqautipmatŋa ilipnik iluqnaullapiagŋiŋiplutin Agaayyutmun suli iŋuuniagŋiŋiplutin ilumutuuruakun. ⁴ Quviatchaktillapiagaatŋa sumipayaaq tusaakapkich qitunġatka iŋuuniagŋiŋiplugich ilumutuuruakun.

Gaius Nangausiaqaqtuq

⁵ Iŋannamaan, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniaqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶ Uqautigillautaġaat ukpiqtuanjuruat iŋuaqqutriŋhiñ. Pillautaġniaqtutin qaisaksraqaġuvich inuġikkaŋatnik iglauniŋatni. Qyaliŋiaġiksi Agaayyun taatnaġupsi. ⁷ Atakkii piqutigiplugu Christ aullaqtut akuqtuisuŋaqtin iŋayuutmik Jew-ŋuŋitchuaniñ. ⁸ Uvagut ukpiqtuaguut iŋayuqtaksraġigivut taapkua iglauplutiŋ agaayuliqsit, savaqatauyumaugutli siamitchiŋhatni Agaayyutim ilumutuuruunik uqalhiñik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹ Aglakaluaqtuŋa ukpiqtuanjuruapayaanun, aglaan Diotrephes qaukiutlaturuam suliqutiginŋitkaŋa. ¹⁰ Taatnamik agġiguma sagviġŋiaġitka savaŋi uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruŋa nutqallaŋitmiuq. Paġlayumiŋaitmigai aniaqatiut suli pitcha iŋiraqŋugitunniñ tukkiisuktuat ilinŋitnik anitqataqŋugillu akunġatniñ ukpiqtuanjuruat.

¹¹ Iŋannamaan, tuvraqnagu pigiitchuaq aglaan nakuuruq. Kisupayaaq atuiruaq nakuuruamik agaayyutiŋaqtauruq naagasuli taamna atuiruaq pigiitchuamik iŋitchuqsriŋaŋitchuq Agaayyutmik. ¹² Aglaali Demetrius iŋupayaat uqautigillautaġaat suli iŋuuniathan iŋitchuġipkaġaatigut iŋisimatilaanjanik ilumutuuruamik. Uvaguttuq uqautigillautaġikput ilaa. Iŋisimagiñ uqagikkapta ilumutuutilaanjanik.

Aqulliich Iŋammiuġutit

¹³ Uqaksrauġkaġaluaqtuŋa aglaan uqautigisunŋitkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴ Tautukkasuaġukkikpiñ aasiñ uqagunuk atautchimi kiiŋaġruiŋaġutilunuk. ¹⁵ Tutqiutiqaġiñ. Iŋauraat tuyuqtut nayaŋŋaġmik. Nayaŋŋaġuugivut iŋauraavut iluqaisa.

Jude-ŋum Tuyuutai

¹ Uvaŋa Jude, savaktaa Jesus Christ-ŋum suli aniqatigiplugu James-ŋum. Tuyugigitka ukua iñunŋun tuqłukkanjñun piqpagikkkanjñun Agaayyutim Aapauruam, qaunagikkkanjñunlu Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuq Agaayyutim ilunŋuktaqaqtillisi qifñuiññiqaqtillusriļu suli piqpakkutiqaqtil-lusri ataramik.

Atanniqsuiłiksraq İlisautriñŋuatigun

³ Piqpagikkamaan, pisuqtilaaptun aglaguktunja ilipsitñun uqautigisukkaluqługu anniqsuğiaq iluqata pigikkaqput, aglaan piyumaatchaktunja pitchuksaağukhusri itna, anuyautisiun ukpiqsriłiq ipqisimaqulugu Agaayyutim qaisaŋa atausriaqługu iñunmiñun. ⁴ Atakkii ilañich agaayyutaitchuat iñuich nalunautchiplutin ilłatiniqsut uvaptiknun. Atuğagaat killukun ihuaqutrisaa Agaayyutipta qaayuğnaqtuanun pisugruağutaitñun timimin suli ilinisa ayaktu-aqmipługulu Jesus Christ Ataniqput Anaayuqaqputlu. Agaayyutim taatnatchich iñuich atanniqsuğniğai patchisauniplugich inilğaan.

⁵ Itqaqtitchukkipsi sunik ilisimaanikkaluakkapsitñik. Itqaqsiun una, Atanguruam annautigaluqługich Israel-aagmiut Egypt-miñ, aglaan aquagun piyaqquğniğai tamatkua ukpiqputaitchuat. ⁶ Suli israğulgich sanjñiqagaluqhutin savaaqagaluqhutinlu qılanmi uniññiğaat irvigigalu-akkaqtin. Agaayyutim tigutağniğai taaqtuallapiaqtuami pitukługich isruitchuanik kalimñiğñik taivrumunjaaglaan kamañaqtuamun uvlumun ilaan atanniqsuiłiksrautmiñun. ⁷ Sulipsuuq Sodom-lu Gomorra-hlu nunaqquıllu avataatniittuat: İñugikkaniç aatchuutigirut inmiknik sayunajıgmun, anjutigaluatunniñ anjutinun. Savaanich kilgutaurut tuvraqunğitługich, aasriñ nagliksaağisirut tatapsausriagmiknik isruksraitchuami ikniğmi.

⁸ Taatnatullapiaq tamatkua siññaktuuraaqtit qaayuğnaqsigaat timirin pigiitchuakun, suksrağingiqługu Agaayyutim anjalatchisaa, uqamaqłuutigiplugıllu tamatkua kamañaqtuat pakmani. ⁹ Qaukiatunniñ israğulgich Michael taatna uqanğitchuq. Qanaaqatigikamiun tuunğaq uqavaağutigiplugu nalligmiknun timaa Moses-ŋum piginiaqtilaana, akitñaaqtunğiññiğaa uqamaqłuutilugu aglaan uqautilhiñaağaa, “Atanğumtuq iñiqtigilisin.” ¹⁰ Aglaali tamatkua iñuich uqamaqłuutiqaguurut supayaanik kanıqsimmaagıñğisağmiknik. Niğrutitun aullasriqalhiñaqhutin ilinich kanıqsıłhiñaağaat malikługulu pisugruağutrin, aasriñ taatnaqamin piyaqqukauniaqtut. ¹¹ Iqsiñamiurut tamatkua! İñuuniusriqaqtut Cain-tun, akiññañniałhiñaqhutin killuliqıłhiñaağuhutin pisigiplugu manik Balaam-tun, aasrii Korah-tun piyaqquğniaqtut pisigiplugu uqavaağutriłiqtin. ¹² Taatnatchich iñuich puyyıluktaqtitun ittut niğiqatigiikapsi, aasrii niğiqataukamin ilipsitni qaunagiraqtut inmiknułhiñaq taluqsrisailaakun. Taapkua atrigigaich nuviyat imğilaat anjalatanı anuğim. İttut napaagtutitun asrirritlaiqsuatitun, amusrimaplutin kanıtuammağmin tuqullupiaqhutin. ¹³ Qaiqpaisun tağium itmiut anıniqłkman, aasrii kanıunaqtuat savaanich itlutin qapukłuatun qaim. Uvluğiatun pamiulikun ittut [taimmausuuruatun].

Taatnatchich iñuich iniksraqaǵniaqtut taagñiqsrapianjani taaqtuam qañavak taimuǵa.

¹⁴ Enoch-ñumtuuq, tallimat malǵuata kiñuvianjıñ Adam-ñum, sivuniksriqutigipmıǵai tamatkua iñuich, uqaqhuni, “Atañji. Atanıq agǵıǵñiaqtuq piqatigilugich kisitchuǵnaitlutinj ipqitchuat israquligikkani. ¹⁵ Atannıqsuǵniaǵai iñupayaurat. Anasrıññuqsagñiaǵai killulıqıraupayaat agaayyutailaqhutinj savaapayaanısıgun, sulı agaayyutailaqhutinj iñuuniahatıgun, sulı uqamaǵlutıpayaatıgun uqaǵıkkañısıgun akitñaqıluǵu Agaayyun.” ¹⁶ Tamatkua iñuich uqapılıutrıraqtut uqaqtuyaaqhutinj, iñuuniaqhutinj inmin pisulıǵruaǵmıktıgun, uqavıkhutinj sulı nangaqıluǵıch atlat iñuich piññañniaǵiaqhutinj pisukkaǵmıknik.

Kilgutit Alǵaqsruutıtu

¹⁷ Aglaan ilipsi piqpagıkkamaan, itqaǵıraksraqıgısi sivuniksriqutıgıkkañıch uqqıraqtıñiñ Atannapta Jesus Christ-ñum. ¹⁸ İlinısa uqautıgaasrı aqullıǵñi uvluni iñuqaǵısıñiplıluǵu mitautıksrıruanıñ iñuuniaǵutinj inmin pisulıǵruaǵmıktıgun pıǵıitchuakun. ¹⁹ Tamarra tamatkua iñuich agvisauruat atıñırrutinun, añalatıtlutinj nunakñaqtam pisulıǵruañıñun, sulı piqangıtılutinj İpqıtchuamik İrrutchimik. ²⁰ Aglaan ilipsi piqpagıkkamaan, nappaisıchi ilipsitñik tunñavıgilıluǵu ipqıñıñıqsauruıaq ukpıǵun, agaayulusrı İpqıtchuakun İrrutchikun. ²¹ İrviqaqtuiñagıusrı piqpaktaani Agaayyutim, niǵıugıtuiñagıluǵu Atannaptıknun Jesus Christ-mun tikiutıtıqulusrı ilunñuktanñagun isruıtchuamun iñuulıǵmun. ²² İlunñuksrısitıchi tamatkunıñıñ nalupqısruktuanıñ ukpıqsrılıǵmıktıgun. ²³ Annautrısitıchi ilañitñik nuqıtchipmatun ikniǵmiñ. İlunñuksrısitıchi atlanıñ anayasruıtıgilıluǵu, uumıgilugıch atnuǵaanıñıch puıyıluktakkanı killuqsautim.

Agaayutıq

²⁴ Uvva, nangagılakput ilaa qaunaksrıtlaruıaq ilipsitñik paasraalıksrıpsıtıñiñ ukpıqsrılıpsıtıñi sulı tikiutıtılaplusrı patchısaunıǵıusrı quvıanakun sıvuǵaanun kamanautaan. ²⁵ Kisimi Agaayyutauruq, aasıñ ilaan annıqsuǵaatıgıt Jesus Christ-kun Atannaptıgun. Kamanautıpayaaq, kamanagñıqsraq sanñı sulı añalatchısipayaaq pıǵıǵai taimakñaqañı pakmanunaglaan sulı qañavak taimuǵa. Amen.

Sagvikkauruat John-mun

¹ Ukunani makpigaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkani. Agaayyutim qainiigai ilaanun qiniqtitquplugich savaktimiinun sut akuniisrunaqatin atuumasragumaruat. Christ-num ilitchuqipkaagai savaktimiinun John-mun tuyugiplugu israguligikkani ilaanun. ² John-num nalupqinaiqługu quliaqtuağiniğaa Agaayyutim uqalhalu Jesus Christ-num sagvikkanelu. Uqautiginiğai sut iluğaisa qiniikkani. ³ Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqutmik suli quyanaqniacpat taapkua tusraaruat uqalğnik ukuniña suli tupigipluğillu sut aglausimaruat taapkunani makpigaani, atakkii tamatkua atuumaviksranat qallillağataqtuq.

Pağlatit Tallimat Malğunun Agaayyuviniinun

⁴ Uvaña John ağaniaqtuña ukpiqtuanjuranun ittuanun tallimat malğuni agaayyuviniinun nunami Asia-mi. Ihaqqutriğiqagitchisug qiniiniñamiglu Agaayyutmiin, pakma ittumiin, taimakñaqanña ittumiin suli agğiqsağumarumiin, taapkunakñalu tallimat malğuniin irrusrianiin sivuğaanittuaniin aquppiutaqpanan Agaayyutim, ⁵ suli Jesus Christmiin tuniqsimapluni ilisimaraurumiin, anjruamiin tuqunaruaniin sivulliqpianupluni suli sivulliuqtininiin umialguruat nunami. Jesus Christ-num piqpagigaatigut patchisaiqsitluta killuutiptikniin ilaan auñmigun. ⁶ Ilaan umialiguqtitkaatigut agaayuliqsiğutitlugillu savautitquplugu Agaayyutini aapagikkani. Kamanaun anjalatchisilu pigigaa Jesus Christ-num taimuña isruitчуamun. Amen.

⁷ Uvva, agğiğniiaqtuq nuviyatigun.

Iriqatuaapayaam qiniğisigaa, ilinjalalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatinlu atlakaagiich iñuich nunami uigualalutin qiağisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸ “Uvaña Alpha-nuruña suli Omega-nuplunalu, aullağniisaag suli isrukitchaaq.” Taatna nipliqsuq Atanğuruuq, pakma ittuag suli taimakñaqanña ittuag agğiqsağumaruağlu, Sanjipayaaqatuaq Agaayyun.

John-num Qiniquuraalha Christ-mik

⁹ Uvaña John-nuruña aniqatigikkaqsi atausriñuqatauplunña piqatigigipsi nagliksaağutinin pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuaq ilipsitnun anaaquautmiini suli piqatigipkaqhuni ilipsitnun iglutuiğimi. Qikiqtamun atiqatquamun Patmos-mik ilikkauruña quliaqtuaqalipkun uqalhaniglu Agaayyutim ilumutuulhaniglu Jesus Christ-num. ¹⁰ Ihamni Irrutchimi uvluani Atanğuruam tusraaruña nipimik nipituruamik tunumniin, itna liilaa qalğutautiqpaktun, ¹¹ nipliqhuni, “Aglakkumagitin tautukkatin makpigaanun aasrii tuyuğilugich ukpiqtuanjuranun ittuanun tallimat malğuni agaayyuviniin Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹² Tarani qivaqtuña qiniğukługu uqatuaq uvamnun. Qiviağama qiniğitka tallimat malğuk kaviqsat maniich kialuuraqagviich.

¹³ Aasrii qitqatni tallimat malğuk kialuuraqagviich qiniğiga atausriq

atrilik iñuktun, atnuġaaqaqhuni akuqturuamik isiganmiñunaglaan, suli tapsiqaqhuni kaviqsaaq manimmiñ satqamigun. ¹⁴ Ilaan niaqua nuyanilu qatigniqsut ipnaim mitquatun qatighutinlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵ Isiganjiksuli qivliqtaġniqsuk patukpatun ipqiqsaqtatun uunaksautiqpakun. Nipaasuli tusraġnaġniqsuq quġluqtaqpatun. ¹⁶ Ilaan taliqpinmiñi tigummiñiqsuq tallimat malġunnik uvlugianik. Savikpaksuli ipiktuaq avatmulik anniugaaqtuq qanganiñ. Suli ilaan kiiñaja qaummaginñiqsuq siqiññaagikmatun.

¹⁷ Tarra qiñiqapku ulġuniqsuna isigaiñun tuqunaruatun ilipluna, aasriñ iligai taliqpiich argani uvanun nipliutipluna, “Iqsiñak. Sivulliruña aqulliuplunalu. ¹⁸ Uvaña iñuuruanuruña. Tuqugaluqduña iñuusraġataqtuña taimuña isruitchuamun. Iñuktun anmautiqaquatun anjalatchiġiaqtuña tuquġmik suli tuqunaruqaġvinmik. ¹⁹ Pakma aglakkich sut qiñikkatin suli pakma ittuat suli itchaġumaruat aquagun taavruma. ²⁰ Taapkua kanjicsilgunaitchuat qiñikkatin—tallimat malġuk uvlugiat taliqpiani arganma suli tallimat malġuk kaviqsaat maniich kialuuraqaġviich—qanuutautilaanjavva, tallimat malġuk uvlugiat israġuligigaich tallimat malġuk agaayyuviiich, suli tallimat malġuk kialuuraqaġviich tallimat malġuk agaayyuvigipmigaich.

2

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

¹ “Israġulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaġigai tigummiruam tallimat malġunnik uvlugianik taliqpinmiñi, pisructuam akunġatni tallimat malġuk kaviqsaat maniich kialuuraqaġviich.

² “Iļisimagitka savaasri, sakuugutisriļu iġlutukkasriļu anuqsrukun. Iļisimagiptuūq iļatchiļaisilaaqsi killuliqiruanik iñunnik suli isivġiuqtillaaqsi tamatkuniña uqaqtuanik uqqrtauniplutin piungitchaluanġamin suli ilipsi iļitchuġiplugu saglututilaanat. ³ Iļisimagiga anuqsrutillaaqsi naglikxaaqtillaaqsiļu pisigipluna suli ilipsi nikaliñitchusrisuli. ⁴ Aglaan uumiña akitñaummatiqagipsi, piqpaginġigipsitña inilġaanisun. ⁵ Itqaqsaqsun piqpaksrilġiqaaqsi uvamnik ukpiqsriruaġuqapsi. Isrummitqigitchi aasriñ savautitqiluna sivuanisun. Isrummitqiñġisuaġupsi agġiqiniagipsi piġluguasrii kialuuraqaġviksi inaaniñ. ⁶ Aglaan nakuuruqaqaluaqtusri uumiña, uumiksirusri savaanitiñik pigiitchuanik Nicolait-aġruat uvaptuntuuq. ⁷ Iñuk siutiqaqtuq tusragatiksrannik naalaġniļi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruamun. Iñuich akimaruat niġipkaġniaġitka napaqaqtuaniñ iñuunaqtuam nauruamiñ nautchiaqaġviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-ġmiunun

⁸ “Israġulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaġigai sivulliruam aqulliruamlu, tuqugaluqaqtuamlu anitqiksuamlu.

⁹ “Iļisimagitka iħuilliuġutisri iļaippauġisilu (aglaan umialgurusri). Iļisimagitka sanutchisinġich tamatkua Jew-nuniruat iñuġingitchaluaqtitlutin Agaayyutmun, aglaan iļumun savautriruanurut tuunġamġik. ¹⁰ Sivuuġaginagu naglikxaaġutigiyasrikkaqsi. Uvva, tuunġaum isiqtakupkaġumaagaqsigai iļasri isivġiukkauviksrannitñun, aasrii iħuilliuġisirusri

qulini uvluni. Tuniqsimatitchi tuqułıpsitñunaglaan, aasriılı akılıññaıǵıpsı iñuulıǵmik isruitchuamik nıaqugusriqmatun. ¹¹ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalaǵnılı Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Iñuich akımaruat atnikkauyumiñaitchut tuglıanı tuqułhum.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

¹² “Israǵulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglaǵıñ itna: Taapkua uqalıǵıǵai piqaqtuam ipiktuamik avatmulıñmik savıkpañmik.

¹³ “Ilısimagıǵa iñuuniaqtılaaqsi tuunǵaum añalatchiviani. Aglaan tuniqsımarusri uvamnun ukpiqquıtıqaqtuıñaqhusri, uvluiñuunııñ tuqquataupman tuniqsımaplunı ılısımarıǵa Antıpas akunnapsıtñı tuunǵaum iñuuviani. ¹⁴ Aglaan ikıtuuranik akitñaummatıqaǵıpsı: ilıpsı ılaqaqtusri tuvraıruanik ılısauttıñıgıun Balaam ılısautrıruam Balakmik killuqsaqıtıtuqlugich Israel-aagmiut. Killuqsaqıtıtu nıǵıkamıñ nıqınik tunıllautauruanik aanguanun sulı sayuñakamıñ. ¹⁵ Sulıpsuuq ilıpsı ılaqaqmıusri tuvraıruanik pıǵııtchuakun ılısauttıñısisıgıun Nicolait-aagruat. ¹⁶ Isrummitqıgıtchiasrııñ. Taatnangısuagıpsı agıqıniagıpsı añıuyıaǵlugich taapkua iñuich savıkpañmik annıuǵaaqtuamik qanımnıñ. ¹⁷ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalaǵnılı Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Iñuk akımaruaq nıqıksrıññaıǵıǵa ırıqsımaaqtuamik Manna-mik sulı qaitchılugu qatıqtaamik uyaǵañmik. Aasrıı uyaǵañmi nutaaq atıq aglaqaǵısirıuq, kĩa-unnnıñ iñuum ılısimangısañanik kisimiaglaan taavruma iñuum akuqtıruam.

Agaayyutim Uqautai Thyatira-ǵmiunun

¹⁸ “Israǵulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aglaǵıñ itna: Taapkua uqalıǵıǵai Iǵñıñan Agaayyutim, ırıqaqtuam atrıplugu ikualaruaq ikniq, sulı ısıǵanı atrıqaqhutıñ qıvlıqsaqtuatun patukpatun.

¹⁹ “Ilısimagıtka savaasrı, pıqpaqsrıñıqsılı, ukpiqqutrılı, savautrıñıqsılı, sulı anuqsruıqsi. Ilısimagıǵaptuuq una, savaagıkkapsı pakma qaañıummatıpiagıaich savaagıkkasrı ukpiqsrıruaǵuqqaaqapsı. ²⁰ Aglaan uumıña akitñaummatıqaǵıpsı, ilıpsı ılaatchıplugu aǵnaq Jezebel taiyuqtuaq ıñmiñik sıvunıksrıqırımık. Ilısautıǵai kınıpıplugich savaktıtka sayuñatquplugich sulı nıǵıtquplugich nıqınik tunıllautauruanik aanguanun. ²¹ Pıvıqaqtıtkaıuaǵıǵa isrummitqılıksrañanun sayuñalhanıñ, aglaan isrummitqıgunǵıñıqsuq. ²² Uvva, inıllaktınnıagıtka ılaalu tamatkualu sayuñaatıgıkkanı naglıksaaǵutıqpaıraǵvıksrañatnun inıllakmatun sıñıǵıvıñıñun nañırrutim. Taamna pıñıagıǵa isrummitqıñısuapata killulıqıñıǵmikniñ. ²³ Sulı tuqunniagıtka ılılǵaıñı. Tarra ukpiqtuanjuruapayaat ılıtchuǵıniagıaat uvañautılaaǵa ılısımaruaq iñuich ikpıkkutaatnik isrummatıñıtñıglu. Sulı akılıǵısisıpsı atausrıullaalusrı malıǵullapıaǵıglu savaaqsi. ²⁴ Aglaan ılısrı Thyatira-mıttuat qapsıugalanıñaisa malıñıtchuat taavruma pıǵııtchuamik ılısauttıtaanik sulı ılısaagıñıtıplugich kalıpsıksuat nalunaqtuanı tuunǵaum, ilıpsı uqautıgıpsı, Uqumalııǵutıgıtıkkumıñaitchıpsı, ²⁵ aglaan tıgummitqıagıtaksraǵıksı pıǵıanıkkıaqsi agıǵıñıalhamnunaglaan. ²⁶ Iñuk akımaruaq savaaqıtuıñıaqtuaǵılu pısulıǵıkkamnik isruanunaglaan, sañıqıtıksrıñıñıagıǵa añalatchılasilugu nunaaqıqıpañnik. ²⁷ Uma añalataagaqsıñıagı sañıqıpapıamik saagaqaqtuatun ayaupıamik savıñhamik,

14 “Isragulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai Amen-ñuruam, tuniqsamaruam ilumutuupluni ilisimauruam, aullagñiirauruam iñiqtapayaanik Agaayyutim.

15 “Iisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatug nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. 16 Uvvaasriñ pisigiplugu uunaavyuqsi, nigliñapiangñiqapsi uunallapiangitlusri, tivvuaqsalhiñaaguqipsi qanimniñ. 17 Uqagaqtusri itna, ‘Uvaña umialguruña. Iñugiaksisaiñaqtut suurat. Inuqsrañaiqsuña.’ Taatna uqagapsi nalurusri qanutun ihuilliqtulaapsitñik nagliñnaqtulaapsitñiglu. Inuqsraqtusri qiñitlaitlusri atnugaitlusri. 18 Algaqsruqipsi tauqsiquplusri uvañniñ maninñik kaviqsaamik ipqiqsakkauruamik iknikun umialgutquplusri, sulitauqsiquplusri qatiqtaanik atnugaanik qaliguaglugu kannunaqtuaq atnugañiqsi sulitauqsruqutiksramik mamirrutiksrañatnik irigikkapsi qiñitlasriqitchumuusri. 19 Tamatkua piqpagikkatka suagagigitka nalguqsruqugillu. Taatnamik piliqipiagitchi isrummitqigusri. 20 Uvva, qichaqtuña talumi katchaktuqña. Kisupayaam tusraayumiñ nipiga anmautiluñalu talumik, isigisiruña ilaanun niqiqatigaiqsiluguasrii sulitauqsruqutiqigiluna. 21 Iñuk akimaruq aquppiqatigipkañiaqigai aquppiutaqpamni, uvaptuntuq akimapluna aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpañani. 22 Iñuk siutiqaqtuaq tusragatiksrani naalagñi Irrutchim uqautigikkanik ukpiqtuñuruanun.”

4

Nangairuat Qilañmi

1 Taapkua aquatun qiniqtuña talumik anmaruamik qilañmi. Aasrii sivulliq nipi tusraakkaqa uqaqman uvamnun qalguqtautiqpaktun itnagaña, “Mayuqñ uvuña. Qiniqtinniagikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun.” 2 Taimmaiñaq Ippitchuam Irrutchim anjalatkaqsigaña. Qiniqtuña aquppiutaqpañmik inillaksimaruamik qilañmi, aasriñ taavrumiña aquppiruamik aquppiutaqpañmi. 3 Aasrii taamna aquppiruq tarani qiniñaqagniqsuq akisuruatitun uyaqaktitun kavviagiksaatunlu, sulitauqsruqutiqpak kaivragutiqagniqsuq niggamik qiniñaqagtuamik akisuruatun uyaqaktun sunauraqaatun. 4 Avataani aquppiutaqpaum iñuiññaq sisamat aquppiutaqpaqmiut. Qiniqtuña iñuiññaq sisamanik umialinñanik aquppiruanik aquppiutaqpañni, atnugaaligaat qatiqtaanik. Niaququtiqagniqsut kaviqsaamik maninñik niqumikni. 5 Aquppiutaqpañmiñ anniugaagniqsut ikniqpalaich katlulatlu sulitauqsruqutiqpak. Sivugaani aquppiutaqpaum naniuraqagmiñiqsut tallimat malguñnik ikummatilinñik ikniqnik. Taapkua tallimat malguq nanipiat Irrusriqiniqai Agaayyutim. 6 Aasrii sivugaani aquppiutaqpaum tagiuqpauraqagniqsuq tapinniluktuatun. Sisamat uumaruat iriñhaiñalgich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. 7 Sivulliq uumaruaq atriqagniqsuq liontun, aasriñ tuglia uumaruam pañniqtun, piñayuatsuli uumaruat kigiñaqagniqsuq iñuum kigiñanatan, aasrii sisamanat uumaruat atriqagniqsuq tinmiaqpaktun. 8 Aasriñ taapkua sisamaauruat uumaruat, inmikkullaa itchaksrallaanik israguqagniqsut iriñhaiñauplutiñlu ataniñ silataniñ israguñisa. Aasrii nipliatuiñaqniqsut uvluvakpauraq unnuaqtuummaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!

Ataniq Sanjipayaaqatuaq

Agaayyun killuqsautaiññiqsuq ipqitchuanupluni,

ilaa inniqsuuq taimakña, ittuaglu pakma, sulii aggiqsagumaruaḡlu.”

⁹ Qakugupayaaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakcutmiglu quyyatmiglu taavrumuḡa aquppiruamun aquppiutaqpaḡmi iñuuruamun taimuḡa isruitчуamun, ¹⁰ iñuiññaq sisamat umialiqnat sitqummiraḡniqsut sivuḡaanun aquppiruamun aquppiutaqpaḡmi purvigiplugu iñuuruuq taimuḡa isruitчуamun, mattaḡlugich niaquḡutitij aasrii iliplugich sivuḡaanun aquppiutaqpaum, nipliḡhutij,

¹¹ “Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruḡurutin akuḡtuiḡksrapnun nangautmik kamakcutmiglu sanjimiglu, atakkii iñiqtaḡigitin supayaurat, sulii pisulḡapkun iñiqtauraut iñuuliqaqhutijlu.”

5

Imurat Makpiḡaat Ipnaiyaaglu

¹ Aasriiñ qiiñiqtuḡa taliqpiḡmi argaḡani taavruma aquppiruam aquppiutaqpaḡmi imuranik makpiḡaanik aḡlaḡaḡtuḡanik iluatniḡu silataatniḡu sulii umiktuqsimaruanik tallimat malḡuḡnik nalunaitmiutanik. ² Qiiñiqmiuḡa sanjiiḡaḡtuḡamik israḡuliḡmik nipliraḡtuḡamik nipituruamik nipimik, “Kiña nalliummativa qauḡtiḡukḡugich nalunaitmiutat aḡmaḡlugiḡlu imurat makpiḡaat?” ³ Aḡlaan kiapayaaq qilaḡmi naagaḡaa nunami naagaḡaa ataaniunniñ nunam aḡmatlaiññiḡaich imurat makpiḡaat naagaunniñ qiiñiḡugich imañat. ⁴ Tarra qiaruḡa atqunapiaḡ iñuiññiqman nalliummatiruamik aḡmatlalugich makpiḡaat aḡliqiruksramik unniñ qiiñiqtuksramik imaḡikkaḡatnik. ⁵ Tarani ilañata umialiqnat nipliutigaḡa, “Qianak. Lion-ḡat kiñuviañiñ Judah-m, maḡḡuat David-ḡum, akimaruḡ aḡmatlasriplugich imurat makpiḡaat sulii tallimat malḡuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akunḡatni sisamat uumaruatlu akunḡatniḡu umialiqnat qiiñiqtuḡa ipnaiyaamik qichaḡtuamik qiiññaḡaqhuni tuḡqutauruḡatun. Taamna nagruḡaḡniqsuq tallimat malḡuḡnik. Iriḡaqmiuḡtuuḡ tallimat malḡuḡnik, aasriiñ taapkua tallimat malḡuk Irrusriḡiḡaich Agaayyutim tuyugikkauruḡ iluḡaanun nunamun.

⁷ Ipnaiyaam agḡiqhuni tigugai makpiḡaat taliqpiḡan argañiñ taavrumakña aquppiruamiñ aquppiutaqpaḡmi. ⁸ Tigupmagich makpiḡaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialiqnat sitquḡniqsut sivuḡaanun ipnaiyaam, atuḡtuuraḡallaaplutij nuḡaḡtilijnik sulii piḡaluuraḡallaaplutij piḡiuḡtamik kaviḡsaamik manijmik immaukkaḡhutij tipraḡiksautinik. Taapkua injiqsruḡiḡiḡaich Agaayyutim ipqiḡsitaḡisa. ⁹ Taapkua atuḡtut nutaamik atuḡtmik itna,

“Ilviñhiñḡa tigutlagitin imurat makpiḡaat sulii qauḡtitlalugich taapkua nalunaitmiutat. Nalliummatirutin atakkii tuḡqutaurutin sulii augikkapkun tasuiplutin iñuḡnik Agaayyutmun qanusripayaañiñ iñuḡniñ atlakaagiiñik uḡautchiḡijniñ, iñuḡitñik nakitñapayaañiñ.

¹⁰ Ilvich umialiguḡtitkai agaayuliḡsiḡuḡtitlugiḡlu savautitquplugulu Agaayyutikput,

ilumutuuruami, qakugun atannigñiaqpigich tuqqutigikkavut iñuuruat nunami aasrii akisautiluta?”¹¹ Iluqagmin qaitchikkauniqsut qatiqtaanik akuqturuanik atnugaanik aasrii uqautiplugich utaqgiuraallaktuksrauniplugitsuli naatchianilhatnunaglaan iñugiaktiilaaksrautaat savaqatinisa aniqatiunillu ukpiqsriñikun tuqqutausağumapmiruat ilinjisituntuuq.¹² Anmaqmagu itchaksranjat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpauragniqsuq siqiñiq taagsipmipluni taagtaatun ukihaatun suli tatqiq kaviqsipluni auktun.¹³ Suli uvlugiat katagaalaplutin nunamun, katagaalapmatun asriagikkani fig-ñum napaagtuanin piñaqsigaluaqgach, ipsullakkaña liilaa anuğiqpauum.¹⁴ Qilaglu piğñiqsuq imupmatun kaliikkaqtun. Iğgipayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ.¹⁵ Aasrii umialinji nunam, qutchiksaatlu anjalatit iñuich qaukiuruatlu anuyaktini umialguruatlu sapiğñaqtaatlu iñuich, iluqatin savaktaagruitlu savaktaagruungitchuatlu, iriqtut inmiknik qaiğusruñnun akungatnunlu uyağanisa iğgich,¹⁶ kappianaplutin iğgiñun uyağanunlu, “Kattaqisigut aasrii iriguta kiiñananiñ taavruma aquppiruam aquppiutaqpanmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam.¹⁷ Atakkii kamañaqtuaq uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iğlutuutigisiñiqa taavrumani?”

7

144,000 Israel-aagmiut

¹ Tamatkua aquatigun qiniqtunja sisamanik isragulinik makitaruanik sisamani iqirguniñi nunam. Tigummiugağniğaiç sisamat anugini nunam, anuqhiqunğıtlugu sumiunniñ nunamun naagaunniñ tağiumun naagaunniñ napaagtunun.² Qiniqtunja atlamik isragulinik qunmukhuni nuirağavianiñ siqiñgum, saagaqhuni taluğniqusriqsarjanik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqługaqtuq nipitusriplugu sisamanun isragulinun sanjiksriñjaniksimaruanun piyaqquluktatlasiplugu nuna tağiuğlu.³ Nipliqhuni, “Piyaqquluktaqnagu nuna, tağiuğlu, napaagtutlu uvagut nalunaitmiutchiigaluaqata qaunjisigun savaktinjiñik Agaayyutipta.”⁴ Tarra tusraagiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkaurat. Iñugiaktiilaagağniqsut 144,000-tun kiñuviaayanjitiñi Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuvianji Judah-m nalunaitmiutchikkaurat,

kiñuvianjisuli Reuben-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Gad-ñum 12,000,

⁶ kiñuvianjisuli Asher-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Naphtali-m 12,000,

kiñuvianjisuli Manasseh-ñum 12,000,

⁷ kiñuvianjisuli Simeon-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Levi-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Issachar-ñum 12,000,

⁸ kiñuvianjisuli Zebulun-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Joseph-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Benjamin-ñum 12,000.

Iñugaağruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹ Taavruma aquagun qiniqtunja iñugiallapiagaqtuanik iñuñnik kiauunniñ iñuum kisitchumiñaisanjiñik nunaaqqipayaauraniñ atlakaagjiñiñlu

iñuñniñ suli uqausripayaaniñ. Qichağniqsut sivuğanun aquppiutaqpaum suli sivuğanun ipnaiyaam, atnuğaaqahutiñ qatiqtaanik akuqturu-anik qisiqsutiñglu tigungmiuqaqhutiñ, ¹⁰ nipliraqhutiñ nipitusriplugu itna,

“Agaayyutipta aquppiruam aquppiutaqpañmi suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹ Iluqatiñ israğulğich qichağniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umi-alinñat sisamatlu uumaruat, sitquqhutiñ sivuğanun aquppiutaqpaum nangāgaat Agaayyun. ¹² Niplianiqsut,

“Amen,

nangāun, kamanaunlu, isrumatukıǵlu, quyyanlu, kamakkunlu,

sarıñılu, sapiğñāunlu

illi Agaayyutiptiknun taimuñja isruitchuamun.

Amen.”

¹³ Aasrii ilañata umialinñat apiqsruğanja, “Kisut makua iñuich at-nuğaaqatuat qatiqtaanik akuqturuaniñ? Nakikñalu agğiqsuanıuvat?”

¹⁴ Nipliutigiga, “Añuun, ilisimaruanıurutiñ.” Aasriiñ ilaan uqallautigañja, “Tamatkua ihuıllıuıqıpaıraq apqusraağniğaat. İğğugniğaiç atnuğaañtiñ akuqturuat, aasrii qatiqsipkaqğulğich aıuñanun İpnaiyaam.

¹⁵ Taatnaqhutiñ ittut sivuğanı aquppiutaqpañan Agaayyutim savautiplugu uvlumi unnuamılu agaayyuvikpañani,

aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi

tugluaqsimaagısıgai nayuutıliğmigun.

¹⁶ İliniç niğısuksıutqıkkumiñaitchut

naaga imiğuksıutqıkkumiñaitchut.

Sıqiñğumlu atlamlu uunaum uunniıqtıtqıkkumiñaitçai.

¹⁷ Atakkıi ipnaiyaam qıchaqtuam sivuğanı aquppiutaqpañmi niğıpkagısıgai munaqsritun

sıvullıǵıǵıllı iñuunaqtuanun sıvliktuağuraaqtuunı,

suli Agaayyutim allaqtığısıgai qulvipayaat irinıtñiñ.”

8

Tallimat Malğuiñat Nalunaitmiutat

¹ Uvva ipnaiyaam añmaqmauñ tallimat malğuiñat nalunaitmiutat nıpruisaagataqtut qılanmi sıvisutilaalinmi sassagñıgum avvanani.

² Aasriiñ qıñıgıtka tallimat malğuk israğulğich makıtaruat sivuğanı Agaayyutim. Aatchukkauniqsut tallimat malğunıñ qalğıuqtautiniñ.

³ Tarra atlaptuıq israğulik agğıñıqsuq. Sivugağmuktuq tunıllagvıñmun, saagaqhuni ikıpkavıliamı tiprağıksautmik pıliuqtamı manıñmiñ kavıqsaamıñ. Aatchukkauniqsuq atqunaq tiprağıksautmik avvutıgıtquplugu inıqsruhatnun ipqıqsıtaupayaat manıñmi kavıqsaamı tunıllagvıñmi sivuğanııttuamı aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriiñ isiña tiprağıksautim pıqatıgıpluğich inıqsruhat ipqıqsıttuat mayuqtuq israğulğum arganıñiñ sivuğanun Agaayyutim. ⁵ Suli israğulğum tıgıplugu ikıpkavıliaq tiprağıksautmik immıgñıgaa ikniñaniñ tunıllagvıum, igıtıluğasriiñ nunamun. Taimma tusrağnaqtut nipit katlılatlu, suli ikniqpalagaqhuni nuna ilıqsraqhunılu.

6 Tarani tallimat malguk isragulgich piqaqtuat tallimat malgunik qalguqtautiniq itqanaiyaqtut niqliqsitchisukhutin. 7 Sivulliq isragulik niqliqsitchipman, natatqugnat ikniqlu avulik aunmik katajniqsut nunamun. Tarraasriin piñayuaqun nunam napaaqtui sunaaqtuatlu ivgich ikirut tamatkiqhutin. 8 Aasriin tugliat isragulgich niqliqsitchipman li-lilaa imña inñiqpauraq iknaktitaq igitauniqsuq tagiumun. Tarra piñayua tagium auguqtuq. 9 Suli piñayuatni tagiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuinich umiaqpaich tamatkiqñiqsut. 10 Piñayuat isragulgich niqliqsitchilgitman uvluqiaqpauraq ikualaruq liilaa auktuugun kataktuq qilajmiñ, katakhuni piñayuinithun kurgillu suvliktuaquraaqtuatlu. 11 Atqa taavruma uvluqiam taiyuutiqaqñiqsuq “Sunagñiq.” Piñayuinich imgich tuqunaqunñiqsut aasrii inñuigiaktuat inñuich tuqurut imigiilamiñ sunagñitchuamiñ. 12 Sisamanat isragulgich niqliqsitchilgitman, taimmaiñaq piñayuinich siqinñum tatqimlu uvluqiatlu taaqsilñiqñiqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq, suli unnuam qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq.

13 Qiñiqtitluna tusraagiga tinmiaqpak tinmiruaq qutchikhuni qilajmi uqaqhuni nipitusriplugu, “Nakñun! Aa, nakñun inñupayaanun inñuuruanun nunami, atakkii atlat piñasrut isragulgich niqliqsinniaqpatigik qalguqtautiqpat tatamnaqisuruq.”

9

1 Tarra tallimanat isragulgich niqliqsitchipman qalguqtautiqpañmik qiñiqtuña uvluqiamik kataktuamik qilajmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsuq anmaun natiqsiñaitchuamun anmanigmun. 2 Anmaqmaun natiqsiñaitchuq anmaniq isiq mayuqtuq tarakña, itchialanatan uunaksautiqaupam, siqinñuqlu silalu taaqsiruk isiagan anmanigmiñ. 3 Itchialamiñ mitiglaguqtuat anirut qaananun nunam. Qaisauruq sanji atriplugich putyuutilgich nunami sanjiqaqhutin kapuutilgich tuqunalinñik. 4 Ilinich tillisiaqaqtut piyaqquktaitqunqitlugich ivginñik nunam naaga qanusripayaanik sunaaqtuanik naurianik napaaqtuniglu, aglaan kisiisa tamatkua inñuich piqangitchuat taluqñiqsriqsanjanik Agaayyutim qaunjisun. 5 Suli tillisiaqaqtut tuqqutchtitqunqitlugich inñunñik, aglaan atniqñapiagataqtuakun nagliksaaqtitquplugich tallimani tatqinñi, atniqñanatan putyuutilgum kapitnikmatun inñunñik. 6 Aasrii taipchunani uvluni inñuich pakakkisigaat tuquqiq aglaan paqitchumiñaitchaat. Tuqusrulillapiagisigaluaqtut aglaan tuquqiq qimakkisuruq ilinñiñi.

7 Tarra qinñanich mitiglaguqtuat atriqagñiqsut tuttuqpaqtun itqanaiyaatun anuyahigmun; niaqunñi inniqsuq niaququn liilaa kaviqsaq manik, suli kiginñanich kiginñanisitun inñuich. 8 Suli ilinich nuyaqagñiqsut nuyanisitun agnat, kigutiqaqhutin suli kigutinisitun lionnat. 9 Satqagutiqaqñiqsut satqagutititun savilhatun, aasrii siaksrunñinat isragunisa inniqsuq siaksrunñinatitun aksraliganisa tuttuqpagautit inñuigakhutin sukasriplutin anuyahigmun. 10 Suli pamiuqagñiqsut kapuutiqaqhutin atriplugich putyuutilgich. Ilinich atniqutiqagutut pamiumiktigun, aasrii atniqiruksrauplutin inñunñik tallimani tatqinñi. 11 Ataniqagñiqsut isragulganik natiqsiñaitchuam anmanigmun. Jew-nuruat

atıqagñıgaat Abaddon-mik, aasriılı Greek-ııch taggisiqaqlıgu Apollyon-mik, itnautıqaqtuaq Piyaqquqtımik. ¹² Sivullıq naglıksaağun qaanıqsuq. Uvva malğuk naglıksaağutık tikiññıaqtuk aquağun taavruma.

¹³ Tarani itchaksranat israğulğich nipliqsitchipman qalğuqtautıqpañmiñik, tusraanıqsuna nipinik sisamañıñ iqırğunıñıñ tunıllagvıñmiñ pılıuqtamiñ manıñmik kaviqsaamik ittuamiñ sivuğaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautiniğaa itchaksranat israğulğich piqaqtuaq qalğuqtautıqpañmik, “Pituıkkich sisamat israğulğich pituksimaruat kamañaqtuami kuñmi Euphrates-mi.” ¹⁵ Tarra pituıgaich sisamat israğulğich itqanaıqsımmatrıruat taavrumuña sassağniğmun, uvlumunlu, tatqımunlu, ukiumunlu, tuqqutçhıruksrauranıñ piñayunıñitñik iñupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraagıga kisırrutaat anıuyaktit sulı tuttuqpiraqtuat. İñugiaktılaaqağniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷ Sulı qıñıgıtka tuttuqpaich qıñıquuraamni itna, tamatkua aquppiruat ilıñitñi satqagutıqağniqsut kaviqsaatun ikniqtun sulı uquaqtaatun sapphire-tun sulı sunaqpalluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich nıaqunıch qıñınaqağniqsut nıaqunısitun lion-nat, sulı qanıñitñiñ annıuğaagñıqsuq ikniq, itçıglu, sulı sulfur. ¹⁸ Taapkunuuna piñasrutıgun naglıksaağutıtıgun piñayunıch iñuıch tuqqutaunıqsut iknikunlu, itçhıkunlu, sulı sulfur-kun annıuğaqaqtuakun qanıñitñiñ tuttuqpaich. ¹⁹ Tamatkua sanııqağniqsut qanığmıkkun pamiumıkkunlu. Pamıuqağniqsut nımiğiatun ittuaniñ nıaqulıgaanik, aasrii atnıağutıginiğaiç iñunun.

²⁰ Sulı kisiñuqtat iñuıch tuqqutaungıtçhıat tamatkunuuna naglıksaağutıtıgun isrummitqıgungıtçhıat savaanatniñ argagıkkagmıñ. Nutqautıngıtçhıat putqatalıqtıñ tuunganun, aagvanunlu pılıuqtanun kaviqsaanıç qatıqtaanıglu manıññun, patukpañnıglu uyağañnıglu qırunıglu, qıñıtıaitçhıuanıç tusraatıaitçhıuanıñniñ pisrutıaitçhıuanıglu. ²¹ Naagaunniñ isrummitqıgungıtçhıat iñuıqtautıgımiñniñ anıatkuıdıgımiñniñlu, sayunagıgımiñniñlu, tıgıktıuqtıgımiñniñlu.

10

Israğulik sulı Imurat Makpığaurat

¹ Sulı qıñıqtuña atlamıç sapıgñıaqtuamıç israğulıñmik atqaqtuamıç qılañmiñ, atnuğaqaqhıni nuviyamıç, nıaqugıtıqaqhıni nıggamıç, kigiñaña qaumaplunı sıqıñıqtun, niuk ilıplutık ayanaktıtun ikniğum.

² İlaa tıgumıaqağniqsuq makpığauranıç anımaruanıç arganıñi, aasriiñ inıllakkaa talıqpiıch isıgañni tağiumun, sulı saumiıch isıgañni nunamun.

³ Nıpruağniqsuq nıpitısrıllapiaqhıni, atrıplıgu lion-ñum ugiagaulanğa. Tarraasrii nıpruaqman, tallimat malğuk katlulat nipliqsut. ⁴ Tarraasrii tallimat katlulat nipliqmata aglaksagataqmıñalu. Tusraagıga nıpi qılañmiñ uqautrıga, “Aglasrunaqnagıç uqagıkkanjıch tamatkua tallimat malğuk katlulat, uqautıgıñıgıtunniñ.”

⁵ Tarra israğulğum qıñıkkagma qıchaqtuam tağiumılu nunamılu, israutıgai arganıñi qılaum tunaanun. ⁶ Akiqsruutıgıruq ilaagun iñuuruakun taimuña isruıtçhıamun iñıqsıruakun qılañmik, nunamıglu, tağiumıglu, sulı uumarıapayaanıç taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atu-umapkeyasrıgai sıvunniutıgıkkani. ⁷ Aglan tarani uvlunı tallimat malğukata israğulğich nipliqsıtçhısağataqpan qalğuqtautmik Agaayyutim naannıagıai kanıqsılğunaıtçhıat sıvunniutıni, uqautıgıkkani savaktımiñun

sivuniksriqirinun.”⁸ Aasriiñ nipim tusraakkağma qılanmiñ uqautil-gitchaana, “Utlautilitin tiggutyakkich makpiğaurat anmaqsimaruat argañiñi israğulgum qıchaqtuam tağiumılu nunamılu.”⁹ Utlakapku israğulik nipliutigiga, “Qaıllakkich makpiğaurat uvanun.” Aasrii nipliutigaana, “Tıgulugich niğikkich. Siığlanıjulıgısisaluaqtutin aqıağupni, aglaan siığnaağniaqtuq honey-tun qanıpni.”¹⁰ Aasrii tigukapkich makpiğaurat israğulgum argañiñiñ niğigitka. Tarra qanımnı siığnaaqtut honey-tun aglaan tarra iırgauraanıkapkich aqıağuga siığlanıjulıqsuq.¹¹ Aasriiñ uqautigaana, “Sivuniksriqirusraulgitchutin iñugiaktuatıgıun iñuktıgıun, nunaaqqısigun, uqautchısigun, umialıktıgunlu.”

11

Malğuk ilisimarık

¹ Tarani aatchuusriaqaqtuna uktuutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israğulgum uqautigaana, “Makıllutin, uktuğun agaayyuvıkpaña Agaayyutim tunıllağvıalu, sulı kisıllugich iñugiaktılaanıt taapkua agaayuruat tarani.”² Aglaan uktuğnagu sıllalıq katımmavık ittuag sılataanı agaayyuvıkpaum. Taamna ilağınagu atakkıi aatchuutauruq Jew-ıñungıtchuanun. İlinısa tutmaluginıağaat ipqıtchuaq nunaaqqıq malğukıpiag malğunıi tatqıni.³ Sulı tuyuğıgısigıka malğuk ilisimarıkka, atnuğaaqagutık mıssunıık ukılhaanık. Aatchuğısigıka sanıımık 1,260 uvlunı sivuniksriqirautqulugık.”

⁴ Taapkuak malğuk olive napaaqtuk sulı malğuk kiałuu-raqağvııktarra nıparuak sıvuğaaanı Agaayyutaan nunam.⁵ Aasriiñ kĩa iñuum atnıağnıağumıgık taapkuak, ikniq annıuğaağnıaqtuq qangakniñ, sulı suksraungıgıağnıağaik uumıgıritık. Kisupayaam atnıağnıağumıgık taatnatchıkun tuqqutauragıgısiıruq.⁶ Taapkuak sanııqaqtuk umıksıtılalutık qılanmik sıalukkumıñıaığlugu uvlunıtıñı sıvuniksriqılıgımnı, sanııqaqmılutık imğich auguqtıtılalugich sulı nuna qanusrıpayaaıık ihuıllıuğıtıqaqtıtılapılu, qanutupayaaq akulaısigılu pisukkumık.⁷ Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtaulıqtık, iqsiñıaqtuam niğrugaağlum mayuqtuam natıqsiñıaitchuamıñ anmanıgımiñ anıuyıutıgısigık aasrii akıılıluğık sulı tuqullugık.⁸ Aasrii tuqunaruak tımınık nalagısiıruk apqutaanı nunaaqqım, atannapsı kıkıaktıutıkkauvıanı. İlitqusiagun taamna nunaaqqıq atrıgıgaa Sodom-ıñum Egypt-ıñum.⁹ Tarani iñuıch nunapayauramıñ nakıtınapayaaq qıñıgısiğıaıch tuqunaruak tımınık pıñasrunı uvlunı uvlunı avvanı. Tıvvaqtıtchumıñıaitchaıchunıñıñ tuqunaruak tımınık ilıuıvıgmun.¹⁰ İluqatıñ iñuıch nıyuuıtıruat nunamı quvıasruutıgıgıaıch tuqułhakkun, aasriiñ tuyuqtıutıpmıplıtıñ aatchuutınık avatmun. Quvıasrullapıağnıqsut atakkıi taapkuak sıvuniksriqırık ihuıllıuqtıtıchıñıqsuk tamatkunıña iñuuruanık nunamı.¹¹ Tarra uvlut pıñasrut avvağmik ilaqaqtuat pıanıkmeta Agaayyutim anıgıñınan iñuulhan isıgıñıgık taapkuak, aasriiñ makıtıqtuk. İqsıtchallapıağnıqsut tamatkua tautuktuat taapkuñınıña.¹² Aasrii tusraagaat nıpituruag nıpi qılanımiñ uqaqtuag ilınıkun, “Qagğısitıchık,” aasrii ilınık mayuqtuk qılanmun nuvıyakun, uumıksrımikun qıñıqtıuqtıtılutık.¹³ Taavrumanı sassagıñıgımi nuna aulapauraqtuq, aasrii qulınıñugıtaa nunaaqqım ulğuruq, sulı nunam aularuam iñuıch tuqutkai iñugiaktıtılaalgıch 7,000-tun. Aasriiñ kısınıjuqtuat tatamıllapıaqhutını nangaiñıqsut kamanautaanık

Agaayyutim qılanmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia nagliksaagutim pianiktuq. Uvva piñayuat nagliksaagutit aggyiasriuraqtuq.

Tallimat Malğuiñat Qalğuqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malğuiñat israğulgich qalğuqtautiqpanmiñiñ nipliqsitchiñiqsuq. Aasriiñ sapigñaqtuat nipit qılanmiñ itnaqtut,

“Uvakñaniñaglaan añaayyuqautaa nunam
añaayyuqautigiliutigaa Agaayyutipta suli Christ-ñan,
aasrii ilaa añalatchigisiruq taimuñ isruitchuamun.”

¹⁶ Suli iñuiññaq sisamat umialıñnat aquppiruat aquppiutaqpanmikñi sivuğaani Agaayyutim, sitquqhutiñ nanğagaat Agaayyun, ¹⁷ uqaqhutiñ,

“Ataniiq Agaayyuun Sanñipayaaqquaaq, ittuami ataramik pakmalu,
qaitchigiptigiñ quyyatmik,

atakkii urriqsugiñ kamanallapiaqtuq sanñiñ
suli añalatkasigitin iñupayaat.

¹⁸ Iñuñi nunam qinnallapiaqtut,

aglaan qinnautaiñ tikichuq atanniqsuiviksrağlu tuqunaruapayaanik.
Pakma akilıiqaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinik ipqiqsitchi-
tuanıglu,

suli taluqsiruanik atigikkapnik kamanaiññaanlu kamanaññaanlu.

Suli piyaqquğniagitin tamatkua piyaqquqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvikpana Agaayyutim añaqtuq qılanmi, aasrii suluun imalik sivunniugutaañik qıñiğnaqsiruq iluani agaayyuvikpanan. Tarani ikniqpalaqtuq katlulauraqhuniñu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq natatquğnaqhuniñu.

12

Ağnağlu Tiritchiaqğlu

¹ Tarra atlayuağnaqpauraqtuq sagvigñiqsuq qılanmi, sua-una ağnaq atnuğaalik siqıñiğmik, aasrii tatqıq ataaniitluni isiganıñ, suli niaquğmiñi niaquğutiqaqhuni qulit malğuiñnik uvlugianik. ² Iğñiyasriñiqsuq.

Iğialaugaqtuq atniğñaliutiplugu iğñisuum. ³ Aasriisuli sagviqsuq atla atlayuağnaqpaktuq qılanmi. Tarrali, kamanaqtuq kaviqsaaq

tiritchiaqğluk tallimat malğuiñnik niaqulilik aasrii qulinik nagruklik suli tallimat malğuiñnik niaquğutilik niaquğmiñi. ⁴ Ilaan pamiuñan

salikuğniğai piñayuiñich uvlugianıñ qılaum aasriiñ iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqğluk makittuq sivuğanun ağnam iğñiyasriuam niğisukhugu ililgaanja anirgauraqpan. ⁵ Ağnaq iğñiruq añugauramik

añalatchiruksramik saviñhamik ayaupiamik, aglaan ağnam ililgaanja nuqitauruq Agaayyutmun aquppiutaqpananunlu. ⁶ Tarakña ağnaq

aullauruq suviksraılaamun, iniksriukkananun Agaayyutim ilaanun. Tarani munagıgisiñiğaat 1,260 uvluni.

⁷ Tarra añuyyigñiqsut qılanmi. Michael-lu israğulinıñu akilıiñiutiniqsut tiritchiaqğluñmun. Tiritchiaqğluk añuyakmiuq israğuliktuummağmi.

⁸ Aglaan tamatkua akiilikkaurut iniksraqatqikkumiñaiqhutiñ qılanmi.

⁹ Tiritchiaqğlukpauraq igitauruq atmun, taamna taimakñaqtaq nimigıaq, atıqaqtuq tuunğagmik Satan-mıglu, kinnitñiqtuq iñupayaanik nanıpayaaq. Igitauruq nunamun israğuliktuummağmi. ¹⁰ Aasrii

tasrayaña nipitullapiaqtuamnik nipimik uqaqtuamnik qılanmi,

“Pakma tikitchuq anniqsuǵiana, sanǵialu, anjaayuqautaalu Agaayyutipta suli aǵalatchisaa Christ-ǵan, atakkii taamna patchisiqutri aniqatiuptiknik sivuǵaani Agaayyutipta uvlumiǵu unnuamiǵu igitauruq atmun.

¹¹ Ilinǵisa akiiligaat aǵǵagun ipnaiyaam suli ilisimarauǵimiktigun Agaayyutim uqalǵhanik, atakkii suginǵitkaat tuqgutauniksraqtiǵ.

¹² Taatnamik quviasrugitchi, qilaak suli iluqasri iǵuuruani qilaǵmi.

Nakliǵun! Nagliksaǵun itkisiruq iǵuǵun nunami taǵiumiǵu ittuanun, atakkii tuuǵaum tikitkaasri qinnautiqpaǵmigun ilisimaplugu sivikitchuami piviqalǵi.”

¹³ Uvvaasriiǵn tiritchiaqǵuum ilitchuǵikami sinjitautilaaǵmiǵnik nunamun, maliqsruaqsiǵiǵaa aǵnaq igǵiruaq aǵǵauramik. ¹⁴ Aasrii aǵnaq qaitchikkauniqsuq israqqunik tiǵmiaqpaum tiǵitquplugu nimigiamiǵn suviksrailaamun, pamatchiǵviksraǵanun piǵasruni ukiuni avvaǵmik ilaplugich. ¹⁵ Uvvaasriiǵn qanigmigun nimigiaqǵuk anitchiǵiqsuq imigmik kuuktun ulirrutisrukkaluaqǵugu aǵnaq, aullautitqugaluaqǵugu ulittuamun. ¹⁶ Aglaan nunam ikayugaa aǵnaq aǵmaqǵugu qanigikkani. Iǵaa kuuk tiritchiaqǵuum anitaǵa qanigmigun. ¹⁷ Tarani tiritchiaqǵuum qinnautillapiǵaa aǵnaq, aasrii aullaqǵhuni aǵuyyiaǵai kisinǵuqtaturuat aǵnam kiǵuviani, tamatkua tupiksriuat tillisaiǵnik Agaayyutim suli uqautiqaqtuat Jesus Christ-mik. ¹⁸ Aasrii tiritchiaqǵuk qichagǵniqsuq siǵaani taǵium.

13

Malǵuk Niǵrugaaqǵuum

¹ Aasrii qiniqtuǵa niǵrugaaqǵumik mayuqtuamik taǵiumiǵn tallimat malǵunmik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaquǵutiqaqmiuq qulini nagruǵmiǵni, suli niaquǵmiǵni atiqaqǵhuni pisaanǵatauruanik. ² Aasriisuli niǵrugaaqǵuk qiniikkaǵa atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaqǵhunisrii akǵam isiganisun, aasrii qanǵa lion-ǵum qanǵatun itluni. Tarra tiritchiaqǵuum aatchuǵniǵaa niǵrugaaqǵuk sanǵimiǵnik, aquppiutaǵmiǵniǵlu, kamaǵaqtuamiglu aǵalatchiǵmiǵnik. ³ Qiniǵiǵa ilaǵat niaqunǵiǵn niǵrugaaqǵuum ikiliqsimaruaq liilaa tuqusrimaplugu, aglaan ikiǵna mamisrimaniqsuq. Iǵupayaam nanipayaaq quvigusruutiginiǵaa malikǵugulu. ⁴ Iǵuich purviginigaa tiritchiaqǵuk aatchuqtuq aǵalatchiǵmiǵnik niǵrugaaqǵumun suli purvigipmigaat niǵrugaaqǵuk uqaqǵutin, “Kamaǵniqpat taamna niǵrugaaqǵuk! Suli kia aǵuyakkumiǵaqaun akililiǵiǵlu?”

⁵ Suli niǵrugaaqǵuk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuamik pisaanǵatinik aǵalatchitquplugu malǵukipiaq malǵunni tatqini. ⁶ Taavruma aǵmaqǵugu qanni uqamaqǵutiniǵaa pisaanǵatinik akitǵaqtuqǵugu Agaayyun ilaan atǵalu iǵuuniǵvialu taputiplugich iǵupayaat nayuutiruut qilaǵmi. ⁷ Ilaa aǵuyaktitauniqsuq ipqiqsitanǵiǵnik Agaayyutim akiillilugich. Suli qaitchikkauruq sanǵimik aǵalatchiǵmik qanusripayaanun iǵuǵun atlakaǵiǵniq uqautchilinǵunlu, iǵuǵitǵun nunaacqipayaat. ⁸ Aasrii iluqaǵmiǵn iǵuich nunami purvigigisigaat niǵrugaaqǵumun, iǵuich atinǵich aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqgutaauram makpigaanǵitni

iñuuruatigun sivuani nuna iñiqtaunjaiñjaan. ⁹ Kiñapayaaq siutiqaqtuaq ki tusraali.

¹⁰ Kiñapayaaq sivullikkaugumi tigutaanjuhigmun tigutaanjuvinmuñniaqtuq.

Kiñapayaaq tuqqutauruksraugumi savikpakun savikpakun tuqqutaugisiruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuñi iglutuutiruksraurut ukpiqs-riñiqtaqtuiñağutin.

¹¹ Tarrasuli qinilgitchuñja atlamik niğrugaaqłunmik sagviqsuamik nunamiñ. Malğunnik nagruqağniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiñaqtuanik nipiqaqħuni tiritchiaqłuktun. ¹² Anjalatchiruq sivullium anjalatchiħhagun niğrugaaqłuum takkuani. Purvigipkağniğai iñupayaat nunami sivulligmun niğrugaaqłunmun, ikiłiqsimakkauruamun aasriiñ mamititaupluni. ¹³ Ilaa savaaqağniqsuq kamanaqtuanik quviqnaqtuanik, ikniqunniñ kataktitlugu qılanmiñ nunamun takkuatni iñuich. ¹⁴ Aasriiñ kinnitñinıqsuq iluqaitñik iñuñnik iñuuruamik nunami tamatkunuuna quviqnaqtuatigun savaağikkağmigun takkuani sivullium niğrugaaqłuum.

Uqautiniğai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atrıjanik taavruma niğrugaaqłuum ikiłiqsımaruam savikpakun iñuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iñuuhksritkaa atrıjanun niğrugaaqłuum suli atrıña niğrugaaqłuum uqatlapkaqługu. Tamatkua putchungitchuat kamaksrisunğitchuatlu atrıjanun niğrugaaqłuum tuqqutaupkağniğai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsinniağai qaunısigun iluqaisa iñuich kamanaitchuat kamanaqtuatlu, umialguruatlu ilaıppauruatlu, savaktaağruunğitchuatlu savaktaağruuatlu, tallıqpiagun arganısa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiñaliqaa tauqsıgumiñaitchuq naaga tunniuqqaiyumiñaitchuq, kisiminaglaan tamatkua piqaqtuat nalunaitmiutamik atıgıkkıjanik niğrugaaqłuum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalipsıksuq suli iñupayaaq kanıqsısiqaqtuksrauruq. Iñuum kanıqsıtıaruam kisillıñ kisirrutaa niğrugaaqłuum. Taamna kisirrutıgıgaa iñuum, aasrii kisirrutıqaqtuq 666-mik.

14

Atuutaat 144,000 Annautikkauruat

¹ Tarani qiviaqama qinıgıgıa ipnaiyaaq makıtaruaq qimıgıaanı Zion-ñum. Piqatıqağniqsuq 144,000 iñuñnik piqaqtuanik atıgımiñik Aapamılu atqanik aglausımaruanik qaugımikni. ² Aasrii tusraaruña nipinik qılanmiñ nıpaatun quğluqtaqpaum katlulaqpauraqtuamlu aasriisuli nıpaatun atuqtuuraqtuat nuqaqtılıñnik atuqtuuramıknik.

³ Ilinıch atuqtut nutauruamik atuutmik sivuğaaıni aquppiutaqpaum suli sivuğaatni sısamat uumaruatlu umialıñnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum ilıchumiñaiñıgıaa taamna atuutaat aglaan kisiminı taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qaunagırut inımiknik atlatuğımiñ, atakkıi tuvaaqataıtchut. Ilinısa malıñniğaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman. Taapkua tasuqsımakkaurıat akunğatniñ iñuich aunagun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulliıruat qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqaminı sagluuqtuatlııtchut. Patchısiqutinağumiñaitchut sivuğaaıni Agaayyutim, atrıplugich iñuktıtun taqsraqtaılaatun.

6 Tarani qiniqtuna atlamik isragulinmik tinmiruamik qutchikhuni qilanmi isruitchuamik tusraayugaagiksuaqagniqsuaq uqautiksragmiñik tamatkununa nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun inunun atlakaagiñik uqautchilinun, inuninun nunaqqiqpapayaat. 7 Uqaqtuq nipitusrillapiahuni, “Taluqsrishichi Agaayyutmik kamaksruglugu, atakkii tikitchuq sassagnik atanniiviksraña. Purvigisriun ilaa iniqsiruaq qilanmik nunamiglu tagiumiglu suvliktuağuraaqtuanglu.” 8 Atlam isragulgum maliniga uqaqhuni, “Suksraungikkauruq, kamañaqtuaq nunaqqiq taggisqaqtuaq Babylon-mik suksraungikkauruq, atakkii kinniplugich inupayaat nunami killuqsagtinnigai inmiñun, imiliqtitlugich inupayaat sayunghan sanjiruamik wine-nanjanik.” 9 Atlasuli piñayuaq isragulik maliguutpimiuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaam inuum purvigigumiun nigrugaqłuk atrinalu akuqtuqługulu nalunaitmiutanu uuma qaumigun naagaqaa arganmigun, 10 taavruma inuum imigisipmigaa wine-nana qinnautaan Agaayyutim, kuvikkauruq avuillaq qallutaanun ilaan qinnautiqpanan. Taamna inuk nagliksaaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivugaatni ipqitchuat isragulğich sulivugaani ipnaiyaam. 11 Aasrii itchiulanga iknigum nagliksaaqtitauruatigun mayuqtuağisiruq taimuna isruitchuamun. Ilinich iniqtuqsiagviitchut uvlumi unnuamilu, tamatkua putqataqtuat nigrugaqłunmun atrinanunlu, sulikisupayaq akuqtuiruaq nalunaitmiutanjanik atqaniglu.” 12 Uvvaasriin ipqiqsittuat iglutuutiqaqtuksaurut, tamatkua tupiksriuat tillisainik Agaayyutim sulikisupirsriuat Jesusmik. 13 Aasriin tusraaruna nipimik qilanmin uqaqtuamik, “Aglagin. Quvianamiurut tuquniaqtuat uvakjaninaglaan tuniqsimaligmiktigun Atanigmun.” “Tarrallapiaq! Ilinich minguiqsiagisirut savaagmikniñ sulikuqtugisigaich akinñaktaatin savaagmiktigun.” Taamna irrusriq uqautigikkana.

Kiprivik Katitchiviglu Nunami

14 Tarani qiniqtuaqtitluna qiniqtuna qatiqtaamik nuviyamik, aasriin una aquppiugaqtuaq qaani nuviyam inniqsuq igninatun inuum. Ni-aqugmiiñi manimik kaviqsaamik niaququtiqağniqsuq, suliaranmiñi saagağniqsuq ipiktuamik kipritmik. 15 Suli atla isragulik aniruq agaayyuvikpanmiñ, tuqłuhuni taavrumuna aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriin, atakkii katitchiviksraq tikitchuq. Pinuqtuat asriat katinnaqsirut nunami.” 16 Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsagaa kiprisini nunami, aasrii nunami pinuqtuat asriat katitlugich.

17 Tarani atla isragulik anilgitchuq agaayyuvikpanmiñ ittuamiñ qilanmi, ilaaptuq kiprisiqagmiñiqsuq ipiktuamik. 18 Aasriin atla isragulik amaknaqtuq tunillağvinmiñ sanjiaqtuaq analatlaplugu ikniq. Nipru-aqtuq nipitusripluni taavrumuna tigummiruamun ipiktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atugun ipiktuq kipriin, aasrii katillugich asriat signaqtuat nunamiñ, takku asriat pinnullapiaqtut.” 19 Tarra isragulgum kiprisautigigaa kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpauranan qinnautaan Agaayyutim. 20 Misriqqivium imana tutmiqatagigaat silataani nunaqqim, aasriin auk maqiruq misriqqiviniñ unasiksilaña 200 mile-latun aasriin ititlaaliqhuni tuttuq-paum qaqlugutiknunaglaan.

15

Israǵulgich Aǵalatchiruat Ihuilǵutiqauranik

¹ Qiñiqtuǵa atlamik atlayuaǵnaqtuamik qılaǵmi kamanaqhuni quviqnaqtuamik. Tallimat malǵuk israǵulgich piqaǵniqsut tallimat malǵuǵnik ihuilliuǵutiqauraksranik. Aqulliqsaanurur atakkii qinnautaa Agaayyutim nunjitchaaǵutiqaqtuq taapkuniǵa.

² Tarani qiñiqtuǵa taǵiumik taǵǵaqtuutitun liilaa ılaratun ikniǵmik suli taapkuniǵa akimaruanik niǵrugaaqǵuǵmiñ suli atrinaniñ kisirrutaaniñlı atqan. Qichañniqsut siñaani taǵium ittuam taǵǵaqtuutitun, tigummipiǵugich nuqaqtılǵich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³ Ilinisa atuǵaǵaat atuutaa Moses-ǵum savaktaan Agaayyutim suli atuutaa ipnaiyaam uqaqhutıǵ,

“Kamanaqtut quviqnaqhutinǵu savaatin,
Ataniiq Agaayyuun Saǵıpayaaqatuatiin.
Nalaunǵaruǵurur suli ilumutuurur piǵusritin,
Umialigiplutin iñuich nunaaqǵiqpaǵni.

⁴ Ataniiq, kia taluǵıǵitkisivatin
kamakkutiqaǵlugulu atıǵıkkıan,
atakkii kisivich ipqitchuanurutin.

Iñuich nunaaqǵipayaaniñ agǵıǵısirur purvigilutin,
atakkii qiñiǵniǵaich iluqaǵmiñ suraǵautitin nalaunǵaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qiñiǵniǵıǵa ipqiñniqsrauruaq ini agaayyuvikpaǵmi qılaǵmiittuami aǵmaǵataqtuuaq. ⁶ Aasrii tallimat malǵuk israǵulgich anirut agaayyuvikpaǵmiñ, piqaqhutıǵ tallimat malǵuǵnik ihuilliuǵutiqauraksranik, atnuǵaaqahutin salumaruanik qaummaǵıksaanik ukiñhaaǵıksaanik, suli tapsiqaqhutıǵ manıǵmik kaviqsaamik satqanmiktıǵun. ⁷ Tarra ilañata sisamat uumaruat aatchuǵai tallimat malǵuk israǵulgich tallimat malǵuǵnik piǵalunik kaviqsaamiñ manıǵmiñ piǵianik immaukkaqtuanik qinnautaanik Agaayyutim iñuuruam taimuǵa isruitчуamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq itchimik kamanautaaniñ saǵıaniñlı Agaayyutim. Kiñaunniñ iñuk isitlayumiñaitchuq agaayyuvikpaǵmun naatchıǵaluaqǵnagich tallimat malǵuk israǵulgich taapkuniǵa tallimat malǵuǵnik ihuilliuǵutiqauranik.

16

İluligaurat İmalǵich Qinnautaanik Agaayyutim

¹ Tarani tusraaruǵa nipituruamik nipimik taavrumakǵa agaayyuvikpaǵmiñ uqaqhuni taapkunuǵa tallimat malǵuǵnun israǵulıǵnun, “Kuvvityaqsıǵıǵı nunamun imanıǵı iluligaurat qinnautaa Agaayyutim.”

² Tarra sivulliǵ israǵulik aullaqtuq kuvipiǵu iluligaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniǵñapiaǵataqtuatlı killıǵruat ilırut iñuǵnun piqaqtuanun nalunaitmiutanıǵni niǵrugaaqǵuum purvigiplugulu atrıǵa.

³ Tuglian israǵulgum kuviñıǵaa iluligaurani taǵiumun. Tarra ilıruq liilaa auǵa tuqunaruam iñuum, aasrii uumarupayaat taǵiumi tuquplutin. ⁴ Piñayuaknik israǵullak kuviñıǵaa iluligaurani kuunıǵun suvliktuaguraaqtuanunlu. Suli tamatkua imǵat auguqtuq. ⁵ Tarra tusraaǵıǵa israǵulik aǵalatlaruuaq imıǵmik uqaqtuuaq,

“Nalaunǵapiaqtutin atanniikavich taatna,
ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamiǵu.

6 Atakkii iñuich maqipkaiñiqsut auñatnik ipqiqsittuatlu sivuniksriqi-rautlu, aasriili aatchuğitin auñmik imigaksrañatnik. Taatnagaksraurut-takku.”

7 Suli tusraaruña nipimik tunillağvıñmiñ uqaqtuamik, “Aa, Ataniiq Agaayyuun Saññipayaaqatuatiin, atanniqsuutitin ilumutuuruut nalaunñapiqhutin.”

8 Sisamañata israğulgich kuviñiğaa iluligaurani siqiñiğmun. Tarakñaaglaan siqiñiğum uunañan iñuich uunniqipkağniğai atniłuutiqağlugich. 9 Suamaruam uunaum iñuich ikigai. Aasriisuli taimaqluutiniğaat atqa Agaayyutim iluilliuğutiqpauraqtitchiruam, suli isrummitqiñgitchut kamakkutiqağuglugu kamanautaa.

10 Tallimañat israğulgich kuvisiruuq iluligauragmiñnik aquppiutanañun niğrugaaqluum, aasrii añaayuuqautaa taaqsillaapiaqtuuq. Iñuich kiñmağaiç uqçatın atniğñaqpagitlutin 11 taimaqluutiplugu Agaayyun qilañmiittuuq pişigiplugu atniğñatin killiğruatinlu. Naagasuli mumiguliñğitmiut pigit-chuaniñ savaagmiñni.

12 Itchaksrañat israğulgich kuvisiruuq iluligauragmiñnik kuukpauranañun Euphrates-ñum, aasrii taamna kuuk paligñiğaa itqanaiqsaqlugu apqutik-srañat umialinçh kivaknam tuñaaniñ. 13 Tarraasrii qiñiqtuña piñasrunik salumaitchuanik irrutchiñik liilaa naagaayinik anniugaqtuanik qanganiñ tiritchiaqluum suli qanganiñ niğrugaaqluum suli qanganiñ tanjiğilaqtuam sivuniksriqirim. 14 Taapkua irrusriqlunçh tuunğaum savaaqaqtut quviqnaqtuanik. Taapkua piñasrut irrusriqluich aullağaqut umialipayauraniñun nunam nanipayaaq, atautchimuktitchaqlugich añuyaquplugich kamañaqtuami uvluani Agaayyutim Saññipayaaqatuam. 15 (“Naalağnisitchi! Aggiğñaqtuña atrilugu tigliniaqti. Quviasruktuuq iñuk itqummaagiksuaq qaunagiplugich atnuğaañi. Tarrakii aullağumiñaitchuq atnuğailağuni suli kanjuğilugu atnuğaisilaani.”) 16 Taapkua irrusriqluich katinniğaiç atautchimun inimum taiyuutiqaqtuamun Armageddon uqautchisun Hebrew-t.

17 Tallimat malğuaata israğulgich kuviñiqsuq iluligauragmiñnik silamun. Tarraasrii kamañallapiagataqtuuq nipi nipliqsuuq aquppiutaqpañmiñ agaayyuvikpañmi uqaqhuni, “Naatchirut.” 18 Tarani tusrağnaqtuuq katlu-lat, ikniqpalağaqhuni suli nuna iliqsraqpauraqhuni. Qañanniiñ taatnatun nuna iliqsranğanğitchuuq. Taamna nunam iliqsraqpauralħa suañaniqsauruuq nunam aullağniivianiñaglaan. 19 Kamañaqtuuq nunaaqqiq avguğniqsuuq piñasruutluni, suli nunaaqqich nunami piyaqqukkaurut. Agaayyutim itqağiğaa kamañaqtuuq Babylon qaitchuklugu qallugauraq immaukkaqtuuq wine-nañanik, tarra ilaan tatamnaqtuuq qinnautaa. 20 Suli qik-iqtapayaurat piqsut iñgipayauratlu paqinnatqikkumiñaiqhutin. 21 Suli natatquğnaqpaurat kataktut iñunñun qilañmiñ uqumaisilaagaqtuat 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimaqluutigaat Agaayyun piqutigiplugu iluilliuğutiqpauraq natatquğnatigun, taamna iluilliuğutiqpauraq tatamnaq-pagitluni.

17

Akiisuqpaglu Niğrugaaqluglu

1 Tarani ilañat tallimat malğuk israğulgich piqaqtuat tallimat malğunçh iluligauranik uvamnukhuni uqautigaañ, “Ki. Qiñiqtitkisigikpiñ

tatapsausriaksraṇanik akiisuqpaum aquppiruam iñugiaktuani imiḡni.
 2 Umialinḡi nunam sayuṇaqatiqaḡniqsut taavrumiṇa akiisumik, suli
 iluqatinḡi iñui nunam imiliḡniqsut imiqhutinḡi wine-mik sayuṇaḡhanik
 akiisum.” 3 Uvvaasriiñ Iḡqitchuamun Irrutchimun aṇalatitluṇa
 israḡulgum aullautigaṇa suviksrailaamun. Aasriiñ qiiñiqtuṇa aḡnamik
 aquppiruamik qaṇani kavviḡiksaam niḡrugaaḡlum aglaqaqtuam
 pigiitchuamik pisaanḡatinik iluqaani qaamiñi. Taamna niḡrugaaḡluk
 tallimat malḡuṇnik niaquqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni. 4 Aḡnaq
 atnuḡaaqaḡniqsuq qiiñḡaḡiksuanik tuṇuaqtaanik kavviḡiksaaniglu, suli
 qiiñiyunaqusriqsuqhuni maninḡmik kaviḡsaamik suli akisuruanik
 uyaḡauraanik suli qatiqtaanik suṇauraqaṇnik. Arḡaṇmiñi tigummiñiqsuq
 qallutmik piḡluqtamik maninḡmiñ kaviḡsaamiñ immaukkaqtuamik
 naḡḡunallapiḡataqtuanik atuummiruanik sayuṇaḡḡmigun. 5 Aḡnam
 qaṇani aglaqaḡniqsuq atḡmik kaṇiqsilḡunaitchuamik,

“Babylon, kamaṇaqtuag,

Aakaṇat Akiisut

naḡḡunallapiḡataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

6 Tarra qiiñiḡiga aḡnaq imiliḡsuag auṇatnik ipḡiqsittuat suli auṇatnik
 tuqutauruat pisigiḡplugu ukpiḡsriḡiqtinḡi Jesus-mik.

Qiiñiapku aḡnaq atqunaq quviḡusruktuṇa 7 Aasrii israḡulgum
 uqautigaṇa, “Suvaata quviḡusrukḡpich? Uqautigisiḡkipiñ
 kaṇiqsilḡunaitchuṇanik aḡnam suli taavruma niḡrugaaḡlum
 usriaḡsiḡvian, niaquqaqtuam tallimat malḡuṇnik nagruqaqhuniḡu
 qulinik. 8 Niḡrugaaḡluk qiiñikkan itkaluaqtuag inḡiqsuq pakma,
 suli mayuḡumaaqsiruq natiḡsiñaitchuamiñ aṇmaḡnimiñ aasriiñ
 piyaqquḡviṇmuktuksrauluni. Iñuich iñuuruat nunami tamatkua atinḡich
 aḡlaksimaitchuat makpiḡaanani iñuulḡhum iñiqtaulḡataḡhaninḡaḡlaan
 nunam quviḡusrukkisirut qiiñiḡumitruṇ niḡrugaaḡluk itkaluaqtuag
 suli inḡiqhuni pakma suli sagvitqikkisiḡpluni iḡaatnigu. 9 Iñuk
 kaṇiqsisuktuaq taavrumiṇa isrumatuliqaqtuksrauruq Agaayyutmiñ.
 Tallimat malḡuk niaqut tallimat malḡuk qimiḡaanurut taavruma aḡnam
 aqupḡpivigikkaṇi. Tallimat malḡuk umialḡupmiuttuag. 10 Tallimat
 umialḡich umialḡuṇaḡniqsut, atausriḡ umialḡusugaḡḡhunisuli, suli
 atla aḡḡiḡsaḡumapluni. Taimma aḡḡiḡumi umialḡuurallakkisiḡaluaqtuq
 sivikitchuami piviṇmi. 11 Aasriiñ niḡrugaaḡluk itkaluaqtuag inḡiqhuni
 pakma, taamna tallimat piñayugigaat atangich aḡlaan iḡagigaat tallimat
 malḡuk atangich. Suli piyaqquḡviṇmukkisiruq. 12 Aasriiñ qulit nagruich
 qiiñikkatin qulit umialḡurut akuqtuimaitchuatsuli aṇalatchiḡiksramik
 umialiktitun, aḡlaan saṇḡiqaḡumaaqtut umialiktitun sivikitchuami
 piviṇmi piqatigilugu niḡrugaaḡluk. 13 Taapkuatautchiñamik
 sivunniutiqaqtut, suli qaitkisigaat saṇḡigikkaqtinḡi aṇalatchiḡiksraqtinḡu
 niḡrugaaḡluṇmun. 14 Iḡinḡich aṇuyyiaḡisirut ipnaiyaamun aḡlaan ipnaiyaam
 akiiḡigisiḡai, atakkii Ataniḡigaat atangich suli umialigigaat umialḡich,
 suli tamatkua piqatauruat ilaani tuḡuutiqaqtut piksraqtanḡuplutinḡi suli
 tuniḡsimaplutinḡi.”

15 Aasriiñ israḡulgum uqautigaṇa, “Imḡich qiiñikkatin akiisum
 aqupḡpivigikkaṇi, tamarra iñuich iñuḡiallapiḡaḡhutinḡi nunaḡqḡipayauraniñ
 uqausriḡaqtuut atlaḡaḡiñnik. 16 Suli qulit nagruich qiiñikkatin
 suli niḡrugaaḡlum uumigiḡutigisiḡaḡat akiisuḡ. Iḡinḡisa aatkisiḡaḡat
 suuraḡpayaaniñik unillugu atnuḡaiḡaaq aasriiñ niḡipmiḡugu timaa

ikipkaqmilugu ikniġmik. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim kipigñiugutiqaqtinnigai tanġuklugich ilaan sivunniutini atausriñjuqulugillu qaitchitqulugillu ilinġich anjalatchiġksrañatnik umialiktitudun nigrugaaqñmun, Agaayyutim uqałhi immiumaniałhatnunaġlaan. ¹⁸ Aġnaq qinikkan nunaaqqiġgaa kamañqatuaq atanniqsimatniktuaq umialinġitnik nunam.”

18

Babylon Suksraunġikkauruq

¹ Tamatkua aquatigun qinigtunja atlamik israġulinġmik atqaqtuamik qilañmiñ anjalatchiġppauraqaqhuni, aasriiñ iluqaan nuna qaum-maġiksipkaġgaa qaumanigñmiñik. ² Tarra nipruaġniqsuq itna,

“Babylon kamañqatuaq suksraunġikkauruq, tarra ilumutuuruq!

Inigiliutigaat tuunġaillu qanusripayaatlu irrusrigłwich

sulipsuuq qaayugñnaqtuapayaatlu

uumiñnaqtuatlu tinġmiaġruich.

³ Babylon qaitchigai wine-mik inunġich nunaaqqipayaat imiliqtitlugich sayunġaħan sanġiruamik wine-nañanik.

Umialinġi nunam sayunġaqatiginiġaat ilaa,

suli tauqsigñiaqtinġiñ nunam umialguġvigiplugu

umialgutitigun akuqtukkanġich ilaan atugaulħagun.”

⁴ Tarra tusraapmiunja atlamik nipimik qilañmiñ uqaqtuamik,

“Inunġmaanġ, annisitchi taavrumakñja nunaaqqimiñ.

Ilipsi ilauruksraunġitchusri killuqsautaiñi,

piqataunġitchumausrili ihuilliuġutiksrautaiñi.

⁵ Killuqsautai inuġiaktut qutchiksiplutin qilaktun,

suli Agaayyutim itqaġigai savamaqłutai.

⁶ Utiqtitçivigisriunġ Babylon qaisañatun ilipsitñun,

akiliġlugu malġuktun ilaan savaañġun,

inmiġlugu qallugauranja malġuktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitñun.

⁷ Atqunallapiaqługu inġmiñik kamagiruaq inuuniugaqmiuq sus-runġisaallapiaqhuni.

Pakma aatchuqsunġ nagliksaagutiksramik alianallapiaqtuamiglu.

Atakkii uqaqtuq inġmiñun,

‘Uvañja aquppiuraagisirunja ataniqtun. Uilgaanġitmiunja.

Ilitçuqsriyumiñaitçunja alianamik.’

⁸ Taatnaqługu ihuilliuġutiqaauraksrañiñ tikitkisigaat atautçimi uvlumi,

tuqulħum, alianamlu, kakkaaġnamlu.

Suli ikigisiruq ikniġmik,

atakkii Atanġuruaq Agaayyun sapigñnaqtuq atanniiruaq ilaanik.”

⁹ Tarraasriiñ umialinġisa nunam sayunġaqatiqaqtuat akiisumik pisunġnautaigun qiaġisigaat alianniugutigilugu taamna aġnaq qinġiġumitruñ isia ikualaninġan. ¹⁰ Qichaġisirut unasriksilutinġ sivuugagilugu ilaan nagliksaaqtitaulħa uqaġutinġ,

“Nakliunġ, nakliunġ, ilviçh Babylon, kamañqatuaq nunaaqqiġ,

sanġiqagałuaqtuaq nunaaqqiġ.

Atautçimi sassaġniġmi anasriñjuqsakkaunġaniktutin.”

¹¹ Uvvaasriiñ tauqsigñiutilgich nunapayaami qiarut kiñuvġuplugu

ilaa, atakkii tarakñaaglaan kimikunniñ tauqsiksraigñiġsuq suuranġitnik. ¹² Suuraqpaurat kaviqsaatlu qatiqtaatlu maniich,

akisuruatlu uyaġauraat, qatiqtaatlu sunġauraqpaich, ukiłħaagiksaaatlu

suli ukiñhaat tuñuaqtaatlu, siluiñlu kavvigiksaatlu, qanusriñmaatlu ayuğnaqtuat qiruich, qanusriñmaat suurat tuugaaniñ, akisuruatlu qiruich, patukpañllu, saviñhatlu, uyağaiñllu siqquqtatun, ¹³ sinimatlu, avuugutit, tiprağiksaatit ikipkaqlugich, myrrh-lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaagiksaat, mukkaaksratlu, niğrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagautitlu, suliunniñ iñuuruat iñuich. ¹⁴ “Asriatluunniñ kipiğniugutigikkatin piiqsut ilipniñ, suli suurapayaatin akisuruat qiñiyunaqtuatlu taimmaurut ilipniñ, aasrii sumiunniñ paqitchumiñaiğitin.” ¹⁵ Tauqsigñiutilgich tamatkuniña suuranik umialguqtuat taavrumakña ağnamiñ qichagisirut uñasriksuami, sivuuğagilugu nagliksaaqtitauħa alianapiaqtuamik qialutin, ¹⁶ uqağutin, “Nakiuñ, nakiuñ. Kamañaqtuaq nunaaqqiq

atnuğaaqaguruq ukiñhaagiksaanik tuñuaqtaaniglu kavvigiksaaniglu, qiñiyunaqsriqsuqhuni manijmik kaviqsaamik, akisuruaniglu uyağauraanik, qatiqtaatlu sunauraqpañnik.

¹⁷ Atautchimi sassağniğmi tammaigai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqagminj umiaqpaich umialinich tağiuqsuqtillu suli iluqagminjlu akiññañniaqtaut tağiumi qichagñiqsut uñasriksuami, ¹⁸ suli nipaalarut qiñiqamitruj isia ikualaniñan uqaqhutin, “Piitchuq atlamik nunaaqqimik taavrumatun kamañaqtuatun nunaaqqisun.” ¹⁹ Iiñisa nalluqsruğniğaat nunam apyua niaqumiknun, qiallağminj kinuvğullağminjlu nipaalaplutin,

“Nakiuñ, nakiuñ. Taamna kamañaqtuaq nunaaqqiq!

Iluqagminj umiaqpaqtaqtuat tağiumi umialguğniqsut suuranijun akisuruatigun!

Atautchimi sassağniğmi suksraunğiqsauruq.”

²⁰ “Qilaak, quviasrukpautigiuñ suksraunğiqsauħa.

Quviasrukpagitchi Agaayyutim iñuiñllu uqqiraqtauruasiñlu sivuniksriqirauruasiñlu,

atakkii Agaayyutim akiisuq anasriññuqsagutigigaa pisigiplugu savaañagun ilipsitñun.”

²¹ Tarani sapigñnaqtuaq israğulik tigusriruq uyağagruamik anjuruatun mukkaaksriuğutitun aasrii miłuqsautiplugu tağiumun, itnaqhuni,

“Taatnatun kamañaqtuamik nunaaqqiq Babylon iksautikkaugisiruq, aasriiñ qiñiğnatqikkumiñaiğisiruq sumiunniñ.

²² Suli nipinich nuqaqtiligaqtit atuqtuuralgich

suli supluaqtuğnaqtuatlu qalğuqtatitlu tusrağnatqikkumiñaitchut ilipni uvakñaniñaglaan.

Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,

suli qatragñiña mukkaaksriuğutim tusrağnatqikkumiñaitchuq ilipni.

²³ Suli qaumanğa kialuuram

qaummağitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.

Nipaat uiksrautimlu nuliaksrautimlu

tusrağnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.

Ilvich tauqsigñiaqtitin kamañağniqsraunigsut nunami.

Suli anjatkuuñipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.

²⁴ Suli Babylon anasriññukkauruq

atakkii auñat sivuniksriqirit ipqitchuatlu iñuich

suli iluqagminj tuqqutauruat nunami qiñiğnaqtut nunaaqqimi.”

19

Qatchallautiqaliq Qılanmi

¹ Taavruma aquagun tusraaruña nipiqpauranjanik iñugaagrukpaum qılanmi, uqaqhutin,

“Quyanaqniacpat!

Anniqsugıaǵlu kamanaunlu [kamakkunlu] sanjılu pigigaa Atanǵuruam Agaayyutipta.

² Atanniqsuutai ilumutuurut nalaunñaplutin.

Atakkii akiisuqpaum asinñuǵaa iñupayaaq nunami sayunaǵıgmıgun. Taatnaqlıǵu Agaayyutim atannıǵaa anasriñnuqsaqıǵu piqutigiqlıǵıch tuqqatauruat ilaan savaktaiñ.”

³ İlaqatchıqlıǵu niplitqıksut.

“Quyanaqniacpat!

Isiq ikualaruamiñ nunaaqqimiñ qunmuktuq taimuña isruitchuamun.”

⁴ Suli iñuiñnaq sisamatlu umialıñnat sisamatlu uumaruat putıqtut nanaqıǵu Agaayyun aquppiruaq aquppiutaqpanmiñi, uqaqhutin, “Amen! Quyanaqniacpat!”

İpnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵ Suli nipi niqliqsuq aquppiutaqpanmiñ,

“Nanaqısiun aqaayyutigikkaqput,

ıluqapsi savaktaurusrii

talıqsırıurasriilu ilaanik,

kamanaiñnaǵmin, kamanañnaǵmin.”

⁶ Aasrii tusraagıga nipiqpauraq itna liilaa nıpaatitun iñugıallapiaǵataqhutin iñuich, nıpaatitunlu iñugiaktuat imǵıch, nıpaatunlu suanaruam katlulam, uqaqhutin,

“Quyanaqniacpat!

Atanǵuruuq Agaayyutigikkaqput Sanñıpayaaqıtuuq anıalatchıruq.

⁷ Quviatchakta quviasrullapiaǵutalu.

Nanaǵılakput kamanautaa;

atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,

suli ilaan nuliaksrautaa inmiñik itqanainjanıktuq.

⁸ Nuliaksrautaa atnuǵaaksrisauruq

qatıqtaamik ukiñhaaǵıksaamik qaummaǵıksuamıǵlu salumaru-amıǵlu.”

Atakkii ukiñhaaǵıksaaq nalaunñaruat savaaǵıgaat ipqıqsitanıñ Agaayyutim.

⁹ Aasriiñ israǵulǵum uqautıgaaña, “Aǵlagun una, quvianamiurut tamatkua aiyugaaqtauruat katchuutıruakun nullautchiq-pagviksrananun ipnaiyaam.” Uqautitqikkaaña, “Taapkua ittut ilumutullapiaq Agaayyutim uqañhi.” ¹⁰ Taranıtarra puttuna israǵulǵum isıǵaiñun purvigısrıklıǵu, aǵlaan uqautıgaaña, “Taatnaqnak,

uvanapıtuuq savaktılhiñnaǵıgaaña Agaayyutim ilıptun anıqatıuıttıtunlu tupıksırıruat İesus-ñum sagvikkanjanik. Purvigılu nanaǵun Agaayyun. Atakkii taapkua uqaksrisımaruat pisigiqlıǵu Agaayyun sıvullıkkaurut irrutchıkun sıvunıksrıqırıtıtun sıvuani.”

Usriaqsısuuq Qatıqtaami Tuttuqpanmi

¹¹ Suli qıñıǵıga qılak anımaqtuuq, atanıi qatıqtaaq tuttuqpak! Taamnaasrii aquppiruaq taavrumanı atıqǵanıqsuq Tunıqsımaruamik

suli Ilumutuuruamik, aasrii atanniqsuiruq anuyakhuni lu nalaunjaruakun. ¹² Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iñugiaktut niaqugütit. Atqa aglausimaniqsuq ilaani, kia-unniin iñuum ilisimanğisaña atlaan kisimi. ¹³ Atnuğaaqagñiqsuq akuqturuamik misruktaqsamaruamik aunjmun, suli taiyugaat uumiña atigmik “Uqalha Agaayyutim.” ¹⁴ Suli anuyaktaiñ qilaum maliñniğaat usriaqsiqhutin qatiqtaani tuttuqpañni, atnuğaaqaghutin ukiłhaagiksaanik qatiqtaanik salumaruamik. ¹⁵ Ilaan qanganiñ anniugagñiqsuq ipiktuaq savikpak. Taavrumiña ipiğaqtuğisiñiğai nunaaqqiqaich iñunich, suli anjalatkisigai saviłhamik ayaupiamik. Tutmağisigaa misriqqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Sanñipayaaqatuam Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiñi mumigmiñilu atiqagñiqsuq aglausimaruamik itna,
 “Umialgat umialgich,
 suli Atangät Atangich.”

¹⁷ Qiñilgitchuña isragulinmik qichaqtuamik siqiñigmi nipitus-rillapiaqhuni uqautiplugich iluqaisa tinmiat tinmiruat silami, “Qagğisitchi. Katittitchi nigityağusri nullautchiqpagviani Agaayyutim. ¹⁸ Niğiyumagisri timinich umialgich, timinich anuyaktit qauklijisa, suli timinich kamanagtuat anutit, tuttuqpañisalu timinich tamatkualu tuttuqpaqatit. Niğiyumagisri timinich iluqaisa iñupayaurat, savaktaagruunğıññaanlu savaktaagruunğıññaanlu, suli kamanaiññaanlu kamanaññaanlu.” ¹⁹ Suli qiñigiga niğrugaaqluk suli umialini nunam anuyaktituummais katiruat anuyaksağumaaglugu taamna aquppiruag tuttuqpañmi anuyaktinilu. ²⁰ Aglaan niğrugaaqluk tigurauruq taputiplugu sivuniksriqinñuagti savaaqagtuag quvinqaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitñinñiqsuq tamatkuniña akuqtuiruanik nalunaitmitañanik niğrugaaqluum suli putqataqtuanik ilaan atrinjanun. Iluqatik taapkuak sinjaturuk iñuunñaaunik narvanjanun ikniğum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹ Suli kisinñuqtat tuqquaturut savikpañagun taavruma aquppiruam tuttuqpañmi, anniugaaqtuakun qanganiñ; aasrii iluqagmin tinmiat niğisuiğatağvigigach timinich.

20

1,000 Ukiut

¹ Tarra qiñiqtuña isragulinmik atqaqtuamik qilañmiñ, saagaqhuni arganmiñi anmataanik natiqsiñaitchuam anmangum kalimñaqpañniglu. ²⁻³ Ilaan tigugaa tiritchiaqluk, taamna taimakñaqtaq nimigiaq, tuungauruag Satan-ñupluni lu, qiliqsruqlugu sivunniqlugu 1,000 ukiunik. Aasriin sininnigaa natiqsiñaitchuamun anmanigmun umiklugu umñutmik piillakkumiñaitchuamik, Satan-mun sagluqiyumiñaiğlugich iñuich tarakñaniğlaan 1,000 ukiut naanniahatnunaglaan. Aglaan taapku aqatigun pituisaallaktuksraupmiuq sivikisuurami.

⁴ Qiñiqmiuña aquppiutaqpañnik, suli iñuich aquppiruat tamatkunani sanñiqutininñiqsut atanniqsuitquplugich. Aasriin qiñigitka iñuusrinich tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakaminñ Jesus-mun uqalhanunlu Agaayyutim suli payañaitñaminñ ukpiqsriğmikni. Tamatkua putqatangitchut niğrugaaqlunmun atrinjanunlu unniin akuqtunğıtlugu nalunaitmiutana qaumiktigun naaga arganmiktigun. Ilinich iñuutqinñiqsut atangūqatauplutinñ Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵ Taamna tarra sivulliq anjtiqiviksraq. Kisinñuqtanñ tuqunaruat anjtiqinğitchut

1,000 ukiut naannaiññaisa. ⁶ Quvianamiurut ipqitlutin taapkua piqatauruat sivulligmi anitqiligmi. Tuglian tuqułhum sanñiksraipiağai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim suli Christ-ñum, suli atanğuatigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauroq

⁷ Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiroq isiq-tauvinmiñiñ. ⁸ Aasrii anigisiroq kinnitñigiağuni iññiñnik nunam nani-payaaq ilağilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniagai iluqaisa anuyyiaqulugich. Iññiğatutillaaqatut qavianatun tağium siñaan. ⁹ Aasriiñ ilinich siaminniqtusut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iññiñ Agaayyutim nunaaqçiqılu piqpağillapiakkaña. Tarraasriiñ ikniq atqatquq çilañmiñ aasrii suk-sraunğıqıluğich. ¹⁰ Aasriiñ tuunğaq kinnitñiktuaq ilinjitñik siñitauruq narvananun ikniğum sulfur-ñumlu, siñitauviaknun sivuani niğrugaaçuum sivu-niksriçinñuaqtimlu. Aasrii ilinich nagliksaağisirut uvlumiļu unnuamiļu taimuņa isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹ Suli qiñiqtuņa aniruamik qatiqtaamik aquppiutaqpañmik taavrumiñalu aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuğaaniñ nunalu qilaglu aullauruk, sumiunniiñ paçinnagumiñaiqhutik. ¹² Suli qiñiğitka tuqunaruat, kamanaiññaanlu kamananñaanlu, qichaqtuat sivuğaani aquppiutaqpaum. Tarra makpiğaata anmakkaurut, sulipsuuq makpiğaanch iññułhum. Taapkua tuqunaruat atannikkaurut savaanjisigun aglaksimakkanjisitun makpiğaani. ¹³ Tağium suli tuqułhum anjalatchivanlu utiqtitkai tuqunaruapayaat. Ilinich atannikkaurut atausriuttaaqıluğich maligutlugu savaanjat. ¹⁴ Aasriiñ tuqulığlu ilaan anjalatchivalu siñitauruk narvananun ikniğum. Tarra taamna tugligigaa tuqułhum. ¹⁵ Tarraasriiñ kisupayaaq, atigikkaña aglaksimaitman makpiğaaniñi iññułhum, siñitaupmiuq narvananun ikniğum.

21

Nutaaq Qilak Nutaağlu Nuna

¹ Tarani uvaņa John qiñiqtuņa nutaamik qilañmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qilak sivulliglu nuna piisuk, tağiuq piiqmıuqtuuq. ² Suli qiñiğiga ipqitchuaq nunaaqçiq, nutaaq Jerusalem, atqatquaq Agaayyutmiñ qilañmiñ, itqanaiyaqsımapluni suli qiñiyunaqusriqsukkaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiñun. ³ Aasrii tusraaruņa nipiqañmik aquppiutaqpañmiñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriuturuq iññun. Agaayyutim nayuqatiginiagai, aasrii ilinich iñuginiagai. Agaayyun inmiñnik itqatauniaqtuq ilinjitñi. ⁴ Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinjitñi. Ilinich tuqutqikkumiñaiqsut. Alianniutqikkumiñaiqsut kinuvğulutin atniğñautiqağutinlu tarakñaniñaglaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piigñiqsut.”

⁵ Suli taamna aquppiruq aquppiutaqpañmi uqaqtuq, “Atañii, pakmapak savakkitcha supayaat nutaağulugich.” Aasriiñ uqautipsağaaña, “Aglakkich ukua, atakkii uqałhich uqautigikkatka ukpiğnaqtut ilumutuuplutinlu.” ⁶ Sulipsuuq uqautigaaña, “Naannaniktuq. Uvaņa Alpha-ñuruņa suli Omega-ñuplunalu, aullağniisaaq suli isrukħitchaaq. Kimunliqaa imiğulıqsuamun aatchuutiginiağiga imiq akiilağluglu

suvliktuaḡuraaqtuḡaniñ imḡum iñuunaqtuam. ⁷ Kiñapayaaq akimaruaq paitchaktaaqḡisiruq taapkuniḡa. Suli ilaan Agaayyutigigisigaḡa suli ilaa iḡñiḡigisigiga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsrisaitchuatlu, naḡḡunaqtuaniḡ savaaḡaqtuatlu, iñuaqtuqtitlu, sayuḡaruatlu, aḡatkuuruatlu, aanguaqtuqtatlu, iluḡatinḡu sagluturuat, iniqḡḡniagtut narvami ikualaruami ikniḡmik sulfur-miḡlu. Taamna tugliḡigaa tuquḡhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilaḡata tallimat malḡuk israḡulgich tikitchaḡa piḡaqtuḡ tallimat malḡuḡnik iluligauraniḡ immaukkaqtuaniḡ tallimat malḡuḡnik aqulligñik iluilliḡuḡtiḡpauraniḡ. Uḡautigaḡa, “Qaḡḡaiñ, qñiḡtinniḡiḡipñi katchuutityaqtuam, nuliaksrautaaniḡ ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyaḡaḡa Ipḡitchuakun Irrutchikun iñḡiḡpauramun qutchiksuamun, aasriñ qñiḡtitkaḡa ipḡitchuam, nunaaqḡimik Jerusalem-mik atḡaqtuam, qilaḡmiñ Agaayyutmiñ. ¹¹ Taamna nunaaqḡiq qaumaḡḡniḡsuq kamanautaanik Agaayyutim qaummaḡiḡniḡaqtuam akisuruatun uyaḡaktun taiyuutiḡaqtuatuḡ jasper-mik tapinniluktun igaliqtun. ¹² Suli katchikpaḡaqtuḡ qutchillaḡiaqtuaniḡ qulit malḡuḡnik paaḡaḡhuni, suli qulit malḡuk israḡulgich qaunaksrirut paaniḡ. Paani aglaḡḡniḡsut atinich qulit malḡuk sivulliaḡi Israel-ḡum. ¹³ Piñasrut paaḡpaḡḡniḡsut avatillaḡani, kivaknam tuḡaani piñasrut paaḡpaich, niḡiḡpaum tuḡaani piñasrut paaḡpaich, uḡallam tuḡaani piñasrut paaḡpaich, suli kanaknam tuḡaani piñasrut paaḡpaich. ¹⁴ Suli katchiḡi nunaaqḡim turviḡḡniḡsut qulit malḡuḡnik uyaḡaḡnik aglaḡaqtuaniḡ qulit malḡuḡnik atinḡiḡniḡ uḡḡiraḡtiḡniḡ ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israḡulik uḡaqtuḡ uvaḡnun piḡḡniḡsuq uuktuutmik piḡiamik maninmiñ kaviḡsaamiñ uuktuḡukḡuḡ nunaaqḡim paaniḡu katchiḡiḡu. ¹⁶ Nunaaqḡiq sisamanik iqirḡuḡḡniḡsuq suli taktillaḡalu iraqtutillaḡalu atiplutik. Israḡulgum uuktuḡaa nunaaqḡiq uuktuutmiñik, taktillaḡalu iraqtutillaḡalu kinḡtillaḡalu inniḡsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuktuḡai katchiḡi nunaaqḡim. Qutchiksilaḡḡniḡsut 216 isigaḡniḡtun iñuum uuktuḡuḡhatun, uuktuun israḡulgum atukkaḡatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit piḡiaḡuniḡsut qivliḡtaaniñ uyaḡaḡniñ taiyuutiḡaqtuaniñ jasper-mik. Nunaaqḡiḡi piḡiaḡuniḡsut maninmiñ kaviḡsaamiñ, tapinnilukḡuḡ igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchiḡiḡi nunaaqḡim qñiyunaḡsriḡsuḡsimarut qanusripayaaniḡ akisullapiaqtuaniḡ qivliḡtaaniḡ uyaḡaḡnik taiyuutiḡaqtuaniḡ jasper-miḡlu, sapphire-miḡlu, agate-miḡlu, emerald-miḡlu, ²⁰ onyx-miḡlu, carnelian-miḡlu, chrysolite-miḡlu, beryl-miḡlu, topaz-miḡlu, chrysoprase-miḡlu, jacinth-miḡlu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriñ qulit malḡuk paaniḡ qulit malḡuḡniḡsut qatiḡtaat suḡauraḡpaich akisuruat. Paallaa piḡiaḡuniḡsut atautchimiñ qatiḡtaamiñ suḡauraḡpaḡmiñ akisuruamiñ, suli apḡtaa nunaaqḡim inniḡsuq salumarumiñ maninmiñ kaviḡsaamiñ, tapinnilukḡuniḡ igaliqtun.

²² Uvaḡa John qñiḡiḡchuḡa agaayyuvikpaḡmik nunaaqḡimi, atakkii Ataniḡ Agaayyun Saḡḡipayaḡaqtuḡ ipnaiyaḡu agaayyuvikpaḡniḡiḡ taavruma. ²³ Suli nunaaqḡiq inuḡsraḡiḡniḡsuq siḡiḡniḡmik naaga tatḡimik qaummatiksraḡmiñik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaḡ naniḡipluḡ taavruma. ²⁴ Iñuiḡ nunapayaat pisruktaḡisirut nunaaqḡim qaumaḡani, suli umialḡi nunam tikiutrigisipmiut suurapayaḡmik taruḡa. ²⁵ Suli paaniḡ taavruma

umiksimayumiñaitchut uvluqtutilaanatun. Itqagisiun, unnuatlaiññaiaqtuq tarani. ²⁶ Tikiutigisigaich taruᅇa umialgutai suuranilu nunam nunaacaqipayaanata. ²⁷ Aglaan kiñapayaaq salumaitchuaq naaga savaaqaqtuaq naᅇᅇunallapiaqtuamik naaga sagluturuuq isigumiñaitchuq taruᅇa, aglaan kasiᅇimij tamatkua iñuich atinich aglaaqaqtuat Ipnaiyaam makpiᅇaanjiñi iñuuruatigun.

22

¹ Tarra israᅇulgum qiñiqtitkaaᅇa kuᅇᅇanik imᅇan iñuunaqtuam, tapin-niᅇlukuᅇu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpanañ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ² saᅇvaqhuni qitqagun apqutaan nunaaaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iñuunaqtuat asrirriugaqtuat qulit malᅇuiñik tatqiᅇagipman ukiumi. Akutuqpalinich napaaqtut mamir-rutiginigaiᅇa nunam iñuᅇisa. ³ Suapayaaq Agaayyutim naᅇᅇugikkaᅇa piqtigiplugu killuᅇsaun paqitqikkumiñaitchuq nunaaaqqimi. Aquppi-utaqpana Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savak-tinijñ purvigigisigaat. ⁴ Ilinisa qiñigisigaat kiiñᅇa [kanjiqsilugu irrus-ripana]. Suli ilaan atqa aglaaᅇᅇniaqtuq qaunjitñi. ⁵ Taavrumani un-nuaqatqikkumiñaitchuq; iñuich inuᅇsratqikkumiñaitchut qaumanᅇaknik naᅇᅇumlu siqiñᅇumlu, atakkii Ataniᅇ Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iñuich aᅇalatchiqataugisirut taimuᅇa isruitchuamun.

Jesus Christ-ᅇum Agᅇiᅇha

⁶ Suli israᅇulgum uqautigaᅇa, “Tamatkua uqautauruat ukpiᅇnapiaqtut suli ilumutuuplutinj. Suli Atanᅇuruam, Agaayyutaata irrusrinich sivu-niksriqirit, tiliñigaa israᅇuligikkani ilitchuᅇipkaquplugich savaktigikkani sunik atuumayasriuraqtuanik. ⁷ Naalaᅇnisitichi, uvaᅇa agᅇiluagisiruᅇa. Quvianamiuruq iñuk kamaksriruq uqalinjitñik sivuniksriqutinisa ukua makpiᅇaat.”

⁸ Uvva John-ᅇuruᅇa tusraaruq qiñiqᅇuᅇu tamatkuniᅇa sunik. Tarraas-riñ tusraakapkich qiñiqᅇuᅇilᅇu sitquqtuᅇa purvigisrukᅇuᅇu sivuᅇaatnun isiganijñ israᅇulgum qiñiqtitichirima tamatkuniᅇa sunik. ⁹ Aglaan ilaan uqautigaᅇa, “Taatnaᅇnak, uvaᅇa savaktauqatauruᅇa ilipni aniqatiup-niᅇu sivuniksriqirinilu, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksriruat uqautinjitñik ukua makpiᅇaat. Purvigilugu naᅇᅇaᅇuᅇu Agaayyun.”

¹⁰ Tarra ilaan uqautigaᅇa, “Iriᅇsimaniaᅇnagich uqalinich sivuniksriqutinisa ukua makpiᅇaat, takku piviksraᅇu qalliruq. ¹¹ Iñuk pigiitᅇhualiqiruaq pigiitᅇhualiqituiñagᅇi. Suli iñuk salumaitchuaq salumaittuiñagᅇi. Suli iñuk nalaunᅇaruq nalaunᅇatuiñagᅇi. Suli iñuk ipqitchuaq ipqiᅇsautuiñagᅇi. ¹² Naalaᅇnisitichi, agᅇiluagisiruᅇa. Saagaᅇniaᅇiga akiljutiksraᅇa qaisaksraᅇa iñupayauramun maligullugu qanutchimik savaaqaqpan. ¹³ Uvaᅇa Alpha-ᅇuruᅇa suli Omega-ᅇupluᅇalu, sivulliq suli aqulliq, aullaᅇniisaq suli isrukᅇitᅇhaaq.”

¹⁴ Quvianamiurut [tamatkua kamaksriruat uuma tillisianik, suli] tamatkua igᅇuqtuat atnuᅇaatin salummaᅇᅇugich. Ilinich isitlasriñiaqtut paatigun nunaaaqqimun suli niᅇitlasripᅇlutinj asrianik napaaqtuaniñ iñuunaqtuam. ¹⁵ Nunaaaqqim siᅇataani ittut qipmich, aᅇatkutlu, atlatuqtitlu, iñuuaqtuqtitlu, aanganun putqataqtitlu, kisupayaagᅇu piᅇpaksriruaᅇu piᅇiqiruaᅇu saglutuᅇigimik. ¹⁶ “Uvva Jesus-ᅇuruᅇa, tuyuᅇigiga israᅇuliga uqautitquplusri ukpiᅇqtuanᅇuruasri agaayyuvñijñ tamatkuniᅇa sunik. Uvaᅇa kanjigaaᅇa kiñuviaᅇipluᅇalu David-ᅇum. Qaummaᅇigisuaq

uvlaam uvluġiaġigaanġa.” ¹⁷ Suli Ippqitchuaq Irrusriq nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qaġġisitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruq taavrumiġa uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qaġġisitchi.” Suli kiñapayaaq imiġuliqsuaq utlautili. Kiñapayaaq imiġuktuaq akuqtuġi imiġmik iñuunaqtuamik aatchuusriaġilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸ Uvaġa John, kilillapiaġiga iñupayaaq tusraaruq uqaġnitnik sivuniksriqutiġisa ukua makpiġaat. Kiapayaaq iġakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq iġlatiqagisipmigaa ihuilliugutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiġaani. ¹⁹ Suli kiñapayaaq piiqsikpan uqautiġitniñ makpiġaanġat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piiġñiaqmigaa iġaġiutikksraġa asriaġiñiñ napaaqtuan iñuunaqtuam suli ipqitchuamiñ nunaaqġimiñ, aglausimaruañiñ ukunani makpiġaani. ²⁰ Taamna nipliġñiqsuaq iluqaġitnik tamatkuniġa uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik agġiuaġisiruġa.” Amen. Agġiġiñ Ataniiq Jesus. ²¹ Ihuuqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ġum nayuutili iluqaġsitni. Amen. Taatnapiaq.